ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାଯୋ

ଦସକନିପାତପାଠଇ

୧. ପଠମପଣ୍ଣାସକଂ

୧. ଆନିସଂସୱଗ୍ଗୋ

୧. କିମତ୍ଥିଯସୁତ୍ତଂ

୧. ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ. ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି. ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

‘‘କିମତ୍ଥିଯାନି , ଭନ୍ତେ, କୁସଲାନି ସୀଲାନି କିମାନିସଂସାନୀ’’ତି? ‘‘ଅୱିପ୍ପଟିସାରତ୍ଥାନି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, କୁସଲାନି ସୀଲାନି ଅୱିପ୍ପଟିସାରାନିସଂସାନୀ’’ତି.

‘‘ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, କିମତ୍ଥିଯୋ କିମାନିସଂସୋ’’ତି? ‘‘ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ପାମୋଜ୍ଜତ୍ଥୋ ପାମୋଜ୍ଜାନିସଂସୋ’’ତି [ପାମୁଜ୍ଜତ୍ଥୋ ପାମୁଜ୍ଜାନିସଂସୋତି (ସୀ. ସ୍ୟା. ପୀ.) ଅ. ନି. ୧୧.୧].

‘‘ପାମୋଜ୍ଜଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, କିମତ୍ଥିଯଂ କିମାନିସଂସ’’ନ୍ତି? ‘‘ପାମୋଜ୍ଜଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ପୀତତ୍ଥଂ ପୀତାନିସଂସ’’ନ୍ତି.

‘‘ପୀତି ପନ, ଭନ୍ତେ, କିମତ୍ଥିଯା କିମାନିସଂସା’’ତି? ‘‘ପୀତି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ପସ୍ସଦ୍ଧତ୍ଥା ପସ୍ସଦ୍ଧାନିସଂସା’’ତି.

‘‘ପସ୍ସଦ୍ଧି ପନ, ଭନ୍ତେ, କିମତ୍ଥିଯା କିମାନିସଂସା’’ତି? ‘‘ପସ୍ସଦ୍ଧି ଖୋ , ଆନନ୍ଦ, ସୁଖତ୍ଥା ସୁଖାନିସଂସା’’ତି.

‘‘ସୁଖଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, କିମତ୍ଥିଯଂ କିମାନିସଂସ’’ନ୍ତି? ‘‘ସୁଖଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସମାଧତ୍ଥଂ ସମାଧାନିସଂସ’’ନ୍ତି .

‘‘ସମାଧି ପନ, ଭନ୍ତେ, କିମତ୍ଥିଯୋ କିମାନିସଂସୋ’’ତି? ‘‘ସମାଧି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନତ୍ଥୋ ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନାନିସଂସୋ’’ତି.

‘‘ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, କିମତ୍ଥିଯଂ କିମାନିସଂସ’’ନ୍ତି? ‘‘ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ନିବ୍ବିଦାୱିରାଗତ୍ଥଂ ନିବ୍ବିଦାୱିରାଗାନିସଂସ’’ନ୍ତି.

‘‘ନିବ୍ବିଦାୱିରାଗୋ ପନ, ଭନ୍ତେ କିମତ୍ଥିଯୋ କିମାନିସଂସୋ’’ତି? ‘‘ନିବ୍ବିଦାୱିରାଗୋ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନତ୍ଥୋ ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନାନିସଂସୋ [… ନିସଂସୋତି (ସୀ. କ.)].

‘‘ଇତି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, କୁସଲାନି ସୀଲାନି ଅୱିପ୍ପଟିସାରତ୍ଥାନି ଅୱିପ୍ପଟିସାରାନିସଂସାନି; ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ ପାମୋଜ୍ଜତ୍ଥୋ ପାମୋଜ୍ଜାନିସଂସୋ; ପାମୋଜ୍ଜଂ ପୀତତ୍ଥଂ ପୀତାନିସଂସଂ; ପୀତି ପସ୍ସଦ୍ଧତ୍ଥା ପସ୍ସଦ୍ଧାନିସଂସା; ପସ୍ସଦ୍ଧି ସୁଖତ୍ଥା ସୁଖାନିସଂସା; ସୁଖଂ ସମାଧତ୍ଥଂ ସମାଧାନିସଂସଂ; ସମାଧି ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନତ୍ଥୋ ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନାନିସଂସୋ; ଯଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନଂ ନିବ୍ବିଦାୱିରାଗତ୍ଥଂ ନିବ୍ବିଦାୱିରାଗାନିସଂସଂ; ନିବ୍ବିଦାୱିରାଗୋ ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନତ୍ଥୋ ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନାନିସଂସୋ. ଇତି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, କୁସଲାନି ସୀଲାନି ଅନୁପୁବ୍ବେନ ଅଗ୍ଗାଯ ପରେନ୍ତୀ’’ତି [ଅରହତ୍ତାଯ ପୂରେନ୍ତୀତି (ସ୍ୟା.)]. ପଠମଂ.

୨. ଚେତନାକରଣୀୟସୁତ୍ତଂ

୨. [ଅ. ନି. ୧୧.୨] ''ସୀଲଵତୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସୀଲସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ନ ଚେତନାୟ କରଣୀୟଂ – 'ଅଵିପ୍ପଟିସାରୋ ମେ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୂ'ତି. ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖଵେ, ୟଂ ସୀଲଵତୋ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଅଵିପ୍ପଟିସାରୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି. ଅଵିପ୍ପଟିସାରିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ଚେତନାୟ କରଣୀୟଂ – 'ପାମୋଜ୍ଜଂ ମେ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୂ'ତି. ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖଵେ, ୟଂ ଅଵିପ୍ପଟିସାରିସ୍ସ ପାମୋଜ୍ଜଂ ଜାୟତି. ପମୁଦିତସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ଚେତନାୟ କରଣୀୟଂ – 'ପୀତି ମେ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୂ'ତି. ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖଵେ, ୟଂ ପମୁଦିତସ୍ସ ପୀତି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି. ପୀତିମନସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ଚେତନାୟ କରଣୀୟଂ – 'କାୟୋ ମେ ପସ୍ସମ୍ଭତୂ'ତି. ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖଵେ, ୟଂ ପୀତିମନସ୍ସ କାୟୋ ପସ୍ସମ୍ଭତି. ପସ୍ସଦ୍ଧକାୟସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ଚେତନାୟ କରଣୀୟଂ – 'ସୁଖଂ ଵେଦିୟାମୀ'ତି. ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖଵେ, ୟଂ ପସ୍ସଦ୍ଧକାୟୋ ସୁଖଂ ଵେଦିୟତି. ସୁଖିନୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ଚେତନାୟ କରଣୀୟଂ – 'ଚିତ୍ତଂ ମେ ସମାଧିୟତୂ'ତି. ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖଵେ, ୟଂ ସୁଖିନୋ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିୟତି. ସମାହିତସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ଚେତନାୟ କରଣୀୟଂ – 'ୟଥାଭୂତଂ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି. ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖଵେ, ୟଂ ସମାହିତୋ ୟଥାଭୂତଂ ଜାନାତି ପସ୍ସତି. ୟଥାଭୂତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଜାନତୋ ପସ୍ସତୋ ନ ଚେତନାୟ କରଣୀୟଂ – 'ନିବ୍ବିନ୍ଦାମି ଵିରଜ୍ଜାମୀ'ତି. ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖଵେ, ୟଂ ୟଥାଭୂତଂ ଜାନଂ ପସ୍ସଂ ନିବ୍ବିନ୍ଦତି ଵିରଜ୍ଜତି. ନିବ୍ବିନ୍ନସ୍ସ [ନିବ୍ବିନ୍ଦସ୍ସ (ସୀ. କ.)], ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିରତ୍ତସ୍ସ ନ ଚେତନାୟ କରଣୀୟଂ – 'ଵିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନଂ ସଚ୍ଛିକରୋମୀ'ତି. ଧମ୍ମତା ଏସା, ଭିକ୍ଖଵେ, ୟଂ ନିବ୍ବିନ୍ନୋ [ନିବ୍ବିନ୍ଦୋ (ସୀ. କ.)] ଵିରତ୍ତୋ ଵିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନଂ ସଚ୍ଛିକରୋତି.

''ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନିବ୍ବିଦାଵିରାଗୋ ଵିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନତ୍ଥୋ ଵିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନାନିସଂସୋ; ୟଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନଂ ନିବ୍ବିଦାଵିରାଗତ୍ଥଂ ନିବ୍ବିଦାଵିରାଗାନିସଂସଂ; ସମାଧି ୟଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନତ୍ଥୋ ୟଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନାନିସଂସୋ; ସୁଖଂ ସମାଧତ୍ଥଂ ସମାଧାନିସଂସଂ; ପସ୍ସଦ୍ଧି ସୁଖତ୍ଥା ସୁଖାନିସଂସା; ପୀତି ପସ୍ସଦ୍ଧତ୍ଥା ପସ୍ସଦ୍ଧାନିସଂସା; ପାମୋଜ୍ଜଂ ପୀତତ୍ଥଂ ପୀତାନିସଂସଂ; ଅଵିପ୍ପଟିସାରୋ ପାମୋଜ୍ଜତ୍ଥୋ ପାମୋଜ୍ଜାନିସଂସୋ; କୁସଲାନି ସୀଲାନି ଅଵିପ୍ପଟିସାରତ୍ଥାନି ଅଵିପ୍ପଟିସାରାନିସଂସାନି . ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମା ଧମ୍ମେ ଅଭିସନ୍ଦେନ୍ତି, ଧମ୍ମା ଧମ୍ମେ ପରିପୂରେନ୍ତି ଅପାରା ପାରଂ ଗମନାୟା''ତି. ଦୁତିୟଂ.

୩. ପଠମୌପନିସସୁତ୍ତଂ

୩. [ଅ. ନି. ୫.୨୪; ୧୧.୩] ''ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସୀଲଵିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ଅଵିପ୍ପଟିସାରୋ; ଅଵିପ୍ପଟିସାରେ ଅସତି ଅଵିପ୍ପଟିସାରଵିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ପାମୋଜ୍ଜଂ; ପାମୋଜ୍ଜେ ଅସତି ପାମୋଜ୍ଜଵିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସା ହୋତି ପୀତି; ପୀତିୟା ଅସତି ପୀତିଵିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସା ହୋତି ପସ୍ସଦ୍ଧି; ପସ୍ସଦ୍ଧିୟା ଅସତି ପସ୍ସଦ୍ଧିଵିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ସୁଖଂ; ସୁଖେ ଅସତି ସୁଖଵିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ସମ୍ମାସମାଧି; ସମ୍ମାସମାଧିମ୍ହି ଅସତି ସମ୍ମାସମାଧିଵିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ୟଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନଂ; ୟଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନେ ଅସତି ୟଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନଵିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ନିବ୍ବିଦାଵିରାଗୋ ; ନିବ୍ବିଦାଵିରାଗେ ଅସତି ନିବ୍ବିଦାଵିରାଗଵିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ଵିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନଂ. ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ରୁକ୍ଖୋ ସାଖାପଲାସଵିପନ୍ନୋ. ତସ୍ସ ପପଟିକାପି ନ ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି, ତଚୋପି… ଫେଗ୍ଗୁପି… ସାରୋପି ନ ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି. ଏଵମେଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ ସୀଲଵିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ଅଵିପ୍ପଟିସାରୋ; ଅଵିପ୍ପଟିସାରେ ଅସତି ଅଵିପ୍ପଟିସାରଵିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି…ପେ… ଵିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନଂ.

''ସୀଲଵତୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସୀଲସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ଅଵିପ୍ପଟିସାରୋ; ଅଵିପ୍ପଟିସାରେ ସତି ଅଵିପ୍ପଟିସାରସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ପାମୋଜ୍ଜଂ; ପାମୋଜ୍ଜେ ସତି ପାମୋଜ୍ଜସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନା ହୋତି ପୀତି; ପୀତିୟା ସତି ପୀତିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନା ହୋତି ପସ୍ସଦ୍ଧି; ପସ୍ସଦ୍ଧିୟା ସତି ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୁଖଂ; ସୁଖେ ସତି ସୁଖସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ସମ୍ମାସମାଧି ; ସମ୍ମାସମାଧିମ୍ହି ସତି ସମ୍ମାସମାଧିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ୟଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନଂ; ୟଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନେ ସତି ୟଥାଭୂତଞାଣଦସ୍ସନସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ନିବ୍ବିଦାଵିରାଗୋ; ନିବ୍ବିଦାଵିରାଗେ ସତି ନିବ୍ବିଦାଵିରାଗସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଵିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନଂ. ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ରୁକ୍ଖୋ ସାଖାପଲାସସମ୍ପନ୍ନୋ. ତସ୍ସ ପପଟିକାପି ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି, ତଚୋପି… ଫେଗ୍ଗୁପି… ସାରୋପି ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି. ଏଵମେଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସୀଲଵତୋ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ଅଵିପ୍ପଟିସାରୋ; ଅଵିପ୍ପଟିସାରେ ସତି ଅଵିପ୍ପଟିସାରସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି…ପେ… ଵିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନ''ନ୍ତି. ତତିୟଂ.

୪. ଦୁତିୟୌପନିସସୁତ୍ତଂ

୪।[ଅ। ନି। ୧୧।୪] ତତ୍ର ଖୋ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ, ଆୱୁସୋ, ସୀଲୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ; ଅୱିପ୍ପଟିସାରେ ଅସତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି…ପେ… ୱିମୁତ୍ତିଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ରୁକ୍ଖୋ ସାଖାପଲାସୱିପନ୍ନୋ। ତସ୍ସ ପପଟିକାପି ନ ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି, ତଚୋପି… ଫେଗ୍ଗୁପି… ସାରୋପି ନ ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ ସୀଲୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ; ଅୱିପ୍ପଟିସାରେ ଅସତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି… ପେ… ୱିମୁତ୍ତିଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ।

‘‘ସୀଲୱତୋ , ଆୱୁସୋ, ସୀଲସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ; ଅୱିପ୍ପଟିସାରେ ସତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି…ପେ। … ୱିମୁତ୍ତିଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ରୁକ୍ଖୋ ସାଖାପଲାସସମ୍ପନ୍ନୋ। ତସ୍ସ ପପଟିକାପି ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି, ତଚୋପି… ଫେଗ୍ଗୁପି… ସାରୋପି ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସୀଲୱତୋ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ; ଅୱିପ୍ପଟିସାରେ ସତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି…ପେ… ୱିମୁତ୍ତିଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନ’’ନ୍ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ତତିୟୌପନିସସୁତ୍ତଂ

୫।[ଅ। ନି। ୧୧।୫] ତତ୍ର ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ, ଆୱୁସୋ, ସୀଲୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ; ଅୱିପ୍ପଟିସାରେ ଅସତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ପାମୋଜ୍ଜଂ; ପାମୋଜ୍ଜେ ଅସତି ପାମୋଜ୍ଜୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସା ହୋତି ପୀତି; ପୀତିୟା ଅସତି ପୀତିୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସା ହୋତି ପସ୍ସଦ୍ଧି; ପସ୍ସଦ୍ଧିୟା ଅସତି ପସ୍ସଦ୍ଧିୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ସୁଖଂ; ସୁଖେ ଅସତି ସୁଖୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ସମ୍ମାସମାଧି; ସମ୍ମାସମାଧିମ୍ହି ଅସତି ସମ୍ମାସମାଧିୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ୟଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ; ୟଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନେ ଅସତି ୟଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ନିବ୍ବିଦାୱିରାଗୋ; ନିବ୍ବିଦାୱିରାଗେ ଅସତି ନିବ୍ବିଦାୱିରାଗୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି ୱିମୁତ୍ତିଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ରୁକ୍ଖୋ ସାଖାପଲାସୱିପନ୍ନୋ। ତସ୍ସ ପପଟିକାପି ନ ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି, ତଚୋପି… ଫେଗ୍ଗୁପି… ସାରୋପି ନ ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ ସୀଲୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସୋ ହୋତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ; ଅୱିପ୍ପଟିସାରେ ଅସତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୱିପନ୍ନସ୍ସ ହତୂପନିସଂ ହୋତି…ପେ… ୱିମୁତ୍ତିଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ।

‘‘ସୀଲୱତୋ, ଆୱୁସୋ, ସୀଲସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ; ଅୱିପ୍ପଟିସାରେ ସତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ପାମୋଜ୍ଜଂ; ପାମୋଜ୍ଜେ ସତି ପାମୋଜ୍ଜସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନା ହୋତି ପୀତି; ପୀତିୟା ସତି ପୀତିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନା ହୋତି ପସ୍ସଦ୍ଧି; ପସ୍ସଦ୍ଧିୟା ସତି ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୁଖଂ; ସୁଖେ ସତି ସୁଖସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ସମ୍ମାସମାଧି ; ସମ୍ମାସମାଧିମ୍ହି ସତି ସମ୍ମାସମାଧିସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ୟଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ ; ୟଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନେ ସତି ୟଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ନିବ୍ବିଦାୱିରାଗୋ; ନିବ୍ବିଦାୱିରାଗେ ସତି ନିବ୍ବିଦାୱିରାଗସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ୱିମୁତ୍ତିଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ରୁକ୍ଖୋ ସାଖାପଲାସସମ୍ପନ୍ନୋ । ତସ୍ସ ପପଟିକାପି ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି, ତଚୋପି… ଫେଗ୍ଗୁପି… ସାରୋପି ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛତି। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସୀଲୱତୋ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରୋ; ଅୱିପ୍ପଟିସାରେ ସତି ଅୱିପ୍ପଟିସାରସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପନିସସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି…ପେ… ୱିମୁତ୍ତିଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନ’’ନ୍ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ସମାଧିସୁତ୍ତଂ

୬।[ଅ। ନି। ୧୧।୧୮] ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ୟେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି…ପେ… ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ସିୟା ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ୟଥା ନେୱ ପଥୱିୟଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ [ପଠୱିସଞ୍ଞୀ (ସୀ।), ପଠୱୀସଞ୍ଞୀ (ସ୍ୟା।)] ଅସ୍ସ, ନ ଆପସ୍ମିଂ ଆପୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ତେଜସ୍ମିଂ ତେଜୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱାୟସ୍ମିଂ ୱାୟୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନେ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନେ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନେ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଇଧଲୋକେ ଇଧଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ପରଲୋକେ ପରଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା’’ତି? ‘‘ସିୟା, ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ୟଥା ନେୱ ପଥୱିୟଂ ପଥୱିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆପସ୍ମିଂ ଆପୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ତେଜସ୍ମିଂ ତେଜୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱାୟସ୍ମିଂ ୱାୟୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନେ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନେ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନେ

ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ନେଓସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନେ ନେଓସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଇଧଲୋକେ ଇଧଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ପରଲୋକେ ପରଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା''ତି।

''ଯଥା କଥଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ସିଯା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେଓ ପଥଓିଯଂ ପଥଓିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆପସ୍ମିଂ ଆପୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ ନ ତେଜସ୍ମିଂ ତେଜୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ , ନ ୱାଯସ୍ମିଂ ୱାଯୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନେ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ନେଓସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନେ ନେଓସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଇଧଲୋକେ ଇଧଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ପରଲୋକେ ପରଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା''ତି?

''ଇଧାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ଏଓଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି – 'ଏତଂ ସନ୍ତଂ ଏତଂ ପଣୀତଂ ଯଦିଦଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥୋ ସବ୍ବୂପଧିପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ତଣ୍ହକ୍ଖଯୋ ୱିରାଗୋ ନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନ'ନ୍ତି। ଏଓଂ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସିଯା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେଓ ପଥଓିଯଂ ପଥଓିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆପସ୍ମିଂ ଆପୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ତେଜସ୍ମିଂ ତେଜୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱାଯସ୍ମିଂ ୱାଯୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନେ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ନେଓସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନେ ନେଓସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଇଧଲୋକେ ଇଧଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ପରଲୋକେ ପରଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା''ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ସାରିପୁତ୍ତସୁତ୍ତଂ

୭। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଯେନାଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମତା ସାରିପୁତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

''ସିଯା ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେଓ ପଥଓିଯଂ ପଥଓିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆପସ୍ମିଂ ଆପୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ତେଜସ୍ମିଂ ତେଜୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱାଯସ୍ମିଂ ୱାଯୋସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନେ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ନେଓସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନେ ନେଓସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ଇଧଲୋକେ ଇଧଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ, ନ ପରଲୋକେ ପରଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା''ତି?

''ସିଯା , ଆୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେଓ ପଥଓିଯଂ ପଥଓିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ…ପେ… ନ ପରଲୋକେ ପରଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା''ତି।

''ଯଥା କଥଂ ପନ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ସିଯା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଥାରୂପୋ ସମାଧିପଟିଲାଭୋ ଯଥା ନେଓ ପଥଓିଯଂ ପଥଓିସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସ…ପେ… ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସା''ତି? ''ଏକମିଦାହଂ, ଆୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ସମଯଂ ଇଧେୱ ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରାମି ଅନ୍ଧୱନସ୍ମିଂ। ତତ୍ରାହଂ [ଅଥାହଂ (କ।)] ତଥାରୂପଂ ସମାଧିଂ ସମାପଜ୍ଜିଂ [ପଟିଲଭାମି (କ।)] ଯଥା ନେଓ ପଥଓିଯଂ ପଥଓିସଞ୍ଞୀ ଅହୋସିଂ, ନ ଆପସ୍ମିଂ ଆପୋସଞ୍ଞୀ ଅହୋସିଂ, ନ ତେଜସ୍ମିଂ ତେଜୋସଞ୍ଞୀ ଅହୋସିଂ, ନ ୱାଯସ୍ମିଂ ୱାଯୋସଞ୍ଞୀ ଅହୋସିଂ, ନ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନେ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅହୋସିଂ, ନ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନେ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅହୋସିଂ, ନ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅହୋସିଂ, ନ ନେଓସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନେ ନେଓସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞୀ ଅହୋସିଂ, ନ ଇଧଲୋକେ ଇଧଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅହୋସିଂ, ନ ପରଲୋକେ ପରଲୋକସଞ୍ଞୀ ଅହୋସିଂ; ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅହୋସି''ନ୍ତି।

''କିଂସଞ୍ଞୀ ପନାଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ [କିଂ ସଞ୍ଞୀ ପନାୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ (କ।)] ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅହୋସୀ''ତି? ''ଭୱନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନଂ ଭୱନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନ''ନ୍ତି ଖୋ ମେ, ଆୱୁସୋ, ଅଞ୍ଞାୱ ସଞ୍ଞା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଅଞ୍ଞାୱ ସଞ୍ଞା ନିରୁଜ୍ଝତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ସକଲିକଗ୍ଗିସ୍ସ ଝାଯମାନସ୍ସ ଅଞ୍ଞାୱ ଅଚ୍ଚି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଅଞ୍ଞାୱ ଅଚ୍ଚି ନିରୁଜ୍ଝତି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, 'ଭୱନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନଂ ଭୱନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନ'ନ୍ତି ଅଞ୍ଞାୱ ସଞ୍ଞା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଅଞ୍ଞାୱ ସଞ୍ଞା ନିରୁଜ୍ଝତି। 'ଭୱନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନ'ନ୍ତି [ନିବ୍ବାନଂ (ସୀ। କ।)] ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନାହଂ, ଆୱୁସୋ, ତସ୍ମିଂ

ସମଯେ ଅହୋସି’’ନ୍ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ଝାନସୁତ୍ତଂ

୮। ‘‘ସଦ୍ଧୋ ଚ [ଇମସ୍ମିଂ ୱାକ୍ୟେ ଅଯଂ ଚ କାରୋ ନତ୍ଥି ସ୍ୟାମପୋତ୍ଥକେ], ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି, ନୋ ଚ [ନୋ (ସ୍ୟା।) ଏୱମୁପରିପି। ଅ। ନି। ୮। ୭୧] ସୀଲୱା; ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ଅପରିପୂରୋ ହୋତି। ତେନ ତଂ ଅଙ୍ଗଂ ପରିପୂରେତବ୍ବଂ – ‘କିନ୍ତାହଂ ସଦ୍ଧୋ ଚ ଅସ୍ସଂ, ସୀଲୱା ଚା’ତି! ଯତୋ ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି ସୀଲୱା ଚ, ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ପରିପୂରୋ ହୋତି।

‘‘ସଦ୍ଧୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି ସୀଲୱା ଚ, ନୋ ଚ ବହୁସ୍ସୁତୋ…ପେ… ବହୁସ୍ସୁତୋ ଚ, ନୋ ଚ ଧମ୍ମକଥିକୋ… ଧମ୍ମକଥିକୋ ଚ, ନୋ ଚ ପରିସାୱଚରୋ… ପରିସାୱଚରୋ ଚ, ନୋ ଚ ୱିସାରଦୋ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି… ୱିସାରଦୋ ଚ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ନୋ ଚ ୱିନଯଧରୋ… ୱିନଯଧରୋ ଚ, ନୋ ଚ ଆରଞ୍ଞିକୋ [ଆରଞ୍ଞକୋ (କ।)] ପନ୍ତସେନାସନୋ… ଆରଞ୍ଞିକୋ ଚ ପନ୍ତସେନାସନୋ, ନୋ ଚ ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ହୋତି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ… ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ହୋତି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ, ନୋ ଚ ଆସୱାନଂ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ଅପରିପୂରୋ ହୋତି। ତେନ ତଂ ଅଙ୍ଗଂ ପରିପୂରେତବ୍ବଂ – ‘କିନ୍ତାହଂ ସଦ୍ଧୋ ଚ ଅସ୍ସଂ, ସୀଲୱା ଚ, ବହୁସ୍ସୁତୋ ଚ, ଧମ୍ମକଥିକୋ ଚ, ପରିସାୱଚରୋ ଚ, ୱିସାରଦୋ ଚ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେଯ୍ୟଂ, ୱିନଯଧରୋ ଚ, ଆରଞ୍ଞିକୋ ଚ ପନ୍ତସେନାସନୋ, ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ଅସ୍ସଂ ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ, ଆସୱାନଞ୍ଚ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେଯ୍ୟ’ନ୍ତି।

‘‘ଯତୋ ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି, ସୀଲୱା ଚ, ବହୁସ୍ସୁତୋ ଚ, ଧମ୍ମକଥିକୋ ଚ, ପରିସାୱଚରୋ ଚ, ୱିସାରଦୋ ଚ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ୱିନଯଧରୋ ଚ, ଆରଞ୍ଞିକୋ ଚ ପନ୍ତସେନାସନୋ, ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ହୋତି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ, ଆସୱାନଞ୍ଚ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି; ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ପରିପୂରୋ ହୋତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ସମନ୍ତପାସାଦିକୋ ଚ ହୋତି ସବ୍ବାକାରପରିପୂରୋ ଚା’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ସନ୍ତୱିମୋକ୍ଖସୁତ୍ତଂ

୯। ‘‘ସଦ୍ଧୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି, ନୋ ଚ ସୀଲୱା…ପେ… ସୀଲୱା ଚ, ନୋ ଚ ବହୁସ୍ସୁତୋ… ବହୁସ୍ସୁତୋ ଚ, ନୋ ଚ ଧମ୍ମକଥିକୋ… ଧମ୍ମକଥିକୋ ଚ, ନୋ ଚ ପରିସାୱଚରୋ… ପରିସାୱଚରୋ ଚ, ନୋ ଚ ୱିସାରଦୋ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି… ୱିସାରଦୋ ଚ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ନୋ ଚ ୱିନଯଧରୋ… ୱିନଯଧରୋ ଚ, ନୋ ଚ ଆରଞ୍ଞିକୋ ପନ୍ତସେନାସନୋ… ଆରଞ୍ଞିକୋ ଚ ପନ୍ତସେନାସନୋ, ନୋ ଚ ଯେ ତେ ସନ୍ତା ୱିମୋକ୍ଖା ଅତିକ୍କମ୍ମ ରୂପେ ଆରୁପ୍ପା ତେ କାଯେନ ଫୁସିତ୍ୱା ୱିହରତି… ଯେ ତେ ସନ୍ତା ୱିମୋକ୍ଖା ଅତିକ୍କମ୍ମ ରୂପେ ଆରୁପ୍ପା ତେ ଚ କାଯେନ ଫୁସିତ୍ୱା ୱିହରତି, ନୋ ଚ ଆସୱାନଂ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ଅପରିପୂରୋ ହୋତି। ତେନ ତଂ ଅଙ୍ଗଂ ପରିପୂରେତବ୍ବଂ – ‘କିନ୍ତାହଂ ସଦ୍ଧୋ ଚ ଅସ୍ସଂ, ସୀଲୱା ଚ, ବହୁସ୍ସୁତୋ ଚ, ଧମ୍ମକଥିକୋ ଚ, ପରିସାୱଚରୋ ଚ, ୱିସାରଦୋ ଚ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେଯ୍ୟଂ, ୱିନଯଧରୋ ଚ, ଆରଞ୍ଞିକୋ ଚ ପନ୍ତସେନାସନୋ, ଯେ ତେ ସନ୍ତା ୱିମୋକ୍ଖା ଅତିକ୍କମ୍ମ ରୂପେ ଆରୁପ୍ପା ତେ ଚ କାଯେନ ଫୁସିତ୍ୱା ୱିହରେଯ୍ୟଂ, ଆସୱାନଞ୍ଚ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେଯ୍ୟ’ନ୍ତି।

‘‘ଯତୋ ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି, ସୀଲୱା ଚ, ବହୁସ୍ସୁତୋ ଚ, ଧମ୍ମକଥିକୋ ଚ, ପରିସାୱଚରୋ ଚ, ୱିସାରଦୋ ଚ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ୱିନଯଧରୋ ଚ, ଆରଞ୍ଞିକୋ ଚ ପନ୍ତସେନାସନୋ, ଯେ ତେ ସନ୍ତା ୱିମୋକ୍ଖା ଅତିକ୍କମ୍ମ ରୂପେ ଆରୁପ୍ପା ତେ ଚ କାଯେନ ଫୁସିତ୍ୱା ୱିହରତି, ଆସୱାନଞ୍ଚ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି; ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ପରିପୂରୋ ହୋତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ସମନ୍ତପାସାଦିକୋ ଚ ହୋତି ସବ୍ବାକାରପରିପୂରୋ ଚା’’ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ଓିଜ୍ଜାସୁତ୍ତଂ

୧୦। ''ସଦ୍ଧୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି, ନୋ ଚ ସୀଲୱା। ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ଅପରିପୂରୋ ହୋତି। ତେନ ତଂ ଅଙ୍ଗଂ ପରିପୂରେତବ୍ବଂ – 'କିନ୍ତାହଂ ସଦ୍ଧୋ ଚ ଅସ୍ସଂ ସୀଲୱା ଚା'ତି। ଯତୋ ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି, ସୀଲୱା ଚ, ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ପରିପୂରୋ ହୋତି।

''ସଦ୍ଧୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି ସୀଲୱା ଚ, ନୋ ଚ ବହୁସ୍ସୁତୋ ବହୁସ୍ସୁତୋ ଚ, ନୋ ଚ ଧମ୍ମକଥିକୋ ଧମ୍ମକଥିକୋ ଚ, ନୋ ଚ ପରିସାୱଚରୋ ପରିସାୱଚରୋ ଚ, ନୋ ଚ ୱିସାରଦୋ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ୱିସାରଦୋ ଚ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ନୋ ଚ ୱିନଯଧରୋ ୱିନଯଧରୋ ଚ, ନୋ ଚ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିଯୋ…ପେ… ଇତି ସାକାରଂ ସୌଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି। ଅନେକୱିହିତଞ୍ଚ…ପେ… ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ନୋ ଚ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ…ପେ… ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି ଦିବ୍ବେନ ଚ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ…ପେ… ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି, ନୋ ଚ ଆସୱାନଂ ଖଯା…ପେ… ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ଅପରିପୂରୋ ହୋତି। ତେନ ତଂ ଅଙ୍ଗଂ ପରିପୂରେତବ୍ବଂ – 'କିନ୍ତାହଂ ସଦ୍ଧୋ ଚ ଅସ୍ସଂ, ସୀଲୱା ଚ, ବହୁସ୍ସୁତୋ ଚ, ଧମ୍ମକଥିକୋ ଚ, ପରିସାୱଚରୋ ଚ, ୱିସାରଦୋ ଚ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେୟ୍ୟଂ, ୱିନଯଧରୋ ଚ, ଅନେକୱିହିତଞ୍ଚ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟଂ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ, ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିଯୋ…ପେ… ଇତି ସାକାରଂ ସୌଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରେୟ୍ୟଂ, ଦିବ୍ବେନ ଚ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ…ପେ… ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନେୟ୍ୟଂ, ଆସୱାନଞ୍ଚ ଖଯା…ପେ… ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେୟ୍ୟ'ନ୍ତି।

''ଯତୋ ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି, ସୀଲୱା ଚ, ବହୁସ୍ସୁତୋ ଚ, ଧମ୍ମକଥିକୋ ଚ, ପରିସାୱଚରୋ ଚ, ୱିସାରଦୋ ଚ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ୱିନଯଧରୋ ଚ, ଅନେକୱିହିତଞ୍ଚ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିଯୋ…ପେ… ଇତି ସାକାରଂ ସୌଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ଦିବ୍ବେନ ଚ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ…ପେ… ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି, ଆସୱାନଞ୍ଚ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏୱଂ ସୋ ତେନଙ୍ଗେନ ପରିପୂରୋ ହୋତି। ଇମେହି, ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ସମନ୍ତପାସାଦିକୋ ଚ ହୋତି ସବ୍ବାକାରପରିପୂରୋ ଚା''ତି। ଦସମଂ।

ଆନିସଂସୱଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

କିମତ୍ଥିଯଂ ଚେତନା ଚ, ତଯୋ ଉପନିସାପି ଚ;

ସମାଧି ସାରିପୁତ୍ତୋ ଚ, ଝାନଂ ସନ୍ତେନ ୱିଜ୍ଜଯାତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨। ନାଥୱଗ୍ଗୋ

୧। ସେନାସନସୁତ୍ତଂ

୧୧। ''ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ସେନାସନଂ ସେୱମାନୋ ଭଜମାନୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଆସୱାନଂ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେଯ୍ୟ।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ହୋତି; ସଦ୍ଦହତି ତଥାଗତସ୍ସ ବୋଧିଂ – 'ଇତିପି ସୋ ଭଗୱା... ପେ... ଭଗୱା'ତି; ଅପ୍ପାବାଧୋ ହୋତି ଅପ୍ପାତଙ୍କୋ, ସମୱେପାକିନିଯା ଗହଣିଯା ସମନ୍ନାଗତୋ ନାତିସୀତାଯ ନାଚ୍ଚୁଣ୍ହାଯ ମଜ୍ଝିମାଯ ପଧାନକ୍ଖମାଯ; ଅସଠୋ ହୋତି ଅମାଯାୱୀ, ଯଥାଭୂତଂ ଅତ୍ତାନଂ ଆୱିକତ୍ତା ସତ୍ଥରି ୱା ୱିଞ୍ଞୂସୁ ୱା ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ; ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ ୱିହରତି, ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ, କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପସମ୍ପଦାଯ; ଥାମୱା ଦଳ୍ହପରକ୍କମୋ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରୋ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ; ପଞ୍ଞୱା ହୋତି, ଉଦଯତ୍ଥଗାମିନିଯା ପଞ୍ଞାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅରିଯାଯ ନିବ୍ବେଧିକାଯ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖଯଗାମିନିଯା। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସେନାସନଂ ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସେନାସନଂ ନାତିଦୂରଂ ହୋତି ନାଚ୍ଚାସନ୍ନଂ ଗମନାଗମନସମ୍ପନ୍ନଂ ଦିୱା ଅପ୍ପାକିଣ୍ଣଂ ରତ୍ତିଂ ଅପ୍ପସଦ୍ଦଂ ଅପ୍ପନିଗ୍ଘୋସଂ ଅପ୍ପଡଂସମକସୱାତାତପସରୀସପସମ୍ଫସ୍ସଂ [ଅପ୍ପଡଂସ... ସିରିଂସପସମ୍ଫସ୍ସଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)]; ତସ୍ମିଂ ଖୋ ପନ ସେନାସନେ ୱିହରନ୍ତସ୍ସ ଅପ୍ପକସିରେନ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରା; ତସ୍ମିଂ ଖୋ ପନ ସେନାସନେ ଥେରା ଭିକ୍ଖୂ ୱିହରନ୍ତି ବହୁସ୍ସୁତା ଆଗତାଗମା ଧମ୍ମଧରା ୱିନଯଧରା ମାତିକାଧରା; ତେ କାଲେନ କାଲଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପରିପୁଚ୍ଛତି ପରିପଞ୍ହତି – 'ଇଦଂ, ଭନ୍ତେ, କଥଂ, ଇମସ୍ସ କୋ ଅତ୍ଥୋ'ତି; ତସ୍ସ ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅୱିୱଟଞ୍ଚେୱ ୱିୱରନ୍ତି ଅନୁତ୍ତାନୀକତଞ୍ଚ ଉତ୍ତାନିଂ କରୋନ୍ତି ଅନେକୱିହିତେସୁ ଚ କଙ୍ଖାଠାନିଯେସୁ ଧମ୍ମେସୁ କଙ୍ଖଂ ପଟିୱିନୋଦେନ୍ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସେନାସନଂ ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ହୋତି। ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ସେନାସନଂ ସେୱମାନୋ ଭଜମାନୋ ନଚିରସ୍ସେୱ ଆସୱାନଂ ଖଯା...ପେ... ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରେଯ୍ୟା''ତି। ପଠମଂ।

୨। ପଞ୍ଚଙ୍ଗସୁତ୍ତଂ

୧୨। ''ପଞ୍ଚଙ୍ଗୱିପ୍ପହୀନୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ 'କେୱଲୀ ୱୁସିତୱା ଉତ୍ତମପୁରିସୋ'ତି ୱୁଚ୍ଚତି। କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଚଙ୍ଗୱିପ୍ପହୀନୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ ପହୀନୋ ହୋତି, ବ୍ୟାପାଦୋ ପହୀନୋ ହୋତି, ଥିନମିଦ୍ଧଂ [ଥୀନମିଦ୍ଧଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ପହୀନଂ ହୋତି, ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ପହୀନଂ ହୋତି, ୱିଚିକିଚ୍ଛା ପହୀନା ହୋତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଚଙ୍ଗୱିପ୍ପହୀନୋ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅସେଖେନ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ଅସେଖେନ ସମାଧିକ୍ଖନ୍ଧେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ଅସେଖେନ ପଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ଅସେଖେନ ୱିମୁତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ଅସେଖେନ ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନକ୍ଖନ୍ଧେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି।

''ପଞ୍ଚଙ୍ଗୱିପ୍ପହୀନୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ 'କେୱଲୀ ୱୁସିତୱା ଉତ୍ତମପୁରିସୋ'ତି ୱୁଚ୍ଚତି।

''କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ ଚ ବ୍ୟାପାଦୋ, ଥିନମିଦ୍ଧଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁନୋ;

ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛା ଚ, ସବ୍ବସୋୱ ନ ୱିଜ୍ଜତି।

''ଅସେଖେନ ଚ ସୀଲେନ, ଅସେଖେନ ସମାଧିନା;

ୱିମୁତ୍ତିଯା ଚ ସମ୍ପନ୍ନୋ, ଞାଣେନ ଚ ତଥାୱିଧୋ।

‘‘ସ ୱେ ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମ୍ପନ୍ନୋ, ପଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗେ [ପଞ୍ଚଙ୍ଗାନି (ସ୍ୟା।)] ୱିୱଜ୍ଜଯଂ [ୱିୱଜ୍ଜିଯ (କ।)];

ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ, କେୱଲୀ ଇତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି। ଦୁତିଯଂ;

୩। ସଂଯୋଜନସୁତ୍ତଂ

୧୩। ‘‘ଦସଯିମାନି , ଭିକ୍ଖୱେ, ସଂଯୋଜନାନି। କତମାନି ଦସ? ପଞ୍ଚୋରମ୍ଭାଗିଯାନି ସଂଯୋଜନାନି, ପଞ୍ଚୁଦ୍ଧମ୍ଭାଗିଯାନି ସଂଯୋଜନାନି। କତମାନି ପଞ୍ଚୋରମ୍ଭାଗିଯାନି ସଂଯୋଜନାନି? ସକ୍କାଯଦିଟ୍ଠି, ୱିଚିକିଚ୍ଛା, ସୀଲବ୍ବତପରାମାସୋ, କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ, ବ୍ୟାପାଦୋ – ଇମାନି ପଞ୍ଚୋରମ୍ଭାଗିଯାନି ସଂଯୋଜନାନି।

‘‘କତମାନି ପଞ୍ଚୁଦ୍ଧମ୍ଭାଗିଯାନି ସଂଯୋଜନାନି? ରୂପରାଗୋ, ଅରୂପରାଗୋ, ମାନୋ, ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ, ଅୱିଜ୍ଜା – ଇମାନି ପଞ୍ଚୁଦ୍ଧମ୍ଭାଗିଯାନି ସଂଯୋଜନାନି। ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ସଂଯୋଜନାନୀ’’ତି। ତତିଯଂ।

୪। ଚେତୋଖିଲସୁତ୍ତଂ

୧୪। ‘‘ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ୱା ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା ଅପ୍ପହୀନା ପଞ୍ଚ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା ଅସମୁଚ୍ଛିନ୍ନା, ତସ୍ସ ଯା ରତ୍ତି ୱା ଦିୱସୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି ହାନିଯେୱ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ୱୁଦ୍ଧି।

‘‘କତମସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା ଅପ୍ପହୀନା ହୋନ୍ତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତ୍ଥରି କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ନାଧିମୁଚ୍ଚତି ନ ସମ୍ପସୀଦତି। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତ୍ଥରି କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ନାଧିମୁଚ୍ଚତି ନ ସମ୍ପସୀଦତି, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ, ଏୱମସ୍ସାଯଂ ପଠମୋ ଚେତୋଖିଲୋ ଅପ୍ପହୀନୋ ହୋତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେ କଙ୍ଖତି…ପେ… ସଙ୍ଘେ କଙ୍ଖତି… ସିକ୍ଖାଯ କଙ୍ଖତି… ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ କୁପିତୋ ହୋତି ଅନତ୍ତମନୋ ଆହତଚିତ୍ତୋ ଖିଲଜାତୋ। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ କୁପିତୋ ହୋତି ଅନତ୍ତମନୋ ଆହତଚିତ୍ତୋ ଖିଲଜାତୋ, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ, ଏୱମସ୍ସାଯଂ ପଞ୍ଚମୋ ଚେତୋଖିଲୋ ଅପ୍ପହୀନୋ ହୋତି। ଇମସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା ଅପ୍ପହୀନା ହୋନ୍ତି।

‘‘କତମସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା ଅସମୁଚ୍ଛିନ୍ନା ହୋନ୍ତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାମେସୁ ଅୱୀତରାଗୋ ହୋତି ଅୱିଗତଚ୍ଛନ୍ଦୋ ଅୱିଗତପେମୋ ଅୱିଗତପିପାସୋ ଅୱିଗତପରିଳାହୋ ଅୱିଗତତଣ୍ହୋ। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାମେସୁ ଅୱୀତରାଗୋ ହୋତି ଅୱିଗତଚ୍ଛନ୍ଦୋ ଅୱିଗତପେମୋ ଅୱିଗତପିପାସୋ ଅୱିଗତପରିଳାହୋ ଅୱିଗତତଣ୍ହୋ , ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ, ଏୱମସ୍ସାଯଂ ପଠମୋ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧୋ ଅସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ ଅୱୀତରାଗୋ ହୋତି…ପେ… ରୂପେ ଅୱୀତରାଗୋ ହୋତି…ପେ… ଯାୱଦତ୍ଥଂ ଉଦରାୱଦେହକଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ସେଯ୍ୟସୁଖଂ ପସ୍ସସୁଖଂ ମିଦ୍ଧସୁଖଂ ଅନୁଯୁତ୍ତୋ ୱିହରତି… ଅଞ୍ଞତରଂ ଦେୱନିକାଯଂ ପଣିଧାଯ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରତି – ‘ଇମିନାହଂ ସୀଲେନ ୱା ୱତେନ ୱା ତପେନ ୱା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯେନ ୱା ଦେୱୋ ୱା ଭୱିସ୍ସାମି ଦେୱଞ୍ଞତରୋ ୱା’ତି। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ଦେୱନିକାଯଂ ପଣିଧାଯ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରତି – ‘ଇମିନାହଂ ସୀଲେନ ୱା ୱତେନ ୱା ତପେନ ୱା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯେନ ୱା ଦେୱୋ ୱା ଭୱିସ୍ସାମି ଦେୱଞ୍ଞତରୋ ୱା’ତି, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ, ଏୱମସ୍ସାଯଂ ପଞ୍ଚମୋ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧୋ ଅସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତି। ଇମସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା ଅସମୁଚ୍ଛିନ୍ନା ହୋନ୍ତି।

‘‘ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ୱା ଇମେ ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା ଅପ୍ପହୀନା ଇମେ ପଞ୍ଚ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା ଅସମୁଚ୍ଛିନ୍ନା, ତସ୍ସ ଯା ରତ୍ତି ୱା ଦିୱସୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି ହାନିଯେୱ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ୱୁଦ୍ଧି।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, କାଳପକ୍ଖେ ଚନ୍ଦସ୍ସ ଯା ରତ୍ତି ୱା ଦିୱସୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି, ହାଯତେୱ ୱଣ୍ଣେନ ହାଯତି ମଣ୍ଡଲେନ ହାଯତି ଆଭାଯ ହାଯତି

ଆରୋହପରିଣାହେନ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ୱା ଇମେ ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା ଅପ୍ପହୀନା ଇମେ ପଞ୍ଚ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା ଅସମୁଚ୍ଛିନ୍ନା, ତସ୍ସ ଯା ରତ୍ତି ୱା ଦିୱସୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି ହାନିଯେୱ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ୱୁଦ୍ଧି।

''ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ୱା ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା ପହୀନା ପଞ୍ଚ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା ସୁସମୁଚ୍ଛିନ୍ନା, ତସ୍ସ ଯା ରତ୍ତି ୱା ଦିୱସୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ପରିହାନି।

''କତମସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା ପହୀନା ହୋନ୍ତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତ୍ଥରି ନ କଙ୍ଖତି ନ ୱିଚିକିଚ୍ଛତି, ଅଧିମୁଚ୍ଚତି ସମ୍ପସୀଦତି। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତ୍ଥରି ନ କଙ୍ଖତି ନ ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ଅଧିମୁଚ୍ଚତି ସମ୍ପସୀଦତି, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ, ଏୱମସ୍ସାଯଂ ପଠମୋ ଚେତୋଖିଲୋ ପହୀନୋ ହୋତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେ ନ କଙ୍ଖତି…ପେ… ସଙ୍ଘେ ନ କଙ୍ଖତି… ସିକ୍ଖାଯ ନ କଙ୍ଖତି … ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ନ କୁପିତୋ ହୋତି ଅତ୍ତମନୋ ନ ଆହତଚିତ୍ତୋ ନ ଖିଲଜାତୋ। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ନ କୁପିତୋ ହୋତି ଅତ୍ତମନୋ ନ ଆହତଚିତ୍ତୋ ନ ଖିଲଜାତୋ , ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ, ଏୱମସ୍ସାଯଂ ପଞ୍ଚମୋ ଚେତୋଖିଲୋ ପହୀନୋ ହୋତି। ଇମସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା ପହୀନା ହୋନ୍ତି।

''କତମସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା ସୁସମୁଚ୍ଛିନ୍ନା ହୋନ୍ତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାମେସୁ ୱୀତରାଗୋ ହୋତି ୱିଗତଚ୍ଛନ୍ଦୋ ୱିଗତପେମୋ ୱିଗତପିପାସୋ ୱିଗତପରିଳାହୋ ୱିଗତତଣ୍ହୋ। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାମେସୁ ୱୀତରାଗୋ ହୋତି ୱିଗତଚ୍ଛନ୍ଦୋ ୱିଗତପେମୋ ୱିଗତପିପାସୋ ୱିଗତପରିଳାହୋ ୱିଗତତଣ୍ହୋ, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ, ଏୱମସ୍ସାଯଂ ପଠମୋ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧୋ ସୁସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ ୱୀତରାଗୋ ହୋତି…ପେ… ରୂପେ ୱୀତରାଗୋ ହୋତି …ପେ… ନ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ଉଦରାୱଦେହକଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ସେଯ୍ୟସୁଖଂ ପସ୍ସସୁଖଂ ମିଦ୍ଧସୁଖଂ ଅନୁଯୁତ୍ତୋ ୱିହରତି, ନ ଅଞ୍ଞତରଂ ଦେୱନିକାଯଂ ପଣିଧାଯ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରତି – 'ଇମିନାହଂ ସୀଲେନ ୱା ୱତେନ ୱା ତପେନ ୱା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯେନ ୱା ଦେୱୋ ୱା ଭୱିସ୍ସାମି ଦେୱଞ୍ଞତରୋ ୱା'ତି। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଅଞ୍ଞତରଂ ଦେୱନିକାଯଂ ପଣିଧାଯ…ପେ… ଦେୱଞ୍ଞତରୋ ୱାତି, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ। ଯସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନମତି ଆତପ୍ପାଯ ଅନୁଯୋଗାଯ ସାତଚ୍ଚାଯ ପଧାନାଯ, ଏୱମସ୍ସାଯଂ ପଞ୍ଚମୋ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧୋ ସୁସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତି। ଇମସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା ସୁସମୁଚ୍ଛିନ୍ନା ହୋନ୍ତି।

''ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ୱା ଇମେ ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା ପହୀନା ଇମେ ପଞ୍ଚ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା ସୁସମୁଚ୍ଛିନ୍ନା , ତସ୍ସ ଯା ରତ୍ତି ୱା ଦିୱସୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ପରିହାନି।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜୁଣ୍ହପକ୍ଖେ ଚନ୍ଦସ୍ସ ଯା ରତ୍ତି ୱା ଦିୱସୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି, ୱଡ୍ଢତେୱ ୱଣ୍ଣେନ ୱଡ୍ଢତି ମଣ୍ଡଲେନ ୱଡ୍ଢତି ଆଭାଯ ୱଡ୍ଢତି ଆରୋହପରିଣାହେନ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ୱା ଇମେ ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା ପହୀନା ଇମେ ପଞ୍ଚ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା ସୁସମୁଚ୍ଛିନ୍ନା, ତସ୍ସ ଯା ରତ୍ତି ୱା ଦିୱସୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ପରିହାନୀ''ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ଅପ୍ପମାଦସୁତ୍ତଂ

୧୫। ''ଯାୱତା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା ଅପଦା ୱା ଦ୍ୱିପଦା ୱା ଚତୁପ୍ପଦା ୱା ବହୁପ୍ପଦା ୱା ରୂପିନୋ ୱା ଅରୂପିନୋ ୱା ସଞ୍ଞିନୋ ୱା ଅସଞ୍ଞିନୋ ୱା ନେୱସଞ୍ଞିନାସଞ୍ଞିନୋ ୱା, ତଥାଗତୋ ତେସଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯତି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେ କେଚି କୁସଲା ଧମ୍ମା, ସବ୍ବେ ତେ ଅପ୍ପମାଦମୂଲକା ଅପ୍ପମାଦସମୋସରଣା। ଅପ୍ପମାଦୋ ତେସଂ [ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ (ସୀ। କ।) ସଂ। ନି। ୫।୧୩୯] ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯତି।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯାନି କାନିଚି ଜଙ୍ଗଲାନଂ [ଜଙ୍ଗମାନଂ (ସୀ। ପୀ।) ସଂ। ନି। ୫।୧୩୯] ପାଣାନଂ ପଦଜାତାନି, ସବ୍ବାନି ତାନି ହତ୍ଥିପଦେ ସମୋଧାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ହତ୍ଥିପଦଂ ତେସଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯତି, ଯଦିଦଂ ମହନ୍ତତ୍ତେନ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଯେ କେଚି କୁସଲା ଧମ୍ମା, ସବ୍ବେ ତେ ଅପ୍ପମାଦମୂଲକା ଅପ୍ପମାଦସମୋସରଣା। ଅପ୍ପମାଦୋ ତେସଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯତି।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, କୂଟାଗାରସ୍ସ ଯା କାଚି ଗୋପାନସିୟୋ ସବ୍ବା ତା କୂଟଙ୍ଗମା କୂଟନିନ୍ନା କୂଟସମୋସରଣା, କୂଟୋ ତାସଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାୟତି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେ କେଚି କୁସଲା ଧମ୍ମା, ସବ୍ବେ ତେ ଅପ୍ପମାଦମୂଲକା ଅପ୍ପମାଦସମୋସରଣା। ଅପ୍ପମାଦୋ ତେସଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାୟତି।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେ କେଚି ମୂଲଗନ୍ଧା, କାଳାନୁସାରିୟଂ ତେସଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାୟତି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ…।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେ କେଚି ସାରଗନ୍ଧା, ଲୋହିତଚନ୍ଦନଂ ତେସଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାୟତି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ…।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେ କେଚି ପୁପ୍ଫଗନ୍ଧା, ୱସ୍ସିକଂ ତେସଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାୟତି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ…।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେ କେଚି ଖୁଦ୍ଦରାଜାନୋ [କୁଡ୍ଡରାଜାନୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।), କୁଟ୍ଟରାଜାନୋ, କୂଟରାଜାନୋ (କ।) ଅ। ନି। ୬।୫୩], ସବ୍ବେ ତେ ରଞ୍ଞୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିସ୍ସ ଅନୁୟନ୍ତା ଭୱନ୍ତି, ରାଜା ତେସଂ ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାୟତି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ…।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯା କାଚି ତାରକରୂପାନଂ ପଭା, ସବ୍ବା ତା ଚନ୍ଦପ୍ପଭାୟ କଲଂ ନାଗ୍ଘନ୍ତି ସୋଳସିଂ, ଚନ୍ଦପ୍ପଭା ତାସଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାୟତି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ…।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସରଦସମୟେ ୱିଦ୍ଧେ ୱିଗତୱଲାହକେ ଦେୱେ ଆଦିଚ୍ଚୋ ନଭଂ ଅବ୍ଭୁସ୍ସକ୍କମାନୋ [ଅବ୍ଭୁସ୍ସୁକ୍କମାନୋ (ସୀ।) ସଂ। ନି। ୫। ୧୪୬-୧୪୮] ସବ୍ବଂ ଆକାସଗତଂ ତମଗତଂ ଅଭିୱିହଚ୍ଚ ଭାସତେ ଚ ତପତେ ଚ ୱିରୋଚତି ଚ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ…।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଯା କାଚି ମହାନଦିୟୋ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଗଙ୍ଗା, ଯମୁନା, ଅଚିରୱତୀ, ସରଭୂ, ମହୀ, ସବ୍ବା ତା ସମୁଦ୍ଦଙ୍ଗମା ସମୁଦ୍ଦନିନ୍ନା ସମୁଦ୍ଦପୋଣା ସମୁଦ୍ଦପବ୍ଭାରା, ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ତାସଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାୟତି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯେ କେଚି କୁସଲା ଧମ୍ମା, ସବ୍ବେ ତେ ଅପ୍ପମାଦମୂଲକା ଅପ୍ପମାଦସମୋସରଣା। ଅପ୍ପମାଦୋ ତେସଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାୟତୀ’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଆହୁନେୟ୍ୟସୁତ୍ତଂ

୧୬। ‘‘ଦସୟିମେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁଗ୍ଗଲା ଆହୁନେୟ୍ୟା ପାହୁନେୟ୍ୟା ଦକ୍ଖିଣେୟ୍ୟା ଅଞ୍ଜଲିକରଣୀୟା ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସ। କତମେ ଦସ? ତଥାଗତୋ ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ, ଉଭତୋଭାଗୱିମୁତ୍ତୋ, ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତୋ, କାୟସକ୍ଖୀ, ଦିଟ୍ଠିପ୍ପତ୍ତୋ, ସଦ୍ଧାୱିମୁତ୍ତୋ, ସଦ୍ଧାନୁସାରୀ, ଧମ୍ମାନୁସାରୀ, ଗୋତ୍ରଭୂ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ପୁଗ୍ଗଲା ଆହୁନେୟ୍ୟା…ପେ… ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସା’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ପଠମନାଥସୁତ୍ତଂ

୧୭।[ଦୀ। ନି। ୩।୩୪୫, ୩୬୦] ‘‘ସନାଥା , ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିହରଥ, ମା ଅନାଥା। ଦୁକ୍ଖଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନାଥୋ ୱିହରତି। ଦସୟିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନାଥକରଣା ଧମ୍ମା। କତମେ ଦସ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲୱା ହୋତି, ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତୋ ୱିହରତି ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନୋ ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ୱଜ୍ଜେସୁ ଭୟଦସ୍ସାୱୀ, ସମାଦାୟ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲୱା ହୋତି…ପେ… ସମାଦାୟ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ, ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନାଥକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି ସୁତଧରୋ ସୁତସନ୍ନିଚୟୋ, ଯେ ତେ ଧମ୍ମା ଆଦିକଲ୍ୟାଣା ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣା ପରିୟୋସାନକଲ୍ୟାଣା ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ [ସାତ୍ଥା ସବ୍ୟଞ୍ଜନା (ସୀ।)] କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଅଭିୱଦନ୍ତି, ତଥାରୂପାସ୍ସ ଧମ୍ମା ବହୁସ୍ସୁତା [ବହୂ ସୁତା (?)] ହୋନ୍ତି ଧାତା ୱଚସା ପରିଚିତା ମନସାନୁପେକ୍ଖିତା ଦିଟ୍ଠିୟା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି…ପେ… ଦିଟ୍ଠିୟା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା, ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନାଥକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ ହୋତି କଲ୍ୟାଣସହାୟୋ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପୱଙ୍କୋ । ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ ହୋତି କଲ୍ୟାଣସହାୟୋ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପୱଙ୍କୋ, ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନାଥକରଣୋ ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁୱଚୋ ହୋତି ସୋୱଚସ୍ସକରଣେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ, ଖମୋ ପଦକ୍ଖିଣଗ୍ଗାହୀ ଅନୁସାସନିଂ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁୱଚୋ ହୋତି…ପେ… ଅନୁସାସନିଂ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନାଥକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯାନି ତାନି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଉଚ୍ଚାୱଚାନି କିଂକରଣୀଯାନି, ତତ୍ଥ ଦକ୍ଖୋ ହୋତି ଅନଲସୋ ତତ୍ରୁପାଯାଯ ୱୀମଂସାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଅଲଂ କାତୁଂ ଅଲଂ ସଂୱିଧାତୁଂ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯାନି ତାନି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ…ପେ… ଅଲଂ କାତୁଂ ଅଲଂ ସଂୱିଧାତୁଂ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନାଥକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମକାମୋ ହୋତି ପିଯସମୁଦାହାରୋ, ଅଭିଧମ୍ମେ ଅଭିୱିନଯେ ଉଳାରପାମୋଜ୍ଜୋ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମକାମୋ ହୋତି ପିଯସମୁଦାହାରୋ, ଅଭିଧମ୍ମେ ଅଭିୱିନଯେ ଉଳାରପାମୋଜ୍ଜୋ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନାଥକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ ୱିହରତି ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ, କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପସମ୍ପଦାଯ, ଥାମୱା ଦଳ୍ହପରକ୍କମୋ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରୋ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ ୱିହରତି ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ, କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପସମ୍ପଦାଯ, ଥାମୱା ଦଳ୍ହପରକ୍କମୋ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରୋ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନାଥକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ହୋତି ଇତରୀତରଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରେନ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ହୋତି ଇତରୀତରଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରେନ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନାଥକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତିମା ହୋତି ପରମେନ ସତିନେପକ୍କେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଚିରକତମ୍ପି ଚିରଭାସିତମ୍ପି ସରିତା ଅନୁସ୍ସରିତା। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତିମା ହୋତି ପରମେନ ସତିନେପକ୍କେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଚିରକତମ୍ପି ଚିରଭାସିତମ୍ପି ସରିତା ଅନୁସ୍ସରିତା, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନାଥକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଞୱା ହୋତି ଉଦଯତ୍ଥଗାମିନିଯା ପଞ୍ଞାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅରିଯାଯ ନିବ୍ବେଧିକାଯ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖଯଗାମିନିଯା। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଞୱା ହୋତି ଉଦଯତ୍ଥଗାମିନିଯା ପଞ୍ଞାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅରିଯାଯ ନିବ୍ବେଧିକାଯ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖଯଗାମିନିଯା, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନାଥକରଣୋ।

‘‘ସନାଥା, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିହରଥ, ମା ଅନାଥା। ଦୁକ୍ଖଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନାଥୋ ୱିହରତି। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ନାଥକରଣା ଧମ୍ମା’’ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ଦୁତିଯନାଥସୁତ୍ତଂ

୧୮। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ସନାଥା , ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିହରଥ, ମା ଅନାଥା। ଦୁକ୍ଖଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନାଥୋ ୱିହରତି। ଦସଯିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନାଥକରଣା ଧମ୍ମା। କତମେ ଦସ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲୱା ହୋତି…ପେ… ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ। ‘ସୀଲୱା ୱତାଯଂ ଭିକ୍ଖୁ ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତୋ ୱିହରତି ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନୋ ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ୱଜ୍ଜେସୁ ଭଯଦସ୍ସାୱୀ, ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୂ’ତି ଥେରାପି ନଂ ଭିକ୍ଖୂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ମଜ୍ଝିମାପି ଭିକ୍ଖୂ… ନୱାପି ଭିକ୍ଖୂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି। ତସ୍ସ ଥେରାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ମଜ୍ଝିମାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ନୱାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ନୋ ପରିହାନି। ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନାଥକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି…ପେ… ଦିଟ୍ଠିଯା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା। ‘ବହୁସ୍ସୁତୋ ୱତାଯଂ ଭିକ୍ଖୁ ସୁତଧରୋ ସୁତସନ୍ନିଚଯୋ, ଯେ ତେ ଧମ୍ମା ଆଦିକଲ୍ୟାଣା ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣା ପରିଯୋସାନକଲ୍ୟାଣା ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଅଭିୱଦନ୍ତି, ତଥାରୂପାସ୍ସ ଧମ୍ମା ବହୁସ୍ସୁତା ହୋନ୍ତି ଧାତା ୱଚସା ପରିଚିତା ମନସାନୁପେକ୍ଖିତା ଦିଟ୍ଠିଯା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା’ତି ଥେରାପି ନଂ ଭିକ୍ଖୂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ମଜ୍ଝିମାପି ଭିକ୍ଖୂ… ନୱାପି ଭିକ୍ଖୂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି। ତସ୍ସ ଥେରାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ମଜ୍ଝିମାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ନୱାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ୱୁଦ୍ଧିଯେୱ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ନୋ ପରିହାନି। ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନାଥକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ ହୋତି କଲ୍ୟାଣସହାୟୋ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପଵଙ୍କୋ। ‘କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ ଵତାୟଂ ଭିକ୍ଖୁ କଲ୍ୟାଣସହାୟୋ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପଵଙ୍କୋ’ତି ଥେରାପି ନଂ ଭିକ୍ଖୂ ଵତ୍ତଙ୍ଗଂ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ମଜ୍ଝିମାପି ଭିକ୍ଖୂ… ନଵାପି ଭିକ୍ଖୂ ଵତ୍ତଙ୍ଗଂ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି। ତସ୍ସ ଥେରାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ମଜ୍ଝିମାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ନଵାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ଵୁଦ୍ଧିଯେଵ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ନୋ ପରିହାନି। ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନାଥକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁଵଚୋ ହୋତି ସୋଵଚସ୍ସକରଣେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ, ଖମୋ ପଦକ୍ଖିଣଗ୍ଗାହୀ ଅନୁସାସନିଂ। ‘ସୁଵଚୋ ଵତାୟଂ ଭିକ୍ଖୁ ସୋଵଚସ୍ସକରଣେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ, ଖମୋ ପଦକ୍ଖିଣଗ୍ଗାହୀ ଅନୁସାସନି’ନ୍ତି ଥେରାପି ନଂ ଭିକ୍ଖୂ ଵତ୍ତଙ୍ଗଂ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ମଜ୍ଝିମାପି ଭିକ୍ଖୂ… ନଵାପି ଭିକ୍ଖୂ ଵତ୍ତଙ୍ଗଂ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି। ତସ୍ସ ଥେରାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ମଜ୍ଝିମାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ନଵାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ଵୁଦ୍ଧିଯେଵ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ନୋ ପରିହାନି। ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନାଥକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯାନି ତାନି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଉଚ୍ଚାଵଚାନି କିଂକରଣୀୟାନି, ତତ୍ଥ ଦକ୍ଖୋ ହୋତି ଅନଲସୋ, ତତ୍ରୁପାୟାୟ ଵୀମଂସାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଅଲଂ କାତୁଂ ଅଲଂ ସଂଵିଧାତୁଂ। ‘ଯାନି ତାନି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଉଚ୍ଚାଵଚାନି କିଂକରଣୀୟାନି, ତତ୍ଥ ଦକ୍ଖୋ ଵତାୟଂ ଭିକ୍ଖୁ ଅନଲସୋ, ତତ୍ରୁପାୟାୟ ଵୀମଂସାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଅଲଂ କାତୁଂ ଅଲଂ ସଂଵିଧାତୁ’ନ୍ତି ଥେରାପି ନଂ ଭିକ୍ଖୂ ଵତ୍ତଙ୍ଗଂ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ମଜ୍ଝିମାପି ଭିକ୍ଖୂ… ନଵାପି ଭିକ୍ଖୂ ଵତ୍ତଙ୍ଗଂ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି। ତସ୍ସ ଥେରାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ମଜ୍ଝିମାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ନଵାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ଵୁଦ୍ଧିଯେଵ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ନୋ ପରିହାନି। ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନାଥକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମକାମୋ ହୋତି ପିୟସମୁଦାହାରୋ, ଅଭିଧମ୍ମେ ଅଭିଵିନଯେ ଉଳାରପାମୋଜ୍ଜୋ। ‘ଧମ୍ମକାମୋ ଵତାୟଂ ଭିକ୍ଖୁ ପିୟସମୁଦାହାରୋ, ଅଭିଧମ୍ମେ ଅଭିଵିନଯେ ଉଳାରପାମୋଜ୍ଜୋ’ତି ଥେରାପି ନଂ ଭିକ୍ଖୂ ଵତ୍ତଙ୍ଗଂ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ମଜ୍ଝିମାପି ଭିକ୍ଖୂ… ନଵାପି ଭିକ୍ଖୂ ଵତ୍ତଙ୍ଗଂ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି। ତସ୍ସ ଥେରାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ମଜ୍ଝିମାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ନଵାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ଵୁଦ୍ଧିଯେଵ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ନୋ ପରିହାନି। ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନାଥକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଆରଦ୍ଧଵୀରିୟୋ ଵିହରତି ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାୟ, କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପସମ୍ପଦାୟ, ଥାମଵା ଦଳ୍ହପରକ୍କମୋ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରୋ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ‘ଆରଦ୍ଧଵୀରିୟୋ ଵତାୟଂ ଭିକ୍ଖୁ ଵିହରତି ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାୟ, କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପସମ୍ପଦାୟ, ଥାମଵା ଦଳ୍ହପରକ୍କମୋ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରୋ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୂ’ତି ଥେରାପି ନଂ ଭିକ୍ଖୂ ଵତ୍ତଙ୍ଗଂ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ମଜ୍ଝିମାପି ଭିକ୍ଖୂ… ନଵାପି ଭିକ୍ଖୂ ଵତ୍ତଙ୍ଗଂ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି । ତସ୍ସ ଥେରାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ମଜ୍ଝିମାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ନଵାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ଵୁଦ୍ଧିଯେଵ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ନୋ ପରିହାନି। ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନାଥକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ହୋତି ଇତରୀତରଚୀଵରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରେନ। ‘ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ଵତାୟଂ ଭିକ୍ଖୁ ଇତରୀତରଚୀଵରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରେନା’ତି ଥେରାପି ନଂ ଭିକ୍ଖୂ ଵତ୍ତଙ୍ଗଂ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ମଜ୍ଝିମାପି ଭିକ୍ଖୂ… ନଵାପି ଭିକ୍ଖୂ ଵତ୍ତଙ୍ଗଂ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି। ତସ୍ସ ଥେରାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ମଜ୍ଝିମାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ନଵାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ଵୁଦ୍ଧିଯେଵ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ନୋ ପରିହାନି। ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନାଥକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତିମା ହୋତି ପରମେନ ସତିନେପକ୍କେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଚିରକତମ୍ପି ଚିରଭାସିତମ୍ପି ସରିତା ଅନୁସ୍ସରିତା। ‘ସତିମା ଵତାୟଂ ଭିକ୍ଖୁ ପରମେନ ସତିନେପକ୍କେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଚିରକତମ୍ପି ଚିରଭାସିତମ୍ପି ସରିତା ଅନୁସ୍ସରିତା’ତି ଥେରାପି ନଂ ଭିକ୍ଖୂ ଵତ୍ତଙ୍ଗଂ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ମଜ୍ଝିମାପି ଭିକ୍ଖୂ… ନଵାପି ଭିକ୍ଖୂ ଵତ୍ତଙ୍ଗଂ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି। ତସ୍ସ ଥେରାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ମଜ୍ଝିମାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ନଵାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ ଵୁଦ୍ଧିଯେଵ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ନୋ ପରିହାନି। ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନାଥକରଣୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଞଵା ହୋତି ଉଦୟତ୍ଥଗାମିନିୟା ପଞ୍ଞାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅରିୟାୟ ନିବ୍ବେଧିକାୟ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖୟଗାମିନିୟା। ‘ପଞ୍ଞଵା ଵତାୟଂ ଭିକ୍ଖୁ ଉଦୟତ୍ଥଗାମିନିୟା ପଞ୍ଞାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅରିୟାୟ ନିବ୍ବେଧିକାୟ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖୟଗାମିନିୟା’ତି ଥେରାପି ନଂ ଭିକ୍ଖୂ ଵତ୍ତଙ୍ଗଂ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ମଜ୍ଝିମାପି ଭିକ୍ଖୂ… ନଵାପି ଭିକ୍ଖୂ ଵତ୍ତଙ୍ଗଂ ଅନୁସାସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି। ତସ୍ସ ଥେରାନୁକମ୍ପିତସ୍ସ…ପେ… ନୋ ପରିହାନି। ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନାଥକରଣୋ।

‘‘ସନାଥା, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିହରଥ, ମା ଅନାଥା। ଦୁକ୍ଖଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅନାଥୋ ଵିହରତି। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସ ନାଥକରଣା ଧମ୍ମା’’ତି। ଇଦମଵୋଚ

ଭଗଵା। ଅତ୍ତମନା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗଵତୋ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦୁନ୍ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ପଠମଅରିୟାଵାସସୁତ୍ତଂ

୧୯।[ଦୀ। ନି। ୩।୩୪୮, ୩୬୦] ‘‘ଦସୟିମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅରିୟାଵାସା, ଯେ ଅରିୟା ଆଵସିଂସୁ ଵା ଆଵସନ୍ତି ଵା ଆଵସିସ୍ସନ୍ତି ଵା। କତମେ ଦସ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଚଙ୍ଗଵିପ୍ପହୀନୋ ହୋତି, ଛଳଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ, ଏକାରକ୍ଖୋ, ଚତୁରାପସ୍ସେନୋ, ପଣୁନ୍ନପଚ୍ଚେକସଚ୍ଚୋ [ପନୁଣ୍ଣପଚ୍ଚେକସଚ୍ଚୋ (କ।)], ସମଵୟସଟ୍ଠେସନୋ, ଅନାଵିଲସଙ୍କପ୍ପୋ, ପସ୍ସଦ୍ଧକାୟସଙ୍ଖାରୋ, ସୁଵିମୁତ୍ତଚିତ୍ତୋ, ସୁଵିମୁତ୍ତପଞ୍ଞୋ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସ ଅରିୟାଵାସା , ଯେ ଅରିୟା ଆଵସିଂସୁ ଵା ଆଵସନ୍ତି ଵା ଆଵସିସ୍ସନ୍ତି ଵା’’ତି। ନଵମଂ।

୧୦। ଦୁତିୟଅରିୟାଵାସସୁତ୍ତଂ

୨୦। ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗଵା କୁରୂସୁ ଵିହରତି କମ୍ମାସଧମ୍ମଂ ନାମ କୁରୂନଂ ନିଗମୋ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗଵା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି…ପେ…।

‘‘ଦସୟିମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅରିୟାଵାସା, ଯେ ଅରିୟା ଆଵସିଂସୁ ଵା ଆଵସନ୍ତି ଵା ଆଵସିସ୍ସନ୍ତି ଵା। କତମେ ଦସ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଚଙ୍ଗଵିପ୍ପହୀନୋ ହୋତି, ଛଳଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ , ଏକାରକ୍ଖୋ, ଚତୁରାପସ୍ସେନୋ, ପଣୁନ୍ନପଚ୍ଚେକସଚ୍ଚୋ, ସମଵୟସଟ୍ଠେସନୋ, ଅନାଵିଲସଙ୍କପ୍ପୋ, ପସ୍ସଦ୍ଧକାୟସଙ୍ଖାରୋ, ସୁଵିମୁତ୍ତଚିତ୍ତୋ, ସୁଵିମୁତ୍ତପଞ୍ଞୋ।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଚଙ୍ଗଵିପ୍ପହୀନୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ ପହୀନୋ ହୋତି, ବ୍ୟାପାଦୋ ପହୀନୋ ହୋତି, ଥିନମିଦ୍ଧଂ ପହୀନଂ ହୋତି, ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ପହୀନଂ ହୋତି, ଵିଚିକିଚ୍ଛା ପହୀନା ହୋତି। ଏଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଚଙ୍ଗଵିପ୍ପହୀନୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଛଳଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ଦିସ୍ଵା ନେଵ ସୁମନୋ ହୋତି ନ ଦୁମ୍ମନୋ, ଉପେକ୍ଖକୋ ଵିହରତି ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ। ସୋତେନ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ଵା… ଘାନେନ ଗନ୍ଧଂ ଘାୟିତ୍ଵା… ଜିଵ୍ହାୟ ରସଂ ସାୟିତ୍ଵା… କାୟେନ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ଫୁସିତ୍ଵା… ମନସା ଧମ୍ମଂ ଵିଞ୍ଞାୟ ନେଵ ସୁମନୋ ହୋତି ନ ଦୁମ୍ମନୋ, ଉପେକ୍ଖକୋ ଵିହରତି ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ। ଏଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଛଳଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏକାରକ୍ଖୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତାରକ୍ଖେନ ଚେତସା ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି। ଏଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଏକାରକ୍ଖୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଚତୁରାପସ୍ସେନୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଖାୟେକଂ ପଟିସେଵତି, ସଙ୍ଖାୟେକଂ ଅଧିଵାସେତି, ସଙ୍ଖାୟେକଂ ପରିଵଜ୍ଜେତି, ସଙ୍ଖାୟେକଂ ଵିନୋଦେତି। ଏଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଚତୁରାପସ୍ସେନୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଣୁନ୍ନପଚ୍ଚେକସଚ୍ଚୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଯାନି ତାନି ପୁଥୁସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ପୁଥୁପଚ୍ଚେକସଚ୍ଚାନି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ‘ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ’ତି ଵା, ‘ଅସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ’ତି ଵା, ‘ଅନ୍ତଵା ଲୋକୋ’ତି ଵା, ‘ଅନନ୍ତଵା ଲୋକୋ’ତି ଵା, ‘ତଂ ଜୀଵଂ ତଂ ସରୀର’ନ୍ତି ଵା, ‘ଅଞ୍ଞଂ ଜୀଵଂ ଅଞ୍ଞଂ ସରୀର’ନ୍ତି ଵା, ‘ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା’ତି ଵା, ‘ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା’ତି ଵା, ‘ହୋତି ଚ ନ ଚ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା’ତି ଵା, ‘ନେଵ ହୋତି ନ ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା’ତି ଵା, ସବ୍ବାନି ତାନି ନୁନ୍ନାନି ହୋନ୍ତି ପଣୁନ୍ନାନି [ନୁଣ୍ଣାନି ହୋନ୍ତି ପନୁଣ୍ଣାନି (?)] ଚତ୍ତାନି ଵନ୍ତାନି ମୁତ୍ତାନି ପହୀନାନି ପଟିନିସ୍ସଟ୍ଠାନି। ଏଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଣୁନ୍ନପଚ୍ଚେକସଚ୍ଚୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ସମଵୟସଟ୍ଠେସନୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ କାମେସନା ପହୀନା ହୋତି, ଭଵେସନା ପହୀନା ହୋତି, ବ୍ରହ୍ମଚରିୟେସନା ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧା। ଏଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ସମଵୟସଟ୍ଠେସନୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନାଵିଲସଙ୍କପ୍ପୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ କାମସଙ୍କପ୍ପୋ ପହୀନୋ ହୋତି, ବ୍ୟାପାଦସଙ୍କପ୍ପୋ ପହୀନୋ ହୋତି, ଵିହିଂସାସଙ୍କପ୍ପୋ ପହୀନୋ ହୋତି। ଏଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନାଵିଲସଙ୍କପ୍ପୋ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ପସ୍ସଦ୍ଧକାୟସଙ୍ଖାରୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ପୁବ୍ବେଵ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ

ଅଝଙ୍ଗମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପସ୍ସଦ୍ଧକାଯସଙ୍ଖାରୋ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁୱିମୁତ୍ତଚିତ୍ତୋ ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ରାଗା ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁତ୍ତଂ ହୋତି, ଦୋସା ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁତ୍ତଂ ହୋତି, ମୋହା ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁୱିମୁତ୍ତଚିତ୍ତୋ ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁୱିମୁତ୍ତପଞ୍ଞୋ ହୋତି? ଇଧ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ 'ରାଗୋ ମେ ପହୀନୋ ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲୋ ତାଲାୱତ୍ଥୁକତୋ ଅନଭାୱଂକତୋ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମୋ'ତି ପଜାନାତି, ଦୋସୋ ମେ ପହୀନୋ…ପେ… 'ମୋହୋ ମେ ପହୀନୋ ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲୋ ତାଲାୱତ୍ଥୁକତୋ ଅନଭାୱଂକତୋ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମୋ'ତି ପଜାନାତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁୱିମୁତ୍ତପଞ୍ଞୋ ହୋତି।

''ଯେ ହି କେଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅତୀତମଦ୍ଧାନଂ ଅରିଯା ଅରିଯାୱାସେ ଆୱସିଂସୁ, ସବ୍ବେ ତେ ଇମେୱ ଦସ ଅରିଯାୱାସେ ଆୱସିଂସୁ; ଯେ ହି କେଚି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନାଗତମଦ୍ଧାନଂ ଅରିଯା ଅରିଯାୱାସେ ଆୱସିସ୍ସନ୍ତି, ସବ୍ବେ ତେ ଇମେୱ ଦସ ଅରିଯାୱାସେ ଆୱସିସ୍ସନ୍ତି; ଯେ ହି [ଯେପି (?)] କେଚି, ଭିକ୍ଖୱେ , ଏତରହି ଅରିଯା ଅରିଯାୱାସେ ଆୱସନ୍ତି, ସବ୍ବେ ତେ ଇମେୱ ଦସ ଅରିଯାୱାସେ ଆୱସନ୍ତି। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ଅରିଯାୱାସା, ଯେ ଅରିଯା ଆୱସିଂସୁ ୱା ଆୱସନ୍ତି ୱା ଆୱସିସ୍ସନ୍ତି ୱା''ତି। ଦସମଂ।

ନାଥୱଗ୍ଗୋ ଦୁତିଯୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ସେନାସନଞ୍ଚ ପଞ୍ଚଙ୍ଗଂ, ସଂଯୋଜନାଖିଲେନ ଚ;

ଅପ୍ପମାଦୋ ଆହୁନେଯ୍ୟୋ, ଦ୍ୱେ ନାଥା ଦ୍ୱେ ଅରିଯାୱାସାତି।

୩। ମହାୱଗ୍ଗୋ

୧। ସୀହନାଦସୁତ୍ତଂ

୨୧। ‘‘ସୀହୋ , ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଗରାଜା ସାଯନ୍ହସମଯଂ ଆସଯା ନିକ୍ଖମତି। ଆସଯା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ୱିଜମ୍ଭତି। ୱିଜମ୍ଭିତ୍ୱା ସମନ୍ତା ଚତୁଦ୍ଦିସଂ [ଚତୁଦ୍ଦିସା (ସ୍ୟା। କ।) ଅ। ନି। ୬।୬୪] ଅନୁୱିଲୋକେତି। ସମନ୍ତା ଚତୁଦ୍ଦିସଂ [ଚତୁଦ୍ଦିସା (ସ୍ୟା। କ।) ଅ। ନି। ୬।୬୪] ଅନୁୱିଲୋକେତ୍ୱା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ସୀହନାଦଂ ନଦତି। ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ସୀହନାଦଂ ନଦିତ୍ୱା ଗୋଚରାଯ ପକ୍କମତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ‘ମାହଂ ଖୁଦ୍ଦକେ ପାଣେ ୱିସମଗତେ ସଙ୍ଘାତଂ ଆପାଦେସି’ନ୍ତି!

‘‘‘ସୀହୋ’ତି, ଖୋ ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ। ଯଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ପରିସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ଇଦମସ୍ସ ହୋତି ସୀହନାଦସ୍ମିଂ।

[ମ। ନି। ୧।୧୪୮; ୱିଭ। ୭୬୦; ପଟି। ମ। ୨।୪୪] ‘‘ଦସଯିମାନି , ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲାନି, ଯେହି ବଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି। କତମାନି ଦସ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଠାନଞ୍ଚ ଠାନତୋ ଅଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠାନତୋ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଠାନଞ୍ଚ ଠାନତୋ ଅଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠାନତୋ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କମ୍ମସମାଦାନାନଂ ଠାନସୋ ହେତୁସୋ ୱିପାକଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କମ୍ମସମାଦାନାନଂ ଠାନସୋ ହେତୁସୋ ୱିପାକଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ସବ୍ବତ୍ଥଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ , ତଥାଗତୋ ସବ୍ବତ୍ଥଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଅନେକଧାତୁଂ ନାନାଧାତୁଂ ଲୋକଂ [ଅନେକଧାତୁନାନାଧାତୁଲୋକଂ (ସୀ। କ।)] ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଅନେକଧାତୁଂ ନାନାଧାତୁଂ ଲୋକଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି…ପେ… ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ସତ୍ତାନଂ ନାନାଧିମୁତ୍ତିକତଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ସତ୍ତାନଂ ନାନାଧିମୁତ୍ତିକତଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି…ପେ… ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯପରୋପରିଯତ୍ତଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯପରୋପରିଯତ୍ତଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି…ପେ… ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଝାନୱିମୋକ୍ଖସମାଧିସମାପତ୍ତୀନଂ ସଂକିଲେସଂ ୱୋଦାନଂ ୱୁଟ୍ଠାନଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି…ପେ… ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି…ପେ… ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିଯୋ ତିସ୍ସୋପି ଜାତିଯୋ ଚତସ୍ସୋପି ଜାତିଯୋ ପଞ୍ଚପି ଜାତିଯୋ ଦସପି ଜାତିଯୋ ୱୀସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ତିଂସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ଚତ୍ତାଲୀସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ଜାତିସତମ୍ପି ଜାତିସହସ୍ସମ୍ପି ଜାତିସତସହସ୍ସମ୍ପି ଅନେକେପି ସଂୱଟ୍ଟକପ୍ପେ ଅନେକେପି ୱିୱଟ୍ଟକପ୍ପେ ଅନେକେପି ସଂୱଟ୍ଟୱିୱଟ୍ଟକପ୍ପେ, ‘ଅମୁତ୍ରାସିଂ

ଏୱଂନାମୋ ଏୱଂଗୋତ୍ତୋ ଏୱଂୱଣ୍ଣୋ ଏୱମାହାରୋ ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ଏୱମାୟୁପରିୟନ୍ତୋ, ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଅମୁତ୍ର ଉଦପାଦିଂ; ତତ୍ରାପାସିଂ ଏୱଂନାମୋ ଏୱଂଗୋତ୍ତୋ ଏୱଂୱଣ୍ଣୋ ଏୱମାହାରୋ ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ଏୱମାୟୁପରିୟନ୍ତୋ, ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଇଧୂପପନ୍ନୋ'ତି, ଇତି ସାକାରଂ ସଉଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି। ୟମ୍ପି ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିୟୋ...ପେ... ଇତି ସାକାରଂ ସଉଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ଇଦମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି, ୟଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସତି ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ, ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ୟଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି – 'ଇମେ ୱତ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାୟଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ଅରିୟାନଂ ଉପୱାଦକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକମ୍ମସମାଦାନା, ତେ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାୟଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରୟଂ ଉପପନ୍ନା; ଇମେ ୱା ପନ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାୟସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ୱଚୀସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ମନୋସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ଅରିୟାନଂ ଅନୁପୱାଦକା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକମ୍ମସମାଦାନା, ତେ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପନ୍ନା'ତି। ଇତି ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସତି ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ, ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ୟଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି। ୟମ୍ପି , ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ...ପେ... ୟଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି, ୟଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଆସୱାନଂ ଖୟା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସୟଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ୟମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଆସୱାନଂ ଖୟା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସୟଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ଇଦମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି, ୟଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

''ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲାନି, ୟେହି ବଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତୀ''ତି। ପଠମଂ।

୨। ଅଧିୱୁତ୍ତିପଦସୁତ୍ତଂ

୨୨। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ୟେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

''ୟେ ତେ, ଆନନ୍ଦ, ଧମ୍ମା ତେସଂ ତେସଂ ଅଧିୱୁତ୍ତିପଦାନଂ [ଅଧିମୁତ୍ତିପଦାନଂ (କ।)] ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି, ୱିସାରଦୋ ଅହଂ, ଆନନ୍ଦ, ତତ୍ଥ ପଟିଜାନାମି। 'ତେସଂ ତେସଂ ତଥା ତଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁଂ ୟଥା ୟଥା ପଟିପନ୍ନୋ ସନ୍ତଂ ୱା ଅତ୍ଥୀତି ଞସ୍ସତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ନତ୍ଥୀତି ଞସ୍ସତି, ହୀନଂ ୱା ହୀନନ୍ତି ଞସ୍ସତି , ପଣୀତଂ ୱା ପଣୀତନ୍ତି ଞସ୍ସତି, ସଉତ୍ତରଂ ୱା ସଉତ୍ତରନ୍ତି ଞସ୍ସତି, ଅନୁତ୍ତରଂ ୱା ଅନୁତ୍ତରନ୍ତି ଞସ୍ସତି; ୟଥା ୟଥା ୱା ପନ ତଂ ଞାତେୟ୍ୟଂ ୱା ଦଟ୍ଠେୟ୍ୟଂ ୱା ସଚ୍ଛିକରେୟ୍ୟଂ ୱା, ତଥା ତଥା ଞସ୍ସତି ୱା ଦକ୍ଖତି ୱା ସଚ୍ଛିକରିସ୍ସତି ୱା'ତି ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି। ଏତଦାନୁତ୍ତରିୟଂ, ଆନନ୍ଦ, ଞାଣାନଂ ୟଦିଦଂ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ୟଥାଭୂତଞାଣଂ। ଏତସ୍ମା ଚାହଂ, ଆନନ୍ଦ, ଞାଣା ଅଞ୍ଞଂ ଞାଣଂ ଉତ୍ତରିତରଂ ୱା ପଣୀତତରଂ ୱା ନତ୍ଥୀତି ୱଦାମି।

''ଦସୟିମାନି, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲାନି, ୟେହି ବଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି। କତମାନି ଦସ? ଇଧାନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ ଠାନଞ୍ଚ ଠାନତୋ ଅଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠାନତୋ ୟଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ୟମ୍ପାନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ ଠାନଞ୍ଚ ଠାନତୋ ଅଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠାନତୋ ୟଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପାନନ୍ଦ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି, ୟଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କମ୍ମସମାଦାନାନଂ ଠାନସୋ ହେତୁସୋ ୱିପାକଂ ୟଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି।

ଯମ୍ପାନନ୍ଦ…ପେ… ଇଦମ୍ପାନନ୍ଦ…ପେ…।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ ସବ୍ବତ୍ଥଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପାନନ୍ଦ…ପେ… ଇଦମ୍ପାନନ୍ଦ…ପେ…।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ ଅନେକଧାତୁଂ ନାନାଧାତୁଂ ଲୋକଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପାନନ୍ଦ …ପେ… ଇଦମ୍ପାନନ୍ଦ…ପେ…।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ ସତ୍ତାନଂ ନାନାଧିମୁତ୍ତିକତଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପାନନ୍ଦ…ପେ… ଇଦମ୍ପାନନ୍ଦ…ପେ…।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯପରୋପରିଯତ୍ତଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପାନନ୍ଦ…ପେ… ଇଦମ୍ପାନନ୍ଦ…ପେ…।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ ଝାନୱିମୋକ୍ଖସମାଧିସମାପତ୍ତୀନଂ ସଂକିଲେସଂ ୱୋଦାନଂ ୱୁଟ୍ଠାନଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପାନନ୍ଦ…ପେ… ଇଦମ୍ପାନନ୍ଦ…ପେ…।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିଯୋ…ପେ… ଇତି ସାକାରଂ ସଉଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି। ଯମ୍ପାନନ୍ଦ…ପେ… ଇଦମ୍ପାନନ୍ଦ…ପେ…।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ…ପେ… ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପାନନ୍ଦ…ପେ… ଇଦମ୍ପାନନ୍ଦ…ପେ…।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଆନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ ଆସୱାନଂ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଯମ୍ପାନନ୍ଦ, ତଥାଗତୋ ଆସୱାନଂ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ…ପେ… ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଇଦମ୍ପାନନ୍ଦ, ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

‘‘ଇମାନି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଦସ ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲାନି, ଯେହି ବଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି , ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତୀ’’ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। କାଯସୁତ୍ତଂ

୨୩। ‘‘ଅତ୍ଥି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା କାଯେନ ପହାତବ୍ବା, ନୋ ୱାଚାଯ। ଅତ୍ଥି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା ୱାଚାଯ ପହାତବ୍ବା, ନୋ କାଯେନ। ଅତ୍ଥି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା ନେୱ କାଯେନ ପହାତବ୍ବା ନୋ ୱାଚାଯ, ପଞ୍ଞାଯ ଦିସ୍ୱା [ଦିସ୍ୱା ଦିସ୍ୱା (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ପହାତବ୍ବା।

‘‘କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା କାଯେନ ପହାତବ୍ବା, ନୋ ୱାଚାଯ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅକୁସଲଂ ଆପନ୍ନୋ ହୋତି କିଞ୍ଚି ଦେସଂ [କଞ୍ଚି ଦେୱ ଦେସଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] କାଯେନ। ତମେନଂ ଅନୁୱିଚ୍ଚ ୱିଞ୍ଞୂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଏୱମାହଂସୁ – ‘ଆଯସ୍ମା ଖୋ ଅକୁସଲଂ ଆପନ୍ନୋ କିଞ୍ଚି ଦେସଂ କାଯେନ। ସାଧୁ ୱତାଯସ୍ମା କାଯଦୁଚ୍ଚରିତଂ ପହାଯ କାଯସୁଚରିତଂ ଭାୱେତୂ’ତି। ସୋ ଅନୁୱିଚ୍ଚ ୱିଞ୍ଞୂହି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀହି ୱୁଚ୍ଚମାନୋ କାଯଦୁଚ୍ଚରିତଂ ପହାଯ କାଯସୁଚରିତଂ ଭାୱେତି। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା କାଯେନ ପହାତବ୍ବା, ନୋ ୱାଚାଯ।

‘‘କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା ୱାଚାଯ ପହାତବ୍ବା, ନୋ କାଯେନ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅକୁସଲଂ ଆପନ୍ନୋ ହୋତି କିଞ୍ଚି ଦେସଂ ୱାଚାଯ। ତମେନଂ ଅନୁୱିଚ୍ଚ ୱିଞ୍ଞୂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଏୱମାହଂସୁ – ‘ଆଯସ୍ମା ଖୋ ଅକୁସଲଂ ଆପନ୍ନୋ କିଞ୍ଚି ଦେସଂ ୱାଚାଯ। ସାଧୁ ୱତାଯସ୍ମା ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତଂ ପହାଯ ୱଚୀସୁଚରିତଂ ଭାୱେତୂ’ତି। ସୋ ଅନୁୱିଚ୍ଚ ୱିଞ୍ଞୂହି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀହି ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତଂ ପହାଯ ୱଚୀସୁଚରିତଂ ଭାୱେତି। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା ୱାଚାଯ ପହାତବ୍ବା, ନୋ କାଯେନ।

‘‘କତମେ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା ନେୱ କାଯେନ ପହାତବ୍ବା ନୋ ୱାଚାଯ, ପଞ୍ଞାଯ ଦିସ୍ୱା ପହାତବ୍ବା? ଲୋଭୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନେୱ କାଯେନ ପହାତବ୍ବୋ ନୋ ୱାଚାଯ, ପଞ୍ଞାଯ ଦିସ୍ୱା ପହାତବ୍ବୋ। ଦୋସୋ , ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ମୋହୋ… କୋଧୋ… ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ …

ମଚ୍ଛରିୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନେୱ କାୟେନ ପହାତଙ୍ଗଂ ନୋ ୱାଚାୟ, ପଞ୍ଞାୟ ଦିସ୍ୱା ପହାତଙ୍ଗଂ।

‘‘ପାପିକା , ଭିକ୍ଖୱେ, ଇସ୍ସା ନେୱ କାୟେନ ପହାତଙ୍ଗା ନୋ ୱାଚାୟ, ପଞ୍ଞାୟ ଦିସ୍ୱା ପହାତଙ୍ଗା। କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାପିକା ଇସ୍ସା? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଜ୍ଝତି ଗହପତିସ୍ସ ୱା ଗହପତିପୁତ୍ତସ୍ସ ୱା ଧନେନ ୱା ଧଞ୍ଞେନ ୱା ରଜତେନ ୱା ଜାତରୂପେନ ୱା। ତତ୍ରାଞ୍ଞତରସ୍ସ ଦାସସ୍ସ ୱା ଉପୱାସସ୍ସ ୱା ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହୋ ୱତିମସ୍ସ ଗହପତିସ୍ସ ୱା ଗହପତିପୁତ୍ତସ୍ସ ୱା ନ ଇଜ୍ଝେୟ୍ୟ ଧନେନ ୱା ଧଞ୍ଞେନ ୱା ରଜତେନ ୱା ଜାତରୂପେନ ୱା’ତି। ସମଣୋ ୱା ପନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୱା ଲାଭୀ ହୋତି ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚୟଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରାନଂ। ତତ୍ରାଞ୍ଞତରସ୍ସ ସମଣସ୍ସ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ୱା ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅହୋ ୱତ ଅୟମାୟସ୍ମା ନ ଲାଭୀ ଅସ୍ସ ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚୟଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରାନ’ନ୍ତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାପିକା ଇସ୍ସା।

‘‘ପାପିକା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇଚ୍ଛା ନେୱ କାୟେନ ପହାତଙ୍ଗା ନୋ ୱାଚାୟ, ପଞ୍ଞାୟ ଦିସ୍ୱା ପହାତଙ୍ଗା। କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାପିକା ଇଚ୍ଛା? [ୱିଭ। ୮୫୧] ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଦ୍ଧୋ ସମାନୋ ‘ସଦ୍ଧୋତି ମଂ ଜାନେୟ୍ୟୁ’ନ୍ତି ଇଚ୍ଛତି; ଦୁସ୍ସୀଲୋ ସମାନୋ ‘ସୀଲୱାତି ମଂ ଜାନେୟ୍ୟୁ’ନ୍ତି ଇଚ୍ଛତି; ଅପ୍ପସ୍ସୁତୋ ସମାନୋ ‘ବହୁସ୍ସୁତୋତି ମଂ ଜାନେୟ୍ୟୁ’ନ୍ତି ଇଚ୍ଛତି; ସଙ୍ଗଣିକାରାମୋ ସମାନୋ ‘ପୱିୱିତ୍ତୋତି ମଂ ଜାନେୟ୍ୟୁ’ନ୍ତି ଇଚ୍ଛତି; କୁସୀତୋ ସମାନୋ ‘ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟୋତି ମଂ ଜାନେୟ୍ୟୁ’ନ୍ତି ଇଚ୍ଛତି; ମୁଟ୍ଠସ୍ସତି ସମାନୋ ‘ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତୀତି ମଂ ଜାନେୟ୍ୟୁ’ନ୍ତି ଇଚ୍ଛତି; ଅସମାହିତୋ ସମାନୋ ‘ସମାହିତୋତି ମଂ ଜାନେୟ୍ୟୁ’ନ୍ତି ଇଚ୍ଛତି; ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ ସମାନୋ ‘ପଞ୍ଞୱାତି ମଂ ଜାନେୟ୍ୟୁ’ନ୍ତି ଇଚ୍ଛତି; ଅଖୀଣାସୱୋ ସମାନୋ ‘ଖୀଣାସୱୋତି ମଂ ଜାନେୟ୍ୟୁ’ନ୍ତି ଇଚ୍ଛତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାପିକା ଇଚ୍ଛା। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା ନେୱ କାୟେନ ପହାତଙ୍ଗା ନୋ ୱାଚାୟ, ପଞ୍ଞାୟ ଦିସ୍ୱା ପହାତଙ୍ଗା।

‘‘ତଞ୍ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁଂ ଲୋଭୋ ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ଇରିୟତି, ଦୋସୋ… ମୋହୋ… କୋଧୋ… ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ… ମଚ୍ଛରିୟଂ… ପାପିକା ଇସ୍ସା… ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ଇରିୟତି। ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ‘ନାୟମାୟସ୍ମା ତଥା ପଜାନାତି ୟଥା ପଜାନତୋ ଲୋଭୋ ନ ହୋତି, ତଥାହିମଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଲୋଭୋ ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ଇରିୟତି; ନାୟମାୟସ୍ମା ତଥା ପଜାନାତି ୟଥା ପଜାନତୋ ଦୋସୋ ନ ହୋତି… ମୋହୋ… କୋଧୋ… ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ… ମଚ୍ଛରିୟଂ… ପାପିକା ଇସ୍ସା… ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ନ ହୋତି, ତଥାହିମଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ଇରିୟତୀ’ତି।

‘‘ତଞ୍ଚେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁଂ ଲୋଭୋ ନାଭିଭୁୟ୍ୟ ଇରିୟତି, ଦୋସୋ… ମୋହୋ… କୋଧୋ… ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ… ମଚ୍ଛରିୟଂ… ପାପିକା ଇସ୍ସା… ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ନାଭିଭୁୟ୍ୟ ଇରିୟତି, ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ‘ତଥା ଅୟମାୟସ୍ମା ପଜାନାତି ୟଥା ପଜାନତୋ ଲୋଭୋ ନ ହୋତି, ତଥାହିମଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଲୋଭୋ ନାଭିଭୁୟ୍ୟ ଇରିୟତି; ତଥା ଅୟମାୟସ୍ମା ପଜାନାତି ୟଥା ପଜାନତୋ ଦୋସୋ ନ ହୋତି… ମୋହୋ… କୋଧୋ … ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ… ମଚ୍ଛରିୟଂ… ପାପିକା ଇସ୍ସା… ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ନ ହୋତି, ତଥାହିମଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ନାଭିଭୁୟ୍ୟ ଇରିୟତୀ’’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୪। ମହାଚୁନ୍ଦସୁତ୍ତଂ

୨୪। ଏକଂ ସମୟଂ ଆୟସ୍ମା ମହାଚୁନ୍ଦୋ ଚେତୀସୁ ୱିହରତି ସହଜାତିୟଂ। ତତ୍ର ଖୋ ଆୟସ୍ମା ମହାଚୁନ୍ଦୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଆୱୁସୋ ଭିକ୍ଖୱେ’’ତି। ‘‘ଆୱୁସୋ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆୟସ୍ମତୋ ମହାଚୁନ୍ଦସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆୟସ୍ମା ମହାଚୁନ୍ଦୋ ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଞାଣୱାଦଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ୱଦମାନୋ – ‘ଜାନାମିମଂ ଧମ୍ମଂ, ପସ୍ସାମିମଂ ଧମ୍ମ’ନ୍ତି। ତଞ୍ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁଂ ଲୋଭୋ ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି, ଦୋସୋ… ମୋହୋ … କୋଧୋ… ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ… ମଚ୍ଛରିୟଂ… ପାପିକା ଇସ୍ସା… ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି, ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ‘ନାୟମାୟସ୍ମା ତଥା ପଜାନାତି ୟଥା ପଜାନତୋ ଲୋଭୋ ନ ହୋତି, ତଥାହିମଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଲୋଭୋ ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି; ନାୟମାୟସ୍ମା ତଥା ପଜାନାତି ୟଥା ପଜାନତୋ ଦୋସୋ ନ ହୋତି… ମୋହୋ… କୋଧୋ… ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ… ମଚ୍ଛରିୟଂ… ପାପିକା ଇସ୍ସା… ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ନ ହୋତି, ତଥାହିମଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ତିଟ୍ଠତୀ’ତି।

‘‘ଭାୱନାୱାଦଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ୱଦମାନୋ – ‘ଭାୱିତକାୟୋମ୍ହି ଭାୱିତସୀଲୋ ଭାୱିତଚିତ୍ତୋ ଭାୱିତପଞ୍ଞୋ’ତି। ତଞ୍ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁଂ ଲୋଭୋ ଅଭିଭୁୟ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି, ଦୋସୋ… ମୋହୋ… କୋଧୋ… ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ… ମଚ୍ଛରିୟଂ… ପାପିକା ଇସ୍ସା…

ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି, ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ‘ନାଯମାଯସ୍ମା ତଥା ପଜାନାତି ଯଥା ପଜାନତୋ ଲୋଭୋ ନ ହୋତି, ତଥାହିମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଲୋଭୋ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି; ନାଯମାଯସ୍ମା ତଥା ପଜାନାତି ଯଥା ପଜାନତୋ ଦୋସୋ ନ ହୋତି… ମୋହୋ… କୋଧୋ… ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ … ମଚ୍ଛରିଯଂ… ପାପିକା ଇସ୍ସା… ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ନ ହୋତି, ତଥାହିମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତୀ’ତି।

‘‘ଞାଣୱାଦଞ୍ଚ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ୱଦମାନୋ ଭାୱନାୱାଦଞ୍ଚ – ‘ଜାନାମିମଂ ଧମ୍ମଂ, ପସ୍ସାମିମଂ ଧମ୍ମଂ, ଭାୱିତକାଯୋମ୍ହି ଭାୱିତସୀଲୋ ଭାୱିତଚିତ୍ତୋ ଭାୱିତପଞ୍ଞୋ’ତି। ତଞ୍ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁଂ ଲୋଭୋ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି, ଦୋସୋ… ମୋହୋ… କୋଧୋ… ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ… ମଚ୍ଛରିଯଂ… ପାପିକା ଇସ୍ସା… ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି, ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ‘ନାଯମାଯସ୍ମା ତଥା ପଜାନାତି ଯଥା ପଜାନତୋ ଲୋଭୋ ନ ହୋତି, ତଥାହିମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଲୋଭୋ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି; ନାଯମାଯସ୍ମା ତଥା ପଜାନାତି ଯଥା ପଜାନତୋ ଦୋସୋ ନ ହୋତି… ମୋହୋ… କୋଧୋ… ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ… ମଚ୍ଛରିଯଂ… ପାପିକା ଇସ୍ସା… ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ନ ହୋତି, ତଥାହିମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତୀ’ତି।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି , ଆୱୁସୋ, ପୁରିସୋ ଦଲିଦ୍ଦୋୱ ସମାନୋ ଅଡ୍ଢୱାଦଂ ୱଦେଯ୍ୟ, ଅଧନୋୱ ସମାନୋ ଧନୱାୱାଦଂ ୱଦେଯ୍ୟ, ଅଭୋଗୋୱ ସମାନୋ ଭୋଗୱାୱାଦଂ ୱଦେଯ୍ୟ। ସୋ କିସ୍ମିଞ୍ଚିଦେୱ ଧନକରଣୀଯେ ସମୁପ୍ପନ୍ନେ ନ ସକ୍କୁଣେଯ୍ୟ ଉପନୀହାତୁଂ ଧନଂ ୱା ଧଞ୍ଞଂ ୱା ରଜତଂ ୱା ଜାତରୂପଂ ୱା। ତମେନଂ ଏୱଂ ଜାନେଯ୍ୟୁଂ – ‘ଦଲିଦ୍ଦୋୱ ଅଯମାଯସ୍ମା ସମାନୋ ଅଡ୍ଢୱାଦଂ ୱଦେତି, ଅଧନୋୱ ଅଯମାଯସ୍ମା ସମାନୋ ଧନୱାୱାଦଂ ୱଦେତି, ଅଭୋଗୱାୱ ଅଯମାଯସ୍ମା ସମାନୋ ଭୋଗୱାୱାଦଂ ୱଦେତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥା ହି ଅଯମାଯସ୍ମା କିସ୍ମିଞ୍ଚିଦେୱ ଧନକରଣୀଯେ ସମୁପ୍ପନ୍ନେ ନ ସକ୍କୋତି ଉପନୀହାତୁଂ ଧନଂ ୱା ଧଞ୍ଞଂ ୱା ରଜତଂ ୱା ଜାତରୂପଂ ୱା’ତି।

‘‘ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଞାଣୱାଦଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ୱଦମାନୋ ଭାୱନାୱାଦଞ୍ଚ – ‘ଜାନାମିମଂ ଧମ୍ମଂ, ପସ୍ସାମିମଂ ଧମ୍ମଂ, ଭାୱିତକାଯୋମ୍ହି ଭାୱିତସୀଲୋ ଭାୱିତଚିତ୍ତୋ ଭାୱିତପଞ୍ଞୋ’ତି। ତଂ ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁଂ ଲୋଭୋ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି, ଦୋସୋ… ମୋହୋ… କୋଧୋ… ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ… ମଚ୍ଛରିଯଂ… ପାପିକା ଇସ୍ସା… ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି, ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ‘ନାଯମାଯସ୍ମା ତଥା ପଜାନାତି ଯଥା ପଜାନତୋ ଲୋଭୋ ନ ହୋତି, ତଥାହିମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଲୋଭୋ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି; ନାଯମାଯସ୍ମା ତଥା ପଜାନାତି ଯଥା ପଜାନତୋ ଦୋସୋ ନ ହୋତି… ମୋହୋ… କୋଧୋ… ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ… ମଚ୍ଛରିଯଂ… ପାପିକା ଇସ୍ସା … ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ନ ହୋତି, ତଥାହିମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତୀ’ତି।

‘‘ଞାଣୱାଦଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ୱଦମାନୋ – ‘ଜାନାମିମଂ ଧମ୍ମଂ, ପସ୍ସାମିମଂ ଧମ୍ମ’ନ୍ତି। ତଞ୍ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁଂ ଲୋଭୋ ନାଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି, ଦୋସୋ… ମୋହୋ… କୋଧୋ… ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ… ମଚ୍ଛରିଯଂ… ପାପିକା ଇସ୍ସା… ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ନାଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି, ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ‘ଅଯମାଯସ୍ମା ତଥା ପଜାନାତି ଯଥା ପଜାନତୋ ଲୋଭୋ ନ ହୋତି, ତଥାହିମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଲୋଭୋ ନାଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି; ତଥା ଅଯମାଯସ୍ମା ପଜାନାତି ଯଥା ପଜାନତୋ ଦୋସୋ ନ ହୋତି… ମୋହୋ… କୋଧୋ… ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ… ମଚ୍ଛରିଯଂ… ପାପିକା ଇସ୍ସା… ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ନ ହୋତି, ତଥାହିମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ନାଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତୀ’ତି।

‘‘ଭାୱନାୱାଦଂ , ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ୱଦମାନୋ – ‘ଭାୱିତକାଯୋମ୍ହି ଭାୱିତସୀଲୋ ଭାୱିତଚିତ୍ତୋ ଭାୱିତପଞ୍ଞୋ’ତି। ତଞ୍ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁଂ ଲୋଭୋ ନାଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି, ଦୋସୋ… ମୋହୋ… କୋଧୋ… ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ… ମଚ୍ଛରିଯଂ… ପାପିକା ଇସ୍ସା… ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ନାଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି, ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ‘ତଥା ଅଯମାଯସ୍ମା ପଜାନାତି ଯଥା ପଜାନତୋ ଲୋଭୋ ନ ହୋତି, ତଥାହିମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଲୋଭୋ ନାଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି; ତଥା ଅଯମାଯସ୍ମା ପଜାନାତି ଯଥା ପଜାନତୋ ଦୋସୋ ନ ହୋତି… ମୋହୋ… କୋଧୋ… ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ… ମଚ୍ଛରିଯଂ… ପାପିକା ଇସ୍ସା… ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ନ ହୋତି, ତଥାହିମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ନାଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତୀ’ତି।

‘‘ଞାଣୱାଦଞ୍ଚ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ୱଦମାନୋ ଭାୱନାୱାଦଞ୍ଚ – ‘ଜାନାମିମଂ ଧମ୍ମଂ, ପସ୍ସାମିମଂ ଧମ୍ମଂ, ଭାୱିତକାଯୋମ୍ହି ଭାୱିତସୀଲୋ ଭାୱିତଚିତ୍ତୋ ଭାୱିତପଞ୍ଞୋ’ତି। ତଞ୍ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁଂ ଲୋଭୋ ନାଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି, ଦୋସୋ… ମୋହୋ… କୋଧୋ… ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ… ମଚ୍ଛରିଯଂ… ପାପିକା ଇସ୍ସା… ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ନାଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି, ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ‘ତଥା ଅଯମାଯସ୍ମା ପଜାନାତି ଯଥା ପଜାନତୋ ଲୋଭୋ ନ ହୋତି, ତଥାହିମଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଲୋଭୋ ନାଭିଭୁଯ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି; ତଥା ଅଯମାଯସ୍ମା ପଜାନାତି ଯଥା ପଜାନତୋ ଦୋସୋ

ହୋତି… ମୋହୋ… କୋଧୋ… ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ… ମଚ୍ଛରିୟଂ… ପାପିକା ଇସ୍ସା… ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ନ ହୋତି, ତଥାହିମଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ନାଭିଭୁୟ୍ୟ ତିଟ୍ଠତୀ’ତି।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି , ଆୱୁସୋ, ପୁରିସୋ ଅଡ୍ଢୋୱ ସମାନୋ ଅଡ୍ଢୱାଦଂ ୱଦେୟ୍ୟ, ଧନୱାୱ ସମାନୋ ଧନୱାୱାଦଂ ୱଦେୟ୍ୟ, ଭୋଗୱାୱ ସମାନୋ ଭୋଗୱାୱାଦଂ ୱଦେୟ୍ୟ। ସୋ କିସ୍ମିଞ୍ଚିଦେୱ ଧନକରଣୀୟେ ସମୁପ୍ପନ୍ନେ ସକ୍କୁଣେୟ୍ୟ ଉପନୀହାତୁଂ ଧନଂ ୱା ଧଞ୍ଞଂ ୱା ରଜତଂ ୱା ଜାତରୂପଂ ୱା। ତମେନଂ ଏୱଂ ଜାନେୟ୍ୟୁଂ – ‘ଅଡ୍ଢୋୱ ଅୟମାୟସ୍ମା ସମାନୋ ଅଡ୍ଢୱାଦଂ ୱଦେତି, ଧନୱାୱ ଅୟମାୟସ୍ମା ସମାନୋ ଧନୱାୱାଦଂ ୱଦେତି, ଭୋଗୱାୱ ଅୟମାୟସ୍ମା ସମାନୋ ଭୋଗୱାୱାଦଂ ୱଦେତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥା ହି ଅୟମାୟସ୍ମା କିସ୍ମିଞ୍ଚିଦେୱ ଧନକରଣୀୟେ ସମୁପ୍ପନ୍ନେ ସକ୍କୋତି ଉପନୀହାତୁଂ ଧନଂ ୱା ଧଞ୍ଞଂ ୱା ରଜତଂ ୱା ଜାତରୂପଂ ୱା’ତି।

ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଞାଣୱାଦଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ୱଦମାନୋ ଭାୱନାୱାଦଞ୍ଚ – ‘ଜାନାମିମଂ ଧମ୍ମଂ, ପସ୍ସାମିମଂ ଧମ୍ମଂ, ଭାୱିତକାୟୋମ୍ହି ଭାୱିତସୀଲୋ ଭାୱିତଚିତ୍ତୋ ଭାୱିତପଞ୍ଞୋ’ତି। ତଞ୍ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁଂ ଲୋଭୋ ନାଭିଭୁୟ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି, ଦୋସୋ… ମୋହୋ… କୋଧୋ… ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ… ମଚ୍ଛରିୟଂ… ପାପିକା ଇସ୍ସା… ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ନାଭିଭୁୟ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି, ସୋ ଏୱମସ୍ସ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ‘ତଥା ଅୟମାୟସ୍ମା ପଜାନାତି ଯଥା ପଜାନତୋ ଲୋଭୋ ନ ହୋତି, ତଥାହିମଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଲୋଭୋ ନାଭିଭୁୟ୍ୟ ତିଟ୍ଠତି; ତଥା ଅୟମାୟସ୍ମା ପଜାନାତି ଯଥା ପଜାନତୋ ଦୋସୋ ନ ହୋତି… ମୋହୋ… କୋଧୋ… ଉପନାହୋ… ମକ୍ଖୋ… ପଳାସୋ… ମଚ୍ଛରିୟଂ… ପାପିକା ଇସ୍ସା… ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ନ ହୋତି, ତଥାହିମଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ପାପିକା ଇଚ୍ଛା ନାଭିଭୁୟ୍ୟ ତିଟ୍ଠତୀ’’’ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। କସିଣସୁତ୍ତଂ

୨୫।[ଦୀ। ନି। ୩।୩୪୬, ୩୬୦; ଅ। ନି। ୧୦।୨୯] ‘‘ଦସୟିମାନି , ଭିକ୍ଖୱେ, କସିଣାୟତନାନି। କତମାନି ଦସ? ପଥୱୀକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି ଉଦ୍ଧଂ ଅଧୋ ତିରିୟଂ ଅଦ୍ୱୟଂ ଅପ୍ପମାଣଂ; ଆପୋକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି…ପେ… ତେଜୋକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି… ୱାୟୋକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି… ନୀଲକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି… ପୀତକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି… ଲୋହିତକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି… ଓଦାତକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି… ଆକାସକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି… ୱିଞ୍ଞାଣକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି ଉଦ୍ଧଂ ଅଧୋ ତିରିୟଂ ଅଦ୍ୱୟଂ ଅପ୍ପମାଣଂ। ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ କସିଣାୟତନାନୀ’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। କାଳୀସୁତ୍ତଂ

୨୬। ଏକଂ ସମୟଂ ଆୟସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ଅୱନ୍ତୀସୁ ୱିହରତି କୁରରଘରେ [କୁଲଘରେ (କ।) କୁରୁରଘରେ ମହାୱ। ୨୫୭] ପୱତ୍ତେ ପବ୍ବତେ। ଅଥ ଖୋ କାଳୀ ଉପାସିକା କୁରରଘରିକା ଯେନାୟସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ମହାକଚ୍ଚାନଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ କାଳୀ ଉପାସିକା କୁରରଘରିକା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ମହାକଚ୍ଚାନଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ୱୁତ୍ତମିଦଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା କୁମାରିପଞ୍ହେସୁ –

‘ଅତ୍ଥସ୍ସ ପତ୍ତିଂ ହଦୟସ୍ସ ସନ୍ତିଂ,

ଜେତ୍ୱାନ ସେନଂ ପିୟସାତରୂପଂ;

ଏକୋହଂ [ଏକାହଂ (କ।)] ଝାୟଂ ସୁଖମନୁବୋଧିଂ,

ତସ୍ମା ଜନେନ ନ କରୋମି ସକ୍ଖିଂ [ସଖିଂ (କ।) ସଂ। ନି। ୧।୧୬୧ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ];

ସକ୍ଖୀ [ସଖୀ (କ।)] ନ ସମ୍ପଜ୍ଜତି କେନଚି ମେ’ତି।

‘‘ଇମସ୍ସ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଭାସିତସ୍ସ କଥଂ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ’’ତି?

‘‘ପଥୱୀକସିଣସମାପତ୍ତିପରମା ଖୋ, ଭଗିନି, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ‘ଅତ୍ଥୋ’ତି ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେସୁଂ [ଅତ୍ଥାଭିନିବ୍ବତ୍ତେସୁଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)]। ଯାୱତା ଖୋ,

ଭଗିନି, ପଥଵୀକସିଣସମାପତ୍ତିପରମତା , ତଦଭିଞ୍ଞାସି ଭଗଵା। ତଦଭିଞ୍ଞାୟ ଭଗଵା ଅସ୍ସାଦମଦ୍ଦସ [ଆଦିମଦ୍ଦସ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ଆଦୀନଵମଦ୍ଦସ ନିସ୍ସରଣମଦ୍ଦସ ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଞାଣଦସ୍ସନମଦ୍ଦସ। ତସ୍ସ ଅସ୍ସାଦଦସ୍ସନହେତୁ ଆଦୀନଵଦସ୍ସନହେତୁ ନିସ୍ସରଣଦସ୍ସନହେତୁ ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଞାଣଦସ୍ସନହେତୁ ଅତ୍ଥସ୍ସ ପତ୍ତି ହଦୟସ୍ସ ସନ୍ତି ୱିଦିତା ହୋତି।

''ଆପୋକସିଣସମାପତ୍ତିପରମା ଖୋ, ଭଗିନି...ପେ... ତେଜୋକସିଣସମାପତ୍ତିପରମା ଖୋ, ଭଗିନି... ଵାୟୋକସିଣସମାପତ୍ତିପରମା ଖୋ, ଭଗିନି... ନୀଲକସିଣସମାପତ୍ତିପରମା ଖୋ, ଭଗିନି... ପୀତକସିଣସମାପତ୍ତିପରମା ଖୋ, ଭଗିନି... ଲୋହିତକସିଣସମାପତ୍ତିପରମା ଖୋ, ଭଗିନି... ଓଦାତକସିଣସମାପତ୍ତିପରମା ଖୋ, ଭଗିନି... ଆକାସକସିଣସମାପତ୍ତିପରମା ଖୋ, ଭଗିନି... ୱିଞ୍ଞାଣକସିଣସମାପତ୍ତିପରମା ଖୋ, ଭଗିନି, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା 'ଅତ୍ଥୋ'ତି ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେସୁଂ । ଯାଵତା ଖୋ, ଭଗିନି, ୱିଞ୍ଞାଣକସିଣସମାପତ୍ତିପରମତା, ତଦଭିଞ୍ଞାସି ଭଗଵା। ତଦଭିଞ୍ଞାୟ ଭଗଵା ଅସ୍ସାଦମଦ୍ଦସ ଆଦୀନଵମଦ୍ଦସ ନିସ୍ସରଣମଦ୍ଦସ ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଞାଣଦସ୍ସନମଦ୍ଦସ। ତସ୍ସ ଅସ୍ସାଦଦସ୍ସନହେତୁ ଆଦୀନଵଦସ୍ସନହେତୁ ନିସ୍ସରଣଦସ୍ସନହେତୁ ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଞାଣଦସ୍ସନହେତୁ ଅତ୍ଥସ୍ସ ପତ୍ତି ହଦୟସ୍ସ ସନ୍ତି ୱିଦିତା ହୋତି। ଇତି ଖୋ, ଭଗିନି, ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗଵତା କୁମାରିପଞ୍ହେସୁ –

'ଅତ୍ଥସ୍ସ ପତ୍ତିଂ ହଦୟସ୍ସ ସନ୍ତିଂ,

ଜେତ୍ୱାନ ସେନଂ ପିୟସାତରୂପଂ;

ଏକୋହଂ ଝାୟଂ ସୁଖମନୁବୋଧିଂ,

ତସ୍ମା ଜନେନ ନ କରୋମି ସକ୍ଖିଂ;

ସକ୍ଖୀ ନ ସମ୍ପଜ୍ଜତି କେନଚି ମେ'ତି।

''ଇମସ୍ସ ଖୋ, ଭଗିନି, ଭଗଵତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଭାସିତସ୍ସ ଏଵଂ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ''ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ପଠମମହାପଞ୍ହାସୁତ୍ତଂ

୨୭। ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗଵା ସାଵତ୍ଥିୟଂ ୱିହରତି ଜେତଵନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୂ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ନିଵାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀଵରମାଦାୟ ସାଵତ୍ଥିଂ ପିଣ୍ଡାୟ ପୱିସିଂସୁ। ଅଥ ଖୋ ତେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏତଦହୋସି – ''ଅତିପ୍ପଗୋ ଖୋ ତାଵ ସାଵତ୍ଥିୟଂ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରିତୁଂ; ଯଂନୂନ ମୟଂ ଯେନ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଆରାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମେୟ୍ୟାମା''ତି।

ଅଥ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଯେନ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଆରାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେହି ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟେହି ପରିବ୍ବାଜକେହି ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦିଂସୁ। ସମ୍ମୋଦନୀୟଂ କଥଂ ସାରଣୀୟଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନେ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ତେ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟା ପରିବ୍ବାଜକା ଏତଦଵୋଚୁଂ –

''ସମଣୋ, ଆଵୁସୋ, ଗୋତମୋ ସାଵକାନଂ ଏଵଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି – 'ଏଥ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସବ୍ବଂ ଧମ୍ମଂ ଅଭିଜାନାଥ, ସବ୍ବଂ ଧମ୍ମଂ ଅଭିଞ୍ଞାୟ ୱିହରଥା'ତି; ମୟମ୍ପି ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ସାଵକାନଂ ଏଵଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେମ – 'ଏଥ ତୁମ୍ହେ, ଆଵୁସୋ, ସବ୍ବଂ ଧମ୍ମଂ ଅଭିଜାନାଥ, ସବ୍ବଂ ଧମ୍ମଂ ଅଭିଞ୍ଞାୟ ୱିହରଥା'ତି। ଇଧ ନୋ, ଆଵୁସୋ, କୋ ୱିସେସୋ କୋ ଅଧିପ୍ପୟାସୋ କିଂ ନାନାକରଣଂ ସମଣସ୍ସ ଵା ଗୋତମସ୍ସ ଅମ୍ହାକଂ ଵା, ଯଦିଦଂ ଧମ୍ମଦେସନାୟ ଵା ଧମ୍ମଦେସନଂ ଅନୁସାସନିୟା ଵା ଅନୁସାସନି''ନ୍ତି?

ଅଥ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ତେସଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଭାସିତଂ ନେଵ ଅଭିନନ୍ଦିଂସୁ ନପ୍ପଟିକ୍କୋସିଂସୁ। ଅନଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅପ୍ପଟିକ୍କୋସିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ପକ୍କମିଂସୁ – ''ଭଗଵତୋ ସନ୍ତିକେ ଏତସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନିସ୍ସାମା''ତି।

ଅଥ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ସାଵତ୍ଥିୟଂ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରିତ୍ୱା ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତା ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚୁଂ –

‘‘ଇଧ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ପୁବ୍ବଣ୍ହସମଯଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ସାୱତ୍ଥିଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପୱିସିମ୍ହା। ତେସଂ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ଏତଦହୋସି – ‘ଅତିପ୍ପଗୋ ଖୋ ତାୱ ସାୱତ୍ଥିଯଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତୁଂ; ଯଂନୂନ ମଯଂ ଯେନ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଆରାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମେଯ୍ୟାମା’ତି। ଅଥ ଖୋ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଯେନ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଆରାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମିମ୍ହା; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେହି ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯେହି ପରିବ୍ବାଜକେହି ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦିମ୍ହା। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିମ୍ହା। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନେ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଅମ୍ହେ ଏତଦୱୋଚୁଂ –

‘ସମଣୋ, ଆୱୁସୋ, ଗୋତମୋ ସାୱକାନଂ ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି – ଏଥ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସବ୍ବଂ ଧମ୍ମଂ ଅଭିଜାନାଥ, ସବ୍ବଂ ଧମ୍ମଂ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ୱିହରଥାତି; ମଯମ୍ପି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ସାୱକାନଂ ଏୱଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେମ – ଏଥ ତୁମ୍ହେ, ଆୱୁସୋ, ସବ୍ବଂ ଧମ୍ମଂ ଅଭିଜାନାଥ, ସବ୍ବଂ ଧମ୍ମଂ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ୱିହରଥାତି। ଇଧ ନୋ, ଆୱୁସୋ, କୋ ୱିସେସୋ କୋ ଅଧିପ୍ପଯାସୋ କିଂ ନାନାକରଣଂ ସମଣସ୍ସ ୱା ଗୋତମସ୍ସ ଅମ୍ହାକଂ ୱା, ଯଦିଦଂ ଧମ୍ମଦେସନାଯ ୱା ଧମ୍ମଦେସନଂ ଅନୁସାସନିଯା ୱା ଅନୁସାସନି’ନ୍ତି?

‘‘ଅଥ ଖୋ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ତେସଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଭାସିତଂ ନେୱ ଅଭିନନ୍ଦିମ୍ହା ନପ୍ପଟିକ୍କୋସିମ୍ହା। ଅନଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅପ୍ପଟିକ୍କୋସିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ପକ୍କମିମ୍ହା – ‘ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ଏତସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନିସ୍ସାମା’’’ତି।

‘‘ଏୱଂୱାଦିନୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଏୱମସ୍ସୁ ୱଚନୀଯା – ‘ଏକୋ, ଆୱୁସୋ, ପଞ୍ହୋ ଏକୋ ଉଦ୍ଦେସୋ ଏକଂ ୱେଯ୍ୟାକରଣଂ, ଦ୍ୱେ ପଞ୍ହା ଦ୍ୱେ ଉଦ୍ଦେସା ଦ୍ୱେ ୱେଯ୍ୟାକରଣାନି, ତଯୋ ପଞ୍ହା ତଯୋ ଉଦ୍ଦେସା ତୀଣି ୱେଯ୍ୟାକରଣାନି, ଚତ୍ତାରୋ ପଞ୍ହା ଚତ୍ତାରୋ ଉଦ୍ଦେସା ଚତ୍ତାରି ୱେଯ୍ୟାକରଣାନି, ପଞ୍ଚ ପଞ୍ହା ପଞ୍ଚୁଦ୍ଦେସା ପଞ୍ଚ ୱେଯ୍ୟାକରଣାନି, ଛ ପଞ୍ହା ଛ ଉଦ୍ଦେସା ଛ ୱେଯ୍ୟାକରଣାନି, ସତ୍ତ ପଞ୍ହା ସତ୍ତୁଦ୍ଦେସା ସତ୍ତ ୱେଯ୍ୟାକରଣାନି, ଅଟ୍ଠ ପଞ୍ହା ଅଟ୍ଠୁଦ୍ଦେସା ଅଟ୍ଠ ୱେଯ୍ୟାକରଣାନି, ନୱ ପଞ୍ହା ନୱୁଦ୍ଦେସା ନୱ ୱେଯ୍ୟାକରଣାନି, ଦସ ପଞ୍ହା ଦସୁଦ୍ଦେସା ଦସ ୱେଯ୍ୟାକରଣାନୀ’ତି। ଏୱଂ ପୁଟ୍ଠା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ନ ଚେୱ ସମ୍ପାଯିସ୍ସନ୍ତି, ଉତ୍ତରି ଚ ୱିଘାତଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଯଥା ତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅୱିସଯସ୍ମିଂ। ନାହଂ ତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପସ୍ସାମି ସଦେୱକେ ଲୋକେ ସମାରକେ ସବ୍ରହ୍ମକେ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ପଜାଯ ସଦେୱମନୁସ୍ସାଯ ଯୋ ଇମେସଂ ପଞ୍ହାନଂ ୱେଯ୍ୟାକରଣେନ ଚିତ୍ତଂ ଆରାଧେଯ୍ୟ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତଥାଗତେନ ୱା ତଥାଗତସାୱକେନ ୱା ଇତୋ ୱା ପନ ସୁତ୍ୱା।

‘‘‘ଏକୋ ପଞ୍ହୋ ଏକୋ ଉଦ୍ଦେସୋ ଏକଂ ୱେଯ୍ୟାକରଣ’ନ୍ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଏକଧମ୍ମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିଯନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। କତମସ୍ମିଂ ଏକଧମ୍ମେ? ‘ସବ୍ବେ ସତ୍ତା ଆହାରଟ୍ଠିତିକା’ – ଇମସ୍ମିଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଧମ୍ମେ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିଯନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। ‘ଏକୋ ପଞ୍ହୋ ଏକୋ ଉଦ୍ଦେସୋ ଏକଂ ୱେଯ୍ୟାକରଣ’ନ୍ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

‘‘‘ଦ୍ୱେ ପଞ୍ହା ଦ୍ୱେ ଉଦ୍ଦେସା ଦ୍ୱେ ୱେଯ୍ୟାକରଣାନୀ’ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଦ୍ୱୀସୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିଯନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। କତମେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ? ନାମେ ଚ ରୂପେ ଚ – ଇମେସୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦ୍ୱୀସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିଯନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। ‘ଦ୍ୱେ ପଞ୍ହା ଦ୍ୱେ ଉଦ୍ଦେସା ଦ୍ୱେ ୱେଯ୍ୟାକରଣାନୀ’ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

‘‘‘ତଯୋ ପଞ୍ହା ତଯୋ ଉଦ୍ଦେସା ତୀଣି ୱେଯ୍ୟାକରଣାନୀ’ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ତୀସୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିଯନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି । କତମେସୁ ତୀସୁ? ତୀସୁ ୱେଦନାସୁ – ଇମେସୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୀସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିଯନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। ‘ତଯୋ ପଞ୍ହା ତଯୋ ଉଦ୍ଦେସା ତୀଣି ୱେଯ୍ୟାକରଣାନୀ’ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

‘‘‘ଚତ୍ତାରୋ ପଞ୍ହା ଚତ୍ତାରୋ ଉଦ୍ଦେସା ଚତ୍ତାରି ୱେଯ୍ୟାକରଣାନୀ’ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଚତୂସୁ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେସୁ

ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିୟନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। କତମେସୁ ଚତୂସୁ? ଚତୂସୁ ଆହାରେସୁ – ଇମେସୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୂସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିୟନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। 'ଚତ୍ତାରୋ ପଞ୍ହା ଚତ୍ତାରୋ ଉଦ୍ଦେସା ଚତ୍ତାରି ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

'''ପଞ୍ଚ ପଞ୍ହା ପଞ୍ଚୁଦ୍ଦେସା ପଞ୍ଚ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ପଞ୍ଚସୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିୟନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। କତମେସୁ ପଞ୍ଚସୁ? ପଞ୍ଚସୁ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେସୁ – ଇମେସୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିୟନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି । 'ପଞ୍ଚ ପଞ୍ହା ପଞ୍ଚୁଦ୍ଦେସା ପଞ୍ଚ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

'''ଛ ପଞ୍ହା ଛ ଉଦ୍ଦେସା ଛ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଛସୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିୟନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। କତମେସୁ ଛସୁ? ଛସୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକେସୁ ଆୟତନେସୁ – ଇମେସୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଛସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିୟନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। 'ଛ ପଞ୍ହା ଛ ଉଦ୍ଦେସା ଛ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

'''ସତ୍ତ ପଞ୍ହା ସତ୍ତୁଦ୍ଦେସା ସତ୍ତ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ସତ୍ତସୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିୟନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। କତମେସୁ ସତ୍ତସୁ? ସତ୍ତସୁ ୱିଞ୍ଞାଣଟ୍ଠିତୀସୁ – ଇମେସୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିୟନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। 'ସତ୍ତ ପଞ୍ହା ସତ୍ତୁଦ୍ଦେସା ସତ୍ତ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

'''ଅଟ୍ଠ ପଞ୍ହା ଅଟ୍ଠୁଦ୍ଦେସା ଅଟ୍ଠ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଅଟ୍ଠସୁ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିୟନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। କତମେସୁ ଅଟ୍ଠସୁ? ଅଟ୍ଠସୁ ଲୋକଧମ୍ମେସୁ – ଇମେସୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ…ପେ… ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। 'ଅଟ୍ଠ ପଞ୍ହା ଅଟ୍ଠୁଦ୍ଦେସା ଅଟ୍ଠ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

'''ନୱ ପଞ୍ହା ନୱୁଦ୍ଦେସା ନୱ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ନୱସୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିୟନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। କତମେସୁ ନୱସୁ? ନୱସୁ ସତ୍ତାୱାସେସୁ – ଇମେସୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନୱସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିୟନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। 'ନୱ ପଞ୍ହା ନୱୁଦ୍ଦେସା ନୱ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

'''ଦସ ପଞ୍ହା ଦସୁଦ୍ଦେସା ଦସ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଦସସୁ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିୟନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। କତମେସୁ ଦସସୁ? ଦସସୁ ଅକୁସଲେସୁ କମ୍ମପଥେସୁ – ଇମେସୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିୟନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି । 'ଦସ ପଞ୍ହା ଦସୁଦ୍ଦେସା ଦସ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ଦୁତିୟମହାପଞ୍ହାସୁତ୍ତଂ

୨୮. ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା କଜଙ୍ଗଲାଯଂ ୱିହରତି ୱେଳୁୱନେ. ଅଥ ଖୋ ସମ୍ବହୁଲା କଜଙ୍ଗଲକା ଉପାସକା ଯେନ କଜଙ୍ଗଲିକା ଭିକ୍ଖୁନୀ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା କଜଙ୍ଗଲିକଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ. ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ କଜଙ୍ଗଲକା ଉପାସକା କଜଙ୍ଗଲିକଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ –

''ୱୁତ୍ତମିଦଂ, ଅୟ୍ୟେ, ଭଗୱତା ମହାପଞ୍ହେସୁ – 'ଏକୋ ପଞ୍ହୋ ଏକୋ ଉଦ୍ଦେସୋ ଏକଂ ୱେୟ୍ୟାକରଣଂ, ଦ୍ୱେ ପଞ୍ହା ଦ୍ୱେ ଉଦ୍ଦେସା ଦ୍ୱେ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନି, ତଯୋ ପଞ୍ହା ତଯୋ ଉଦ୍ଦେସା ତୀଣି ୱେୟ୍ୟାକରଣାନି, ଚତ୍ତାରୋ ପଞ୍ହା ଚତ୍ତାରୋ ଉଦ୍ଦେସା ଚତ୍ତାରି ୱେୟ୍ୟାକରଣାନି, ପଞ୍ଚ ପଞ୍ହା ପଞ୍ଚୁଦ୍ଦେସା ପଞ୍ଚ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନି, ଛ ପଞ୍ହା ଛ ଉଦ୍ଦେସା ଛ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନି, ସତ୍ତ ପଞ୍ହା ସତ୍ତୁଦ୍ଦେସା ସତ୍ତ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନି, ଅଟ୍ଠ ପଞ୍ହା ଅଟ୍ଠୁଦ୍ଦେସା ଅଟ୍ଠ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନି, ନୱ ପଞ୍ହା ନୱୁଦ୍ଦେସା ନୱ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନି, ଦସ ପଞ୍ହା ଦସୁଦ୍ଦେସା ଦସ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି. ଇମସ୍ସ ନୁ ଖୋ, ଅୟ୍ୟେ, ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଭାସିତସ୍ସ କଥଂ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ''ତି?

''ନ ଖୋ ପନେତଂ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱତୋ ସମ୍ମୁଖା ସୁତଂ ସମ୍ମୁଖା ପଟିଗ୍ଗହିତଂ, ନପି ମନୋଭାୱନୀଯାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସମ୍ମୁଖା ସୁତଂ ସମ୍ମୁଖା ପଟିଗ୍ଗହିତଂ; ଅପି ଚ, ଯଥା ମେତ୍ଥ ଖାଯତି ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ, ଭାସିସ୍ସାମୀ''ତି. ''ଏୱଂ, ଅୟ୍ୟେ''ତି, ଖୋ କଜଙ୍ଗଲକା ଉପାସକା କଜଙ୍ଗଲିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ. କଜଙ୍ଗଲିକା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଏତଦୱୋଚ –

'''ଏକୋ ପଞ୍ହୋ ଏକୋ ଉଦ୍ଦେସୋ ଏକଂ ୱେୟ୍ୟାକରଣ'ନ୍ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗୱତା. କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଏକଧମ୍ମେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିଯନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି. କତମସ୍ମିଂ ଏକଧମ୍ମେ? ସବ୍ବେ ସତ୍ତା ଆହାରଟ୍ଠିତିକା – ଇମସ୍ମିଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଏକଧମ୍ମେ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିଯନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି. 'ଏକୋ ପଞ୍ହୋ ଏକୋ ଉଦ୍ଦେସୋ ଏକଂ ୱେୟ୍ୟାକରଣନ୍ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗୱତା ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ.

'''ଦ୍ୱେ ପଞ୍ହା ଦ୍ୱେ ଉଦ୍ଦେସା ଦ୍ୱେ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି ଇତି, ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗୱତା. କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଦ୍ୱୀସୁ, ଆୱୁସୋ, ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିଯନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି. କତମେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ? ନାମେ ଚ ରୂପେ ଚ…ପେ… କତମେସୁ ତୀସୁ? ତୀସୁ ୱେଦନାସୁ – ଇମେସୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତୀସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିଯନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି. 'ତଯୋ ପଞ୍ହା ତଯୋ ଉଦ୍ଦେସା ତୀଣି ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗୱତା ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ.

'''ଚତ୍ତାରୋ ପଞ୍ହା ଚତ୍ତାରୋ ଉଦ୍ଦେସା ଚତ୍ତାରି ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗୱତା. କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ଚତୂସୁ, ଆୱୁସୋ, ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ସୁଭାୱିତଚିତ୍ତୋ ସମ୍ମା ପରିଯନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି. କତମେସୁ ଚତୂସୁ? ଚତୂସୁ ସତିପଟ୍ଠାନେସୁ – ଇମେସୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଚତୂସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ସୁଭାୱିତଚିତ୍ତୋ ସମ୍ମା ପରିଯନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି. 'ଚତ୍ତାରୋ ପଞ୍ହା ଚତ୍ତାରୋ ଉଦ୍ଦେସା ଚତ୍ତାରି ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗୱତା ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ.

'''ପଞ୍ଚ ପଞ୍ହା ପଞ୍ଚୁଦ୍ଦେସା ପଞ୍ଚ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗୱତା. କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ପଞ୍ଚସୁ, ଆୱୁସୋ, ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ସୁଭାୱିତଚିତ୍ତୋ ସମ୍ମା ପରିଯନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି. କତମେସୁ ପଞ୍ଚସୁ? ପଞ୍ଚସୁ ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ…ପେ… କତମେସୁ ଛସୁ? ଛସୁ ନିସ୍ସରଣୀଯାସୁ ଧାତୂସୁ…ପେ… କତମେସୁ ସତ୍ତସୁ? ସତ୍ତସୁ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେସୁ…ପେ… କତମେସୁ ଅଟ୍ଠସୁ? ଅଟ୍ଠସୁ ଅରିଯଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକମଗ୍ଗେସୁ – ଇମେସୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅଟ୍ଠସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ସୁଭାୱିତଚିତ୍ତୋ ସମ୍ମା ପରିଯନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି. 'ଅଟ୍ଠ ପଞ୍ହା ଅଟ୍ଠୁଦ୍ଦେସା ଅଟ୍ଠ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗୱତା ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ.

'''ନୱ ପଞ୍ହା ନୱୁଦ୍ଦେସା ନୱ ୱେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗୱତା. କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ନୱସୁ, ଆୱୁସୋ, ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିଯନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି. କତମେସୁ ନୱସୁ? ନୱସୁ ସତ୍ତାୱାସେସୁ – ଇମେସୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ନୱସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋ ସମ୍ମା ୱିରଜ୍ଜମାନୋ ସମ୍ମା

ଓିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସମ୍ମା ପରିଯନ୍ତଦସ୍ସାଓୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେଓ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। 'ନଓ ପଞ୍ହା ନଓୁଦ୍ଦେସା ନଓ ଓେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ଓୁତ୍ତଂ ଭଗଓତା ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ଓୁତ୍ତଂ।

'''ଦସ ପଞ୍ହା ଦସୁଦ୍ଦେସା ଦସ ଓେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ଓୁତ୍ତଂ ଭଗଓତା। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ଓୁତ୍ତଂ? ଦସସୁ, ଆଓୁସୋ, ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ସୁଭାଓିତଚିତ୍ତୋ ସମ୍ମା ପରିଯନ୍ତଦସ୍ସାଓୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେଓ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। କତମେସୁ ଦସସୁ? ଦସସୁ କୁସଲେସୁ କମ୍ମପଥେସୁ – ଇମେସୁ ଖୋ, ଆଓୁସୋ, ଦସସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମା ସୁଭାଓିତଚିତ୍ତୋ ସମ୍ମା ପରିଯନ୍ତଦସ୍ସାଓୀ ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚ ଦିଟ୍ଠେଓ ଧମ୍ମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତି। 'ଦସ ପଞ୍ହା ଦସୁଦ୍ଦେସା ଦସ ଓେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ଓୁତ୍ତଂ ଭଗଓତା ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ଓୁତ୍ତଂ।

''ଇତି ଖୋ, ଆଓୁସୋ, ଯଂ ତଂ ଓୁତ୍ତଂ ଭଗଓତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଭାସିତାସୁ ମହାପଞ୍ହାସୁ – 'ଏକୋ ପଞ୍ହୋ ଏକୋ ଉଦ୍ଦେସୋ ଏକଂ ଓେୟ୍ୟାକରଣଂ… ପେ… ଦସ ପଞ୍ହା ଦସୁଦ୍ଦେସା ଦସ ଓେୟ୍ୟାକରଣାନୀ'ତି, ଇମସ୍ସ ଖୋ ଅହଂ, ଆଓୁସୋ, ଭଗଓତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଭାସିତସ୍ସ ଏଓଂ ଓିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନାମି। ଆକଙ୍ଖମାନା ଚ ପନ ତୁମ୍ହେ, ଆଓୁସୋ, ଭଗଓନ୍ତଞ୍ଞେଓ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟାଥ। ଯଥା ଓୋ [ଯଥା ଖୋ (କ।), ଯଥା ନୋ (ବହୂସୁ) ଅ। ନି। ୧୦।୧୧୫, ୧୭୨ ପନ ପାଠଭେଦୋ ନତ୍ଥି] ଭଗଓା ବ୍ୟାକରୋତି ତଥା ନଂ ଧାରେୟ୍ୟାଥା''ତି। ''ଏଓଂ, ଅୟ୍ୟେ''ତି ଖୋ କଜଙ୍ଗଲକା ଉପାସକା କଜଙ୍ଗଲିକାଯ ଖୋ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା କଜଙ୍ଗଲିକଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ଅଭିଓାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ଯେନ ଭଗଓା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗଓନ୍ତଂ ଅଭିଓାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ କଜଙ୍ଗଲକା ଉପାସକା ଯାଓତକୋ ଅହୋସି କଜଙ୍ଗଲିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ କଥାସଲ୍ଲାପୋ, ତଂ ସବ୍ବଂ ଭଗଓତୋ ଆରୋଚେସୁଂ।

''ସାଧୁ ସାଧୁ, ଗହପତଯୋ! ପଣ୍ଡିତା, ଗହପତଯୋ, କଜଙ୍ଗଲିକା ଭିକ୍ଖୁନୀ। ମହାପଞ୍ଞା, ଗହପତଯୋ, କଜଙ୍ଗଲିକା ଭିକ୍ଖୁନୀ। ମଞ୍ଚେପି ତୁମ୍ହେ, ଗହପତଯୋ, ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟାଥ, ଅହମ୍ପି ଚେତଂ ଏଓମେଓଂ [ଏଓମେଓ (କ।) ମ। ନି। ୧।୨୦୫ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ] ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟଂ ଯଥା ତଂ କଜଙ୍ଗଲିକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ବ୍ୟାକତଂ। ଏସୋ ଚେଓ ତସ୍ସ [ଏସୋ ଚେଓେତସ୍ସ (ମ। ନି। ୧।୨୦୫)] ଅତ୍ଥୋ। ଏଓଞ୍ଚ ନଂ ଧାରେୟ୍ୟାଥା''ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ପଠମକୋସଲସୁତ୍ତଂ

୨୯। ''ଯାଓତା, ଭିକ୍ଖଓେ, କାସିକୋସଲା, ଯାଓତା ରଞ୍ଞୋ ପସେନଦିସ୍ସ କୋସଲସ୍ସ ଓିଜିତଂ [ଓିଜିତେ (ସୀ। କ।)], ରାଜା ତତ୍ଥ ପସେନଦି କୋସଲୋ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯତି। ରଞ୍ଞୋପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଓେ, ପସେନଦିସ୍ସ କୋସଲସ୍ସ ଅତ୍ଥେଓ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ ଅତ୍ଥି ଓିପରିଣାମୋ। ଏଓଂ ପସ୍ସଂ, ଭିକ୍ଖଓେ, ସୁତଓା ଅରିଯସାଓକୋ ତସ୍ମିମ୍ପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି। ତସ୍ମିଂ ନିବ୍ବିନ୍ଦନ୍ତୋ ଅଗ୍ଗେ ଓିରଜ୍ଜତି, ପଗେଓ ହୀନସ୍ମିଂ।

''ଯାଓତା, ଭିକ୍ଖଓେ, ଚନ୍ଦିମସୂରିଯା ପରିହରନ୍ତି ଦିସା ଭନ୍ତି ଓିରୋଚମାନା, ତାଓ ସହସ୍ସଧା ଲୋକୋ। ତସ୍ମିଂ ସହସ୍ସଧା ଲୋକେ ସହସ୍ସଂ ଚନ୍ଦାନଂ ସହସ୍ସଂ ସୂରିଯାନଂ [ସୁରିଯାନଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ସହସ୍ସଂ ସିନେରୁପବ୍ବତରାଜାନଂ ସହସ୍ସଂ ଜମ୍ବୁଦୀପାନଂ ସହସ୍ସଂ ଅପରଗୋଯାନାନଂ ସହସ୍ସଂ ଉତ୍ତରକୁରୂନଂ ସହସ୍ସଂ ପୁବ୍ବଓିଦେହାନଂ ଚତ୍ତାରି ମହାସମୁଦ୍ଦସହସ୍ସାନି ଚତ୍ତାରି ମହାରାଜସହସ୍ସାନି ସହସ୍ସଂ ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ସହସ୍ସଂ ତାଓତିଂସାନଂ ସହସ୍ସଂ ଯାମାନଂ ସହସ୍ସଂ ତୁସିତାନଂ ସହସ୍ସଂ ନିମ୍ମାନରତୀନଂ ସହସ୍ସଂ ପରନିମ୍ମିତଓସଓତ୍ତୀନଂ ସହସ୍ସଂ ବ୍ରହ୍ମଲୋକାନଂ। ଯାଓତା, ଭିକ୍ଖଓେ, ସହସ୍ସୀ ଲୋକଧାତୁ, ମହାବ୍ରହ୍ମା ତତ୍ଥ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯତି। ମହାବ୍ରହ୍ମୁନୋପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଅତ୍ଥେଓ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ ଅତ୍ଥି ଓିପରିଣାମୋ। ଏଓଂ ପସ୍ସଂ, ଭିକ୍ଖଓେ, ସୁତଓା ଅରିଯସାଓକୋ ତସ୍ମିମ୍ପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି। ତସ୍ମିଂ ନିବ୍ବିନ୍ଦନ୍ତୋ ଅଗ୍ଗେ ଓିରଜ୍ଜତି, ପଗେଓ ହୀନସ୍ମିଂ।

''ହୋତି ସୋ, ଭିକ୍ଖଓେ, ସମଯୋ ଯଂ ଅଯଂ ଲୋକୋ ସଂଓଟ୍ଟତି। ସଂଓଟ୍ଟମାନେ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଲୋକେ ଯେଭୁୟ୍ୟେନ ସତ୍ତା ଆଭସ୍ସରସଂଓତ୍ତନିକା [ଆଭସ୍ସରଓତ୍ତନିକା (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ଭଓନ୍ତି। ତେ ତତ୍ଥ ହୋନ୍ତି ମନୋମଯା ପୀତିଭକ୍ଖା ସଯଂପଭା ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେଚରା ସୁଭଟ୍ଠାଯିନୋ ଚିରଂ ଦୀଘମଦ୍ଧାନଂ ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ସଂଓଟ୍ଟମାନେ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଲୋକେ ଆଭସ୍ସରା ଦେଓା ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯନ୍ତି। ଆଭସ୍ସରାନମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଦେଓାନଂ ଅତ୍ଥେଓ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ ଅତ୍ଥି ଓିପରିଣାମୋ। ଏଓଂ ପସ୍ସଂ, ଭିକ୍ଖଓେ, ସୁତଓା ଅରିଯସାଓକୋ ତସ୍ମିମ୍ପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି । ତସ୍ମିଂ ନିବ୍ବିନ୍ଦନ୍ତୋ ଅଗ୍ଗେ ଓିରଜ୍ଜତି, ପଗେଓ ହୀନସ୍ମିଂ।

[ଅ। ନି। ୧୦।୨୫] ''ଦସଯିମାନି, ଭିକ୍ଖଓେ, କସିଣାଯତନାନି। କତମାନି ଦସ? ପଥଓୀକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି ଉଦ୍ଧଂ ଅଧୋ ତିରିଯଂ ଅଦ୍ୱଯଂ ଅପ୍ପମାଣଂ; ଆପୋକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି…ପେ… ତେଜୋକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି… ଓାଯୋକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି… ନୀଲକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି… ପୀତକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି… ଲୋହିତକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି… ଓଦାତକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି…

ଆକାସକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି… ୱିଞ୍ଞାଣକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି ଉଦ୍ଧଂ ଅଧୋ ତିରିୟଂ ଅଦ୍ୱୟଂ ଅପ୍ପମାଣଂ। ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ କସିଣାୟତନାନି।

"ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେସଂ ଦସନ୍ନଂ କସିଣାୟତନାନଂ ଯଦିଦଂ ୱିଞ୍ଞାଣକସିଣଂ ଏକୋ ସଞ୍ଜାନାତି ଉଦ୍ଧଂ ଅଧୋ ତିରିୟଂ ଅଦ୍ୱୟଂ ଅପ୍ପମାଣଂ। ଏୱଂସଞ୍ଞିନୋପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସନ୍ତି ସତ୍ତା। ଏୱଂସଞ୍ଞୀନମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାନଂ ଅତ୍ଥେୱ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ ଅତ୍ଥି ୱିପରିଣାମୋ। ଏୱଂ ପସ୍ସଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁତୱା ଅରିୟସାୱକୋ ତସ୍ମିମ୍ପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି। ତସ୍ମିଂ ନିବ୍ବିନ୍ଦନ୍ତୋ ଅଗ୍ଗେ ୱିରଜ୍ଜତି, ପଗେୱ ହୀନସ୍ମିଂ।

[ଦୀ। ନି। ୩।୩୩୮, ୩୫୮; ଅ। ନି। ୮।୬୪] "ଅଟ୍ଠିମାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଭାୟତନାନି। କତମାନି ଅଟ୍ଠ? ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ପରିତ୍ତାନି ସୁୱଣ୍ଣଦୁବ୍ବଣ୍ଣାନି; 'ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ପଠମଂ ଅଭିଭାୟତନଂ।

"ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ଅପ୍ପମାଣାନି ସୁୱଣ୍ଣଦୁବ୍ବଣ୍ଣାନି; 'ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ଦୁତିୟଂ ଅଭିଭାୟତନଂ।

"ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ପରିତ୍ତାନି ସୁୱଣ୍ଣଦୁବ୍ବଣ୍ଣାନି; 'ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ତତିୟଂ ଅଭିଭାୟତନଂ।

"ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ଅପ୍ପମାଣାନି ସୁୱଣ୍ଣଦୁବ୍ବଣ୍ଣାନି; 'ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଅଭିଭାୟତନଂ।

"ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ନୀଲାନି ନୀଲୱଣ୍ଣାନି ନୀଲନିଦସ୍ସନାନି ନୀଲନିଭାସାନି। ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ ଉମାପୁପ୍ଫଂ ନୀଲଂ ନୀଲୱଣ୍ଣଂ ନୀଲନିଦସ୍ସନଂ ନୀଲନିଭାସଂ, ସେୟ୍ୟଥା ୱା ପନ ତଂ ୱତ୍ଥଂ ବାରାଣସେୟ୍ୟକଂ ଉଭତୋଭାଗୱିମଟ୍ଠଂ ନୀଲଂ ନୀଲୱଣ୍ଣଂ ନୀଲନିଦସ୍ସନଂ ନୀଲନିଭାସଂ; ଏୱମେୱଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ନୀଲାନି ନୀଲୱଣ୍ଣାନି ନୀଲନିଦସ୍ସନାନି ନୀଲନିଭାସାନି; 'ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ପଞ୍ଚମଂ ଅଭିଭାୟତନଂ।

"ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ପୀତାନି ପୀତୱଣ୍ଣାନି ପୀତନିଦସ୍ସନାନି ପୀତନିଭାସାନି। ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ କଣିକାରପୁପ୍ଫଂ ପୀତଂ ପୀତୱଣ୍ଣଂ ପୀତନିଦସ୍ସନଂ ପୀତନିଭାସଂ, ସେୟ୍ୟଥା ୱା ପନ ତଂ ୱତ୍ଥଂ ବାରାଣସେୟ୍ୟକଂ ଉଭତୋଭାଗୱିମଟ୍ଠଂ ପୀତଂ ପୀତୱଣ୍ଣଂ ପୀତନିଦସ୍ସନଂ ପୀତନିଭାସଂ; ଏୱମେୱଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ପୀତାନି ପୀତୱଣ୍ଣାନି ପୀତନିଦସ୍ସନାନି ପୀତନିଭାସାନି; 'ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ଛଟ୍ଠଂ ଅଭିଭାୟତନଂ।

"ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ଲୋହିତକାନି ଲୋହିତକୱଣ୍ଣାନି ଲୋହିତକନିଦସ୍ସନାନି ଲୋହିତକନିଭାସାନି। ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ ବନ୍ଧୁଜୀୱକପୁପ୍ଫଂ ଲୋହିତକଂ ଲୋହିତକୱଣ୍ଣଂ ଲୋହିତକନିଦସ୍ସନଂ ଲୋହିତକନିଭାସଂ, ସେୟ୍ୟଥା ୱା ପନ ତଂ ୱତ୍ଥଂ ବାରାଣସେୟ୍ୟକଂ ଉଭତୋଭାଗୱିମଟ୍ଠଂ ଲୋହିତକଂ ଲୋହିତକୱଣ୍ଣଂ ଲୋହିତକନିଦସ୍ସନଂ ଲୋହିତକନିଭାସଂ; ଏୱମେୱଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ଲୋହିତକାନି ଲୋହିତକୱଣ୍ଣାନି ଲୋହିତକନିଦସ୍ସନାନି ଲୋହିତକନିଭାସାନି; 'ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ସତ୍ତମଂ ଅଭିଭାୟତନଂ।

"ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ଓଦାତାନି ଓଦାତୱଣ୍ଣାନି ଓଦାତନିଦସ୍ସନାନି ଓଦାତନିଭାସାନି। ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ ଓସଧିତାରକା ଓଦାତା ଓଦାତୱଣ୍ଣା ଓଦାତନିଦସ୍ସନା ଓଦାତନିଭାସା, ସେୟ୍ୟଥା ୱା ପନ ତଂ ୱତ୍ଥଂ ବାରାଣସେୟ୍ୟକଂ ଉଭତୋଭାଗୱିମଟ୍ଠଂ ଓଦାତଂ ଓଦାତୱଣ୍ଣଂ ଓଦାତନିଦସ୍ସନଂ ଓଦାତନିଭାସଂ; ଏୱମେୱଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ଓଦାତାନି ଓଦାତୱଣ୍ଣାନି ଓଦାତନିଦସ୍ସନାନି ଓଦାତନିଭାସାନି; 'ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଇଦଂ ଅଟ୍ଠମଂ ଅଭିଭାୟତନଂ। ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠ ଅଭିଭାୟତନାନି।

"ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେସଂ ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ଅଭିଭାୟତନାନଂ ଯଦିଦଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି ଓଦାତାନି ଓଦାତୱଣ୍ଣାନି ଓଦାତନିଦସ୍ସନାନି ଓଦାତନିଭାସାନି; 'ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଏୱଂସଞ୍ଞିନୋପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସନ୍ତି ସତ୍ତା।

ଏୱଂସଞ୍ଞୀନମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାନଂ ଅହ୍ୱେୱ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ ଅତ୍ଥି ୱିପରିଣାମୋ। ଏୱଂ ପସ୍ସଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁତୱା ଅରିଯସାୱକୋ ତସ୍ମିମ୍ପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି। ତସ୍ମିଂ ନିବ୍ବିନ୍ଦନ୍ତୋ ଅଗ୍ଗେ ୱିରଜ୍ଜତି, ପଗେୱ ହୀନସ୍ମିଂ।

''ଚତସ୍ସୋ ଇମା, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଟିପଦା। କତମା ଚତସ୍ସୋ? ଦୁକ୍ଖା ପଟିପଦା ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞା, ଦୁକ୍ଖା ପଟିପଦା ଖିପ୍ପାଭିଞ୍ଞା, ସୁଖା ପଟିପଦା ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞା, ସୁଖା ପଟିପଦା ଖିପ୍ପାଭିଞ୍ଞା – ଇମା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତସ୍ସୋ ପଟିପଦା।

''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମାସଂ ଚତୁନ୍ନଂ ପଟିପଦାନଂ ଯଦିଦଂ ସୁଖା ପଟିପଦା ଖିପ୍ପାଭିଞ୍ଞା। ଏୱଂପଟିପନ୍ନାପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସନ୍ତି ସତ୍ତା। ଏୱଂପଟିପନ୍ନାନମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାନଂ ଅହ୍ୱେୱ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ ଅତ୍ଥି ୱିପରିଣାମୋ। ଏୱଂ ପସ୍ସଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁତୱା ଅରିଯସାୱକୋ ତସ୍ମିମ୍ପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି। ତସ୍ମିଂ ନିବ୍ବିନ୍ଦନ୍ତୋ ଅଗ୍ଗେ ୱିରଜ୍ଜତି, ପଗେୱ ହୀନସ୍ମିଂ।

''ଚତସ୍ସୋ ଇମା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଞ୍ଞା। କତମା ଚତସ୍ସୋ? ପରିତ୍ତମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି, ମହଗ୍ଗତମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି, ଅପ୍ପମାଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି, 'ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ'ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି – ଇମା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତସ୍ସୋ ସଞ୍ଞା।

''ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମାସଂ ଚତୁନ୍ନଂ ସଞ୍ଞାନଂ ଯଦିଦଂ 'ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ'ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି। ଏୱଂସଞ୍ଞିନୋପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସନ୍ତି ସତ୍ତା। ଏୱଂସଞ୍ଞୀନମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାନଂ ଅହ୍ୱେୱ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ ଅତ୍ଥି ୱିପରିଣାମୋ। ଏୱଂ ପସ୍ସଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁତୱା ଅରିଯସାୱକୋ ତସ୍ମିମ୍ପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି। ତସ୍ମିଂ ନିବ୍ବିନ୍ଦନ୍ତୋ ଅଗ୍ଗେ ୱିରଜ୍ଜତି, ପଗେୱ ହୀନସ୍ମିଂ।

''ଏତଦଗ୍ଗଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ବାହିରକାନଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ଯଦିଦଂ 'ନୋ ଚସ୍ସଂ, ନୋ ଚ ମେ ସିଯା, ନ ଭୱିସ୍ସାମି, ନ ମେ ଭୱିସ୍ସତୀ'ତି। ଏୱଂଦିଟ୍ଠିନୋ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଏତଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ – 'ଯା ଚାଯଂ ଭୱେ ଅପ୍ପଟିକୁଲ୍ୟତା, ସା ଚସ୍ସ ନ ଭୱିସ୍ସତି; ଯା ଚାଯଂ ଭୱନିରୋଧେ ପାଟିକୁଲ୍ୟତା, ସା ଚସ୍ସ ନ ଭୱିସ୍ସତୀ'ତି। ଏୱଂଦିଟ୍ଠିନୋପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସନ୍ତି ସତ୍ତା। ଏୱଂଦିଟ୍ଠୀନମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାନଂ ଅହ୍ୱେୱ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ ଅତ୍ଥି ୱିପରିଣାମୋ। ଏୱଂ ପସ୍ସଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁତୱା ଅରିଯସାୱକୋ ତସ୍ମିମ୍ପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି। ତସ୍ମିଂ ନିବ୍ବିନ୍ଦନ୍ତୋ ଅଗ୍ଗେ ୱିରଜ୍ଜତି, ପଗେୱ ହୀନସ୍ମିଂ।

''ସନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ପରମତ୍ଥୱିସୁଦ୍ଧିଂ ପଞ୍ଞାପେନ୍ତି। ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରମତ୍ଥୱିସୁଦ୍ଧିଂ ପଞ୍ଞାପେନ୍ତାନଂ ଯଦିଦଂ ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ତେ ତଦଭିଞ୍ଞାଯ ତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତି। ଏୱଂୱାଦିନୋପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସନ୍ତି ସତ୍ତା। ଏୱଂୱାଦୀନମ୍ପି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତାନଂ ଅହ୍ୱେୱ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ ଅତ୍ଥି ୱିପରିଣାମୋ। ଏୱଂ ପସ୍ସଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁତୱା ଅରିଯସାୱକୋ ତସ୍ମିମ୍ପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତି। ତସ୍ମିଂ ନିବ୍ବିନ୍ଦନ୍ତୋ ଅଗ୍ଗେ ୱିରଜ୍ଜତି, ପଗେୱ ହୀନସ୍ମିଂ।

''ସନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ପରମଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞାପେନ୍ତି। ଏତଦଗ୍ଗଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରମଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞାପେନ୍ତାନଂ ଯଦିଦଂ ଛନ୍ନଂ ଫସ୍ସାଯତନାନଂ ସମୁଦଯଞ୍ଚ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମଞ୍ଚ ଅସ୍ସାଦଞ୍ଚ ଆଦୀନୱଞ୍ଚ ନିସ୍ସରଣଞ୍ଚ ଯଥାଭୂତଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଅନୁପାଦା ୱିମୋକ୍ଖୋ। ଏୱଂୱାଦିଂ ଖୋ ମଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱମକ୍ଖାଯିଂ ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅସତା ତୁଚ୍ଛା ମୁସା ଅଭୂତେନ ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖନ୍ତି – 'ସମଣୋ ଗୋତମୋ ନ କାମାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞାପେତି, ନ ରୂପାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞାପେତି, ନ ୱେଦନାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞାପେତୀ'ତି। କାମାନଞ୍ଚାହଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞାପେମି, ରୂପାନଞ୍ଚ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞାପେମି, ୱେଦନାନଞ୍ଚ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞାପେମି, ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ନିଚ୍ଛାତୋ ନିବ୍ବୁତୋ ସୀତିଭୂତୋ ଅନୁପାଦା ପରିନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞାପେମୀ''ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ଦୁତିଯକୋସଲସୁତ୍ତଂ

୩୦। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ରାଜା ପସେନଦି କୋସଲୋ ଉଯ୍ୟୋଧିକା ନିୱତ୍ତୋ ହୋତି ୱିଜିତସଙ୍ଗାମୋ ଲଦ୍ଧାଧିପ୍ପାଯୋ। ଅଥ ଖୋ ରାଜା ପସେନଦି କୋସଲୋ ଯେନ ଆରାମୋ ତେନ ପାଯାସି। ଯାୱତିକା ଯାନସ୍ସ ଭୂମି, ଯାନେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଯାନା ପଚ୍ଚୋରୋହିତ୍ୱା ପତ୍ତିକୋୱ ଆରାମଂ ପାୱିସି। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୂ ଅବ୍ଭୋକାସେ ଚଙ୍କମନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ରାଜା ପସେନଦି କୋସଲୋ ଯେନ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଏତଦୱୋଚ – ''କହଂ ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଏତରହି ୱିହରତି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ଦସ୍ସନକାମା ହି ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅରହନ୍ତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧ''ନ୍ତି। ''ଏସୋ, ମହାରାଜ, ୱିହାରୋ ସଂୱୁତଦ୍ୱାରୋ। ତେନ ଅପ୍ପସଦ୍ଦୋ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଅତରମାନୋ ଆଳିନ୍ଦଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଉକ୍କାସିତ୍ୱା ଅଗ୍ଗଳଂ ଆକୋଟେହି; ୱିୱରିସ୍ସତି ତେ ଭଗୱା ଦ୍ୱାର''ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ରାଜା ପସେନଦି କୋସଲୋ ଯେନ ସୋ ୱିହାରୋ ସଂୱୁତଦ୍ୱାରୋ, ତେନ ଅପ୍ପସଦ୍ଦୋ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଅତରମାନୋ ଆଲିନ୍ଦଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଉକ୍କାସିତ୍ୱା ଅଗ୍ଗଳଂ ଆକୋଟେସି। ୱିୱରି ଭଗୱା ଦ୍ୱାରଂ। ଅଥ ଖୋ ରାଜା ପସେନଦି କୋସଲୋ ୱିହାରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ପାଦେସୁ ସିରସା ନିପତିତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ପାଦାନି ମୁଖେନ ଚ ପରିଚୁମ୍ବତି ପାଣୀହି ଚ ପରିସମ୍ବାହତି ନାମଞ୍ଚ ସାୱେତି – ''ରାଜାହଂ, ଭନ୍ତେ, ପସେନଦି କୋସଲୋ; ରାଜାହଂ, ଭନ୍ତେ , ପସେନଦି କୋସଲୋ''ତି।

''କଂ ପନ ତ୍ୱଂ, ମହାରାଜ, ଅତ୍ଥୱସଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ସରୀରେ ଏୱରୂପଂ ପରମନିପଚ୍ଚକାରଂ କରୋସି, ମେତ୍ତୂପହାରଂ ଉପଦଂସେସୀ''ତି? ''କତଞ୍ଞୁତଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, କତୱେଦିତଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭଗୱତି ଏୱରୂପଂ ପରମନିପଚ୍ଚକାରଂ କରୋମି, ମେତ୍ତୂପହାରଂ ଉପଦଂସେମି।

''ଭଗୱା ହି, ଭନ୍ତେ, ବହୁଜନହିତାଯ ପଟିପନ୍ନୋ ବହୁଜନସୁଖାଯ ବହୁନୋ ଜନସ୍ସ ଅରିଯେ ଞାଯେ ପତିଟ୍ଠାପିତା ଯଦିଦଂ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମତାଯ କୁସଲଧମ୍ମତାଯ। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ବହୁଜନହିତାଯ ପଟିପନ୍ନୋ ବହୁଜନସୁଖାଯ ବହୁନୋ ଜନସ୍ସ ଅରିଯେ ଞାଯେ ପତିଟ୍ଠାପିତା ଯଦିଦଂ କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମତାଯ କୁସଲଧମ୍ମତାଯ, ଇଦମ୍ପି ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଅତ୍ଥୱସଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭଗୱତି ଏୱରୂପଂ ପରମନିପଚ୍ଚକାରଂ କରୋମି, ମେତ୍ତୂପହାରଂ ଉପଦଂସେମି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ସୀଲୱା ୱୁଦ୍ଧସୀଲୋ ଅରିଯସୀଲୋ କୁସଲସୀଲୋ କୁସଲସୀଲେନ ସମନ୍ନାଗତୋ। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ସୀଲୱା ୱୁଦ୍ଧସୀଲୋ ଅରିଯସୀଲୋ କୁସଲସୀଲୋ କୁସଲସୀଲେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଇଦମ୍ପି ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଅତ୍ଥୱସଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭଗୱତି ଏୱରୂପଂ ପରମନିପଚ୍ଚକାରଂ କରୋମି, ମେତ୍ତୂପହାରଂ ଉପଦଂସେମି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଦୀଘରତ୍ତଂ ଆରଞ୍ଞିକୋ, ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱତି। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଦୀଘରତ୍ତଂ ଆରଞ୍ଞିକୋ, ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱତି, ଇଦମ୍ପି ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଅତ୍ଥୱସଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭଗୱତି ଏୱରୂପଂ ପରମନିପଚ୍ଚକାରଂ କରୋମି, ମେତ୍ତୂପହାରଂ ଉପଦଂସେମି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ଇତରୀତରଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରେନ। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ଇତରୀତରଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରେନ, ଇଦମ୍ପି ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଅତ୍ଥୱସଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭଗୱତି ଏୱରୂପଂ ପରମନିପଚ୍ଚକାରଂ କରୋମି, ମେତ୍ତୂପହାରଂ ଉପଦଂସେମି। ''ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଆହୁନେଯ୍ୟୋ ପାହୁନେଯ୍ୟୋ ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟୋ ଅଞ୍ଜଲିକରଣୀଯୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସ। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଆହୁନେଯ୍ୟୋ ପାହୁନେଯ୍ୟୋ ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟୋ ଅଞ୍ଜଲିକରଣୀଯୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସ, ଇଦମ୍ପି ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଅତ୍ଥୱସଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭଗୱତି ଏୱରୂପଂ ପରମନିପଚ୍ଚକାରଂ କରୋମି, ମେତ୍ତୂପହାରଂ ଉପଦଂସେମି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଯାଯଂ କଥା ଅଭିସଲ୍ଲେଖିକା ଚେତୋୱିୱରଣସପ୍ପାଯା, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଅପ୍ପିଚ୍ଛକଥା ସନ୍ତୁଟ୍ଠିକଥା ପୱିୱେକକଥା ଅସଂସଗ୍ଗକଥା ୱୀରିଯାରମ୍ଭକଥା ସୀଲକଥା ସମାଧିକଥା ପଞ୍ଞାକଥା ୱିମୁତ୍ତିକଥା ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନକଥା, ଏୱରୂପାଯ କଥାଯ ନିକାମଲାଭୀ ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଯାଯଂ କଥା ଅଭିସଲ୍ଲେଖିକା ଚେତୋୱିୱରଣସପ୍ପାଯା, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଅପ୍ପିଚ୍ଛକଥା…ପେ… ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନକଥା, ଏୱରୂପାଯ କଥାଯ ନିକାମଲାଭୀ ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ, ଇଦମ୍ପି ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଅତ୍ଥୱସଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭଗୱତି ଏୱରୂପଂ ପରମନିପଚ୍ଚକାରଂ କରୋମି, ମେତ୍ତୂପହାରଂ ଉପଦଂସେମି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ, ଇଦମ୍ପି ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଅତ୍ଥୱସଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭଗୱତି ଏୱରୂପଂ ପରମନିପଚ୍ଚକାରଂ କରୋମି, ମେତ୍ତୂପହାରଂ ଉପଦଂସେମି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିଯୋ ତିସ୍ସୋପି ଜାତିଯୋ ଚତସ୍ସୋପି ଜାତିଯୋ ପଞ୍ଚପି ଜାତିଯୋ ଦସପି ଜାତିଯୋ ୱୀସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ତିଂସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ଚତ୍ତାଲୀସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ଜାତିସତମ୍ପି ଜାତିସହସ୍ସମ୍ପି ଜାତିସତସହସ୍ସମ୍ପି ଅନେକେପି ସଂୱଟ୍ଟକପ୍ପେ ଅନେକେପି ୱିୱଟ୍ଟକପ୍ପେ ଅନେକେପି ସଂୱଟ୍ଟୱିୱଟ୍ଟକପ୍ପେ – 'ଅମୁତ୍ରାସିଂ ଏୱଂନାମୋ ଏୱଂଗୋତ୍ତୋ ଏୱଂୱଣ୍ଣୋ ଏୱମାହାରୋ ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ଏୱମାଯୁପରିଯନ୍ତୋ, ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଅମୁତ୍ର ଉଦପାଦିଂ;

ତତ୍ରାପାସିଂ ଏଵଂନାମୋ ଏଵଂଗୋତ୍ତୋ ଏଵଂଵଣ୍ଣୋ ଏଵମାହାରୋ ଏଵଂସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିସଂଵେଦୀ ଏଵମାୟୁପରିଯନ୍ତୋ, ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଇଧୂପପନ୍ନୋ’ତି। ଇତି ସାକାରଂ ସଉଦ୍ଦେସଂ ଅନେକଵିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିଵାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵା ଅନେକଵିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିଵାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିୟୋ…ପେ… ଇତି ସାକାରଂ ସଉଦ୍ଦେସଂ ଅନେକଵିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିଵାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ଇଦମ୍ପି ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଅଞ୍ଞଵସଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭଗଵତି ଏଵରୂପଂ ପରମନିପଚ୍ଚକାରଂ କରୋମି, ମେତ୍ତୂପହାରଂ ଉପଦଂସେମି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵା ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ଵିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସତି ଚଵମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁଵଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ, ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି – ‘ଇମେ ଵତ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାୟଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ଵଚୀଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ଅରିୟାନଂ ଉପଵାଦକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକମ୍ମସମାଦାନା, ତେ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାୟଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ଵିନିପାତଂ ନିରୟଂ ଉପପନ୍ନା; ଇମେ ଵା ପନ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାୟସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ଵଚୀସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ମନୋସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ଅରିୟାନଂ ଅନୁପଵାଦକା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକମ୍ମସମାଦାନା, ତେ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପନ୍ନା’ତି, ଇତି ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ଵିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସତି…ପେ… ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵା ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ଵିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ…ପେ… ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଅଞ୍ଞଵସଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭଗଵତି ଏଵରୂପଂ ପରମନିପଚ୍ଚକାରଂ କରୋମି, ମେତ୍ତୂପହାରଂ ଉପଦଂସେମି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵା ଆସଵାନଂ ଖୟା ଅନାସଵଂ ଚେତୋଵିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାଵିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେଵ ଧମ୍ମେ ସୟଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵା ଆସଵାନଂ ଖୟା ଅନାସଵଂ ଚେତୋଵିମୁତ୍ତିଂ…ପେ… ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି, ଇଦମ୍ପି ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଅଞ୍ଞଵସଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭଗଵତି ଏଵରୂପଂ ପରମନିପଚ୍ଚକାରଂ କରୋମି, ମେତ୍ତୂପହାରଂ ଉପଦଂସେମି।

‘‘ହନ୍ଦ ଚ ଦାନି ମୟଂ, ଭନ୍ତେ, ଗଚ୍ଛାମ। ବହୁକିଚ୍ଚା ମୟଂ ବହୁକରଣୀୟା’’ତି। ‘‘ଯସ୍ସ ଦାନି ତ୍ୱଂ, ମହାରାଜ, କାଲଂ ମଞ୍ଞସୀ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ରାଜା ପସେନଦି କୋସଲୋ ଉଟ୍ଠାୟାସନା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମୀତି। ଦସମଂ।

ମହାଵଗ୍ଗୋ ତତିୟୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ସୀହାଧିମୁତ୍ତି କାୟେନ, ଚୁନ୍ଦେନ କସିଣେନ ଚ;

କାଳୀ ଚ ଦ୍ୱେ ମହାପଞ୍ହା, କୋସଲେହି ପରେ ଦୁଵେତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୪। ଉପାଲିୱଗ୍ଗୋ

୧। ଉପାଲିସୁତ୍ତଂ

୩୧। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଉପାଲି ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଉପାଲି ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''କତି ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଅତ୍ଥୱସେ ପଟିଚ୍ଚ ତଥାଗତେନ ସାୱକାନଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠ''ନ୍ତି?

''ଦସ ଖୋ, ଉପାଲି, ଅତ୍ଥୱସେ ପଟିଚ୍ଚ ତଥାଗତେନ ସାୱକାନଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ। କତମେ ଦସ? ସଙ୍ଘସୁଟ୍ଠୁତାୟ, ସଙ୍ଘଫାସୁତାୟ, ଦୁମ୍ମଙ୍କୂନଂ ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ନିଗ୍ଗହାୟ, ପେସଲାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଫାସୁୱିହାରାୟ, ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକାନଂ ଆସୱାନଂ ସଂୱରାୟ, ସମ୍ପରାୟିକାନଂ ଆସୱାନଂ ପଟିଘାତାୟ, ଅପ୍ପସନ୍ନାନଂ ପସାଦାୟ, ପସନ୍ନାନଂ ଭିୟ୍ୟୋଭାୱାୟ, ସଦ୍ଧମ୍ମଟ୍ଠିତିଯା, ୱିନୟାନୁଗ୍ଗହାୟ – ଇମେ ଖୋ, ଉପାଲି, ଦସ ଅତ୍ଥୱସେ ପଟିଚ୍ଚ ତଥାଗତେନ ସାୱକାନଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠ''ନ୍ତି। ପଠମଂ।

୨। ପାତିମୋକ୍ଖଟ୍ଠପନାସୁତ୍ତଂ

୩୨। ''କତି ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ପାତିମୋକ୍ଖଟ୍ଠପନା''ତି? ''ଦସ ଖୋ, ଉପାଲି, ପାତିମୋକ୍ଖଟ୍ଠପନା। କତମେ ଦସ? ପାରାଜିକୋ ତସ୍ସଂ ପରିସାୟଂ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି , ପାରାଜିକକଥା ୱିପ୍ପକତା ହୋତି, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ ତସ୍ସଂ ପରିସାୟଂ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନକଥା ୱିପ୍ପକତା ହୋତି, ସିକ୍ଖଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାତକୋ ତସ୍ସଂ ପରିସାୟଂ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି, ସିକ୍ଖଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାତକକଥା ୱିପ୍ପକତା ହୋତି, ପଣ୍ଡକୋ ତସ୍ସଂ ପରିସାୟଂ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି, ପଣ୍ଡକକଥା ୱିପ୍ପକତା ହୋତି, ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକୋ ତସ୍ସଂ ପରିସାୟଂ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି, ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକକଥା ୱିପ୍ପକତା ହୋତି – ଇମେ ଖୋ, ଉପାଲି, ଦସ ପାତିମୋକ୍ଖଟ୍ଠପନା''ତି। ଦୁତିୟଂ।

୩। ଉବ୍ବାହିକାସୁତ୍ତଂ

୩୩।[ଚୂଳଅୱ। ୨୩୧] ''କତିହି ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉବ୍ବାହିକାୟ ସମ୍ମନ୍ନିତବ୍ବୋ''ତି? ''ଦସହି ଖୋ, ଉପାଲି, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉବ୍ବାହିକାୟ ସମ୍ମନ୍ନିତବ୍ବୋ। କତମେହି ଦସହି? ଇଧୁପାଲି, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲୱା ହୋତି; ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତୋ ୱିହରତି ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନୋ ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ୱଜ୍ଜେସୁ ଭୟଦସ୍ସାୱୀ, ସମାଦାୟ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ; ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି ସୁତଧରୋ ସୁତସନ୍ନିଚୟୋ, ଯେ ତେ ଧମ୍ମା ଆଦିକଲ୍ୟାଣା ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣା ପରିୟୋସାନକଲ୍ୟାଣା ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ [ସତ୍ଥା ସବ୍ୟଞ୍ଜନା (ସୀ।) ଏୱମୁପରିପି] କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଅଭିୱଦନ୍ତି, ତଥାରୂପାସ୍ସ ଧମ୍ମା ବହୁସ୍ସୁତା ହୋନ୍ତି ଧାତା ୱଚସା ପରିଚିତା ମନସାନୁପେକ୍ଖିତା ଦିଟ୍ଠିୟା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା; ଉଭୟାନି ଖୋ ପନସ୍ସ ପାତିମୋକ୍ଖାନି ୱିତ୍ଥାରେନ ସ୍ୱାଗତାନି ହୋନ୍ତି ସୁୱିଭତ୍ତାନି ସୁପ୍ପୱତ୍ତୀନି ସୁୱିନିଚ୍ଛିତାନି ସୁତ୍ତସୋ ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନସୋ; ୱିନୟେ ଖୋ ପନ ଠିତୋ ହୋତି ଅସଂହୀରୋ; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଉଭୋ ଅତ୍ଥପଚ୍ଚତ୍ଥିକେ ସଞ୍ଞାପେତୁଂ ପଞ୍ଞାପେତୁଂ ନିଜ୍ଝାପେତୁଂ ପେକ୍ଖେତୁଂ ପସାଦେତୁଂ; ଅଧିକରଣସମୁପ୍ପାଦୱୂପସମକୁସଲୋ ହୋତି – ଅଧିକରଣଂ ଜାନାତି; ଅଧିକରଣସମୁଦୟଂ ଜାନାତି; ଅଧିକରଣନିରୋଧଂ ଜାନାତି; ଅଧିକରଣନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ଜାନାତି। ଇମେହି ଖୋ, ଉପାଲି, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉବ୍ବାହିକାୟ ସମ୍ମନ୍ନିତବ୍ବୋ''ତି। ତତିୟଂ।

୪। ଉପସମ୍ପଦାସୁତ୍ତଂ

୩୪। ''କତିହି ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବ''ନ୍ତି? ''ଦସହି ଖୋ, ଉପାଲି, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବଂ। କତମେହି ଦସହି? ଇଧୁପାଲି, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲୱା ହୋତି, ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତୋ ୱିହରତି ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନୋ ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ୱଜ୍ଜେସୁ ଭୟଦସ୍ସାୱୀ, ସମାଦାୟ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ; ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି ସୁତଧରୋ ସୁତସନ୍ନିଚୟୋ, ଯେ ତେ ଧମ୍ମା ଆଦିକଲ୍ୟାଣା ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣା ପରିୟୋସାନକଲ୍ୟାଣା ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଅଭିୱଦନ୍ତି, ତଥାରୂପାସ୍ସ ଧମ୍ମା ବହୁସ୍ସୁତା ହୋନ୍ତି ଧାତା ୱଚସା ପରିଚିତା ମନସାନୁପେକ୍ଖିତା ଦିଟ୍ଠିୟା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା; ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଖୋ ପନସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ସ୍ୱାଗତଂ ହୋତି ସୁୱିଭତ୍ତଂ ସୁପ୍ପୱତ୍ତଂ

ସୁୱିନିଚ୍ଛିତଂ ସୁତ୍ତସୋ ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନସୋ; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଗିଲାନଂ ଉପଟ୍ଠାତୁଂ ୱା ଉପଟ୍ଠାପେତୁଂ ୱା; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଅନଭିରତିଂ ୱୂପକାସେତୁଂ ୱା ୱୂପକାସାପେତୁଂ ୱା; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଉପ୍ପନ୍ନଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଧମ୍ମତୋ ୱିନୋଦେତୁଂ; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଧମ୍ମତୋ ୱିୱେଚେତୁଂ; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଅଧିସୀଲେ ସମାଦପେତୁଂ; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଅଧିଚିତ୍ତେ ସମାଦପେତୁଂ; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଅଧିପଞ୍ଞାୟ ସମାଦପେତୁଂ। ଇମେହି ଖୋ, ଉପାଲି, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବ’’ନ୍ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ନିସ୍ସୟସୁତ୍ତଂ

୩୫। ‘‘କତିହି ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ନିସ୍ସୟୋ ଦାତବ୍ବୋ’’ତି? ‘‘ଦସହି ଖୋ, ଉପାଲି, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ନିସ୍ସୟୋ ଦାତବ୍ବୋ। କତମେହି ଦସହି? ଇଧୁପାଲି, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲୱା ହୋତି…ପେ… ସମାଦାୟ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ; ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି…ପେ… ଦିଟ୍ଠିୟା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା; ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଖୋ ପନସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ସ୍ୱାଗତଂ ହୋତି ସୁୱିଭତ୍ତଂ ସୁପ୍ପୱତ୍ତଂ ସୁୱିନିଚ୍ଛିତଂ ସୁତ୍ତସୋ ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନସୋ; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଗିଲାନଂ ଉପଟ୍ଠାତୁଂ ୱା ଉପଟ୍ଠାପେତୁଂ ୱା; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଅନଭିରତିଂ ୱୂପକାସେତୁଂ ୱା ୱୂପକାସାପେତୁଂ ୱା; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଉପ୍ପନ୍ନଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଧମ୍ମତୋ ୱିନୋଦେତୁଂ; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଧମ୍ମତୋ ୱିୱେଚେତୁଂ; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଅଧିସୀଲେ…ପେ… ଅଧିଚିତ୍ତେ… ଅଧିପଞ୍ଞାୟ ସମାଦପେତୁଂ। ଇମେହି ଖୋ, ଉପାଲି, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ନିସ୍ସୟୋ ଦାତବ୍ବୋ’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ସାମଣେରସୁତ୍ତଂ

୩୬। ‘‘କତିହି ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସାମଣେରୋ ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବୋ’’ତି? ‘‘ଦସହି ଖୋ, ଉପାଲି, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସାମଣେରୋ ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବୋ। କତମେହି ଦସହି? ଇଧୁପାଲି, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲୱା ହୋତି…ପେ… ସମାଦାୟ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ; ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି…ପେ… ଦିଟ୍ଠିୟା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା; ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଖୋ ପନସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ସ୍ୱାଗତଂ ହୋତି ସୁୱିଭତ୍ତଂ ସୁପ୍ପୱତ୍ତଂ ସୁୱିନିଚ୍ଛିତଂ ସୁତ୍ତସୋ ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନସୋ; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଗିଲାନଂ ଉପଟ୍ଠାତୁଂ ୱା ଉପଟ୍ଠାପେତୁଂ ୱା; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଅନଭିରତିଂ ୱୂପକାସେତୁଂ ୱା ୱୂପକାସାପେତୁଂ ୱା; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଉପ୍ପନ୍ନଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଧମ୍ମତୋ ୱିନୋଦେତୁଂ; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଧମ୍ମତୋ ୱିୱେଚେତୁଂ; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଅଧିସୀଲେ ସମାଦପେତୁଂ; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଅଧିଚିତ୍ତେ ସମାଦପେତୁଂ; ପଟିବଲୋ ହୋତି ଅଧିପଞ୍ଞାୟ ସମାଦପେତୁଂ। ଇମେହି ଖୋ, ଉପାଲି, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସାମଣେରୋ ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବୋ’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ସଙ୍ଘଭେଦସୁତ୍ତଂ

୩୭। ‘‘‘ସଙ୍ଘଭେଦୋ ସଙ୍ଘଭେଦୋ’ତି, ଭନ୍ତେ, ୱୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାୱତା ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ସଙ୍ଘୋ ଭିନ୍ନୋ ହୋତୀ’’ତି? ‘‘ଇଧୁପାଲି, ଭିକ୍ଖୁ ଅଧମ୍ମଂ ଧମ୍ମୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ଧମ୍ମଂ ଅଧମ୍ମୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅୱିନୟଂ ୱିନୟୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ୱିନୟଂ ଅୱିନୟୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅଭାସିତଂ ଅଲପିତଂ ତଥାଗତେନ ଭାସିତଂ ଲପିତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ଭାସିତଂ ଲପିତଂ ତଥାଗତେନ ଅଭାସିତଂ ଅଲପିତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅନାଚିଣ୍ଣଂ ତଥାଗତେନ ଆଚିଣ୍ଣଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ଆଚିଣ୍ଣଂ ତଥାଗତେନ ଅନାଚିଣ୍ଣଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି , ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନ ଅପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି। ତେ ଇମେହି ଦସହି ୱତ୍ଥୂହି ଅୱକସ୍ସନ୍ତି ଅପକସ୍ସନ୍ତି ଆୱେନି [ଆୱେନିଂ (ଚୂଳୱ॰ ୩୫୨) ଆୱେଣି, ଆୱେଣିକଂ (ତଟ୍ଟୀକାୟଂ ଅଧୋଲିପି)] କମ୍ମାନି କରୋନ୍ତି ଆୱେନି ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସନ୍ତି। ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଉପାଲି, ସଙ୍ଘୋ ଭିନ୍ନୋ ହୋତୀ’’ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ସଙ୍ଘସାମଗ୍ଗୀସୁତ୍ତଂ

୩୮। [ଚୂଳୱ॰ ୩୫୩] ‘‘‘ସଙ୍ଘସାମଗ୍ଗୀ ସଙ୍ଘସାମଗ୍ଗୀ’ତି, ଭନ୍ତେ, ୱୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାୱତା ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ସଙ୍ଘୋ ସମଗ୍ଗୋ ହୋତୀ’’ତି? ‘‘ଇଧୁପାଲି, ଭିକ୍ଖୂ ଅଧମ୍ମଂ ଅଧମ୍ମୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ଧମ୍ମଂ ଧମ୍ମୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅୱିନୟଂ ଅୱିନୟୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ୱିନୟଂ ୱିନୟୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅଭାସିତଂ ଅଲପିତଂ ତଥାଗତେନ ଅଭାସିତଂ ଅଲପିତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ଭାସିତଂ ଲପିତଂ ତଥାଗତେନ ଭାସିତଂ ଲପିତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅନାଚିଣ୍ଣଂ ତଥାଗତେନ ଅନାଚିଣ୍ଣଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ଆଚିଣ୍ଣଂ ତଥାଗତେନ ଆଚିଣ୍ଣଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନ ଅପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି। ତେ ଇମେହି ଦସହି ୱତ୍ଥୂହି ନ ଅୱକସ୍ସନ୍ତି ନ ଅପକସ୍ସନ୍ତି ନ ଆୱେନି କମ୍ମାନି କରୋନ୍ତି ନ ଆୱେନି ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସନ୍ତି। ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଉପାଲି, ସଙ୍ଘୋ ସମଗ୍ଗୋ ହୋତୀ’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ପଠମଆନନ୍ଦସୁତ୍ତଂ

୩୯। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – '''ସଙ୍ଘଭେଦୋ ସଙ୍ଘଭେଦୋ'ତି, ଭନ୍ତେ, ୱୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାୱତା ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ସଙ୍ଘୋ ଭିନ୍ନୋ ହୋତୀ''ତି ? ''ଇଧାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୂ ଅଧମ୍ମଂ ଧମ୍ମୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ଧମ୍ମଂ ଅଧମ୍ମୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅୱିନଯଂ ୱିନଯୋତି ଦୀପେନ୍ତି…ପେ… ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନ ଅପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି। ତେ ଇମେହି ଦସହି ୱତ୍ଥୂହି ଅୱକସ୍ସନ୍ତି ଅପକସ୍ସନ୍ତି ଆୱେନି କମ୍ମାନି କରୋନ୍ତି ଆୱେନି ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସନ୍ତି। ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସଙ୍ଘୋ ଭିନ୍ନୋ ହୋତୀ''ତି।

''ସମଗ୍ଗଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ସଙ୍ଘଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା କିଂ ସୋ ପସୱତୀ''ତି? ''କପ୍ପଟ୍ଠିକଂ, ଆନନ୍ଦ, କିବ୍ବିସଂ ପସୱତୀ''ତି। ''କିଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, କପ୍ପଟ୍ଠିକଂ କିବ୍ବିସ''ନ୍ତି? ''କପ୍ପଂ, ଆନନ୍ଦ, ନିରଯମ୍ହି ପଚ୍ଚତୀତି –

''ଆପାଯିକୋ ନେରଯିକୋ, କପ୍ପଟ୍ଠୋ ସଙ୍ଘଭେଦକୋ;

ୱଗ୍ଗରତୋ ଅଧମ୍ମଟ୍ଠୋ, ଯୋଗକ୍ଖେମା ପଧଂସତି;

ସଙ୍ଘଂ ସମଗ୍ଗଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା [ଭେତ୍ୱାନ (ସୀ। ସ୍ୟା।), ଭିତ୍ୱାନ (କ।) ଚୂଳୱ। ୩୫୪; ଇତିୱୁ। ୧୮; କଥାୱ। ୬୫୭] କପ୍ପଂ ନିରଯମ୍ହି ପଚ୍ଚତୀ''ତି। ନୱମଂ;

୧୦। ଦୁତିଯଆନନ୍ଦସୁତ୍ତଂ

୪୦। '''ସଙ୍ଘସାମଗ୍ଗୀ ସଙ୍ଘସାମଗ୍ଗୀ'ତି, ଭନ୍ତେ, ୱୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାୱତା ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ସଙ୍ଘୋ ସମଗ୍ଗୋ ହୋତୀ''ତି? ''ଇଧାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୂ ଅଧମ୍ମଂ ଅଧମ୍ମୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ଧମ୍ମଂ ଧମ୍ମୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅୱିନଯଂ ଅୱିନଯୋତି ଦୀପେନ୍ତି , ୱିନଯଂ ୱିନଯୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅଭାସିତଂ ଅଲପିତଂ ତଥାଗତେନ ଅଭାସିତଂ ଅଲପିତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ଭାସିତଂ ଲପିତଂ ତଥାଗତେନ ଭାସିତଂ ଲପିତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅନାଚିଣ୍ଣଂ ତଥାଗତେନ ଅନାଚିଣ୍ଣଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ଆଚିଣ୍ଣଂ ତଥାଗତେନ ଆଚିଣ୍ଣଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନ ଅପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି। ତେ ଇମେହି ଦସହି ୱତ୍ଥୂହି ନ ଅୱକସ୍ସନ୍ତି ନ ଅପକସ୍ସନ୍ତି ନ ଆୱେନି କମ୍ମାନି କରୋନ୍ତି ନ ଆୱେନି ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସନ୍ତି। ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ସଙ୍ଘୋ ସମଗ୍ଗୋ ହୋତୀ''ତି।

''ଭିନ୍ନଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ସଙ୍ଘଂ ସମଗ୍ଗଂ କତ୍ୱା କିଂ ସୋ ପସୱତୀ''ତି? ''ବ୍ରହ୍ମଂ, ଆନନ୍ଦ, ପୁଞ୍ଞଂ ପସୱତୀ''ତି। ''କିଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରହ୍ମଂ ପୁଞ୍ଞ''ନ୍ତି? ''କପ୍ପଂ, ଆନନ୍ଦ, ସଗ୍ଗମ୍ହି ମୋଦତୀତି –

''ସୁଖା ସଙ୍ଘସ୍ସ ସାମଗ୍ଗୀ, ସମଗ୍ଗାନଞ୍ଚ ଅନୁଗ୍ଗହୋ;

ସମଗ୍ଗରତୋ ଧମ୍ମଟ୍ଠୋ, ଯୋଗକ୍ଖେମା ନ ଧଂସତି;

ସଙ୍ଘଂ ସମଗ୍ଗଂ କତ୍ୱାନ, କପ୍ପଂ ସଗ୍ଗମ୍ହି ମୋଦତୀ''ତି। ଦସମଂ;

ଉପାଲିୱଗ୍ଗୋ ଚତୁତ୍ଥୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ଉପାଲି ଠପନା ଉବ୍ବାହୋ, ଉପସମ୍ପଦନିସ୍ସଯା;

ସାମଣେରୋ ଚ ଦ୍ୱେ ଭେଦା, ଆନନ୍ଦେହି ପରେ ଦୁୱେତି।

୫। ଅକ୍କୋସଵଗ୍ଗୋ

୧। ଵିଵାଦସୁତ୍ତଂ

୪୧। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଉପାଲି ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଉପାଲି ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ – ''କୋ ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚଯୋ, ଯେନ ସଙ୍ଘେ ଭଣ୍ଡନକଲହଵିଗ୍ଗହଵିଵାଦା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୂ ଚ ନ ଫାସୁ [ଫାସୁଂ (?)] ଵିହରନ୍ତୀ''ତି? ''ଇଧୁପାଲି, ଭିକ୍ଖୂ ଅଧମ୍ମଂ ଧମ୍ମୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ଧମ୍ମଂ ଅଧମ୍ମୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅଵିନଯଂ ଵିନଯୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ଵିନଯଂ ଅଵିନଯୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅଭାସିତଂ ଅଲପିତଂ ତଥାଗତେନ ଭାସିତଂ ଲପିତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ଭାସିତଂ ଲପିତଂ ତଥାଗତେନ ଅଭାସିତଂ ଅଲପିତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅନାଚିଣ୍ଣଂ ତଥାଗତେନ ଆଚିଣ୍ଣଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ଆଚିଣ୍ଣଂ ତଥାଗତେନ ଅନାଚିଣ୍ଣଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନ ଅପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି। ଅଯଂ ଖୋ, ଉପାଲି, ହେତୁ ଅଯଂ ପଚ୍ଚଯୋ, ଯେନ ସଙ୍ଘେ ଭଣ୍ଡନକଲହଵିଗ୍ଗହଵିଵାଦା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୂ ଚ ନ ଫାସୁ ଵିହରନ୍ତୀ''ତି। ପଠମଂ।

୨। ପଠମଵିଵାଦମୂଲସୁତ୍ତଂ

୪୨। ''କତି ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଵିଵାଦମୂଲାନୀ''ତି? ''ଦସ ଖୋ, ଉପାଲି, ଵିଵାଦମୂଲାନି। କତମାନି ଦସ? ଇଧୁପାଲି, ଭିକ୍ଖୂ ଅଧମ୍ମଂ ଧମ୍ମୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ଧମ୍ମଂ ଅଧମ୍ମୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅଵିନଯଂ ଵିନଯୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ଵିନଯଂ ଅଵିନଯୋତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅଭାସିତଂ ଅଲପିତଂ ତଥାଗତେନ ଭାସିତଂ ଲପିତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି , ଭାସିତଂ ଲପିତଂ ତଥାଗତେନ ଅଭାସିତଂ ଅଲପିତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅନାଚିଣ୍ଣଂ ତଥାଗତେନ ଆଚିଣ୍ଣଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ଆଚିଣ୍ଣଂ ତଥାଗତେନ ଅନାଚିଣ୍ଣଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି, ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନ ଅପଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଥାଗତେନାତି ଦୀପେନ୍ତି। ଇମାନି ଖୋ, ଉପାଲି, ଦସ ଵିଵାଦମୂଲାନୀ''ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। ଦୁତିଯଵିଵାଦମୂଲସୁତ୍ତଂ

୪୩। ''କତି ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଵିଵାଦମୂଲାନୀ''ତି? ''ଦସ ଖୋ, ଉପାଲି, ଵିଵାଦମୂଲାନି। କତମାନି ଦସ? ଇଧୁପାଲି, ଭିକ୍ଖୂ ଅନାପତ୍ତିଂ ଆପତ୍ତୀତି ଦୀପେନ୍ତି, ଆପତ୍ତିଂ ଅନାପତ୍ତୀତି ଦୀପେନ୍ତି, ଲହୁକଂ ଆପତ୍ତିଂ ଗରୁକାପତ୍ତୀତି ଦୀପେନ୍ତି , ଗରୁକଂ ଆପତ୍ତିଂ ଲହୁକାପତ୍ତୀତି ଦୀପେନ୍ତି, ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଆପତ୍ତିଂ ଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାପତ୍ତୀତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଆପତ୍ତିଂ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାପତ୍ତୀତି ଦୀପେନ୍ତି, ସାଵସେସଂ ଆପତ୍ତିଂ ଅନଵସେସାପତ୍ତୀତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅନଵସେସଂ ଆପତ୍ତିଂ ସାଵସେସାପତ୍ତୀତି ଦୀପେନ୍ତି , ସପ୍ପଟିକମ୍ମଂ ଆପତ୍ତିଂ ଅପ୍ପଟିକମ୍ମାପତ୍ତୀତି ଦୀପେନ୍ତି, ଅପ୍ପଟିକମ୍ମଂ ଆପତ୍ତିଂ ସପ୍ପଟିକମ୍ମାପତ୍ତୀତି ଦୀପେନ୍ତି। ଇମାନି ଖୋ, ଉପାଲି, ଦସ ଵିଵାଦମୂଲାନୀ''ତି। ତତିଯଂ।

୪। କୁସିନାରସୁତ୍ତଂ

୪୪। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା କୁସିନାରାଯଂ ଵିହରତି ବଲିହରଣେ ଵନସଣ୍ଡେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗଵା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଭିକ୍ଖଵୋ''ତି। ''ଭଦନ୍ତେ''ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗଵତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗଵା ଏତଦଵୋଚ –

[ଚୂଳଵ। ୩୯୯; ପରି। ୪୩୬] ''ଚୋଦକେନ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁନା ପରଂ ଚୋଦେତୁକାମେନ ପଞ୍ଚ ଧମ୍ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖିତ୍ଵା ପଞ୍ଚ ଧମ୍ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପଟ୍ଠାପେତ୍ଵା ପରୋ ଚୋଦେତବ୍ବୋ। କତମେ ପଞ୍ଚ ଧମ୍ମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖିତବ୍ବା? ଚୋଦକେନ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁନା ପରଂ ଚୋଦେତୁକାମେନ ଏଵଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖିତବ୍ବଂ – 'ପରିସୁଦ୍ଧକାଯସମାଚାରୋ ନୁ ଖୋମ୍ହି, ପରିସୁଦ୍ଧେନମ୍ହି କାଯସମାଚାରେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅଚ୍ଛିଦ୍ଦେନ ଅପ୍ପଟିମଂସେନ। ସଂଵିଜ୍ଜତି ନୁ ଖୋ ମେ ଏସୋ ଧମ୍ମୋ ଉଦାହୁ ନୋ'ତି? ନୋ ଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ପରିସୁଦ୍ଧକାଯସମାଚାରୋ ହୋତି ପରିସୁଦ୍ଧେନ କାଯସମାଚାରେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅଚ୍ଛିଦ୍ଦେନ ଅପ୍ପଟିମଂସେନ, ତସ୍ସ ଭଵନ୍ତି ଵତ୍ତାରୋ – 'ଇଙ୍ଘ ତାଵ ଆଯସ୍ମା କାଯିକଂ ସିକ୍ଖସ୍ସୂ'ତି, ଇତିସ୍ସ ଭଵନ୍ତି ଵତ୍ତାରୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚୋଦକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପରଂ ଚୋଦେତୁକାମେନ ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘ପରିସୁଦ୍ଧୱଚୀସମାଚାରୋ ନୁ ଖୋମ୍ହି, ପରିସୁଦ୍ଧେନମ୍ହି ୱଚୀସମାଚାରେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅଚ୍ଛିଦ୍ଦେନ ଅପ୍ପଟିମଂସେନ। ସଂୱିଜ୍ଜତି ନୁ ଖୋ ମେ ଏସୋ ଧମ୍ମୋ ଉଦାହୁ ନୋ’ତି? ନୋ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପରିସୁଦ୍ଧୱଚୀସମାଚାରୋ ହୋତି ପରିସୁଦ୍ଧେନ ୱଚୀସମାଚାରେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅଚ୍ଛିଦ୍ଦେନ ଅପ୍ପଟିମଂସେନ, ତସ୍ସ ଭୱନ୍ତି ୱତ୍ତାରୋ – ‘ଇଙ୍ଘ ତାୱ ଆୟସ୍ମା ୱାଚସିକଂ ସିକ୍ଖସ୍ସୂ’ତି, ଇତିସ୍ସ ଭୱନ୍ତି ୱତ୍ତାରୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚୋଦକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପରଂ ଚୋଦେତୁକାମେନ ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘ମେତ୍ତଂ ନୁ ଖୋ ମେ ଚିତ୍ତଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ଅନାଘାତଂ। ସଂୱିଜ୍ଜତି ନୁ ଖୋ ମେ ଏସୋ ଧମ୍ମୋ ଉଦାହୁ ନୋ’ତି? ନୋ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ମେତ୍ତଂ ଚିତ୍ତଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ହୋତି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ଅନାଘାତଂ, ତସ୍ସ ଭୱନ୍ତି ୱତ୍ତାରୋ – ‘ଇଙ୍ଘ ତାୱ ଆୟସ୍ମା ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ ମେତ୍ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପଟ୍ଠାପେହୀ’ତି, ଇତିସ୍ସ ଭୱନ୍ତି ୱତ୍ତାରୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚୋଦକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପରଂ ଚୋଦେତୁକାମେନ ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘ବହୁସ୍ସୁତୋ ନୁ ଖୋମ୍ହି ସୁତଧରୋ ସୁତସନ୍ନିଚୟୋ, ଯେ ତେ ଧମ୍ମା ଆଦିକଲ୍ୟାଣା ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣା ପରିୟୋସାନକଲ୍ୟାଣା ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଅଭିୱଦନ୍ତି, ତଥାରୂପା ମେ ଧମ୍ମା ବହୁସ୍ସୁତା ହୋନ୍ତି ଧାତା ୱଚସା ପରିଚିତା ମନସାନୁପେକ୍ଖିତା ଦିଟ୍ଠିୟା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା। ସଂୱିଜ୍ଜତି ନୁ ଖୋ ମେ ଏସୋ ଧମ୍ମୋ ଉଦାହୁ ନୋ’ତି? ନୋ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି ସୁତଧରୋ ସୁତସନ୍ନିଚୟୋ, ଯେ ତେ ଧମ୍ମା ଆଦିକଲ୍ୟାଣା ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣା ପରିୟୋସାନକଲ୍ୟାଣା ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଅଭିୱଦନ୍ତି, ତଥାରୂପାସ୍ସ ଧମ୍ମା ବହୁସ୍ସୁତା ହୋନ୍ତି ଧାତା ୱଚସା ପରିଚିତା ମନସାନୁପେକ୍ଖିତା ଦିଟ୍ଠିୟା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା, ତସ୍ସ ଭୱନ୍ତି ୱତ୍ତାରୋ – ‘ଇଙ୍ଘ ତାୱ ଆୟସ୍ମା ଆଗମଂ ପରିୟାପୁଣସ୍ସୂ’ତି, ଇତିସ୍ସ ଭୱନ୍ତି ୱତ୍ତାରୋ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚୋଦକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପରଂ ଚୋଦେତୁକାମେନ ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘ଉଭୟାନି ଖୋ ପନ ମେ ପାତିମୋକ୍ଖାନି ୱିତ୍ଥାରେନ ସ୍ୱାଗତାନି ହୋନ୍ତି ସୁୱିଭତ୍ତାନି ସୁପ୍ପୱତ୍ତୀନି ସୁୱିନିଚ୍ଛିତାନି ସୁତ୍ତସୋ ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନସୋ। ସଂୱିଜ୍ଜତି ନୁ ଖୋ ମେ ଏସୋ ଧମ୍ମୋ ଉଦାହୁ ନୋ’ତି? ନୋ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଉଭୟାନି ପାତିମୋକ୍ଖାନି ୱିତ୍ଥାରେନ ସ୍ୱାଗତାନି ହୋନ୍ତି ସୁୱିଭତ୍ତାନି ସୁପ୍ପୱତ୍ତୀନି ସୁୱିନିଚ୍ଛିତାନି ସୁତ୍ତସୋ ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନସୋ, ‘ଇଦଂ ପନାୟସ୍ମା, କତ୍ଥ ୱୁତ୍ତଂ ଭଗୱତା’ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ନ ସମ୍ପାୟିସ୍ସତି। ତସ୍ସ ଭୱନ୍ତି ୱତ୍ତାରୋ – ‘ଇଙ୍ଘ ତାୱ ଆୟସ୍ମା ୱିନୟଂ ସିକ୍ଖସ୍ସୂ’ତି, ଇତିସ୍ସ ଭୱନ୍ତି ୱତ୍ତାରୋ। ଇମେ ପଞ୍ଚ ଧମ୍ମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବା।

‘‘କତମେ ପଞ୍ଚ ଧମ୍ମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବା? ‘କାଲେନ ୱକ୍ଖାମି, ନୋ ଅକାଲେନ; ଭୂତେନ ୱକ୍ଖାମି, ନୋ ଅଭୂତେନ; ସଣ୍ହେନ ୱକ୍ଖାମି, ନୋ ଫରୁସେନ; ଅତ୍ଥସଂହିତେନ ୱକ୍ଖାମି, ନୋ ଅନତ୍ଥସଂହିତେନ; ମେତ୍ତଚିତ୍ତୋ ୱକ୍ଖାମି, ନୋ ଦୋସନ୍ତରୋ’ତି – ଇମେ ପଞ୍ଚ ଧମ୍ମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପଟ୍ଠାପେତବ୍ବା। ଚୋଦକେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ପରଂ ଚୋଦେତୁକାମେନ ଇମେ ପଞ୍ଚ ଧମ୍ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ଇମେ ପଞ୍ଚ ଧମ୍ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ପରୋ ଚୋଦେତବ୍ବୋ’’ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନସୁତ୍ତଂ

୪୫।[ପାଚି। ୪୯୭] ‘‘ଦସୟିମେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଆଦୀନୱା ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ। କତମେ ଦସ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରାଜା ମହେସିୟା ସଦ୍ଧିଂ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି। ତତ୍ର ଭିକ୍ଖୁ ପୱିସତି। ମହେସୀ ୱା ଭିକ୍ଖୁଂ ଦିସ୍ୱା ସିତଂ ପାତୁକରୋତି, ଭିକ୍ଖୁ ୱା ମହେସିଂ ଦିସ୍ୱା ସିତଂ ପାତୁକରୋତି। ତତ୍ଥ ରଞ୍ଞୋ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ଅଦ୍ଧା ଇମେସଂ କତଂ ୱା କରିସ୍ସନ୍ତି ୱା’ତି! ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଠମୋ ଆଦୀନୱୋ ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରାଜା ବହୁକିଚ୍ଚୋ ବହୁକରଣୀୟୋ ଅଞ୍ଞତରଂ ଇତ୍ଥିଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ନ ସରତି – ‘ସା ତେନ ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହାତି’। ତତ୍ଥ ରଞ୍ଞୋ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ନ ଖୋ ଇଧ ଅଞ୍ଞୋ କୋଚି ପୱିସତି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ପବ୍ବଜିତେନ। ସିୟା ନୁ ଖୋ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ କମ୍ମ’ନ୍ତି। ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁତିୟୋ ଆଦୀନୱୋ ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରଞ୍ଞୋ ଅନ୍ତେପୁରେ ଅଞ୍ଞତରଂ ରତନଂ ନସ୍ସତି। ତତ୍ଥ ରଞ୍ଞୋ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ନ ଖୋ ଇଧ ଅଞ୍ଞୋ କୋଚି ପୱିସତି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ପବ୍ବଜିତେନ। ସିୟା ନୁ ଖୋ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ କମ୍ମ’ନ୍ତି। ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତତିୟୋ ଆଦୀନୱୋ ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରଞ୍ଞୋ ଅନ୍ତେପୁରେ ଅବ୍ଭନ୍ତରା ଗୁୟ୍ହମନ୍ତା ବହିଦ୍ଧା ସମ୍ଭେଦଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତତ୍ଥ ରଞ୍ଞୋ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ନ ଖୋ ଇଧ ଅଞ୍ଞୋ କୋଚି ପୱିସତି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ପବ୍ବଜିତେନ । ସିୟା ନୁ ଖୋ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ କମ୍ମ’ନ୍ତି। ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁତ୍ଥୋ ଆଦୀନୱୋ ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରଞ୍ଞୋ ଅନ୍ତେପୁରେ ପିତା ୱା ପୁତ୍ତଂ ପତ୍ଥେତି ପୁତ୍ତୋ ୱା ପିତରଂ ପତ୍ଥେତି। ତେସଂ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ନ ଖୋ ଇଧ ଅଞ୍ଞୋ କୋଚି ପୱିସତି, ଅଞ୍ଞତ୍ର ପବ୍ବଜିତେନ। ସିୟା ନୁ ଖୋ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ କମ୍ମ’ନ୍ତି। ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚମୋ ଆଦୀନୱୋ ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରାଜା ନୀଚଟ୍ଠାନିୟଂ ଉଚ୍ଚେ ଠାନେ ଠପେତି। ୟେସଂ ତଂ ଅମନାପଂ ତେସଂ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ରାଜା ଖୋ ପବ୍ବଜିତେନ ସଂସଟ୍ଠୋ। ସିୟା ନୁ ଖୋ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ କମ୍ମ’ନ୍ତି। ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଛଟ୍ଠୋ ଆଦୀନୱୋ ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରାଜା ଉଚ୍ଚଟ୍ଠାନିୟଂ ନୀଚେ ଠାନେ ଠପେତି। ୟେସଂ ତଂ ଅମନାପଂ ତେସଂ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ରାଜା ଖୋ ପବ୍ବଜିତେନ ସଂସଟ୍ଠୋ। ସିୟା ନୁ ଖୋ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ କମ୍ମ’ନ୍ତି। ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତମୋ ଆଦୀନୱୋ ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରାଜା ଅକାଲେ ସେନଂ ଉୟ୍ୟୋଜେତି। ୟେସଂ ତଂ ଅମନାପଂ ତେସଂ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ରାଜା ଖୋ ପବ୍ବଜିତେନ ସଂସଟ୍ଠୋ। ସିୟା ନୁ ଖୋ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ କମ୍ମ’ନ୍ତି। ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଟ୍ଠମୋ ଆଦୀନୱୋ ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରାଜା କାଲେ ସେନଂ ଉୟ୍ୟୋଜେତ୍ୱା ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗତୋ ନିୱତ୍ତାପେତି। ୟେସଂ ତଂ ଅମନାପଂ ତେସଂ ଏୱଂ ହୋତି – ‘ରାଜା ଖୋ ପବ୍ବଜିତେନ ସଂସଟ୍ଠୋ। ସିୟା ନୁ ଖୋ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ କମ୍ମ’ନ୍ତି। ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନୱମୋ ଆଦୀନୱୋ ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରଞ୍ଞୋ ଅନ୍ତେପୁରଂ ହତ୍ଥିସମ୍ମଦ୍ଦଂ ଅସ୍ସସମ୍ମଦ୍ଦଂ ରଥସମ୍ମଦ୍ଦଂ ରଜନୀୟାନି ରୂପସଦ୍ଦଗନ୍ଧରସଫୋଟ୍ଠବ୍ବାନି, ୟାନି ନ ପବ୍ବଜିତସ୍ସ ସାରୁପ୍ପାନି। ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସମୋ ଆଦୀନୱୋ ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ଆଦୀନୱା ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପୱେସନେ’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ସକ୍କସୁତ୍ତଂ

୪୬। ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ସକ୍କେସୁ ୱିହରତି କପିଲୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ନିଗ୍ରୋଧାରାମେ। ଅଥ ଖୋ ସମ୍ବହୁଲା ସକ୍କା ଉପାସକା ତଦହୁପୋସଥେ ୟେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନେ ଖୋ ସକ୍କେ ଉପାସକେ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅପି ନୁ ତୁମ୍ହେ, ସକ୍କା, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପୱସଥା’’ତି? ‘‘ଅପ୍ପେକଦା ମୟଂ, ଭନ୍ତେ, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପୱସାମ, ଅପ୍ପେକଦା ନ ଉପୱସାମା’’ତି। ‘‘ତେସଂ ୱୋ, ସକ୍କା, ଅଲାଭା ତେସଂ ଦୁଲ୍ଲଦ୍ଧଂ, ୟେ ତୁମ୍ହେ ଏୱଂ ସୋକସଭୟେ ଜୀୱିତେ ମରଣସଭୟେ ଜୀୱିତେ ଅପ୍ପେକଦା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପୱସଥ, ଅପ୍ପେକଦା ନ ଉପୱସଥ।

‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ସକ୍କା, ଇଧ ପୁରିସୋ ୟେନ କେନଚି କମ୍ମଟ୍ଠାନେନ ଅନାପଜ୍ଜ ଅକୁସଲଂ ଦିୱସଂ ଅଡ୍ଢକହାପଣଂ ନିବ୍ବିସେୟ୍ୟ। ଦକ୍ଖୋ ପୁରିସୋ ଉଟ୍ଠାନସମ୍ପନ୍ନୋତି ଅଲଂ ୱଚନାୟା’’ତି? ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ସକ୍କା, ଇଧ ପୁରିସୋ ୟେନ କେନଚି କମ୍ମଟ୍ଠାନେନ ଅନାପଜ୍ଜ ଅକୁସଲଂ ଦିୱସଂ କହାପଣଂ ନିବ୍ବିସେୟ୍ୟ। ଦକ୍ଖୋ ପୁରିସୋ ଉଟ୍ଠାନସମ୍ପନ୍ନୋତି ଅଲଂ ୱଚନାୟା’’ତି? ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ତଂ କିଂ, ମଞ୍ଞଥ, ସକ୍କା, ଇଧ ପୁରିସୋ ୟେନ କେନଚି କମ୍ମଟ୍ଠାନେନ ଅନାପଜ୍ଜ ଅକୁସଲଂ ଦିୱସଂ ଦ୍ୱେ କହାପଣେ ନିବ୍ବିସେୟ୍ୟ … ତୟୋ କହାପଣେ ନିବ୍ବିସେୟ୍ୟ… ଚତ୍ତାରୋ କହାପଣେ ନିବ୍ବିସେୟ୍ୟ… ପଞ୍ଚ କହାପଣେ ନିବ୍ବିସେୟ୍ୟ… ଛ କହାପଣେ ନିବ୍ବିସେୟ୍ୟ… ସତ୍ତ କହାପଣେ ନିବ୍ବିସେୟ୍ୟ… ଅଟ୍ଠ କହାପଣେ ନିବ୍ବିସେୟ୍ୟ… ନୱ କହାପଣେ ନିବ୍ବିସେୟ୍ୟ… ଦସ କହାପଣେ ନିବ୍ବିସେୟ୍ୟ… ୱୀସ କହାପଣେ ନିବ୍ବିସେୟ୍ୟ… ତିଂସ କହାପଣେ ନିବ୍ବିସେୟ୍ୟ… ଚତ୍ତାରୀସଂ କହାପଣେ ନିବ୍ବିସେୟ୍ୟ… ପଞ୍ଞାସଂ କହାପଣେ ନିବ୍ବିସେୟ୍ୟ… କହାପଣସତଂ ନିବ୍ବିସେୟ୍ୟ। ଦକ୍ଖୋ ପୁରିସୋ ଉଟ୍ଠାନସମ୍ପନ୍ନୋତି ଅଲଂ ୱଚନାୟା’’ତି? ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ସକ୍କା, ଅପି ନୁ ସୋ ପୁରିସୋ ଦିୱସେ ଦିୱସେ କହାପଣସତଂ କହାପଣସହସ୍ସଂ ନିବ୍ବିସମାନୋ ଲଦ୍ଧଂ ଲଦ୍ଧଂ ନିକ୍ଖିପନ୍ତୋ ୱସ୍ସସତାୟୁକୋ ୱସ୍ସସତଜୀୱୀ ମହନ୍ତଂ ଭୋଗକ୍ଖନ୍ଧଂ ଅଧିଗଚ୍ଛେୟ୍ୟା’’ତି? ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ସକ୍କା, ଅପି ନୁ ସୋ ପୁରିସୋ ଭୋଗହେତୁ ଭୋଗନିଦାନଂ ଭୋଗାଧିକରଣଂ ଏକଂ ୱା ରତ୍ତିଂ ଏକଂ ୱା ଦିୱସଂ ଉପଡ୍ଢଂ ୱା ରତ୍ତିଂ

ଉପଡ୍ଢଂ ୱା ଦିୱସଂ ଏକନ୍ତସୁଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ୱିହରେୟ୍ୟା’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’। ‘‘ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ’’? ‘‘କାମା ହି, ଭନ୍ତେ, ଅନିଚ୍ଚା ତୁଚ୍ଛା ମୁସା ମୋସଧମ୍ମା’’ତି।

‘‘ଇଧ ପନ ୱୋ, ସକ୍କା, ମମ ସାୱକୋ ଦସ ୱସ୍ସାନି ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଆତାପୀ ପହିତତ୍ତୋ ୱିହରନ୍ତୋ ଯଥା ମଯାନୁସିଟ୍ଠଂ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜମାନୋ ସତମ୍ପି ୱସ୍ସାନି ସତମ୍ପି ୱସ୍ସସତାନି ସତମ୍ପି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଏକନ୍ତସୁଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ୱିହରେୟ୍ୟ। ସୋ ଚ ଖ୍ୱସ୍ସ ସକଦାଗାମୀ ୱା ଅନାଗାମୀ ୱା ଅପଣ୍ଣକଂ ୱା ସୋତାପନ୍ନୋ। ତିଟ୍ଠନ୍ତୁ, ସକ୍କା, ଦସ ୱସ୍ସାନି।

ଇଧ ମମ ସାୱକୋ ନୱ ୱସ୍ସାନି… ଅଟ୍ଠ ୱସ୍ସାନି… ସତ୍ତ ୱସ୍ସାନି… ଛ ୱସ୍ସାନି… ପଞ୍ଚ ୱସ୍ସାନି ଚତ୍ତାରି ୱସ୍ସାନି… ତୀଣି ୱସ୍ସାନି… ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି… ଏକଂ ୱସ୍ସଂ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଆତାପୀ ପହିତତ୍ତୋ ୱିହରନ୍ତୋ ଯଥା ମଯାନୁସିଟ୍ଠଂ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜମାନୋ ସତମ୍ପି ୱସ୍ସାନି ସତମ୍ପି ୱସ୍ସସତାନି ସତମ୍ପି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଏକନ୍ତସୁଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ୱିହରେୟ୍ୟ, ସୋ ଚ ଖ୍ୱସ୍ସ ସକଦାଗାମୀ ୱା ଅନାଗାମୀ ୱା ଅପଣ୍ଣକଂ ୱା ସୋତାପନ୍ନୋ। ତିଟ୍ଠତୁ, ସକ୍କା, ଏକଂ ୱସ୍ସଂ।

ଇଧ ମମ ସାୱକୋ ଦସ ମାସେ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଆତାପୀ ପହିତତ୍ତୋ ୱିହରନ୍ତୋ ଯଥା ମଯାନୁସିଟ୍ଠଂ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜମାନୋ ସତମ୍ପି ୱସ୍ସାନି ସତମ୍ପି ୱସ୍ସସତାନି ସତମ୍ପି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଏକନ୍ତସୁଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ୱିହରେୟ୍ୟ, ସୋ ଚ ଖ୍ୱସ୍ସ ସକଦାଗାମୀ ୱା ଅନାଗାମୀ ୱା ଅପଣ୍ଣକଂ ୱା ସୋତାପନ୍ନୋ। ତିଟ୍ଠନ୍ତୁ, ସକ୍କା, ଦସ ମାସା।

ଇଧ ମମ ସାୱକୋ ନୱ ମାସେ… ଅଟ୍ଠ ମାସେ… ସତ୍ତ ମାସେ… ଛ ମାସେ… ପଞ୍ଚ ମାସେ… ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ… ତଯୋ ମାସେ… ଦ୍ୱେ ମାସେ… ଏକଂ ମାସଂ… ଅଡ୍ଢମାସଂ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଆତାପୀ ପହିତତ୍ତୋ ୱିହରନ୍ତୋ ଯଥା ମଯାନୁସିଟ୍ଠଂ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜମାନୋ ସତମ୍ପି ୱସ୍ସାନି ସତମ୍ପି ୱସ୍ସସତାନି ସତମ୍ପି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଏକନ୍ତସୁଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ୱିହରେୟ୍ୟ, ସୋ ଚ ଖ୍ୱସ୍ସ ସକଦାଗାମୀ ୱା ଅନାଗାମୀ ୱା ଅପଣ୍ଣକଂ ୱା ସୋତାପନ୍ନୋ। ତିଟ୍ଠତୁ, ସକ୍କା, ଅଡ୍ଢମାସୋ।

ଇଧ ମମ ସାୱକୋ ଦସ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱେ [ରତ୍ତିଦିୱେ (କ।)] ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଆତାପୀ ପହିତତ୍ତୋ ୱିହରନ୍ତୋ ଯଥା ମଯାନୁସିଟ୍ଠଂ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜମାନୋ ସତମ୍ପି ୱସ୍ସାନି ସତମ୍ପି ୱସ୍ସସତାନି ସତମ୍ପି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଏକନ୍ତସୁଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ୱିହରେୟ୍ୟ, ସୋ ଚ ଖ୍ୱସ୍ସ ସକଦାଗାମୀ ୱା ଅନାଗାମୀ ୱା ଅପଣ୍ଣକଂ ୱା ସୋତାପନ୍ନୋ। ତିଟ୍ଠନ୍ତୁ, ସକ୍କା, ଦସ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱା।

ଇଧ ମମ ସାୱକୋ ନୱ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱେ… ଅଟ୍ଠ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱେ… ସତ୍ତ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱେ… ଛ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱେ… ପଞ୍ଚ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱେ… ଚତ୍ତାରୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱେ… ତଯୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱେ… ଦ୍ୱେ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱେ… ଏକଂ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱଂ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ଆତାପୀ ପହିତତ୍ତୋ ୱିହରନ୍ତୋ ଯଥା ମଯାନୁସିଟ୍ଠଂ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜମାନୋ ସତମ୍ପି ୱସ୍ସାନି ସତମ୍ପି ୱସ୍ସସତାନି ସତମ୍ପି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଏକନ୍ତସୁଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ୱିହରେୟ୍ୟ, ସୋ ଚ ଖ୍ୱସ୍ସ ସକଦାଗାମୀ ୱା ଅନାଗାମୀ ୱା ଅପଣ୍ଣକଂ ୱା ସୋତାପନ୍ନୋ। ତେସଂ ୱୋ, ସକ୍କା, ଅଲାଭା ତେସଂ ଦୁଲ୍ଲଦ୍ଧଂ, ଯେ ତୁମ୍ହେ ଏୱଂ ସୋକସଭଯେ ଜୀୱିତେ ମରଣସଭଯେ ଜୀୱିତେ ଅପ୍ପେକଦା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପୱସଥ, ଅପ୍ପେକଦା ନ ଉପୱସଥା’’ତି। ‘‘ଏତେ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପୱସିସ୍ସାମା’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ମହାଲିସୁତ୍ତଂ

୪୭। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ୱେସାଲିଯଂ ୱିହରତି ମହାୱନେ କୂଟାଗାରସାଲାଯଂ। ଅଥ ଖୋ ମହାଲି ଲିଚ୍ଛୱି ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ମହାଲି ଲିଚ୍ଛୱି ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କୋ ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ ହେତୁ, କୋ ପଚ୍ଚଯୋ ପାପସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କିରିଯାଯ ପାପସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ପୱତ୍ତିଯା’’ତି? ‘‘ଲୋଭୋ ଖୋ, ମହାଲି, ହେତୁ, ଲୋଭୋ ପଚ୍ଚଯୋ ପାପସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କିରିଯାଯ ପାପସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ପୱତ୍ତିଯା। ଦୋସୋ ଖୋ, ମହାଲି, ହେତୁ, ଦୋସୋ ପଚ୍ଚଯୋ ପାପସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କିରିଯାଯ ପାପସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ପୱତ୍ତିଯା। ମୋହୋ ଖୋ, ମହାଲି, ହେତୁ, ମୋହୋ ପଚ୍ଚଯୋ ପାପସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କିରିଯାଯ ପାପସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ପୱତ୍ତିଯା। ଅଯୋନିସୋ ମନସିକାରୋ ଖୋ, ମହାଲି, ହେତୁ, ଅଯୋନିସୋ ମନସିକାରୋ ପଚ୍ଚଯୋ ପାପସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କିରିଯାଯ ପାପସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ପୱତ୍ତିଯା। ମିଚ୍ଛାପଣିହିତଂ ଖୋ, ମହାଲି, ଚିତ୍ତଂ ହେତୁ, ମିଚ୍ଛାପଣିହିତଂ ଚିତ୍ତଂ ପଚ୍ଚଯୋ ପାପସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କିରିଯାଯ ପାପସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ପୱତ୍ତିଯାତି। ଅଯଂ ଖୋ, ମହାଲି, ହେତୁ, ଅଯଂ ପଚ୍ଚଯୋ ପାପସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କିରିଯାଯ ପାପସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ପୱତ୍ତିଯା’’ତି।

‘‘କୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚଯୋ କଲ୍ୟାଣସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କିରିଯାଯ କଲ୍ୟାଣସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ପଵତ୍ତିଯା’’ତି? ‘‘ଅଲୋଭୋ ଖୋ, ମହାଲି, ହେତୁ, ଅଲୋଭୋ ପଚ୍ଚଯୋ କଲ୍ୟାଣସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କିରିଯାଯ କଲ୍ୟାଣସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ପଵତ୍ତିଯା। ଅଦୋସୋ ଖୋ, ମହାଲି, ହେତୁ, ଅଦୋସୋ ପଚ୍ଚଯୋ କଲ୍ୟାଣସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କିରିଯାଯ କଲ୍ୟାଣସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ପଵତ୍ତିଯା। ଅମୋହୋ ଖୋ, ମହାଲି, ହେତୁ, ଅମୋହୋ ପଚ୍ଚଯୋ କଲ୍ୟାଣସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କିରିଯାଯ କଲ୍ୟାଣସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ପଵତ୍ତିଯା। ଯୋନିସୋ ମନସିକାରୋ ଖୋ, ମହାଲି, ହେତୁ, ଯୋନିସୋ ମନସିକାରୋ ପଚ୍ଚଯୋ କଲ୍ୟାଣସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କିରିଯାଯ କଲ୍ୟାଣସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ପଵତ୍ତିଯା। ସମ୍ମାପଣିହିତଂ ଖୋ, ମହାଲି, ଚିତ୍ତଂ ହେତୁ, ସମ୍ମାପଣିହିତଂ ଚିତ୍ତଂ ପଚ୍ଚଯୋ କଲ୍ୟାଣସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କିରିଯାଯ କଲ୍ୟାଣସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ପଵତ୍ତିଯା। ଅଯଂ ଖୋ, ମହାଲି, ହେତୁ, ଅଯଂ ପଚ୍ଚଯୋ କଲ୍ୟାଣସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କିରିଯାଯ କଲ୍ୟାଣସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ପଵତ୍ତିଯା। ଇମେ ଚ, ମହାଲି, ଦସ ଧମ୍ମା ଲୋକେ ନ ସଂଵିଜ୍ଜେଯ୍ୟୁଂ, ନଯିଧ ପଞ୍ଞାଯେଥ ଅଧମ୍ମଚରିଯାଵିସମଚରିଯାତି ଵା ଧମ୍ମଚରିଯାସମଚରିଯାତି ଵା। ଯସ୍ମା ଚ ଖୋ, ମହାଲି, ଇମେ ଦସ ଧମ୍ମା ଲୋକେ ସଂଵିଜ୍ଜନ୍ତି, ତସ୍ମା ପଞ୍ଞାଯତି ଅଧମ୍ମଚରିଯାଵିସମଚରିଯାତି ଵା ଧମ୍ମଚରିଯାସମଚରିଯାତି ଵା’’ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ପବ୍ବଜିତଅଭିଣ୍ହସୁତ୍ତଂ

୪୮। ‘‘ଦସଯିମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମା ପବ୍ବଜିତେନ ଅଭିଣ୍ହଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖିତବ୍ବା । କତମେ ଦସ? ‘ଵେଵଣ୍ଣିଯମ୍ହି ଅଜ୍ଝୁପଗତୋ’ତି ପବ୍ବଜିତେନ ଅଭିଣ୍ହଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖିତବ୍ବଂ; ‘ପରପଟିବଦ୍ଧା ମେ ଜୀଵିକା’ତି ପବ୍ବଜିତେନ ଅଭିଣ୍ହଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖିତବ୍ବଂ; ‘ଅଞ୍ଞୋ ମେ ଆକପ୍ପୋ କରଣୀଯୋ’ତି ପବ୍ବଜିତେନ ଅଭିଣ୍ହଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖିତବ୍ବଂ; ‘କଚ୍ଚି ନୁ ଖୋ ମେ ଅତ୍ତା ସୀଲତୋ ନ ଉପଵଦତୀ’ତି ପବ୍ବଜିତେନ ଅଭିଣ୍ହଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖିତବ୍ବଂ; ‘କଚ୍ଚି ନୁ ଖୋ ମଂ ଅନୁଵିଚ୍ଚ ଵିଞ୍ଞୂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ସୀଲତୋ ନ ଉପଵଦନ୍ତୀ’ତି ପବ୍ବଜିତେନ ଅଭିଣ୍ହଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖିତବ୍ବଂ; ‘ସବ୍ବେହି ମେ ପିଯେହି ମନାପେହି ନାନାଭାଵୋ ଵିନାଭାଵୋ’ତି ପବ୍ବଜିତେନ ଅଭିଣ୍ହଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖିତବ୍ବଂ; ‘କମ୍ମସ୍ସକୋମ୍ହି କମ୍ମଦାଯାଦୋ କମ୍ମଯୋନି କମ୍ମବନ୍ଧୁ କମ୍ମପଟିସରଣୋ, ଯଂ କମ୍ମଂ କରିସ୍ସାମି କଲ୍ୟାଣଂ ଵା ପାପକଂ ଵା ତସ୍ସ ଦାଯାଦୋ ଭଵିସ୍ସାମୀ’ତି ପବ୍ବଜିତେନ ଅଭିଣ୍ହଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖିତବ୍ବଂ; ‘କଥଂଭୂତସ୍ସ ମେ ରତ୍ତିନ୍ଦିଵା ଵୀତିଵତ୍ତନ୍ତୀ’ତି ପବ୍ବଜିତେନ ଅଭିଣ୍ହଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖିତବ୍ବଂ; ‘କଚ୍ଚି ନୁ ଖୋ ଅହଂ ସୁଞ୍ଞାଗାରେ ଅଭିରମାମୀ’ତି ପବ୍ବଜିତେନ ଅଭିଣ୍ହଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖିତବ୍ବଂ; ‘ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ ମେ ଉତ୍ତରି ମନୁସ୍ସଧମ୍ମୋ ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନଵିସେସୋ ଅଧିଗତୋ, ଯେନାହଂ [ଯୋହଂ (ସୀ। ପୀ। କ।), ସୋହଂ (ସ୍ଯା।)] ପଚ୍ଛିମେ କାଲେ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀହି ପୁଟ୍ଠୋ ନ ମଙ୍କୁ ଭଵିସ୍ସାମୀ’ତି ପବ୍ବଜିତେନ ଅଭିଣ୍ହଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖିତବ୍ବଂ। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସ ଧମ୍ମା ପବ୍ବଜିତେନ ଅଭିଣ୍ହଂ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖିତବ୍ବା’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ସରୀରଟ୍ଠଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୪୯। ‘‘ଦସଯିମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମା ସରୀରଟ୍ଠା। କତମେ ଦସ? ସୀତଂ, ଉଣ୍ହଂ, ଜିଘଚ୍ଛା, ପିପାସା, ଉଚ୍ଚାରୋ, ପସ୍ସାଵୋ, କାଯସଂଵରୋ, ଵଚୀସଂଵରୋ, ଆଜୀଵସଂଵରୋ, ପୋନୋଭଵିକୋ [ପୋନୋବ୍ଭଵିକୋ (କ।)] ଭଵସଙ୍ଖାରୋ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସ ଧମ୍ମା ସରୀରଟ୍ଠା’’ତି। ନଵମଂ।

୧୦। ଭଣ୍ଡନସୁତ୍ତଂ

୫୦। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା ସାଵତ୍ଥିଯଂ ଵିହରତି ଜେତଵନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୂ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତା ଉପଟ୍ଠାନସାଲାଯଂ ସନ୍ନିସିନ୍ନା ସନ୍ନିପତିତା ଭଣ୍ଡନଜାତା କଲହଜାତା ଵିଵାଦାପନ୍ନା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ମୁଖସତ୍ତୀହି ଵିତୁଦନ୍ତା ଵିହରନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ସାଯନ୍ହସମଯଂ ପଟିସଲ୍ଲାନା ଵୁଟ୍ଠିତୋ ଯେନ ଉପଟ୍ଠାନସାଲା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ନିସଜ୍ଜ ଖୋ ଭଗଵା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘କାଯ ନୁତ୍ଥ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଏତରହି କଥାଯ ସନ୍ନିସିନ୍ନା ସନ୍ନିପତିତା, କା ଚ ପନ ଵୋ ଅନ୍ତରାକଥା ଵିପ୍ପକତା’’ତି?

‘‘ଇଧ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତା ଉପଟ୍ଠାନସାଲାଯଂ ସନ୍ନିସିନ୍ନା ସନ୍ନିପତିତା ଭଣ୍ଡନଜାତା କଲହଜାତା ଵିଵାଦାପନ୍ନା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ମୁଖସତ୍ତୀହି ଵିତୁଦନ୍ତା ଵିହରାମା’’ତି। ‘‘ନ ଖୋ ପନେତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତୁମ୍ହାକଂ ପତିରୂପଂ କୁଲପୁତ୍ତାନଂ ସଦ୍ଧାଯ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତାନଂ, ଯଂ ତୁମ୍ହେ ଭଣ୍ଡନଜାତା କଲହଜାତା ଵିଵାଦାପନ୍ନା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ମୁଖସତ୍ତୀହି ଵିତୁଦନ୍ତା ଵିହରେଯ୍ୟାଥ।

‘‘ଦସଯିମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମା ସାରଣୀଯା ପିଯକରଣା ଗରୁକରଣା [ପିଯକରାଣା ଗରୁକରାଣା (?)] ସଙ୍ଗହାଯ ଅଵିଵାଦାଯ ସାମଗ୍ଗିଯା ଏକୀଭାଵାଯ ସଂଵତ୍ତନ୍ତି। କତମେ ଦସ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲଵା ହୋତି, ପାତିମୋକ୍ଖସଂଵରସଂଵୁତୋ ଵିହରତି ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନୋ ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ଵଜ୍ଜେସୁ ଭଯଦସ୍ସାଵୀ, ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲଵା ହୋତି…ପେ… ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ, ଅଯମ୍ପି

ଧମ୍ମୋ ସାରଣୀୟୋ ପିୟକରଣୋ ଗରୁକରଣୋ ସଙ୍ଗହାୟ ଅୱିୱାଦାୟ ସାମଗ୍ଗିୟା ଏକୀଭାୱାୟ ସଂୱତ୍ତତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି ସୁତଧରୋ ସୁତସନ୍ନିଚୟୋ, ଯେ ତେ ଧମ୍ମା ଆଦିକଲ୍ୟାଣା ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣା ପରିୟୋସାନକଲ୍ୟାଣା ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଅଭିୱଦନ୍ତି, ତଥାରୂପାସ୍ସ ଧମ୍ମା ବହୁସ୍ସୁତା ହୋନ୍ତି ଧାତା ୱଚସା ପରିଚିତା ମନସାନୁପେକ୍ଖିତା ଦିଟ୍ଠିୟା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି...ପେ... ଦିଟ୍ଠିୟା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା, ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସାରଣୀୟୋ ପିୟକରଣୋ ଗରୁକରଣୋ ସଙ୍ଗହାୟ ଅୱିୱାଦାୟ ସାମଗ୍ଗିୟା ଏକୀଭାୱାୟ ସଂୱତ୍ତତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ ହୋତି କଲ୍ୟାଣସହାୟୋ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପୱଙ୍କୋ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ ହୋତି କଲ୍ୟାଣସହାୟୋ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପୱଙ୍କୋ, ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସାରଣୀୟୋ ପିୟକରଣୋ ଗରୁକରଣୋ ସଙ୍ଗହାୟ ଅୱିୱାଦାୟ ସାମଗ୍ଗିୟା ଏକୀଭାୱାୟ ସଂୱତ୍ତତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁୱଚୋ ହୋତି ସୋୱଚସ୍ସକରଣେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଖମୋ ପଦକ୍ଖିଣଗ୍ଗାହୀ ଅନୁସାସନିଂ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୁୱଚୋ ହୋତି ସୋୱଚସ୍ସକରଣେହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଖମୋ ପଦକ୍ଖିଣଗ୍ଗାହୀ ଅନୁସାସନିଂ, ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସାରଣୀୟୋ ପିୟକରଣୋ ଗରୁକରଣୋ ସଙ୍ଗହାୟ ଅୱିୱାଦାୟ ସାମଗ୍ଗିୟା ଏକୀଭାୱାୟ ସଂୱତ୍ତତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯାନି ତାନି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଉଚ୍ଚାୱଚାନି କିଂକରଣୀୟାନି – ତତ୍ଥ ଦକ୍ଖୋ ହୋତି ଅନଲସୋ, ତତ୍ରୂପାୟାୟ ୱୀମଂସାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅଲଂ କାତୁଂ ଅଲଂ ସଂୱିଧାତୁଂ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଯାନି ତାନି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଉଚ୍ଚାୱଚାନି କିଂକରଣୀୟାନି – ତତ୍ଥ ଦକ୍ଖୋ ହୋତି ଅନଲସୋ ତତ୍ରୂପାୟାୟ ୱୀମଂସାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅଲଂ କାତୁଂ ଅଲଂ ସଂୱିଧାତୁଂ, ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ପିୟକରଣୋ ଗରୁକରଣୋ ସଙ୍ଗହାୟ ଅୱିୱାଦାୟ ସାମଗ୍ଗିୟା ଏକୀଭାୱାୟ ସଂୱତ୍ତତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମକାମୋ ହୋତି ପିୟସମୁଦାହାରୋ, ଅଭିଧମ୍ମେ ଅଭିୱିନୟେ ଉଳାରପାମୋଜ୍ଜୋ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମକାମୋ ହୋତି ପିୟସମୁଦାହାରୋ, ଅଭିଧମ୍ମେ ଅଭିୱିନୟେ ଉଳାରପାମୋଜ୍ଜୋ, ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସାରଣୀୟୋ ପିୟକରଣୋ ଗରୁକରଣୋ ସଙ୍ଗହାୟ ଅୱିୱାଦାୟ ସାମଗ୍ଗିୟା ଏକୀଭାୱାୟ ସଂୱତ୍ତତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟୋ ୱିହରତି ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାୟ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପସମ୍ପଦାୟ, ଥାମୱା ଦଳ୍ହପରକ୍କମୋ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରୋ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟୋ ୱିହରତି ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାୟ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପସମ୍ପଦାୟ, ଥାମୱା ଦଳ୍ହପରକ୍କମୋ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରୋ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସାରଣୀୟୋ ପିୟକରଣୋ ଗରୁକରଣୋ ସଙ୍ଗହାୟ ଅୱିୱାଦାୟ ସାମଗ୍ଗିୟା ଏକୀଭାୱାୟ ସଂୱତ୍ତତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ହୋତି ଇତରୀତରଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚୟଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରେନ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ହୋତି ଇତରୀତରଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚୟଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରେନ, ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସାରଣୀୟୋ...ପେ... ସଂୱତ୍ତତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତିମା ହୋତି, ପରମେନ ସତିନେପକ୍କେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଚିରକତମ୍ପି ଚିରଭାସିତମ୍ପି ସରିତା ଅନୁସ୍ସରିତା। ଯମ୍ପି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସତିମା ହୋତି, ପରମେନ ସତିନେପକ୍କେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଚିରକତମ୍ପି ଚିରଭାସିତମ୍ପି ସରିତା ଅନୁସ୍ସରିତା, ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସାରଣୀୟୋ...ପେ... ସଂୱତ୍ତତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଞୱା ହୋତି, ଉଦୟତ୍ଥଗାମିନିୟା ପଞ୍ଞାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅରିୟାୟ ନିବ୍ବେଧିକାୟ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖୟଗାମିନିୟା। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଞୱା ହୋତି, ଉଦୟତ୍ଥଗାମିନିୟା ପଞ୍ଞାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅରିୟାୟ ନିବ୍ବେଧିକାୟ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖୟଗାମିନିୟା, ଅୟମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ସାରଣୀୟୋ...ପେ... ସଂୱତ୍ତତି। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ଧମ୍ମା ସାରଣୀୟା ପିୟକରଣା ଗରୁକରଣା ସଙ୍ଗହାୟ ଅୱିୱାଦାୟ ସାମଗ୍ଗିୟା ଏକୀଭାୱାୟ ସଂୱତ୍ତନ୍ତୀ''ତି। ଦସମଂ।

ଅକ୍କୋସୱଗ୍ଗୋ ପଞ୍ଚମୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ଓ୍ୱାଦା ଦ୍ୱେ ଚ ମୂଲାନି, କୁସିନାରପଓ୍ୱେସନେ;

ସଙ୍କୋ ମହାଲି ଅଭିଞ୍ଞଂ, ସରୀରଟ୍ଠ ଚ ଭଣ୍ଡନାତି।

ପଠମପଣ୍ଣାସକଂ ସମତ୍ତଂ।

୨। ଦୁତିଯପଣ୍ଣାସକଂ

(୬) ୧। ସଚିତ୍ତୱଗ୍ଗୋ

୧। ସଚିତ୍ତସୁତ୍ତଂ

୫୧। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ନୋ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ହୋତି, ଅଥ ‘ସଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ଭୱିସ୍ସାମୀ’ତି [ଭୱିସ୍ସାମାତି (ସ୍ଯା।)] – ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ହୋତି? ସେଯ୍ଯଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇତ୍ଥୀ ୱା ପୁରିସୋ ୱା ଦହରୋ ଯୁୱା ମଣ୍ଡନକଜାତିକୋ ଆଦାସେ ୱା ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିଯୋଦାତେ ଅଚ୍ଛେ ୱା ଉଦକପତ୍ତେ ସକଂ ମୁଖନିମିତ୍ତଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ସଚେ ତତ୍ଥ ପସ୍ସତି ରଜଂ ୱା ଅଙ୍ଗଣଂ ୱା, ତସ୍ସେୱ ରଜସ୍ସ ୱା ଅଙ୍ଗଣସ୍ସ ୱା ପହାନାଯ ୱାଯମତି। ନୋ ଚେ ତତ୍ଥ ପସ୍ସତି ରଜଂ ୱା ଅଙ୍ଗଣଂ ୱା, ତେନେୱତ୍ତମନୋ ହୋତି ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ – ‘ଲାଭା ୱତ ମେ, ପରିସୁଦ୍ଧଂ ୱତ ମେ’ତି। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣା ବହୁକାରା [ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ବହୁକାରୋ (କ।)] ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ – ‘ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ବ୍ଯାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅବ୍ଯାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଥିନମିଦ୍ଧପରିଯୁଟ୍ଠିତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ୱିଗତଥିନମିଦ୍ଧୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି , ଉଦ୍ଧତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅନୁଦ୍ଧତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, କୋଧନୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅକ୍କୋଧନୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସଂକିଲିଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି , ସାରଦ୍ଧକାଯୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅସାରଦ୍ଧକାଯୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, କୁସୀତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅସମାହିତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସମାହିତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମୀ’ତି।

‘‘ସଚେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ବ୍ଯାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଥିନମିଦ୍ଧପରିଯୁଟ୍ଠିତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଉଦ୍ଧତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, କୋଧନୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସଂକିଲିଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସାରଦ୍ଧକାଯୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, କୁସୀତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅସମାହିତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମୀ’ତି, ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂଯେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ଅଧିମତ୍ତୋ ଛନ୍ଦୋ ଚ ୱାଯାମୋ ଚ ଉସ୍ସାହୋ ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନୀ ଚ ସତି ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରଣୀଯଂ। ସେଯ୍ଯଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆଦିତ୍ତଚେଲୋ ୱା ଆଦିତ୍ତସୀସୋ ୱା। ତସ୍ସେୱ ଚେଲସ୍ସ ୱା ସୀସସ୍ସ ୱା ନିବ୍ବାପନାଯ ଅଧିମତ୍ତଂ ଛନ୍ଦଞ୍ଚ ୱାଯାମଞ୍ଚ ଉସ୍ସାହଞ୍ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହିଞ୍ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନିଞ୍ଚ ସତିଞ୍ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରେଯ୍ଯ। ଏୱମେୱଂ ଖୋ ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂଯେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ଅଧିମତ୍ତୋ ଛନ୍ଦୋ ଚ ୱାଯାମୋ ଚ ଉସ୍ସାହୋ ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନୀ ଚ ସତି ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରଣୀଯଂ।

‘‘ସଚେ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅବ୍ଯାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ୱିଗତଥିନମିଦ୍ଧୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅନୁଦ୍ଧତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅକ୍କୋଧନୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅସାରଦ୍ଧକାଯୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସମାହିତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମୀ’ତି, ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସ୍ୱେୱ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ପତିଟ୍ଠାଯ ଉତ୍ତରି ଆସୱାନଂ ଖଯାଯ ଯୋଗୋ କରଣୀଯୋ’’ତି। ପଠମଂ।

୨। ସାରିପୁତ୍ତସୁତ୍ତଂ

୫୨। ତତ୍ର ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଆୱୁସୋ ଭିକ୍ଖୱେ’’ତି। ‘‘ଆୱୁସୋ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ନୋ ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ହୋତି, ଅଥ ‘ସଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ଭୱିସ୍ସାମୀ’ତି – ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଆୱୁସୋ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

‘‘କଥଞ୍ଚାଓ୍ୱୁସୋ , ଭିକ୍ଖୁ ସଚିତ୍ତପରିୟାୟକୁସଲୋ ହୋତି? ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆଓ୍ୱୁସୋ, ଇତ୍ଥୀ ୱା ପୁରିସୋ ୱା ଦହରୋ ୟୁୱା ମଣ୍ଡନକଜାତିକୋ ଆଦାସେ ୱା ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିୟୋଦାତେ ଅଚ୍ଛେ ୱା ଉଦପତ୍ତେ ସକଂ ମୁଖନିମିତ୍ତଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ସଚେ ତତ୍ଥ ପସ୍ସତି ରଜଂ ୱା ଅଙ୍ଗଣଂ ୱା, ତସ୍ସେୱ ରଜସ୍ସ ୱା ଅଙ୍ଗଣସ୍ସ ୱା ପହାନାୟ ୱାୟମତି। ନୋ ଚେ ତତ୍ଥ ପସ୍ସତି ରଜଂ ୱା ଅଙ୍ଗଣଂ ୱା, ତେନେୱତ୍ତମନୋ ହୋତି ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ – ‘ଲାଭା ୱତ ମେ, ପରିସୁଦ୍ଧଂ ୱତ ମେ’ତି।

ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆଓ୍ୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣା ବହୁକାରା ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ – ‘ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଥିନମିଦ୍ଧପରିୟୁଟ୍ଠିତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ୱିଗତଥିନମିଦ୍ଧୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଉଦ୍ଧତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅନୁଦ୍ଧତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, କୋଧନୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅକ୍କୋଧନୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସଂକିଲିଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସାରଦ୍ଧକାୟୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅସାରଦ୍ଧକାୟୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, କୁସୀତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସମାହିତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅସମାହିତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମୀ’ତି।

‘‘ସଚେ, ଆଓ୍ୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି…ପେ… ଅସମାହିତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମୀ’ତି, ତେନାଓ୍ୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂୟେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାୟ ଅଧିମତ୍ତୋ ଛନ୍ଦୋ ଚ ୱାୟାମୋ ଚ ଉସ୍ସାହୋ ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନୀ ଚ ସତି ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରଣୀୟଂ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆଓ୍ୱୁସୋ, ଆଦିତ୍ତଚେଲୋ ୱା ଆଦିତ୍ତସୀସୋ ୱା। ତସ୍ସେୱ ଚେଲସ୍ସ ୱା ସୀସସ୍ସ ୱା ନିବ୍ବାପନାୟ ଅଧିମତ୍ତଂ ଛନ୍ଦଞ୍ଚ ୱାୟାମଞ୍ଚ ଉସ୍ସାହଞ୍ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହିଞ୍ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନିଞ୍ଚ ସତିଞ୍ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରେୟ୍ୟ। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆଓ୍ୱୁସୋ, ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂୟେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାୟ ଅଧିମତ୍ତୋ ଛନ୍ଦୋ ଚ ୱାୟାମୋ ଚ ଉସ୍ସାହୋ ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନୀ ଚ ସତି ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରଣୀୟଂ।

‘‘ସଚେ ପନାଓ୍ୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି…ପେ… ସମାହିତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମୀ’ତି, ତେନାଓ୍ୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସ୍ୱେୱ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ପତିଟ୍ଠାୟ ଉତ୍ତରି ଆସୱାନଂ ଖୟାୟ ୟୋଗୋ କରଣୀୟୋ’’ତି। ଦୁତିୟଂ।

୩। ଠିତିସୁତ୍ତଂ

୫୩। ‘‘ଠିତିମ୍ପାହଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ନ ୱଣ୍ଣୟାମି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ପଗେୱ ପରିହାନିଂ। ୱୁଡ୍ଢିଞ୍ଚ ଖୋ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱଣ୍ଣୟାମି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ନୋ ଠିତିଂ ନୋ ହାନିଂ।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ହାନି ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ନୋ ଠିତି ନୋ ୱୁଡ୍ଢି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୟତ୍ତକୋ ହୋତି ସଦ୍ଧାୟ ସୀଲେନ ସୁତେନ ଚାଗେନ ପଞ୍ଞାୟ ପଟିଭାନେନ, ତସ୍ସ ତେ ଧମ୍ମା ନେୱ ତିଟ୍ଠନ୍ତି ନୋ ୱଡ୍ଢନ୍ତି। ହାନିମେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱଦାମି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ନୋ ଠିତିଂ ନୋ ୱୁଡ୍ଢିଂ। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ହାନି ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ନୋ ଠିତି ନୋ ୱୁଡ୍ଢି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ ଠିତି ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ନୋ ହାନି ନୋ ୱୁଡ୍ଢି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୟତ୍ତକୋ ହୋତି ସଦ୍ଧାୟ ସୀଲେନ ସୁତେନ ଚାଗେନ ପଞ୍ଞାୟ ପଟିଭାନେନ, ତସ୍ସ ତେ ଧମ୍ମା ନେୱ ହାୟନ୍ତି ନୋ ୱଡ୍ଢନ୍ତି । ଠିତିମେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱଦାମି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ନୋ ହାନିଂ ନୋ ୱୁଡ୍ଢିଂ। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଠିତି ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ନୋ ୱୁଡ୍ଢି ନୋ ହାନି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱୁଡ୍ଢି ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ନୋ ଠିତି ନୋ ହାନି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୟତ୍ତକୋ ହୋତି ସଦ୍ଧାୟ ସୀଲେନ ସୁତେନ ଚାଗେନ ପଞ୍ଞାୟ ପଟିଭାନେନ, ତସ୍ସ ତେ ଧମ୍ମା ନେୱ ତିଟ୍ଠନ୍ତି ନୋ ହାୟନ୍ତି। ୱୁଡ୍ଢିମେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱଦାମି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ନୋ ଠିତିଂ ନୋ ହାନିଂ। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱୁଡ୍ଢି ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ନୋ ଠିତି ନୋ ହାନି।

‘‘ନୋ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପରଚିତ୍ତପରିୟାୟକୁସଲୋ ହୋତି, ଅଥ ‘ସଚିତ୍ତପରିୟାୟକୁସଲୋ ଭୱିସ୍ସାମୀ’ତି – ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଚିତ୍ତପରିୟାୟକୁସଲୋ ହୋତି? ସେୟ୍ୟଥାପି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଇତ୍ଥୀ ୱା ପୁରିସୋ ୱା ଦହରୋ ୟୁୱା ମଣ୍ଡନକଜାତିକୋ ଆଦାସେ

ୱା ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିୟୋଦାତେ ଅଚ୍ଛେ ୱା ଉଦପତ୍ତେ ସକଂ ମୁଖନିମିତ୍ତଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ସଚେ ତତ୍ଥ ପସ୍ସତି ରଜଂ ୱା ଅଙ୍ଗଣଂ ୱା, ତସ୍ସେୱ ରଜସ୍ସ ୱା ଅଙ୍ଗଣସ୍ସ ୱା ପହାନାୟ ୱାୟମତି। ନୋ ଚେ ତତ୍ଥ ପସ୍ସତି ରଜଂ ୱା ଅଙ୍ଗଣଂ ୱା, ତେନେୱତ୍ତମନୋ ହୋତି ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ – 'ଲାଭା ୱତ ମେ, ପରିସୁଦ୍ଧଂ ୱତ ମେ'ତି। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣା ବହୁକାରା ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ – 'ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଥିନମିଦ୍ଧପରିୟୁଟ୍ଠିତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ୱିଗତଥିନମିଦ୍ଧୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଉଦ୍ଧତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅନୁଦ୍ଧତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, କୋଧନୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅକ୍କୋଧନୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସଂକିଲିଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସାରଦ୍ଧକାୟୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅସାରଦ୍ଧକାୟୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, କୁସୀତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସମାହିତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅସମାହିତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମୀ'ତି।

''ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – 'ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଥିନମିଦ୍ଧପରିୟୁଟ୍ଠିତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଉଦ୍ଧତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, କୋଧନୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସଂକିଲିଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସାରଦ୍ଧକାୟୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, କୁସୀତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅସମାହିତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମୀ'ତି, ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂୟେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାୟ ଅଧିମତ୍ତୋ ଛନ୍ଦୋ ଚ ୱାୟାମୋ ଚ ଉସ୍ସାହୋ ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନୀ ଚ ସତି ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରଣୀୟଂ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆଦିତ୍ତଚେଲୋ ୱା ଆଦିତ୍ତସୀସୋ ୱା। ତସ୍ସେୱ ଚେଲସ୍ସ ୱା ସୀସସ୍ସ ୱା ନିବ୍ବାପନାୟ ଅଧିମତ୍ତଂ ଛନ୍ଦଞ୍ଚ ୱାୟାମଞ୍ଚ ଉସ୍ସାହଞ୍ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହିଞ୍ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନିଞ୍ଚ ସତିଞ୍ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରେୟ୍ୟ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂୟେୱ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାୟ ଅଧିମତ୍ତୋ ଛନ୍ଦୋ ଚ ୱାୟାମୋ ଚ ଉସ୍ସାହୋ ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନୀ ଚ ସତି ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରଣୀୟଂ।

''ସଚେ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – 'ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ୱିଗତଥିନମିଦ୍ଧୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅନୁଦ୍ଧତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅକ୍କୋଧନୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଅସାରଦ୍ଧକାୟୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସମାହିତୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମୀ'ତି, ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସୁୟେୱ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ପତିଟ୍ଠାୟ ଉତ୍ତରି ଆସୱାନଂ ଖୟାୟ ୟୋଗୋ କରଣୀୟୋ''ତି। ଦସମଂ।

୪। ସମଥସୁତ୍ତଂ

୫୪। ''ନୋ ଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପରଚିତ୍ତପରିୟାୟକୁସଲୋ ହୋତି, ଅଥ 'ସଚିତ୍ତପରିୟାୟକୁସଲୋ ଭୱିସ୍ସାମୀ'ତି – ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଚିତ୍ତପରିୟାୟକୁସଲୋ ହୋତି? ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇତ୍ଥୀ ୱା ପୁରିସୋ ୱା ଦହରୋ ୟୁୱା ମଣ୍ଡନକଜାତିକୋ ଆଦାସେ ୱା ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିୟୋଦାତେ ଅଚ୍ଛେ ୱା ଉଦପତ୍ତେ ସକଂ ମୁଖନିମିତ୍ତଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ସଚେ ତତ୍ଥ ପସ୍ସତି ରଜଂ ୱା ଅଙ୍ଗଣଂ ୱା, ତସ୍ସେୱ ରଜସ୍ସ ୱା ଅଙ୍ଗଣସ୍ସ ୱା ପହାନାୟ ୱାୟମତି। ନୋ ଚେ ତତ୍ଥ ପସ୍ସତି ରଜଂ ୱା ଅଙ୍ଗଣଂ ୱା, ତେନେୱତ୍ତମନୋ ହୋତି ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ – 'ଲାଭା ୱତ ମେ, ପରିସୁଦ୍ଧଂ ୱତ ମେ'ତି। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣା ବହୁକାରା ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ – 'ଲାଭୀ ନୁ ଖୋମ୍ହି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥସ୍ସ, ନ ନୁ ଖୋମ୍ହି ଲାଭୀ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥସ୍ସ, ଲାଭୀ ନୁ ଖୋମ୍ହି ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାୟ, ନ ନୁ ଖୋମ୍ହି ଲାଭୀ ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାୟା'ତି।

''ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – 'ଲାଭୀମ୍ହି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥସ୍ସ, ନ ଲାଭୀ ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାୟା'ତି, ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥେ ପତିଟ୍ଠାୟ ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାୟ ୟୋଗୋ କରଣୀୟୋ। ସୋ ଅପରେନ ସମୟେନ ଲାଭୀ ଚେୱ ହୋତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥସ୍ସ ଲାଭୀ ଚ ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାୟ।

''ସଚେ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – 'ଲାଭୀମ୍ହି ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାୟ, ନ ଲାଭୀ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥସ୍ସା'ତି, ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଭିକ୍ଖୁନା ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାୟ ପତିଟ୍ଠାୟ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥେ ୟୋଗୋ କରଣୀୟୋ। ସୋ ଅପରେନ ସମୟେନ ଲାଭୀ ଚେୱ ହୋତି ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାୟ ଲାଭୀ ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥସ୍ସ।

‘‘ସଚେ, ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ନ ଲାଭୀ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥସ୍ସ, ନ ଲାଭୀ ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାୟା’ତି, ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂୟେୱ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଟିଲାଭାୟ ଅଧିମତ୍ତୋ ଛନ୍ଦୋ ଚ ୱାୟାମୋ ଚ ଉସ୍ସାହୋ ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନୀ ଚ ସତି ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରଣୀୟଂ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆଦିତ୍ତଚେଲୋ ୱା ଆଦିତ୍ତସୀସୋ ୱା। ତସ୍ସେୱ ଚେଲସ୍ସ ୱା ସୀସସ୍ସ ୱା ନିବ୍ବାପନାୟ ଅଧିମତ୍ତଂ ଛନ୍ଦଞ୍ଚ ୱାୟାମଞ୍ଚ ଉସ୍ସାହଞ୍ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହିଞ୍ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନିଞ୍ଚ ସତିଞ୍ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରେୟ୍ୟ। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ତେସଂୟେୱ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଟିଲାଭାୟ ଅଧିମତ୍ତୋ ଛନ୍ଦୋ ଚ ୱାୟାମୋ ଚ ଉସ୍ସାହୋ ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନୀ ଚ ସତି ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରଣୀୟଂ। ସୋ ଅପରେନ ସମୟେନ ଲାଭୀ ଚେୱ ହୋତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥସ୍ସ ଲାଭୀ ଚ ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାୟ।

‘‘ସଚେ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏୱଂ ଜାନାତି – ‘ଲାଭୀମ୍ହି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥସ୍ସ, ଲାଭୀ ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାୟା’ତି, ତେନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନା ତେସୁୟେୱ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ପତିଟ୍ଠାୟ ଉତ୍ତରି ଆସୱାନଂ ଖୟାୟ ୟୋଗୋ କରଣୀୟୋ।

‘‘ଚୀୱରମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପି। ପିଣ୍ଡପାତମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପି। ସେନାସନମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପି। ଗାମନିଗମମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପି। ଜନପଦପଦେସମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପି। ପୁଗ୍ଗଲମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପି।

‘‘‘ଚୀୱରମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀ’ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ତତ୍ଥ ୟଂ ଜଞ୍ଞା ଚୀୱରଂ – ‘ଇଦଂ ଖୋ ମେ ଚୀୱରଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତୀ’ତି, ଏୱରୂପଂ ଚୀୱରଂ ନ ସେୱିତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ୟଂ ଜଞ୍ଞା ଚୀୱରଂ – ‘ଇଦଂ ଖୋ ମେ ଚୀୱରଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତୀ’ତି, ଏୱରୂପଂ ଚୀୱରଂ ସେୱିତବ୍ବଂ। ‘ଚୀୱରମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀ’ତି, ଇତି ୟଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

‘‘‘ପିଣ୍ଡପାତମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀ’ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ତତ୍ଥ ୟଂ ଜଞ୍ଞା ପିଣ୍ଡପାତଂ – ‘ଇମଂ ଖୋ ମେ ପିଣ୍ଡପାତଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତୀ’ତି, ଏୱରୂପୋ ପିଣ୍ଡପାତୋ ନ ସେୱିତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ୟଂ ଜଞ୍ଞା ପିଣ୍ଡପାତଂ – ‘ଇମଂ ଖୋ ମେ ପିଣ୍ଡପାତଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତୀ’ତି, ଏୱରୂପୋ ପିଣ୍ଡପାତୋ ସେୱିତବ୍ବୋ। ‘ପିଣ୍ଡପାତମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀ’ତି, ଇତି ୟଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

‘‘‘ସେନାସନମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀ’ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ତତ୍ଥ ୟଂ ଜଞ୍ଞା ସେନାସନଂ – ‘ଇଦଂ ଖୋ ମେ ସେନାସନଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତୀ’ତି, ଏୱରୂପଂ ସେନାସନଂ ନ ସେୱିତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ୟଂ ଜଞ୍ଞା ସେନାସନଂ – ‘ଇଦଂ ଖୋ ମେ ସେନାସନଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତୀ’ତି, ଏୱରୂପଂ ସେନାସନଂ ସେୱିତବ୍ବଂ। ‘ସେନାସନମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀ’ତି, ଇତି ୟଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

‘‘‘ଗାମନିଗମମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀ’ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ତତ୍ଥ ୟଂ ଜଞ୍ଞା ଗାମନିଗମଂ – ‘ଇମଂ ଖୋ ମେ ଗାମନିଗମଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତୀ’ତି , ଏୱରୂପୋ ଗାମନିଗମୋ ନ ସେୱିତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ୟଂ ଜଞ୍ଞା ଗାମନିଗମଂ – ‘ଇମଂ ଖୋ ମେ ଗାମନିଗମଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତୀ’ତି, ଏୱରୂପୋ ଗାମନିଗମୋ ସେୱିତବ୍ବୋ । ‘ଗାମନିଗମମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀ’ତି, ଇତି ୟଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

‘‘‘ଜନପଦପଦେସମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀ’ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ତତ୍ଥ ୟଂ ଜଞ୍ଞା ଜନପଦପଦେସଂ – ‘ଇମଂ ଖୋ ମେ ଜନପଦପଦେସଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତୀ’ତି, ଏୱରୂପୋ ଜନପଦପଦେସୋ ନ ସେୱିତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ୟଂ ଜଞ୍ଞା ଜନପଦପଦେସଂ – ‘ଇମଂ ଖୋ ମେ ଜନପଦପଦେସଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା

ପରିହାଯନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତୀ'ତି, ଏୱରୂପୋ ଜନପଦପଦେସୋ ସେୱିତବ୍ବୋ। 'ଜନପଦପଦେସମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ।

'''ପୁଗ୍ଗଲମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀ'ତି, ଇତି ଖୋ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ? ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ପୁଗ୍ଗଲଂ – 'ଇମଂ ଖୋ ମେ ପୁଗ୍ଗଲଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତୀ'ତି, ଏୱରୂପୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ନ ସେୱିତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ଯଂ ଜଞ୍ଞା ପୁଗ୍ଗଲଂ – 'ଇମଂ ଖୋ ମେ ପୁଗ୍ଗଲଂ ସେୱତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାଯନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତୀ'ତି, ଏୱରୂପୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସେୱିତବ୍ବୋ । 'ପୁଗ୍ଗଲମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁୱିଧେନ ୱଦାମି – ସେୱିତବ୍ବମ୍ପି ଅସେୱିତବ୍ବମ୍ପୀ'ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ପରିହାନସୁତ୍ତଂ

୫୫। ତତ୍ର ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଆୱୁସୋ ଭିକ୍ଖୱେ''ତି [ଭିକ୍ଖୱୋତି (ସୀ। ସ୍ୟା।)]। ''ଆୱୁସୋ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଏତଦୱୋଚ –

'''ପରିହାନଧମ୍ମୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ, ପରିହାନଧମ୍ମୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆୱୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି। 'ଅପରିହାନଧମ୍ମୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ, ଅପରିହାନଧମ୍ମୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆୱୁସୋ, ୱୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାୱତା ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପରିହାନଧମ୍ମୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା, କିତ୍ତାୱତା ଚ ପନ ଅପରିହାନଧମ୍ମୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା''ତି? ''ଦୂରତୋପି ଖୋ ମଯଂ, ଆୱୁସୋ, ଆଗଚ୍ଛାମ ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଏତସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାତୁଂ। ସାଧୁ ୱତାଯସ୍ମନ୍ତଂଯେୱ ସାରିପୁତ୍ତଂ ପଟିଭାତୁ ଏତସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ । ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ସୁତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଧାରେସ୍ସନ୍ତୀ''ତି।

''ତେନହାୱୁସୋ , ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ; ଭାସିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏୱମାୱୁସୋ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଏତଦୱୋଚ –

''କିତ୍ତାୱତା ନୁ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପରିହାନଧମ୍ମୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା? ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଅସ୍ସୁତଞ୍ଚେୱ ଧମ୍ମଂ ନ ସୁଣାତି, ସୁତା ଚସ୍ସ ଧମ୍ମା ସମ୍ମୋସଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଯେ ଚସ୍ସ ଧମ୍ମା ପୁବ୍ବେ ଚେତସୋ ଅସମ୍ଫୁଟ୍ଠପୁବ୍ବା ତେ ଚସ୍ସ ନ ସମୁଦାଚରନ୍ତି, ଅୱିଞ୍ଞାତଞ୍ଚେୱ ନ ୱିଜାନାତି। ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ପରିହାନଧମ୍ମୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା।

''କିତ୍ତାୱତା ଚ ପନାୱୁସୋ, ଅପରିହାନଧମ୍ମୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା? ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଅସ୍ସୁତଞ୍ଚେୱ ଧମ୍ମଂ ସୁଣାତି, ସୁତା ଚସ୍ସ ଧମ୍ମା ନ ସମ୍ମୋସଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଯେ ଚସ୍ସ ଧମ୍ମା ପୁବ୍ବେ ଚେତସୋ ଅସମ୍ଫୁଟ୍ଠପୁବ୍ବା ତେ ଚସ୍ସ ସମୁଦାଚରନ୍ତି, ଅୱିଞ୍ଞାତଞ୍ଚେୱ ୱିଜାନାତି। ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଅପରିହାନଧମ୍ମୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା।

''ନୋ ଚେ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ହୋତି, ଅଥ 'ସଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ଭୱିସ୍ସାମୀ'ତି – ଏୱଞ୍ହି ୱୋ, ଆୱୁସୋ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

''କଥଞ୍ଚାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ସଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ହୋତି? ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ଇତ୍ଥୀ ୱା ପୁରିସୋ ୱା ଦହରୋ ଯୁୱା ମଣ୍ଡନକଜାତିକୋ ଆଦାସେ ୱା ପରିସୁଦ୍ଧେ ପରିଯୋଦାତେ ଅଚ୍ଛେ ୱା ଉଦପତ୍ତେ ସକଂ ମୁଖନିମିତ୍ତଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ସଚେ ତତ୍ଥ ପସ୍ସତି ରଜଂ ୱା ଅଙ୍ଗଣଂ ୱା, ତସ୍ସେୱ ରଜସ୍ସ ୱା ଅଙ୍ଗଣସ୍ସ ୱା ପହାନାଯ ୱାଯମତି। ନୋ ଚେ ତତ୍ଥ ପସ୍ସତି ରଜଂ ୱା ଅଙ୍ଗଣଂ ୱା, ତେନେୱତ୍ତମନୋ ହୋତି ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍କପ୍ପୋ – 'ଲାଭା ୱତ ମେ, ପରିସୁଦ୍ଧଂ ୱତ ମେ'ତି। ଏୱମେୱ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣା ବହୁକାରା ହୋତି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ – 'ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସଂୱିଜ୍ଜତି ନୁ ଖୋ ମେ ଏସୋ ଧମ୍ମୋ ଉଦାହୁ ନୋ, ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସଂୱିଜ୍ଜତି ନୁ ଖୋ ମେ ଏସୋ ଧମ୍ମୋ ଉଦାହୁ ନୋ, ୱିଗତଥିନମିଦ୍ଧୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସଂୱିଜ୍ଜତି ନୁ ଖୋ ମେ ଏସୋ ଧମ୍ମୋ ଉଦାହୁ ନୋ, ଅନୁଦ୍ଧତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସଂୱିଜ୍ଜତି ନୁ ଖୋ ମେ ଏସୋ ଧମ୍ମୋ ଉଦାହୁ ନୋ, ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସଂୱିଜ୍ଜତି ନୁ ଖୋ ମେ ଏସୋ ଧମ୍ମୋ ଉଦାହୁ ନୋ, ଅକ୍କୋଧନୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସଂୱିଜ୍ଜତି ନୁ ଖୋ ମେ ଏସୋ ଧମ୍ମୋ ଉଦାହୁ ନୋ, ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ନୁ ଖୋ ବହୁଲଂ ୱିହରାମି, ସଂୱିଜ୍ଜତି ନୁ ଖୋ ମେ ଏସୋ ଧମ୍ମୋ ଉଦାହୁ ନୋ, ଲାଭୀ ନୁ ଖୋମ୍ହି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଧମ୍ମପାମୋଜ୍ଜସ୍ସ, ସଂୱିଜ୍ଜତି ନୁ ଖୋ ମେ ଏସୋ ଧମ୍ମୋ ଉଦାହୁ ନୋ, ଲାଭୀ ନୁ ଖୋମ୍ହି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥସ୍ସ, ସଂୱିଜ୍ଜତି ନୁ ଖୋ ମେ ଏସୋ ଧମ୍ମୋ ଉଦାହୁ ନୋ, ଲାଭୀ ନୁ ଖୋମ୍ହି ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାଯ, ସଂୱିଜ୍ଜତି ନୁ ଖୋ ମେ ଏସୋ ଧମ୍ମୋ ଉଦାହୁ ନୋ'ତି।

‘‘ସଚେ ପନ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ସବ୍ବେପିମେ କୁସଲେ ଧମ୍ମେ ଅତ୍ତନି ନ ସମନୁପସ୍ସତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ସବ୍ବେସଂୟେୱ ଇମେସଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଟିଲାଭାଯ ଅଧିମତ୍ତୋ ଛନ୍ଦୋ ଚ ୱାଯାମୋ ଚ ଉସ୍ସାହୋ ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନୀ ଚ ସତି ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରଣୀଯଂ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ଆଦିତ୍ତଚେଲୋ ୱା ଆଦିତ୍ତସୀସୋ ୱା। ତସ୍ସେୱ ଚେଲସ୍ସ ୱା ସୀସସ୍ସ ୱା ନିବ୍ବାପନାଯ ଅଧିମତ୍ତଂ ଛନ୍ଦଞ୍ଚ ୱାଯାମଞ୍ଚ ଉସ୍ସାହଞ୍ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହିଞ୍ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନିଞ୍ଚ ସତିଞ୍ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରେଯ୍ୟ। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସବ୍ବେସଂୟେୱ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଟିଲାଭାଯ ଅଧିମତ୍ତୋ ଛନ୍ଦୋ ଚ ୱାଯାମୋ ଚ ଉସ୍ସାହୋ ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନୀ ଚ ସତି ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରଣୀଯଂ।

‘‘ସଚେ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ଏକଚ୍ଚେ କୁସଲେ ଧମ୍ମେ ଅତ୍ତନି ସମନୁପସ୍ସତି, ଏକଚ୍ଚେ କୁସଲେ ଧମ୍ମେ ଅତ୍ତନି ନ ସମନୁପସ୍ସତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ଯେ କୁସଲେ ଧମ୍ମେ ଅତ୍ତନି ସମନୁପସ୍ସତି ତେସୁ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ପତିଟ୍ଠାଯ, ଯେ କୁସଲେ ଧମ୍ମେ ଅତ୍ତନି ନ ସମନୁପସ୍ସତି ତେସଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଟିଲାଭାଯ ଅଧିମତ୍ତୋ ଛନ୍ଦୋ ଚ ୱାଯାମୋ ଚ ଉସ୍ସାହୋ ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନୀ ଚ ସତି ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରଣୀଯଂ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ଆଦିତ୍ତଚେଲୋ ୱା ଆଦିତ୍ତସୀସୋ ୱା। ତସ୍ସେୱ ଚେଲସ୍ସ ୱା ସୀସସ୍ସ ୱା ନିବ୍ବାପନାଯ ଅଧିମତ୍ତଂ ଛନ୍ଦଞ୍ଚ ୱାଯାମଞ୍ଚ ଉସ୍ସାହଞ୍ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହିଞ୍ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନିଞ୍ଚ ସତିଞ୍ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରେଯ୍ୟ। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଯେ କୁସଲେ ଧମ୍ମେ ଅତ୍ତନି ସମନୁପସ୍ସତି ତେସୁ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ପତିଟ୍ଠାଯ, ଯେ କୁସଲେ ଧମ୍ମେ ଅତ୍ତନି ନ ସମନୁପସ୍ସତି ତେସଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଟିଲାଭାଯ ଅଧିମତ୍ତୋ ଛନ୍ଦୋ ଚ ୱାଯାମୋ ଚ ଉସ୍ସାହୋ ଚ ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ ଚ ଅପ୍ପଟିୱାନୀ ଚ ସତି ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ କରଣୀଯଂ।

‘‘ସଚେ ପନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖମାନୋ ସବ୍ବେପିମେ କୁସଲେ ଧମ୍ମେ ଅତ୍ତନି ସମନୁପସ୍ସତି, ତେନାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁନା ସବ୍ବେସ୍ୱେୱ ଇମେସୁ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ପତିଟ୍ଠାଯ ଉତ୍ତରି ଆସୱାନଂ ଖଯାଯ ଯୋଗୋ କରଣୀଯୋ’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ପଠମସଞ୍ଞାସୁତ୍ତଂ

୫୬। ‘‘ଦସଯିମା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଞ୍ଞା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ମହପ୍ଫଲା ହୋନ୍ତି ମହାନିସଂସା ଅମତୋଗଧା ଅମତପରିଯୋସାନା। କତମା ଦସ? ଅସୁଭସଞ୍ଞା, ମରଣସଞ୍ଞା, ଆହାରେ ପଟିକୂଲସଞ୍ଞା, ସବ୍ବଲୋକେ ଅନଭିରତସଞ୍ଞା, ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞା, ଅନିଚ୍ଚେ ଦୁକ୍ଖସଞ୍ଞା, ଦୁକ୍ଖେ ଅନତ୍ତସଞ୍ଞା, ପହାନସଞ୍ଞା, ୱିରାଗସଞ୍ଞା, ନିରୋଧସଞ୍ଞା – ଇମା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ସଞ୍ଞା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ମହପ୍ଫଲା ହୋନ୍ତି ମହାନିସଂସା ଅମତୋଗଧା ଅମତପରିଯୋସାନା’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ଦୁତିଯସଞ୍ଞାସୁତ୍ତଂ

୫୭। ‘‘ଦସଯିମା , ଭିକ୍ଖୱେ, ସଞ୍ଞା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ମହପ୍ଫଲା ହୋନ୍ତି ମହାନିସଂସା ଅମତୋଗଧା ଅମତପରିଯୋସାନା। କତମା ଦସ? ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞା, ଅନତ୍ତସଞ୍ଞା, ମରଣସଞ୍ଞା, ଆହାରେ ପଟିକୂଲସଞ୍ଞା, ସବ୍ବଲୋକେ ଅନଭିରତସଞ୍ଞା, ଅଟ୍ଠିକସଞ୍ଞା, ପୁଳଅୱକସଞ୍ଞା [ପୁଲୱକସଞ୍ଞା (ସୀ। ପୀ।), ପୁଳୱୱକସଞ୍ଞା (କ।), ଅ। ନି। ୧।୪୬୩-୪୭୨], ୱିନୀଲକସଞ୍ଞା, ୱିଚ୍ଛିଦ୍ଦକସଞ୍ଞା, ଉଦ୍ଧୁମାତକସଞ୍ଞା – ଇମା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ସଞ୍ଞା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ମହପ୍ଫଲା ହୋନ୍ତି ମହାନିସଂସା ଅମତୋଗଧା ଅମତପରିଯୋସାନା’’ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ମୂଲକସୁତ୍ତଂ

୫୮।[ଅ। ନି। ୮।୮୩] ‘‘ସଚେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଏୱଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟୁଂ – ‘କିଂମୂଲକା, ଆୱୁସୋ, ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂସମ୍ଭୱା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂସମୁଦଯା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂସମୋସରଣା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂପମୁଖା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂଅଧିପତେଯ୍ୟା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂଉତ୍ତରା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂସାରା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂଓଗଧା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂପରିଯୋସାନା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା’ତି, ଏୱଂ ପୁଟ୍ଠା ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ , ତେସଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ କିନ୍ତି ବ୍ଯାକରେଯ୍ୟାଥା’’ତି? ‘‘ଭଗୱଂମୂଲକା ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଧମ୍ମା ଭଗୱଂନେତ୍ତିକା ଭଗୱଂପଟିସରଣା। ସାଧୁ ୱତ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱନ୍ତଂୟେୱ ପଟିଭାତୁ ଏତସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ। ଭଗୱତୋ ସୁତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଧାରେସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି।

‘‘ତେନ ହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ; ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ସଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟା ପରିବ୍ବାଜକା ଏଵଂ ପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟୁଂ – ‘କିଂମୂଲକା, ଆଵୁସୋ, ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂସମ୍ଭଵା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂସମୁଦୟା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂସମୋସରଣା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା କିଂପମୁଖା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂ ଅଧିପତେୟ୍ୟା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂଉତ୍ତରା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂସାରା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂଓଗଧା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, କିଂପରିୟୋସାନା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା’ତି, ଏଵଂ ପୁଟ୍ଠା ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତେସଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଏଵଂ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟାଥ – ‘ଛନ୍ଦମୂଲକା, ଆଵୁସୋ, ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, ମନସିକାରସମ୍ଭଵା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, ଫସ୍ସସମୁଦୟା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, ଵେଦନାସମୋସରଣା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, ସମାଧିପ୍ପମୁଖା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, ସତାଧିପତେୟ୍ୟା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, ପଞ୍ଞୁତ୍ତରା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, ଵିମୁତ୍ତିସାରା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, ଅମତୋଗଧା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା, ନିବ୍ବାନପରିୟୋସାନା ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା’ତି। ଏଵଂ ପୁଟ୍ଠା ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତେସଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଏଵଂ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟାଥା’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ପବ୍ବଜ୍ଜାସୁତ୍ତଂ

୫୯। ‘‘ତସ୍ମାତିହ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଏଵଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ – ‘ଯଥାପବ୍ବଜ୍ଜାପରିଚିତଞ୍ଚ ନୋ ଚିତ୍ତଂ ଭଵିସ୍ସତି, ନ ଚୁପ୍ପନ୍ନା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଚିତ୍ତଂ ପରିୟାଦାୟ ଠସ୍ସନ୍ତି; ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞାପରିଚିତଞ୍ଚ ନୋ ଚିତ୍ତଂ ଭଵିସ୍ସତି, ଅନତ୍ତସଞ୍ଞାପରିଚିତଞ୍ଚ ନୋ ଚିତ୍ତଂ ଭଵିସ୍ସତି, ଅସୁଭସଞ୍ଞାପରିଚିତଞ୍ଚ ନୋ ଚିତ୍ତଂ ଭଵିସ୍ସତି, ଆଦୀନଵସଞ୍ଞାପରିଚିତଞ୍ଚ ନୋ ଚିତ୍ତଂ ଭଵିସ୍ସତି, ଲୋକସ୍ସ ସମଞ୍ଚ ଵିସମଞ୍ଚ ଞତ୍ଵା ତଂସଞ୍ଞାପରିଚିତଞ୍ଚ ନୋ ଚିତ୍ତଂ ଭଵିସ୍ସତି, ଲୋକସ୍ସ ଭଵଞ୍ଚ [ସମ୍ଭଵଞ୍ଚ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ଵିଭଵଞ୍ଚ ଞତ୍ଵା ତଂସଞ୍ଞାପରିଚିତଞ୍ଚ ନୋ ଚିତ୍ତଂ ଭଵିସ୍ସତି, ଲୋକସ୍ସ ସମୁଦୟଞ୍ଚ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମଞ୍ଚ ଞତ୍ଵା ତଂସଞ୍ଞାପରିଚିତଞ୍ଚ ନୋ ଚିତ୍ତଂ ଭଵିସ୍ସତି, ପହାନସଞ୍ଞାପରିଚିତଞ୍ଚ ନୋ ଚିତ୍ତଂ ଭଵିସ୍ସତି, ଵିରାଗସଞ୍ଞାପରିଚିତଞ୍ଚ ନୋ ଚିତ୍ତଂ ଭଵିସ୍ସତି, ନିରୋଧସଞ୍ଞାପରିଚିତଞ୍ଚ ନୋ ଚିତ୍ତଂ ଭଵିସ୍ସତୀ’ତି – ଏଵଞ୍ହି ଵୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

‘‘ଯତୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଯଥାପବ୍ବଜ୍ଜାପରିଚିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି ନ ଚୁପ୍ପନ୍ନା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଚିତ୍ତଂ ପରିୟାଦାୟ ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞାପରିଚିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ଅନତ୍ତସଞ୍ଞାପରିଚିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ଅସୁଭସଞ୍ଞାପରିଚିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ଆଦୀନଵସଞ୍ଞାପରିଚିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ଲୋକସ୍ସ ସମଞ୍ଚ ଵିସମଞ୍ଚ ଞତ୍ଵା ତଂସଞ୍ଞାପରିଚିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ଲୋକସ୍ସ ଭଵଞ୍ଚ ଵିଭଵଞ୍ଚ ଞତ୍ଵା ତଂସଞ୍ଞାପରିଚିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ଲୋକସ୍ସ ସମୁଦୟଞ୍ଚ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମଞ୍ଚ ଞତ୍ଵା ତଂସଞ୍ଞାପରିଚିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ପହାନସଞ୍ଞାପରିଚିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ଵିରାଗସଞ୍ଞାପରିଚିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ନିରୋଧସଞ୍ଞାପରିଚିତଞ୍ଚ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ତସ୍ସ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଫଲାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଫଲଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ – ଦିଟ୍ଠେଵ ଧମ୍ମେ ଅଞ୍ଞା, ସତି ଵା ଉପାଦିସେସେ ଅନାଗାମିତା’’ତି। ନଵମଂ।

୧୦। ଗିରିମାନନ୍ଦସୁତ୍ତଂ

୬୦। ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗଵା ସାଵତ୍ଥିୟଂ ଵିହରତି ଜେତଵନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଆୟସ୍ମା ଗିରିମାନନ୍ଦୋ ଆବାଧିକୋ ହୋତି ଦୁକ୍ଖିତୋ ବାଳ୍ହଗିଲାନୋ। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଭଗଵନ୍ତଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ –

‘‘ଆୟସ୍ମା, ଭନ୍ତେ, ଗିରିମାନନ୍ଦୋ ଆବାଧିକୋ ହୋତି ଦୁକ୍ଖିତୋ ବାଳ୍ହଗିଲାନୋ । ସାଧୁ, ଭନ୍ତେ, ଭଗଵା ଯେନାୟସ୍ମା ଗିରିମାନନ୍ଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମତୁ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାୟା’’ତି। ‘‘ସଚେ ଖୋ ତ୍ଵଂ, ଆନନ୍ଦ, ଗିରିମାନନ୍ଦସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦସ ସଞ୍ଞା ଭାସେୟ୍ୟାସି, ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ଗିରିମାନନ୍ଦସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦସ ସଞ୍ଞା ସୁତ୍ଵା ସୋ ଆବାଧୋ ଠାନସୋ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେୟ୍ୟ।

‘‘କତମା ଦସ? ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞା , ଅନତ୍ତସଞ୍ଞା, ଅସୁଭସଞ୍ଞା, ଆଦୀନଵସଞ୍ଞା, ପହାନସଞ୍ଞା, ଵିରାଗସଞ୍ଞା, ନିରୋଧସଞ୍ଞା, ସବ୍ବଲୋକେ ଅନଭିରତସଞ୍ଞା [ଅନଭିରତିସଞ୍ଞା (କ।)], ସବ୍ବସଙ୍ଖାରେସୁ ଅନିଚ୍ଛାସଞ୍ଞା, ଆନାପାନସ୍ସତି।

‘‘କତମା ଚାନନ୍ଦ, ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞା? ଇଧାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରଞ୍ଞଗତୋ ଵା ରୁକ୍ଖମୂଲଗତୋ ଵା ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତୋ ଵା ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ରୂପଂ ଅନିଚ୍ଚଂ, ଵେଦନା ଅନିଚ୍ଚା , ସଞ୍ଞା ଅନିଚ୍ଚା , ସଙ୍ଖାରା ଅନିଚ୍ଚା, ଵିଞ୍ଞାଣଂ ଅନିଚ୍ଚ’ନ୍ତି। ଇତି ଇମେସୁ ପଞ୍ଚସୁ ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧେସୁ ଅନିଚ୍ଚାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି। ଅୟଂ ଵୁଚ୍ଚତାନନ୍ଦ, ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞା।

‘‘କତମା ଚାନନ୍ଦ, ଅନତ୍ତସଞ୍ଞା? ଇଧାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରଞ୍ଞଗତୋ ଵା ରୁକ୍ଖମୂଲଗତୋ ଵା ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତୋ ଵା ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ଚକ୍ଖୁ ଅନତ୍ତା, ରୂପା ଅନତ୍ତା, ସୋତଂ ଅନତ୍ତା, ସଦ୍ଦା ଅନତ୍ତା, ଘାନଂ ଅନତ୍ତା, ଗନ୍ଧା ଅନତ୍ତା, ଜିଵ୍ହା ଅନତ୍ତା, ରସା ଅନତ୍ତା, କାୟା ଅନତ୍ତା, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଅନତ୍ତା, ମନୋ ଅନତ୍ତା, ଧମ୍ମା ଅନତ୍ତା’ତି। ଇତି ଇମେସୁ ଛସୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକବାହିରେସୁ ଆୟତନେସୁ ଅନତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି। ଅୟଂ ଵୁଚ୍ଚତାନନ୍ଦ, ଅନତ୍ତସଞ୍ଞା।

‘‘କତମା ଚାନନ୍ଦ, ଅସୁଭସଞ୍ଞା? ଇଧାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ଇମମେଵ କାଯଂ ଉଦ୍ଧଂ ପାଦତଲା ଅଧୋ କେସମତ୍ଥକା ତଚପରିଯନ୍ତଂ ପୂରଂ ନାନାପ୍ପକାରସ୍ସ ଅସୁଚିନୋ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖତି – ‘ଅତ୍ଥି ଇମସ୍ମିଂ କାଯେ କେସା ଲୋମା ନଖା ଦନ୍ତା ତଚୋ ମଂସଂ ନ୍ହାରୁ ଅଟ୍ଠି ଅଟ୍ଠିମିଞ୍ଜଂ ଵକ୍କଂ ହଦଯଂ ଯକନଂ କିଲୋମକଂ ପିହକଂ ପପ୍ଫାସଂ ଅନ୍ତଂ ଅନ୍ତଗୁଣଂ ଉଦରିଯଂ କରୀସଂ ପିତ୍ତଂ ସେମ୍ହଂ ପୁବ୍ବୋ ଲୋହିତଂ ସେଦୋ ମେଦୋ ଅସ୍ସୁ ଵସା ଖେଳୋ ସିଙ୍ଘାଣିକା ଲସିକା ମୁତ୍ତ’ନ୍ତି। ଇତି ଇମସ୍ମିଂ କାଯେ ଅସୁଭାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି। ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତାନନ୍ଦ, ଅସୁଭସଞ୍ଞା।

‘‘କତମା ଚାନନ୍ଦ, ଆଦୀନଵସଞ୍ଞା? ଇଧାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରଞ୍ଞଗତୋ ଵା ରୁକ୍ଖମୂଲଗତୋ ଵା ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତୋ ଵା ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ବହୁଦୁକ୍ଖୋ ଖୋ ଅଯଂ କାଯୋ ବହୁଆଦୀନଵୋ? ଇତି ଇମସ୍ମିଂ କାଯେ ଵିଵିଧା ଆବାଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଚକ୍ଖୁରୋଗୋ ସୋତରୋଗୋ ଘାନରୋଗୋ ଜିଵ୍ହାରୋଗୋ କାଯରୋଗୋ ସୀସରୋଗୋ କଣ୍ଣରୋଗୋ ମୁଖରୋଗୋ ଦନ୍ତରୋଗୋ ଓଟ୍ଠରୋଗୋ କାସୋ ସାସୋ ପିନାସୋ ଡାହୋ [ଡହୋ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ଜରୋ କୁଚ୍ଛିରୋଗୋ ମୁଚ୍ଛା ପକ୍ଖନ୍ଦିକା ସୂଲା ଵିସୂଚିକା କୁଟ୍ଠଂ ଗଣ୍ଡୋ କିଲାସୋ ସୋସୋ ଅପମାରୋ ଦଦ୍ଦୁ କଣ୍ଡୁ କଚ୍ଛୁ ନଖସା ଵିତଚ୍ଛିକା ଲୋହିତଂ ପିତ୍ତଂ [ଲୋହିତପିତ୍ତଂ (ସୀ।)] ମଧୁମେହୋ ଅଂସା ପିଳକା ଭଗନ୍ଦଲା ପିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା ଆବାଧା ସେମ୍ହସମୁଟ୍ଠାନା ଆବାଧା ଵାତସମୁଟ୍ଠାନା ଆବାଧା ସନ୍ନିପାତିକା ଆବାଧା ଉତୁପରିଣାମଜା ଆବାଧା ଵିସମପରିହାରଜା ଆବାଧା ଓପକ୍କମିକା ଆବାଧା କମ୍ମଵିପାକଜା ଆବାଧା ସୀତଂ ଉଣ୍ହଂ ଜିଘଚ୍ଛା ପିପାସା ଉଚ୍ଚାରୋ ପସ୍ସାଵୋ’ତି। ଇତି ଇମସ୍ମିଂ କାଯେ ଆଦୀନଵାନୁପସ୍ସୀ ଵିହରତି। ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତାନନ୍ଦ, ଆଦୀନଵସଞ୍ଞା।

‘‘କତମା ଚାନନ୍ଦ, ପହାନସଞ୍ଞା? ଇଧାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ଉପ୍ପନ୍ନଂ କାମଵିତକ୍କଂ ନାଧିଵାସେତି, ପଜହତି , ଵିନୋଦେତି, ବ୍ୟନ୍ତୀକରୋତି, ଅନଭାଵଂ ଗମେତି। ଉପ୍ପନ୍ନଂ ବ୍ୟାପାଦଵିତକ୍କଂ ନାଧିଵାସେତି, ପଜହତି, ଵିନୋଦେତି, ବ୍ୟନ୍ତୀକରୋତି, ଅନଭାଵଂ ଗମେତି। ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଵିହିଂସାଵିତକ୍କଂ ନାଧିଵାସେତି, ପଜହତି, ଵିନୋଦେତି, ବ୍ୟନ୍ତୀକରୋତି, ଅନଭାଵଂ ଗମେତି। ଉପ୍ପନ୍ନୁପ୍ପନ୍ନେ ପାପକେ ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେ ନାଧିଵାସେତି, ପଜହତି, ଵିନୋଦେତି, ବ୍ୟନ୍ତୀକରୋତି, ଅନଭାଵଂ ଗମେତି। ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତାନନ୍ଦ, ପହାନସଞ୍ଞା।

‘‘କତମା ଚାନନ୍ଦ, ଵିରାଗସଞ୍ଞା? ଇଧାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରଞ୍ଞଗତୋ ଵା ରୁକ୍ଖମୂଲଗତୋ ଵା ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତୋ ଵା ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ଏତଂ ସନ୍ତଂ ଏତଂ ପଣୀତଂ ଯଦିଦଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥୋ ସବ୍ବୂପଧିପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ତଣ୍ହାକ୍ଖଯୋ ଵିରାଗୋ ନିବ୍ବାନ’ନ୍ତି। ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତାନନ୍ଦ, ଵିରାଗସଞ୍ଞା।

‘‘କତମା ଚାନନ୍ଦ, ନିରୋଧସଞ୍ଞା? ଇଧାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରଞ୍ଞଗତୋ ଵା ରୁକ୍ଖମୂଲଗତୋ ଵା ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତୋ ଵା ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ଏତଂ ସନ୍ତଂ ଏତଂ ପଣୀତଂ ଯଦିଦଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥୋ ସବ୍ବୂପଧିପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ତଣ୍ହାକ୍ଖଯୋ ନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନ’ନ୍ତି। ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତାନନ୍ଦ, ନିରୋଧସଞ୍ଞା।

‘‘କତମା ଚାନନ୍ଦ, ସବ୍ବଲୋକେ ଅନଭିରତସଞ୍ଞା? ଇଧାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ଯେ ଲୋକେ ଉପାଦାନା ଚେତସୋ ଅଧିଟ୍ଠାନାଭିନିଵେସାନୁସଯା, ତେ ପଜହନ୍ତୋ ଵିହରତି ଅନୁପାଦିଯନ୍ତୋ। ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତାନନ୍ଦ, ସବ୍ବଲୋକେ ଅନଭିରତସଞ୍ଞା।

‘‘କତମା ଚାନନ୍ଦ, ସବ୍ବସଙ୍ଖାରେସୁ ଅନିଚ୍ଛାସଞ୍ଞା? ଇଧାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରେସୁ ଅଟ୍ଟୀଯତି ହରାଯତି ଜିଗୁଚ୍ଛତି। ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତାନନ୍ଦ, ସବ୍ବସଙ୍ଖାରେସୁ ଅନିଚ୍ଛାସଞ୍ଞା।

‘‘କତମା ଚାନନ୍ଦ, ଆନାପାନସ୍ସତି? ଇଧାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ଅରଞ୍ଞଗତୋ ଵା ରୁକ୍ଖମୂଲଗତୋ ଵା ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତୋ ଵା ନିସୀଦତି ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ଵା ଉଜୁଂ କାଯଂ ପଣିଧାଯ ପରିମୁଖଂ ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ଵା। ସୋ ସତୋଵ ଅସ୍ସସତି ସତୋଵ ପସ୍ସସତି। ଦୀଘଂ ଵା ଅସ୍ସସନ୍ତୋ ‘ଦୀଘଂ ଅସ୍ସସାମୀ’ତି ପଜାନାତି। ଦୀଘଂ ଵା ପସ୍ସସନ୍ତୋ ‘ଦୀଘଂ ପସ୍ସସାମୀ’ତି ପଜାନାତି। ରସ୍ସଂ ଵା ଅସ୍ସସନ୍ତୋ ‘ରସ୍ସଂ ଅସ୍ସସାମୀ’ତି ପଜାନାତି। ରସ୍ସଂ ଵା ପସ୍ସସନ୍ତୋ ‘ରସ୍ସଂ ପସ୍ସସାମୀ’ତି ପଜାନାତି। ‘ସବ୍ବକାଯପଟିସଂଵେଦୀ ଅସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି। ‘ସବ୍ବକାଯପଟିସଂଵେଦୀ ପସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି। ‘ପସ୍ସମ୍ଭଯଂ କାଯସଙ୍ଖାରଂ ଅସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି। ‘ପସ୍ସମ୍ଭଯଂ କାଯସଙ୍ଖାରଂ ପସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି। ‘ପୀତିପଟିସଂଵେଦୀ ଅସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି। ‘ପୀତିପଟିସଂଵେଦୀ ପସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି। ‘ସୁଖପଟିସଂଵେଦୀ ଅସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି। ‘ସୁଖପଟିସଂଵେଦୀ ପସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି। ‘ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରପଟିସଂଵେଦୀ ଅସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି। ‘ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରପଟିସଂଵେଦୀ ପସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି। ‘ପସ୍ସମ୍ଭଯଂ ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରଂ ଅସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି। ‘ପସ୍ସମ୍ଭଯଂ ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରଂ ପସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି। ‘ଚିତ୍ତପଟିସଂଵେଦୀ ଅସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି। ‘ଚିତ୍ତପଟିସଂଵେଦୀ ପସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି । ଅଭିପ୍ପମୋଦଯଂ ଚିତ୍ତଂ…ପେ… ସମାଦହଂ ଚିତ୍ତଂ…ପେ… ଵିମୋଚଯଂ ଚିତ୍ତଂ…ପେ… ଅନିଚ୍ଚାନୁପସ୍ସୀ…ପେ… ଵିରାଗାନୁପସ୍ସୀ…ପେ… ନିରୋଧାନୁପସ୍ସୀ…ପେ… ‘ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାନୁପସ୍ସୀ ଅସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି। ‘ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାନୁପସ୍ସୀ ପସ୍ସସିସ୍ସାମୀ’ତି ସିକ୍ଖତି। ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତାନନ୍ଦ,

ଆନାପାନସ୍ସତି।

‘‘ସଚେ ଖୋ ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ଗିରିମାନନ୍ଦସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଇମା ଦସ ସଞ୍ଞା ଭାସେୟ୍ୟାସି, ଠାନଂ ଖୋ ପନେତଂ ୱିଜ୍ଜତି ଯଂ ଗିରିମାନନ୍ଦସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଇମା ଦସ ସଞ୍ଞା ସୁତ୍ୱା ସୋ ଆବାଧୋ ଠାନସୋ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେୟ୍ୟା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକେ ଇମା ଦସ ସଞ୍ଞା ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଯେନାଯସ୍ମା ଗିରିମାନନ୍ଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମତୋ ଗିରିମାନନ୍ଦସ୍ସ ଇମା ଦସ ସଞ୍ଞା ଅଭାସି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମତୋ ଗିରିମାନନ୍ଦସ୍ସ ଦସ ସଞ୍ଞା ସୁତ୍ୱା ସୋ ଆବାଧୋ ଠାନସୋ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭି। ୱୁଟ୍ଠହି ଚାଯସ୍ମା ଗିରିମାନନ୍ଦୋ ତମ୍ହା ଆବାଧା। ତଥା ପହୀନୋ ଚ ପନାଯସ୍ମତୋ ଗିରିମାନନ୍ଦସ୍ସ ସୋ ଆବାଧୋ ଅହୋସୀ’’ତି। ଦସମଂ।

ସଚିତ୍ତୱଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ସଚିତ୍ତଞ୍ଚ ସାରିପୁତ୍ତ, ଠିତି ଚ ସମଥେନ ଚ;

ପରିହାନେ ଚ ଦ୍ୱେ ସଞ୍ଞା, ମୂଲା ପବ୍ବଜିତଂ ଗିରୀତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୭) ୨। ଯମକଵଗ୍ଗୋ

୧। ଅଵିଜ୍ଜାସୁତ୍ତଂ

୬୧। ‘‘ପୁରିମା , ଭିକ୍ଖଵେ, କୋଟି ନ ପଞ୍ଞାଯତି ଅଵିଜ୍ଜାଯ – ‘ଇତୋ ପୁବ୍ବେ ଅଵିଜ୍ଜା ନାହୋସି, ଅଥ ପଚ୍ଛା ସମଭଵୀ’ତି। ଏଵଞ୍ଚେତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵୁଚ୍ଚତି, ଅଥ ଚ ପନ ପଞ୍ଞାଯତି – ‘ଇଦପ୍ପଚ୍ଚଯା ଅଵିଜ୍ଜା’ତି।

‘‘ଅଵିଜ୍ଜମ୍ପାହଂ [ଅଵିଜ୍ଜମ୍ପହଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)], ଭିକ୍ଖଵେ, ସାହାରଂ ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ଅଵିଜ୍ଜାଯ? ‘ପଞ୍ଚ ନୀଵରଣା’ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ। ପଞ୍ଚପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନୀଵରଣେ ସାହାରେ ଵଦାମି , ନୋ ଅନାହାରେ। କୋ ଚାହାରୋ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ନୀଵରଣାନଂ? ‘ତୀଣି ଦୁଚ୍ଚରିତାନୀ’ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ। ତୀଣିପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦୁଚ୍ଚରିତାନି ସାହାରାନି ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରାନି। କୋ ଚାହାରୋ ତିଣ୍ଣଂ ଦୁଚ୍ଚରିତାନଂ? ‘ଇନ୍ଦ୍ରିଯଅସଂଵରୋ’ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ। ଇନ୍ଦ୍ରିଯଅସଂଵରମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସାହାରଂ ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ଇନ୍ଦ୍ରିଯଅସଂଵରସ୍ସ? ‘ଅସତାସମ୍ପଜଞ୍ଞ’ନ୍ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ। ଅସତାସମ୍ପଜଞ୍ଞମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସାହାରଂ ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ଅସତାସମ୍ପଜଞ୍ଞସ୍ସ? ‘ଅଯୋନିସୋମନସିକାରୋ’ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ। ଅଯୋନିସୋମନସିକାରମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସାହାରଂ ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ଅଯୋନିସୋମନସିକାରସ୍ସ? ‘ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯ’ନ୍ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ। ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସାହାରଂ ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯସ୍ସ? ‘ଅସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସଵନ’ନ୍ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ। ଅସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସଵନମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସାହାରଂ ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ଅସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସଵନସ୍ସ? ‘ଅସପ୍ପୁରିସସଂସେଵୋ’ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ।

‘‘ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅସପ୍ପୁରିସସଂସେଵୋ ପରିପୂରୋ ଅସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସଵନଂ ପରିପୂରେତି, ଅସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସଵନଂ ପରିପୂରଂ ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ ପରିପୂରେତି, ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ ପରିପୂରଂ ଅଯୋନିସୋମନସିକାରଂ ପରିପୂରେତି, ଅଯୋନିସୋମନସିକାରୋ ପରିପୂରୋ ଅସତାସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପରିପୂରେତି, ଅସତାସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପରିପୂରଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯଅସଂଵରଂ ପରିପୂରେତି, ଇନ୍ଦ୍ରିଯଅସଂଵରୋ ପରିପୂରୋ ତୀଣି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି ପରିପୂରେତି, ତୀଣି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି ପରିପୂରାନି ପଞ୍ଚ ନୀଵରଣେ ପରିପୂରେନ୍ତି, ପଞ୍ଚ ନୀଵରଣା ପରିପୂରା ଅଵିଜ୍ଜଂ ପରିପୂରେନ୍ତି। ଏଵମେତିସ୍ସା ଅଵିଜ୍ଜାଯ ଆହାରୋ ହୋତି, ଏଵଞ୍ଚ ପାରିପୂରି।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି , ଭିକ୍ଖଵେ, ଉପରିପବ୍ବତେ ଥୁଲ୍ଲଫୁସିତକେ ଦେଵେ ଵସ୍ସନ୍ତେ ( ) [(ଗଲଗଲାଯନ୍ତେ) (ସୀ।), (ଗଢଅଗଢଆଯନ୍ତେ) (ସ୍ୟା।)] ତଂ ଉଦକଂ ଯଥାନିନ୍ନଂ ପଵତ୍ତମାନଂ ପବ୍ବତକନ୍ଦରପଦରସାଖା ପରିପୂରେତି, ପବ୍ବତକନ୍ଦରପଦରସାଖା ପରିପୂରା କୁସୋବ୍ଭେ [କୁସ୍ସୁବ୍ଭେ (ସୀ।), କୁସୁବ୍ଭେ (ସ୍ୟା।), କୁସୋମ୍ଭେ (କ।) ଅ। ନି। ୩।୯୬] ପରିପୂରେନ୍ତି। କୁସୋବ୍ଭା ପରିପୂରା ମହାସୋବ୍ଭେ [ମହାସୋମ୍ଭେ (କ।)] ପରିପୂରେନ୍ତି, ମହାସୋବ୍ଭା ପରିପୂରା କୁନ୍ନଦିଯୋ ପରିପୂରେନ୍ତି, କୁନ୍ନଦିଯୋ ପରିପୂରା ମହାନଦିଯୋ ପରିପୂରେନ୍ତି, ମହାନଦିଯୋ ପରିପୂରା ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ସାଗରଂ ପରିପୂରେନ୍ତି; ଏଵମେତସ୍ସ ମହାସମୁଦ୍ଦସ୍ସ ସାଗରସ୍ସ ଆହାରୋ ହୋତି, ଏଵଞ୍ଚ ପାରିପୂରି।

‘‘ଏଵମେଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅସପ୍ପୁରିସସଂସେଵୋ ପରିପୂରୋ ଅସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସଵନଂ ପରିପୂରେତି, ଅସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସଵନଂ ପରିପୂରଂ ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ ପରିପୂରେତି, ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ ପରିପୂରଂ ଅଯୋନିସୋମନସିକାରଂ ପରିପୂରେତି, ଅଯୋନିସୋମନସିକାରୋ ପରିପୂରୋ ଅସତାସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପରିପୂରେତି, ଅସତାସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପରିପୂରଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯଅସଂଵରଂ ପରିପୂରେତି, ଇନ୍ଦ୍ରିଯଅସଂଵରୋ ପରିପୂରୋ ତୀଣି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି ପରିପୂରେତି, ତୀଣି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି ପରିପୂରାନି ପଞ୍ଚ ନୀଵରଣେ ପରିପୂରେନ୍ତି, ପଞ୍ଚ ନୀଵରଣା ପରିପୂରା ଅଵିଜ୍ଜଂ ପରିପୂରେନ୍ତି; ଏଵମେତିସ୍ସା ଅଵିଜ୍ଜାଯ ଆହାରୋ ହୋତି, ଏଵଞ୍ଚ ପାରିପୂରି।

‘‘ଵିଜ୍ଜାଵିମୁତ୍ତିମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସାହାରଂ ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ଵିଜ୍ଜାଵିମୁତ୍ତିଯା? ‘ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା’ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ। ସତ୍ତପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେ ସାହାରେ ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରେ। କୋ ଚାହାରୋ ସତ୍ତନ୍ନଂ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗାନଂ? ‘ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା’ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ। ଚତ୍ତାରୋପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସତିପଟ୍ଠାନେ ସାହାରେ ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରେ। କୋ ଚାହାରୋ ଚତୁନ୍ନଂ ସତିପଟ୍ଠାନାନଂ? ‘ତୀଣି ସୁଚରିତାନୀ’ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ। ତୀଣିପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସୁଚରିତାନି ସାହାରାନି ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରାନି। କୋ ଚାହାରୋ ତିଣ୍ଣଂ ସୁଚରିତାନଂ? ‘ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରୋ’ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ। ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସାହାରଂ ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରସ୍ସ? ‘ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞ’ନ୍ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ।

ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାହାରଂ ୱଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞସ୍ସ? ‘ଯୋନିସୋମନସିକାରୋ’ତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ। ଯୋନିସୋମନସିକାରମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାହାରଂ ୱଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ଯୋନିସୋମନସିକାରସ୍ସ? ‘ସଦ୍ଧା’ତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ। ସଦ୍ଧମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାହାରଂ ୱଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ସଦ୍ଧାଯ ? ‘ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସୱନ’ନ୍ତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ। ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସୱନମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ , ସାହାରଂ ୱଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସୱନସ୍ସ? ‘ସପ୍ପୁରିସସଂସେୱୋ’ତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ।

‘‘ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସପ୍ପୁରିସସଂସେୱୋ ପରିପୂରୋ ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସୱନଂ ପରିପୂରେତି, ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସୱନଂ ପରିପୂରଂ ସଦ୍ଧଂ ପରିପୂରେତି, ସଦ୍ଧା ପରିପୂରା ଯୋନିସୋମନସିକାରଂ ପରିପୂରେତି, ଯୋନିସୋମନସିକାରୋ ପରିପୂରୋ ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପରିପୂରେତି, ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପରିପୂରଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରଂ ପରିପୂରେତି, ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରୋ ପରିପୂରୋ ତୀଣି ସୁଚରିତାନି ପରିପୂରେତି, ତୀଣି ସୁଚରିତାନି ପରିପୂରାନି ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନେ ପରିପୂରେନ୍ତି, ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ପରିପୂରା ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେ ପରିପୂରେନ୍ତି, ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ପରିପୂରା ୱିଜ୍ଜାୱିମୁତ୍ତିଂ ପରିପୂରେନ୍ତି; ଏୱମେତିସ୍ସା ୱିଜ୍ଜାୱିମୁତ୍ତିଯା ଆହାରୋ ହୋତି, ଏୱଞ୍ଚ ପାରିପୂରି।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପରିପବ୍ବତେ ଥୁଲ୍ଲଫୁସିତକେ ଦେୱେ ୱସ୍ସନ୍ତେ ତଂ ଉଦକଂ ଯଥାନିନ୍ନଂ ପୱତ୍ତମାନଂ ପବ୍ବତକନ୍ଦରପଦରସାଖା ପରିପୂରେତି, ପବ୍ବତକନ୍ଦରପଦରସାଖା ପରିପୂରା କୁସୋବ୍ଭେ ପରିପୂରେନ୍ତି, କୁସୋବ୍ଭା ପରିପୂରା ମହାସୋବ୍ଭେ ପରିପୂରେନ୍ତି, ମହାସୋବ୍ଭା ପରିପୂରା କୁନ୍ନଦିଯୋ ପରିପୂରେନ୍ତି, କୁନ୍ନଦିଯୋ ପରିପୂରା ମହାନଦିଯୋ ପରିପୂରେନ୍ତି, ମହାନଦିଯୋ ପରିପୂରା ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ସାଗରଂ ପରିପୂରେନ୍ତି; ଏୱମେତସ୍ସ ମହାସମୁଦ୍ଦସ୍ସ ସାଗରସ୍ସ ଆହାରୋ ହୋତି, ଏୱଞ୍ଚ ପାରିପୂରି।

‘‘ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସପ୍ପୁରିସସଂସେୱୋ ପରିପୂରୋ ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସୱନଂ ପରିପୂରେତି, ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସୱନଂ ପରିପୂରଂ ସଦ୍ଧଂ ପରିପୂରେତି, ସଦ୍ଧା ପରିପୂରା ଯୋନିସୋମନସିକାରଂ ପରିପୂରେତି, ଯୋନିସୋମନସିକାରୋ ପରିପୂରୋ ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପରିପୂରେତି, ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପରିପୂରଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରଂ ପରିପୂରେତି, ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂୱରୋ ପରିପୂରୋ ତୀଣି ସୁଚରିତାନି ପରିପୂରେତି, ତୀଣି ସୁଚରିତାନି ପରିପୂରାନି ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନେ ପରିପୂରେନ୍ତି, ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ପରିପୂରା ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେ ପରିପୂରେନ୍ତି, ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ପରିପୂରା ୱିଜ୍ଜାୱିମୁତ୍ତିଂ ପରିପୂରେନ୍ତି; ଏୱମେତିସ୍ସା ୱିଜ୍ଜାୱିମୁତ୍ତିଯା ଆହାରୋ ହୋତି, ଏୱଞ୍ଚ ପାରିପୂରୀ’’ତି। ପଠମଂ।

୨। ତଣ୍ହାସୁତ୍ତଂ

୬୨। ‘‘ପୁରିମା, ଭିକ୍ଖୱେ, କୋଟି ନ ପଞ୍ଞାଯତି ଭୱତଣ୍ହାଯ – ‘ଇତୋ ପୁବ୍ବେ ଭୱତଣ୍ହା ନାହୋସି , ଅଥ ପଚ୍ଛା ସମଭୱୀ’ତି। ଏୱଞ୍ଚେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱୁଚ୍ଚତି, ଅଥ ଚ ପନ ପଞ୍ଞାଯତି – ‘ଇଦପ୍ପଚ୍ଚଯା ଭୱତଣ୍ହା’ତି।

‘‘ଭୱତଣ୍ହମ୍ପାହଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ସାହାରଂ ୱଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ଭୱତଣ୍ହାଯ? ‘ଅୱିଜ୍ଜା’ତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ। ଅୱିଜ୍ଜମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାହାରଂ ୱଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାଯ? ‘ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣା’ତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ। ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣେପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାହାରେ ୱଦାମି, ନୋ ଅନାହାରେ। କୋ ଚାହାରୋ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ନୀୱରଣାନଂ? ‘ତୀଣି ଦୁଚ୍ଚରିତାନୀ’ତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ। ତୀଣିପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଦୁଚ୍ଚରିତାନି ସାହାରାନି ୱଦାମି, ନୋ ଅନାହାରାନି। କୋ ଚାହାରୋ ତିଣ୍ଣନ୍ନଂ ଦୁଚ୍ଚରିତାନଂ? ‘ଇନ୍ଦ୍ରିଯଅସଂୱରୋ’ତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ। ଇନ୍ଦ୍ରିଯଅସଂୱରମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାହାରଂ ୱଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ । କୋ ଚାହାରୋ ଇନ୍ଦ୍ରିଯଅସଂୱରସ୍ସ? ‘ଅସତାସମ୍ପଜଞ୍ଞ’ନ୍ତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ। ଅସତାସମ୍ପଜଞ୍ଞମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାହାରଂ ୱଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ଅସତା ସମ୍ପଜଞ୍ଞସ୍ସ? ‘ଅଯୋନିସୋମନସିକାରୋ’ତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ। ଅଯୋନିସୋମନସିକାରମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାହାରଂ ୱଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ଅଯୋନିସୋମନସିକାରସ୍ସ? ‘ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯ’ନ୍ତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ। ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାହାରଂ ୱଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯସ୍ସ? ‘ଅସ୍ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସୱନ’ନ୍ତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ। ଅସ୍ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସୱନମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାହାରଂ ୱଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ଅସ୍ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସୱନସ୍ସ? ‘ଅସପ୍ପୁରିସସଂସେୱୋ’ତିସ୍ସ ୱଚନୀଯଂ।

‘‘ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସପ୍ପୁରିସସଂସେୱୋ ପରିପୂରୋ ଅସ୍ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସୱନଂ ପରିପୂରେତି, ଅସ୍ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସୱନଂ ପରିପୂରଂ ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ ପରିପୂରେତି, ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ ପରିପୂରଂ ଅଯୋନିସୋମନସିକାରଂ ପରିପୂରେତି, ଅଯୋନିସୋମନସିକାରୋ ପରିପୂରୋ ଅସତାସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପରିପୂରେତି, ଅସତାସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପରିପୂରଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯଅସଂୱରଂ ପରିପୂରେତି, ଇନ୍ଦ୍ରିଯଅସଂୱରୋ ପରିପୂରୋ ତୀଣି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି ପରିପୂରେତି, ତୀଣି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି ପରିପୂରାନି ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣେ ପରିପୂରେନ୍ତି, ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣା ପରିପୂରା ଅୱିଜ୍ଜଂ ପରିପୂରେନ୍ତି, ଅୱିଜ୍ଜା ପରିପୂରା ଭୱତଣ୍ହଂ ପରିପୂରେତି; ଏୱମେତିସ୍ସା ଭୱତଣ୍ହାଯ ଆହାରୋ ହୋତି, ଏୱଞ୍ଚ ପାରିପୂରି।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଉପରିପବ୍ବତେ ଥୁଲ୍ଲଫୁସିତକେ ଦେଵେ ଵସ୍ସନ୍ତେ ତଂ ଉଦକଂ ଯଥାନିନ୍ନଂ ପଵତ୍ତମାନଂ ପବ୍ବତକନ୍ଦରପଦରସାଖା ପରିପୂରେତି, ପବ୍ବତକନ୍ଦରପଦରସାଖା ପରିପୂରା କୁସୋବ୍ଭେ ପରିପୂରେନ୍ତି , କୁସୋବ୍ଭା ପରିପୂରା ମହାସୋବ୍ଭେ ପରିପୂରେନ୍ତି, ମହାସୋବ୍ଭା ପରିପୂରା କୁନ୍ନଦିଯୋ ପରିପୂରେନ୍ତି, କୁନ୍ନଦିଯୋ ପରିପୂରା ମହାନଦିଯୋ ପରିପୂରେନ୍ତି, ମହାନଦିଯୋ ପରିପୂରା ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ସାଗରଂ ପରିପୂରେନ୍ତି; ଏଵମେତସ୍ସ ମହାସମୁଦ୍ଦସ୍ସ ସାଗରସ୍ସ ଆହାରୋ ହୋତି, ଏଵଞ୍ଚ ପାରିପୂରି।

‘‘ଏଵମେଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅସପ୍ପୁରିସସଂସେଵୋ ପରିପୂରୋ ଅସ୍ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସଵନଂ ପରିପୂରେତି, ଅସ୍ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସଵନଂ ପରିପୂରଂ ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ ପରିପୂରେତି, ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ ପରିପୂରଂ ଅଯୋନିସୋମନସିକାରଂ ପରିପୂରେତି, ଅଯୋନିସୋମନସିକାରୋ ପରିପୂରୋ ଅସତାସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପରିପୂରେତି, ଅସତାସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପରିପୂରଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯଅସଂଵରଂ ପରିପୂରେତି, ଇନ୍ଦ୍ରିଯଅସଂଵରୋ ପରିପୂରୋ ତୀଣି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି ପରିପୂରେତି, ତୀଣି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି ପରିପୂରାନି ପଞ୍ଚ ନୀଵରଣେ ପରିପୂରେନ୍ତି, ପଞ୍ଚ ନୀଵରଣା ପରିପୂରା ଅଵିଜ୍ଜଂ ପରିପୂରେନ୍ତି, ଅଵିଜ୍ଜା ପରିପୂରା ଭଵତଣ୍ହଂ ପରିପୂରେତି; ଏଵମେତିସ୍ସା ଭଵତଣ୍ହାଯ ଆହାରୋ ହୋତି, ଏଵଞ୍ଚ ପାରିପୂରି।

‘‘ଵିଜ୍ଜାଵିମୁତ୍ତିମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସାହାରଂ ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ଵିଜ୍ଜାଵିମୁତ୍ତିଯା? ‘ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା’ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ। ସତ୍ତପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେ ସାହାରେ ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରେ। କୋ ଚାହାରୋ ସତ୍ତନ୍ନଂ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗାନଂ? ‘ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା’ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ। ଚତ୍ତାରୋପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସତିପଟ୍ଠାନେ ସାହାରେ ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରେ। କୋ ଚାହାରୋ ଚତୁନ୍ନଂ ସତିପଟ୍ଠାନାନଂ? ‘ତୀଣି ସୁଚରିତାନୀ’ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ। ତୀଣିପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସୁଚରିତାନି ସାହାରାନି ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରାନି। କୋ ଚାହାରୋ ତିଣ୍ଣନ୍ନଂ ସୁଚରିତାନଂ? ‘ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରୋ’ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ। ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସାହାରଂ ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରସ୍ସ? ‘ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞ’ନ୍ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ। ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସାହାରଂ ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞସ୍ସ? ‘ଯୋନିସୋମନସିକାରୋ’ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ। ଯୋନିସୋମନସିକାରମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସାହାରଂ ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ଯୋନିସୋମନସିକାରସ୍ସ? ‘ସଦ୍ଧା’ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ। ସଦ୍ଧମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସାହାରଂ ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ସଦ୍ଧାଯ? ‘ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସଵନ’ନ୍ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ। ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସଵନମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସାହାରଂ ଵଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚାହାରୋ ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସଵନସ୍ସ? ‘ସପ୍ପୁରିସସଂସେଵୋ’ତିସ୍ସ ଵଚନୀଯଂ।

‘‘ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସପ୍ପୁରିସସଂସେଵୋ ପରିପୂରୋ ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସଵନଂ ପରିପୂରେତି, ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସଵନଂ ପରିପୂରଂ ସଦ୍ଧଂ ପରିପୂରେତି, ସଦ୍ଧା ପରିପୂରା ଯୋନିସୋମନସିକାରଂ ପରିପୂରେତି, ଯୋନିସୋମନସିକାରୋ ପରିପୂରୋ ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପରିପୂରେତି, ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପରିପୂରଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରଂ ପରିପୂରେତି, ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂଵରୋ ପରିପୂରୋ ତୀଣି ସୁଚରିତାନି ପରିପୂରେତି, ତୀଣି ସୁଚରିତାନି ପରିପୂରାନି ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନେ ପରିପୂରେନ୍ତି, ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ପରିପୂରା ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେ ପରିପୂରେନ୍ତି , ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ପରିପୂରା ଵିଜ୍ଜାଵିମୁତ୍ତିଂ ପରିପୂରେନ୍ତି; ଏଵମେତିସ୍ସା ଵିଜ୍ଜାଵିମୁତ୍ତିଯା ଆହାରୋ ହୋତି, ଏଵଞ୍ଚ ପାରିପୂରି।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଉପରିପବ୍ବତେ ଥୁଲ୍ଲଫୁସିତକେ ଦେଵେ ଵସ୍ସନ୍ତେ ତଂ ଉଦକଂ ଯଥାନିନ୍ନଂ ପଵତ୍ତମାନଂ…ପେ… ଏଵମେତସ୍ସ ମହାସମୁଦ୍ଦସ୍ସ ସାଗରସ୍ସ ଆହାରୋ ହୋତି, ଏଵଞ୍ଚ ପାରିପୂରି। ଏଵମେଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସପ୍ପୁରିସସଂସେଵୋ ପରିପୂରୋ ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସଵନଂ ପରିପୂରେତି…ପେ… ଏଵମେତିସ୍ସା ଵିଜ୍ଜାଵିମୁତ୍ତିଯା ଆହାରୋ ହୋତି, ଏଵଞ୍ଚ ପାରିପୂରୀ’’ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। ନିଟ୍ଠଙ୍ଗତସୁତ୍ତଂ

୬୩। ‘‘ଯେ କେଚି, ଭିକ୍ଖଵେ, ମଯି ନିଟ୍ଠଂ ଗତା ସବ୍ବେ ତେ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନା। ତେସଂ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନାନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଇଧ ନିଟ୍ଠା, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଇଧ ଵିହାଯ ନିଟ୍ଠା। କତମେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଇଧ ନିଟ୍ଠା? ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁପରମସ୍ସ , କୋଲଂକୋଲସ୍ସ, ଏକବୀଜିସ୍ସ, ସକଦାଗାମିସ୍ସ, ଯୋ ଚ ଦିଟ୍ଠେଵ ଧମ୍ମେ ଅରହା – ଇମେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଇଧ ନିଟ୍ଠା। କତମେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଇଧ ଵିହାଯ ନିଟ୍ଠା? ଅନ୍ତରାପରିନିବ୍ବାଯିସ୍ସ, ଉପହଚ୍ଚପରିନିବ୍ବାଯିସ୍ସ, ଅସଙ୍ଖାରପରିନିବ୍ବାଯିସ୍ସ, ସସଙ୍ଖାରପରିନିବ୍ବାଯିସ୍ସ, ଉଦ୍ଧଂସୋତସ୍ସ ଅକନିଟ୍ଠଗାମିନୋ – ଇମେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଇଧ ଵିହାଯ ନିଟ୍ଠା। ଯେ କେଚି, ଭିକ୍ଖଵେ, ମଯି ନିଟ୍ଠଂ ଗତା, ସବ୍ବେ ତେ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନା। ତେସଂ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନାନଂ ଇମେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଇଧ ନିଟ୍ଠା, ଇମେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଇଧ ଵିହାଯ ନିଟ୍ଠା’’ତି। ତତିଯଂ।

୪। ଅଵେଚ୍ଚପ୍ପସନ୍ନସୁତ୍ତଂ

୬୪। ‘‘ଯେ କେଚି, ଭିକ୍ଖଵେ, ମଯି ଅଵେଚ୍ଚପ୍ପସନ୍ନା, ସବ୍ବେ ତେ ସୋତାପନ୍ନା। ତେସଂ ସୋତାପନ୍ନାନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଇଧ ନିଟ୍ଠା, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଇଧ ଵିହାଯ ନିଟ୍ଠା।

କତମେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଇଧ ନିଟ୍ଠା? ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁପରମସ୍ସ, କୋଲଂକୋଲସ୍ସ, ଏକବୀଜିସ୍ସ, ସକଦାଗାମିସ୍ସ, ଯୋ ଚ ଦିଟ୍ଠେଵ ଧମ୍ମେ ଅରହା – ଇମେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଇଧ ନିଟ୍ଠା। କତମେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଇଧ ଵିହାଯ ନିଟ୍ଠା? ଅନ୍ତରାପରିନିବ୍ବାଯିସ୍ସ, ଉପହଚ୍ଚପରିନିବ୍ବାଯିସ୍ସ, ଅସଙ୍ଖାରପରିନିବ୍ବାଯିସ୍ସ, ସସଙ୍ଖାରପରିନିବ୍ବାଯିସ୍ସ, ଉଦ୍ଧଂସୋତସ୍ସ ଅକନିଟ୍ଠଗାମିନୋ – ଇମେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଇଧ ଵିହାଯ ନିଟ୍ଠା। ଯେ କେଚି, ଭିକ୍ଖଵେ , ମଯି ଅଵେଚ୍ଚପ୍ପସନ୍ନା ସବ୍ବେ ତେ ସୋତାପନ୍ନା। ତେସଂ ସୋତାପନ୍ନାନଂ ଇମେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଇଧ ନିଟ୍ଠା, ଇମେସଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଇଧ ଵିହାଯ ନିଟ୍ଠା''ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ପଠମସୁଖସୁତ୍ତଂ

୬୫। ଏକଂ ସମଯଂ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ମଗଧେସୁ ଵିହରତି ନାଲକଗାମକେ। ଅଥ ଖୋ ସାମଣ୍ଡକାନି ପରିବ୍ବାଜକୋ ଯେନାଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଆଯସ୍ମତା ସାରିପୁତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ଵୀତିସାରେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସାମଣ୍ଡକାନି ପରିବ୍ବାଜକୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ –

''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆଵୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ସୁଖଂ, କିଂ ଦୁକ୍ଖ''ନ୍ତି? ''ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତି ଖୋ, ଆଵୁସୋ , ଦୁକ୍ଖା, ଅନଭିନିବ୍ବତ୍ତି ସୁଖା। ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତିଯା, ଆଵୁସୋ, ସତି ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ – ସୀତଂ ଉଣ୍ହଂ ଜିଘଚ୍ଛା ପିପାସା ଉଚ୍ଚାରୋ ପସ୍ସାଵୋ ଅଗ୍ଗିସମ୍ଫସ୍ସୋ ଦଣ୍ଡସମ୍ଫସ୍ସୋ ସତ୍ଥସମ୍ଫସ୍ସୋ ଞାତୀପି ମିତ୍ତାପି ସଙ୍ଗମ୍ମ ସମାଗମ୍ମ ରୋସେନ୍ତି। ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତିଯା, ଆଵୁସୋ, ସତି ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ। ଅନଭିନିବ୍ବତ୍ତିଯା, ଆଵୁସୋ, ସତି ଇଦଂ ସୁଖଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ – ନ ସୀତଂ ନ ଉଣ୍ହଂ ନ ଜିଘଚ୍ଛା ନ ପିପାସା ନ ଉଚ୍ଚାରୋ ନ ପସ୍ସାଵୋ ନ ଅଗ୍ଗିସମ୍ଫସ୍ସୋ ନ ଦଣ୍ଡସମ୍ଫସ୍ସୋ ନ ସତ୍ଥସମ୍ଫସ୍ସୋ ଞାତୀପି ମିତ୍ତାପି ସଙ୍ଗମ୍ମ ସମାଗମ୍ମ ନ ରୋସେନ୍ତି। ଅନଭିନିବ୍ବତ୍ତିଯା, ଆଵୁସୋ, ସତି ଇଦଂ ସୁଖଂ ପାଟିକଙ୍ଖ''ନ୍ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଦୁତିଯସୁଖସୁତ୍ତଂ

୬୬। ଏକଂ ସମଯଂ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ମଗଧେସୁ ଵିହରତି ନାଲକଗାମକେ। ଅଥ ଖୋ ସାମଣ୍ଡକାନି ପରିବ୍ବାଜକୋ ଯେନାଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଆଯସ୍ମତା ସାରିପୁତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ଵୀତିସାରେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସାମଣ୍ଡକାନି ପରିବ୍ବାଜକୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ –

''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଵିନଯେ ସୁଖଂ, କିଂ ଦୁକ୍ଖ''ନ୍ତି? ''ଅନଭିରତି ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଵିନଯେ ଦୁକ୍ଖା, ଅଭିରତି ସୁଖା। ଅନଭିରତିଯା, ଆଵୁସୋ, ସତି ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ – ଗଚ୍ଛନ୍ତୋପି ସୁଖଂ ସାତଂ ନାଧିଗଚ୍ଛତି, ଠିତୋପି… ନିସିନ୍ନୋପି… ସଯାନୋପି… ଗାମଗତୋପି… ଅରଞ୍ଞଗତୋପି… ରୁକ୍ଖମୂଲଗତୋପି… ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତୋପି… ଅବ୍ଭୋକାସଗତୋପି… ଭିକ୍ଖୁମଜ୍ଝଗତୋପି ସୁଖଂ ସାତଂ ନାଧିଗଚ୍ଛତି। ଅନଭିରତିଯା, ଆଵୁସୋ, ସତି ଇଦଂ ଦୁକ୍ଖଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ।

''ଅଭିରତିଯା, ଆଵୁସୋ, ସତି ଇଦଂ ସୁଖଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ – ଗଚ୍ଛନ୍ତୋପି ସୁଖଂ ସାତଂ ଅଧିଗଚ୍ଛତି, ଠିତୋପି… ନିସିନ୍ନୋପି… ସଯାନୋପି… ଗାମଗତୋପି… ଅରଞ୍ଞଗତୋପି… ରୁକ୍ଖମୂଲଗତୋପି… ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତୋପି… ଅବ୍ଭୋକାସଗତୋପି… ଭିକ୍ଖୁମଜ୍ଝଗତୋପି ସୁଖଂ ସାତଂ ଅଧିଗଚ୍ଛତି। ଅଭିରତିଯା, ଆଵୁସୋ, ସତି ଇଦଂ ସୁଖଂ ପାଟିକଙ୍ଖ''ନ୍ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ପଠମନଳକପାନସୁତ୍ତଂ

୬୭। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା କୋସଲେସୁ ଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ମହତା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯେନ ନଳକପାନଂ ନାମ କୋସଲାନଂ ନିଗମୋ ତଦଵସରି। ତତ୍ର ସୁଦଂ ଭଗଵା ନଳକପାନେ ଵିହରତି ପଲାସଵନେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଭଗଵା ତଦହୁପୋସଥେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିଵୁତୋ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ବହୁଦେଵ ରତ୍ତିଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେତ୍ଵା ସମାଦପେତ୍ଵା ସମୁତ୍ତେଜେତ୍ଵା ସମ୍ପହଂସେତ୍ଵା ତୁଣ୍ହୀଭୂତଂ ତୁଣ୍ହୀଭୂତଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ଅନୁଵିଲୋକେତ୍ଵା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଆମନ୍ତେସି –

''ଵିଗତଥିନମିଦ୍ଧୋ [ଵିଗତଥୀନମିଦ୍ଧୋ (ସୀ। ସ୍ଯା। କଂ। ପୀ।)] ଖୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ। ପଟିଭାତୁ ତଂ, ସାରିପୁତ୍ତ , ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମୀ କଥା। ପିଟ୍ଠି ମେ ଆଗିଲାଯତି; ତମହଂ ଆଯମିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏଵଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭଗଵତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ଚତୁଗ୍ଗୁଣଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ଵା ଦକ୍ଖିଣେନ ପସ୍ସେନ ସୀହସେଯ୍ଯଂ କପ୍ପେସି ପାଦେ ପାଦଂ ଅଚ୍ଚାଧାଯ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ

ଉଟ୍ଠାନସଞ୍ଞଂ ମନସି କରିତ୍ୱା। ତତ୍ର ଖୋ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଆଵୁସୋ ଭିକ୍ଖଵେ''ତି। ''ଆଵୁସୋ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆୟସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଏତଦଵୋଚ –

''ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଆଵୁସୋ, ସଦ୍ଧା ନତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ହିରୀ [ହିରି (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ନତ୍ଥି… ଓତ୍ତପ୍ପଂ ନତ୍ଥି … ଵୀରିୟଂ [ଵିରିୟଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ। ପୀ।)] ନତ୍ଥି… ପଞ୍ଞା ନତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ତସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ଵା ଦିଵସୋ ଵା ଆଗଚ୍ଛତି, ହାନିୟେଵ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ଵୁଦ୍ଧି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆଵୁସୋ, କାଳପକ୍ଖେ ଚନ୍ଦସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ଵା ଦିଵସୋ ଵା ଆଗଚ୍ଛତି, ହାୟତେଵ ଵଣ୍ଣେନ ହାୟତି ମଣ୍ଡଲେନ ହାୟତି ଆଭାୟ ହାୟତି ଆରୋହପରିଣାହେନ; ଏଵମେଵଂ ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି ସଦ୍ଧା ନତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ହିରୀ ନତ୍ଥି… ଓତ୍ତପ୍ପଂ ନତ୍ଥି… ଵୀରିୟଂ ନତ୍ଥି… ପଞ୍ଞା ନତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ତସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ଵା ଦିଵସୋ ଵା ଆଗଚ୍ଛତି, ହାନିୟେଵ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ଵୁଦ୍ଧି।

''ଅସ୍ସଦ୍ଧୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ପରିହାନମେତଂ; 'ଅହିରିକୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ପରିହାନମେତଂ; 'ଅନୋତ୍ତପ୍ପୀ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ପରିହାନମେତଂ; 'କୁସୀତୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ପରିହାନମେତଂ; 'ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ପରିହାନମେତଂ; 'କୋଧନୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ପରିହାନମେତଂ; 'ଉପନାହୀ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ପରିହାନମେତଂ; 'ପାପିଚ୍ଛୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ପରିହାନମେତଂ; 'ପାପମିତ୍ତୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ପରିହାନମେତଂ; 'ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ପରିହାନମେତଂ।

''ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଆଵୁସୋ, ସଦ୍ଧା ଅତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ହିରୀ ଅତ୍ଥି… ଓତ୍ତପ୍ପଂ ଅତ୍ଥି… ପଞ୍ଞା ଅତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ତସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ଵା ଦିଵସୋ ଵା ଆଗଚ୍ଛତି, ଵୁଦ୍ଧିୟେଵ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ପରିହାନି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆଵୁସୋ, ଜୁଣ୍ହପକ୍ଖେ ଚନ୍ଦସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ଵା ଦିଵସୋ ଵା ଆଗଚ୍ଛତି, ଵଡ୍ଢତେଵ ଵଣ୍ଣେନ ଵଡ୍ଢତି ମଣ୍ଡଲେନ ଵଡ୍ଢତି ଆଭାୟ ଵଡ୍ଢତି ଆରୋହପରିଣାହେନ; ଏଵମେଵଂ ଖୋ, ଆଵୁସୋ, ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି ସଦ୍ଧା ଅତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ହିରୀ ଅତ୍ଥି… ଓତ୍ତପ୍ପଂ ଅତ୍ଥି… ଵୀରିୟଂ ଅତ୍ଥି… ପଞ୍ଞା ଅତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ତସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ଵା ଦିଵସୋ ଵା ଆଗଚ୍ଛତି, ଵୁଦ୍ଧିୟେଵ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ପରିହାନି।

'''ସଦ୍ଧୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ଅପରିହାନମେତଂ; 'ହିରୀମା ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ଅପରିହାନମେତଂ; 'ଓତ୍ତପ୍ପୀ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ଅପରିହାନମେତଂ; 'ଆରଦ୍ଧଵୀରିୟୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ଅପରିହାନମେତଂ; 'ପଞ୍ଞଵା ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ଅପରିହାନମେତଂ; 'ଅକ୍କୋଧନୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ଅପରିହାନମେତଂ; 'ଅନୁପନାହୀ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ଅପରିହାନମେତଂ; 'ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ଅପରିହାନମେତଂ; 'କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ଅପରିହାନମେତଂ; 'ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ଆଵୁସୋ, ଅପରିହାନମେତ''ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ପଟିସଲ୍ଲାନା ଵୁଟ୍ଠିତୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଆମନ୍ତେସି – ''ସାଧୁ ସାଧୁ, ସାରିପୁତ୍ତ! ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି, ସାରିପୁତ୍ତ, ସଦ୍ଧା ନତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ହିରୀ ନତ୍ଥି… ଓତ୍ତପ୍ପଂ ନତ୍ଥି… ଵୀରିୟଂ ନତ୍ଥି… ପଞ୍ଞା ନତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ତସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ଵା ଦିଵସୋ ଵା ଆଗଚ୍ଛତି, ହାନିୟେଵ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ଵୁଦ୍ଧି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ସାରିପୁତ୍ତ, କାଳପକ୍ଖେ ଚନ୍ଦସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ଵା ଦିଵସୋ ଵା ଆଗଚ୍ଛତି, ହାୟତେଵ ଵଣ୍ଣେନ ହାୟତି ମଣ୍ଡଲେନ ହାୟତି ଆଭାୟ ହାୟତି ଆରୋହପରିଣାହେନ; ଏଵମେଵଂ ଖୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି ସଦ୍ଧା ନତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ…ପେ… ପଞ୍ଞା ନତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ତସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ଵା ଦିଵସୋ ଵା …ପେ… ନୋ ଵୁଦ୍ଧି।

'''ଅସ୍ସଦ୍ଧୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ସାରିପୁତ୍ତ, ପରିହାନମେତଂ; ଅହିରିକୋ… ଅନୋତ୍ତପ୍ପୀ… କୁସୀତୋ… ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ… କୋଧନୋ… ଉପନାହୀ… ପାପିଚ୍ଛୋ… ପାପମିତ୍ତୋ… 'ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ'ତି, ସାରିପୁତ୍ତ, ପରିହାନମେତଂ।

''ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି, ସାରିପୁତ୍ତ, ସଦ୍ଧା ଅତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ହିରୀ ଅତ୍ଥି… ଓତ୍ତପ୍ପଂ ଅତ୍ଥି… ଵୀରିୟଂ ଅତ୍ଥି… ପଞ୍ଞା ଅତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ତସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ଵା ଦିଵସୋ ଵା ଆଗଚ୍ଛତି, ଵୁଦ୍ଧିୟେଵ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ପରିହାନି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ଜୁଣ୍ହପକ୍ଖେ ଚନ୍ଦସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ଵା ଦିଵସୋ ଵା ଆଗଚ୍ଛତି, ଵଡ୍ଢତେଵ ଵଣ୍ଣେନ ଵଡ୍ଢତି ମଣ୍ଡଲେନ ଵଡ୍ଢତି ଆଭାୟ ଵଡ୍ଢତି ଆରୋହପରିଣାହେନ; ଏଵମେଵଂ ଖୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି ସଦ୍ଧା ଅତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ହିରୀ ଅତ୍ଥି… ଓତ୍ତପ୍ପଂ ଅତ୍ଥି… ଵୀରିୟଂ ଅତ୍ଥି… ପଞ୍ଞା ଅତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ତସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ଵା ଦିଵସୋ ଵା ଆଗଚ୍ଛତି, ଵୁଦ୍ଧିୟେଵ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ପରିହାନି।

‘‘‘ସଦ୍ଧୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ’ତି, ସାରିପୁତ୍ତ, ଅପରିହାନମେତଂ; ହିରୀମା… ଓତ୍ତପ୍ପୀ… ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟୋ… ପଞ୍ଞୱା… ଅକ୍କୋଧନୋ… ଅନୁପନାହୀ… ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ… କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ… ‘ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ’ତି, ସାରିପୁତ୍ତ, ଅପରିହାନମେତ’’ନ୍ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ଦୁତିୟନଳକପାନସୁତ୍ତଂ

୬୮। ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ନଳକପାନେ ୱିହରତି ପଲାସୱନେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଭଗୱା ତଦହୁପୋସଥେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିୱୁତୋ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ବହୁଦେୱ ରତ୍ତିଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମିୟା କଥାୟ ସନ୍ଦସ୍ସେତ୍ୱା ସମାଦପେତ୍ୱା ସମୁତ୍ତେଜେତ୍ୱା ସମ୍ପହଂସେତ୍ୱା ତୁଣ୍ହୀଭୂତଂ ତୁଣ୍ହୀଭୂତଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ଅନୁୱିଲୋକେତ୍ୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଆମନ୍ତେସି –

‘‘ୱିଗତଥିନମିଦ୍ଧୋ ଖୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ। ପଟିଭାତୁ ତଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମୀ କଥା। ପିଟ୍ଠି ମେ ଆଗିଲାୟତି; ତମହଂ ଆୟମିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଚତୁଗ୍ଗୁଣଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣେନ ପସ୍ସେନ ସୀହସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେସି ପାଦେ ପାଦଂ ଅଚ୍ଚାଧାୟ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ଉଟ୍ଠାନସଞ୍ଞଂ ମନସି କରିତ୍ୱା। ତତ୍ର ଖୋ ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ’’ତି! ‘‘ଆୱୁସୋ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆୟସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆୟସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଆୱୁସୋ, ସଦ୍ଧା ନତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ହିରୀ ନତ୍ଥି… ଓତ୍ତପ୍ପଂ ନତ୍ଥି… ୱୀରିୟଂ ନତ୍ଥି… ପଞ୍ଞା ନତ୍ଥି… ସୋତାୱଧାନଂ ନତ୍ଥି… ଧମ୍ମଧାରଣା ନତ୍ଥି… ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖା ନତ୍ଥି… ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପତ୍ତି ନତ୍ଥି… ଅପ୍ପମାଦୋ ନତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ତସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ୱା ଦିୱସୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି, ହାନିୟେୱ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ୱୁଦ୍ଧି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, କାଳପକ୍ଖେ ଚନ୍ଦସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ୱା ଦିୱସୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି, ହାୟତେୱ ୱଣ୍ଣେନ ହାୟତି ମଣ୍ଡଲେନ ହାୟତି ଆଭାୟ ହାୟତି ଆରୋହପରିଣାହେନ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି ସଦ୍ଧା ନତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ହିରୀ ନତ୍ଥି… ଓତ୍ତପ୍ପଂ ନତ୍ଥି… ୱୀରିୟଂ ନତ୍ଥି… ପଞ୍ଞା ନତ୍ଥି… ସୋତାୱଧାନଂ ନତ୍ଥି… ଧମ୍ମଧାରଣା ନତ୍ଥି… ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖା ନତ୍ଥି… ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପତ୍ତି ନତ୍ଥି… ଅପ୍ପମାଦୋ ନତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ତସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ୱା ଦିୱସୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି, ହାନିୟେୱ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ୱୁଦ୍ଧି।

‘‘ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି, ଆୱୁସୋ, ସଦ୍ଧା ଅତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ହିରୀ ଅତ୍ଥି… ଓତ୍ତପ୍ପଂ ଅତ୍ଥି… ୱୀରିୟଂ ଅତ୍ଥି… ପଞ୍ଞା ଅତ୍ଥି… ସୋତାୱଧାନଂ ଅତ୍ଥି… ଧମ୍ମଧାରଣା ଅତ୍ଥି… ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖା ଅତ୍ଥି… ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପତ୍ତି ଅତ୍ଥି… ଅପ୍ପମାଦୋ ଅତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ତସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ୱା ଦିୱସୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି, ୱୁଦ୍ଧିୟେୱ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ପରିହାନି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ଜୁଣ୍ହପକ୍ଖେ ଚନ୍ଦସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ୱା ଦିୱସୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି, ୱଡ୍ଢତେୱ ୱଣ୍ଣେନ ୱଡ୍ଢତି ମଣ୍ଡଲେନ ୱଡ୍ଢତି ଆଭାୟ ୱଡ୍ଢତି ଆରୋହପରିଣାହେନ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି ସଦ୍ଧା ଅତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ…ପେ… ଅପ୍ପମାଦୋ ଅତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ତସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ୱା ଦିୱସୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି, ୱୁଦ୍ଧିୟେୱ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ପରିହାନୀ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାୟ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ସାଧୁ ସାଧୁ, ସାରିପୁତ୍ତ! ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି, ସାରିପୁତ୍ତ, ସଦ୍ଧା ନତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ହିରୀ ନତ୍ଥି… ଓତ୍ତପ୍ପଂ ନତ୍ଥି… ପଞ୍ଞା ନତ୍ଥି… ୱୀରିୟଂ ନତ୍ଥି… ସୋତାୱଧାନଂ ନତ୍ଥି… ଧମ୍ମଧାରଣା ନତ୍ଥି… ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖା ନତ୍ଥି… ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପତ୍ତି ନତ୍ଥି… ଅପ୍ପମାଦୋ ନତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ତସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ୱା ଦିୱସୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି, ହାନିୟେୱ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ୱୁଦ୍ଧି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ସାରିପୁତ୍ତ, କାଳପକ୍ଖେ ଚନ୍ଦସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ୱା ଦିୱସୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି, ହାୟତେୱ ୱଣ୍ଣେନ ହାୟତି ମଣ୍ଡଲେନ ହାୟତି ଆଭାୟ ହାୟତି ଆରୋହପରିଣାହେନ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି ସଦ୍ଧା ନତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ…ପେ… ଅପ୍ପମାଦୋ ନତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ତସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ୱା ଦିୱସୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି, ହାନିୟେୱ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ୱୁଦ୍ଧି।

‘‘ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି, ସାରିପୁତ୍ତ, ସଦ୍ଧା ଅତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ହିରୀ ଅତ୍ଥି… ଓତ୍ତପ୍ପଂ ଅତ୍ଥି… ୱୀରିୟଂ ଅତ୍ଥି… ପଞ୍ଞା ଅତ୍ଥି… ସୋତାୱଧାନଂ ଅତ୍ଥି… ଧମ୍ମଧାରଣା ଅତ୍ଥି… ଅତ୍ଥୂପପରିକ୍ଖା ଅତ୍ଥି… ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପତ୍ତି ଅତ୍ଥି… ଅପ୍ପମାଦୋ ଅତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ତସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ୱା ଦିୱସୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି, ୱୁଦ୍ଧିୟେୱ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ପରିହାନି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ସାରିପୁତ୍ତ, ଜୁଣ୍ହପକ୍ଖେ ଚନ୍ଦସ୍ସ ୟା ରତ୍ତି ୱା ଦିୱସୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି, ୱଡ୍ଢତେୱ ୱଣ୍ଣେନ ୱଡ୍ଢତି ମଣ୍ଡଲେନ ୱଡ୍ଢତି ଆଭାୟ ୱଡ୍ଢତି ଆରୋହପରିଣାହେନ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ୟସ୍ସ କସ୍ସଚି ସଦ୍ଧା ଅତ୍ଥି କୁସଲେସୁ

ଧମ୍ମେସୁ…ପେ… ଅପ୍ପମାଦୋ ଅତ୍ଥି କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ତସ୍ସ ଯା ରତ୍ତି ୱା ଦିୱସୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି, ୱୁଦ୍ଧିୟେୱ ପାଟିକଙ୍ଖା କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନୋ ପରିହାନୀ''ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ପଠମକଥାୱତ୍ଥୁସୁତ୍ତଂ

୬୯। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୂ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତା ଉପଟ୍ଠାନସାଲାଯଂ ସନ୍ନିସିନ୍ନା ସନ୍ନିପତିତା ଅନେକୱିହିତଂ ତିରଚ୍ଛାନକଥଂ ଅନୁଯୁତ୍ତା ୱିହରନ୍ତି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – [ଦୀ। ନି। ୧।୧୭; ମ। ନି। ୨।୨୨୩; ସଂ। ନି। ୫।୧୦୮୦; ପାଚି। ୫୦୮] ରାଜକଥଂ ଚୋରକଥଂ ମହାମତ୍ତକଥଂ ସେନାକଥଂ ଭଯକଥଂ ଯୁଦ୍ଧକଥଂ ଅନ୍ନକଥଂ ପାନକଥଂ ୱତ୍ଥକଥଂ ସଯନକଥଂ ମାଲାକଥଂ ଗନ୍ଧକଥଂ ଞାତିକଥଂ ଯାନକଥଂ ଗାମକଥଂ ନିଗମକଥଂ ନଗରକଥଂ ଜନପଦକଥଂ ଇତ୍ଥିକଥଂ [ଇତ୍ଥିକଥଂ ପୁରିସକଥଂ (କ।) ମ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୨୩ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ] ସୂରକଥଂ ୱିସିଖାକଥଂ କୁମ୍ଭଟ୍ଠାନକଥଂ ପୁବ୍ବପେତକଥଂ ନାନତ୍ତକଥଂ ଲୋକକ୍ଖାଯିକଂ ସମୁଦ୍ଦକ୍ଖାଯିକଂ ଇତିଭୱାଭୱକଥଂ ଇତି ୱାତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ସାଯନ୍ହସମଯଂ ପଟିସଲ୍ଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ଯେନ ଉପଟ୍ଠାନସାଲା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ନିସଜ୍ଜ ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''କାଯ ନୁତ୍ଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏତରହି କଥାଯ ସନ୍ନିସିନ୍ନା ସନ୍ନିପତିତା, କା ଚ ପନ ୱୋ ଅନ୍ତରାକଥା ୱିପ୍ପକତା''ତି?

''ଇଧ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତା ଉପଟ୍ଠାନସାଲାଯଂ ସନ୍ନିସିନ୍ନା ସନ୍ନିପତିତା ଅନେକୱିହିତଂ ତିରଚ୍ଛାନକଥଂ ଅନୁଯୁତ୍ତା ୱିହରାମ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ରାଜକଥଂ ଚୋରକଥଂ…ପେ… ଇତିଭୱାଭୱକଥଂ ଇତି ୱା''ତି। ''ନ ଖୋ ପନେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୁମ୍ହାକଂ ପତିରୂପଂ କୁଲପୁତ୍ତାନଂ ସଦ୍ଧାଯ ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜିତାନଂ, ଯଂ ତୁମ୍ହେ ଅନେକୱିହିତଂ ତିରଚ୍ଛାନକଥଂ ଅନୁଯୁତ୍ତା ୱିହରେୟ୍ୟାଥ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ରାଜକଥଂ ଚୋରକଥଂ ମହାମତ୍ତକଥଂ ସେନାକଥଂ ଭଯକଥଂ ଯୁଦ୍ଧକଥଂ ଅନ୍ନକଥଂ ପାନକଥଂ ୱତ୍ଥକଥଂ ସଯନକଥଂ ମାଲାକଥଂ ଗନ୍ଧକଥଂ ଞାତିକଥଂ ଯାନକଥଂ ଗାମକଥଂ ନିଗମକଥଂ ନଗରକଥଂ ଜନପଦକଥଂ ଇତ୍ଥିକଥଂ ସୂରକଥଂ ୱିସିଖାକଥଂ କୁମ୍ଭଟ୍ଠାନକଥଂ ପୁବ୍ବପେତକଥଂ ନାନତ୍ତକଥଂ ଲୋକକ୍ଖାଯିକଂ ସମୁଦ୍ଦକ୍ଖାଯିକଂ ଇତିଭୱାଭୱକଥଂ ଇତି ୱାତି।

''ଦସଯିମାନି , ଭିକ୍ଖୱେ, କଥାୱତ୍ଥୂନି। କତମାନି ଦସ? ଅପ୍ପିଚ୍ଛକଥା, ସନ୍ତୁଟ୍ଠିକଥା, ପୱିୱେକକଥା , ଅସଂସଗ୍ଗକଥା, ୱୀରିଯାରମ୍ଭକଥା, ସୀଲକଥା, ସମାଧିକଥା, ପଞ୍ଞାକଥା, ୱିମୁତ୍ତିକଥା, ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନକଥାତି – ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ କଥାୱତ୍ଥୂନି।

''ଇମେସଂ ଚେ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସନ୍ନଂ କଥାୱତ୍ଥୂନଂ ଉପାଦାଯୁପାଦାଯ କଥଂ କଥେୟ୍ୟାଥ, ଇମେସମ୍ପି ଚନ୍ଦିମସୂରିଯାନଂ ଏୱଂମହିଦ୍ଧିକାନଂ ଏୱଂମହାନୁଭାୱାନଂ ତେଜସା ତେଜଂ ପରିଯାଦିୟେୟ୍ୟାଥ, କୋ ପନ ୱାଦୋ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନ''ନ୍ତି! ନୱମଂ।

୧୦। ଦୁତିଯକଥାୱତ୍ଥୁସୁତ୍ତଂ

୭୦। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୂ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତା ଉପଟ୍ଠାନସାଲାଯଂ ସନ୍ନିସିନ୍ନା ସନ୍ନିପତିତା ଅନେକୱିହିତଂ ତିରଚ୍ଛାନକଥଂ ଅନୁଯୁତ୍ତା ୱିହରନ୍ତି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ରାଜକଥଂ ଚୋରକଥଂ ମହାମତ୍ତକଥଂ…ପେ… ଇତିଭୱାଭୱକଥଂ ଇତି ୱାତି।

''ଦସଯିମାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାସଂସାନି ଠାନାନି। କତମାନି ଦସ? ଇଧ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ତନା ଚ ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ହୋତି, ଅପ୍ପିଚ୍ଛକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା ହୋତି। 'ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅପ୍ପିଚ୍ଛକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା'ତି ପାସଂସମେତଂ ଠାନଂ।

''ଅତ୍ତନା ଚ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ହୋତି, ସନ୍ତୁଟ୍ଠିକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା ହୋତି। 'ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ତୁଟ୍ଠିକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା'ତି ପାସଂସମେତଂ ଠାନଂ।

''ଅତ୍ତନା ଚ ପୱିୱିତ୍ତୋ ହୋତି, ପୱିୱେକକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା ହୋତି। 'ପୱିୱିତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ପୱିୱେକକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା'ତି ପାସଂସମେତଂ ଠାନଂ।

''ଅତ୍ତନା ଚ ଅସଂସଟ୍ଠୋ ହୋତି, ଅସଂସଟ୍ଠକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା ହୋତି। 'ଅସଂସଟ୍ଠୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅସଂସଟ୍ଠକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା'ତି ପାସଂସମେତଂ ଠାନଂ।

''ଅତ୍ତନା ଚ ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ ହୋତି, ୱୀରିଯାରମ୍ଭକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା ହୋତି। 'ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱୀରିଯାରମ୍ଭକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା'ତି

ପାସଂସମେତଂ ଠାନଂ।

‘‘ଅତ୍ତନା ଚ ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ସୀଲସମ୍ପଦାକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା ହୋତି। ‘ସୀଲସମ୍ପନ୍ନୋ ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲସମ୍ପଦାକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା’ତି ପାସଂସମେତଂ ଠାନଂ।

‘‘ଅତ୍ତନା ଚ ସମାଧିସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ସମାଧିସମ୍ପଦାକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା ହୋତି। ‘ସମାଧିସମ୍ପନ୍ନୋ ଭିକ୍ଖୁ ସମାଧିସମ୍ପଦାକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା’ତି ପାସଂସମେତଂ ଠାନଂ।

‘‘ଅତ୍ତନା ଚ ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦାକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା ହୋତି। ‘ପଞ୍ଞାସମ୍ପନ୍ନୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଞ୍ଞାସମ୍ପଦାକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା’ତି ପାସଂସମେତଂ ଠାନଂ।

‘‘ଅତ୍ତନା ଚ ୱିମୁତ୍ତିସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ୱିମୁତ୍ତିସମ୍ପଦାକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା ହୋତି। ‘ୱିମୁତ୍ତିସମ୍ପନ୍ନୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱିମୁତ୍ତିସମ୍ପଦାକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା’ତି ପାସଂସମେତଂ ଠାନଂ।

‘‘ଅତ୍ତନା ଚ ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନସମ୍ପଦାକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା ହୋତି। ‘ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନସମ୍ପନ୍ନୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନସମ୍ପଦାକଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂନଂ କତ୍ତା’ତି ପାସଂସମେତଂ ଠାନଂ। ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ପାସଂସାନି ଠାନାନୀ’’ତି। ଦସମଂ।

ଯମକୱଗ୍ଗୋ ଦୁତିଯୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ଅୱିଜ୍ଜା ତଣ୍ହା ନିଟ୍ଠା ଚ, ଅୱେଚ୍ଚ ଦ୍ୱେ ସୁଖାନି ଚ;

ନଳକପାନେ ଦ୍ୱେ ୱୁତ୍ତା, କଥାୱତ୍ଥୂପରେ ଦୁୱେତି।

(୮) ୩। ଆକଙ୍ଖଵଗ୍ଗୋ

୧। ଆକଙ୍ଖସୁତ୍ତଂ

୭୧।[ଅ। ନି। ୪।୧୨; ଇତିଵୁ। ୧୧୧] ଏଵଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା ସାଵତ୍ଥିଯଂ ଵିହରତି ଜେତଵନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗଵା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଭିକ୍ଖଵୋ''ତି। ''ଭଦନ୍ତେ''ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗଵତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗଵା ଏତଦଵୋଚ –

''ସମ୍ପନ୍ନସୀଲା , ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିହରଥ ସମ୍ପନ୍ନପାତିମୋକ୍ଖା, ପାତିମୋକ୍ଖସଂଵରସଂଵୁତା ଵିହରଥ ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନା ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ଵଜ୍ଜେସୁ ଭଯଦସ୍ସାଵିନୋ, ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖଥ ସିକ୍ଖାପଦେସୁ।

''ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ 'ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ପିଯୋ ଚସ୍ସଂ ମନାପୋ ଚ ଗରୁ ଚ ଭାଵନୀଯୋ ଚା'ତି, ସୀଲେସ୍ଵେଵସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥମନୁଯୁତ୍ତୋ ଅନିରାକତଜ୍ଝାନୋ ଵିପସ୍ସନାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

''ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ 'ଲାଭୀ ଅସ୍ସଂ ଚୀଵରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରାନ'ନ୍ତି, ସୀଲେସ୍ଵେଵସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥମନୁଯୁତ୍ତୋ ଅନିରାକତଜ୍ଝାନୋ ଵିପସ୍ସନାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

''ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ 'ଯେସାହଂ ପରିଭୁଞ୍ଜାମି ଚୀଵରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରାନଂ ତେସଂ ତେ କାରା ମହପ୍ଫଲା ଅସ୍ସୁ ମହାନିସଂସା'ତି, ସୀଲେସ୍ଵେଵସ୍ସ…ପେ… ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

''ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ , ଭିକ୍ଖୁ 'ଯେ ମେ [ଯେ ମଂ (ମ। ନି। ୧।୬୫)] ପେତା ଞାତୀ ସାଲୋହିତା କାଲଙ୍କତା [କାଲକତା (ସୀ। ସ୍ଯା। କଂ। ପୀ।)] ପସନ୍ନଚିତ୍ତା ଅନୁସ୍ସରନ୍ତି ତେସଂ ତଂ ମହପ୍ଫଲଂ ଅସ୍ସ ମହାନିସଂସ'ନ୍ତି, ସୀଲେସ୍ଵେଵସ୍ସ…ପେ… ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

''ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ 'ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ଅସ୍ସଂ ଇତରୀତରଚୀଵରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରେନା'ତି, ସୀଲେସ୍ଵେଵସ୍ସ…ପେ… ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

''ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ 'ଖମୋ ଅସ୍ସଂ ସୀତସ୍ସ ଉଣ୍ହସ୍ସ ଜିଘଚ୍ଛାଯ ପିପାସାଯ ଡଂସମକସଵାତାତପସରୀସପସମ୍ଫସ୍ସାନଂ, ଦୁରୁତ୍ତାନଂ ଦୁରାଗତାନଂ ଵଚନପଥାନଂ ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ସାରୀରିକାନଂ ଵେଦନାନଂ ଦୁକ୍ଖାନଂ ତିବ୍ବାନଂ [ତିପ୍ପାନଂ (ସୀ। ସ୍ଯା। କଂ। ପୀ।)] ଖରାନଂ କଟୁକାନଂ ଅସାତାନଂ ଅମନାପାନଂ ପାଣହରାନଂ ଅଧିଵାସକଜାତିକୋ ଅସ୍ସ'ନ୍ତି, ସୀଲେସ୍ଵେଵସ୍ସ…ପେ… ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

''ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ 'ଅରତିରତିସହୋ ଅସ୍ସଂ, ନ ଚ ମଂ ଅରତିରତି ସହେଯ୍ୟ, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅରତିରତିଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଵିହରେଯ୍ୟ'ନ୍ତି, ସୀଲେସ୍ଵେଵସ୍ସ…ପେ… ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

''ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ 'ଭଯଭେରଵସହୋ ଅସ୍ସଂ, ନ ଚ ମଂ ଭଯଭେରଵୋ ସହେଯ୍ୟ, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଭଯଭେରଵଂ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଅଭିଭୁଯ୍ୟ ଵିହରେଯ୍ୟ'ନ୍ତି, ସୀଲେସ୍ଵେଵସ୍ସ…ପେ… ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

''ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ 'ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖଵିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ଅସ୍ସଂ ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ'ତି, ସୀଲେସ୍ଵେଵସ୍ସ…ପେ… ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

''ଆକଙ୍ଖେଯ୍ୟ ଚେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ 'ଆସଵାନଂ ଖଯା ଅନାସଵଂ ଚେତୋଵିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାଵିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେଵ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ଵା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରେଯ୍ୟ'ନ୍ତି, ସୀଲେସ୍ଵେଵସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥମନୁଯୁତ୍ତୋ ଅନିରାକତଜ୍ଝାନୋ ଵିପସ୍ସନାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ।

‘‘‘ସମ୍ପନ୍ନସୀଲା, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିହରଥ ସମ୍ପନ୍ନପାତିମୋକ୍ଖା, ପାତିମୋକ୍ଖସଂଵରସଂଵୁତା ଵିହରଥ ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନା ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ଵଜ୍ଜେସୁ ଭଯଦସ୍ସାଵିନୋ, ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖଥ ସିକ୍ଖାପଦେସୂ’ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ଵୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ଵୁତ୍ତ’’ନ୍ତି। ପଠମଂ।

୨। କଣ୍ଟକସୁତ୍ତଂ

୭୨। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗଵା ଵେସାଲିଯଂ ଵିହରତି ମହାଵନେ କୂଟାଗାରସାଲାଯଂ ସମ୍ବହୁଲେହି ଅଭିଞ୍ଞାତେହି ଅଭିଞ୍ଞାତେହି ଥେରେହି ସାଵକେହି ସଦ୍ଧିଂ – ଆଯସ୍ମତା ଚ ଚାଲେନ [ପାଲେନ (ସ୍ୟା।)], ଆଯସ୍ମତା ଚ ଉପଚାଲେନ [ଉପ୍ପାଲେନ (ସ୍ୟା।)], ଆଯସ୍ମତା ଚ କୁକ୍କୁଟେନ [କକ୍କଟେନ (ସୀ। ସ୍ୟା।)], ଆଯସ୍ମତା ଚ କଳିମ୍ଭେନ [କଵିମ୍ଭେନ (ସୀ।)], ଆଯସ୍ମତା ଚ ନିକଟେନ [କଟେନ (ସୀ।)], ଆଯସ୍ମତା ଚ କଟିସ୍ସହେନ; ଅଞ୍ଞେହି ଚ ଅଭିଞ୍ଞାତେହି ଅଭିଞ୍ଞାତେହି ଥେରେହି ସାଵକେହି ସଦ୍ଧିଂ।

ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସମ୍ବହୁଲା ଅଭିଞ୍ଞାତା ଅଭିଞ୍ଞାତା ଲିଚ୍ଛଵୀ ଭଦ୍ରେହି ଭଦ୍ରେହି ଯାନେହି ପରପୁରାଯ [ପରଂପୁରାଯ (ସ୍ୟା। ଅଟ୍ଠ।)] ଉଚ୍ଚାସଦ୍ଦା ମହାସଦ୍ଦା ମହାଵନଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହନ୍ତି ଭଗଵନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାଯ। ଅଥ ଖୋ ତେସଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଇମେ ଖୋ ସମ୍ବହୁଲା ଅଭିଞ୍ଞାତା ଅଭିଞ୍ଞାତା ଲିଚ୍ଛଵୀ ଭଦ୍ରେହି ଭଦ୍ରେହି ଯାନେହି ପରପୁରାଯ ଉଚ୍ଚାସଦ୍ଦା ମହାସଦ୍ଦା ମହାଵନଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହନ୍ତି ଭଗଵନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାଯ। ‘ସଦ୍ଦକଣ୍ଟକା ଖୋ ପନ ଝାନା’ ଵୁତ୍ତା ଭଗଵତା। ଯଂନୂନ ମଯଂ ଯେନ ଗୋସିଙ୍ଗସାଲଵନଦାଯୋ ତେନୁପସଙ୍କମେଯ୍ୟାମ । ତତ୍ଥ ମଯଂ ଅପ୍ପସଦ୍ଦା ଅପ୍ପାକିଣ୍ଣା ଫାସୁଂ [ଫାସୁ (ସ୍ୟା। କ।)] ଵିହରେଯ୍ୟାମା’’ତି। ଅଥ ଖୋ ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଯେନ ଗୋସିଙ୍ଗସାଲଵନଦାଯୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ତତ୍ଥ ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅପ୍ପସଦ୍ଦା ଅପ୍ପାକିଣ୍ଣା ଫାସୁଂ ଵିହରନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗଵା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘କହଂ ନୁ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଚାଲୋ, କହଂ ଉପଚାଲୋ, କହଂ କୁକ୍କୁଟୋ, କହଂ କଳିମ୍ଭୋ, କହଂ ନିକଟୋ, କହଂ କଟିସ୍ସହୋ; କହଂ ନୁ ଖୋ ତେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଥେରା ସାଵକା ଗତା’’ତି?

‘‘ଇଧ, ଭନ୍ତେ, ତେସଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ଏତଦହୋସି – ‘ଇମେ ଖୋ ସମ୍ବହୁଲା ଅଭିଞ୍ଞାତା ଅଭିଞ୍ଞାତା ଲିଚ୍ଛଵୀ ଭଦ୍ରେହି ଭଦ୍ରେହି ଯାନେହି ପରପୁରାଯ ଉଚ୍ଚାସଦ୍ଦା ମହାସଦ୍ଦା ମହାଵନଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହନ୍ତି ଭଗଵନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାଯ ‘ସଦ୍ଦକଣ୍ଟକା ଖୋ ପନ ଝାନାଵୁତ୍ତା ଭଗଵତା ଯଂନୂନ ମଯଂ ଯେନ ଗୋସିଙ୍ଗସାଲଵନଦାଯୋ ତେନୁପସଙ୍କମେଯ୍ୟାମ ତତ୍ଥ ମଯଂ ଅପ୍ପସଦ୍ଦା ଅପ୍ପାକିଣ୍ଣା ଫାସୁଂ ଵିହରେଯ୍ୟାମା’ତି। ଅଥ ଖୋ ତେ, ଭନ୍ତେ, ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଯେନ ଗୋସିଙ୍ଗସାଲଵନଦାଯୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ। ତତ୍ଥ ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅପ୍ପସଦ୍ଦା ଅପ୍ପାକିଣ୍ଣା ଫାସୁଂ ଵିହରନ୍ତୀ’’ତି ।

‘‘ସାଧୁ ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଯଥା ତେ ମହାସାଵକା ସମ୍ମା ବ୍ୟାକରମାନା ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟୁଂ, ‘ସଦ୍ଦକଣ୍ଟକା ହି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଝାନା’ ଵୁତ୍ତା ମଯା।

‘‘ଦସଯିମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, କଣ୍ଟକା। କତମେ ଦସ? ପଵିଵେକାରାମସ୍ସ ସଙ୍ଗଣିକାରାମତା କଣ୍ଟକୋ, ଅସୁଭନିମିତ୍ତାନୁଯୋଗଂ ଅନୁଯୁତ୍ତସ୍ସ ସୁଭନିମିତ୍ତାନୁଯୋଗୋ କଣ୍ଟକୋ, ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ଵାରସ୍ସ ଵିସୂକଦସ୍ସନଂ କଣ୍ଟକୋ, ବ୍ରହ୍ମଚରିଯସ୍ସ ମାତୁଗାମୂପଚାରୋ [ମାତୁଗାମୋପଵିଚାରୋ (ସୀ।), ମାତୁଗାମୂପଵିଚରୋ (କ।)] କଣ୍ଟକୋ, [କଥା। ୩୩୩] ପଠମସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ସଦ୍ଦୋ କଣ୍ଟକୋ, ଦୁତିଯସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ଵିତକ୍କଵିଚାରା କଣ୍ଟକା, ତତିଯସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ପୀତି କଣ୍ଟକୋ, ଚତୁତ୍ଥସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସୋ କଣ୍ଟକୋ, ସଞ୍ଞାଵେଦଯିତନିରୋଧସମାପତ୍ତିଯା ସଞ୍ଞା ଚ ଵେଦନା ଚ କଣ୍ଟକୋ ରାଗୋ କଣ୍ଟକୋ ଦୋସୋ କଣ୍ଟକୋ ମୋହୋ କଣ୍ଟକୋ।

‘‘ଅକଣ୍ଟକା , ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିହରଥ। ନିକ୍କଣ୍ଟକା, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିହରଥ। ଅକଣ୍ଟକନିକ୍କଣ୍ଟକା, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵିହରଥ। ଅକଣ୍ଟକା, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅରହନ୍ତୋ; ନିକ୍କଣ୍ଟକା, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅରହନ୍ତୋ; ଅକଣ୍ଟକନିକ୍କଣ୍ଟକା, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅରହନ୍ତୋ’’ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। ଇଟ୍ଠଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୭୩। ‘‘ଦସଯିମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ଦୁଲ୍ଲଭା ଲୋକସ୍ମିଂ। କତମେ ଦସ? ଭୋଗା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ଦୁଲ୍ଲଭା ଲୋକସ୍ମିଂ; ଵଣ୍ଣୋ ଇଟ୍ଠୋ କନ୍ତୋ ମନାପୋ ଦୁଲ୍ଲଭୋ ଲୋକସ୍ମିଂ; ଆରୋଗ୍ୟଂ ଇଟ୍ଠଂ କନ୍ତଂ ମନାପଂ ଦୁଲ୍ଲଭଂ ଲୋକସ୍ମିଂ; ସୀଲଂ ଇଟ୍ଠଂ କନ୍ତଂ ମନାପଂ ଦୁଲ୍ଲଭଂ ଲୋକସ୍ମିଂ; ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଇଟ୍ଠଂ କନ୍ତଂ ମନାପଂ ଦୁଲ୍ଲଭଂ ଲୋକସ୍ମିଂ; ମିତ୍ତା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ଦୁଲ୍ଲଭା ଲୋକସ୍ମିଂ; ବାହୁସଚ୍ଚଂ ଇଟ୍ଠଂ କନ୍ତଂ ମନାପଂ ଦୁଲ୍ଲଭଂ ଲୋକସ୍ମିଂ; ପଞ୍ଞା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ଦୁଲ୍ଲଭା ଲୋକସ୍ମିଂ; ଧମ୍ମା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ଦୁଲ୍ଲଭା ଲୋକସ୍ମିଂ ; ସଗ୍ଗା ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ଦୁଲ୍ଲଭା ଲୋକସ୍ମିଂ।

‘‘ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସନ୍ନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଇଟ୍ଠାନଂ କନ୍ତାନଂ ମନାପାନଂ ଦୁଲ୍ଲଭାନଂ ଲୋକସ୍ମିଂ ଦସ ଧମ୍ମା ପରିପନ୍ଥା [ପରିବନ୍ଧା (କ।)] – ଆଲସ୍ୟଂ ଅନୁଟ୍ଠାନଂ ଭୋଗାନଂ ପରିପନ୍ଥୋ, ଅମଣ୍ଡନା ଅଵିଭୂସନା ଵଣ୍ଣସ୍ସ ପରିପନ୍ଥୋ, ଅସପ୍ପାୟକିରିୟା ଆରୋଗ୍ୟସ୍ସ ପରିପନ୍ଥୋ, ପାପମିତ୍ତତା ସୀଲାନଂ ପରିପନ୍ଥୋ, ଇନ୍ଦ୍ରିୟଅସଂଵରୋ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟସ୍ସ ପରିପନ୍ଥୋ, ଵିସଂଵାଦନା ମିତ୍ତାନଂ ପରିପନ୍ଥୋ, ଅସଜ୍ଝାୟକିରିୟା ବାହୁସଚ୍ଚସ୍ସ ପରିପନ୍ଥୋ, ଅସୁସ୍ସୂସା ଅପରିପୁଚ୍ଛା ପଞ୍ଞାୟ ପରିପନ୍ଥୋ, ଅନନୁୟୋଗୋ ଅପଚ୍ଚଵେକ୍ଖଣା ଧମ୍ମାନଂ ପରିପନ୍ଥୋ, ମିଚ୍ଛାପଟିପତ୍ତି ସଗ୍ଗାନଂ ପରିପନ୍ଥୋ। ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସନ୍ନଂ ଇଟ୍ଠାନଂ କନ୍ତାନଂ ମନାପାନଂ ଦୁଲ୍ଲଭାନଂ ଲୋକସ୍ମିଂ ଇମେ ଦସ ଧମ୍ମା ପରିପନ୍ଥା।

‘‘ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସନ୍ନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଇଟ୍ଠାନଂ କନ୍ତାନଂ ମନାପାନଂ ଦୁଲ୍ଲଭାନଂ ଲୋକସ୍ମିଂ ଦସ ଧମ୍ମା ଆହାରା – ଉଟ୍ଠାନଂ ଅନାଲସ୍ୟଂ ଭୋଗାନଂ ଆହାରୋ, ମଣ୍ଡନା ଵିଭୂସନା ଵଣ୍ଣସ୍ସ ଆହାରୋ, ସପ୍ପାୟକିରିୟା ଆରୋଗ୍ୟସ୍ସ ଆହାରୋ, କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତତା ସୀଲାନଂ ଆହାରୋ, ଇନ୍ଦ୍ରିୟସଂଵରୋ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟସ୍ସ ଆହାରୋ, ଅଵିସଂଵାଦନା ମିତ୍ତାନଂ ଆହାରୋ, ସଜ୍ଝାୟକିରିୟା ବାହୁସଚ୍ଚସ୍ସ ଆହାରୋ, ସୁସ୍ସୂସା ପରିପୁଚ୍ଛା ପଞ୍ଞାୟ ଆହାରୋ, ଅନୁୟୋଗୋ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖଣା ଧମ୍ମାନଂ ଆହାରୋ, ସମ୍ମାପଟିପତ୍ତି ସଗ୍ଗାନଂ ଆହାରୋ । ଇମେସଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସନ୍ନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଇଟ୍ଠାନଂ କନ୍ତାନଂ ମନାପାନଂ ଦୁଲ୍ଲଭାନଂ ଲୋକସ୍ମିଂ ଇମେ ଦସ ଧମ୍ମା ଆହାରା’’ତି। ତତିୟଂ।

୪। ଵଡ୍ଢିସୁତ୍ତଂ

୭୪। ‘‘ଦସହି , ଭିକ୍ଖଵେ, ଵଡ୍ଢୀହି ଵଡ୍ଢମାନୋ ଅରିୟସାଵକୋ ଅରିୟାୟ ଵଡ୍ଢିୟା ଵଡ୍ଢତି, ସାରାଦାୟୀ ଚ ହୋତି ଵରାଦାୟୀ କାୟସ୍ସ। କତମେହି ଦସହି? ଖେତ୍ତଵତ୍ଥୂହି ଵଡ୍ଢତି, ଧନଧଞ୍ଞେନ ଵଡ୍ଢତି, ପୁତ୍ତଦାରେହି ଵଡ୍ଢତି, ଦାସକମ୍ମକରପୋରିସେହି ଵଡ୍ଢତି, ଚତୁପ୍ପଦେହି ଵଡ୍ଢତି, ସଦ୍ଧାୟ ଵଡ୍ଢତି, ସୀଲେନ ଵଡ୍ଢତି, ସୁତେନ ଵଡ୍ଢତି, ଚାଗେନ ଵଡ୍ଢତି, ପଞ୍ଞାୟ ଵଡ୍ଢତି – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସହି ଵଡ୍ଢୀହି ଵଡ୍ଢମାନୋ ଅରିୟସାଵକୋ ଅରିୟାୟ ଵଡ୍ଢିୟା ଵଡ୍ଢତି, ସାରାଦାୟୀ ଚ ହୋତି ଵରାଦାୟୀ କାୟସ୍ସାତି।

‘‘ଧନେନ ଧଞ୍ଞେନ ଚ ୟୋଧ ଵଡ୍ଢତି,

ପୁତ୍ତେହି ଦାରେହି ଚତୁପ୍ପଦେହି ଚ;

ସ ଭୋଗଵା ହୋତି ୟସସ୍ସି ପୂଜିତୋ,

ଞାତୀହି ମିତ୍ତେହି ଅଥୋପି ରାଜୁଭି।

‘‘ସଦ୍ଧାୟ ସୀଲେନ ଚ ୟୋଧ ଵଡ୍ଢତି,

ପଞ୍ଞାୟ ଚାଗେନ ସୁତେନ ଚୂଭୟଂ;

ସୋ ତାଦିସୋ ସପ୍ପୁରିସୋ ଵିଚକ୍ଖଣୋ,

ଦିଟ୍ଠେଵ ଧମ୍ମେ ଉଭୟେନ ଵଡ୍ଢତୀ’’ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ;

୫। ମିଗସାଲାସୁତ୍ତଂ

୭୫। ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗଵା ସାଵତ୍ଥିୟଂ ଵିହରତି ଜେତଵନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ନିଵାସେତ୍ଵା ପତ୍ତଚୀଵରମାଦାୟ ୟେନ ମିଗସାଲାୟ ଉପାସିକାୟ ନିଵେସନଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ଅଥ ଖୋ ମିଗସାଲା ଉପାସିକା ୟେନାୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଅଭିଵାଦେତ୍ଵା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ ମିଗସାଲା ଉପାସିକା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଏତଦଵୋଚ –

‘‘କଥଂ କଥଂ ନାମାୟଂ, ଭନ୍ତେ ଆନନ୍ଦ, ଭଗଵତା ଧମ୍ମୋ ଦେସିତୋ ଅଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ, ୟତ୍ର ହି ନାମ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଚ ଅବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଚ ଉଭୋ

ସମସମଗତିକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ଅଭିସମ୍ପରାୟଂ। ପିତା ମେ, ଭନ୍ତେ, ପୁରାଣୋ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ହୋତି ଆରାଚାରୀ [ଅନାଚାରୀ (କ।)] ୱିରତୋ ମେଥୁନା ଗାମଧମ୍ମା। ସୋ କାଲଙ୍କତୋ ଭଗୱତା ବ୍ୟାକତୋ – 'ସକଦାଗାମୀ ସତ୍ତୋ [ସକଦାଗାମିସତ୍ତୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ତୁସିତଂ କାୟଂ ଉପପନ୍ନୋ'ତି। ପିତାମହୋ ମେ [ପେତ୍ତାପି ଯୋ ମେ (ସୀ।), ପିତ ପିୟୋ ମେ (ସ୍ୟା।) ଅ। ନି। ୬।୪୪], ଭନ୍ତେ, ଇସିଦତ୍ତୋ ଅବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅହୋସି ସଦାରସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ। ସୋପି କାଲଙ୍କତୋ ଭଗୱତା ବ୍ୟାକତୋ – 'ସକଦାଗାମୀ ସତ୍ତୋ ତୁସିତଂ କାୟଂ ଉପପନ୍ନୋ'ତି।

''କଥଂ କଥଂ ନାମାୟଂ, ଭନ୍ତେ ଆନନ୍ଦ, ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ ଦେସିତୋ ଅଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଚ ଅବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଚ ଉଭୋ ସମସମଗତିକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ଅଭିସମ୍ପରାୟ''ନ୍ତି? ''ଏୱଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଭଗିନି, ଭଗୱତା ବ୍ୟାକତ''ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ମିଗସାଲାୟ ଉପାସିକାୟ ନିୱେସନେ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଗହେତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ପକ୍କାମି। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ପିଣ୍ଡପାତପଟିକ୍କନ୍ତୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

''ଇଧାହଂ , ଭନ୍ତେ, ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାୟ ଯେନ ମିଗସାଲାୟ ଉପାସିକାୟ ନିୱେସନଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦିଂ। ଅଥ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ମିଗସାଲା ଉପାସିକା ଯେନାହଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ମିଗସାଲା ଉପାସିକା ମଂ ଏତଦୱୋଚ –

'କଥଂ କଥଂ ନାମାୟଂ, ଭନ୍ତେ ଆନନ୍ଦ, ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ ଦେସିତୋ ଅଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଚ ଅବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଚ ଉଭୋ ସମସମଗତିକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ଅଭିସମ୍ପରାୟଂ। ପିତା ମେ, ଭନ୍ତେ, ପୁରାଣୋ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅହୋସି ଆରାଚାରୀ ୱିରତୋ ମେଥୁନା ଗାମଧମ୍ମା। ସୋ କାଲଙ୍କତୋ ଭଗୱତା ବ୍ୟାକତୋ ସକଦାଗାମୀ ସତ୍ତୋ ତୁସିତଂ କାୟଂ ଉପପନ୍ନୋତି। ପିତାମହୋ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଇସିଦତ୍ତୋ ଅବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅହୋସି ସଦାରସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ। ସୋପି କାଲଙ୍କତୋ ଭଗୱତା ବ୍ୟାକତୋ – ସକଦାଗାମୀ ସତ୍ତୋ ତୁସିତଂ କାୟଂ ଉପପନ୍ନୋତି।

କଥଂ କଥଂ ନାମାୟଂ, ଭନ୍ତେ ଆନନ୍ଦ, ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ ଦେସିତୋ ଅଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଚ ଅବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଚ ଉଭୋ ସମସମଗତିକା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ଅଭିସମ୍ପରାୟ'ନ୍ତି? ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ମିଗସାଲଂ ଉପାସିକଂ ଏତଦୱୋଚଂ – 'ଏୱଂ ଖୋ ପନେତଂ, ଭଗିନି, ଭଗୱତା ବ୍ୟାକତ'''ନ୍ତି।

''କା ଚାନନ୍ଦ, ମିଗସାଲା ଉପାସିକା ବାଲା ଅବ୍ୟତ୍ତା ଅମ୍ମକା ଅମ୍ମକପଞ୍ଞା [ଅମ୍ବକା ଅମ୍ବକପଞ୍ଞା (ସୀ। ପୀ।), ଅନ୍ଧକା ଅନ୍ଧକପଞ୍ଞା (ସ୍ୟା।)], କେ ଚ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲପରୋପରିୟେ ଞାଣେ?

''ଦସୟିମେ, ଆନନ୍ଦ, ପୁଗ୍ଗଲା ସନ୍ତୋ ସଂୱିଜ୍ଜମାନା ଲୋକସ୍ମିଂ। କତମେ ଦସ? ଇଧାନନ୍ଦ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଦୁସ୍ସୀଲୋ ହୋତି। ତଞ୍ଚ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି, ଯତ୍ଥସ୍ସ ତଂ ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟଂ ଅପରିସେସଂ ନିରୁଜ୍ଝତି। ତସ୍ସ ସୱନେନପି ଅକତଂ ହୋତି, ବାହୁସଚ୍ଚେନପି ଅକତଂ ହୋତି, ଦିଟ୍ଠିୟାପି ଅପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧଂ ହୋତି, ସାମାୟିକମ୍ପି ୱିମୁତ୍ତିଂ ନ ଲଭତି। ସୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ହାନାୟ ପରେତି, ନୋ ୱିସେସାୟ; ହାନଗାମୀଯେୱ ହୋତି, ନୋ ୱିସେସଗାମୀ।

''ଇଧ ପନାନନ୍ଦ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଦୁସ୍ସୀଲୋ ହୋତି। ତଞ୍ଚ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି ଯତ୍ଥସ୍ସ ତଂ ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟଂ ଅପରିସେସଂ ନିରୁଜ୍ଝତି। ତସ୍ସ ସୱନେନପି କତଂ ହୋତି, ବାହୁସଚ୍ଚେନପି କତଂ ହୋତି, ଦିଟ୍ଠିୟାପି ପଟିୱିଦ୍ଧଂ [ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧଂ (ସ୍ୟା।)] ହୋତି, ସାମାୟିକମ୍ପି ୱିମୁତ୍ତିଂ ଲଭତି। ସୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ୱିସେସାୟ ପରେତି, ନୋ ହାନାୟ; ୱିସେସଗାମୀଯେୱ ହୋତି, ନୋ ହାନଗାମୀ।

''ତତ୍ରାନନ୍ଦ, ପମାଣିକା ପମିଣନ୍ତି – 'ଇମସ୍ସପି ତେୱ ଧମ୍ମା, ଅପରସ୍ସପି ତେୱ ଧମ୍ମା। କସ୍ମା ନେସଂ ଏକୋ ହୀନୋ ଏକୋ ପଣୀତୋ'ତି? ତଞ୍ହି ତେସଂ, ଆନନ୍ଦ, ହୋତି ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅହିତାୟ ଦୁକ୍ଖାୟ।

''ତତ୍ରାନନ୍ଦ, ୟ୍ୱାୟଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଦୁସ୍ସୀଲୋ ହୋତି। ତଞ୍ଚ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି ଯତ୍ଥସ୍ସ ତଂ ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟଂ ଅପରିସେସଂ ନିରୁଜ୍ଝତି। ତସ୍ସ ସୱନେନପି କତଂ ହୋତି, ବାହୁସଚ୍ଚେନପି କତଂ ହୋତି, ଦିଟ୍ଠିୟାପି ପଟିୱିଦ୍ଧଂ ହୋତି, ସାମାୟିକମ୍ପି ୱିମୁତ୍ତିଂ ଲଭତି। ଅୟଂ, ଆନନ୍ଦ, ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅମୁନା ପୁରିମେନ ପୁଗ୍ଗଲେନ ଅଭିକ୍କନ୍ତତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଇମଂ ହାନନ୍ଦ, ପୁଗ୍ଗଲଂ ଧମ୍ମସୋତୋ ନିବ୍ବହତି।

ତଦନ୍ତରଂ କୋ ଜାନେୟ୍ୟ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତଥାଗତେନ! ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ମା ପୁଗ୍ଗଲେସୁ ପମାଣିକା ଅହୁୱତ୍ଥ , ମା ପୁଗ୍ଗଲେସୁ ପମାଣଂ ଗଣ୍ହିତ୍ଥ। ଖଞ୍ଞତି ହାନନ୍ଦ, ପୁଗ୍ଗଲେସୁ ପମାଣଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ। ଅହଂ ୱା, ଆନନ୍ଦ [ଅହଞ୍ଚାନନ୍ଦ (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।) ଅ। ନି। ୬।୪୪ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ], ପୁଗ୍ଗଲେସୁ ପମାଣଂ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟଂ ଯୋ ୱା ପନସ୍ସ ମାଦିସୋ।

''ଇଧ ପନାନନ୍ଦ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସୀଲୱା ହୋତି। ତଞ୍ଚ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି ଯତ୍ଥସ୍ସ ତଂ ସୀଲଂ ଅପରିସେସଂ ନିରୁଜ୍ଝତି। ତସ୍ସ ସୱନେନପି ଅକତଂ ହୋତି, ବାହୁସଚ୍ଚେନପି ଅକତଂ ହୋତି, ଦିଟ୍ଠିଯାପି ଅପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧଂ ହୋତି, ସାମାଯିକମ୍ପି ୱିମୁତ୍ତିଂ ନ ଲଭତି। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ହାନାଯ ପରେତି, ନୋ ୱିସେସାଯ; ହାନଗାମୀଯେୱ ହୋତି, ନୋ ୱିସେସଗାମୀ।

''ଇଧ ପନାନନ୍ଦ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସୀଲୱା ହୋତି। ତଞ୍ଚ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି ଯତ୍ଥସ୍ସ ତଂ ସୀଲଂ ଅପରିସେସଂ ନିରୁଜ୍ଝତି। ତସ୍ସ ସୱନେନପି କତଂ ହୋତି, ବାହୁସଚ୍ଚେନପି କତଂ ହୋତି, ଦିଟ୍ଠିଯାପି ପଟିୱିଦ୍ଧଂ ହୋତି, ସାମାଯିକମ୍ପି ୱିମୁତ୍ତିଂ ଲଭତି। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ୱିସେସାଯ ପରେତି, ନୋ ହାନାଯ; ୱିସେସଗାମୀଯେୱ ହୋତି, ନୋ ହାନଗାମୀ।

''ତତ୍ରାନନ୍ଦ, ପମାଣିକା ପମିଣନ୍ତି…ପେ… ଅହଂ ୱା, ଆନନ୍ଦ, ପୁଗ୍ଗଲେସୁ ପମାଣଂ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟଂ ଯୋ ୱା ପନସ୍ସ ମାଦିସୋ।

''ଇଧ ପନାନନ୍ଦ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ତିବ୍ବରାଗୋ ହୋତି। ତଞ୍ଚ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି ଯତ୍ଥସ୍ସ ସୋ ରାଗୋ ଅପରିସେସୋ ନିରୁଜ୍ଝତି। ତସ୍ସ ସୱନେନପି ଅକତଂ ହୋତି, ବାହୁସଚ୍ଚେନପି ଅକତଂ ହୋତି, ଦିଟ୍ଠିଯାପି ଅପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧଂ ହୋତି, ସାମାଯିକମ୍ପି ୱିମୁତ୍ତିଂ ନ ଲଭତି। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ହାନାଯ ପରେତି, ନୋ ୱିସେସାଯ; ହାନଗାମୀଯେୱ ହୋତି, ନୋ ୱିସେସଗାମୀ।

''ଇଧ ପନାନନ୍ଦ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ତିବ୍ବରାଗୋ ହୋତି। ତଞ୍ଚ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି ଯତ୍ଥସ୍ସ ସୋ ରାଗୋ ଅପରିସେସୋ ନିରୁଜ୍ଝତି। ତସ୍ସ ସୱନେନପି କତଂ ହୋତି, ବାହୁସଚ୍ଚେନପି କତଂ ହୋତି, ଦିଟ୍ଠିଯାପି ପଟିୱିଦ୍ଧଂ ହୋତି, ସାମାଯିକମ୍ପି ୱିମୁତ୍ତିଂ ଲଭତି। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ୱିସେସାଯ ପରେତି, ନୋ ହାନାଯ; ୱିସେସଗାମୀଯେୱ ହୋତି, ନୋ ହାନଗାମୀ।

''ତତ୍ରାନନ୍ଦ , ପମାଣିକା ପମିଣନ୍ତି…ପେ… ଅହଂ ୱା, ଆନନ୍ଦ, ପୁଗ୍ଗଲେସୁ ପମାଣଂ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟଂ ଯୋ ୱା ପନସ୍ସ ମାଦିସୋ।

''ଇଧ ପନାନନ୍ଦ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ କୋଧନୋ ହୋତି। ତଞ୍ଚ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି ଯତ୍ଥସ୍ସ ସୋ କୋଧୋ ଅପରିସେସୋ ନିରୁଜ୍ଝତି। ତସ୍ସ ସୱନେନପି ଅକତଂ ହୋତି, ବାହୁସଚ୍ଚେନପି ଅକତଂ ହୋତି, ଦିଟ୍ଠିଯାପି ଅପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧଂ ହୋତି, ସାମାଯିକମ୍ପି ୱିମୁତ୍ତିଂ ନ ଲଭତି। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ହାନାଯ ପରେତି, ନୋ ୱିସେସାଯ; ହାନଗାମୀଯେୱ ହୋତି, ନୋ ୱିସେସଗାମୀ।

''ଇଧ ପନାନନ୍ଦ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ କୋଧନୋ ହୋତି। ତଞ୍ଚ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି ଯତ୍ଥସ୍ସ ସୋ କୋଧୋ ଅପରିସେସୋ ନିରୁଜ୍ଝତି। ତସ୍ସ ସୱନେନପି କତଂ ହୋତି, ବାହୁସଚ୍ଚେନପି କତଂ ହୋତି, ଦିଟ୍ଠିଯାପି ପଟିୱିଦ୍ଧଂ ହୋତି, ସାମାଯିକମ୍ପି ୱିମୁତ୍ତିଂ ଲଭତି। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ୱିସେସାଯ ପରେତି, ନୋ ହାନାଯ; ୱିସେସଗାମୀଯେୱ ହୋତି, ନୋ ହାନଗାମୀ।

''ତତ୍ରାନନ୍ଦ, ପମାଣିକା ପମିଣନ୍ତି…ପେ… ଅହଂ ୱା, ଆନନ୍ଦ, ପୁଗ୍ଗଲେସୁ ପମାଣଂ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟଂ ଯୋ ୱା ପନସ୍ସ ମାଦିସୋ।

''ଇଧ ପନାନନ୍ଦ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଉଦ୍ଧତୋ ହୋତି। ତଞ୍ଚ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି ଯତ୍ଥସ୍ସ ତଂ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ଅପରିସେସଂ ନିରୁଜ୍ଝତି। ତସ୍ସ ସୱନେନପି ଅକତଂ ହୋତି, ବାହୁସଚ୍ଚେନପି ଅକତଂ ହୋତି, ଦିଟ୍ଠିଯାପି ଅପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧଂ ହୋତି, ସାମାଯିକମ୍ପି ୱିମୁତ୍ତିଂ ନ ଲଭତି। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ହାନାଯ ପରେତି, ନୋ ୱିସେସାଯ; ହାନଗାମୀଯେୱ ହୋତି, ନୋ ୱିସେସଗାମୀ।

''ଇଧ ପନାନନ୍ଦ, ଏକଚ୍ଚୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଉଦ୍ଧତୋ ହୋତି। ତଞ୍ଚ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି ଯତ୍ଥସ୍ସ ତଂ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ଅପରିସେସଂ ନିରୁଜ୍ଝତି। ତସ୍ସ ସୱନେନପି କତଂ ହୋତି, ବାହୁସଚ୍ଚେନପି କତଂ ହୋତି, ଦିଟ୍ଠିଯାପି ପଟିୱିଦ୍ଧଂ ହୋତି, ସାମାଯିକମ୍ପି ୱିମୁତ୍ତିଂ ଲଭତି। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ୱିସେସାଯ ପରେତି, ନୋ ହାନାଯ; ୱିସେସଗାମୀଯେୱ ହୋତି, ନୋ ହାନଗାମୀ।

''ତତ୍ରାନନ୍ଦ , ପମାଣିକା ପମିଣନ୍ତି – 'ଇମସ୍ସପି ତେୱ ଧମ୍ମା, ଅପରସ୍ସପି ତେୱ ଧମ୍ମା। କସ୍ମା ନେସଂ ଏକୋ ହୀନୋ ଏକୋ ପଣୀତୋ'ତି? ତଞ୍ହି

ତେସଂ, ଆନନ୍ଦ, ହୋତି ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅହିତାଯ ଦୁକ୍ଖାଯ।

‘‘ତତ୍ରାନନ୍ଦ, ୟ୍ୱାଯଂ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଉଦ୍ଧତୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି ଯତ୍ଥସ୍ସ ତଂ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ଅପରିସେସଂ ନିରୁଜ୍ଝତି, ତସ୍ସ ସୱନେନପି କତଂ ହୋତି, ବାହୁସଚ୍ଚେନପି କତଂ ହୋତି, ଦିଟ୍ଠିଯାପି ପଟିୱିଦ୍ଧଂ ହୋତି, ସାମାଯିକମ୍ପି ୱିମୁତ୍ତିଂ ଲଭତି। ଅଯଂ, ଆନନ୍ଦ, ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅମୁନା ପୁରିମେନ ପୁଗ୍ଗଲେନ ଅଭିକ୍କନ୍ତତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ ? ଇମଂ ହାନନ୍ଦ, ପୁଗ୍ଗଲଂ ଧମ୍ମସୋତୋ ନିବ୍ବହତି। ତଦନ୍ତରଂ କୋ ଜାନେୟ୍ୟ ଅଞ୍ଞତ୍ର ତଥାଗତେନ! ତସ୍ମାତିହାନନ୍ଦ, ମା ପୁଗ୍ଗଲେସୁ ପମାଣିକା ଅହୁୱତ୍ଥ; ମା ପୁଗ୍ଗଲେସୁ ପମାଣଂ ଗଣ୍ହିତ୍ଥ। ଖଞ୍ଞତି ହାନନ୍ଦ, ପୁଗ୍ଗଲେସୁ ପମାଣଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ। ଅହଂ ୱା, ଆନନ୍ଦ, ପୁଗ୍ଗଲେସୁ ପମାଣଂ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟଂ ଯୋ ୱା ପନସ୍ସ ମାଦିସୋ।

‘‘କା ଚାନନ୍ଦ, ମିଗସାଲା ଉପାସିକା ବାଲା ଅବ୍ୟତ୍ତା ଅମ୍ମକା ଅମ୍ମକପଞ୍ଞା, କେ ଚ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲପରୋପରିଯେ ଞାଣେ! ଇମେ ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଦସ ପୁଗ୍ଗଲା ସନ୍ତୋ ସଂୱିଜ୍ଜମାନା ଲୋକସ୍ମିଂ।

‘‘ଯଥାରୂପେନ, ଆନନ୍ଦ, ସୀଲେନ ପୁରାଣୋ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅହୋସି ତଥାରୂପେନ ସୀଲେନ ଇସିଦତ୍ତୋ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅଭୱିସ୍ସ, ନଯିଧ ପୁରାଣୋ ଇସିଦତ୍ତସ୍ସ ଗତିମ୍ପି ଅଞ୍ଞସ୍ସ। ଯଥାରୂପାଯ ଚାନନ୍ଦ, ପଞ୍ଞାଯ ଇସିଦତ୍ତୋ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅହୋସି ତଥାରୂପାଯ ପଞ୍ଞାଯ ପୁରାଣୋ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅଭୱିସ୍ସ, ନଯିଧ ଇସିଦତ୍ତୋ ପୁରାଣସ୍ସ ଗତିମ୍ପି ଅଞ୍ଞସ୍ସ। ଇତି ଖୋ, ଆନନ୍ଦ, ଇମେ ପୁଗ୍ଗଲା ଉଭୋ ଏକଙ୍ଗହୀନା’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ତଯୋଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୭୬। ‘‘ତଯୋମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା ଲୋକେ ନ ସଂୱିଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ, ନ ତଥାଗତୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତୋ ଧମ୍ମୱିନଯୋ ଲୋକେ ଦିବ୍ବେୟ୍ୟ। କତମେ ତଯୋ? ଜାତି ଚ, ଜରା ଚ, ମରଣଞ୍ଚ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଧମ୍ମା ଲୋକେ ନ ସଂୱିଜ୍ଜେୟ୍ୟୁଂ, ନ ତଥାଗତୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜେୟ୍ୟ ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତୋ ଧମ୍ମୱିନଯୋ ଲୋକେ ଦିବ୍ବେୟ୍ୟ। ଯସ୍ମା ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଇମେ ତଯୋ ଧମ୍ମା ଲୋକେ ସଂୱିଜ୍ଜନ୍ତି ତସ୍ମା ତଥାଗତୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ତସ୍ମା ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତୋ ଧମ୍ମୱିନଯୋ ଲୋକେ ଦିବ୍ବତି।

‘‘ତଯୋମେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ଜାତିଂ ପହାତୁଂ ଜରଂ ପହାତୁଂ ମରଣଂ ପହାତୁଂ। କତମେ ତଯୋ? ରାଗଂ ଅପ୍ପହାଯ, ଦୋସଂ ଅପ୍ପହାଯ, ମୋହଂ ଅପ୍ପହାଯ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ଜାତିଂ ପହାତୁଂ ଜରଂ ପହାତୁଂ ମରଣଂ ପହାତୁଂ।

‘‘ତଯୋମେ ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ରାଗଂ ପହାତୁଂ ଦୋସଂ ପହାତୁଂ ମୋହଂ ପହାତୁଂ। କତମେ ତଯୋ? ସକ୍କାଯଦିଟ୍ଠିଂ ଅପ୍ପହାଯ, ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ଅପ୍ପହାଯ, ସୀଲବ୍ବତପରାମାସଂ ଅପ୍ପହାଯ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ରାଗଂ ପହାତୁଂ ଦୋସଂ ପହାତୁଂ ମୋହଂ ପହାତୁଂ।

‘‘ତଯୋମେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ସକ୍କାଯଦିଟ୍ଠିଂ ପହାତୁଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ପହାତୁଂ ସୀଲବ୍ବତପରାମାସଂ ପହାତୁଂ। କତମେ ତଯୋ? ଅଯୋନିସୋମନସିକାରଂ ଅପ୍ପହାଯ, କୁମ୍ମଗ୍ଗସେୱନଂ ଅପ୍ପହାଯ, ଚେତସୋ ଲୀନତ୍ତଂ ଅପ୍ପହାଯ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ସକ୍କାଯଦିଟ୍ଠିଂ ପହାତୁଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ପହାତୁଂ ସୀଲବ୍ବତପରାମାସଂ ପହାତୁଂ।

‘‘ତଯୋମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ଅଯୋନିସୋ ମନସିକାରଂ ପହାତୁଂ କୁମ୍ମଗ୍ଗସେୱନଂ ପହାତୁଂ ଚେତସୋ ଲୀନତ୍ତଂ ପହାତୁଂ। କତମେ ତଯୋ? ମୁଟ୍ଠସଚ୍ଚଂ ଅପ୍ପହାଯ, ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ଅପ୍ପହାଯ, ଚେତସୋ ୱିକ୍ଖେପଂ ଅପ୍ପହାଯ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ଅଯୋନିସୋମନସିକାରଂ ପହାତୁଂ କୁମ୍ମଗ୍ଗସେୱନଂ ପହାତୁଂ ଚେତସୋ ଲୀନତ୍ତଂ ପହାତୁଂ।

‘‘ତଯୋମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ମୁଟ୍ଠସଚ୍ଚଂ ପହାତୁଂ ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପହାତୁଂ ଚେତସୋ ୱିକ୍ଖେପଂ ପହାତୁଂ। କତମେ ତଯୋ? ଅରିଯାନଂ ଅଦସ୍ସନକମ୍ୟତଂ ଅପ୍ପହାଯ, ଅରିଯଧମ୍ମସ୍ସ [ଅରିଯଧମ୍ମଂ (ସ୍ୟା।)] ଅସୋତୁକମ୍ୟତଂ ଅପ୍ପହାଯ, ଉପାରମ୍ଭଚିତ୍ତତଂ ଅପ୍ପହାଯ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ମୁଟ୍ଠସଚ୍ଚଂ ପହାତୁଂ ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପହାତୁଂ ଚେତସୋ ୱିକ୍ଖେପଂ ପହାତୁଂ।

‘‘ତଯୋମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ଅରିଯାନଂ ଅଦସ୍ସନକମ୍ୟତଂ ପହାତୁଂ ଅରିଯଧମ୍ମସ୍ସ ଅସୋତୁକମ୍ୟତଂ ପହାତୁଂ ଉପାରମ୍ଭଚିତ୍ତତଂ

ପହାତୁଂ। କତମେ ତଯୋ? ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ଅପ୍ପହାଯ, ଅସଂୱରଂ ଅପ୍ପହାଯ, ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟଂ ଅପ୍ପହାଯ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ଅରିଯାନଂ ଅଦସ୍ସନକମ୍ୟତଂ ପହାତୁଂ ଅରିଯଧମ୍ମସ୍ସ ଅସୋତୁକମ୍ୟତଂ ପହାତୁଂ ଉପାରମ୍ଭଚିତ୍ତତଂ ପହାତୁଂ।

''ତଯୋମେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ପହାତୁଂ ଅସଂୱରଂ ପହାତୁଂ ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟଂ ପହାତୁଂ। କତମେ ତଯୋ ? ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ ଅପ୍ପହାଯ, ଅୱଦଞ୍ଞୁତଂ ଅପ୍ପହାଯ, କୋସଜ୍ଜଂ ଅପ୍ପହାଯ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ପହାତୁଂ ଅସଂୱରଂ ପହାତୁଂ ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟଂ ପହାତୁଂ।

''ତଯୋମେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ ପହାତୁଂ ଅୱଦଞ୍ଞୁତଂ ପହାତୁଂ କୋସଜ୍ଜଂ ପହାତୁଂ। କତମେ ତଯୋ? ଅନାଦରିଯଂ ଅପ୍ପହାଯ, ଦୋୱଚସ୍ସତଂ ଅପ୍ପହାଯ, ପାପମିତ୍ତତଂ ଅପ୍ପହାଯ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ ପହାତୁଂ ଅୱଦଞ୍ଞୁତଂ ପହାତୁଂ କୋସଜ୍ଜଂ ପହାତୁଂ।

''ତଯୋମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ଅନାଦରିଯଂ ପହାତୁଂ ଦୋୱଚସ୍ସତଂ ପହାତୁଂ ପାପମିତ୍ତତଂ ପହାତୁଂ। କତମେ ତଯୋ? ଅହିରିକଂ ଅପ୍ପହାଯ, ଅନୋତ୍ତପ୍ପଂ ଅପ୍ପହାଯ, ପମାଦଂ ଅପ୍ପହାଯ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ଅନାଦରିଯଂ ପହାତୁଂ ଦୋୱଚସ୍ସତଂ ପହାତୁଂ ପାପମିତ୍ତତଂ ପହାତୁଂ।

''ଅହିରିକୋଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନୋତ୍ତାପୀ ପମତ୍ତୋ ହୋତି। ସୋ ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ଅଭବ୍ବୋ ଅନାଦରିଯଂ ପହାତୁଂ ଦୋୱଚସ୍ସତଂ ପହାତୁଂ ପାପମିତ୍ତତଂ ପହାତୁଂ। ସୋ ପାପମିତ୍ତୋ ସମାନୋ ଅଭବ୍ବୋ ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ ପହାତୁଂ ଅୱଦଞ୍ଞୁତଂ ପହାତୁଂ କୋସଜ୍ଜଂ ପହାତୁଂ। ସୋ କୁସୀତୋ ସମାନୋ ଅଭବ୍ବୋ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ପହାତୁଂ ଅସଂୱରଂ ପହାତୁଂ ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟଂ ପହାତୁଂ। ସୋ ଦୁସ୍ସୀଲୋ ସମାନୋ ଅଭବ୍ବୋ ଅରିଯାନଂ ଅଦସ୍ସନକମ୍ୟତଂ ପହାତୁଂ ଅରିଯଧମ୍ମସ୍ସ ଅସୋତୁକମ୍ୟତଂ ପହାତୁଂ ଉପାରମ୍ଭଚିତ୍ତତଂ ପହାତୁଂ। ସୋ ଉପାରମ୍ଭଚିତ୍ତୋ ସମାନୋ ଅଭବ୍ବୋ ମୁଟ୍ଠସଚ୍ଚଂ ପହାତୁଂ ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପହାତୁଂ ଚେତସୋ ୱିକ୍ଖେପଂ ପହାତୁଂ। ସୋ ୱିକ୍ଖିତ୍ତଚିତ୍ତୋ ସମାନୋ ଅଭବ୍ବୋ ଅଯୋନିସୋମନସିକାରଂ ପହାତୁଂ କୁମ୍ମଗ୍ଗସେୱନଂ ପହାତୁଂ ଚେତସୋ ଲୀନତ୍ତଂ ପହାତୁଂ। ସୋ ଲୀନଚିତ୍ତୋ ସମାନୋ ଅଭବ୍ବୋ ସକ୍କାଯଦିଟ୍ଠିଂ ପହାତୁଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ପହାତୁଂ ସୀଲବ୍ବତପରାମାସଂ ପହାତୁଂ। ସୋ ୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ସମାନୋ ଅଭବ୍ବୋ ରାଗଂ ପହାତୁଂ ଦୋସଂ ପହାତୁଂ ମୋହଂ ପହାତୁଂ। ସୋ ରାଗଂ ଅପ୍ପହାଯ ଦୋସଂ ଅପ୍ପହାଯ ମୋହଂ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ଜାତିଂ ପହାତୁଂ ଜରଂ ପହାତୁଂ ମରଣଂ ପହାତୁଂ।

''ତଯୋମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ଜାତିଂ ପହାତୁଂ ଜରଂ ପହାତୁଂ ମରଣଂ ପହାତୁଂ। କତମେ ତଯୋ? ରାଗଂ ପହାଯ, ଦୋସଂ ପହାଯ, ମୋହଂ ପହାଯ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ଜାତିଂ ପହାତୁଂ ଜରଂ ପହାତୁଂ ମରଣଂ ପହାତୁଂ।

''ତଯୋମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ରାଗଂ ପହାତୁଂ ଦୋସଂ ପହାତୁଂ ମୋହଂ ପହାତୁଂ। କତମେ ତଯୋ ? ସକ୍କାଯଦିଟ୍ଠିଂ ପହାଯ, ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ପହାଯ, ସୀଲବ୍ବତପରାମାସଂ ପହାଯ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ରାଗଂ ପହାତୁଂ ଦୋସଂ ପହାତୁଂ ମୋହଂ ପହାତୁଂ।

''ତଯୋମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ସକ୍କାଯଦିଟ୍ଠିଂ ପହାତୁଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ପହାତୁଂ ସୀଲବ୍ବତପରାମାସଂ ପହାତୁଂ। କତମେ ତଯୋ? ଅଯୋନିସୋମନସିକାରଂ ପହାଯ, କୁମ୍ମଗ୍ଗସେୱନଂ ପହାଯ, ଚେତସୋ ଲୀନତ୍ତଂ ପହାଯ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ସକ୍କାଯଦିଟ୍ଠିଂ ପହାତୁଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ପହାତୁଂ ସୀଲବ୍ବତପରାମାସଂ ପହାତୁଂ।

''ତଯୋମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ଅଯୋନିସୋମନସିକାରଂ ପହାତୁଂ କୁମ୍ମଗ୍ଗସେୱନଂ ପହାତୁଂ ଚେତସୋ ଲୀନତ୍ତଂ ପହାତୁଂ। କତମେ ତଯୋ? ମୁଟ୍ଠସଚ୍ଚଂ ପହାଯ, ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପହାଯ, ଚେତସୋ ୱିକ୍ଖେପଂ ପହାଯ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ଅଯୋନିସୋମନସିକାରଂ ପହାତୁଂ କୁମ୍ମଗ୍ଗସେୱନଂ ପହାତୁଂ ଚେତସୋ ଲୀନତ୍ତଂ ପହାତୁଂ।

''ତଯୋମେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ମୁଟ୍ଠସଚ୍ଚଂ ପହାତୁଂ ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପହାତୁଂ ଚେତସୋ ୱିକ୍ଖେପଂ ପହାତୁଂ। କତମେ ତଯୋ? ଅରିଯାନଂ ଅଦସ୍ସନକମ୍ୟତଂ ପହାଯ, ଅରିଯଧମ୍ମସ୍ସ ଅସୋତୁକମ୍ୟତଂ ପହାଯ, ଉପାରମ୍ଭଚିତ୍ତତଂ ପହାଯ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ମୁଟ୍ଠସ୍ସଚ୍ଚଂ ପହାତୁଂ ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପହାତୁଂ ଚେତସୋ ୱିକ୍ଖେପଂ ପହାତୁଂ।

''ତଯୋମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ଅରିଯାନଂ ଅଦସ୍ସନକମ୍ୟତଂ ପହାତୁଂ ଅରିଯଧମ୍ମସ୍ସ ଅସୋତୁକମ୍ୟତଂ ପହାତୁଂ ଉପାରମ୍ଭଚିତ୍ତତଂ

ପହାତୁଂ। କତମେ ତଯୋ? ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ପହାଯ, ଅସଂୱରଂ ପହାଯ, ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟଂ ପହାଯ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ଅରିଯାନଂ ଅଦସ୍ସନକମ୍ୟତଂ ପହାତୁଂ ଅରିଯଧମ୍ମସ୍ସ ଅସୋତୁକମ୍ୟତଂ ପହାତୁଂ ଉପାରମ୍ଭଚିତ୍ତତଂ ପହାତୁଂ।

''ତଯୋମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ପହାତୁଂ ଅସଂୱରଂ ପହାତୁଂ ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟଂ ପହାତୁଂ। କତମେ ତଯୋ? ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ ପହାଯ, ଅୱଦଞ୍ଞୁତଂ ପହାଯ, କୋସଜ୍ଜଂ ପହାଯ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ପହାତୁଂ ଅସଂୱରଂ ପହାତୁଂ ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟଂ ପହାତୁଂ।

''ତଯୋମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ ପହାତୁଂ ଅୱଦଞ୍ଞୁତଂ ପହାତୁଂ କୋସଜ୍ଜଂ ପହାତୁଂ। କତମେ ତଯୋ? ଅନାଦରିଯଂ ପହାଯ, ଦୋୱଚସ୍ସତଂ ପହାଯ, ପାପମିତ୍ତତଂ ପହାଯ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ ପହାତୁଂ ଅୱଦଞ୍ଞୁତଂ ପହାତୁଂ କୋସଜ୍ଜଂ ପହାତୁଂ।

''ତଯୋମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ଅନାଦରିଯଂ ପହାତୁଂ ଦୋୱଚସ୍ସତଂ ପହାତୁଂ ପାପମିତ୍ତତଂ ପହାତୁଂ। କତମେ ତଯୋ? ଅହିରିକଂ ପହାଯ, ଅନୋତ୍ତପ୍ପଂ ପହାଯ, ପମାଦଂ ପହାଯ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଯୋ ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ଅନାଦରିଯଂ ପହାତୁଂ ଦୋୱଚସ୍ସତଂ ପହାତୁଂ ପାପମିତ୍ତତଂ ପହାତୁଂ।

''ହିରୀମାଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଓତ୍ତାପୀ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ହୋତି। ସୋ ଅପ୍ପମତ୍ତୋ ସମାନୋ ଭବ୍ବୋ ଅନାଦରିଯଂ ପହାତୁଂ ଦୋୱଚସ୍ସତଂ ପହାତୁଂ ପାପମିତ୍ତତଂ ପହାତୁଂ। ସୋ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ ସମାନୋ ଭବ୍ବୋ ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ ପହାତୁଂ ଅୱଦଞ୍ଞୁତଂ ପହାତୁଂ କୋସଜ୍ଜଂ ପହାତୁଂ। ସୋ ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ ସମାନୋ ଭବ୍ବୋ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ପହାତୁଂ ଅସଂୱରଂ ପହାତୁଂ ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟଂ ପହାତୁଂ। ସୋ ସୀଲୱା ସମାନୋ ଭବ୍ବୋ ଅରିଯାନଂ ଅଦସ୍ସନକମ୍ୟତଂ ପହାତୁଂ ଅରିଯଧମ୍ମସ୍ସ ଅସୋତୁକମ୍ୟତଂ ପହାତୁଂ ଉପାରମ୍ଭଚିତ୍ତତଂ ପହାତୁଂ। ସୋ ଅନୁପାରମ୍ଭଚିତ୍ତୋ ସମାନୋ ଭବ୍ବୋ ମୁଟ୍ଠସ୍ସଚ୍ଚଂ ପହାତୁଂ ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପହାତୁଂ ଚେତସୋ ୱିକ୍ଖେପଂ ପହାତୁଂ। ସୋ ଅୱିକ୍ଖିତ୍ତଚିତ୍ତୋ ସମାନୋ ଭବ୍ବୋ ଅଯୋନିସୋମନସିକାରଂ ପହାତୁଂ କୁମ୍ମଗ୍ଗସେୱନଂ ପହାତୁଂ ଚେତସୋ ଲୀନତ୍ତଂ ପହାତୁଂ। ସୋ ଅଲୀନଚିତ୍ତୋ ସମାନୋ ଭବ୍ବୋ ସକ୍କାଯଦିଟ୍ଠିଂ ପହାତୁଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ପହାତୁଂ ସୀଲବ୍ବତପରାମାସଂ ପହାତୁଂ। ସୋ ଅୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ସମାନୋ ଭବ୍ବୋ ରାଗଂ ପହାତୁଂ ଦୋସଂ ପହାତୁଂ ମୋହଂ ପହାତୁଂ। ସୋ ରାଗଂ ପହାଯ ଦୋସଂ ପହାଯ ମୋହଂ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ଜାତିଂ ପହାତୁଂ ଜରଂ ପହାତୁଂ ମରଣଂ ପହାତୁ''ନ୍ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। କାକସୁତ୍ତଂ

୭୭। ''ଦସହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସଦ୍ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ କାକୋ। କତମେହି ଦସହି? ଧଂସୀ ଚ, ପଗବ୍ଭୋ ଚ, ତିନ୍ତିଣୋ [ନିଲ୍ଲଜ୍ଜୋ (କ।) ତିନ୍ତିଣୋତି ତିନ୍ତିଣଂ ୱୁଚ୍ଚତି ତଣ୍ହା… (ସୀ। ସ୍ୟା। ଅଟ୍ଠ।) ଅଭିଧମ୍ମେ ଖୁଦ୍ଦକୱତ୍ଥୁୱିଭଙ୍ଗେ ତିନ୍ତିଣପଦନିଦ୍ଦେସେ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ] ଚ, ମହଗ୍ଘସୋ ଚ, ଲୁଦ୍ଦୋ ଚ, ଅକାରୁଣିକୋ ଚ, ଦୁବ୍ବଲୋ ଚ, ଓରୱିତା ଚ, ମୁଟ୍ଠସ୍ସତି ଚ, ନେଚଯିକୋ [ନେରସିକୋ (ସୀ।) ତଦଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ''ନେଚଯିକୋ'' ତ୍ୱେୱ ଦିସ୍ସତି] ଚ – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଅସଦ୍ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ କାକୋ। ଏୱମେୱଂ ଖୋ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଅସଦ୍ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ପାପଭିକ୍ଖୁ। କତମେହି ଦସହି? ଧଂସୀ ଚ, ପଗବ୍ଭୋ ଚ, ତିନ୍ତିଣୋ ଚ, ମହଗ୍ଘସୋ ଚ, ଲୁଦ୍ଦୋ ଚ, ଅକାରୁଣିକୋ ଚ, ଦୁବ୍ବଲୋ ଚ, ଓରୱିତା ଚ, ମୁଟ୍ଠସ୍ସତି ଚ, ନେଚଯିକୋ ଚ – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଅସଦ୍ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ପାପଭିକ୍ଖୂ''ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ନିଗଣ୍ଠସୁତ୍ତଂ

୭୮। ''ଦସହି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସଦ୍ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତା ନିଗଣ୍ଠା। କତମେହି ଦସହି? ଅସ୍ସଦ୍ଧା, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିଗଣ୍ଠା; ଦୁସ୍ସୀଲା, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିଗଣ୍ଠା; ଅହିରିକା, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିଗଣ୍ଠା; ଅନୋତ୍ତପ୍ପିନୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିଗଣ୍ଠା; ଅସପ୍ପୁରିସସନ୍ଭତ୍ତିନୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିଗଣ୍ଠା; ଅତ୍ତୁକ୍କଂସକପରୱମ୍ଭକା, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିଗଣ୍ଠା; ସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସା ଆଧାନଗ୍ଗାହୀ ଦୁପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗିନୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିଗଣ୍ଠା; କୁହକା, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିଗଣ୍ଠା; ପାପିଚ୍ଛା, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିଗଣ୍ଠା; ପାପମିତ୍ତା, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିଗଣ୍ଠା – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଅସଦ୍ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତା ନିଗଣ୍ଠା''ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ଆଘାତୱତ୍ଥୁସୁତ୍ତଂ

୭୯।[ଅ। ନି। ୯।୨୯] ''ଦସଯିମାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆଘାତୱତ୍ଥୂନି। କତମାନି ଦସ? 'ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଅଚରୀ'ତି ଆଘାତଂ ବନ୍ଧତି; 'ଅନତ୍ଥଂ ମେ

ଚରତୀ'ତି ଆଘାତଂ ବନ୍ଧତି; 'ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଚରିସ୍ସତୀ'ତି ଆଘାତଂ ବନ୍ଧତି; 'ପିଯସ୍ସ ମେ ମନାପସ୍ସ ଅନତ୍ଥଂ ଅଚରୀ'ତି…ପେ… 'ଅନତ୍ଥଂ ଚରତୀ'ତି…ପେ… 'ଅନତ୍ଥଂ ଚରିସ୍ସତୀ'ତି ଆଘାତଂ ବନ୍ଧତି, 'ଅପ୍ପିଯସ୍ସ ମେ ଅମନାପସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଅଚରୀ'ତି…ପେ… 'ଅତ୍ଥଂ ଚରତୀ'ତି…ପେ… 'ଅତ୍ଥଂ ଚରିସ୍ସତୀ'ତି ଆଘାତଂ ବନ୍ଧତି; ଅଟ୍ଠାନେ ଚ କୁପ୍ପତି – ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସ ଆଘାତଵତ୍ଥୂନୀ''ତି। ନଵମଂ।

୧୦। ଆଘାତପଟିଵିନଯସୁତ୍ତଂ

୮୦। ''ଦସଯିମେ , ଭିକ୍ଖଵେ, ଆଘାତପଟିଵିନଯା। କତମେ ଦସ? 'ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଅଚରି, ତଂ କୁତେତ୍ଥ ଲବ୍ଭା'ତି ଆଘାତଂ ପଟିଵିନେତି , 'ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଚରତି, ତଂ କୁତେତ୍ଥ ଲବ୍ଭା'ତି ଆଘାତଂ ପଟିଵିନେତି, 'ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଚରିସ୍ସତି, ତଂ କୁତେତ୍ଥ ଲବ୍ଭା'ତି ଆଘାତଂ ପଟିଵିନେତି, ପିଯସ୍ସ ମେ ମନାପସ୍ସ ଅନତ୍ଥଂ ଅଚରି…ପେ… ଚରତି…ପେ… ଚରିସ୍ସତି, ତଂ କୁତେତ୍ଥ ଲବ୍ଭାତି ଆଘାତଂ ପଟିଵିନେତି , ଅପ୍ପିଯସ୍ସ ମେ ଅମନାପସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଅଚରି…ପେ… ଅତ୍ଥଂ ଚରତି…ପେ… ଅତ୍ଥଂ ଚରିସ୍ସତି, ତଂ କୁତେତ୍ଥ ଲବ୍ଭାତି ଆଘାତଂ ପଟିଵିନେତି, ଅଟ୍ଠାନେ ଚ ନ କୁପ୍ପତି – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସ ଆଘାତପଟିଵିନଯା''ତି। ଦସମଂ।

ଆକଙ୍ଖଵଗ୍ଗୋ ଅଟ୍ଠମୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ଆକଙ୍ଖୋ କଣ୍ଟକୋ ଇଟ୍ଠା, ଵଡ୍ଢି ଚ ମିଗସାଲାଯ;

ତଯୋ ଧମ୍ମା ଚ କାକୋ ଚ, ନିଗଣ୍ଠା ଦ୍ଵେ ଚ ଆଘାତାତି।

(୯) ୪। ଥେରୱଗ୍ଗୋ

୧। ୱାହନସୁତ୍ତଂ

୮୧। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ଚମ୍ପାଯଂ ୱିହରତି ଗଗ୍ଗରାଯ ପୋକ୍ଖରଣିଯା ତୀରେ। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ୱାହନୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ୱାହନୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''କତିହି ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଧମ୍ମେହି ତଥାଗତୋ ନିସ୍ସଟୋ ୱିସଂଯୁତ୍ତୋ ୱିପ୍ପମୁତ୍ତୋ ୱିମରିଯାଦୀକତେନ ଚେତସା ୱିହରତୀ''ତି?

''ଦସହି ଖୋ, ୱାହନ, ଧମ୍ମେହି ତଥାଗତୋ ନିସ୍ସଟୋ ୱିସଂଯୁତ୍ତୋ ୱିପ୍ପମୁତ୍ତୋ ୱିମରିଯାଦୀକତେନ ଚେତସା ୱିହରତି। କତମେହି ଦସହି? ରୂପେନ ଖୋ, ୱାହନ, ତଥାଗତୋ ନିସ୍ସଟୋ ୱିସଂଯୁତ୍ତୋ ୱିପ୍ପମୁତ୍ତୋ ୱିମରିଯାଦୀକତେନ ଚେତସା ୱିହରତି, ୱେଦନାଯ ଖୋ, ୱାହନ…ପେ… ସଞ୍ଞାଯ ଖୋ, ୱାହନ… ସଙ୍ଖାରେହି ଖୋ, ୱାହନ… ୱିଞ୍ଞାଣେନ ଖୋ, ୱାହନ… ଜାତିଯା ଖୋ, ୱାହନ… ଜରାଯ ଖୋ, ୱାହନ… ମରଣେନ ଖୋ, ୱାହନ… ଦୁକ୍ଖେହି ଖୋ, ୱାହନ… କିଲେସେହି ଖୋ, ୱାହନ, ତଥାଗତୋ ନିସ୍ସଟୋ ୱିସଂଯୁତ୍ତୋ ୱିପ୍ପମୁତ୍ତୋ ୱିମରିଯାଦୀକତେନ ଚେତସା ୱିହରତି। ସେଯ୍ୟଥାପି, ୱାହନ, ଉପ୍ପଲଂ ୱା ପଦୁମଂ ୱା ପୁଣ୍ଡରୀକଂ ୱା ଉଦକେ ଜାତଂ ଉଦକେ ସଂୱଡ୍ଢଂ ଉଦକା ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗମ୍ମ ଠିତଂ ଅନୁପଲିତ୍ତଂ ଉଦକେନ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ୱାହନ, ଇମେହି ଦସହି ଧମ୍ମେହି ତଥାଗତୋ ନିସ୍ସଟୋ ୱିସଂଯୁତ୍ତୋ ୱିପ୍ପମୁତ୍ତୋ ୱିମରିଯାଦୀକତେନ ଚେତସା ୱିହରତୀ''ତି। ପଠମଂ।

୨। ଆନନ୍ଦସୁତ୍ତଂ

୮୨। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

''ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ 'ଅସ୍ସଦ୍ଧୋ ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ'ତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି।

''ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ 'ଦୁସ୍ସୀଲୋ ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ'ତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି।

''ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ 'ଅପ୍ପସ୍ସୁତୋ ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ'ତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି।

''ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ 'ଦୁବ୍ବଚୋ ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ'ତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି।

''ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ 'ପାପମିତ୍ତୋ ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ'ତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି।

''ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ 'କୁସୀତୋ ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ'ତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି।

''ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ 'ମୁଟ୍ଠସ୍ସତି ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ'ତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି।

''ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ 'ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ'ତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି।

''ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ 'ପାପିଚ୍ଛୋ ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ'ତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି।

''ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ 'ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ'ତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି।

''ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ 'ଇମେହି ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ'ତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି।

‘‘ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ‘ସଦ୍ଧୋ ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’ତି ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି।

‘‘ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ‘ସୀଲୱା ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’ତି ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି।

‘‘ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ‘ବହୁସ୍ସୁତୋ ସୁତଧରୋ ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’ତି ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି।

‘‘ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ‘ସୁୱଚୋ ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’ତି ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି।

‘‘ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ‘କଲ୍ଯାଣମିତ୍ତୋ ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’ତି ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି।

‘‘ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ‘ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯୋ ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’ତି ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି।

‘‘ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ‘ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତି ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’ତି ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି।

‘‘ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ‘ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’ତି ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି।

‘‘ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ‘ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’ତି ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି।

‘‘ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ‘ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ସମାନୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’ତି ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତି।

‘‘ସୋ ୱତାନନ୍ଦ, ଭିକ୍ଖୁ ‘ଇମେହି ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’ତି ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତୀ’’ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। ପୁଣ୍ଣିଯସୁତ୍ତଂ

୮୩। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ପୁଣ୍ଣିଯୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ପୁଣ୍ଣିଯୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କୋ ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚଯୋ ଯେନ ଅପ୍ପେକଦା ତଥାଗତଂ ଧମ୍ମଦେସନା ପଟିଭାତି ଅପ୍ପେକଦା ନପ୍ପଟିଭାତୀ’’ତି?

‘‘ସଦ୍ଧୋ ଚ, ପୁଣ୍ଣିଯ, ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି, ନୋ ଚ ଉପସଙ୍କମିତା; ନେୱ ତାୱ ତଥାଗତଂ ଧମ୍ମଦେସନା ପଟିଭାତି। ଯତୋ ଚ ଖୋ, ପୁଣ୍ଣିଯ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି ଉପସଙ୍କମିତା ଚ, ଏୱଂ ତଥାଗତଂ ଧମ୍ମଦେସନା ପଟିଭାତି।

‘‘ସଦ୍ଧୋ ଚ, ପୁଣ୍ଣିଯ, ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି ଉପସଙ୍କମିତା ଚ, ନୋ ଚ ପଯିରୁପାସିତା…ପେ… ପଯିରୁପାସିତା ଚ, ନୋ ଚ ପରିପୁଚ୍ଛିତା… ପରିପୁଚ୍ଛିତା ଚ, ନୋ ଚ ଓହିତସୋତୋ ଧମ୍ମଂ ସୁଣାତି… ଓହିତସୋତୋ ଚ ଧମ୍ମଂ ସୁଣାତି, ନୋ ଚ ସୁତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ଧାରେତି… ସୁତ୍ୱା ଚ ଧମ୍ମଂ ଧାରେତି, ନୋ ଚ ଧାତାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥଂ ଉପପରିକ୍ଖତି… ଧାତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥଂ ଉପପରିକ୍ଖତି ନୋ ଚ ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତି… ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି, ନୋ ଚ କଲ୍ଯାଣୱାଚୋ ହୋତି କଲ୍ଯାଣୱାକ୍କରଣୋ ପୋରିଯା ୱାଚାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ୱିସ୍ସଟ୍ଠାଯ ଅନେଲଗଳାଯ ଅତ୍ଥସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାପନିଯା… କଲ୍ଯାଣୱାଚୋ ଚ ହୋତି କଲ୍ଯାଣୱାକ୍କରଣୋ ପୋରିଯା ୱାଚାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ୱିସ୍ସଟ୍ଠାଯ ଅନେଲଗଳାଯ ଅତ୍ଥସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାପନିଯା, ନୋ ଚ ସନ୍ଦସ୍ସକୋ ହୋତି ସମାଦପକୋ ସମୁତ୍ତେଜକୋ ସମ୍ପହଂସକୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ, ନେୱ ତାୱ ତଥାଗତଂ ଧମ୍ମଦେସନା ପଟିଭାତି।

‘‘ଯତୋ ଚ ଖୋ, ପୁଣ୍ଣିଯ, ଭିକ୍ଖୁ ସଦ୍ଧୋ ଚ ହୋତି, ଉପସଙ୍କମିତା ଚ, ପଯିରୁପାସିତା ଚ, ପରିପୁଚ୍ଛିତା ଚ, ଓହିତସୋତୋ ଚ ଧମ୍ମଂ ସୁଣାତି, ସୁତ୍ୱା ଚ ଧମ୍ମଂ ଧାରେତି, ଧାତାନଞ୍ଚ ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥଂ ଉପପରିକ୍ଖତି, ଅତ୍ଥମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମମଞ୍ଞାଯ ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଚ ହୋତି, କଲ୍ଯାଣୱାଚୋ ଚ ହୋତି କଲ୍ଯାଣୱାକ୍କରଣୋ ପୋରିଯା ୱାଚାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ୱିସ୍ସଟ୍ଠାଯ ଅନେଲଗଳାଯ ଅତ୍ଥସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାପନିଯା, ସନ୍ଦସ୍ସକୋ ଚ ହୋତି ସମାଦପକୋ ସମୁତ୍ତେଜକୋ ସମ୍ପହଂସକୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ – ଏୱଂ ତଥାଗତଂ ଧମ୍ମଦେସନା ପଟିଭାତି। ଇମେହି ଖୋ, ପୁଣ୍ଣିଯ , ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତା

[ସମନ୍ନାଗତୋ (କ।)][ଏକନ୍ତଂ ତଥାଗତଂ ଧମ୍ମଦେସନା ପଟିଭାତୀତି (ସ୍ୟା।)] ଏକନ୍ତପଟିଭାନା [ଏକନ୍ତପଟିଭାନଂ (ସୀ।)] ତଥାଗତଂ ଧମ୍ମଦେସନା ହୋତୀ''ତି [ଏକନ୍ତଂ ତଥାଗତଂ ଧମ୍ମଦେସନା ପଟିଭାତୀତି (ସ୍ୟା।)]। ତତିଯଂ।

୪। ବ୍ୟାକରଣସୁତ୍ତଂ

୮୪। ତତ୍ର ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଆୱୁସୋ ଭିକ୍ଖୱେ''ତି। ''ଆୱୁସୋ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆଯସ୍ମା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ଏତଦୱୋଚ –

''ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଞ୍ଞଂ ବ୍ୟାକରୋତି – 'ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯାତି ପଜାନାମୀ'ତି। ତମେନଂ ତଥାଗତୋ ୱା ତଥାଗତସାୱକୋ ୱା ଝାଯୀ ସମାପତ୍ତିକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ସମନୁଯୁଞ୍ଜତି ସମନୁଗ୍ଗାହତି ସମନୁଭାସତି। ସୋ ତଥାଗତେନ ୱା ତଥାଗତସାୱକେନ ୱା ଝାଯିନା ସମାପତ୍ତିକୁସଲେନ ପରଚିତ୍ତକୁସଲେନ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲେନ ସମନୁଯୁଞ୍ଜିଯମାନୋ ସମନୁଗ୍ଗାହିଯମାନୋ ସମନୁଭାସିଯମାନୋ ଇରୀଣଂ ଆପଜ୍ଜତି ୱିଚିନଂ [ୱିସିନଂ (ସୀ। ଅଟ୍ଠ।)] ଆପଜ୍ଜତି ଅନଯଂ ଆପଜ୍ଜତି ବ୍ୟସନଂ ଆପଜ୍ଜତି ଅନଯବ୍ୟସନଂ ଆପଜ୍ଜତି।

''ତମେନଂ ତଥାଗତୋ ୱା ତଥାଗତସାୱକୋ ୱା ଝାଯୀ ସମାପତ୍ତିକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ଏୱଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ମନସି କରୋତି – 'କିଂ ନୁ ଖୋ ଅଯମାଯସ୍ମା ଅଞ୍ଞଂ ବ୍ୟାକରୋତି – ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯାତି ପଜାନାମୀ'ତି?

''ତମେନଂ ତଥାଗତୋ ୱା ତଥାଗତସାୱକୋ ୱା ଝାଯୀ ସମାପତ୍ତିକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ଏୱଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାତି –

'କୋଧନୋ ଖୋ ଅଯମାଯସ୍ମା; କୋଧପରିଯୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ବହୁଲଂ ୱିହରତି। କୋଧପରିଯୁଟ୍ଠାନଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

'ଉପନାହୀ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ଉପନାହପରିଯୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ବହୁଲଂ ୱିହରତି। ଉପନାହପରିଯୁଟ୍ଠାନଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

'ମକ୍ଖୀ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ମକ୍ଖପରିଯୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ବହୁଲଂ ୱିହରତି। ମକ୍ଖପରିଯୁଟ୍ଠାନଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

'ପଳାସୀ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ପଳାସପରିଯୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ବହୁଲଂ ୱିହରତି। ପଳାସପରିଯୁଟ୍ଠାନଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

'ଇସ୍ସୁକୀ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ଇସ୍ସାପରିଯୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ବହୁଲଂ ୱିହରତି। ଇସ୍ସାପରିଯୁଟ୍ଠାନଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

'ମଚ୍ଛରୀ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ମଚ୍ଛେରପରିଯୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ବହୁଲଂ ୱିହରତି। ମଚ୍ଛେରପରିଯୁଟ୍ଠାନଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

'ସଠୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ସାଠେଯ୍ୟପରିଯୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ବହୁଲଂ ୱିହରତି। ସାଠେଯ୍ୟପରିଯୁଟ୍ଠାନଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

'ମାଯାୱୀ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ମାଯାପରିଯୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ବହୁଲଂ ୱିହରତି। ମାଯାପରିଯୁଟ୍ଠାନଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ପାପିଚ୍ଛୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ଇଚ୍ଛାପରିଯୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ବହୁଲଂ ୱିହରତି। ଇଚ୍ଛାପରିଯୁଟ୍ଠାନଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ସତି [ମୁଟ୍ଠସ୍ସତି (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା ଉତ୍ତରି କରଣୀଯେ ଓରମତ୍ତକେନ ୱିସେସାଧିଗମେନ ଅନ୍ତରା ୱୋସାନଂ ଆପନ୍ନୋ। ଅନ୍ତରା ୱୋସାନଗମନଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ’।

‘‘ସୋ ୱତାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ‘ଇମେ ଦସ ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’ତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ସୋ ୱତାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ‘ଇମେ ଦସ ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’ତି ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତୀ’’ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। କସିଣସୁତ୍ତଂ

୮୫। ଏକଂ ସମଯଂ ଆଯସ୍ମା ମହାଚୁନ୍ଦୋ ଚେତୀସୁ ୱିହରତି ସହଜାତିଯଂ। ତତ୍ର ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାଚୁନ୍ଦୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଆୱୁସୋ ଭିକ୍ଖୱେ’’ତି। ‘‘ଆୱୁସୋ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ମହାଚୁନ୍ଦସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆଯସ୍ମା ମହାଚୁନ୍ଦୋ ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଇଧାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କତ୍ଥୀ ହୋତି ୱିକତ୍ଥୀ ଅଧିଗମେସୁ – ‘ଅହଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପି, ଅହଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପି, ଅହଂ ତତିଯଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପି, ଅହଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପି, ଅହଂ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପି, ଅହଂ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପି, ଅହଂ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପି, ଅହଂ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପି, ଅହଂ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପୀ’ତି।

‘‘ତମେନଂ ତଥାଗତୋ ୱା ତଥାଗତସାୱକୋ ୱା ଝାଯୀ ସମାପତ୍ତିକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ସମନୁଯୁଞ୍ଜତି ସମନୁଗ୍ଗାହତି ସମନୁଭାସତି। ସୋ ତଥାଗତେନ ୱା ତଥାଗତସାୱକେନ ୱା ଝାଯିନା ସମାପତ୍ତିକୁସଲେନ ପରଚିତ୍ତକୁସଲେନ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲେନ ସମନୁଯୁଞ୍ଜିଯମାନୋ ସମନୁଗ୍ଗାହିଯମାନୋ ସମନୁଭାସିଯମାନୋ ଇରୀଣଂ ଆପଜ୍ଜତି ୱିଚିନଂ ଆପଜ୍ଜତି ଅନଯଂ ଆପଜ୍ଜତି ବ୍ୟସନଂ ଆପଜ୍ଜତି ଅନଯବ୍ୟସନଂ ଆପଜ୍ଜତି।

‘‘ତମେନଂ ତଥାଗତୋ ୱା ତଥାଗତସାୱକୋ ୱା ଝାଯୀ ସମାପତ୍ତିକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ଏୱଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ମନସି କରୋତି – ‘କିଂ ନୁ ଖୋ ଅଯମାଯସ୍ମା କତ୍ଥୀ ହୋତି ୱିକତ୍ଥୀ ଅଧିଗମେସୁ – ଅହଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପି…ପେ… ଅହଂ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପୀ’ତି।

‘‘ତମେନଂ ତଥାଗତୋ ୱା ତଥାଗତସାୱକୋ ୱା ଝାଯୀ ସମାପତ୍ତିକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ଏୱଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାତି –

‘ଦୀଘରତ୍ତଂ ଖୋ ଅଯମାଯସ୍ମା ଖଣ୍ଡକାରୀ ଛିଦ୍ଦକାରୀ ସବଲକାରୀ କମ୍ମାସକାରୀ ନ ସନ୍ତତକାରୀ ନ ସନ୍ତତୱୁତ୍ତି ସୀଲେସୁ। ଦୁସ୍ସୀଲୋ ଖୋ ଅଯମାଯସ୍ମା। ଦୁସ୍ସିଲ୍ୟଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ଅସ୍ସଦ୍ଧୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ଅପ୍ପସ୍ସୁତୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା ଅନାଚାରୋ; ଅପ୍ପସଚ୍ଚଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ ।

‘ଦୁବ୍ବଚୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ଦୋୱଚସ୍ସତା ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ପାପମିତ୍ତୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ପାପମିତ୍ତତା ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘କୁସୀତୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; କୋସଜ୍ଜଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ମୁଟ୍ଠସ୍ସତି ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ମୁଟ୍ଠସ୍ସଚ୍ଚଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘କୁହକୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; କୋହଞ୍ଞଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ଦୁବ୍ଭରୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ଦୁବ୍ଭରତା ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ଦୁପ୍ପଞ୍ଞତା ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ’।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ସହାଯକୋ ସହାଯକଂ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଯଦା ତେ, ସମ୍ମ, ଧନେନ [ବନ୍ଧୋ (କ।)] ଧନକରଣୀଯଂ ଅସ୍ସ, ଯାଚେଯ୍ୟାସି ମଂ [ଯାଚିସ୍ସସି ମଂ (ସୀ।), ପୱେଦେଯ୍ୟାସି ମଂ (ସ୍ୟା।), ପରାଜେଯ୍ୟାପି ମଂ (କ।)] ଧନଂ। ଦସ୍ସାମି ତେ ଧନ’ନ୍ତି। ସୋ କିଞ୍ଚିଦେୱ ଧନକରଣୀଯେ ସମୁପ୍ପନ୍ନେ ସହାଯକୋ ସହାଯକଂ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଅତ୍ଥୋ ମେ, ସମ୍ମ, ଧନେନ। ଦେହି ମେ ଧନ’ନ୍ତି। ସୋ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ତେନ ହି, ସମ୍ମ, ଇଧ ଖନାହୀ’ତି। ସୋ ତତ୍ର ଖନନ୍ତୋ ନାଧିଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ। ସୋ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଅଲିକଂ ମଂ, ସମ୍ମ, ଅୱଚ; ତୁଚ୍ଛକଂ ମଂ, ସମ୍ମ, ଅୱଚ – ଇଧ ଖନାହୀ’ତି। ସୋ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ନାହଂ ତଂ, ସମ୍ମ, ଅଲିକଂ ଅୱଚଂ, ତୁଚ୍ଛକଂ ଅୱଚଂ। ତେନ ହି, ସମ୍ମ, ଇଧ ଖନାହୀ’ତି। ସୋ ତତ୍ରପି ଖନନ୍ତୋ ନାଧିଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ। ସୋ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଅଲିକଂ ମଂ, ସମ୍ମ, ଅୱଚ, ତୁଚ୍ଛକଂ ମଂ, ସମ୍ମ, ଅୱଚ – ଇଧ ଖନାହୀ’ତି। ସୋ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ନାହଂ ତଂ, ସମ୍ମ, ଅଲିକଂ ଅୱଚଂ, ତୁଚ୍ଛକଂ ଅୱଚଂ । ତେନ ହି, ସମ୍ମ, ଇଧ ଖନାହୀ’ତି। ସୋ ତତ୍ରପି ଖନନ୍ତୋ ନାଧିଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ। ସୋ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଅଲିକଂ ମଂ, ସମ୍ମ, ଅୱଚ, ତୁଚ୍ଛକଂ ମଂ, ସମ୍ମ, ଅୱଚ – ଇଧ ଖନାହୀ’ତି। ସୋ ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ନାହଂ ତଂ, ସମ୍ମ, ଅଲିକଂ ଅୱଚଂ, ତୁଚ୍ଛକଂ ଅୱଚଂ। ଅପି ଚ ଅହମେୱ ଉମ୍ମାଦଂ ପାପୁଣିଂ ଚେତସୋ ୱିପରିଯାଯ’ନ୍ତି।

‘‘ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ କତ୍ଥୀ ହୋତି ୱିକତ୍ଥୀ ଅଧିଗମେସୁ – ‘ଅହଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପି, ଅହଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପି, ଅହଂ ତତିଯଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପି, ଅହଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପି, ଅହଂ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପି, ଅହଂ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପି, ଅହଂ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପି, ଅହଂ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପି, ଅହଂ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପୀ’ତି।

‘‘ତମେନଂ ତଥାଗତୋ ୱା ତଥାଗତସାୱକୋ ୱା ଝାଯୀ ସମାପତ୍ତିକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ସମନୁଯୁଞ୍ଜତି ସମନୁଗ୍ଗାହତି ସମନୁଭାସତି। ସୋ ତଥାଗତେନ ୱା ତଥାଗତସାୱକେନ ୱା ଝାଯିନା ସମାପତ୍ତିକୁସଲେନ ପରଚିତ୍ତକୁସଲେନ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲେନ ସମନୁଯୁଞ୍ଜିଯମାନୋ ସମନୁଗ୍ଗାହିଯମାନୋ ସମନୁଭାସିଯମାନୋ ଇରୀଣଂ ଆପଜ୍ଜତି ୱିଚିନଂ ଆପଜ୍ଜତି ଅନଯଂ ଆପଜ୍ଜତି ବ୍ୟସନଂ ଆପଜ୍ଜତି ଅନଯବ୍ୟସନଂ ଆପଜ୍ଜତି।

‘‘ତମେନଂ ତଥାଗତୋ ୱା ତଥାଗତସାୱକୋ ୱା ଝାଯୀ ସମାପତ୍ତିକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ଏୱଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ମନସି କରୋତି – ‘କିଂ ନୁ ଖୋ ଅଯମାଯସ୍ମା କତ୍ଥୀ ହୋତି ୱିକତ୍ଥୀ ଅଧିଗମେସୁ – ଅହଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି…ପେ… ଅହଂ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ସମାପଜ୍ଜାମିପି ୱୁଟ୍ଠହାମିପୀ’ତି।

‘‘ତମେନଂ ତଥାଗତୋ ୱା ତଥାଗତସାୱକୋ ୱା ଝାଯୀ ସମାପତ୍ତିକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାତି –

‘ଦୀଘରତ୍ତଂ ଖୋ ଅଯମାଯସ୍ମା ଖଣ୍ଡକାରୀ ଛିଦ୍ଦକାରୀ ସବଲକାରୀ କମ୍ମାସକାରୀ, ନ ସନ୍ତତକାରୀ ନ ସନ୍ତତୱୁତ୍ତି ସୀଲେସୁ। ଦୁସ୍ସୀଲୋ ଖୋ ଅଯମାଯସ୍ମା; ଦୁସ୍ସିଲ୍ୟଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ଅସ୍ସଦ୍ଧୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ ।

‘ଅପ୍ପସ୍ସୁତୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା ଅନାଚାରୋ; ଅପ୍ପସଚ୍ଚଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ଦୁବ୍ବଚୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ଦୋୱଚସ୍ସତା ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ପାପମିତ୍ତୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ପାପମିତ୍ତତା ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘କୁସୀତୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; କୋସଜ୍ଜଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପଵେଦିତେ ଧମ୍ମଵିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ମୁଟ୍ଠସ୍ସତି ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ମୁଟ୍ଠସ୍ସଚ୍ଚଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପଵେଦିତେ ଧମ୍ମଵିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘କୁହକୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; କୋହଞ୍ଞଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପଵେଦିତେ ଧମ୍ମଵିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ଦୁବ୍ଭରୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ଦୁବ୍ଭରତା ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପଵେଦିତେ ଧମ୍ମଵିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ଦୁପ୍ପଞ୍ଞତା ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପଵେଦିତେ ଧମ୍ମଵିନଯେ ପରିହାନମେତଂ’।

‘‘ସୋ ଵତାଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ‘ଇମେ ଦସ ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଵିନଯେ ଵୁଦ୍ଧିଂ ଵିରୂଳ୍ହିଂ ଵେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’ତି ନେତଂ ଠାନଂ ଵିଜ୍ଜତି। ସୋ ଵତାଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ‘ଇମେ ଦସ ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମଵିନଯେ ଵୁଦ୍ଧିଂ ଵିରୂଳ୍ହିଂ ଵେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’ତି ଠାନମେତଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଅଧିମାନସୁତ୍ତଂ

୮୬। ଏକଂ ସମଯଂ ଆଯସ୍ମା ମହାକସ୍ସପୋ ରାଜଗହେ ଵିହରତି ଵେଳୁଵନେ କଲନ୍ଦକନିଵାପେ। ତତ୍ର ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକସ୍ସପୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଆଵୁସୋ ଭିକ୍ଖଵେ’’ତି। ‘‘ଆଵୁସୋ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ମହାକସ୍ସପସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଆଯସ୍ମା ମହାକସ୍ସପୋ ଏତଦଵୋଚ –

‘‘ଇଧାଵୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଞ୍ଞଂ ବ୍ୟାକରୋତି – ‘ଖୀଣା ଜାତି, ଵୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯାତି ପଜାନାମୀ’ତି। ତମେନଂ ତଥାଗତୋ ଵା ତଥାଗତସାଵକୋ ଵା ଝାଯୀ ସମାପତ୍ତିକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ସମନୁଯୁଞ୍ଜତି ସମନୁଗ୍ଗାହତି ସମନୁଭାସତି। ସୋ ତଥାଗତେନ ଵା ତଥାଗତସାଵକେନ ଵା ଝାଯିନା ସମାପତ୍ତିକୁସଲେନ ପରଚିତ୍ତକୁସଲେନ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲେନ ସମନୁଯୁଞ୍ଜିଯମାନୋ ସମନୁଗ୍ଗାହିଯମାନୋ ସମନୁଭାସିଯମାନୋ ଇରୀଣଂ ଆପଜ୍ଜତି ଵିଚିନଂ ଆପଜ୍ଜତି ଅନଯଂ ଆପଜ୍ଜତି ବ୍ୟସନଂ ଆପଜ୍ଜତି ଅନଯବ୍ୟସନଂ ଆପଜ୍ଜତି।

‘‘ତମେନଂ ତଥାଗତୋ ଵା ତଥାଗତସାଵକୋ ଵା ଝାଯୀ ସମାପତ୍ତିକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ଏଵଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ମନସି କରୋତି – ‘କିଂ ନୁ ଖୋ ଅଯମାଯସ୍ମା ଅଞ୍ଞଂ ବ୍ୟାକରୋତି – ଖୀଣା ଜାତି, ଵୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯାତି ପଜାନାମୀ’ତି।

‘‘ତମେନଂ ତଥାଗତୋ ଵା ତଥାଗତସାଵକୋ ଵା ଝାଯୀ ସମାପତ୍ତିକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ଏଵଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାତି –

‘ଅଧିମାନିକୋ ଖୋ ଅଯମାଯସ୍ମା ଅଧିମାନସଚ୍ଚୋ, ଅପ୍ପତ୍ତେ ପତ୍ତସଞ୍ଞୀ, ଅକତେ କତସଞ୍ଞୀ, ଅନଧିଗତେ ଅଧିଗତସଞ୍ଞୀ। ଅଧିମାନେନ ଅଞ୍ଞଂ ବ୍ୟାକରୋତି – ଖୀଣା ଜାତି, ଵୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯାତି ପଜାନାମୀ’ତି।

‘‘ତମେନଂ ତଥାଗତୋ ଵା ତଥାଗତସାଵକୋ ଵା ଝାଯୀ ସମାପତ୍ତିକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ଏଵଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ମନସି କରୋତି – ‘କିଂ ନୁ ଖୋ ଅଯମାଯସ୍ମା ନିସ୍ସାଯ ଅଧିମାନିକୋ ଅଧିମାନସଚ୍ଚୋ, ଅପ୍ପତ୍ତେ ପତ୍ତସଞ୍ଞୀ, ଅକତେ କତସଞ୍ଞୀ, ଅନଧିଗତେ ଅଧିଗତସଞ୍ଞୀ। ଅଧିମାନେନ ଅଞ୍ଞଂ ବ୍ୟାକରୋତି – ଖୀଣା ଜାତି , ଵୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯାତି ପଜାନାମୀ’ତି।

‘‘ତମେନଂ ତଥାଗତୋ ଵା ତଥାଗତସାଵକୋ ଵା ଝାଯୀ ସମାପତ୍ତିକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ଏଵଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାତି –

‘ବହୁସ୍ସୁତୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା ସୁତଧରୋ ସୁତସନ୍ନିଚଯୋ, ଯେ ତେ ଧମ୍ମା ଆଦିକଲ୍ୟାଣା ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣା ପରିଯୋସାନକଲ୍ୟାଣା ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ

କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଅଭିୱଦନ୍ତି, ତଥାରୂପାସ୍ସ ଧମ୍ମା ବହୁସ୍ସୁତା ହୋନ୍ତି ଧାତା ୱଚସା ପରିଚିତା ମନସାନୁପେକ୍ଖିତା ଦିଟ୍ଠିଯା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା। ତସ୍ମା ଅଯମାଯସ୍ମା ଅଧିମାନିକୋ ଅଧିମାନସଚ୍ଚୋ, ଅପ୍ପତ୍ତେ ପତ୍ତସଞ୍ଞୀ, ଅକତେ କତସଞ୍ଞୀ, ଅନଧିଗତେ ଅଧିଗତସଞ୍ଞୀ। ଅଧିମାନେନ ଅଞ୍ଞଂ ବ୍ଯାକରୋତି – ଖୀଣା ଜାତି, ୱୁସିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ, କତଂ କରଣୀଯଂ, ନାପରଂ ଇତ୍ଥତ୍ତାଯାତି ପଜାନାମୀ’ତି।

‘‘ତମେନଂ ତଥାଗତୋ ୱା ତଥାଗତସାୱକୋ ୱା ଝାଯୀ ସମାପତ୍ତିକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତକୁସଲୋ ପରଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋ ଏୱଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାତି –

‘ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ଅଭିଜ୍ଝାପରିଯୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ବହୁଲଂ ୱିହରତି। ଅଭିଜ୍ଝାପରିଯୁଟ୍ଠାନଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ବ୍ଯାପନ୍ନୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ବ୍ଯାପାଦପରିଯୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ବହୁଲଂ ୱିହରତି। ବ୍ଯାପାଦପରିଯୁଟ୍ଠାନଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ଥିନମିଦ୍ଧୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ଥିନମିଦ୍ଧପରିଯୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ବହୁଲଂ ୱିହରତି। ଥିନମିଦ୍ଧପରିଯୁଟ୍ଠାନଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ଉଦ୍ଧତୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ଉଦ୍ଧଚ୍ଚପରିଯୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ବହୁଲଂ ୱିହରତି। ଉଦ୍ଧଚ୍ଚପରିଯୁଟ୍ଠାନଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା; ୱିଚିକିଚ୍ଛାପରିଯୁଟ୍ଠିତେନ ଚେତସା ବହୁଲଂ ୱିହରତି। ୱିଚିକିଚ୍ଛାପରିଯୁଟ୍ଠାନଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘କମ୍ମାରାମୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା କମ୍ମରତୋ କମ୍ମାରାମତଂ ଅନୁଯୁତ୍ତୋ। କମ୍ମାରାମତା ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ଭସ୍ସାରାମୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା ଭସ୍ସରତୋ ଭସ୍ସାରାମତଂ ଅନୁଯୁତ୍ତୋ। ଭସ୍ସାରାମତା ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ନିଦ୍ଦାରାମୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା ନିଦ୍ଦାରତୋ ନିଦ୍ଦାରାମତଂ ଅନୁଯୁତ୍ତୋ। ନିଦ୍ଦାରାମତା ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ସଙ୍ଗଣିକାରାମୋ ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା ସଙ୍ଗଣିକରତୋ ସଙ୍ଗଣିକାରାମତଂ ଅନୁଯୁତ୍ତୋ। ସଙ୍ଗଣିକାରାମତା ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ।

‘ସତି ଖୋ ପନ ଅଯମାଯସ୍ମା ଉତ୍ତରି କରଣୀଯେ ଓରମତ୍ତକେନ ୱିସେସାଧିଗମେନ ଅନ୍ତରା ୱୋସାନଂ ଆପନ୍ନୋ। ଅନ୍ତରା ୱୋସାନଗମନଂ ଖୋ ପନ ତଥାଗତପ୍ପୱେଦିତେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ପରିହାନମେତଂ’’।

‘‘ସୋ ୱତାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ‘ଇମେ ଦସ ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’ତି ନେତଂ ଠାନଂ ୱିଜ୍ଜତି। ସୋ ୱତାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୁ ‘ଇମେ ଦସ ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’ତି ଠାନମେତଂ ୱିଜ୍ଜତୀ’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ନକ୍ଖିଯସୁତ୍ତଂ

୮୭। ତତ୍ର ଖୋ ଭଗୱା କାଲଙ୍କତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ [କଲନ୍ଦକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ (ସୀ।), କାଳଅକଭିକ୍ଖୁଂ (ସ୍ଯା।)] ଆରବ୍ଭ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଭିକ୍ଖୱୋ’’ତି। ‘‘ଭଦନ୍ତେ’’ତି ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଧିକରଣିକୋ ହୋତି, ଅଧିକରଣସମଥସ୍ସ ନ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅଧିକରଣିକୋ ହୋତି ଅଧିକରଣସମଥସ୍ସ ନ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନ ପିଯତାଯ ନ ଗରୁତାଯ ନ ଭାୱନାଯ ନ ସାମଞ୍ଞାଯ ନ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ସିକ୍ଖାକାମୋ ହୋତି, ସିକ୍ଖାସମାଦାନସ୍ସ [ସିକ୍ଖାକାମସ୍ସ (କ।)] ନ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ସିକ୍ଖାକାମୋ ହୋତି ସିକ୍ଖାସମାଦାନସ୍ସ ନ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନ ପିଯତାଯ ନ ଗରୁତାଯ ନ ଭାୱନାଯ ନ ସାମଞ୍ଞାଯ ନ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପାପିଚ୍ଛୋ ହୋତି, ଇଚ୍ଛାୱିନଯସ୍ସ ନ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପାପିଚ୍ଛୋ ହୋତି ଇଚ୍ଛାୱିନଯସ୍ସ ନ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନ ପିଯତାଯ ନ ଗରୁତାଯ ନ ଭାୱନାଯ ନ ସାମଞ୍ଞାଯ ନ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କୋଧନୋ ହୋତି, କୋଧୱିନଯସ୍ସ ନ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ କୋଧନୋ ହୋତି କୋଧୱିନଯସ୍ସ ନ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନ ପିଯତାଯ ନ ଗରୁତାଯ ନ ଭାୱନାଯ ନ ସାମଞ୍ଞାଯ ନ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ମକ୍ଖୀ ହୋତି, ମକ୍ଖୱିନଯସ୍ସ ନ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ମକ୍ଖୀ ହୋତି ମକ୍ଖୱିନଯସ୍ସ ନ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନ ପିଯତାଯ ନ ଗରୁତାଯ ନ ଭାୱନାଯ ନ ସାମଞ୍ଞାଯ ନ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସଠୋ ହୋତି , ସାଠେଯ୍ୟୱିନଯସ୍ସ ନ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ , ଭିକ୍ଖୁ ସଠୋ ହୋତି ସାଠେଯ୍ୟୱିନଯସ୍ସ ନ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନ ପିଯତାଯ ନ ଗରୁତାଯ ନ ଭାୱନାଯ ନ ସାମଞ୍ଞାଯ ନ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ମାଯାୱୀ ହୋତି, ମାଯାୱିନଯସ୍ସ ନ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ମାଯାୱୀ ହୋତି ମାଯାୱିନଯସ୍ସ ନ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନ ପିଯତାଯ ନ ଗରୁତାଯ ନ ଭାୱନାଯ ନ ସାମଞ୍ଞାଯ ନ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମାନଂ ନ ନିସାମକଜାତିକୋ ହୋତି, ଧମ୍ମନିସନ୍ତିଯା ନ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମାନଂ ନ ନିସାମକଜାତିକୋ ହୋତି ଧମ୍ମନିସନ୍ତିଯା ନ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନ ପିଯତାଯ ନ ଗରୁତାଯ ନ ଭାୱନାଯ ନ ସାମଞ୍ଞାଯ ନ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ପଟିସଲ୍ଲୀନୋ ହୋତି, ପଟିସଲ୍ଲାନସ୍ସ ନ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ପଟିସଲ୍ଲୀନୋ ହୋତି ପଟିସଲ୍ଲାନସ୍ସ ନ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନ ପିଯତାଯ ନ ଗରୁତାଯ ନ ଭାୱନାଯ ନ ସାମଞ୍ଞାଯ ନ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ନ ପଟିସନ୍ଥାରକୋ [ପଟିସନ୍ଧାରକୋ (କ।)] ହୋତି, ପଟିସନ୍ଥାରକସ୍ସ ନ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ନ ପଟିସନ୍ଥାରକୋ ହୋତି ପଟିସନ୍ଥାରକସ୍ସ ନ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ନ ପିଯତାଯ ନ ଗରୁତାଯ ନ ଭାୱନାଯ ନ ସାମଞ୍ଞାଯ ନ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ଏୱରୂପସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ କିଞ୍ଚାପି ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟ – ‘ଅହୋ ୱତ ମଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ସକ୍କରେଯ୍ୟୁଂ ଗରୁଂ କରେଯ୍ୟୁଂ [ଗରୁକରେଯ୍ୟୁଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ମାନେଯ୍ୟୁଂ ପୂଜେଯ୍ୟୁ’ନ୍ତି, ଅଥ ଖୋ ନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ନ ଚେୱ ସକ୍କରୋନ୍ତି ନ ଗରୁଂ କରୋନ୍ତି [ଗରୁକରୋନ୍ତି (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ନ ମାନେନ୍ତି ନ ପୂଜେନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥାହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିଞ୍ଞୂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ତେ ପାପକେ ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହୀନେ ସମନୁପସ୍ସନ୍ତି।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କସ୍ସ କିଞ୍ଚାପି ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟ – ‘ଅହୋ ୱତ ମଂ ମନୁସ୍ସା ଆଜାନୀଯଟ୍ଠାନେ ଠପେଯ୍ୟୁଂ, ଆଜାନୀଯଭୋଜନଞ୍ଚ ଭୋଜେଯ୍ୟୁଂ, ଆଜାନୀଯପରିମଜ୍ଜନଞ୍ଚ ପରିମଜ୍ଜେଯ୍ୟୁ’ନ୍ତି, ଅଥ ଖୋ ନଂ ମନୁସ୍ସା ନ ଚେୱ ଆଜାନୀଯଟ୍ଠାନେ ଠପେନ୍ତି ନ ଚ ଆଜାନୀଯଭୋଜନଂ ଭୋଜେନ୍ତି ନ ଚ ଆଜାନୀଯପରିମଜ୍ଜନଂ ପରିମଜ୍ଜନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥାହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିଞ୍ଞୂ ମନୁସ୍ସା ତାନି ସାଠେଯ୍ୟାନି କୂଟେଯ୍ୟାନି ଜିମ୍ହେଯ୍ୟାନି ୱଙ୍କେଯ୍ୟାନି ଅପ୍ପହୀନାନି ସମନୁପସ୍ସନ୍ତି। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱରୂପସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ କିଞ୍ଚାପି ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟ – ‘ଅହୋ ୱତ ମଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ସକ୍କରେଯ୍ୟୁଂ ଗରୁଂ କରେଯ୍ୟୁଂ ମାନେଯ୍ୟୁଂ ପୂଜେଯ୍ୟୁ’ନ୍ତି, ଅଥ ଖୋ ନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ନ ଚେୱ ସକ୍କରୋନ୍ତି ନ ଗରୁଂ କରୋନ୍ତି ନ ମାନେନ୍ତି ନ ପୂଜେନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥାହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିଞ୍ଞୂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ତେ ପାପକେ ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହୀନେ

ସମନୁପସ୍ସନ୍ତି।

''ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଅଧିକରଣିକୋ ହୋତି, ଅଧିକରଣସମଥସ୍ସ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ନ ଅଧିକରଣିକୋ ହୋତି ଅଧିକରଣସମଥସ୍ସ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ପିଯତାଯ ଗରୁତାଯ ଭାୱନାଯ ସାମଞ୍ଞାଯ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସିକ୍ଖାକାମୋ ହୋତି, ସିକ୍ଖାସମାଦାନସ୍ସ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସିକ୍ଖାକାମୋ ହୋତି ସିକ୍ଖାସମାଦାନସ୍ସ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ପିଯତାଯ ଗରୁତାଯ ଭାୱନାଯ ସାମଞ୍ଞାଯ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ହୋତି, ଇଚ୍ଛାୱିନଯସ୍ସ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ହୋତି ଇଚ୍ଛାୱିନଯସ୍ସ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ…ପେ… ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅକ୍କୋଧନୋ ହୋତି, କୋଧୱିନଯସ୍ସ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅକ୍କୋଧନୋ ହୋତି କୋଧୱିନଯସ୍ସ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ…ପେ… ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅମକ୍ଖୀ ହୋତି, ମକ୍ଖୱିନଯସ୍ସ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ , ଭିକ୍ଖୁ ଅମକ୍ଖୀ ହୋତି ମକ୍ଖୱିନଯସ୍ସ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ…ପେ… ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅସଠୋ ହୋତି, ସାଠେଯ୍ୟୱିନଯସ୍ସ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅସଠୋ ହୋତି ସାଠେଯ୍ୟୱିନଯସ୍ସ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ…ପେ… ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅମାଯାୱୀ ହୋତି, ମାଯାୱିନଯସ୍ସ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅମାଯାୱୀ ହୋତି ମାଯାୱିନଯସ୍ସ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ…ପେ… ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମାନଂ ନିସାମକଜାତିକୋ ହୋତି, ଧମ୍ମନିସନ୍ତିଯା ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମାନଂ ନିସାମକଜାତିକୋ ହୋତି ଧମ୍ମନିସନ୍ତିଯା ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ…ପେ… ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଟିସଲ୍ଲୀନୋ ହୋତି, ପଟିସଲ୍ଲାନସ୍ସ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ପଟିସଲ୍ଲୀନୋ ହୋତି ପଟିସଲ୍ଲାନସ୍ସ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ…ପେ… ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

''ପୁନ ଚପରଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ପଟିସନ୍ଥାରକୋ ହୋତି, ପଟିସନ୍ଥାରକସ୍ସ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ। ଯମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ପଟିସନ୍ଥାରକୋ ହୋତି ପଟିସନ୍ଥାରକସ୍ସ ୱଣ୍ଣୱାଦୀ, ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ପିଯତାଯ ଗରୁତାଯ ଭାୱନାଯ ସାମଞ୍ଞାଯ ଏକୀଭାୱାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

''ଏୱରୂପସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନୋ କିଞ୍ଚାପି ନ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟ – 'ଅହୋ ୱତ ମଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ସକ୍କରେଯ୍ୟୁଂ ଗରୁଂ କରେଯ୍ୟୁଂ ମାନେଯ୍ୟୁଂ ପୂଜେଯ୍ୟୁ'ନ୍ତି, ଅଥ ଖୋ ନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ସକ୍କରୋନ୍ତି ଗରୁଂ କରୋନ୍ତି ମାନେନ୍ତି ପୂଜେନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥାହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିଞ୍ଞୂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ତେ ପାପକେ ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେ ପହୀନେ ସମନୁପସ୍ସନ୍ତି।

''ସେଯ୍ୟଥାପି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଦ୍ଦସ୍ସ ଅସ୍ସାଜାନୀଯସ୍ସ କିଞ୍ଚାପି ନ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟ – 'ଅହୋ ୱତ ମଂ ମନୁସ୍ସା ଆଜାନୀଯଟ୍ଠାନେ ଠପେଯ୍ୟୁଂ, ଆଜାନୀଯଭୋଜନଞ୍ଚ ଭୋଜେଯ୍ୟୁଂ, ଆଜାନୀଯପରିମଜ୍ଜନଞ୍ଚ ପରିମଜ୍ଜେଯ୍ୟୁ'ନ୍ତି, ଅଥ ଖୋ ନଂ ମନୁସ୍ସା ଆଜାନୀଯଟ୍ଠାନେ ଚ ଠପେନ୍ତି ଆଜାନୀଯଭୋଜନଞ୍ଚ ଭୋଜେନ୍ତି ଆଜାନୀଯପରିମଜ୍ଜନଞ୍ଚ ପରିମଜ୍ଜନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥାହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିଞ୍ଞୂ ମନୁସ୍ସା ତାନି ସାଠେଯ୍ୟାନି କୂଟେଯ୍ୟାନି ଜିମ୍ହେଯ୍ୟାନି ୱଙ୍କେଯ୍ୟାନି ପହୀନାନି ସମନୁପସ୍ସନ୍ତି।

''ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏୱରୂପସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ କିଞ୍ଚାପି ନ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟ – 'ଅହୋ ୱତ ମଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ସକ୍କରେଯ୍ୟୁଂ ଗରୁଂ କରେଯ୍ୟୁଂ ମାନେଯ୍ୟୁଂ ପୂଜେଯ୍ୟୁ'ନ୍ତି, ଅଥ ଖୋ ନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ସକ୍କରୋନ୍ତି ଗରୁଂ କରୋନ୍ତି ମାନେନ୍ତି ପୂଜେନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ତଥାହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିଞ୍ଞୂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ତେ ପାପକେ ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେ ପହୀନେ ସମନୁପସ୍ସନ୍ତୀ''ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ଅକ୍କୋସକସୁତ୍ତଂ

୮୮। ‘‘ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅକ୍କୋସକପରିଭାସକୋ ଅରିଯୂପୱାଦୀ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ଠାନମେତଂ ଅୱକାସୋ [ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନୱକାସୋ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଯଂ ସୋ ଦସନ୍ନଂ ବ୍ୟସନାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ବ୍ୟସନଂ ନିଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ [ନ ନିଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)]। କତମେସଂ ଦସନ୍ନଂ? ଅନଧିଗତଂ ନାଧିଗଚ୍ଛତି, ଅଧିଗତା ପରିହାଯତି, ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସ ନ ୱୋଦାଯନ୍ତି, ସଦ୍ଧମ୍ମେସୁ ୱା ଅଧିମାନିକୋ ହୋତି ଅନଭିରତୋ ୱା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରତି, ଅଞ୍ଞତରଂ ୱା ସଂକିଲିଟ୍ଠଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଗାଳ୍ହଂ ୱା ରୋଗାତଙ୍କଂ ଫୁସତି, ଉମ୍ମାଦଂ ୱା ପାପୁଣାତି ଚିତ୍ତକ୍ଖେପଂ, ସମ୍ମୂଳ୍ହୋ କାଲଂ କରୋତି, କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ଯୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅକ୍କୋସକପରିଭାସକୋ ଅରିଯୂପୱାଦୀ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ, ଠାନମେତଂ ଅୱକାସୋ ଯଂ ସୋ ଇମେସଂ ଦସନ୍ନଂ ବ୍ୟସନାନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ବ୍ୟସନଂ ନିଗଚ୍ଛେଯ୍ୟା’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। କୋକାଲିକସୁତ୍ତଂ

୮୯।[ସଂ। ନି। ୧।୧୮୧; ସୁ। ନି। କୋକାଲିକସୁତ୍ତ] ଅଥ ଖୋ କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ପାପିଚ୍ଛା, ଭନ୍ତେ, ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନା, ପାପିକାନଂ ଇଚ୍ଛାନଂ ୱସଂ ଗତା’’ତି। ‘‘ମା ହେୱଂ, କୋକାଲିକ, ମା ହେୱଂ, କୋକାଲିକ! ପସାଦେହି, କୋକାଲିକ, ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେସୁ ଚିତ୍ତଂ। ପେସଲା ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନା’’ତି।

ଦୁତିଯମ୍ପି ଖୋ କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କିଞ୍ଚାପି ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ସଦ୍ଧାଯିକୋ ପଚ୍ଚଯିକୋ, ଅଥ ଖୋ ପାପିଚ୍ଛାୱ ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନା, ପାପିକାନଂ ଇଚ୍ଛାନଂ ୱସଂ ଗତା’’ତି। ‘‘ମା ହେୱଂ, କୋକାଲିକ, ମା ହେୱଂ, କୋକାଲିକ! ପସାଦେହି, କୋକାଲିକ, ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେସୁ ଚିତ୍ତଂ। ପେସଲା ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନା’’ତି।

ତତିଯମ୍ପି ଖୋ କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କିଞ୍ଚାପି ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ସଦ୍ଧାଯିକୋ ପଚ୍ଚଯିକୋ, ଅଥ ଖୋ ପାପିଚ୍ଛାୱ ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନା, ପାପିକାନଂ ଇଚ୍ଛାନଂ ୱସଂ ଗତା’’ତି। ‘‘ମା ହେୱଂ, କୋକାଲିକ, ମା ହେୱଂ, କୋକାଲିକ! ପସାଦେହି, କୋକାଲିକ , ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେସୁ ଚିତ୍ତଂ। ପେସଲା ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ଅଚିରପକ୍କନ୍ତସ୍ସ ଚ କୋକାଲିକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସାସପମତ୍ତୀହି ପୀଳକାହି ସବ୍ବୋ କାଯୋ ଫୁଟୋ ଅହୋସି। ସାସପମତ୍ତିଯୋ ହୁତ୍ୱା ମୁଗ୍ଗମତ୍ତିଯୋ ଅହେସୁଂ, ମୁଗ୍ଗମତ୍ତିଯୋ ହୁତ୍ୱା କଲାଯମତ୍ତିଯୋ ଅହେସୁଂ, କଲାଯମତ୍ତିଯୋ ହୁତ୍ୱା କୋଲଟ୍ଠିମତ୍ତିଯୋ ଅହେସୁଂ, କୋଲଟ୍ଠିମତ୍ତିଯୋ ହୁତ୍ୱା କୋଲମତ୍ତିଯୋ ଅହେସୁଂ, କୋଲମତ୍ତିଯୋ ହୁତ୍ୱା ଆମଲକମତ୍ତିଯୋ ଅହେସୁଂ, ଆମଲକମତ୍ତିଯୋ ହୁତ୍ୱା (ତିଣ୍ଡୁକମତ୍ତିଯୋ ଅହେସୁଂ, ତିଣ୍ଡୁକମତ୍ତିଯୋ ହୁତ୍ୱା,) [ସଂ। ନି। ୧।୧୮୧; ସୁ। ନି। କୋକାଲିକସୁତ୍ତ ନତ୍ଥି] ବେଳୁୱସଲାଟୁକମତ୍ତିଯୋ ଅହେସୁଂ, ବେଳୁୱସଲାଟୁକମତ୍ତିଯୋ ହୁତ୍ୱା ବିଲ୍ଲମତ୍ତିଯୋ ଅହେସୁଂ, ବିଲ୍ଲମତ୍ତିଯୋ ହୁତ୍ୱା ପଭିଜ୍ଜିଂସୁ, ପୁବ୍ବଞ୍ଚ ଲୋହିତଞ୍ଚ ପଗ୍ଘରିଂସୁ। ସୋ ସୁଦଂ କଦଲିପତ୍ତେସୁ ସେତି ମଚ୍ଛୋୱ ୱିସଗିଲିତୋ।

ଅଥ ଖୋ ତୁରୂ ପଚ୍ଚେକବ୍ରହ୍ମା [ତୁଦୁପ୍ପଚ୍ଚେକବ୍ରହ୍ମା (ସୀ। ପୀ।), ତୁଦି ପଚ୍ଚେକବ୍ରହ୍ମା (ସ୍ୟା।), ତୁରି ପଚ୍ଚେକବ୍ରହ୍ମା (କ।) ସଂ। ନି। ୧।୧୮୦] ଯେନ କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱେହାସେ ଠତ୍ୱା କୋକାଲିକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ପସାଦେହି, କୋକାଲିକ, ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେସୁ ଚିତ୍ତଂ। ପେସଲା ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନା’’ତି। ‘‘କୋସି ତ୍ୱଂ, ଆୱୁସୋ’’ତି? ‘‘ଅହଂ ତୁରୂ ପଚ୍ଚେକବ୍ରହ୍ମା’’ତି। ‘‘ନନୁ ତ୍ୱଂ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱତା ଅନାଗାମୀ ବ୍ୟାକତୋ, ଅଥ କିଞ୍ଚରହି ଇଧାଗତୋ? ପସ୍ସ ଯାୱଞ୍ଚ ତେ ଇଦଂ ଅପରଦ୍ଧ’’ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ତୁରୂ ପଚ୍ଚେକବ୍ରହ୍ମା କୋକାଲିକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଗାଥାହି ଅଜ୍ଝଭାସି –

‘‘ପୁରିସସ୍ସ ହି ଜାତସ୍ସ, କୁଠାରୀ ଜାଯତେ ମୁଖେ;

ଯାଯ ଛିନ୍ଦତି ଅତ୍ତାନଂ, ବାଲୋ ଦୁବ୍ଭାସିତଂ ଭଣଂ।

‘‘ଯୋ ନିନ୍ଦିୟଂ ପସଂସତି, ତଂ ୱା ନିନ୍ଦତି ଯୋ ପସଂସିୟୋ;

ୱିଚିନାତି ମୁଖେନ ସୋ କଲିଂ, କଲିନା ତେନ ସୁଖଂ ନ ୱିନ୍ଦତି।

‘‘ଅପ୍ପମତ୍ତକୋ ଅୟଂ କଲି, ଯୋ ଅକ୍ଖେସୁ ଧନପରାଜୟୋ;

ସବ୍ବସ୍ସାପି ସହାପି ଅତ୍ତନା, ଅୟମେୱ ମହନ୍ତରୋ କଲି;

ଯୋ ସୁଗତେସୁ ମନଂ ପଦୂସୟେ।

‘‘ସତଂ ସହସ୍ସାନଂ ନିରବ୍ବୁଦାନଂ, ଛତ୍ତିଂସତି ପଞ୍ଚ ଚ ଅବ୍ବୁଦାନି;

ୟମରିୟଗରହୀ ନିରୟଂ ଉପେତି, ୱାଚଂ ମନଞ୍ଚ ପଣିଧାୟ ପାପକ’’ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ତେନେୱ ଆବାଧେନ କାଲମକାସି। କାଲଙ୍କତୋ ଚ କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଦୁମଂ ନିରୟଂ ଉପପଜ୍ଜତି ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେସୁ ଚିତ୍ତଂ ଆଘାତେତ୍ୱା।

ଅଥ ଖୋ ବ୍ରହ୍ମା ସହମ୍ପତି ଅଭିକ୍କନ୍ତାୟ ରତ୍ତିୟା ଅଭିକ୍କନ୍ତୱଣ୍ଣୋ କେୱଲକପ୍ପଂ ଜେତୱନଂ ଓଭାସେତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ଖୋ ବ୍ରହ୍ମା ସହମ୍ପତି ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କୋକାଲିକୋ, ଭନ୍ତେ , ଭିକ୍ଖୁ କାଲଙ୍କତୋ। କାଲଙ୍କତୋ ଚ, ଭନ୍ତେ, କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଦୁମଂ ନିରୟଂ ଉପପନ୍ନୋ ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେସୁ ଚିତ୍ତଂ ଆଘାତେତ୍ୱା’’ତି। ଇଦମୱୋଚ ବ୍ରହ୍ମା ସହମ୍ପତି। ଇଦଂ ୱତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱନ୍ତରଧାୟି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ତସ୍ସା ରତ୍ତିୟା ଅଚ୍ଚୟେନ ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଇମଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ରତ୍ତିଂ ବ୍ରହ୍ମା ସହମ୍ପତି ଅଭିକ୍କନ୍ତାୟ ରତ୍ତିୟା ଅଭିକ୍କନ୍ତୱଣ୍ଣୋ କେୱଲକପ୍ପଂ ଜେତୱନଂ ଓଭାସେତ୍ୱା ଯେନାହଂ ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ମଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବ୍ରହ୍ମା ସହମ୍ପତି ମଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘କୋକାଲିକୋ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁ କାଲଙ୍କତୋ; କାଲଙ୍କତୋ ଚ, ଭନ୍ତେ, କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଦୁମଂ ନିରୟଂ ଉପପନ୍ନୋ ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେସୁ ଚିତ୍ତଂ ଆଘାତେତ୍ୱା’ତି। ଇଦମୱୋଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବ୍ରହ୍ମା ସହମ୍ପତି। ଇଦଂ ୱତ୍ୱା ମଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱନ୍ତରଧାୟୀ’’ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କୀୱ ଦୀଘଂ ନୁ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ପଦୁମେ ନିରୟେ ଆୟୁପ୍ପମାଣ’’ନ୍ତି? ‘‘ଦୀଘଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ପଦୁମେ ନିରୟେ ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ। ନ ତଂ ସୁକରଂ ସଙ୍ଖାତୁଂ – ‘ଏତ୍ତକାନି ୱସ୍ସାନୀତି ୱା ଏତ୍ତକାନି ୱସ୍ସସତାନୀତି ୱା ଏତ୍ତକାନି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନୀତି ୱା ଏତ୍ତକାନି ୱସ୍ସସତସହସ୍ସାନୀତି ୱା’’’ତି।

‘‘ସକ୍କା ପନ, ଭନ୍ତେ, ଉପମଂ କାତୁ’’ନ୍ତି? ‘‘ସକ୍କା, ଭିକ୍ଖୂ,’’ତି ଭଗୱା ଅୱୋଚ – ‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତିଖାରିକୋ କୋସଲକୋ ତିଲୱାହୋ ତତୋ ପୁରିସୋ ୱସ୍ସସତସ୍ସ ୱସ୍ସସତସ୍ସ ଅଚ୍ଚୟେନ ଏକମେକଂ ତିଲଂ ଉଦ୍ଧରେୟ୍ୟ । ଖିପ୍ପତରଂ ଖୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତିଖାରିକୋ କୋସଲକୋ ତିଲୱାହୋ ଇମିନା ଉପକ୍କମେନ ପରିକ୍ଖୟଂ ପରିୟାଦାନଂ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ନ ତ୍ୱେୱ ଏକୋ ଅବ୍ବୁଦୋ ନିରୟୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତି ଅବ୍ବୁଦା ନିରୟା, ଏୱମେକୋ ନିରବ୍ବୁଦୋ ନିରୟୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତି ନିରବ୍ବୁଦା ନିରୟା, ଏୱମେକୋ ଅବବୋ ନିରୟୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତି ଅବବା ନିରୟା, ଏୱମେକୋ ଅଟଟୋ ନିରୟୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତି ଅଟଟା ନିରୟା, ଏୱମେକୋ ଅହହୋ ନିରୟୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତି ଅହହା ନିରୟା, ଏୱମେକୋ କୁମୁଦୋ ନିରୟୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତି କୁମୁଦା ନିରୟା, ଏୱମେକୋ ସୋଗନ୍ଧିକୋ ନିରୟୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତି ସୋଗନ୍ଧିକା ନିରୟା, ଏୱମେକୋ ଉପ୍ପଲକୋ ନିରୟୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତି ଉପ୍ପଲକା ନିରୟା, ଏୱମେକୋ ପୁଣ୍ଡରୀକୋ ନିରୟୋ। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୁ, ୱୀସତି ପୁଣ୍ଡରୀକା ନିରୟା, ଏୱମେକୋ ପଦୁମୋ ନିରୟୋ। ପଦୁମଂ ଖୋ ପନ, ଭିକ୍ଖୁ, ନିରୟଂ କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉପପନ୍ନୋ ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେସୁ ଚିତ୍ତଂ ଆଘାତେତ୍ୱା’’ତି। ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଇଦଂ ୱତ୍ୱାନ ସୁଗତୋ ଅଥାପରଂ ଏତଦୱୋଚ ସତ୍ଥା –

‘‘ପୁରିସସ୍ସ ହି ଜାତସ୍ସ, କୁଠାରୀ ଜାୟତେ ମୁଖେ;

ଯାଯ ଛିନ୍ଦତି ଅତ୍ତାନଂ, ବାଲୋ ଦୁବ୍ଭାସିତଂ ଭଣଂ।

‘‘ଯୋ ନିନ୍ଦିଯଂ ପସଂସତି, ତଂ ୱା ନିନ୍ଦତି ଯୋ ପସଂସିଯୋ;

ୱିଚିନାତି ମୁଖେନ ସୋ କଲିଂ, କଲିନା ତେନ ସୁଖଂ ନ ୱିନ୍ଦତି।

‘‘ଅପ୍ପମତ୍ତକୋ ଅଯଂ କଲି, ଯୋ ଅକ୍ଖେସୁ ଧନପରାଜଯୋ;

ସବ୍ବସ୍ସାପି ସହାପି ଅତ୍ତନା, ଅଯମେୱ ମହନ୍ତରୋ କଲି;

ଯୋ ସୁଗତେସୁ ମନଂ ପଦୂସଯେ।

‘‘ସତଂ ସହସ୍ସାନଂ ନିରବ୍ବୁଦାନଂ, ଛତ୍ତିଂସତି ପଞ୍ଚ ଚ ଅବ୍ବୁଦାନି;

ଯମରିଯଗରହୀ ନିରଯଂ ଉପେତି, ୱାଚଂ ମନଞ୍ଚ ପଣିଧାଯ ପାପକ’’ନ୍ତି। ନୱମଂ;

୧୦। ଖୀଣାସୱବଲସୁତ୍ତଂ

୯୦। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ସାରିପୁତ୍ତୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ସାରିପୁତ୍ତଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କତି ନୁ ଖୋ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବଲାନି, ଯେହି ବଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପଟିଜାନାତି – ‘ଖୀଣା ମେ ଆସୱା’’’ତି?

‘‘ଦସ, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବଲାନି, ଯେହି ବଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପଟିଜାନାତି – ‘ଖୀଣା ମେ ଆସୱା’ତି। କତମାନି ଦସ? [ଅ। ନି। ୮।୨୮; ପଟି। ମ। ୨।୪୪] ଇଧ, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅନିଚ୍ଚତୋ ସବ୍ବେ ସଙ୍ଖାରା ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠା ହୋନ୍ତି। ଯମ୍ପି , ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅନିଚ୍ଚତୋ ସବ୍ବେ ସଙ୍ଖାରା ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠା ହୋନ୍ତି, ଇଦମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପଟିଜାନାତି – ‘ଖୀଣା ମେ ଆସୱା’ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅଙ୍ଗାରକାସୂପମା କାମା ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠା ହୋନ୍ତି। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅଙ୍ଗାରକାସୂପମା କାମା ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠା ହୋନ୍ତି, ଇଦମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପଟିଜାନାତି – ‘ଖୀଣା ମେ ଆସୱା’ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱିୱେକନିନ୍ନଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି ୱିୱେକପୋଣଂ ୱିୱେକପବ୍ଭାରଂ ୱିୱେକଟ୍ଠଂ ନେକ୍ଖମ୍ମାଭିରତଂ ବ୍ୟନ୍ତୀଭୂତଂ ସବ୍ବସୋ ଆସୱଟ୍ଠାନିଯେହି ଧମ୍ମେହି। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱିୱେକନିନ୍ନଂ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି ୱିୱେକପୋଣଂ ୱିୱେକପବ୍ଭାରଂ ୱିୱେକଟ୍ଠଂ ନେକ୍ଖମ୍ମାଭିରତଂ ବ୍ୟନ୍ତୀଭୂତଂ ସବ୍ବସୋ ଆସୱଟ୍ଠାନିଯେହି ଧମ୍ମେହି, ଇଦମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପଟିଜାନାତି – ‘ଖୀଣା ମେ ଆସୱା’ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ଭାୱିତା ହୋନ୍ତି ସୁଭାୱିତା। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ଭାୱିତା ହୋନ୍ତି ସୁଭାୱିତା, ଇଦମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପଟିଜାନାତି – ‘ଖୀଣା ମେ ଆସୱା’ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଚତ୍ତାରୋ ସମ୍ମପ୍ପଧାନା ଭାୱିତା ହୋନ୍ତି ସୁଭାୱିତା…ପେ… ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଭାୱିତା ହୋନ୍ତି ସୁଭାୱିତା …ପେ… ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିଯାନି… ପଞ୍ଚ ବଲାନି ଭାୱିତାନି ହୋନ୍ତି ସୁଭାୱିତାନି… ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ଭାୱିତା ହୋନ୍ତି ସୁଭାୱିତା… ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ଭାୱିତୋ ହୋତି ସୁଭାୱିତୋ। ଯମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ଭାୱିତୋ ହୋତି ସୁଭାୱିତୋ, ଇଦମ୍ପି, ଭନ୍ତେ, ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ଖୀଣାସୱୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପଟିଜାନାତି – ‘ଖୀଣା ମେ ଆସୱା’ତି।

‘‘ଇମାନି ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଦସ ଖୀଣାସଵସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବଲାନି, ଯେହି ବଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଖୀଣାସଵୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆସଵାନଂ ଖଯଂ ପଟିଜାନାତି – ‘ଖୀଣା ମେ ଆସଵା’’’ତି। ଦସମଂ।

ଥେରଵଗ୍ଗୋ ଚତୁତ୍ଥୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ଵାହନାନନ୍ଦୋ ପୁଣ୍ଣିଯୋ, ବ୍ଯାକରଂ କତ୍ଥିମାନିକୋ;

ନପିଯକ୍କୋସକୋକାଲି, ଖୀଣାସଵବଲେନ ଚାତି।

(୧୦) ୫। ଉପାଲିୱଗ୍ଗୋ

୧। କାମଭୋଗୀସୁତ୍ତଂ

୯୧। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ଗହପତି ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକଂ ଗହପତିଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଦସଯିମେ , ଗହପତି, କାମଭୋଗୀ ସନ୍ତୋ ସଂୱିଜ୍ଜମାନା ଲୋକସ୍ମିଂ। କତମେ ଦସ? ଇଧ, ଗହପତି, ଏକଚ୍ଚୋ କାମଭୋଗୀ ଅଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ସାହସେନ; ଅଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ସାହସେନ ନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ନ ପୀଣେତି [ନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।) ଏୱମୁପରିପି] ନ ସଂୱିଭଜତି ନ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି।

‘‘ଇଧ ପନ, ଗହପତି, ଏକଚ୍ଚୋ କାମଭୋଗୀ ଅଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ସାହସେନ; ଅଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ସାହସେନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତି, ନ ସଂୱିଭଜତି ନ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି।

‘‘ଇଧ ପନ , ଗହପତି, ଏକଚ୍ଚୋ କାମଭୋଗୀ ଅଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ସାହସେନ; ଅଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ସାହସେନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତି ସଂୱିଭଜତି ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି।

‘‘ଇଧ ପନ, ଗହପତି, ଏକଚ୍ଚୋ କାମଭୋଗୀ ଧମ୍ମାଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ସାହସେନପି ଅସାହସେନପି; ଧମ୍ମାଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ସାହସେନପି ଅସାହସେନପି ନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ନ ପୀଣେତି ନ ସଂୱିଭଜତି ନ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି।

‘‘ଇଧ ପନ, ଗହପତି, ଏକଚ୍ଚୋ କାମଭୋଗୀ ଧମ୍ମାଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ସାହସେନପି ଅସାହସେନପି ; ଧମ୍ମାଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ସାହସେନପି ଅସାହସେନପି ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତି, ନ ସଂୱିଭଜତି ନ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି।

‘‘ଇଧ ପନ, ଗହପତି, ଏକଚ୍ଚୋ କାମଭୋଗୀ ଧମ୍ମାଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ସାହସେନପି ଅସାହସେନପି; ଧମ୍ମାଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ସାହସେନପି ଅସାହସେନପି ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତି ସଂୱିଭଜତି ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି।

‘‘ଇଧ ପନ, ଗହପତି, ଏକଚ୍ଚୋ କାମଭୋଗୀ ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ଅସାହସେନ; ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ଅସାହସେନ ନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ନ ପୀଣେତି ନ ସଂୱିଭଜତି ନ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି।

‘‘ଇଧ ପନ, ଗହପତି, ଏକଚ୍ଚୋ କାମଭୋଗୀ ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ଅସାହସେନ; ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ଅସାହସେନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତି, ନ ସଂୱିଭଜତି ନ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି।

‘‘ଇଧ ପନ, ଗହପତି, ଏକଚ୍ଚୋ କାମଭୋଗୀ ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ଅସାହସେନ; ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ଅସାହସେନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତି ସଂୱିଭଜତି ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି। ତେ ଚ ଭୋଗେ ଗଥିତୋ [ଗଧିତୋ (କ।) ଅ। ନି। ୩।୧୨୪ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ] ମୁଚ୍ଛିତୋ ଅଜ୍ଝୋସନ୍ନୋ [ଅଜ୍ଝାପନ୍ନୋ (ସବ୍ବତ୍ଥ) ଅ। ନି। ୩।୧୨୪ ସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା ଟୀକା ଓଲୋକେତବ୍ବା] ଅନାଦୀନୱଦସ୍ସାୱୀ ଅନିସ୍ସରଣପଞ୍ଞୋ ପରିଭୁଞ୍ଜତି।

‘‘ଇଧ ପନ, ଗହପତି, ଏକଚ୍ଚୋ କାମଭୋଗୀ ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ଅସାହସେନ; ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ଅସାହସେନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତି ସଂୱିଭଜତି ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି। ତେ ଚ ଭୋଗେ ଅଗଥିତୋ ଅମୁଚ୍ଛିତୋ ଅନଜ୍ଝୋସନ୍ନୋ ଆଦୀନୱଦସ୍ସାୱୀ ନିସ୍ସରଣପଞ୍ଞୋ ପରିଭୁଞ୍ଜତି।

‘‘ତତ୍ର, ଗହପତି, ଯ୍ୱାଯଂ କାମଭୋଗୀ ଅଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ସାହସେନ, ଅଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ସାହସେନ ନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ନ ପୀଣେତି ନ ସଂୱିଭଜତି ନ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି, ଅଯଂ, ଗହପତି, କାମଭୋଗୀ ତୀହି ଠାନେହି ଗାରଯ୍ହୋ। ‘ଅଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ

ପରିଯେସତି ସାହସେନା'ତି, ଇମିନା ପଠମେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ। 'ନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ନ ପୀଣେତୀ'ତି, ଇମିନା ଦୁତିଯେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ। 'ନ ସଂୱିଭଜତି ନ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତୀ'ତି, ଇମିନା ତତିଯେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ। ଅଯଂ, ଗହପତି, କାମଭୋଗୀ ଇମେହି ତୀହି ଠାନେହି ଗାରଯ୍ହୋ।

''ତତ୍ର, ଗହପତି, ୟ୍ୱାଯଂ କାମଭୋଗୀ ଅଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ସାହସେନ, ଅଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ସାହସେନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତି ନ ସଂୱିଭଜତି ନ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି, ଅଯଂ, ଗହପତି, କାମଭୋଗୀ ଦ୍ୱୀହି ଠାନେହି ଗାରଯ୍ହୋ ଏକେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ। 'ଅଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ସାହସେନା'ତି, ଇମିନା ପଠମେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ। 'ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତୀ'ତି, ଇମିନା ଏକେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ। 'ନ ସଂୱିଭଜତି ନ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତୀ'ତି ଇମିନା ଦୁତିଯେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ। ଅଯଂ, ଗହପତି, କାମଭୋଗୀ ଇମେହି ଦ୍ୱୀହି ଠାନେହି ଗାରଯ୍ହୋ ଇମିନା ଏକେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ।

''ତତ୍ର , ଗହପତି, ୟ୍ୱାଯଂ କାମଭୋଗୀ ଅଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ସାହସେନ , ଅଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ସାହସେନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତି ସଂୱିଭଜତି ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି, ଅଯଂ, ଗହପତି, କାମଭୋଗୀ ଏକେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ ଦ୍ୱୀହି ଠାନେହି ପାସଂସୋ। 'ଅଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ସାହସେନା'ତି, ଇମିନା ଏକେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ। 'ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତୀ'ତି, ଇମିନା ପଠମେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ। 'ସଂୱିଭଜତି ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତୀ'ତି, ଇମିନା ଦୁତିଯେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ। ଅଯଂ, ଗହପତି, କାମଭୋଗୀ ଇମିନା ଏକେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ, ଇମେହି ଦ୍ୱୀହି ଠାନେହି ପାସଂସୋ।

''ତତ୍ର, ଗହପତି, ୟ୍ୱାଯଂ କାମଭୋଗୀ ଧମ୍ମାଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ସାହସେନପି ଅସାହସେନପି, ଧମ୍ମାଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ସାହସେନପି ଅସାହସେନପି ନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ନ ପୀଣେତି ନ ସଂୱିଭଜତି ନ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି, ଅଯଂ, ଗହପତି, କାମଭୋଗୀ ଏକେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ ତୀହି ଠାନେହି ଗାରଯ୍ହୋ। 'ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ଅସାହସେନା'ତି, ଇମିନା ଏକେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ। 'ଅଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ସାହସେନା'ତି, ଇମିନା ପଠମେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ। 'ନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ନ ପୀଣେତୀ'ତି, ଇମିନା ଦୁତିଯେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ। 'ନ ସଂୱିଭଜତି ନ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତୀ'ତି, ଇମିନା ତତିଯେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ। ଅଯଂ, ଗହପତି, କାମଭୋଗୀ ଇମିନା ଏକେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ ଇମେହି ତୀହି ଠାନେହି ଗାରଯ୍ହୋ।

''ତତ୍ର , ଗହପତି, ୟ୍ୱାଯଂ କାମଭୋଗୀ ଧମ୍ମାଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ସାହସେନପି ଅସାହସେନପି, ଧମ୍ମାଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ସାହସେନପି ଅସାହସେନପି ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତି ନ ସଂୱିଭଜତି ନ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି, ଅଯଂ, ଗହପତି, କାମଭୋଗୀ ଦ୍ୱୀହି ଠାନେହି ପାସଂସୋ ଦ୍ୱୀହି ଠାନେହି ଗାରଯ୍ହୋ । 'ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ଅସାହସେନା'ତି, ଇମିନା ପଠମେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ। 'ଅଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ସାହସେନା'ତି, ଇମିନା ପଠମେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ। 'ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତୀ'ତି, ଇମିନା ଦୁତିଯେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ। 'ନ ସଂୱିଭଜତି ନ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତୀ'ତି, ଇମିନା ଦୁତିଯେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ। ଅଯଂ , ଗହପତି, କାମଭୋଗୀ ଇମେହି ଦ୍ୱୀହି ଠାନେହି ପାସଂସୋ ଇମେହି ଦ୍ୱୀହି ଠାନେହି ଗାରଯ୍ହୋ।

''ତତ୍ର, ଗହପତି, ୟ୍ୱାଯଂ କାମଭୋଗୀ ଧମ୍ମାଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ସାହସେନପି ଅସାହସେନପି, ଧମ୍ମାଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ସାହସେନପି ଅସାହସେନପି ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତି ସଂୱିଭଜତି ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି, ଅଯଂ, ଗହପତି, କାମଭୋଗୀ ତୀହି ଠାନେହି ପାସଂସୋ ଏକେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ। 'ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ଅସାହସେନା'ତି, ଇମିନା ପଠମେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ। 'ଅଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ସାହସେନା'ତି, ଇମିନା ଏକେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ। 'ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତୀ'ତି, ଇମିନା ଦୁତିଯେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ। 'ସଂୱିଭଜତି ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତୀ'ତି, ଇମିନା ତତିଯେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ। ଅଯଂ, ଗହପତି, କାମଭୋଗୀ ଇମେହି ତୀହି ଠାନେହି ପାସଂସୋ ଇମିନା ଏକେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ।

''ତତ୍ର, ଗହପତି, ୟ୍ୱାଯଂ କାମଭୋଗୀ ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ଅସାହସେନ, ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ଅସାହସେନ ନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ନ ପୀଣେତି ନ ସଂୱିଭଜତି ନ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି, ଅଯଂ, ଗହପତି, କାମଭୋଗୀ ଏକେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ ଦ୍ୱୀହି ଠାନେହି ଗାରଯ୍ହୋ। ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ଅସାହସେନା'ତି, ଇମିନା ଏକେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ। 'ନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ନ ପୀଣେତୀ'ତି, ଇମିନା ପଠମେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ। 'ନ ସଂୱିଭଜତି ନ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତୀ'ତି, ଇମିନା ଦୁତିଯେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ। ଅଯଂ, ଗହପତି, କାମଭୋଗୀ ଇମିନା ଏକେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ ଇମେହି ଦ୍ୱୀହି ଠାନେହି ଗାରଯ୍ହୋ।

‘‘ତତ୍ର, ଗହପତି, ଯ୍ୱାଯଂ କାମଭୋଗୀ ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ଅସାହସେନ, ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ଅସାହସେନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତି ନ ସଂୱିଭଜତି ନ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି, ଅଯଂ, ଗହପତି , କାମଭୋଗୀ ଦ୍ୱୀହି ଠାନେହି ପାସଂସୋ ଏକେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ। ‘ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ଅସାହସେନା’ତି, ଇମିନା ପଠମେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ। ‘ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତୀ’ତି, ଇମିନା ଦୁତିଯେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ। ‘ନ ସଂୱିଭଜତି ନ ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତୀ’ତି ଇମିନା ଏକେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ। ଅଯଂ , ଗହପତି, କାମଭୋଗୀ ଇମେହି ଦ୍ୱୀହି ଠାନେହି ପାସଂସୋ ଇମିନା ଏକେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ।

‘‘ତତ୍ର, ଗହପତି ଯ୍ୱାଯଂ କାମଭୋଗୀ ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ଅସାହସେନ, ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ଅସାହସେନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତି ସଂୱିଭଜତି ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି, ତେ ଚ ଭୋଗେ ଗଥିତୋ ମୁଚ୍ଛିତୋ ଅଜ୍ଝୋସନ୍ନୋ ଅନାଦୀନୱଦସ୍ସାୱୀ ଅନିସ୍ସରଣପଞ୍ଞୋ ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ଅଯଂ, ଗହପତି, କାମଭୋଗୀ ତୀହି ଠାନେହି ପାସଂସୋ ଏକେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ। ‘ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ଅସାହସେନା’ତି, ଇମିନା ପଠମେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ। ‘ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତୀ’ତି, ଇମିନା ଦୁତିଯେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ। ‘ସଂୱିଭଜତି ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତୀ’ତି, ଇମିନା ତତିଯେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ। ‘ତେ ଚ ଭୋଗେ ଗଥିତୋ ମୁଚ୍ଛିତୋ ଅଜ୍ଝୋସନ୍ନୋ ଅନାଦୀନୱଦସ୍ସାୱୀ ଅନିସ୍ସରଣପଞ୍ଞୋ ପରିଭୁଞ୍ଜତୀ’ତି , ଇମିନା ଏକେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ। ଅଯଂ, ଗହପତି, କାମଭୋଗୀ ଇମେହି ତୀହି ଠାନେହି ପାସଂସୋ ଇମିନା ଏକେନ ଠାନେନ ଗାରଯ୍ହୋ।

‘‘ତତ୍ର, ଗହପତି, ଯ୍ୱାଯଂ କାମଭୋଗୀ ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ଅସାହସେନ, ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ଅସାହସେନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତି ସଂୱିଭଜତି ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି, ତେ ଚ ଭୋଗେ ଅଗଥିତୋ ଅମୁଚ୍ଛିତୋ ଅନଜ୍ଝୋସନ୍ନୋ ଆଦୀନୱଦସ୍ସାୱୀ ନିସ୍ସରଣପଞ୍ଞୋ ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ଅଯଂ, ଗହପତି, କାମଭୋଗୀ ଚତୂହି ଠାନେହି ପାସଂସୋ। ‘ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ଅସାହସେନା’ତି, ଇମିନା ପଠମେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ। ‘ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତୀ’ତି, ଇମିନା ଦୁତିଯେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ। ‘ସଂୱିଭଜତି ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତୀ’ତି, ଇମିନା ତତିଯେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ। ‘ତେ ଚ ଭୋଗେ ଅଗଥିତୋ ଅମୁଚ୍ଛିତୋ ଅନଜ୍ଝୋସନ୍ନୋ ଆଦୀନୱଦସ୍ସାୱୀ ନିସ୍ସରଣପଞ୍ଞୋ ପରିଭୁଞ୍ଜତୀ’ତି, ଇମିନା ଚତୁତ୍ଥେନ ଠାନେନ ପାସଂସୋ। ଅଯଂ, ଗହପତି, କାମଭୋଗୀ ଇମେହି ଚତୂହି ଠାନେହି ପାସଂସୋ।

‘‘ଇମେ ଖୋ, ଗହପତି, ଦସ କାମଭୋଗୀ ସନ୍ତୋ ସଂୱିଜ୍ଜମାନା ଲୋକସ୍ମିଂ। ଇମେସଂ ଖୋ, ଗହପତି, ଦସନ୍ନଂ କାମଭୋଗୀନଂ ଯ୍ୱାଯଂ କାମଭୋଗୀ ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ଅସାହସେନ, ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ଅସାହସେନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତି ସଂୱିଭଜତି ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି, ତେ ଚ ଭୋଗେ ଅଗଥିତୋ ଅମୁଚ୍ଛିତୋ ଅନଜ୍ଝୋସନ୍ନୋ ଆଦୀନୱଦସ୍ସାୱୀ ନିସ୍ସରଣପଞ୍ଞୋ ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ଅଯଂ ଇମେସଂ ଦସନ୍ନଂ କାମଭୋଗୀନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଚ ସେଟ୍ଠୋ ଚ ପାମୋକ୍ଖୋ [ମୋକ୍ଖୋ (କ। ସୀ।) ଅ। ନି। ୪।୯୫; ୫।୧୮୧; ସଂ। ନି। ୩।୬୨] ଚ ଉତ୍ତମୋ ଚ ପୱରୋ ଚ। ସେଯ୍ୟଥାପି, ଗହପତି, ଗୱା ଖୀରଂ, ଖୀରମ୍ହା ଦଧି, ଦଧିମ୍ହା ନୱନୀତଂ, ନୱନୀତମ୍ହା ସପ୍ପି, ସପ୍ପିମ୍ହା ସପ୍ପିମଣ୍ଡୋ। ସପ୍ପିମଣ୍ଡୋ ତତ୍ଥ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯତି।

ଏୱମେୱଂ ଖୋ , ଗହପତି, ଇମେସଂ ଦସନ୍ନଂ କାମଭୋଗୀନଂ ଯ୍ୱାଯଂ କାମଭୋଗୀ ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସତି ଅସାହସେନ, ଧମ୍ମେନ ଭୋଗେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ଅସାହସେନ ଅତ୍ତାନଂ ସୁଖେତି ପୀଣେତି ସଂୱିଭଜତି ପୁଞ୍ଞାନି କରୋତି, ତେ ଚ ଭୋଗେ ଅଗଥିତୋ ଅମୁଚ୍ଛିତୋ ଅନଜ୍ଝୋସନ୍ନୋ ଆଦୀନୱଦସ୍ସାୱୀ ନିସ୍ସରଣପଞ୍ଞୋ ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ଅଯଂ ଇମେସଂ ଦସନ୍ନଂ କାମଭୋଗୀନଂ ଅଗ୍ଗୋ ଚ ସେଟ୍ଠୋ ଚ ପାମୋକ୍ଖୋ [ମୋକ୍ଖୋ (କ। ସୀ।) ଅ। ନି। ୫।୧୮୧] ଚ ଉତ୍ତମୋ ଚ ପୱରୋ ଚା’’ତି। ପଠମଂ।

୨। ଭଯସୁତ୍ତଂ

୯୨।[ଅ। ନି। ୯।୨୭; ସଂ। ନି। ୫।୧୦୨୪] ଅଥ ଖୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ଗହପତି ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକଂ ଗହପତିଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଯତୋ, ଖୋ, ଗହପତି, ଅରିଯସାୱକସ୍ସ ପଞ୍ଚ ଭଯାନି ୱେରାନି ୱୂପସନ୍ତାନି ହୋନ୍ତି, ଚତୂହି ଚ ସୋତାପତ୍ତିଯଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ଅରିଯୋ ଚସ୍ସ ଞାଯୋ ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠୋ ହୋତି ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧୋ, ସୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟ – ‘ଖୀଣନିରଯୋମ୍ହି ଖୀଣତିରଚ୍ଛାନଯୋନି ଖୀଣପେତ୍ତିୱିସଯୋ ଖୀଣାପାଯଦୁଗ୍ଗତିୱିନିପାତୋ। ସୋତାପନ୍ନୋହମସ୍ମି ଅୱିନିପାତଧମ୍ମୋ ନିଯତୋ ସମ୍ବୋଧିପରାଯଣୋ’ତି।

‘‘କତମାନି ପଞ୍ଚ ଭଯାନି ୱେରାନି ୱୂପସନ୍ତାନି ହୋନ୍ତି? ଯଂ , ଗହପତି, ପାଣାତିପାତୀ ପାଣାତିପାତପଚ୍ଚଯା ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକମ୍ପି ଭଯଂ ୱେରଂ ପସୱତି

ସମ୍ପରାୟିକମ୍ପି ଭୟଂ ୱେରଂ ପସୱତି ଚେତସିକମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି, ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ନେୱ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକମ୍ପି [ନେୱ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକଂ] ଭୟଂ ୱେରଂ ପସୱତି ନ ସମ୍ପରାୟିକମ୍ପି [ନ ସମ୍ପରାୟିକଂ] ଭୟଂ ୱେରଂ ପସୱତି ନ ଚେତସିକମ୍ପି [ନ ଚେତସିକଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି। ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତସ୍ସ ଏୱଂ ତଂ ଭୟଂ ୱେରଂ ୱୂପସନ୍ତଂ ହୋତି ।

''ଯଂ , ଗହପତି, ଅଦିନ୍ନାଦାୟୀ…ପେ… କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ… ମୁସାୱାଦୀ… ସୁରାମେରୟମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାୟୀ ସୁରାମେରୟମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନପଚ୍ଚୟା ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକମ୍ପି ଭୟଂ ୱେରଂ ପସୱତି ସମ୍ପରାୟିକମ୍ପି ଭୟଂ ୱେରଂ ପସୱତି ଚେତସିକମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି, ସୁରାମେରୟମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତୋ ନେୱ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକମ୍ପି ଭୟଂ ୱେରଂ ପସୱତି ନ ସମ୍ପରାୟିକମ୍ପି ଭୟଂ ୱେରଂ ପସୱତି ନ ଚେତସିକମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ପଟିସଂୱେଦେତି। ସୁରାମେରୟମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତସ୍ସ ଏୱଂ ତଂ ଭୟଂ ୱେରଂ ୱୂପସନ୍ତଂ ହୋତି। ଇମାନି ପଞ୍ଚ ଭୟାନି ୱେରାନି ୱୂପସନ୍ତାନି ହୋନ୍ତି।

''କତମେହି ଚତୂହି ସୋତାପତ୍ତିୟଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି? ଇଧ, ଗହପତି, ଅରିୟସାୱକୋ ବୁଦ୍ଧେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି – 'ଇତିପି ସୋ ଭଗୱା…ପେ… ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା'ତି; ଧମ୍ମେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି – 'ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋ ଅକାଲିକୋ ଏହିପସ୍ସିକୋ ଓପନେୟ୍ୟିକୋ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ୱେଦିତବ୍ବୋ ୱିଞ୍ଞୂହୀ'ତି; ସଙ୍ଘେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସାଦେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି – 'ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ, ଉଜୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ, ଞାୟପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ, ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ, ଯଦିଦଂ ଚତ୍ତାରି ପୁରିସୟୁଗାନି ଅଟ୍ଠ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲା, ଏସ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ ଆହୁନେୟ୍ୟୋ ପାହୁନେୟ୍ୟୋ ଦକ୍ଖିଣେୟ୍ୟୋ ଅଞ୍ଜଲିକରଣୀୟୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସା'ତି; ଅରିୟକନ୍ତେହି ସୀଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି 'ଅଖଣ୍ଡେହି ଅଚ୍ଛିଦ୍ଦେହି ଅସବଲେହି ଅକମ୍ମାସେହି ଭୁଜିସ୍ସେହି ୱିଞ୍ଞୁପ୍ପସତ୍ଥେହି ଅପରାମଟ୍ଠେହି ସମାଧିସଂୱତ୍ତନିକେହି'। ଇମେହି ଚତୂହି ସୋତାପତ୍ତିୟଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି।

''କତମୋ ଚସ୍ସ ଅରିୟୋ ଞାୟୋ ପଞ୍ଞାୟ ସୁଦିଟ୍ଠୋ ହୋତି ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧୋ? ଇଧ, ଗହପତି, ଅରିୟସାୱକୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – 'ଇତି ଇମସ୍ମିଂ ସତି ଇଦଂ ହୋତି; ଇମସ୍ସୁପ୍ପାଦା ଇଦଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି; ଇମସ୍ମିଂ ଅସତି ଇଦଂ ନ ହୋତି; ଇମସ୍ସ ନିରୋଧା ଇଦଂ ନିରୁଜ୍ଝତି, ଯଦିଦଂ – ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରା, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚୟା ନାମରୂପଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚୟା ସଳାୟତନଂ, ସଳାୟତନପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚୟା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚୟା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚୟା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚୟା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚୟା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚୟା ଜରାମରଣଂ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାୟାସା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦୟୋ ହୋତି; ଅୱିଜ୍ଜାୟ ତ୍ୱେୱ ଅସେସୱିରାଗନିରୋଧା ସଙ୍ଖାରନିରୋଧୋ…ପେ… ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ନିରୋଧୋ ହୋତୀ'ତି। ଅୟମସ୍ସ ଅରିୟୋ ଞାୟୋ ପଞ୍ଞାୟ ସୁଦିଟ୍ଠୋ ହୋତି ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧୋ।

''ଯତୋ ଖୋ, ଗହପତି, ଅରିୟସାୱକସ୍ସ ଇମାନି ପଞ୍ଚ ଭୟାନି ୱେରାନି ୱୂପସନ୍ତାନି ହୋନ୍ତି, ଇମେହି ଚ ଚତୂହି ସୋତାପତ୍ତିୟଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ଅୟମସ୍ସ ଅରିୟୋ ଞାୟୋ ପଞ୍ଞାୟ ସୁଦିଟ୍ଠୋ ହୋତି ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧୋ , ସୋ ଆକଙ୍ଖମାନୋ ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟ – 'ଖୀଣନିରୟୋମ୍ହି ଖୀଣତିରଚ୍ଛାନୟୋନି ଖୀଣପେତ୍ତିୱିସୟୋ ଖୀଣାପାୟଦୁଗ୍ଗତିୱିନିପାତୋ; ସୋତାପନ୍ନୋହମସ୍ମି ଅୱିନିପାତଧମ୍ମୋ ନିୟତୋ ସମ୍ବୋଧିପରାୟଣୋ''ତି। ଦୁତିୟଂ।

୩। କିଂଦିଟ୍ଠିକସୁତ୍ତଂ

୯୩। ଏକଂ ସମୟଂ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିୟଂ ୱିହରତି ଜେତୱନେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ। ଅଥ ଖୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ଗହପତି ଦିୱା ଦିୱସ୍ସ ସାୱତ୍ଥିୟା ନିକ୍ଖମି ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାୟ। ଅଥ ଖୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଗହପତିସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ଅକାଲୋ ଖୋ ତାୱ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାୟ। ପଟିସଲ୍ଲୀନୋ ଭଗୱା। ମନୋଭାୱନୀୟାନମ୍ପି ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅକାଲୋ ଦସ୍ସନାୟ। ପଟିସଲ୍ଲୀନା ମନୋଭାୱନୀୟା ଭିକ୍ଖୂ। ଯଂନୂନାହଂ ଯେନ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଆରାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମେୟ୍ୟ''ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ଗହପତି ଯେନ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଆରାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମି। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟା ପରିବ୍ବାଜକା ସଙ୍ଗମ୍ମ ସମାଗମ୍ମ ଉନ୍ନାଦିନୋ ଉଚ୍ଚାସଦ୍ଦମହାସଦ୍ଦା ଅନେକୱିହିତଂ ତିରଚ୍ଛାନକଥଂ କଥେନ୍ତା ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି। ଅଦ୍ଦସଂସୁ ଖୋ ତେ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟା ପରିବ୍ବାଜକା ଅନାଥପିଣ୍ଡିକଂ ଗହପତିଂ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ। ଦିସ୍ୱାନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସଣ୍ଠାପେସୁଂ – ''ଅପ୍ପସଦ୍ଦା ଭୋନ୍ତୋ ହୋନ୍ତୁ, ମା ଭୋନ୍ତୋ ସଦ୍ଦମକତ୍ଥ। ଅୟଂ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ଗହପତି ଆରାମଂ ଆଗଚ୍ଛତି ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ସାୱକୋ। ଯାୱତା ଖୋ ପନ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ

ସାୱକା ଗିହୀ ଓଦାତୱସନା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ପଟିୱସନ୍ତି, ଅଯଂ ତେସଂ ଅଞ୍ଞତରୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ଗହପତି। ଅପ୍ପସଦ୍ଦକାମା ଖୋ ପନ ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅପ୍ପସଦ୍ଦୱିନୀତା ଅପ୍ପସଦ୍ଦସ୍ସ ୱଣ୍ଣୱାଦିନୋ। ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଅପ୍ପସଦ୍ଦଂ ପରିସଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଉପସଙ୍କମିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞେଯ୍ଯା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ତେ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ତୁଣ୍ହୀ ଅହେସୁଂ। ଅଥ ଖୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ଗହପତି ଯେନ ତେ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେହି ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯେହି ପରିବ୍ବାଜକେହି ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକଂ ଗହପତିଂ ତେ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ୱଦେହି, ଗହପତି, କିଂଦିଟ୍ଠିକୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ’’ତି? ‘‘ନ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତୋ ସବ୍ବଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ଜାନାମୀ’’ତି।

‘‘ଇତି କିର ତ୍ୱଂ, ଗହପତି, ନ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ସବ୍ବଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ଜାନାସି; ୱଦେହି, ଗହପତି, କିଂଦିଟ୍ଠିକା ଭିକ୍ଖୂ’’ତି? ‘‘ଭିକ୍ଖୂନମ୍ପି ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, ନ ସବ୍ବଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ଜାନାମୀ’’ତି।

‘‘ଇତି କିର ତ୍ୱଂ, ଗହପତି, ନ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ସବ୍ବଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ଜାନାସି ନପି ଭିକ୍ଖୂନଂ ସବ୍ବଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ଜାନାସି; ୱଦେହି, ଗହପତି, କିଂଦିଟ୍ଠିକୋସି ତୁୱ’’ନ୍ତି? ‘‘ଏତଂ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହେହି ନ ଦୁକ୍କରଂ ବ୍ୟାକାତୁଂ ଯଂଦିଟ୍ଠିକା ମଯଂ। ଇଙ୍ଘ ତାୱ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଯଥାସକାନି ଦିଟ୍ଠିଗତାନି ବ୍ୟାକରୋନ୍ତୁ, ପଚ୍ଛାପେତଂ ଅମ୍ହେହି ନ ଦୁକ୍କରଂ ଭୱିସ୍ସତି ବ୍ୟାକାତୁଂ ଯଂଦିଟ୍ଠିକା ମଯ’’ନ୍ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଅଞ୍ଞତରୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକଂ ଗହପତିଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞନ୍ତି – ଏୱଂଦିଟ୍ଠିକୋ ଅହଂ, ଗହପତୀ’’ତି।

ଅଞ୍ଞତରୋପି ଖୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକଂ ଗହପତିଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞନ୍ତି – ଏୱଂଦିଟ୍ଠିକୋ ଅହଂ, ଗହପତୀ’’ତି।

ଅଞ୍ଞତରୋପି ଖୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକଂ ଗହପତିଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଅନ୍ତୱା ଲୋକୋ…ପେ… ଅନନ୍ତୱା ଲୋକୋ… ତଂ ଜୀୱଂ ତଂ ସରୀରଂ… ଅଞ୍ଞଂ ଜୀୱଂ ଅଞ୍ଞଂ ସରୀରଂ… ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା… ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା… ହୋତି ଚ ନ ଚ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା… ନେୱ ହୋତି ନ ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞନ୍ତି – ଏୱଂଦିଟ୍ଠିକୋ ଅହଂ, ଗହପତୀ’’ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ଗହପତି ତେ ପରିବ୍ବାଜକେ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଯ୍ୱାଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଆଯସ୍ମା ଏୱମାହ – ‘ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞନ୍ତି – ଏୱଂଦିଟ୍ଠିକୋ ଅହଂ, ଗହପତୀ’ତି , ଇମସ୍ସ ଅଯମାଯସ୍ମତୋ ଦିଟ୍ଠି ଅତ୍ତନୋ ୱା ଅଯୋନିସୋମନସିକାରହେତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ପରତୋଘୋସପଚ୍ଚଯା ୱା। ସା ଖୋ ପନେସା ଦିଟ୍ଠି ଭୂତା ସଙ୍ଖତା ଚେତଯିତା ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନା। ଯଂ ଖୋ ପନ କିଞ୍ଚି ଭୂତଂ ସଙ୍ଖତଂ ଚେତଯିତଂ ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନଂ ତଦନିଚ୍ଚଂ। ଯଦନିଚ୍ଚଂ ତଂ ଦୁକ୍ଖଂ। ଯଂ ଦୁକ୍ଖଂ ତଦେୱେସୋ ଆଯସ୍ମା ଅଲ୍ଲୀନୋ, ତଦେୱେସୋ ଆଯସ୍ମା ଅଜ୍ଝୁପଗତୋ।

‘‘ଯୋପାଯଂ , ଭନ୍ତେ, ଆଯସ୍ମା ଏୱମାହ – ‘ଅସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞନ୍ତି – ଏୱଂଦିଟ୍ଠିକୋ ଅହଂ, ଗହପତୀ’ତି, ଇମସ୍ସାପି ଅଯମାଯସ୍ମତୋ ଦିଟ୍ଠି ଅତ୍ତନୋ ୱା ଅଯୋନିସୋମନସିକାରହେତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ପରତୋଘୋସପଚ୍ଚଯା ୱା। ସା ଖୋ ପନେସା ଦିଟ୍ଠି ଭୂତା ସଙ୍ଖତା ଚେତଯିତା ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନା। ଯଂ ଖୋ ପନ କିଞ୍ଚି ଭୂତଂ ସଙ୍ଖତଂ ଚେତଯିତଂ ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନଂ ତଦନିଚ୍ଚଂ। ଯଦନିଚ୍ଚଂ ତଂ ଦୁକ୍ଖଂ। ଯଂ ଦୁକ୍ଖଂ ତଦେୱେସୋ ଆଯସ୍ମା ଅଲ୍ଲୀନୋ, ତଦେୱେସୋ ଆଯସ୍ମା ଅଜ୍ଝୁପଗତୋ।

‘‘ଯୋପାଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଆଯସ୍ମା ଏୱମାହ – ‘ଅନ୍ତୱା ଲୋକୋ …ପେ… ଅନନ୍ତୱା ଲୋକୋ… ତଂ ଜୀୱଂ ତଂ ସରୀରଂ… ଅଞ୍ଞଂ ଜୀୱଂ ଅଞ୍ଞଂ ସରୀରଂ… ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା… ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା… ହୋତି ଚ ନ ଚ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା… ନେୱ ହୋତି ନ ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞନ୍ତି – ଏୱଂଦିଟ୍ଠିକୋ ଅହଂ, ଗହପତୀ’ତି, ଇମସ୍ସାପି ଅଯମାଯସ୍ମତୋ ଦିଟ୍ଠି ଅତ୍ତନୋ ୱା ଅଯୋନିସୋମନସିକାରହେତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ପରତୋଘୋସପଚ୍ଚଯା ୱା। ସା ଖୋ ପନେସା ଦିଟ୍ଠି ଭୂତା ସଙ୍ଖତା ଚେତଯିତା ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନା। ଯଂ ଖୋ ପନ କିଞ୍ଚି ଭୂତଂ ସଙ୍ଖତଂ ଚେତଯିତଂ ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନଂ ତଦନିଚ୍ଚଂ। ଯଦନିଚ୍ଚଂ ତଂ ଦୁକ୍ଖଂ। ଯଂ ଦୁକ୍ଖଂ ତଦେୱେସୋ ଆଯସ୍ମା ଅଲ୍ଲୀନୋ, ତଦେୱେସୋ ଆଯସ୍ମା ଅଜ୍ଝୁପଗତୋ’’ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ତେ ପରିବ୍ବାଜକା ଅନାଥପିଣ୍ଡିକଂ ଗହପତିଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ବ୍ୟାକତାନି ଖୋ, ଗହପତି, ଅମ୍ହେହି ସବ୍ବେହେୱ ଯଥାସକାନି ଦିଟ୍ଠିଗତାନି। ୱଦେହି, ଗହପତି, କିଂଦିଟ୍ଠିକୋସି ତୁୱ’’ନ୍ତି? ‘‘ଯଂ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, କିଞ୍ଚି ଭୂତଂ ସଙ୍ଖତଂ ଚେତଯିତଂ ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନଂ ତଦନିଚ୍ଚଂ। ଯଦନିଚ୍ଚଂ ତଂ ଦୁକ୍ଖଂ। ‘ଯଂ ଦୁକ୍ଖଂ ତଂ ନେତଂ ମମ, ନେସୋହମସ୍ମି, ନ ମେସୋ ଅତ୍ତା’ତି – ଏୱଂଦିଟ୍ଠିକୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି।

‘‘ଯଂ ଖୋ, ଗହପତି, କିଞ୍ଚି ଭୂତଂ ସଙ୍ଖତଂ ଚେତଯିତଂ ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନଂ ତଦନିଚ୍ଚଂ। ଯଦନିଚ୍ଚଂ ତଂ ଦୁକ୍ଖଂ। ଯଂ ଦୁକ୍ଖଂ ତଦେୱ ତ୍ୱଂ, ଗହପତି, ଅଲ୍ଲୀନୋ, ତଦେୱ ତ୍ୱଂ, ଗହପତି, ଅଜ୍ଝୁପଗତୋ’’ତି।

‘‘ଯଂ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, କିଞ୍ଚି ଭୂତଂ ସଙ୍ଖତଂ ଚେତଯିତଂ ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନଂ ତଦନିଚ୍ଚଂ। ଯଦନିଚ୍ଚଂ ତଂ ଦୁକ୍ଖଂ। ‘ଯଂ ଦୁକ୍ଖଂ ତଂ ନେତଂ ମମ, ନେସୋହମସ୍ମି, ନମେସୋ ଅତ୍ତା’ତି – ଏୱମେତଂ ଯଥାଭୂତଂ ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯ ସୁଦିଟ୍ଠଂ । ତସ୍ସ ଚ ଉତ୍ତରି ନିସ୍ସରଣଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାମୀ’’ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ତେ ପରିବ୍ବାଜକା ତୁଣ୍ହୀଭୂତା ମଙ୍କୁଭୂତା ପତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧା ଅଧୋମୁଖା ପଜ୍ଝାଯନ୍ତା ଅପ୍ପଟିଭାନା ନିସୀଦିଂସୁ। ଅଥ ଖୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ଗହପତି ତେ ପରିବ୍ବାଜକେ ତୁଣ୍ହୀଭୂତେ ମଙ୍କୁଭୂତେ ପତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧେ ଅଧୋମୁଖେ ପଜ୍ଝାଯନ୍ତେ ଅପ୍ପଟିଭାନେ ୱିଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ଗହପତି ଯାୱତକୋ ଅହୋସି ତେହି ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯେହି ପରିବ୍ବାଜକେହି ସଦ୍ଧିଂ କଥାସଲ୍ଲାପୋ ତଂ ସବ୍ବଂ ଭଗୱତୋ ଆରୋଚେସି। ‘‘ସାଧୁ ସାଧୁ, ଗହପତି! ଏୱଂ ଖୋ ତେ, ଗହପତି, ମୋଘପୁରିସା କାଲେନ କାଲଂ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗହେତବ୍ବା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଅନାଥପିଣ୍ଡିକଂ ଗହପତିଂ ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସେସି ସମାଦପେସି ସମୁତ୍ତେଜେସି ସମ୍ପହଂସେସି। ଅଥ ଖୋ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ ଗହପତି ଭଗୱତା ଧମ୍ମିଯା କଥାଯ ସନ୍ଦସ୍ସିତୋ ସମାଦପିତୋ ସମୁତ୍ତେଜିତୋ ସମ୍ପହଂସିତୋ ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଅଚିରପକ୍କନ୍ତେ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକେ ଗହପତିମ୍ହି ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଯୋପି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ୱସ୍ସସତୁପସମ୍ପନ୍ନୋ [ଭିକ୍ଖୁ ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅୱୋଧ୍ ଧମ୍ମୋ (ସ୍ୟା।)] ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ, ସୋପି ଏୱମେୱଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯେ ପରିବ୍ବାଜକେ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ ଯଥା ତଂ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକେନ ଗହପତିନା ନିଗ୍ଗହିତା’’ତି। ତତିଯଂ।

୪। ୱଜ୍ଜିଯମାହିତସୁତ୍ତଂ

୯୪। ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ଚମ୍ପାଯଂ ୱିହରତି ଗଗ୍ଗରାଯ ପୋକ୍ଖରଣିଯା ତୀରେ। ଅଥ ଖୋ ୱଜ୍ଜିଯମାହିତୋ ଗହପତି ଦିୱା ଦିୱସ୍ସ ଚମ୍ପାଯ ନିକ୍ଖମି ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାଯ। ଅଥ ଖୋ ୱଜ୍ଜିଯମାହିତସ୍ସ ଗହପତିସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଅକାଲୋ ଖୋ ତାୱ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦସ୍ସନାଯ। ପଟିସଲ୍ଲୀନୋ ଭଗୱା। ମନୋଭାୱନୀଯାନମ୍ପି ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅକାଲୋ ଦସ୍ସନାଯ। ପଟିସଲ୍ଲୀନା ମନୋଭାୱନୀଯାପି ଭିକ୍ଖୂ। ଯଂନୂନାହଂ ଯେନ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଆରାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମେଯ୍ୟ’’ନ୍ତି।

ଅଥ ଖୋ ୱଜ୍ଜିଯମାହିତୋ ଗହପତି ଯେନ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯାନଂ ପରିବ୍ବାଜକାନଂ ଆରାମୋ ତେନୁପସଙ୍କମି। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ତେ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ସଙ୍ଗମ୍ମ ସମାଗମ୍ମ ଉନ୍ନାଦିନୋ ଉଚ୍ଚାସଦ୍ଦମହାସଦ୍ଦା ଅନେକୱିହିତଂ ତିରଚ୍ଛାନକଥଂ କଥେନ୍ତା ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି।

ଅଦ୍ଦସଂସୁ ଖୋ ତେ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ୱଜ୍ଜିଯମାହିତଂ ଗହପତିଂ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ। ଦିସ୍ୱାନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସଣ୍ଠାପେସୁଂ – ‘‘ଅପ୍ପସଦ୍ଦା ଭୋନ୍ତୋ ହୋନ୍ତୁ। ମା ଭୋନ୍ତୋ ସଦ୍ଦମକତ୍ଥ। ଅଯଂ ୱଜ୍ଜିଯମାହିତୋ ଗହପତି ଆଗଚ୍ଛତି ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ସାୱକୋ। ଯାୱତା ଖୋ ପନ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ସାୱକା ଗିହୀ ଓଦାତୱସନା ଚମ୍ପାଯଂ ପଟିୱସନ୍ତି, ଅଯଂ ତେସଂ ଅଞ୍ଞତରୋ ୱଜ୍ଜିଯମାହିତୋ ଗହପତି। ଅପ୍ପସଦ୍ଦକାମା ଖୋ ପନ ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅପ୍ପସଦ୍ଦୱିନୀତା ଅପ୍ପସଦ୍ଦସ୍ସ ୱଣ୍ଣୱାଦିନୋ। ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଅପ୍ପସଦ୍ଦଂ ପରିସଂ ୱିଦିତ୍ୱା ଉପସଙ୍କମିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞେଯ୍ୟା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ତେ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ତୁଣ୍ହୀ ଅହେସୁଂ। ଅଥ ଖୋ ୱଜ୍ଜିଯମାହିତୋ ଗହପତି ଯେନ ତେ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ତେହି ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯେହି ପରିବ୍ବାଜକେହି ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ୱଜ୍ଜିଯମାହିତଂ ଗହପତିଂ ତେ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ପରିବ୍ବାଜକା ଏତଦୱୋଚୁଂ – ‘‘ସଚ୍ଚଂ କିର, ଗହପତି, ସମଣୋ ଗୋତମୋ ସବ୍ବଂ ତପଂ ଗରହତି, ସବ୍ବଂ ତପସ୍ସିଂ ଲୂଖାଜୀୱିଂ ଏକଂସେନ ଉପକ୍କୋସତି ଉପୱଦତୀ’’ତି? ‘‘ନ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ସବ୍ବଂ ତପଂ

ଗରହତି ନପି ସଙ୍ଗଂ ତପସ୍ସିଂ ଲୂଖାଜୀୱିଂ ଏକଂସେନ ଉପକ୍କୋସତି ଉପୱଦତି। ଗାରୟ୍ହଂ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଗରହତି , ପସଂସିତଙ୍ଗଂ ପସଂସତି। ଗାରୟ୍ହଂ ଖୋ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଗରହନ୍ତୋ ପସଂସିତଙ୍ଗଂ ପସଂସନ୍ତୋ ୱିଭଜ୍ଜୱାଦୋ ଭଗୱା। ନ ସୋ ଭଗୱା ଏତ୍ଥ ଏକଂସୱାଦୋ’’ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଅଞ୍ଞତରୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ୱଜ୍ଜିୟମାହିତଂ ଗହପତିଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଆଗମେହି ତ୍ୱଂ, ଗହପତି, ୟସ୍ସ ତ୍ୱଂ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି, ସମଣୋ ଗୋତମୋ ୱେନୟିକୋ ଅପ୍ପଞ୍ଞତ୍ତିକୋ’’ତି? ‘‘ଏତ୍ଥପାହଂ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମନ୍ତେ ୱକ୍ଖାମି ସହଧମ୍ମେନ – ‘ଇଦଂ କୁସଲ’ନ୍ତି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ପଞ୍ଞତ୍ତଂ; ‘ଇଦଂ ଅକୁସଲ’ନ୍ତି, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱତା ପଞ୍ଞତ୍ତଂ। ଇତି କୁସଲାକୁସଲଂ ଭଗୱା ପଞ୍ଞାପୟମାନୋ ସପଞ୍ଞତ୍ତିକୋ ଭଗୱା; ନ ସୋ ଭଗୱା ୱେନୟିକୋ ଅପ୍ପଞ୍ଞତ୍ତିକୋ’’ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ତେ ପରିବ୍ବାଜକା ତୁଣ୍ହୀଭୂତା ମଙ୍କୁଭୂତା ପତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧା ଅଧୋମୁଖା ପଜ୍ଝାୟନ୍ତା ଅପ୍ପଟିଭାନା ନିସୀଦିଂସୁ। ଅଥ ଖୋ ୱଜ୍ଜିୟମାହିତୋ ଗହପତି ତେ ପରିବ୍ବାଜକେ ତୁଣ୍ହୀଭୂତେ ମଙ୍କୁଭୂତେ ପତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧେ ଅଧୋମୁଖେ ପଜ୍ଝାୟନ୍ତେ ଅପ୍ପଟିଭାନେ ୱିଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ୟେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ୱଜ୍ଜିୟମାହିତୋ ଗହପତି ୟାୱତକୋ ଅହୋସି ତେହି ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟେହି ପରିବ୍ବାଜକେହି ସଦ୍ଧିଂ କଥାସଲ୍ଲାପୋ ତଂ ସଙ୍ଗଂ ଭଗୱତୋ ଆରୋଚେସି।

‘‘ସାଧୁ ସାଧୁ, ଗହପତି! ଏୱଂ ଖୋ ତେ, ଗହପତି, ମୋଘପୁରିସା କାଲେନ କାଲଂ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗହେତବ୍ବା। ନାହଂ, ଗହପତି, ସଙ୍ଗଂ ତପଂ ତପିତବ୍ବନ୍ତି ୱଦାମି; ନ ଚ ପନାହଂ, ଗହପତି, ସଙ୍ଗଂ ତପଂ ନ ତପିତବ୍ବନ୍ତି ୱଦାମି; ନାହଂ, ଗହପତି, ସଙ୍ଗଂ ସମାଦାନଂ ସମାଦିତବ୍ବନ୍ତି ୱଦାମି; ନ ପନାହଂ, ଗହପତି, ସଙ୍ଗଂ ସମାଦାନଂ ନ ସମାଦିତବ୍ବନ୍ତି ୱଦାମି; ନାହଂ, ଗହପତି, ସଙ୍ଗଂ ପଧାନଂ ପଦହିତବ୍ବନ୍ତି ୱଦାମି; ନ ପନାହଂ, ଗହପତି, ସଙ୍ଗଂ ପଧାନଂ ନ ପଦହିତବ୍ବନ୍ତି ୱଦାମି; ନାହଂ, ଗହପତି, ସବ୍ବୋ ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିତବ୍ବୋତି ୱଦାମି। ନ ପନାହଂ, ଗହପତି, ସବ୍ବୋ ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ନ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିତବ୍ବୋତି ୱଦାମି; ନାହଂ, ଗହପତି, ସବ୍ବା ୱିମୁତ୍ତି ୱିମୁଚ୍ଚିତବ୍ବାତି ୱଦାମି; ନ ପନାହଂ, ଗହପତି, ସବ୍ବା ୱିମୁତ୍ତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚିତବ୍ବାତି ୱଦାମି।

‘‘ୟଞ୍ହି, ଗହପତି, ତପଂ ତପତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତି, ଏୱରୂପଂ ତପଂ ନ ତପିତବ୍ବନ୍ତି ୱଦାମି। ୟଞ୍ଚ ଖ୍ୱସ୍ସ ଗହପତି, ତପଂ ତପତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, ଏୱରୂପଂ ତପଂ ତପିତବ୍ବନ୍ତି ୱଦାମି।

‘‘ୟଞ୍ହି, ଗହପତି, ସମାଦାନଂ ସମାଦିୟତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତି, ଏୱରୂପଂ ସମାଦାନଂ ନ ସମାଦିତବ୍ବନ୍ତି ୱଦାମି। ୟଞ୍ଚ ଖ୍ୱସ୍ସ, ଗହପତି, ସମାଦାନଂ ସମାଦିୟତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, ଏୱରୂପଂ ସମାଦାନଂ ସମାଦିତବ୍ବନ୍ତି ୱଦାମି।

‘‘ୟଞ୍ହି, ଗହପତି, ପଧାନଂ ପଦହତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତି, ଏୱରୂପଂ ପଧାନଂ ନ ପଦହିତବ୍ବନ୍ତି ୱଦାମି। ୟଞ୍ଚ ଖ୍ୱସ୍ସ, ଗହପତି, ପଧାନଂ ପଦହତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତି କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି , ଏୱରୂପଂ ପଧାନଂ ପଦହିତବ୍ବନ୍ତି ୱଦାମି।

‘‘ୟଞ୍ହି , ଗହପତି, ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗଂ ପଟିନିସ୍ସଜତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତି, ଏୱରୂପୋ ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ନ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିତବ୍ବୋତି ୱଦାମି। ୟଞ୍ଚ ଖ୍ୱସ୍ସ, ଗହପତି, ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗଂ ପଟିନିସ୍ସଜତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, ଏୱରୂପୋ ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିତବ୍ବୋତି ୱଦାମି।

‘‘ୟଞ୍ହି, ଗହପତି, ୱିମୁତ୍ତିଂ ୱିମୁଚ୍ଚତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତି, ଏୱରୂପା ୱିମୁତ୍ତି ନ ୱିମୁଚ୍ଚିତବ୍ବାତି ୱଦାମି। ୟଞ୍ଚ ଖ୍ୱସ୍ସ, ଗହପତି, ୱିମୁତ୍ତିଂ ୱିମୁଚ୍ଚତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପରିହାୟନ୍ତି, କୁସଲା ଧମ୍ମା ଅଭିୱଡ୍ଢନ୍ତି, ଏୱରୂପା ୱିମୁତ୍ତି ୱିମୁଚ୍ଚିତବ୍ବାତି ୱଦାମୀ’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ୱଜ୍ଜିୟମାହିତୋ ଗହପତି ଭଗୱତା ଧମ୍ମିୟା କଥାୟ ସନ୍ଦସ୍ସିତୋ ସମାଦପିତୋ ସମୁତ୍ତେଜିତୋ ସମ୍ପହଂସିତୋ ଉଟ୍ଠାୟାସନା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଅଚିରପକ୍କନ୍ତେ ୱଜ୍ଜିୟମାହିତେ ଗହପତିମ୍ହି ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ୟୋପି ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅପ୍ପରଜକ୍ଖୋ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନୟେ, ସୋପି ଏୱମେୱଂ ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିୟେ ପରିବ୍ବାଜକେ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ ୟଥା ତଂ ୱଜ୍ଜିୟମାହିତେନ ଗହପତିନା ନିଗ୍ଗହିତା’’ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ଉତ୍ତିୟସୁତ୍ତଂ

୯୫। ଅଥ ଖୋ ଉତ୍ତିୟୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀୟଂ କଥଂ ସାରଣୀୟଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଉତ୍ତିୟୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଭୋ ଗୋତମ, ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ''ନ୍ତି? ''ଅବ୍ୟାକତଂ ଖୋ ଏତଂ, ଉତ୍ତିୟ, ମୟା – 'ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ'''ନ୍ତି।

''କିଂ ପନ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ''ନ୍ତି? ''ଏତମ୍ପି ଖୋ, ଉତ୍ତିୟ, ଅବ୍ୟାକତଂ ମୟା – 'ଅସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ'''ନ୍ତି।

''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅନ୍ତୱା ଲୋକୋ…ପେ… ଅନନ୍ତୱା ଲୋକୋ… ତଂ ଜୀୱଂ ତଂ ସରୀରଂ… ଅଞ୍ଞଂ ଜୀୱଂ ଅଞ୍ଞଂ ସରୀରଂ… ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା … ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା… ହୋତି ଚ ନ ଚ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା… ନେୱ ହୋତି ନ ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ''ନ୍ତି? ''ଏତମ୍ପି ଖୋ, ଉତ୍ତିୟ, ଅବ୍ୟାକତଂ ମୟା – 'ନେୱ ହୋତି ନ ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ'''ନ୍ତି।

'''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଭୋ ଗୋତମ, ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ'ନ୍ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ 'ଅବ୍ୟାକତଂ ଖୋ ଏତଂ, ଉତ୍ତିୟ, ମୟା – ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ'ନ୍ତି ୱଦେସି।

'''କିଂ ପନ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ'ନ୍ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ – 'ଏତମ୍ପି ଖୋ, ଉତ୍ତିୟ, ଅବ୍ୟାକତଂ ମୟା ଅସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ'ନ୍ତି ୱଦେସି।

'''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅନ୍ତୱା ଲୋକୋ…ପେ… ଅନନ୍ତୱା ଲୋକୋ… ତଂ ଜୀୱଂ ତଂ ସରୀରଂ… ଅଞ୍ଞଂ ଜୀୱଂ ଅଞ୍ଞଂ ସରୀରଂ… ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା… ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା… ହୋତି ଚ ନ ଚ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା… ନେୱ ହୋତି ନ ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞନ୍ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ – 'ଏତମ୍ପି ଖୋ, ଉତ୍ତିୟ, ଅବ୍ୟାକତଂ ମୟା – 'ନେୱ ହୋତି ନ ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ'ନ୍ତି ୱଦେସି। ଅଥ କିଞ୍ଚରହି ଭୋତା ଗୋତମେନ ବ୍ୟାକତ''ନ୍ତି?

''ଅଭିଞ୍ଞାୟ ଖୋ ଅହଂ, ଉତ୍ତିୟ, ସାୱକାନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେମି ସତ୍ତାନଂ ୱିସୁଦ୍ଧିୟା ସୋକପରିଦେୱାନଂ ସମତିକ୍କମାୟ ଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମାୟ ଞାୟସ୍ସ ଅଧିଗମାୟ ନିବ୍ବାନସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିୟାୟା''ତି।

''ଯଂ ପନେତଂ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଅଭିଞ୍ଞାୟ ସାୱକାନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି ସତ୍ତାନଂ ୱିସୁଦ୍ଧିୟା ସୋକପରିଦେୱାନଂ ସମତିକ୍କମାୟ ଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମାୟ ଞାୟସ୍ସ ଅଧିଗମାୟ ନିବ୍ବାନସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିୟାୟ, ସବ୍ବୋ ୱା [ସବ୍ବୋ ଚ (କ।)] ତେନ ଲୋକୋ ନୀୟତି [ନୀୟିସ୍ସତି (ସୀ।), ନିୟ୍ୟାସ୍ସତି (ସ୍ୟା।), ନିୟ୍ୟଂସ୍ସତି (ପୀ।)] ଉପଡ୍ଢୋ ୱା ତିଭାଗୋ ୱା''ତି [ତିଭାଗୋ ୱାତି ପଦେହି (କ।)]? ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଭଗୱା ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସି।

ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ଏତଦହୋସି – ''ମା ହେୱଂ ଖୋ ଉତ୍ତିୟୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ପଟିଲଭି – 'ସବ୍ବସାମୁକ୍କଂସିକଂ ୱତ ମେ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ସଂସାଦେତି, ନୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତି, ନ ନୂନ ୱିସହତୀ'ତି। ତଦସ୍ସ ଉତ୍ତିୟସ୍ସ ପରିବ୍ବାଜକସ୍ସ ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅହିତାୟ ଦୁକ୍ଖାୟା''ତି।

ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଉତ୍ତିୟଂ ପରିବ୍ବାଜକଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ତେନହାୱୁସୋ ଉତ୍ତିୟ, ଉପମଂ ତେ କରିସ୍ସାମି। ଉପମାୟ ମିଧେକଚ୍ଚେ ୱିଞ୍ଞୂ ପୁରିସା ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନନ୍ତି। ସେୟ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ ଉତ୍ତିୟ, ରଞ୍ଞୋ ପଚ୍ଚନ୍ତିମଂ ନଗରଂ ଦଳ୍ହୁଦ୍ଧାପଂ [ଦଳ୍ହୁଦ୍ଦାପଂ (ସୀ। ପୀ।)] ଦଳ୍ହପାକାରତୋରଣଂ ଏକଦ୍ୱାରଂ। ତତ୍ରସ୍ସ ଦୋୱାରିକୋ ପଣ୍ଡିତୋ ବ୍ୟତ୍ତୋ ମେଧାୱୀ ଅଞ୍ଞାତାନଂ ନିୱାରେତା ଞାତାନଂ ପୱେସେତା। ସୋ ତସ୍ସ ନଗରସ୍ସ ସମନ୍ତା ଅନୁପରିୟାୟପଥଂ ଅନୁକ୍କମତି। ଅନୁପରିୟାୟପଥଂ ଅନୁକ୍କମମାନୋ ନ ପସ୍ସେୟ୍ୟ ପାକାରସନ୍ଧିଂ ୱା ପାକାରୱିୱରଂ ୱା, ଅନ୍ତମସୋ ବିଳାରନିକ୍ଖମନମତ୍ତମ୍ପି। ନୋ ଚ ଖ୍ୱସ୍ସ ଏୱଂ ଞାଣଂ ହୋତି – 'ଏତ୍ତକା ପାଣା ଇମଂ ନଗରଂ ପୱିସନ୍ତି ୱା ନିକ୍ଖମନ୍ତି ୱା'ତି। ଅଥ ଖ୍ୱସ୍ସ ଏୱମେତ୍ଥ ହୋତି – 'ଯେ ଖୋ କେଚି ଓଳାରିକା ପାଣା ଇମଂ ନଗରଂ ପୱିସନ୍ତି ୱା ନିକ୍ଖମନ୍ତି ୱା, ସବ୍ବେ ତେ ଇମିନା ଦ୍ୱାରେନ ପୱିସନ୍ତି ୱା ନିକ୍ଖମନ୍ତି ୱା'ତି।

‘‘ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଆୱୁସୋ ଉତ୍ତିୟ, ନ ତଥାଗତସ୍ସ ଏୱଂ ଉସ୍ସୁକ୍କଂ ହୋତି – ‘ସବ୍ବୋ ୱା ତେନ ଲୋକୋ ନୀୟତି, ଉପଡ୍ଢୋ ୱା, ତିଭାଗୋ ୱା’ତି। ଅଥ ଖୋ ଏୱମେତ୍ଥ ତଥାଗତସ୍ସ ହୋତି – ‘ୟେ ଖୋ କେଚି ଲୋକମ୍ହା ନୀୟିଂସୁ ୱା ନୀୟନ୍ତି ୱା ନୀୟିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ସବ୍ବେ ତେ ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣେ ପହାୟ ଚେତସୋ ଉପକ୍କିଲେସେ ପଞ୍ଞାୟ ଦୁବ୍ବଲୀକରଣେ, ଚତୂସୁ ସତିପଟ୍ଠାନେସୁ ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତଚିତ୍ତା, ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେ ୟଥାଭୂତଂ ଭାୱେତ୍ୱା। ଏୱମେତେ [ଏୱମେତେନ (କା।)] ଲୋକମ୍ହା ନୀୟିଂସୁ ୱା ନୀୟନ୍ତି ୱା ନୀୟିସ୍ସନ୍ତି ୱା’ତି। ୟଦେୱ ଖୋ ତ୍ୱଂ [ୟଦେୱ ଖ୍ୱେତ୍ଥ (କା।)], ଆୱୁସୋ ଉତ୍ତିୟ, ଭଗୱନ୍ତଂ ପଞ୍ହଂ [ଇମଂ ପଞ୍ହଂ (ସ୍ୟା। କା।)] ଅପୁଚ୍ଛି ତଦେୱେତଂ ପଞ୍ହଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଞ୍ଞେନ ପରିୟାୟେନ ଅପୁଚ୍ଛି। ତସ୍ମା ତେ ତଂ ଭଗୱା ନ ବ୍ୟାକାସୀ’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। କୋକନୁଦସୁତ୍ତଂ

୯୬। ‘‘ଏକଂ ସମୟଂ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ରାଜଗହେ ୱିହରତି ତପୋଦାରାମେ। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ରତ୍ତିୟା ପଚ୍ଚୂସସମୟଂ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାୟ ୟେନ ତପୋଦା ତେନୁପସଙ୍କମି ଗତ୍ତାନି ପରିସିଞ୍ଚିତୁଂ। ତପୋଦାୟ [ତପୋଦେ (କା।)] ଗତ୍ତାନି ପରିସିଞ୍ଚିତ୍ୱା ପଚ୍ଚୁତ୍ତରିତ୍ୱା ଏକଚୀୱରୋ ଅଟ୍ଠାସି ଗତ୍ତାନି ପୁବ୍ବାପୟମାନୋ । କୋକନୁଦୋପି ଖୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ରତ୍ତିୟା ପଚ୍ଚୂସସମୟଂ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାୟ ୟେନ ତପୋଦା ତେନୁପସଙ୍କମି ଗତ୍ତାନି ପରିସିଞ୍ଚିତୁଂ।

ଅଦ୍ଦସା ଖୋ କୋକନୁଦୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ। ଦିସ୍ୱାନ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କ୍ୱେତ୍ଥ [କୋ ତେତ୍ଥ (ସୀ।), କ୍ୱେତ୍ଥ (ପୀ। କା।)], ଆୱୁସୋ’’ତି? ‘‘ଅହମାୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୂ’’ତି।

‘‘କତମେସଂ, ଆୱୁସୋ, ଭିକ୍ଖୂନ’’ନ୍ତି? ‘‘ସମଣାନଂ, ଆୱୁସୋ, ସକ୍ୟପୁତ୍ତିୟାନ’’ନ୍ତି।

‘‘ପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟାମ ମୟଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ କିଞ୍ଚିଦେୱ ଦେସଂ, ସଚେ ଆୟସ୍ମା ଓକାସଂ କରୋତି ପଞ୍ହସ୍ସ ୱେୟ୍ୟାକରଣାୟା’’ତି। ‘‘ପୁଚ୍ଛାୱୁସୋ, ସୁତ୍ୱା ୱେଦିସ୍ସାମା’’ତି।

‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ, ଭୋ, ‘ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ’ନ୍ତି – ଏୱଂଦିଟ୍ଠି [ଏୱଂଦିଟ୍ଠିକୋ (ସ୍ୟା।)] ଭୱ’’ନ୍ତି ? ‘‘ନ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଏୱଂଦିଟ୍ଠି – ‘ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ’’’ନ୍ତି।

‘‘କିଂ ପନ, ଭୋ, ‘ଅସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ’ନ୍ତି – ଏୱଂଦିଟ୍ଠି ଭୱ’’ନ୍ତି? ‘‘ନ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଏୱଂଦିଟ୍ଠି – ‘ଅସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ’’’ନ୍ତି।

‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ, ଭୋ, ଅନ୍ତୱା ଲୋକୋ…ପେ… ଅନନ୍ତୱା ଲୋକୋ… ତଂ ଜୀୱଂ ତଂ ସରୀରଂ… ଅଞ୍ଞଂ ଜୀୱଂ ଅଞ୍ଞଂ ସରୀରଂ… ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା… ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା… ହୋତି ଚ ନ ଚ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା… ନେୱ ହୋତି ନ ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞନ୍ତି – ଏୱଂଦିଟ୍ଠି ଭୱ’’ନ୍ତି? ‘‘ନ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଏୱଂଦିଟ୍ଠି – ‘ନେୱ ହୋତି ନ ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ’’’ନ୍ତି।

‘‘ତେନ ହି ଭୱଂ ନ ଜାନାତି, ନ ପସ୍ସତୀ’’ତି? ‘‘ନ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ନ ଜାନାମି ନ ପସ୍ସାମି। ଜାନାମହଂ, ଆୱୁସୋ, ପସ୍ସାମୀ’’ତି ।

‘‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ, ଭୋ, ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞନ୍ତି – ଏୱଂଦିଟ୍ଠି ଭୱ’ନ୍ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ – ‘ନ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଏୱଂଦିଟ୍ଠି – ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ’ନ୍ତି ୱଦେସି।

‘‘‘କିଂ ପନ, ଭୋ, ଅସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞନ୍ତି – ଏୱଂଦିଟ୍ଠି ଭୱ’ନ୍ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ – ‘ନ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଏୱଂଦିଟ୍ଠି – ଅସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ’ନ୍ତି ୱଦେସି।

‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ, ଭୋ, ଅନ୍ତୱା ଲୋକୋ…ପେ… ଅନନ୍ତୱା ଲୋକୋ… ତଂ ଜୀୱଂ ତଂ ସରୀରଂ… ଅଞ୍ଞଂ ଜୀୱଂ ଅଞ୍ଞଂ ସରୀରଂ… ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା… ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା… ହୋତି ଚ ନ ଚ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା… ନେୱ ହୋତି ନ ନ

ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞନ୍ତି – ଏୱଂଦିଟ୍ଠି ଭୱନ୍ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ – 'ନ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ , ଏୱଂଦିଟ୍ଠି – ନେୱ ହୋତି ନ ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ'ନ୍ତି ୱଦେସି।

'''ତେନ ହି ଭୱଂ ନ ଜାନାତି ନ ପସ୍ସତୀ'ତି, ଇତି ପୁଟ୍ଠୋ ସମାନୋ – 'ନ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ନ ଜାନାମି ନ ପସ୍ସାମି। ଜାନାମହଂ, ଆୱୁସୋ, ପସ୍ସାମୀ'ତି ୱଦେସି। ଯଥା କଥଂ ପନାୱୁସୋ, ଇମସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ''ତି?

'''ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ'ନ୍ତି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଦିଟ୍ଠିଗତମେତଂ। 'ଅସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ'ନ୍ତି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଦିଟ୍ଠିଗତମେତଂ। ଅନ୍ତୱା ଲୋକୋ…ପେ… ଅନନ୍ତୱା ଲୋକୋ… ତଂ ଜୀୱଂ ତଂ ସରୀରଂ… ଅଞ୍ଞଂ ଜୀୱଂ ଅଞ୍ଞଂ ସରୀରଂ… ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା… ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା… ହୋତି ଚ ନ ଚ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା… 'ନେୱ ହୋତି ନ ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚଂ ମୋଘମଞ୍ଞ'ନ୍ତି ଖୋ, ଆୱୁସୋ, ଦିଟ୍ଠିଗତମେତଂ।

''ଯାୱତା , ଆୱୁସୋ, ଦିଟ୍ଠି [ଦିଟ୍ଠିଗତା (ସକ୍ଖ)] ଯାୱତା ଦିଟ୍ଠିଟ୍ଠାନଂ ଦିଟ୍ଠିଅଧିଟ୍ଠାନଂ ଦିଟ୍ଠିପରିୟୁଟ୍ଠାନଂ ଦିଟ୍ଠିସମୁଟ୍ଠାନଂ ଦିଟ୍ଠିସମୁଗ୍ଘାତୋ [ଯାୱତା ଦିଟ୍ଠିଟ୍ଠାନ ଅଧିଟ୍ଠାନ ପରିୟୁଟ୍ଠାନ ସମୁଟ୍ଠାନ ସମୁଗ୍ଘାତୋ (ସୀ। ପୀ।)], ତମହଂ ଜାନାମି ତମହଂ ପସ୍ସାମି। ତମହଂ ଜାନନ୍ତୋ ତମହଂ ପସ୍ସନ୍ତୋ କ୍ୟାହଂ ୱକ୍ଖାମି – 'ନ ଜାନାମି ନ ପସ୍ସାମୀ'ତି? ଜାନାମହଂ, ଆୱୁସୋ, ପସ୍ସାମୀ''ତି।

''କୋ ନାମୋ ଆୟସ୍ମା, କଥଞ୍ଚ ପନାୟସ୍ମନ୍ତଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଜାନନ୍ତୀ''ତି? '''ଆନନ୍ଦୋ'ତି ଖୋ ମେ, ଆୱୁସୋ, ନାମଂ। 'ଆନନ୍ଦୋ'ତି ଚ ପନ ମଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଜାନନ୍ତୀ''ତି। ''ମହାଚରିୟେନ ୱତ କିର, ଭୋ, ସଦ୍ଧିଂ ମନ୍ତୟମାନା ନ ଜାନିମ୍ହ – 'ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ'ତି। ସଚେ ହି ମୟଂ ଜାନେୟ୍ୟାମ – 'ଅୟଂ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ'ତି, ଏତ୍ତକମ୍ପି ନୋ ନପ୍ପଟିଭାୟେୟ୍ୟ [ନପ୍ପଟିଭାସେୟ୍ୟାମ (କ।) ନପ୍ପଟିଭାସେୟ୍ୟ (ବହୂସୁ) ମ। ନି। ୩।୨୧୬ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ]। ଖମତୁ ଚ ମେ ଆୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ''ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ଆହୁନେୟ୍ୟସୁତ୍ତଂ

୯୭। ''ଦସହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆହୁନେୟ୍ୟୋ ହୋତି ପାହୁନେୟ୍ୟୋ ଦକ୍ଖିଣେୟ୍ୟୋ ଅଞ୍ଜଲିକରଣୀୟୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସ।

''କତମେହି ଦସହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ସୀଲୱା ହୋତି, ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତୋ ୱିହରତି ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନୋ ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ୱଜ୍ଜେସୁ ଭୟଦସ୍ସାୱୀ, ସମାଦାୟ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ ।

''ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି ସୁତଧରୋ ସୁତସନ୍ନିଚୟୋ। ଯେ ତେ ଧମ୍ମା ଆଦିକଲ୍ୟାଣା ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣା ପରିୟୋସାନକଲ୍ୟାଣା ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଅଭିୱଦନ୍ତି, ତଥାରୂପାସ୍ସ ଧମ୍ମା ବହୁସ୍ସୁତା ହୋନ୍ତି ଧାତା ୱଚସା ପରିଚିତା ମନସାନୁପେକ୍ଖିତା ଦିଟ୍ଠିୟା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା।

''କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ ହୋତି କଲ୍ୟାଣସହାୟୋ କଲ୍ୟାଣସମ୍ପୱଙ୍କୋ।

''ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି ସମ୍ମାଦସ୍ସନେନ ସମନ୍ନାଗତୋ।

''ଅନେକୱିହିତଂ ଇଦ୍ଧିୱିଧଂ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି – ଏକୋପି ହୁତ୍ୱା ବହୁଧା ହୋତି; ବହୁଧାପି ହୁତ୍ୱା ଏକୋ ହୋତି; ଆୱିଭାୱଂ, ତିରୋଭାୱଂ; ତିରୋକୁଟ୍ଟଂ ତିରୋପାକାରଂ ତିରୋପବ୍ବତଂ ଅସଜ୍ଜମାନୋ ଗଚ୍ଛତି, ସେୟ୍ୟଥାପି ଆକାସେ; ପଥୱିୟାପି ଉମ୍ମୁଜ୍ଜନିମୁଜ୍ଜଂ କରୋତି, ସେୟ୍ୟଥାପି ଉଦକେ; ଉଦକେପି ଅଭିଜ୍ଜମାନେ ଗଚ୍ଛତି, ସେୟ୍ୟଥାପି ପଥୱିୟଂ; ଆକାସେପି ପଲ୍ଲଙ୍କେନ କମତି, ସେୟ୍ୟଥାପି ପକ୍ଖୀ ସକୁଣୋ; ଇମେପି ଚନ୍ଦିମସୂରିୟେ ଏୱଂମହିଦ୍ଧିକେ ଏୱଂମହାନୁଭାୱେ ପାଣିନା ପରାମସତି [ପରିମସତି (ସୀ।)] ପରିମଜ୍ଜତି, ଯାୱ ବ୍ରହ୍ମଲୋକାପି କାୟେନ ୱସଂ ୱତ୍ତେତି।

''ଦିବ୍ବାୟ ସୋତଧାତୁୟା ୱିସୁଦ୍ଧାୟ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସିକାୟ ଉଭୋ ସଦ୍ଦେ ସୁଣାତି ଦିବ୍ବେ ଚ ମାନୁସେ ଚ ଯେ ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ଚ।

''ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାତି। ସରାଗଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ 'ସରାଗଂ ଚିତ୍ତ'ନ୍ତି ପଜାନାତି; ୱୀତରାଗଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ

‘ୱୀତରାଗଂ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ପଜାନାତି; ସଦୋସଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ୱୀତଦୋସଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ସମୋହଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ୱୀତମୋହଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ସଂଖିତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ୱିକ୍ଖିତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ମହଗ୍ଗତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ଅମହଗ୍ଗତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ସୌତ୍ତରଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ଅନୁତ୍ତରଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ସମାହିତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ଅସମାହିତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ… ଅୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘ଅୱିମୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତ’ନ୍ତି ପଜାନାତି।

‘‘ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିଯୋ ତିସ୍ସୋପି ଜାତିଯୋ ଚତସ୍ସୋପି ଜାତିଯୋ ପଞ୍ଚପି ଜାତିଯୋ ଦସପି ଜାତିଯୋ ୱୀସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ତିଂସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ଚତ୍ତାଲୀସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ଜାତିସତମ୍ପି ଜାତିସହସ୍ସମ୍ପି ଜାତିସତସହସ୍ସମ୍ପି ଅନେକେପି ସଂୱଟ୍ଟକପ୍ପେ ଅନେକେପି ୱିୱଟ୍ଟକପ୍ପେ ଅନେକେପି ସଂୱଟ୍ଟୱିୱଟ୍ଟକପ୍ପେ – ‘ଅମୁତ୍ରାସିଂ ଏୱଂନାମୋ ଏୱଂଗୋତ୍ତୋ ଏୱଂୱଣ୍ଣୋ ଏୱମାହାରୋ ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପଟିସଂୱେଦୀ ଏୱମାଯୁପରିଯନ୍ତୋ, ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଅମୁତ୍ର ଉଦପାଦିଂ; ତତ୍ରାପାସିଂ ଏୱଂନାମୋ ଏୱଂଗୋତ୍ତୋ ଏୱଂୱଣ୍ଣୋ ଏୱମାହାରୋ ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପଟିସଂୱେଦୀ ଏୱମାଯୁପରିଯନ୍ତୋ, ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଇଧୂପପନ୍ନୋତି, ଇତି ସାକାରଂ ସୌଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି।

‘‘ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସତି ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ, ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି – ‘ଇମେ ୱତ ଖୋ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାଯଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ଅରିଯାନଂ ଉପୱାଦକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକମ୍ମସମାଦାନା, ତେ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପନ୍ନା; ଇମେ ୱା ପନ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାଯସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ୱଚୀସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ମନୋସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ଅରିଯାନଂ ଅନୁପୱାଦକା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକମ୍ମସମାଦାନା, ତେ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପନ୍ନା’ତି। ଇତି ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସତି ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ, ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି।

‘‘ଆସୱାନଂ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆହୁନେଯ୍ୟୋ ହୋତି ପାହୁନେଯ୍ୟୋ ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟୋ ଅଞ୍ଜଲିକରଣୀଯୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ପୁଞ୍ଞକ୍ଖେତ୍ତଂ ଲୋକସ୍ସା’’ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ଥେରସୁତ୍ତଂ

୯୮। ‘‘ଦସହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଥେରୋ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ସଂ ଯସ୍ସଂ ଦିସାଯଂ ୱିହରତି, ଫାସୁଯେୱ ୱିହରତି। କତମେହି ଦସହି? ଥେରୋ ହୋତି ରତ୍ତଞ୍ଞୂ ଚିରପବ୍ବଜିତୋ, ସୀଲୱା ହୋତି …ପେ… ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ, ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି…ପେ… ଦିଟ୍ଠିଯା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧୋ, ଉଭଯାନି ଖୋ ପନସ୍ସ ପାତିମୋକ୍ଖାନି ୱିତ୍ଥାରେନ ସ୍ୱାଗତାନି ହୋନ୍ତି ସୁୱିଭତ୍ତାନି ସୁପ୍ପୱତ୍ତୀନି ସୁୱିନିଚ୍ଛିତାନି ସୁତ୍ତସୋ ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନସୋ, ଅଧିକରଣସମୁପ୍ପାଦୱୂପସମକୁସଲୋ ହୋତି, ଧମ୍ମକାମୋ ହୋତି ପିଯସମୁଦାହାରୋ ଅଭିଧମ୍ମେ ଅଭିୱିନଯେ ଉଳାରପାମୋଜ୍ଜୋ, ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ହୋତି ଇତରୀତରଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରେନ, ପାସାଦିକୋ ହୋତି ଅଭିକ୍କନ୍ତପଟିକ୍କନ୍ତେ [ଅଭିକ୍କନ୍ତପଟିକ୍କନ୍ତୋ (କ।)] ସୁସଂୱୁତୋ ଅନ୍ତରଘରେ ନିସଜ୍ଜାଯ, ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ ଆଭିଚେତସିକାନଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରାନଂ ନିକାମଲାଭୀ ହୋତି ଅକିଚ୍ଛଲାଭୀ ଅକସିରଲାଭୀ, ଆସୱାନଞ୍ଚ ଖଯା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଥେରୋ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ସଂ ଯସ୍ସଂ ଦିସାଯଂ ୱିହରତି, ଫାସୁଯେୱ ୱିହରତୀ’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ଉପାଲିସୁତ୍ତଂ

୯୯। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଉପାଲି ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି । ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଉପାଲି ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘ଇଚ୍ଛାମହଂ, ଭନ୍ତେ, ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱିତୁ’’ନ୍ତି।

‘‘ଦୁରଭିସମ୍ଭୱାନି ହି ଖୋ [ଦୁରଭିସମ୍ଭୱାନି ଖୋ (ସୀ। ପୀ।)], ଉପାଲି, ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି। ଦୁକ୍କରଂ ପୱିୱେକଂ ଦୁରଭିରମଂ। ଏକତ୍ତେ ହରନ୍ତି ମଞ୍ଞେ ମନୋ ୱନାନି ସମାଧିଂ ଅଲଭମାନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ। ଯୋ ଖୋ, ଉପାଲି, ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟ – ‘ଅହଂ ସମାଧିଂ ଅଲଭମାନୋ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱିସ୍ସାମୀ’ତି, ତସ୍ସେତଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ – ‘ସଂସୀଦିସ୍ସତି ୱା ଉପ୍ପିଲୱିସ୍ସତି ୱା’ତି

[ଉପ୍ପିଲଓିସ୍ସତି ୱା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)]।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଉପାଲି, ମହାଉଦକରହଦୋ। ଅଥ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ହତ୍ଥିନାଗୋ ସତ୍ତରତନୋ ୱା ଅଡ୍ଢଟ୍ଠରତନୋ [ଅଟ୍ଠରତନୋ (ସୀ। ପୀ।)] ୱା। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – ‘ଯଂନୂନାହଂ ଇମଂ ଉଦକରହଦଂ ଓଗାହେତ୍ୱା କଣ୍ଣସଂଧୋୱିକମ୍ପି ଖିଡ୍ଡଂ କୀଳେୟ୍ୟଂ ପିଟ୍ଠିସଂଧୋୱିକମ୍ପି ଖିଡ୍ଡଂ କୀଳେୟ୍ୟଂ। କଣ୍ଣସଂଧୋୱିକମ୍ପି ଖିଡ୍ଡଂ କୀଳିତ୍ୱା ପିଟ୍ଠିସଂଧୋୱିକମ୍ପି ଖିଡ୍ଡଂ କୀଳିତ୍ୱା ନ୍ହତ୍ୱା [ନହାତ୍ୱା (ସୀ। ପୀ।), ନ୍ହାତ୍ୱା (ସ୍ୟା।)] ଚ ପିୱିତ୍ୱା ଚ ପଚ୍ଚୁତ୍ତରିତ୍ୱା ଯେନ କାମଂ ପକ୍କମେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ସୋ ତଂ ଉଦକରହଦଂ ଓଗାହେତ୍ୱା କଣ୍ଣସଂଧୋୱିକମ୍ପି ଖିଡ୍ଡଂ କୀଳେୟ୍ୟ ପିଟ୍ଠିସଂଧୋୱିକମ୍ପି ଖିଡ୍ଡଂ କୀଳେୟ୍ୟ; କଣ୍ଣସଂଧୋୱିକମ୍ପି ଖିଡ୍ଡଂ କୀଳିତ୍ୱା ପିଟ୍ଠିସଂଧୋୱିକମ୍ପି ଖିଡ୍ଡଂ କୀଳିତ୍ୱା ନ୍ହତ୍ୱା ଚ ପିୱିତ୍ୱା ଚ ପଚ୍ଚୁତ୍ତରିତ୍ୱା ଯେନ କାମଂ ପକ୍କମେୟ୍ୟ। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ମହା, ଉପାଲି [ମହା ହୁପାଲି (ସୀ। ପୀ।)], ଅତ୍ତଭାୱୋ ଗମ୍ଭୀରେ ଗାଧଂ ୱିନ୍ଦତି।

‘‘ଅଥ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ସସୋ ୱା ବିଳାରୋ ୱା। ତସ୍ସ ଏୱମସ୍ସ – ‘କୋ ଚାହଂ, କୋ ଚ ହତ୍ଥିନାଗୋ! ଯଂନୂନାହଂ ଇମଂ ଉଦକରହଦଂ ଓଗାହେତ୍ୱା କଣ୍ଣସଂଧୋୱିକମ୍ପି ଖିଡ୍ଡଂ କୀଳେୟ୍ୟଂ ପିଟ୍ଠିସଂଧୋୱିକମ୍ପି ଖିଡ୍ଡଂ କୀଳେୟ୍ୟଂ ; କଣ୍ଣସଂଧୋୱିକମ୍ପି ଖିଡ୍ଡଂ କୀଳିତ୍ୱା ପିଟ୍ଠିସଂଧୋୱିକମ୍ପି ଖିଡ୍ଡଂ କୀଳିତ୍ୱା ନ୍ହତ୍ୱା ଚ ପିୱିତ୍ୱା ଚ ପଚ୍ଚୁତ୍ତରିତ୍ୱା ଯେନ କାମଂ ପକ୍କମେୟ୍ୟ’ନ୍ତି। ସୋ ତଂ ଉଦକରହଦଂ ସହସା ଅପ୍ପଟିସଙ୍ଖା ପକ୍ଖନ୍ଦେୟ୍ୟ। ତସ୍ସେତଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ – ‘ସଂସୀଦିସ୍ସତି ୱା ଉପ୍ପିଲୱିସ୍ସତି ୱା’ତି । ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ପରିତ୍ତୋ, ଉପାଲି, ଅତ୍ତଭାୱୋ ଗମ୍ଭୀରେ ଗାଧଂ ନ ୱିନ୍ଦତି। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଉପାଲି, ଯୋ ଏୱଂ ୱଦେୟ୍ୟ – ‘ଅହଂ ସମାଧିଂ ଅଲଭମାନୋ ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱିସ୍ସାମୀ’ତି, ତସ୍ସେତଂ ପାଟିକଙ୍ଖଂ – ‘ସଂସୀଦିସ୍ସତି ୱା ଉପ୍ପିଲୱିସ୍ସତି ୱା’ତି।

‘‘ସେୟ୍ୟଥାପି, ଉପାଲି, ଦହରୋ କୁମାରୋ ମନ୍ଦୋ ଉତ୍ତାନସେୟ୍ୟକୋ ସକେନ ମୁତ୍ତକରୀସେନ କୀଳତି। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଉପାଲି, ନନ୍ୱାଯଂ କେୱଲା ପରିପୂରା ବାଲଖିଡ୍ଡା’’ତି? ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ସ ଖୋ ସୋ, ଉପାଲି, କୁମାରୋ ଅପରେନ ସମଯେନ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନଂ ପରିପାକମନ୍ୱାଯ ଯାନି କାନିଚି କୁମାରକାନଂ କୀଳାପନକାନି ଭୱନ୍ତି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ୱଙ୍କକଂ [ୱଙ୍କଂ (ସୀ। ପୀ।)] ଘଟିକଂ ମୋକ୍ଖଚିକଂ ଚିଙ୍ଗୁଲକଂ [ପିଙ୍ଗୁଲିକଂ (ସ୍ୟା।), ଚିଙ୍ଗୁଲକଂ (କ।)] ପତ୍ତାଳ୍ହକଂ ରଥକଂ ଧନୁକଂ, ତେହି କୀଳତି। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଉପାଲି, ନନ୍ୱାଯଂ ଖିଡ୍ଡା ପୁରିମାଯ ଖିଡ୍ଡାଯ ଅଭିକ୍କନ୍ତତରା ଚ ପଣୀତତରା ଚା’’ତି? ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ସ ଖୋ ସୋ, ଉପାଲି, କୁମାରୋ ଅପରେନ ସମଯେନ ୱୁଦ୍ଧିମନ୍ୱାଯ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନଂ ପରିପାକମନ୍ୱାଯ ପଞ୍ଚହି କାମଗୁଣେହି ସମପ୍ପିତୋ ସମଙ୍ଗିଭୂତୋ ପରିଚାରେତି ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟେହି ରୂପେହି ଇଟ୍ଠେହି କନ୍ତେହି ମନାପେହି ପିଯରୂପେହି କାମୂପସଂହିତେହି ରଜନୀଯେହି, ସୋତୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟେହି ସଦ୍ଦେହି... ଘାନୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟେହି ଗନ୍ଧେହି... ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟେହି ରସେହି... କାଯୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟେହି ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେହି ଇଟ୍ଠେହି କନ୍ତେହି ମନାପେହି ପିଯରୂପେହି କାମୂପସଂହିତେହି ରଜନୀଯେହି। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଉପାଲି, ନନ୍ୱାଯଂ ଖିଡ୍ଡା ପୁରିମାହି ଖିଡ୍ଡାହି ଅଭିକ୍କନ୍ତତରା ଚ ପଣୀତତରା ଚା’’ତି? ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

[ଦୀ। ନି। ୧।୧୯୦; ମ। ନି। ୨।୨୩୩] ‘‘ଇଧ ଖୋ ପନ ୱୋ [ୱୋତି ନିପାତମତ୍ତଂ (ଅଟ୍ଠ)], ଉପାଲି, ତଥାଗତୋ ଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ୱିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନୋ ସୁଗତୋ ଲୋକୱିଦୂ ଅନୁତ୍ତରୋ ପୁରିସଦମ୍ମସାରଥି ସତ୍ଥା ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା। ସୋ ଇମଂ ଲୋକଂ ସଦେୱକଂ ସମାରକଂ ସବ୍ରହ୍ମକଂ ସସ୍ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣିଂ ପଜଂ ସଦେୱମନୁସ୍ସଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେତି। ସୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି ଆଦିକଲ୍ୟାଣଂ ମଜ୍ଝେକଲ୍ୟାଣଂ ପରିଯୋସାନକଲ୍ୟାଣଂ ସାତ୍ଥଂ ସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ, କେୱଲପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ପକାସେତି।

‘‘ତଂ ଧମ୍ମଂ ସୁଣାତି ଗହପତି ୱା ଗହପତିପୁତ୍ତୋ ୱା ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ୱା କୁଲେ ପଚ୍ଚାଜାତୋ। ସୋ ତଂ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ତଥାଗତେ ସଦ୍ଧଂ ପଟିଲଭତି। ସୋ ତେନ ସଦ୍ଧାପଟିଲାଭେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ସମ୍ବାଧୋ ଘରାୱାସୋ ରଜାପଥୋ, ଅବ୍ଭୋକାସୋ ପବ୍ବଜ୍ଜା। ନଯିଦଂ ସୁକରଂ ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତା ଏକନ୍ତପରିପୁଣ୍ଣଂ ଏକନ୍ତପରିସୁଦ୍ଧଂ ସଙ୍ଖଲିଖିତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତୁଂ। ଯଂନୂନାହଂ କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାଯାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜେୟ୍ୟ’ନ୍ତି।

‘‘ସୋ ଅପରେନ ସମଯେନ ଅପ୍ପଂ ୱା ଭୋଗକ୍ଖନ୍ଧଂ ପହାଯ ମହନ୍ତଂ ୱା ଭୋଗକ୍ଖନ୍ଧଂ ପହାଯ ଅପ୍ପଂ ୱା ଞାତିପରିୱଟ୍ଟଂ ପହାଯ ମହନ୍ତଂ ୱା ଞାତିପରିୱଟ୍ଟଂ ପହାଯ କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାଯାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଗାରସ୍ମା ଅନଗାରିଯଂ ପବ୍ବଜତି।

‘‘ସୋ ଏୱଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସମାନୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସିକ୍ଖାସାଜୀୱସମାପନ୍ନୋ ପାଣାତିପାତଂ ପହାଯ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି ନିହିତଦଣ୍ଡୋ

ନିହିତସତ୍ଥୋ ଲଜ୍ଜୀ ଦୟାପନ୍ନୋ ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ ୱିହରତି।

''ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ ପହାୟ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି ଦିନ୍ନାଦାୟୀ ଦିନ୍ନପାଟିକଙ୍ଖୀ; ଅଥେନେନ ସୁଚିଭୂତେନ ଅତ୍ତନା ୱିହରତି।

''ଅବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ପହାୟ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ହୋତି ଆରାଚାରୀ ୱିରତୋ ମେଥୁନା ଗାମଧମ୍ମା।

''ମୁସାୱାଦଂ ପହାୟ ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି ସଚ୍ଚୱାଦୀ ସଚ୍ଚସନ୍ଧୋ ଥେତୋ ପଚ୍ଚୟିକୋ ଅୱିସଂୱାଦକୋ ଲୋକସ୍ସ।

''ପିସୁଣଂ ୱାଚଂ ପହାୟ ପିସୁଣାୟ ୱାଚାୟ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଇତୋ ସୁତ୍ୱା ନ ଅମୁତ୍ର ଅକ୍ଖାତା ଇମେସଂ ଭେଦାୟ, ଅମୁତ୍ର ୱା ସୁତ୍ୱା ନ ଇମେସଂ ଅକ୍ଖାତା ଅମୂସଂ ଭେଦାୟ। ଇତି ଭିନ୍ନାନଂ ୱା ସନ୍ଧାତା ସହିତାନଂ ୱା ଅନୁପ୍ପଦାତା, ସମଗ୍ଗାରାମୋ ସମଗ୍ଗରତୋ ସମଗ୍ଗନନ୍ଦୀ; ସମଗ୍ଗକରଣିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

''ଫରୁସଂ ୱାଚଂ ପହାୟ ଫରୁସାୟ ୱାଚାୟ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି। ଯା ସା ୱାଚା ନେଲା କଣ୍ଣସୁଖା ପେମନୀୟା ହଦୟଙ୍ଗମା ପୋରୀ ବହୁଜନକନ୍ତା ବହୁଜନମନାପା, ତଥାରୂପିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

''ସମ୍ଫପ୍ପଲାପଂ ପହାୟ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି କାଲୱାଦୀ ଭୂତୱାଦୀ ଅତ୍ଥୱାଦୀ ଧମ୍ମୱାଦୀ ୱିନୟୱାଦୀ, ନିଧାନୱତିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି କାଲେନ ସାପଦେସଂ ପରିୟନ୍ତୱତିଂ ଅତ୍ଥସଂହିତଂ।

''ସୋ ବୀଜଗାମଭୂତଗାମସମାରମ୍ଭା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି। ଏକଭତ୍ତିକୋ ହୋତି ରତ୍ତୂପରତୋ, ୱିରତୋ ୱିକାଲଭୋଜନା। ନଚ୍ଚଗୀତୱାଦିତୱିସୂକଦସ୍ସନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନଧାରଣମଣ୍ଡନୱିଭୂସନଟ୍ଠାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଉଚ୍ଚାସୟନମହାସୟନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି , ଜାତରୂପରଜତପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଆମକଧଞ୍ଞପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଆମକମଂସପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଇତ୍ଥିକୁମାରିକପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଦାସିଦାସପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଅଜେଳକପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, କୁକ୍କୁଟସୂକରପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ହତ୍ଥିଗୱସ୍ସୱଳଅୱପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଖେତ୍ତୱତ୍ଥୁପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଦୂତେୟ୍ୟପହିଣଗମନାନୁଯୋଗା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, କୟୱିକ୍କୟା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ତୁଲାକୂଟକଂସକୂଟମାନକୂଟା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି , ଉକ୍କୋଟନୱଞ୍ଚନନିକତିସାଚିଯୋଗା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଛେଦନୱଧବନ୍ଧନୱିପରାମୋସଆଲୋପସହସାକାରା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି।

''ସୋ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ହୋତି କାୟପରିହାରିକେନ ଚୀୱରେନ କୁଚ୍ଛିପରିହାରିକେନ ପିଣ୍ଡପାତେନ। ଯେନ ଯେନେୱ ପକ୍କମତି ସମାଦାୟେୱ ପକ୍କମତି, ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ ପକ୍ଖୀ ସକୁଣୋ ଯେନ ଯେନେୱ ଡେତି ସପତ୍ତଭାରୋୱ ଡେତି। ଏୱମେୱଂ ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ହୋତି କାୟପରିହାରିକେନ ଚୀୱରେନ କୁଚ୍ଛିପରିହାରିକେନ ପିଣ୍ଡପାତେନ। ଯେନ ଯେନେୱ ପକ୍କମତି ସମାଦାୟେୱ ପକ୍କମତି। ସୋ ଇମିନା ଅରିଯେନ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅନୱଜ୍ଜସୁଖଂ ପଟିସଂୱେଦେତି।

''ସୋ ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ଦିସ୍ୱା ନ ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ନାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ। ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେୟ୍ୟୁଂ, ତସ୍ସ ସଂୱରାୟ ପଟିପଜ୍ଜତି; ରକ୍ଖତି ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିୟେ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି। ସୋତେନ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା… ଘାନେନ ଗନ୍ଧଂ ଘାୟିତ୍ୱା… ଜିୱ୍ହାୟ ରସଂ ସାୟିତ୍ୱା… କାୟେନ ଫୋଟ୍ଠଙ୍ଗ ଫୁସିତ୍ୱା… ମନସା ଧମ୍ମଂ ୱିଞ୍ଞାୟ ନ ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ନାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ । ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେୟ୍ୟୁଂ, ତସ୍ସ ସଂୱରାୟ ପଟିପଜ୍ଜତି; ରକ୍ଖତି ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିୟେ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି। ସୋ ଇମିନା ଅରିଯେନ ଇନ୍ଦ୍ରିୟସଂୱରେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅବ୍ୟାସେକସୁଖଂ ପଟିସଂୱେଦେତି।

''ସୋ ଅଭିକ୍କନ୍ତେ ପଟିକ୍କନ୍ତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଆଲୋକିତେ ୱିଲୋକିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ସମିଞ୍ଜିତେ ପସାରିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ସଙ୍ଘାଟିପତ୍ତଚୀୱରଧାରଣେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଅସିତେ ପୀତେ ଖାୟିତେ ସାୟିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱକମ୍ମେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଗତେ ଠିତେ ନିସିନ୍ନେ ସୁତ୍ତେ ଜାଗରିତେ ଭାସିତେ ତୁଣ୍ହୀଭାୱେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି।

‘‘ସୋ ଇମିନା ଚ ଅରିୟେନ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଇମିନା ଚ ଅରିୟେନ ଇନ୍ଦ୍ରିୟସଂୱରେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଇମିନା ଚ ଅରିୟେନ ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ୱିୱିତ୍ତଂ ସେନାସନଂ ଭଜତି ଅରଞ୍ଞଂ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ପବ୍ବତଂ କନ୍ଦରଂ ଗିରିଗୁହଂ ସୁସାନଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଅବ୍ଭୋକାସଂ ପଲାଲପୁଞ୍ଜଂ। ସୋ ଅରଞ୍ଞଗତୋ ୱା ରୁକ୍ଖମୂଲଗତୋ ୱା ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତୋ ୱା ନିସୀଦତି ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା ଉଜୁଂ କାୟଂ ପଣିଧାୟ ପରିମୁଖଂ ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା।

‘‘ସୋ ଅଭିଜ୍ଝଂ ଲୋକେ ପହାୟ ୱିଗତାଭିଜ୍ଝେନ ଚେତସା ୱିହରତି, ଅଭିଜ୍ଝାୟ ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି। ବ୍ୟାପାଦପଦୋସଂ ପହାୟ ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ୱିହରତି ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ, ବ୍ୟାପାଦପଦୋସା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି। ଥିନମିଦ୍ଧଂ ପହାୟ ୱିଗତଥିନମିଦ୍ଧୋ ୱିହରତି ଆଲୋକସଞ୍ଞୀ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ, ଥିନମିଦ୍ଧା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି। ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ପହାୟ ଅନୁଦ୍ଧତୋ ୱିହରତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱୂପସନ୍ତଚିତ୍ତୋ , ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି। ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ପହାୟ ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ୱିହରତି ଅକଥଂକଥୀ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ୱିଚିକିଚ୍ଛାୟ ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି।

‘‘ସୋ ଇମେ ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣେ ପହାୟ ଚେତସୋ ଉପକ୍କିଲେସେ ପଞ୍ଞାୟ ଦୁବ୍ବଲୀକରଣେ, ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଉପାଲି, ‘ନନ୍ୱାୟଂ ୱିହାରୋ ପୁରିମେହି ୱିହାରେହି ଅଭିକ୍କନ୍ତତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚା’’’ତି? ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଇମମ୍ପି ଖୋ, ଉପାଲି, ମମ ସାୱକା ଅତ୍ତନି ଧମ୍ମଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି, ନୋ ଚ ଖୋ ତାୱ ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥା ୱିହରନ୍ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଉପାଲି, ଭିକ୍ଖୁ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଉପାଲି, ‘ନନ୍ୱାୟଂ ୱିହାରୋ ପୁରିମେହି ୱିହାରେହି ଅଭିକ୍କନ୍ତତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚା’’’ତି? ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଇମମ୍ପି ଖୋ, ଉପାଲି, ମମ ସାୱକା ଅତ୍ତନି ଧମ୍ମଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି, ନୋ ଚ ଖୋ ତାୱ ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥା ୱିହରନ୍ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଉପାଲି, ଭିକ୍ଖୁ ପୀତିୟା ଚ ୱିରାଗା…ପେ… ତତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଉପାଲି, ‘ନନ୍ୱାୟଂ ୱିହାରୋ ପୁରିମେହି ୱିହାରେହି ଅଭିକ୍କନ୍ତତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚା’’’ତି? ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଇମମ୍ପି ଖୋ, ଉପାଲି, ମମ ସାୱକା ଅତ୍ତନି ଧମ୍ମଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି, ନୋ ଚ ଖୋ ତାୱ ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥା ୱିହରନ୍ତି ।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଉପାଲି, ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ…ପେ…।

ପୁନ ଚପରଂ, ଉପାଲି, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା ‘ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ’ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଉପାଲି, ‘ନନ୍ୱାୟଂ ୱିହାରୋ ପୁରିମେହି ୱିହାରେହି ଅଭିକ୍କନ୍ତତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚା’’’ତି? ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଇମମ୍ପି ଖୋ, ଉପାଲି, ମମ ସାୱକା ଅତ୍ତନି ଧମ୍ମଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି, ନୋ ଚ ଖୋ ତାୱ ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥା ୱିହରନ୍ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଉପାଲି, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ’ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି…ପେ…।

‘‘ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ’ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି…ପେ…।

‘‘ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ‘ସନ୍ତମେତଂ ପଣୀତମେତ’ନ୍ତି ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଉପାଲି, ‘ନନ୍ୱାୟଂ ୱିହାରୋ ପୁରିମେହି ୱିହାରେହି ଅଭିକ୍କନ୍ତତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚା’’’ତି? ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଇମମ୍ପି ଖୋ, ଉପାଲି, ମମ ସାୱକା ଅତ୍ତନି ଧମ୍ମଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି , ନୋ ଚ ଖୋ ତାୱ ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥା ୱିହରନ୍ତି।

‘‘ପୁନ ଚପରଂ, ଉପାଲି, ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବସୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି; ପଞ୍ଞାଯ ଚସ୍ସ ଦିସ୍ୱା ଆସୱା ପରିକ୍ଖୀଣା ହୋନ୍ତି। ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞସି, ଉପାଲି, ‘ନନ୍ୱାଯଂ ୱିହାରୋ ପୁରିମେହି ୱିହାରେହି ଅଭିକ୍କନ୍ତତରୋ ଚ ପଣୀତତରୋ ଚା’’’ତି? ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଇମମ୍ପି ଖୋ, ଉପାଲି, ମମ ସାୱକା ଅତ୍ତନି ଧମ୍ମଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନା ଅରଞ୍ଞୱନପତ୍ଥାନି ପନ୍ତାନି ସେନାସନାନି ପଟିସେୱନ୍ତି, ଅନୁପ୍ପତ୍ତସଦତ୍ଥା ଚ ୱିହରନ୍ତି। ଇଙ୍ଘ ତ୍ୱଂ, ଉପାଲି, ସଙ୍ଘେ ୱିହରାହି। ସଙ୍ଘେ ତେ ୱିହରତୋ ଫାସୁ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ଅଭବ୍ବସୁତ୍ତଂ

୧୦୦। ‘‘ଦସଯିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ଅରହତ୍ତଂ ସଚ୍ଛିକାତୁଂ। କତମେ ଦସ? ରାଗଂ, ଦୋସଂ, ମୋହଂ, କୋଧଂ, ଉପନାହଂ, ମକ୍ଖଂ, ପଳାସଂ, ଇସ୍ସଂ, ମଚ୍ଛରିଯଂ, ମାନଂ – ଇମେ ଖୋ ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ଧମ୍ମେ ଅପ୍ପହାଯ ଅଭବ୍ବୋ ଅରହତ୍ତଂ ସଚ୍ଛିକାତୁଂ।

‘‘ଦସଯିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ଅରହତ୍ତଂ ସଚ୍ଛିକାତୁଂ। କତମେ ଦସ? ରାଗଂ, ଦୋସଂ, ମୋହଂ, କୋଧଂ, ଉପନାହଂ, ମକ୍ଖଂ, ପଳାସଂ, ଇସ୍ସଂ, ମଚ୍ଛରିଯଂ, ମାନଂ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଭବ୍ବୋ ଅରହତ୍ତଂ ସଚ୍ଛିକାତୁ’’ନ୍ତି। ଦସମଂ।

ଉପାଲିୱଗ୍ଗୋ ପଞ୍ଚମୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

କାମଭୋଗୀ ଭଯଂ ଦିଟ୍ଠି, ୱଜ୍ଜିଯମାହିତୁତ୍ତିଯା;

କୋକନୁଦୋ ଆହୁନେଯ୍ୟୋ, ଥେରୋ ଉପାଲି ଅଭବ୍ବୋତି।

ଦୁତିଯପଣ୍ଣାସକଂ ସମତ୍ତଂ।

୩। ତତିଯପଣ୍ଣାସକଂ

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୧୧) ୧। ସମଣସଞ୍ଞାଵଗ୍ଗୋ

୧। ସମଣସଞ୍ଞାସୁତ୍ତଂ

୧୦୧। ‘‘ତିସ୍ସୋ ଇମା, ଭିକ୍ଖଵେ, ସମଣସଞ୍ଞା ଭାଵିତା ବହୁଲୀକତା ସତ୍ତ ଧମ୍ମେ ପରିପୂରେନ୍ତି। କତମା ତିସ୍ସୋ? ଵେଵଣ୍ଣିୟମ୍ହି ଅଜ୍ଝୁପଗତୋ, ପରପଟିବଦ୍ଧା ମେ ଜୀଵିକା, ଅଞ୍ଞୋ ମେ ଆକପ୍ପୋ କରଣୀୟୋତି – ଇମା ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତିସ୍ସୋ ସମଣସଞ୍ଞା ଭାଵିତା ବହୁଲୀକତା ସତ୍ତ ଧମ୍ମେ ପରିପୂରେନ୍ତି।

‘‘କତମେ ସତ୍ତ? ସନ୍ତତକାରୀ [ସତତକାରୀ (ସ୍ୟା। ପୀ। କ।)] ହୋତି ସନ୍ତତଵୁତ୍ତି [ସତତଵୁତ୍ତି (ସ୍ୟା। ପୀ।)] ସୀଲେସୁ, ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି, ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜୋ ହୋତି, ଅନତିମାନୀ ହୋତି, ସିକ୍ଖାକାମୋ ହୋତି , ଇଦମତ୍ଥଂତିସ୍ସ ହୋତି ଜୀଵିତପରିକ୍ଖାରେସୁ, ଆରଦ୍ଧଵୀରିୟୋ ଚ [ଆରଦ୍ଧଵିରିୟୋ ଚ (ସୀ। ପୀ।), ଆରଦ୍ଧଵିରିୟୋ (ସ୍ୟା।)] ଵିହରତି। ଇମା ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତିସ୍ସୋ ସମଣସଞ୍ଞା ଭାଵିତା ବହୁଲୀକତା ଇମେ ସତ୍ତ ଧମ୍ମେ ପରିପୂରେନ୍ତୀ’’ତି। ପଠମଂ।

୨। ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସୁତ୍ତଂ

୧୦୨। ‘‘ସତ୍ତିମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ଭାଵିତା ବହୁଲୀକତା ତିସ୍ସୋ ଵିଜ୍ଜା ପରିପୂରେନ୍ତି। କତମେ ସତ୍ତ? ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ଧମ୍ମଵିଚୟସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ଵୀରିୟସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ଭାଵିତା ବହୁଲୀକତା ତିସ୍ସୋ ଵିଜ୍ଜା ପରିପୂରେନ୍ତି। କତମା ତିସ୍ସୋ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅନେକଵିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିଵାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିୟୋ ତିସ୍ସୋପି ଜାତିୟୋ…ପେ… ଇତି ସାକାରଂ ସଉଦ୍ଦେସଂ ଅନେକଵିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିଵାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି। ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ଵିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ…ପେ… ୟଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି । ଆସଵାନଂ ଖୟା…ପେ… ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ଭାଵିତା ବହୁଲୀକତା ଇମା ତିସ୍ସୋ ଵିଜ୍ଜା ପରିପୂରେନ୍ତୀ’’ତି। ଦୁତିୟଂ।

୩। ମିଚ୍ଛତ୍ତସୁତ୍ତଂ

୧୦୩। ‘‘ମିଚ୍ଛତ୍ତଂ , ଭିକ୍ଖଵେ, ଆଗମ୍ମ ଵିରାଧନା ହୋତି, ନୋ ଆରାଧନା। କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମିଚ୍ଛତ୍ତଂ ଆଗମ୍ମ ଵିରାଧନା ହୋତି, ନୋ ଆରାଧନା? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ ପହୋତି, ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଵାଚା ପହୋତି, ମିଚ୍ଛାଵାଚସ୍ସ ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତୋ ପହୋତି, ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଆଜୀଵୋ ପହୋତି, ମିଚ୍ଛାଆଜୀଵସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଵାୟାମୋ ପହୋତି, ମିଚ୍ଛାଵାୟାମସ୍ସ ମିଚ୍ଛାସତି ପହୋତି, ମିଚ୍ଛାସତିସ୍ସ ମିଚ୍ଛାସମାଧି ପହୋତି, ମିଚ୍ଛାସମାଧିସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଞାଣଂ ପହୋତି, ମିଚ୍ଛାଞାଣିସ୍ସ [ମିଚ୍ଛାଞାଣସ୍ସ (ପୀ। କ।)] ମିଚ୍ଛାଵିମୁତ୍ତି ପହୋତି। ଏଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ମିଚ୍ଛତ୍ତଂ ଆଗମ୍ମ ଵିରାଧନା ହୋତି, ନୋ ଆରାଧନା।

‘‘ସମ୍ମତ୍ତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଆଗମ୍ମ ଆରାଧନା ହୋତି, ନୋ ଵିରାଧନା। କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସମ୍ମତ୍ତଂ ଆଗମ୍ମ ଆରାଧନା ହୋତି, ନୋ ଵିରାଧନା? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ପହୋତି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ ସମ୍ମାଵାଚା ପହୋତି, ସମ୍ମାଵାଚସ୍ସ ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ପହୋତି, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ ସମ୍ମାଆଜୀଵୋ ପହୋତି, ସମ୍ମାଆଜୀଵସ୍ସ ସମ୍ମାଵାୟାମୋ ପହୋତି, ସମ୍ମାଵାୟାମସ୍ସ ସମ୍ମାସତି ପହୋତି, ସମ୍ମାସତିସ୍ସ ସମ୍ମାସମାଧି ପହୋତି, ସମ୍ମାସମାଧିସ୍ସ ସମ୍ମାଞାଣଂ ପହୋତି, ସମ୍ମାଞାଣିସ୍ସ [ସମ୍ମାଞାଣସ୍ସ (ପୀ। କ।)] ସମ୍ମାଵିମୁତ୍ତି ପହୋତି। ଏଵଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସମ୍ମତ୍ତଂ ଆଗମ୍ମ ଆରାଧନା ହୋତି, ନୋ ଵିରାଧନା’’ତି। ତତିୟଂ।

୪। ବୀଜସୁତ୍ତଂ

୧୦୪।[ଅ। ନି। ୧।୩୦୬; କଥା। ୭୦୮] ‘‘ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକସ୍ସ, ଭିକ୍ଖଵେ, ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଵାଚସ୍ସ ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଆଜୀଵସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଵାୟାମସ୍ସ ମିଚ୍ଛାସତିସ୍ସ ମିଚ୍ଛାସମାଧିସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଞାଣିସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଵିମୁତ୍ତିସ୍ସ ୟଞ୍ଚ କାୟକମ୍ମଂ ୟଥାଦିଟ୍ଠି ସମତ୍ତଂ ସମାଦିନ୍ନଂ [ସମାଦିଣ୍ଣଂ (ପୀ। କ।)] ୟଞ୍ଚ ଵଚୀକମ୍ମଂ… ୟଞ୍ଚ ମନୋକମ୍ମଂ ୟଥାଦିଟ୍ଠି ସମତ୍ତଂ ସମାଦିନ୍ନଂ ୟା ଚ ଚେତନା ୟା ଚ ପତ୍ଥନା ୟୋ ଚ ପଣିଧି ୟେ ଚ ସଙ୍ଖାରା, ସବ୍ବେ ତେ ଧମ୍ମା

ଅନିଟ୍ଠାଯ ଅକନ୍ତାଯ ଅମନାପାଯ ଅହିତାଯ ଦୁକ୍ଖାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଦିଟ୍ଠି ହିସ୍ସ [ଦିଟ୍ଠି ହି (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)], ଭିକ୍ଖୱେ, ପାପିକା।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିମ୍ବବୀଜଂ ୱା କୋସାତକିବୀଜଂ ୱା ତିତ୍ତକାଲାବୁବୀଜଂ ୱା ଅଲ୍ଲାଯ ପଥୱିଯା ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଯଞ୍ଚେୱ ପଥୱିରସଂ ଉପାଦିଯତି ଯଞ୍ଚ ଆପୋରସଂ ଉପାଦିଯତି , ସବ୍ବଂ ତଂ ତିତ୍ତକତ୍ତାଯ କଟୁକତ୍ତାଯ ଅସାତତ୍ତାଯ ସଂୱତ୍ତତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ବୀଜଞ୍ହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାପକଂ। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକସ୍ସ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ ମିଚ୍ଛାୱାଚସ୍ସ ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱସ୍ସ ମିଚ୍ଛାୱାଯାମସ୍ସ ମିଚ୍ଛାସତିସ୍ସ ମିଚ୍ଛାସମାଧିସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଞାଣିସ୍ସ ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତିସ୍ସ ଯଞ୍ଚେୱ କାଯକମ୍ମଂ ଯଥାଦିଟ୍ଠି ସମତ୍ତଂ ସମାଦିନ୍ନଂ ଯଞ୍ଚ ୱଚୀକମ୍ମଂ… ଯଞ୍ଚ ମନୋକମ୍ମଂ ଯଥାଦିଟ୍ଠି ସମତ୍ତଂ ସମାଦିନ୍ନଂ ଯା ଚ ଚେତନା ଯା ଚ ପତ୍ଥନା ଯୋ ଚ ପଣିଧି ଯେ ଚ ସଙ୍ଖାରା, ସବ୍ବେ ତେ ଧମ୍ମା ଅନିଟ୍ଠାଯ ଅକନ୍ତାଯ ଅମନାପାଯ ଅହିତାଯ ଦୁକ୍ଖାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଦିଟ୍ଠି ହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ , ପାପିକା।

''ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ ସମ୍ମାୱାଚସ୍ସ ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ ସମ୍ମାଆଜୀୱସ୍ସ ସମ୍ମାୱାଯାମସ୍ସ ସମ୍ମାସତିସ୍ସ ସମ୍ମାସମାଧିସ୍ସ ସମ୍ମାଞାଣିସ୍ସ ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତିସ୍ସ ଯଞ୍ଚେୱ କାଯକମ୍ମଂ ଯଥାଦିଟ୍ଠି ସମତ୍ତଂ ସମାଦିନ୍ନଂ ଯଞ୍ଚ ୱଚୀକମ୍ମଂ ଯଥାଦିଟ୍ଠି ସମତ୍ତଂ ସମାଦିନ୍ନଂ ଯଞ୍ଚ ମନୋକମ୍ମଂ ଯଥାଦିଟ୍ଠି ସମତ୍ତଂ ସମାଦିନ୍ନଂ ଯା ଚ ଚେତନା ଯା ଚ ପତ୍ଥନା ଯୋ ଚ ପଣିଧି ଯେ ଚ ସଙ୍ଖାରା, ସବ୍ବେ ତେ ଧମ୍ମା ଇଟ୍ଠାଯ କନ୍ତାଯ ମନାପାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଦିଟ୍ଠି ହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଦ୍ଦିକା।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉଚ୍ଛୁବୀଜଂ ୱା ସାଲିବୀଜଂ ୱା ମୁଦ୍ଦିକାବୀଜଂ ୱା ଅଲ୍ଲାଯ ପଥୱିଯା ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଯଞ୍ଚ ପଥୱିରସଂ ଉପାଦିଯତି ଯଞ୍ଚ ଆପୋରସଂ ଉପାଦିଯତି ସବ୍ବଂ ତଂ ସାତତ୍ତାଯ ମଧୁରତ୍ତାଯ ଅସେଚନକତ୍ତାଯ ସଂୱତ୍ତତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ବୀଜଞ୍ହି ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଦ୍ଦକଂ। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକସ୍ସ…ପେ। … ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତିସ୍ସ ଯଞ୍ଚେୱ କାଯକମ୍ମଂ ଯଥାଦିଟ୍ଠି ସମତ୍ତଂ ସମାଦିନ୍ନଂ ଯଞ୍ଚ ୱଚୀକମ୍ମଂ… ଯଞ୍ଚ ମନୋକମ୍ମଂ ଯଥାଦିଟ୍ଠି ସମତ୍ତଂ ସମାଦିନ୍ନଂ ଯା ଚ ଚେତନା ଯା ଚ ପତ୍ଥନା ଯୋ ଚ ପଣିଧି ଯେ ଚ ସଙ୍ଖାରା, ସବ୍ବେ ତେ ଧମ୍ମା ଇଟ୍ଠାଯ କନ୍ତାଯ ମନାପାଯ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଦିଟ୍ଠି ହିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭଦ୍ଦିକା''ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ୱିଜ୍ଜାସୁତ୍ତଂ

୧୦୫। ''ଅୱିଜ୍ଜା , ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁବ୍ବଙ୍ଗମା ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ସମାପତ୍ତିଯା, ଅନ୍ୱଦେୱ ଅହିରିକଂ ଅନୋତ୍ତପ୍ପଂ। ଅୱିଜ୍ଜାଗତସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅୱିଦ୍ଦସୁନୋ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ପହୋତି, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକସ୍ସ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ ପହୋତି, ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ ମିଚ୍ଛାୱାଚା ପହୋତି, ମିଚ୍ଛାୱାଚସ୍ସ ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତୋ ପହୋତି, ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱୋ ପହୋତି, ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱସ୍ସ ମିଚ୍ଛାୱାଯାମୋ ପହୋତି, ମିଚ୍ଛାୱାଯାମସ୍ସ ମିଚ୍ଛାସତି ପହୋତି, ମିଚ୍ଛାସତିସ୍ସ ମିଚ୍ଛାସମାଧି ପହୋତି, ମିଚ୍ଛାସମାଧିସ୍ସ ମିଚ୍ଛାଞାଣଂ ପହୋତି, ମିଚ୍ଛାଞାଣିସ୍ସ ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି ପହୋତି।

''ୱିଜ୍ଜା, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁବ୍ବଙ୍ଗମା କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ସମାପତ୍ତିଯା, ଅନ୍ୱଦେୱ ହିରୋତ୍ତପ୍ପଂ। ୱିଜ୍ଜାଗତସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିଦ୍ଦସୁନୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ପହୋତି, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକସ୍ସ ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ପହୋତି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ ସମ୍ମାୱାଚା ପହୋତି, ସମ୍ମାୱାଚସ୍ସ ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ପହୋତି, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ ପହୋତି, ସମ୍ମାଆଜୀୱସ୍ସ ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ପହୋତି, ସମ୍ମାୱାଯାମସ୍ସ ସମ୍ମାସତି ପହୋତି, ସମ୍ମାସତିସ୍ସ ସମ୍ମାସମାଧି ପହୋତି, ସମ୍ମାସମାଧିସ୍ସ ସମ୍ମାଞାଣଂ ପହୋତି, ସମ୍ମାଞାଣିସ୍ସ ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି ପହୋତୀ''ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ନିଜ୍ଜରସୁତ୍ତଂ

୧୦୬।[ଦୀ। ନି। ୩।୩୬୦] ''ଦସଯିମାନି , ଭିକ୍ଖୱେ, ନିଜ୍ଜରୱତ୍ଥୂନି। କତମାନି ଦସ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣା ହୋତି; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି ତେ ଚସ୍ସ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣା ହୋନ୍ତି; ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

''ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣୋ ହୋତି; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି ତେ ଚସ୍ସ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣା ହୋନ୍ତି; ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

''ସମ୍ମାୱାଚସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାୱାଚା ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣା ହୋତି; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାୱାଚାପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି ତେ ଚସ୍ସ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣା ହୋନ୍ତି; ସମ୍ମାୱାଚାପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

‘‘ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତୋ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣୋ ହୋତି; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି ତେ ଚସ୍ସ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣା ହୋନ୍ତି; ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

‘‘ସମ୍ମାଆଜୀୱସ୍ସ , ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱୋ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣୋ ହୋତି; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି ତେ ଚସ୍ସ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣା ହୋନ୍ତି; ସମ୍ମାଆଜୀୱପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

‘‘ସମ୍ମାୱାଯାମସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାୱାଯାମୋ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣୋ ହୋତି; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାୱାଯାମପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି ତେ ଚସ୍ସ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣା ହୋନ୍ତି; ସମ୍ମାୱାଯାମପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

‘‘ସମ୍ମାସତିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାସତି ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣା ହୋତି; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାସତିପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି ତେ ଚସ୍ସ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣା ହୋନ୍ତି; ସମ୍ମାସତିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

‘‘ସମ୍ମାସମାଧିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାସମାଧି ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣୋ ହୋତି; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାସମାଧିପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି ତେ ଚସ୍ସ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣା ହୋନ୍ତି; ସମ୍ମାସମାଧିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

‘‘ସମ୍ମାଞାଣିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାଞାଣଂ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣଂ ହୋତି; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାଞାଣପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି ତେ ଚସ୍ସ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣା ହୋନ୍ତି; ସମ୍ମାଞାଣପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

‘‘ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣା ହୋତି; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତିପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି ତେ ଚସ୍ସ ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣା ହୋନ୍ତି; ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଇମାନି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ନିଜ୍ଜରୱତ୍ଥୂନୀ’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ଧୋୱନସୁତ୍ତଂ

୧୦୭। ‘‘ଅତ୍ଥି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦକ୍ଖିଣେସୁ ଜନପଦେସୁ ଧୋୱନଂ ନାମ। ତତ୍ଥ ହୋତି ଅନ୍ନମ୍ପି ପାନମ୍ପି ଖଜ୍ଜମ୍ପି ଭୋଜ୍ଜମ୍ପି ଲେଯ୍ୟମ୍ପି ପେଯ୍ୟମ୍ପି ନଚ୍ଚମ୍ପି ଗୀତମ୍ପି ୱାଦିତମ୍ପି। ଅତ୍ଥେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧୋୱନଂ; ‘ନେତଂ ନତ୍ଥୀ’ତି ୱଦାମି। ତଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧୋୱନଂ ହୀନଂ ଗମ୍ମଂ ପୋଥୁଜ୍ଜନିକଂ ଅନରିଯଂ ଅନତ୍ଥସଂହିତଂ ନ ନିବ୍ବିଦାଯ ନ ୱିରାଗାଯ ନ ନିରୋଧାଯ ନ ଉପସମାଯ ନ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ନ ସମ୍ବୋଧାଯ ନ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

‘‘ଅହଞ୍ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯଂ ଧୋୱନଂ ଦେସେସ୍ସାମି, ଯଂ ଧୋୱନଂ ଏକନ୍ତନିବ୍ବିଦାଯ ୱିରାଗାଯ ନିରୋଧାଯ ଉପସମାଯ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତତି, ଯଂ ଧୋୱନଂ ଆଗମ୍ମ ଜାତିଧମ୍ମା ସତ୍ତା ଜାତିଯା ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଜରାଧମ୍ମା ସତ୍ତା ଜରାଯ ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ମରଣଧମ୍ମା ସତ୍ତା ମରଣେନ ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସଧମ୍ମା ସତ୍ତା ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସେହି ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି। ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ; ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘କତମଞ୍ଚ ତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯଂ ଧୋୱନଂ, (ଯଂ ଧୋୱନଂ) [( ) ନତ୍ଥି ସ୍ୟାମପୋତ୍ଥକେ] ଏକନ୍ତନିବ୍ବିଦାଯ ୱିରାଗାଯ ନିରୋଧାଯ ଉପସମାଯ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତତି, ଯଂ ଧୋୱନଂ ଆଗମ୍ମ ଜାତିଧମ୍ମା ସତ୍ତା ଜାତିଯା ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଜରାଧମ୍ମା ସତ୍ତା ଜରାଯ ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ମରଣଧମ୍ମା ସତ୍ତା ମରଣେନ ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସଧମ୍ମା ସତ୍ତା ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସେହି ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି?

‘‘ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ନିଦ୍ଧୋତା ହୋତି; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି ତେ ଚସ୍ସ ନିଦ୍ଧୋତା ହୋନ୍ତି; ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

‘‘ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ ନିଦ୍ଧୋତୋ ହୋତି…ପେ… ସମ୍ମାୱାଚସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାୱାଚା ନିଦ୍ଧୋତା ହୋତି… ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତୋ ନିଦ୍ଧୋତୋ ହୋତି… ସମ୍ମାଆଜୀୱସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱୋ ନିଦ୍ଧୋତୋ ହୋତି… ସମ୍ମାୱାଯାମସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାୱାଯାମୋ ନିଦ୍ଧୋତୋ ହୋତି… ସମ୍ମାସତିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାସତି ନିଦ୍ଧୋତା ହୋତି… ସମ୍ମାସମାଧିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାସମାଧି ନିଦ୍ଧୋତୋ

ହୋତି… ସମ୍ମାଞ୍ଞାଣିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାଞ୍ଞାଣଂ ନିଦ୍ଧୋତଂ ହୋତି…ପେ…।

‘‘ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତିସ୍ସ , ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି ନିଦ୍ଧୋତା ହୋତି; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତିପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି ତେ ଚସ୍ସ ନିଦ୍ଧୋତା ହୋନ୍ତି; ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଇଦଂ ଖୋ ତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯଂ ଧୋୱନଂ ଏକନ୍ତନିବ୍ବିଦାଯ ୱିରାଗାଯ ନିରୋଧାଯ ଉପସମାଯ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତତି, ଯଂ ଧୋୱନଂ ଆଗମ୍ମ ଜାତିଧମ୍ମା ସତ୍ତା ଜାତିଯା ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଜରାଧମ୍ମା ସତ୍ତା ଜରାଯ ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ମରଣଧମ୍ମା ସତ୍ତା ମରଣେନ ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସଧମ୍ମା ସତ୍ତା ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସେହି ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତୀ’’ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ତିକିଚ୍ଛକସୁତ୍ତଂ

୧୦୮। ‘‘ତିକିଚ୍ଛକା , ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିରେଚନଂ ଦେନ୍ତି ପିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନାନମ୍ପି ଆବାଧାନଂ ପଟିଘାତାଯ, ସେମ୍ହସମୁଟ୍ଠାନାନମ୍ପି ଆବାଧାନଂ ପଟିଘାତାଯ, ୱାତସମୁଟ୍ଠାନାନମ୍ପି ଆବାଧାନଂ ପଟିଘାତାଯ। ଅତ୍ଥେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିରେଚନଂ; ‘ନେତଂ ନତ୍ଥୀ’ତି ୱଦାମି। ତଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱିରେଚନଂ ସମ୍ପଜ୍ଜତିପି ୱିପଜ୍ଜତିପି।

‘‘ଅହଞ୍ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯଂ ୱିରେଚନଂ ଦେସେସ୍ସାମି, ଯଂ ୱିରେଚନଂ ସମ୍ପଜ୍ଜତିଯେୱ ନୋ ୱିପଜ୍ଜତି, ଯଂ ୱିରେଚନଂ ଆଗମ୍ମ ଜାତିଧମ୍ମା ସତ୍ତା ଜାତିଯା ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଜରାଧମ୍ମା ସତ୍ତା ଜରାଯ ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ମରଣଧମ୍ମା ସତ୍ତା ମରଣେନ ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସଧମ୍ମା ସତ୍ତା ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସେହି ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି। ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ; ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘କତମଞ୍ଚ ତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯଂ ୱିରେଚନଂ, ଯଂ ୱିରେଚନଂ ସମ୍ପଜ୍ଜତିଯେୱ ନୋ ୱିପଜ୍ଜତି, ଯଂ ୱିରେଚନଂ ଆଗମ୍ମ ଜାତିଧମ୍ମା ସତ୍ତା ଜାତିଯା ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଜରାଧମ୍ମା ସତ୍ତା ଜରାଯ ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ମରଣଧମ୍ମା ସତ୍ତା ମରଣେନ ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି , ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସଧମ୍ମା ସତ୍ତା ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସେହି ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି?

‘‘ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ୱିରିତ୍ତା ହୋତି; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି ତେ ଚସ୍ସ ୱିରିତ୍ତା ହୋନ୍ତି; ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

‘‘ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ , ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ ୱିରିତ୍ତୋ ହୋତି…ପେ… ସମ୍ମାୱାଚସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାୱାଚା ୱିରିତ୍ତା ହୋତି… ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତୋ ୱିରିତ୍ତୋ ହୋତି… ସମ୍ମାଆଜୀୱସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱୋ ୱିରିତ୍ତୋ ହୋତି… ସମ୍ମାୱାଯାମସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାୱାଯାମୋ ୱିରିତ୍ତୋ ହୋତି… ସମ୍ମାସତିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାସତି ୱିରିତ୍ତା ହୋତି… ସମ୍ମାସମାଧିସ୍ସ , ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାସମାଧି ୱିରିତ୍ତୋ ହୋତି… ସମ୍ମାଞ୍ଞାଣିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାଞ୍ଞାଣଂ ୱିରିତ୍ତଂ ହୋତି…ପେ…।

‘‘ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି ୱିରିତ୍ତା ହୋତି; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତିପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି ତେ ଚସ୍ସ ୱିରିତ୍ତା ହୋନ୍ତି; ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଇଦଂ ଖୋ ତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯଂ ୱିରେଚନଂ ଯଂ ୱିରେଚନଂ ସମ୍ପଜ୍ଜତିଯେୱ ନୋ ୱିପଜ୍ଜତି, ଯଂ ୱିରେଚନଂ ଆଗମ୍ମ ଜାତିଧମ୍ମା ସତ୍ତା ଜାତିଯା ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି…ପେ… ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସେହି ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତୀ’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ୱମନସୁତ୍ତଂ

୧୦୯। ‘‘ତିକିଚ୍ଛକା , ଭିକ୍ଖୱେ, ୱମନଂ ଦେନ୍ତି ପିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନାନମ୍ପି ଆବାଧାନଂ ପଟିଘାତାଯ, ସେମ୍ହସମୁଟ୍ଠାନାନମ୍ପି ଆବାଧାନଂ ପଟିଘାତାଯ, ୱାତସମୁଟ୍ଠାନାନମ୍ପି ଆବାଧାନଂ ପଟିଘାତାଯ। ଅତ୍ଥେତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱମନଂ; ‘ନେତଂ ନତ୍ଥୀ’ତି ୱଦାମି। ତଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱମନଂ ସମ୍ପଜ୍ଜତିପି ୱିପଜ୍ଜତିପି।

‘‘ଅହଞ୍ଚ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯଂ ୱମନଂ ଦେସେସ୍ସାମି, ଯଂ ୱମନଂ ସମ୍ପଜ୍ଜତିଯେୱ ନୋ ୱିପଜ୍ଜତି, ଯଂ ୱମନଂ ଆଗମ୍ମ ଜାତିଧମ୍ମା ସତ୍ତା ଜାତିଯା

ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଜରାଧମ୍ମା ସତ୍ତା ଜରାଯ ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ମରଣଧମ୍ମା ସତ୍ତା ମରଣେନ ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସଧମ୍ମା ସତ୍ତା ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସେହି ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ…।

''କତମଞ୍ଚ ତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯଂ ୱମନଂ, ଯଂ ୱମନଂ ସମ୍ମଜ୍ଜତିଯେୱ ନୋ ୱିପଜ୍ଜତି, ଯଂ ୱମନଂ ଆଗମ୍ମ ଜାତିଧମ୍ମା ସତ୍ତା ଜାତିଯା ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି… ପେ… ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସଧମ୍ମା ସତ୍ତା ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସେହି ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି?

''ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକସ୍ସ , ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ୱନ୍ତା ହୋତି; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି ତେ ଚସ୍ସ ୱନ୍ତା ହୋନ୍ତି; ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

''ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ ୱନ୍ତୋ ହୋତି…ପେ… ସମ୍ମାୱାଚସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାୱାଚା ୱନ୍ତା ହୋତି… ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତୋ ୱନ୍ତୋ ହୋତି… ସମ୍ମାଆଜୀୱସ୍ସ ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱୋ ୱନ୍ତୋ ହୋତି… ସମ୍ମାୱାଯାମସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାୱାଯାମୋ ୱନ୍ତୋ ହୋତି… ସମ୍ମାସତିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାସତି ୱନ୍ତା ହୋତି… ସମ୍ମାସମାଧିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାସମାଧି ୱନ୍ତୋ ହୋତି… ସମ୍ମାଞାଣିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାଞାଣଂ ୱନ୍ତଂ ହୋତି …ପେ…।

''ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତିସ୍ସ , ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି ୱନ୍ତା ହୋତି; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତିପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି ତେ ଚସ୍ସ ୱନ୍ତା ହୋନ୍ତି; ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଇଦଂ ଖୋ ତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯଂ ୱମନଂ ଯଂ ୱମନଂ ସମ୍ମଜ୍ଜତିଯେୱ ନୋ ୱିପଜ୍ଜତି, ଯଂ ୱମନଂ ଆଗମ୍ମ ଜାତିଧମ୍ମା ସତ୍ତା ଜାତିଯା ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି…ପେ… ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସେହି ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତୀ''ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ନିଦ୍ଧମନୀଯସୁତ୍ତଂ

୧୧୦। ''ଦସଯିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନିଦ୍ଧମନୀଯା ଧମ୍ମା। କତମେ ଦସ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ନିଦ୍ଧନ୍ତା ହୋତି; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି ତେ ଚସ୍ସ ନିଦ୍ଧନ୍ତା ହୋନ୍ତି; ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି ।

''ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ ନିଦ୍ଧନ୍ତୋ ହୋତି…ପେ… ସମ୍ମାୱାଚସ୍ସ ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାୱାଚା ନିଦ୍ଧନ୍ତା ହୋତି… ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତୋ ନିଦ୍ଧନ୍ତୋ ହୋତି… ସମ୍ମାଆଜୀୱସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱୋ ନିଦ୍ଧନ୍ତୋ ହୋତି… ସମ୍ମାୱାଯାମସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାୱାଯାମୋ ନିଦ୍ଧନ୍ତୋ ହୋତି… ସମ୍ମାସତିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାସତି ନିଦ୍ଧନ୍ତା ହୋତି… ସମ୍ମାସମାଧିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାସମାଧି ନିଦ୍ଧନ୍ତୋ ହୋତି… ସମ୍ମାଞାଣିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାଞାଣଂ ନିଦ୍ଧନ୍ତଂ ହୋତି…।

''ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତିସ୍ସ , ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି ନିଦ୍ଧନ୍ତା ହୋତି; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତିପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି ତେ ଚସ୍ସ ନିଦ୍ଧନ୍ତା ହୋନ୍ତି; ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ନିଦ୍ଧମନୀଯା ଧମ୍ମା''ତି। ଦସମଂ।

୧୧। ପଠମଅସେଖସୁତ୍ତଂ

୧୧୧। ଅଥ ଖୋ ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

'''ଅସେଖୋ ଅସେଖୋ'ତି, ଭନ୍ତେ, ୱୁଚ୍ଚତି। କିତ୍ତାୱତା ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁ ଅସେଖୋ ହୋତୀ''ତି? ''ଇଧ, ଭିକ୍ଖୁ, ଭିକ୍ଖୁ ଅସେଖାଯ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିଯା ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ଅସେଖେନ ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ଅସେଖାଯ ସମ୍ମାୱାଚାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ଅସେଖେନ ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ଅସେଖେନ ସମ୍ମାଆଜୀୱେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ଅସେଖେନ ସମ୍ମାୱାଯାମେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ଅସେଖାଯ ସମ୍ମାସତିଯା ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ଅସେଖେନ ସମ୍ମାସମାଧିନା ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ଅସେଖେନ ସମ୍ମାଞାଣେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି, ଅସେଖାଯ ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତିଯା ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୁ, ଭିକ୍ଖୁ ଅସେଖୋ ହୋତୀ''ତି। ଏକାଦସମଂ।

୧୨। ଦୁତିଯଅସେଖସୁତ୍ତଂ

୧୧୨। ''ଦସୟିମେ , ଭିକ୍ଖବେ, ଅସେଖିୟା ଧମ୍ମା। କତମେ ଦସ? ଅସେଖା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ଅସେଖୋ ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ଅସେଖା ସମ୍ମାୱାଚା, ଅସେଖୋ ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ, ଅସେଖୋ ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ, ଅସେଖୋ ସମ୍ମାୱାୟାମୋ, ଅସେଖା ସମ୍ମାସତି, ଅସେଖୋ ସମ୍ମାସମାଧି, ଅସେଖଂ ସମ୍ମାଞାଣଂ, ଅସେଖା ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ଦସ ଅସେଖିୟା ଧମ୍ମା''ତି। ଦ୍ୱାଦସମଂ।

ସମଣସଞ୍ଞାୱଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ସଞ୍ଞା ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ମିଚ୍ଛତ୍ତଂ, ବୀଜଂ ୱିଜ୍ଜାୟ ନିଜ୍ଜରଂ;

ଧୋୱନଂ ତିକିଚ୍ଛା ୱମନଂ ନିଦ୍ଧମନଂ ଦ୍ୱେ ଅସେଖାତି।

(୧୨) ୨। ପଚ୍ଚୋରୋହଣିୱଗ୍ଗୋ

୧। ପଠମଅଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୧୧୩।[ଅ। ନି। ୧୦।୧୭୧] ‘‘ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ ଅନତ୍ଥୋ ଚ; ଧମ୍ମୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ ଅତ୍ଥୋ ଚ। ଅଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅନତ୍ଥଞ୍ଚ, ଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ଯଥା ଧମ୍ମୋ ଯଥା ଅତ୍ଥୋ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ ଚ ଅନତ୍ଥୋ ଚ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି, ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ, ମିଚ୍ଛାୱାଚା, ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତୋ, ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱୋ, ମିଚ୍ଛାୱାଯାମୋ, ମିଚ୍ଛାସତି, ମିଚ୍ଛାସମାଧି, ମିଚ୍ଛାଞାଣଂ, ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ ଚ ଅନତ୍ଥୋ ଚ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ ଚ ଅତ୍ଥୋ ଚ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମ୍ମାୱାଚା, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ, ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ, ସମ୍ମାୱାଯାମୋ, ସମ୍ମାସତି, ସମ୍ମାସମାଧି, ସମ୍ମାଞାଣଂ, ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ ଚ ଅତ୍ଥୋ ଚ।

‘‘‘ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ ଅନତ୍ଥୋ ଚ; ଧମ୍ମୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ ଅତ୍ଥୋ ଚ। ଅଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅନତ୍ଥଞ୍ଚ, ଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ଯଥା ଧମ୍ମୋ ଯଥା ଅତ୍ଥୋ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ’ନ୍ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି। ପଠମଂ।

୨। ଦୁତିଯଅଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୧୧୪। ‘‘ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ ଚ; ଅନତ୍ଥୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ ଅତ୍ଥୋ ଚ। ଅଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମଞ୍ଚ, ଅନତ୍ଥଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ଯଥା ଧମ୍ମୋ ଯଥା ଅତ୍ଥୋ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ, କତମୋ ଚ ଧମ୍ମୋ, କତମୋ ଚ ଅନତ୍ଥୋ, କତମୋ ଚ ଅତ୍ଥୋ?

‘‘ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

‘‘ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

‘‘ମିଚ୍ଛାୱାଚା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାୱାଚା ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାୱାଚାପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ସମ୍ମାୱାଚାପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

‘‘ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

‘‘ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ସମ୍ମାଆଜୀୱପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

‘‘ମିଚ୍ଛାୱାଯାମୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାୱାଯାମପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ସମ୍ମାୱାଯାମପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

‘‘ମିଚ୍ଛାସତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାସତି ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାସତିପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ସମ୍ମାସତିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

''ମିଚ୍ଛାସମାଧି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାସମାଧି ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାସମାଧିପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ସମ୍ମାସମାଧିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

''ମିଚ୍ଛାଞ୍ଞାଣଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାଞ୍ଞାଣଂ ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ସମ୍ମାଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

''ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତିପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

'''ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ ଚ; ଅନତ୍ଥୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ ଅତ୍ଥୋ ଚ। ଅଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମଞ୍ଚ, ଅନତ୍ଥଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ଯଥା ଧମ୍ମୋ ଯଥା ଅତ୍ଥୋ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ'ନ୍ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। ତତିଯଅଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୧୧୫। ''ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ ଚ; ଅନତ୍ଥୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ ଅତ୍ଥୋ ଚ। ଅଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମଞ୍ଚ, ଅନତ୍ଥଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ଯଥା ଧମ୍ମୋ ଯଥା ଅତ୍ଥୋ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ''ନ୍ତି। ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଇଦଂ ୱତ୍ୱାନ ସୁଗତୋ ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପାୱିସି।

ଅଥ ଖୋ ତେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଏତଦହୋସି – ''ଇଦଂ ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – 'ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ ଚ; ଅନତ୍ଥୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ ଅତ୍ଥୋ ଚ । ଅଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମଞ୍ଚ, ଅନତ୍ଥଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ଯଥା ଧମ୍ମୋ ଯଥା ଅତ୍ଥୋ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ'ନ୍ତି। କୋ ନୁ ଖୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜେଯ୍ୟା''ତି?

ଅଥ ଖୋ ତେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏତଦହୋସି – ''ଅଯଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ସତ୍ଥୁ ଚେୱ ସଂୱଣ୍ଣିତୋ ସମ୍ଭାୱିତୋ ଚ ୱିଞ୍ଞୂନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ପହୋତି ଚାଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜିତୁଂ। ଯଂନୂନ ମଯଂ ଯେନାଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମେଯ୍ୟାମ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାମ [ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାମ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।) ମ। ନି। ୧।୨୦୨ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ]। ଯଥା ନୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ବ୍ୟାକରିସ୍ସତି ତଥା ନଂ ଧାରେସ୍ସାମା''ତି।

ଅଥ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଯେନାଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମତା ଆନନ୍ଦେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦିଂସୁ। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ –

''ଇଦଂ ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – 'ଅଧମ୍ମୋ ଚ…ପେ… ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ'ନ୍ତି।

''ତେସଂ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଅମ୍ହାକଂ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଏତଦହୋସି – 'ଇଦଂ ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – ଅଧମ୍ମୋ ଚ…ପେ… ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବନ୍ତି। କୋ ନୁ ଖୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜେଯ୍ୟା'ତି?

''ତେସଂ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଅମ୍ହାକଂ ଏତଦହୋସି – 'ଅଯଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ସତ୍ଥୁ ଚେୱ ସଂୱଣ୍ଣିତୋ ସମ୍ଭାୱିତୋ ଚ ୱିଞ୍ଞୂନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ପହୋତି ଚାଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜିତୁଂ। ଯଂନୂନ ମଯଂ ଯେନାଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମେଯ୍ୟାମ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାମ। ଯଥା ନୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ବ୍ୟାକରିସ୍ସତି ତଥା ନଂ ଧାରେସ୍ସାମା'ତି। ୱିଭଜତୁ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ''ତି।

''ସେଯ୍ୟଥାପି , ଆୱୁସୋ, ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଗୱେସୀ ସାରପରିୟେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରୱତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ

ମୂଲଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଖନ୍ଧଂ ସାଖାପଲାସେ ସାରଂ ପରିଯେସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞେୟ୍ୟ; ଏୱଂସମ୍ପଦମିଦଂ ଆୟସ୍ମନ୍ତାନଂ ସତ୍ଥରି ସମ୍ମୁଖୀଭୂତେ ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅତିସିତ୍ୱା ଅମ୍ହେ ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞଥ। ସୋ ହାୱୁସୋ, ଭଗୱା ଜାନଂ ଜାନାତି ପସ୍ସଂ ପସ୍ସତି, ଚକ୍ଖୁଭୂତୋ ଞାଣଭୂତୋ ଧମ୍ମଭୂତୋ ବ୍ରହ୍ମଭୂତୋ ୱତ୍ତା ପୱତ୍ତା ଅତ୍ଥସ୍ସ ନିନ୍ନେତା ଅମତସ୍ସ ଦାତା ଧମ୍ମସ୍ସାମୀ ତଥାଗତୋ। ସୋ ଚେୱ ପନେତସ୍ସ କାଲୋ ଅହୋସି ଯଂ ତୁମ୍ହେ ଭଗୱନ୍ତଂଯେୱ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟାଥ। ଯଥା ୱୋ ଭଗୱା ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟ ତଥା ନଂ ଧାରେୟ୍ୟାଥା''ତି।

''ଅଦ୍ଧାୱୁସୋ ଆନନ୍ଦ, ଭଗୱା ଜାନଂ ଜାନାତି ପସ୍ସଂ ପସ୍ସତି ଚକ୍ଖୁଭୂତୋ ଞାଣଭୂତୋ ଧମ୍ମଭୂତୋ ବ୍ରହ୍ମଭୂତୋ ୱତ୍ତା ପୱତ୍ତା ଅତ୍ଥସ୍ସ ନିନ୍ନେତା ଅମତସ୍ସ ଦାତା ଧମ୍ମସ୍ସାମୀ ତଥାଗତୋ। ସୋ ଚେୱ ପନେତସ୍ସ କାଲୋ ଅହୋସି ଯଂ ମଯଂ ଭଗୱନ୍ତଂଯେୱ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟାମ, ଯଥା ନୋ ଭଗୱା ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟ ତଥା ନଂ ଧାରେୟ୍ୟାମ। ଅପି ଚାୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ସତ୍ଥୁ ଚେୱ ସଂୱଣ୍ଣିତୋ ସମ୍ଭାୱିତୋ ଚ ୱିଞ୍ଞୂନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ପହୋତି ଚାୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜିତୁଂ। ୱିଭଜତାୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଅଗରୁଂ କତ୍ୱା''ତି।

''ତେନହାୱୁସୋ, ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ; ଭାସିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏୱମାୱୁସୋ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆୟସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଅଥାୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଏତଦୱୋଚ –

''ଯଂ ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – 'ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ ଚ; ଅନତ୍ଥୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ ଅତ୍ଥୋ ଚ। ଅଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମଞ୍ଚ, ଅନତ୍ଥଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ଯଥା ଧମ୍ମୋ ଯଥା ଅତ୍ଥୋ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ'ନ୍ତି।

କତମୋ ଚାୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ, କତମୋ ଚ ଧମ୍ମୋ, କତମୋ ଚ ଅନତ୍ଥୋ, କତମୋ ଚ ଅତ୍ଥୋ?

''ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି, ଆୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚୟା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚୟା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

''ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ, ଆୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ଧମ୍ମୋ... ମିଚ୍ଛାୱାଚା, ଆୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାୱାଚା ଧମ୍ମୋ ... ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତୋ, ଆୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ଧମ୍ମୋ... ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱୋ, ଆୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ ଧମ୍ମୋ... ମିଚ୍ଛାୱାୟାମୋ, ଆୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାୱାୟାମୋ ଧମ୍ମୋ... ମିଚ୍ଛାସତି, ଆୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାସତି ଧମ୍ମୋ... ମିଚ୍ଛାସମାଧି, ଆୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାସମାଧି ଧମ୍ମୋ... ମିଚ୍ଛାଞାଣଂ, ଆୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାଞାଣଂ ଧମ୍ମୋ...।

ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି, ଆୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତିପଚ୍ଚୟା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତିପଚ୍ଚୟା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

''ଅଯଂ ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – 'ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ ଚ...ପେ... ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ'ନ୍ତି, ଇମସ୍ସ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ଏୱଂ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନାମି। ଆକଙ୍ଖମାନା ଚ ପନ ତୁମ୍ହେ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱନ୍ତଂଯେୱ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟାଥ। ଯଥା ୱୋ ଭଗୱା ବ୍ୟାକରୋତି [ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟ (ସ୍ୟା।)] ତଥା ନଂ ଧାରେୟ୍ୟାଥା''ତି।

''ଏୱମାୱୁସୋ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆୟସ୍ମତୋ ଆନନ୍ଦସ୍ସ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ –

''ଯଂ ଖୋ ନୋ ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାୟାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – 'ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ...ପେ... ତଥା ପଟିଜ୍ଜିତବ୍ବ'ନ୍ତି।

''ତେସଂ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଏତଦହୋସି – 'ଇଦଂ ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା

ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ…ପେ… ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବନ୍ତି। କୋ ନୁ ଖୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜେଯ୍ୟା'ତି?

''ତେସଂ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ଏତଦହୋସି – 'ଅଯଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ସତ୍ଥୁ ଚେୱ ସଂୱଣ୍ଣିତୋ ସମ୍ଭାୱିତୋ ଚ ୱିଞ୍ଞୂନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ପହୋତି ଚାଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜିତୁଂ। ଯଂନୂନ ମଯଂ ଯେନାଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମେଯ୍ୟାମ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାମ। ଯଥା ନୋ ଆଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ବ୍ୟାକରିସ୍ସତି ତଥା ନଂ ଧାରେସ୍ସାମା'ତି।

''ଅଥ ଖୋ ମଯଂ, ଭନ୍ତେ, ଯେନାଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମିମ୍ହା; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ଆନନ୍ଦଂ ଏତମତ୍ଥଂ ଅପୁଚ୍ଛିମ୍ହା। ତେସଂ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଆଯସ୍ମତା ଆନନ୍ଦେନ ଇମେହି ଆକାରେହି ଇମେହି ପଦେହି ଇମେହି ବ୍ୟଞ୍ଜନେହି ଅତ୍ଥୋ ସୁୱିଭତ୍ତୋ''ତି [ୱିଭତ୍ତୋତି (?) ଏୱମେୱ ହି ଅଞ୍ଞେସୁ ଈଦିସସୁତ୍ତେସୁ ଦିସ୍ସତି]।

''ସାଧୁ ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୱେ! ପଣ୍ଡିତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆନନ୍ଦୋ। ମହାପଞ୍ଞୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆନନ୍ଦୋ। ମଂ ଚେପି ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାଥ, ଅହମ୍ପି ଚେତଂ ଏୱମେୱଂ [ଅହମ୍ପି ତଂ ଏୱମେୱଂ (ମ। ନି। ୧।୨୦୫)] ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟଂ ଯଥା ତଂ ଆନନ୍ଦେନ ବ୍ୟାକତଂ। ଏସୋ ଚେୱ ତସ୍ସ [ଏସୋ ଚେୱେତସ୍ସ (ମ। ନି। ୧।୨୦୫)] ଅତ୍ଥୋ ଏୱଞ୍ଚ ନଂ ଧାରେଯ୍ୟାଥା''ତି। ତତିଯଂ।

୪। ଅଜିତସୁତ୍ତଂ

୧୧୬। ଅଥ ଖୋ ଅଜିତୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି । ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଅଜିତୋ ପରିବ୍ବାଜକୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

''ଅମ୍ହାକଂ , ଭୋ ଗୋତମ, ପଣ୍ଡିତୋ ନାମ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀ। ତେନ ପଞ୍ଚମତ୍ତାନି ଚିତ୍ତଟ୍ଠାନସତାନି ଚିନ୍ତିତାନି, ଯେହି ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ଉପାରଦ୍ଧାୱ ଜାନନ୍ତି [ଉପାରଦ୍ଧା ପଜାନନ୍ତି (ସୀ।)] ଉପାରଦ୍ଧସ୍ମା''ତି [ଉପାରଦ୍ଧମ୍ହାତି (ସୀ। ପୀ।)]।

ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି – ''ଧାରେଥ ନୋ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଣ୍ଡିତୱତ୍ଥୂନୀ''ତି? ''ଏତସ୍ସ, ଭଗୱା, କାଲୋ ଏତସ୍ସ, ସୁଗତ, କାଲୋ ଯଂ ଭଗୱା ଭାସେଯ୍ୟ, ଭଗୱତୋ ସୁତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଧାରେସ୍ସନ୍ତୀ''ତି।

''ତେନ ହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ; ଭାସିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

''ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅଧମ୍ମିକେନ ୱାଦେନ ଅଧମ୍ମିକଂ ୱାଦଂ ଅଭିନିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ଅଭିନିପ୍ପୀଳେତି, ତେନ ଚ ଅଧମ୍ମିକଂ ପରିସଂ ରଞ୍ଜେତି। ତେନ ସା ଅଧମ୍ମିକା ପରିସା ଉଚ୍ଚାସଦ୍ଦମହାସଦ୍ଦା ହୋତି – 'ପଣ୍ଡିତୋ ୱତ, ଭୋ, ପଣ୍ଡିତୋ ୱତ, ଭୋ'ତି।

''ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅଧମ୍ମିକେନ ୱାଦେନ ଧମ୍ମିକଂ ୱାଦଂ ଅଭିନିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ଅଭିନିପ୍ପୀଳେତି, ତେନ ଚ ଅଧମ୍ମିକଂ ପରିସଂ ରଞ୍ଜେତି। ତେନ ସା ଅଧମ୍ମିକା ପରିସା ଉଚ୍ଚାସଦ୍ଦମହାସଦ୍ଦା ହୋତି – 'ପଣ୍ଡିତୋ ୱତ, ଭୋ, ପଣ୍ଡିତୋ ୱତ, ଭୋ'ତି।

''ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅଧମ୍ମିକେନ ୱାଦେନ ଧମ୍ମିକଞ୍ଚ ୱାଦଂ ଅଧମ୍ମିକଞ୍ଚ ୱାଦଂ ଅଭିନିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ଅଭିନିପ୍ପୀଳେତି, ତେନ ଚ ଅଧମ୍ମିକଂ ପରିସଂ ରଞ୍ଜେତି। ତେନ ସା ଅଧମ୍ମିକା ପରିସା ଉଚ୍ଚାସଦ୍ଦମହାସଦ୍ଦା ହୋତି – 'ପଣ୍ଡିତୋ ୱତ, ଭୋ, ପଣ୍ଡିତୋ ୱତ, ଭୋ'ତି।

''ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ ଚ; ଅନତ୍ଥୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ ଅତ୍ଥୋ ଚ। ଅଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମଞ୍ଚ, ଅନତ୍ଥଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ଯଥା ଧମ୍ମୋ ଯଥା ଅତ୍ଥୋ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ।

''କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ, କତମୋ ଚ ଧମ୍ମୋ, କତମୋ ଚ ଅନତ୍ଥୋ, କତମୋ ଚ ଅତ୍ଥୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା

ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

‘‘ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ଧମ୍ମୋ… ମିଚ୍ଛାୱାଚା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାୱାଚା ଧମ୍ମୋ… ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ଧମ୍ମୋ… ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ ଧମ୍ମୋ … ମିଚ୍ଛାୱାଯାମୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ଧମ୍ମୋ… ମିଚ୍ଛାସତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାସତି ଧମ୍ମୋ… ମିଚ୍ଛାସମାଧି, ଭିକ୍ଖୱେ ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାସମାଧି ଧମ୍ମୋ… ମିଚ୍ଛାଞାଣଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାଞାଣଂ ଧମ୍ମୋ ।

‘‘ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତିପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

‘‘‘ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ ଚ; ଅନତ୍ଥୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ ଅତ୍ଥୋ ଚ। ଅଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମଞ୍ଚ , ଅନତ୍ଥଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ଯଥା ଧମ୍ମୋ ଯଥା ଅତ୍ଥୋ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ’ନ୍ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ସଙ୍ଗାରୱସୁତ୍ତଂ

୧୧୭।[ଅ। ନି। ୧୦।୧୬୯] ଅଥ ଖୋ ସଙ୍ଗାରୱୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସଙ୍ଗାରୱୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ, ଭୋ ଗୋତମ, ଓରିମଂ ତୀରଂ, କିଂ ପାରିମଂ ତୀର’’ନ୍ତି? ‘‘ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଓରିମଂ ତୀରଂ, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ପାରିମଂ ତୀରଂ; ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ ଓରିମଂ ତୀରଂ, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ପାରିମଂ ତୀରଂ; ମିଚ୍ଛାୱାଚା ଓରିମଂ ତୀରଂ, ସମ୍ମାୱାଚା ପାରିମଂ ତୀରଂ; ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତୋ ଓରିମଂ ତୀରଂ, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ପାରିମଂ ତୀରଂ; ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱୋ ଓରିମଂ ତୀରଂ, ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ ପାରିମଂ ତୀରଂ; ମିଚ୍ଛାୱାଯାମୋ ଓରିମଂ ତୀରଂ, ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ପାରିମଂ ତୀରଂ; ମିଚ୍ଛାସତି ଓରିମଂ ତୀରଂ, ସମ୍ମାସତି ପାରିମଂ ତୀରଂ; ମିଚ୍ଛାସମାଧି ଓରିମଂ ତୀରଂ, ସମ୍ମାସମାଧି ପାରିମଂ ତୀରଂ; ମିଚ୍ଛାଞାଣଂ ଓରିମଂ ତୀରଂ, ସମ୍ମାଞାଣଂ ପାରିମଂ ତୀରଂ; ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି ଓରିମଂ ତୀରଂ, ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି ପାରିମଂ ତୀରନ୍ତି। ଇଦଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଓରିମଂ ତୀରଂ, ଇଦଂ ପାରିମଂ ତୀରନ୍ତି।

‘‘ଅପ୍ପକା ତେ ମନୁସ୍ସେସୁ, ଯେ ଜନା ପାରଗାମିନୋ;

ଅଥାଯଂ ଇତରା ପଜା, ତୀରମେୱାନୁଧାୱତି।

‘‘ଯେ ଚ ଖୋ ସମ୍ମଦକ୍ଖାତେ, ଧମ୍ମେ ଧମ୍ମାନୁୱତ୍ତିନୋ;

ତେ ଜନା ପାରମେସ୍ସନ୍ତି, ମଚ୍ଚୁଧେଯ୍ୟଂ ସୁଦୁତ୍ତରଂ।

‘‘କଣ୍ହଂ ଧମ୍ମଂ ୱିପ୍ପହାଯ, ସୁକ୍କଂ ଭାୱେଥ ପଣ୍ଡିତୋ;

ଓକା ଅନୋକମାଗମ୍ମ, ୱିୱେକେ ଯତ୍ଥ ଦୂରମଂ।

‘‘ତତ୍ରାଭିରତିମିଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ହିତ୍ୱା କାମେ ଅକିଞ୍ଚନୋ;

ପରିଯୋଦପେଯ୍ୟ ଅତ୍ତାନଂ, ଚିତ୍ତକ୍ଲେସେହି ପଣ୍ଡିତୋ।

‘‘ଯେସଂ ସମ୍ବୋଧିଯଙ୍ଗେସୁ, ସମ୍ମା ଚିତ୍ତଂ ସୁଭାୱିତଂ;

ଆଦାନପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେ, ଅନୁପାଦାଯ ଯେ ରତା;

ଖୀଣାସୱା ଜୁତିମନ୍ତୋ [ଜୁତୀମନ୍ତୋ (ସୀ।)], ତେ ଲୋକେ ପରିନିବ୍ବୁତା’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ;

୬। ଓରିମତୀରସୁତ୍ତଂ

୧୧୮। ''ଓରିମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତୀରଂ ଦେସେସ୍ସାମି ପାରିମଞ୍ଚ ତୀରଂ। ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ; ଭାସିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

''କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଓରିମଂ ତୀରଂ, କତମଞ୍ଚ ପାରିମଂ ତୀରଂ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ଓରିମଂ ତୀରଂ , ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ପାରିମଂ ତୀରଂ…ପେ… ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି ଓରିମଂ ତୀରଂ, ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି ପାରିମଂ ତୀରଂ। ଇଦଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଓରିମଂ ତୀରଂ, ଇଦଂ ପାରିମଂ ତୀରନ୍ତି।

''ଅପ୍ପକା ତେ ମନୁସ୍ସେସୁ, ଯେ ଜନା ପାରଗାମିନୋ;

ଅଥାଯଂ ଇତରା ପଜା, ତୀରମେୱାନୁଧାୱତି।

''ଯେ ଚ ଖୋ ସମ୍ମଦକ୍ଖାତେ, ଧମ୍ମେ ଧମ୍ମାନୁୱତ୍ତିନୋ;

ତେ ଜନା ପାରମେସ୍ସନ୍ତି, ମଚ୍ଚୁଧେଯ୍ୟଂ ସୁଦୁତ୍ତରଂ।

''କଣ୍ହଂ ଧମ୍ମଂ ୱିପ୍ପହାଯ, ସୁକ୍କଂ ଭାୱେଥ ପଣ୍ଡିତୋ;

ଓକା ଅନୋକ ମାଗମ୍ମ, ୱିୱେକେ ଯତ୍ଥ ଦୂରମଂ।

''ତତ୍ରାଭିରତିମିଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ହିତ୍ୱା କାମେ ଅକିଞ୍ଚନୋ;

ପରିଯୋଦପେଯ୍ୟ ଅତ୍ତାନଂ, ଚିତ୍ତକ୍ଲେସେହି ପଣ୍ଡିତୋ।

''ଯେସଂ ସମ୍ବୋଧିଯଙ୍ଗେସୁ, ସମ୍ମା ଚିତ୍ତଂ ସୁଭାୱିତଂ;

ଆଦାନପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେ, ଅନୁପାଦାଯ ଯେ ରତା;

ଖୀଣାସୱା ଜୁତିମନ୍ତୋ, ତେ ଲୋକେ ପରିନିବ୍ବୁତା''ତି। ଛଟ୍ଠଂ;

୭। ପଠମପଚ୍ଚୋରୋହଣୀସୁତ୍ତଂ

୧୧୯। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଜାଣୁସ୍ସୋଣି [ଜାନୁସ୍ସୋନି (କ। ସୀ।), ଜାନୁସ୍ସୋଣି (କ। ସୀ।), ଜାଣୁସୋଣି (କ।)] ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତଦହୁପୋସଥେ ସୀସଂନ୍ହାତୋ [ସୀସଂନହାତୋ (ସୀ। ପୀ।), ସୀସନ୍ହାତୋ (ସ୍ୟା।)] ନୱଂ ଖୋମଯୁଗଂ ନିୱତ୍ଥୋ ଅଲ୍ଲକୁସମୁଟ୍ଠିଂ ଆଦାଯ ଭଗୱତୋ ଅୱିଦୂରେ ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ହୋତି।

ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଭଗୱା ଜାଣୁସ୍ସୋଣିଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ତଦହୁପୋସଥେ ସୀସଂନ୍ହାତଂ ନୱଂ ଖୋମଯୁଗଂ ନିୱତ୍ଥଂ ଅଲ୍ଲକୁସମୁଟ୍ଠିଂ ଆଦାଯ ଏକମନ୍ତଂ ଠିତଂ। ଦିସ୍ୱାନ ଜାଣୁସ୍ସୋଣିଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଏତଦୱୋଚ – ''କିଂ ନୁ ତ୍ୱଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତଦହୁପୋସଥେ ସୀସଂନ୍ହାତୋ ନୱଂ ଖୋମଯୁଗଂ ନିୱତ୍ଥୋ ଅଲ୍ଲକୁସମୁଟ୍ଠିଂ ଆଦାଯ ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ? କିଂ ନ୍ୱଜ୍ଜ [କିଂ ନୁ ଅଜ୍ଜ (ସ୍ୟା।), କିଂ ନୁ ଖୋ ଅଜ୍ଜ (ପୀ।), କିଂ ନୁ ଖ୍ୱଜ୍ଜ (କ।)] ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲସ୍ସା''ତି [ବ୍ରାହ୍ମଣ ବ୍ରହ୍ମକୁସଲସ୍ସାତି (କ।)]? ''ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅଜ୍ଜ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲସ୍ସା''ତି [ବ୍ରହ୍ମକୁସଲସ୍ସାତି (କ।)]।

''ଯଥା କଥଂ ପନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ ହୋତୀ''ତି? ''ଇଧ, ଭୋ ଗୋତମ, ବ୍ରାହ୍ମଣା ତଦହୁପୋସଥେ ସୀସଂନ୍ହାତା ନୱଂ ଖୋମଯୁଗଂ ନିୱତ୍ଥା ଅଲ୍ଲେନ ଗୋମଯେନ ପଥୱିଂ ଓପୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ହରିତେହି କୁସେହି ପତ୍ଥରିତ୍ୱା [ପୱିତ୍ଥାରେତ୍ୱା (କ।)] ଅନ୍ତରା ଚ ୱେଲଂ ଅନ୍ତରା ଚ ଅଗ୍ୟାଗାରଂ ସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେନ୍ତି। ତେ ତଂ ରତ୍ତିଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାଯ ପଞ୍ଜଲିକା ଅଗ୍ଗିଂ ନମସ୍ସନ୍ତି – 'ପଚ୍ଚୋରୋହାମ ଭୱନ୍ତଂ, ପଚ୍ଚୋରୋହାମ ଭୱନ୍ତ'ନ୍ତି।

ବହୁକେନ ଚ ସପ୍ପିତେଲନଓନୀତେନ ଅଗ୍ଗିଂ ସନ୍ତପ୍ପେନ୍ତି। ତସ୍ସା ଚ ରତ୍ତିଯା ଅଚ୍ଚଯେନ ପଣୀତେନ ଖାଦନୀଯେନ ଭୋଜନୀଯେନ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ସନ୍ତପ୍ପେନ୍ତି। ଏୱଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ ହୋତୀ''ତି।

''ଅଞ୍ଞଥା ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ ହୋତି, ଅଞ୍ଞଥା ଚ ପନ ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ ହୋତୀ''ତି। ''ଯଥା କଥଂ ପନ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ ହୋତି? ସାଧୁ ମେ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ତଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁ ଯଥା ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ ହୋତୀ''ତି।

''ତେନ ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ସୁଣାହି, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋହି; ଭାସିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏୱଂ, ଭୋ''ତି ଖୋ ଜାଣୁସ୍ସୋଣି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

''ଇଧ , ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅରିଯସାୱକୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – 'ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଯା ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାଯଞ୍ଚା' ତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାଯ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଂ ପଜହତି; ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଯା ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

… ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାଯଞ୍ଚାତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାଯ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପଂ ପଜହତି; ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପା ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

… ମିଚ୍ଛାୱାଚାଯ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାଯଞ୍ଚାତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାଯ ମିଚ୍ଛାୱାଚଂ ପଜହତି; ମିଚ୍ଛାୱାଚାଯ ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

…ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାଯଞ୍ଚାତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାଯ ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତଂ ପଜହତି; ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତା ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

…ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱସ୍ସ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାଯଞ୍ଚାତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାଯ ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱଂ ପଜହତି; ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱା ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

…ମିଚ୍ଛାୱାଯାମସ୍ସ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାଯଞ୍ଚାତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାଯ ମିଚ୍ଛାୱାଯାମଂ ପଜହତି; ମିଚ୍ଛାୱାଯାମା ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

…ମିଚ୍ଛାସତିଯା ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାଯଞ୍ଚାତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାଯ ମିଚ୍ଛାସତିଂ ପଜହତି; ମିଚ୍ଛାସତିଯା ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

…ମିଚ୍ଛାସମାଧିସ୍ସ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାଯଞ୍ଚାତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାଯ ମିଚ୍ଛାସମାଧିଂ ପଜହତି; ମିଚ୍ଛାସମାଧିମ୍ହା ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

…ମିଚ୍ଛାଞାଣସ୍ସ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାଯଞ୍ଚାତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାଯ ମିଚ୍ଛାଞାଣଂ ପଜହତି; ମିଚ୍ଛାଞାଣମ୍ହା ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

'ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତିଯା ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାଯଞ୍ଚା'ତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାଯ ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତିଂ ପଜହତି; ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତିଯା ପଚ୍ଚୋରୋହତି। ଏୱଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ ହୋତୀ''ତି।

''ଅଞ୍ଞଥା, ଭୋ ଗୋତମ, ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ, ଅଞ୍ଞଥା ଚ ପନ ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ ହୋତି। ଇମିସ୍ସା ଚ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ପଚ୍ଚୋରୋହଣିଯା ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ କଲଂ ନାଗ୍ଘତି ସୋଳସିଂ। ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ , ଭୋ ଗୋତମ…ପେ… ଉପାସକଂ ମଂ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଧାରେତୁ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତଂ ସରଣଂ ଗତ''ନ୍ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ଦୁତିୟପଚ୍ଚୋରୋହଣୀସୁତ୍ତଂ

୧୨୦। ‘‘ଅରିୟଂ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଚ୍ଚୋରୋହଣିଂ ଦେସେସ୍ସାମି। ତଂ ସୁଣାଥ… କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟା ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟସାୱକୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିୟା ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାୟଞ୍ଚା’ତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାୟ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଂ ପଜହତି; ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିୟା ପଚ୍ଚୋରୋହତି। ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ… ମିଚ୍ଛାୱାଚାୟ ଖୋ… ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ ଖୋ… ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱସ୍ସ ଖୋ… ମିଚ୍ଛାୱାୟାମସ୍ସ ଖୋ… ମିଚ୍ଛାସତିୟା ଖୋ… ମିଚ୍ଛାସମାଧିସ୍ସ ଖୋ… ମିଚ୍ଛାଞାଣସ୍ସ ଖୋ… ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତିୟା ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାୟଞ୍ଚାତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାୟ ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତିଂ ପଜହତି; ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତିୟା ପଚ୍ଚୋରୋହତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟା ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ପୁବ୍ବଙ୍ଗମସୁତ୍ତଂ

୧୨୧। ‘‘ସୂରିୟସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉଦୟତୋ ଏତଂ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମଂ ଏତଂ ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତଂ, ୟଦିଦଂ – ଅରୁଣୁଗ୍ଗଂ। ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଏତଂ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମଂ ଏତଂ ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତଂ, ୟଦିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି। ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ପହୋତି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପସ୍ସ ସମ୍ମାୱାଚା ପହୋତି, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ପହୋତି, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତସ୍ସ ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ ପହୋତି, ସମ୍ମାଆଜୀୱସ୍ସ ସମ୍ମାୱାୟାମୋ ପହୋତି, ସମ୍ମାୱାୟାମସ୍ସ ସମ୍ମାସତି ପହୋତି, ସମ୍ମାସତିସ୍ସ ସମ୍ମାସମାଧି ପହୋତି , ସମ୍ମାସମାଧିସ୍ସ ସମ୍ମାଞାଣଂ ପହୋତି, ସମ୍ମାଞାଣିସ୍ସ ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି ପହୋତୀ’’ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ଆସୱକ୍ଖୟସୁତ୍ତଂ

୧୨୨। ‘‘ଦସୟିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ଆସୱାନଂ ଖୟାୟ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି। କତମେ ଦସ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମ୍ମାୱାଚା, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ, ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ, ସମ୍ମାୱାୟାମୋ, ସମ୍ମାସତି, ସମ୍ମାସମାଧି, ସମ୍ମାଞାଣଂ , ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଇମେ ଖୋ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ଧମ୍ମା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ଆସୱାନଂ ଖୟାୟ ସଂୱତ୍ତନ୍ତୀ’’ତି। ଦସମଂ।

ପଚ୍ଚୋରୋହଣିୱଗ୍ଗୋ ଦୁତିୟୋ।

ତସ୍ସୁଦ୍ଦାନଂ –

ତୟୋ ଅଧମ୍ମା ଅଜିତୋ, ସଙ୍ଗାରୱୋ ଚ ଓରିମଂ;

ଦ୍ୱେ ଚେୱ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ, ପୁବ୍ବଙ୍ଗମଂ ଆସୱକ୍ଖୟୋତି।

(୧୩) ୩। ପରିସୁଦ୍ଧଵଗ୍ଗୋ

୧। ପଠମସୁତ୍ତଂ

୧୨୩। ‘‘ଦସୟିମେ , ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମା ପରିସୁଦ୍ଧା ପରିୟୋଦାତା, ନାଞ୍ଞତ୍ର ସୁଗତଵିନୟା। କତମେ ଦସ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମ୍ମାଵାଚା, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ, ସମ୍ମାଆଜୀଵୋ, ସମ୍ମାଵାୟାମୋ, ସମ୍ମାସତି, ସମ୍ମାସମାଧି, ସମ୍ମାଞାଣଂ, ସମ୍ମାଵିମୁତ୍ତି – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସ ଧମ୍ମା ପରିସୁଦ୍ଧା ପରିୟୋଦାତା, ନାଞ୍ଞତ୍ର ସୁଗତଵିନୟା’’ତି। ପଠମଂ।

୨। ଦୁତିୟସୁତ୍ତଂ

୧୨୪। ‘‘ଦସୟିମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ନାଞ୍ଞତ୍ର ସୁଗତଵିନୟା। କତମେ ଦସ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି …ପେ… ସମ୍ମାଵିମୁତ୍ତି – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସ ଧମ୍ମା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ନାଞ୍ଞତ୍ର ସୁଗତଵିନୟା’’ତି। ଦୁତିୟଂ।

୩। ତତିୟସୁତ୍ତଂ

୧୨୫। ‘‘ଦସୟିମେ , ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମା ମହପ୍ଫଲା ମହାନିସଂସା, ନାଞ୍ଞତ୍ର ସୁଗତଵିନୟା। କତମେ ଦସ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାଵିମୁତ୍ତି – ଇମେ ଖୋ , ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସ ଧମ୍ମା ମହପ୍ଫଲା ମହାନିସଂସା, ନାଞ୍ଞତ୍ର ସୁଗତଵିନୟା’’ତି। ତତିୟଂ।

୪। ଚତୁତ୍ଥସୁତ୍ତଂ

୧୨୬। ‘‘ଦସୟିମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମା ରାଗଵିନୟପରିୟୋସାନା ହୋନ୍ତି ଦୋସଵିନୟପରିୟୋସାନା ହୋନ୍ତି ମୋହଵିନୟପରିୟୋସାନା ହୋନ୍ତି, ନାଞ୍ଞତ୍ର ସୁଗତଵିନୟା। କତମେ ଦସ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାଵିମୁତ୍ତି – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସ ଧମ୍ମା ରାଗଵିନୟପରିୟୋସାନା ହୋନ୍ତି ଦୋସଵିନୟପରିୟୋସାନା ହୋନ୍ତି ମୋହଵିନୟପରିୟୋସାନା ହୋନ୍ତି, ନାଞ୍ଞତ୍ର ସୁଗତଵିନୟା’’ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ପଞ୍ଚମସୁତ୍ତଂ

୧୨୭। ‘‘ଦସୟିମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମା ଏକନ୍ତନିବ୍ବିଦାୟ ଵିରାଗାୟ ନିରୋଧାୟ ଉପସମାୟ ଅଭିଞ୍ଞାୟ ସମ୍ବୋଧାୟ ନିବ୍ବାନାୟ ସଂଵତ୍ତନ୍ତି, ନାଞ୍ଞତ୍ର ସୁଗତଵିନୟା। କତମେ ଦସ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାଵିମୁତ୍ତି – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସ ଧମ୍ମା ଏକନ୍ତନିବ୍ବିଦାୟ ଵିରାଗାୟ ନିରୋଧାୟ ଉପସମାୟ ଅଭିଞ୍ଞାୟ ସମ୍ବୋଧାୟ ନିବ୍ବାନାୟ ସଂଵତ୍ତନ୍ତି, ନାଞ୍ଞତ୍ର ସୁଗତଵିନୟା’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଛଟ୍ଠସୁତ୍ତଂ

୧୨୮। ‘‘ଦସୟିମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମା ଭାଵିତା ବହୁଲୀକତା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ନାଞ୍ଞତ୍ର ସୁଗତଵିନୟା। କତମେ ଦସ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି …ପେ… ସମ୍ମାଵିମୁତ୍ତି – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସ ଧମ୍ମା ଭାଵିତା ବହୁଲୀକତା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ନାଞ୍ଞତ୍ର ସୁଗତଵିନୟା’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ସତ୍ତମସୁତ୍ତଂ

୧୨୯। ‘‘ଦସୟିମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମା ଭାଵିତା ବହୁଲୀକତା ମହପ୍ଫଲା ହୋନ୍ତି ମହାନିସଂସା, ନାଞ୍ଞତ୍ର ସୁଗତଵିନୟା। କତମେ ଦସ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାଵିମୁତ୍ତି – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସ ଧମ୍ମା ଭାଵିତା ବହୁଲୀକତା ମହପ୍ଫଲା ହୋନ୍ତି ମହାନିସଂସା, ନାଞ୍ଞତ୍ର ସୁଗତଵିନୟା’’ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ଅଟ୍ଠମସୁତ୍ତଂ

୧୩୦। ‘‘ଦସୟିମେ , ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମା ଭାଵିତା ବହୁଲୀକତା ରାଗଵିନୟପରିୟୋସାନା ହୋନ୍ତି ଦୋସଵିନୟପରିୟୋସାନା ହୋନ୍ତି

ମୋହୱିନଯପରିଯୋସାନା ହୋନ୍ତି, ନାଞ୍ଞତ୍ର ସୁଗତୱିନଯା। କତମେ ଦସ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ଧମ୍ମା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ରାଗୱିନଯପରିଯୋସାନା ହୋନ୍ତି ଦୋସୱିନଯପରିଯୋସାନା ହୋନ୍ତି ମୋହୱିନଯପରିଯୋସାନା ହୋନ୍ତି, ନାଞ୍ଞତ୍ର ସୁଗତୱିନଯା''ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ନୱମସୁତ୍ତଂ

୧୩୧। ''ଦସଯିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ଏକନ୍ତନିବ୍ବିଦାଯ ୱିରାଗାଯ ନିରୋଧାଯ ଉପସମାଯ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି, ନାଞ୍ଞତ୍ର ସୁଗତୱିନଯା। କତମେ ଦସ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ଧମ୍ମା ଭାୱିତା ବହୁଲୀକତା ଏକନ୍ତନିବ୍ବିଦାଯ ୱିରାଗାଯ ନିରୋଧାଯ ଉପସମାଯ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି, ନାଞ୍ଞତ୍ର ସୁଗତୱିନଯା''ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ଦସମସୁତ୍ତଂ

୧୩୨। ''ଦସଯିମେ , ଭିକ୍ଖୱେ, ମିଚ୍ଛତ୍ତା। କତମେ ଦସ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି, ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ, ମିଚ୍ଛାୱାଚା, ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତୋ, ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱୋ, ମିଚ୍ଛାୱାଯାମୋ, ମିଚ୍ଛାସତି, ମିଚ୍ଛାସମାଧି, ମିଚ୍ଛାଞାଣଂ, ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି – ଇମେ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ମିଚ୍ଛତ୍ତା''ତି। ଦସମଂ।

୧୧। ଏକାଦସମସୁତ୍ତଂ

୧୩୩। ''ଦସଯିମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମତ୍ତା। କତମେ ଦସ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମ୍ମାୱାଚା, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ, ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ, ସମ୍ମାୱାଯାମୋ, ସମ୍ମାସତି, ସମ୍ମାସମାଧି, ସମ୍ମାଞାଣଂ, ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଇମେ ଖୋ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସ ସମ୍ମତ୍ତା''ତି। ଏକାଦସମଂ।

ପରିସୁଦ୍ଧୱଗ୍ଗୋ ତତିଯୋ।

(୧୪) ୪। ସାଧୁୱଗ୍ଗୋ

୧। ସାଧୁସୁତ୍ତଂ

୧୩୪।[ଅ। ନି। ୧୦।୧୭୮] ‘‘ସାଧୁଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେସେସ୍ସାମି ଅସାଧୁଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ; ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସାଧୁ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି, ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ, ମିଚ୍ଛାୱାଚା, ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତୋ, ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱୋ, ମିଚ୍ଛାୱାଯାମୋ, ମିଚ୍ଛାସତି, ମିଚ୍ଛାସମାଧି, ମିଚ୍ଛାଞାଣଂ, ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସାଧୁ। କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାଧୁ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି , ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମ୍ମାୱାଚା ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ, ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ, ସମ୍ମାୱାଯାମୋ, ସମ୍ମାସତି, ସମ୍ମାସମାଧି, ସମ୍ମାଞାଣଂ, ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାଧୂ’’ତି। ପଠମଂ।

୨। ଅରିଯଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୧୩୫। ‘‘ଅରିଯଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେସେସ୍ସାମି ଅନରିଯଧମ୍ମଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନରିଯୋ ଧମ୍ମୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନରିଯୋ ଧମ୍ମୋ। କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯୋ ଧମ୍ମୋ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। ଅକୁସଲସୁତ୍ତଂ

୧୩୬। ‘‘ଅକୁସଲଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେସେସ୍ସାମି କୁସଲଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ …ପେ… କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅକୁସଲଂ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ , ଅକୁସଲଂ। କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁସଲଂ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁସଲ’’ନ୍ତି। ତତିଯଂ।

୪। ଅତ୍ଥସୁତ୍ତଂ

୧୩୭। ‘‘ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେସେସ୍ସାମି ଅନତ୍ଥଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନତ୍ଥୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି …ପେ… ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନତ୍ଥୋ। କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅତ୍ଥୋ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅତ୍ଥୋ’’ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୧୩୮। ‘‘ଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେସେସ୍ସାମି ଅଧମ୍ମଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ। କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ସାସୱସୁତ୍ତଂ

୧୩୯। ‘‘ସାସୱଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ଅନାସୱଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାସୱୋ ଧମ୍ମୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାସୱୋ ଧମ୍ମୋ। କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନାସୱୋ ଧମ୍ମୋ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନାସୱୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ସାୱଜ୍ଜସୁତ୍ତଂ

୧୪୦। ‘‘ସାୱଜ୍ଜଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ଅନୱଜ୍ଜଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାୱଜ୍ଜୋ ଧମ୍ମୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାୱଜ୍ଜୋ ଧମ୍ମୋ। କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନୱଜ୍ଜୋ ଧମ୍ମୋ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନୱଜ୍ଜୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ତପନୀୟସୁତ୍ତଂ

୧୪୧। ‘‘ତପନୀୟଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ଅତପନୀୟଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତପନୀୟୋ ଧମ୍ମୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତପନୀୟୋ ଧମ୍ମୋ। କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅତପନୀୟୋ ଧମ୍ମୋ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅତପନୀୟୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ଆଚୟଗାମିସୁତ୍ତଂ

୧୪୨। ‘‘ଆଚୟଗାମିଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ଅପଚୟଗାମିଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଆଚୟଗାମୀ ଧମ୍ମୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆଚୟଗାମୀ ଧମ୍ମୋ। କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଅପଚୟଗାମୀ ଧମ୍ମୋ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପଚୟଗାମୀ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରୟସୁତ୍ତଂ

୧୪୩। ‘‘ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରୟଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ସୁଖୁଦ୍ରୟଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରୟୋ ଧମ୍ମୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରୟୋ ଧମ୍ମୋ। କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁଖୁଦ୍ରୟୋ ଧମ୍ମୋ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁଖୁଦ୍ରୟୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ଦସମଂ।

୧୧। ଦୁକ୍ଖୱିପାକସୁତ୍ତଂ

୧୪୪। ‘‘ଦୁକ୍ଖୱିପାକଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ସୁଖୱିପାକଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖୱିପାକୋ ଧମ୍ମୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖୱିପାକୋ ଧମ୍ମୋ। କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁଖୱିପାକୋ ଧମ୍ମୋ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁଖୱିପାକୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ଏକାଦସମଂ।

ସାଧୁୱଗ୍ଗୋ ଚତୁତ୍ଥୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୧୫) ୫। ଅରିଯଵଗ୍ଗୋ

୧। ଅରିଯମଗ୍ଗସୁତ୍ତଂ

୧୪୫। ''ଅରିଯମଗ୍ଗଞ୍ଚ ଵୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ଅନରିଯମଗ୍ଗଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅନରିଯୋ ମଗ୍ଗୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ମିଚ୍ଛାଵିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅନରିଯୋ ମଗ୍ଗୋ। କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅରିଯୋ ମଗ୍ଗୋ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାଵିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅରିଯୋ ମଗ୍ଗୋ''ତି। ପଠମଂ।

୨। କଣ୍ହମଗ୍ଗସୁତ୍ତଂ

୧୪୬। ''କଣ୍ହମଗ୍ଗଞ୍ଚ ଵୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ସୁକ୍କମଗ୍ଗଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, କଣ୍ହମଗ୍ଗୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ମିଚ୍ଛାଵିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖଵେ, କଣ୍ହମଗ୍ଗୋ। କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସୁକ୍କମଗ୍ଗୋ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାଵିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ସୁକ୍କମଗ୍ଗୋ''ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। ସଦ୍ଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୧୪୭। ''ସଦ୍ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଵୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ଅସଦ୍ଧମ୍ମଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅସଦ୍ଧମ୍ମୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ମିଚ୍ଛାଵିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅସଦ୍ଧମ୍ମୋ। କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସଦ୍ଧମ୍ମୋ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାଵିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ସଦ୍ଧମ୍ମୋ''ତି। ତତିଯଂ।

୪। ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୧୪୮। ''ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମଞ୍ଚ ଵୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦେସେସ୍ସାମି ଅସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ …ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ମିଚ୍ଛାଵିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଅସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମୋ। କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମୋ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାଵିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମୋ''ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବସୁତ୍ତଂ

୧୪୯। ''ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଞ୍ଚ ଵୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ନ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ମିଚ୍ଛାଵିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ। କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାଵିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ''ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଆସେଵିତବ୍ବସୁତ୍ତଂ

୧୫୦। ''ଆସେଵିତବ୍ବଞ୍ଚ ଵୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ନ ଆସେଵିତବ୍ବଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ଆସେଵିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ମିଚ୍ଛାଵିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ଆସେଵିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ। କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଆସେଵିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାଵିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଆସେଵିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ''ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ଭାଵେତବ୍ବସୁତ୍ତଂ

୧୫୧। ''ଭାଵେତବ୍ବଞ୍ଚ ଵୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ନ ଭାଵେତବ୍ବଞ୍ଚ । ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ଭାଵେତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ମିଚ୍ଛାଵିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖଵେ, ନ ଭାଵେତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ। କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଭାଵେତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…

ପେ… ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭାୱେତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ବହୁଲୀକାତବ୍ବସୁତ୍ତଂ

୧୫୨। ‘‘ବହୁଲୀକାତବ୍ବଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ନ ବହୁଲୀକାତବ୍ବଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନ ବହୁଲୀକାତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ନ ବହୁଲୀକାତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ। କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ବହୁଲୀକାତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ବହୁଲୀକାତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ଅନୁସ୍ସରିତବ୍ବସୁତ୍ତଂ

୧୫୩। ‘‘ଅନୁସ୍ସରିତବ୍ବଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ନ ଅନୁସ୍ସରିତବ୍ବଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନ ଅନୁସ୍ସରିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ନ ଅନୁସ୍ସରିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ। କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନୁସ୍ସରିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନୁସ୍ସରିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବସୁତ୍ତଂ

୧୫୪। ‘‘ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ। କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ଦସମଂ।

ଅରିଯୱଗ୍ଗୋ ପଞ୍ଚମୋ।

ତତିଯପଣ୍ଣାସକଂ ସମତ୍ତଂ।

୪। ଚତୁତ୍ଥପଣ୍ଣାସକଂ

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୧୬) ୧। ପୁଗ୍ଗଲଵଗ୍ଗୋ

୧। ସେୱିତବ୍ବସୁତ୍ତଂ

୧୫୫। ‘‘ଦସହି , ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ନ ସେୱିତବ୍ବୋ। କତମେହି ଦସହି? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି, ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ ହୋତି, ମିଚ୍ଛାୱାଚୋ ହୋତି, ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତୋ ହୋତି, ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱୋ ହୋତି, ମିଚ୍ଛାୱାଯାମୋ ହୋତି, ମିଚ୍ଛାସତି ହୋତି, ମିଚ୍ଛାସମାଧି ହୋତି, ମିଚ୍ଛାଞାଣୀ ହୋତି, ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି ହୋତି – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ନ ସେୱିତବ୍ବୋ।

‘‘ଦସହି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସେୱିତବ୍ବୋ। କତମେହି ଦସହି? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ହୋତି, ସମ୍ମାୱାଚୋ ହୋତି, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ହୋତି, ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ ହୋତି, ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ହୋତି, ସମ୍ମାସତି ହୋତି, ସମ୍ମାସମାଧି ହୋତି, ସମ୍ମାଞାଣୀ ହୋତି, ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି ହୋତି – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସେୱିତବ୍ବୋ’’ତି।

୨-୧୨। ଭଜିତବ୍ବାଦିସୁତ୍ତାନି

୧୫୬-୧୬୬। ‘‘ଦସହି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ନ ଭଜିତବ୍ବୋ…ପେ… ଭଜିତବ୍ବୋ…ପେ… ନ ପଯିରୁପାସିତବ୍ବୋ… ପଯିରୁପାସିତବ୍ବୋ…ପେ… ନ ପୁଜ୍ଜୋ ହୋତି… ପୁଜ୍ଜୋ ହୋତି…ପେ… ନ ପାସଂସୋ ହୋତି… ପାସଂସୋ ହୋତି…ପେ… ଅଗାରୱୋ ହୋତି… ସଗାରୱୋ ହୋତି…ପେ… ଅପ୍ପତିସ୍ସୋ ହୋତି… ସପ୍ପତିସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ନ ଆରାଧକୋ ହୋତି … ଆରାଧକୋ ହୋତି… ପେ… ନ ୱିସୁଜ୍ଝତି… ୱିସୁଜ୍ଝତି…ପେ… ମାନଂ ନାଧିଭୋତି… ମାନଂ ଅଧିଭୋତି…ପେ। … ପଞ୍ଞାଯ ନ ୱଡ୍ଢତି… ପଞ୍ଞାଯ ୱଡ୍ଢତି…ପେ…।

‘‘ବହୁଂ ଅପୁଞ୍ଞଂ ପସଵତି… ବହୁଂ ପୁଞ୍ଞଂ ପସଵତି। କତମେହି ଦସହି? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ହୋତି, ସମ୍ମାୱାଚୋ ହୋତି, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ହୋତି, ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ ହୋତି, ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ହୋତି , ସମ୍ମାସତି ହୋତି, ସମ୍ମାସମାଧି ହୋତି, ସମ୍ମାଞାଣୀ ହୋତି, ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି ହୋତି – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ବହୁଂ ପୁଞ୍ଞଂ ପସଵତୀ’’ତି।

ପୁଗ୍ଗଲଵଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

(୧୭) ୨। ଜାଣୁସ୍ସୋଣିୱଗ୍ଗୋ

୧। ବ୍ରାହ୍ମଣପଚ୍ଚୋରୋହଣୀସୁତ୍ତଂ

୧୬୭। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଜାଣୁସ୍ସୋଣି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତଦହୁପୋସଥେ ସୀସଂନ୍ହାତୋ ନୱଂ ଖୋମଯୁଗଂ ନିୱତ୍ଥୋ ଅଲ୍ଲକୁସମୁଟ୍ଠିଂ ଆଦାଯ ଭଗୱତୋ ଅୱିଦୂରେ ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ ହୋତି।

ଅଦ୍ଦସା ଖୋ ଭଗୱା ଜାଣୁସ୍ସୋଣିଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ତଦହୁପୋସଥେ ସୀସଂନ୍ହାତଂ ନୱଂ ଖୋମଯୁଗଂ ନିୱତ୍ଥଂ ଅଲ୍ଲକୁସମୁଟ୍ଠିଂ ଆଦାଯ ଏକମନ୍ତଂ ଠିତଂ। ଦିସ୍ୱାନ ଜାଣୁସ୍ସୋଣିଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଏତଦୱୋଚ – ''କିଂ ନୁ ତ୍ୱଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତଦହୁପୋସଥେ ସୀସଂନ୍ହାତୋ ନୱଂ ଖୋମଯୁଗଂ ନିୱତ୍ଥୋ ଅଲ୍ଲକୁସମୁଟ୍ଠିଂ ଆଦାଯ ଏକମନ୍ତଂ ଠିତୋ? କିଂ ନ୍ୱଜ୍ଜ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲସ୍ସା''ତି? ''ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅଜ୍ଜ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲସ୍ସା''ତି ।

''ଯଥା କଥଂ ପନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ ହୋତୀ''ତି? ''ଇଧ, ଭୋ ଗୋତମ, ବ୍ରାହ୍ମଣା ତଦହୁପୋସଥେ ସୀସଂନ୍ହାତା ନୱଂ ଖୋମଯୁଗଂ ନିୱତ୍ଥା ଅଲ୍ଲେନ ଗୋମଯେନ ପଥୱିଂ ଓପୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ହରିତେହି କୁସେହି ପତ୍ଥରିତ୍ୱା ଅନ୍ତରା ଚ ୱେଲଂ ଅନ୍ତରା ଚ ଅଗ୍ଯାଗାରଂ ସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେନ୍ତି। ତେ ତଂ ରତ୍ତିଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାଯ ପଞ୍ଜଲିକା ଅଗ୍ଗିଂ ନମସ୍ସନ୍ତି – 'ପଚ୍ଚୋରୋହାମ ଭୱନ୍ତଂ, ପଚ୍ଚୋରୋହାମ ଭୱନ୍ତ'ନ୍ତି। ବହୁକେନ ଚ ସପ୍ପିତେଲନୱନୀତେନ ଅଗ୍ଗିଂ ସନ୍ତପ୍ପେନ୍ତି। ତସ୍ସା ଚ ରତ୍ତିଯା ଅଚ୍ଚଯେନ ପଣୀତେନ ଖାଦନୀଯେନ ଭୋଜନୀଯେନ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ସନ୍ତପ୍ପେନ୍ତି। ଏୱଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ ହୋତୀ''ତି।

''ଅଞ୍ଞଥା ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ ହୋତି, ଅଞ୍ଞଥା ଚ ପନ ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ ହୋତୀ''ତି। ''ଯଥା କଥଂ ପନ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ ହୋତି? ସାଧୁ ମେ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ତଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁ ଯଥା ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ ହୋତୀ''ତି।

''ତେନ ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ସୁଣାହି, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋହି; ଭାସିସ୍ସାମୀ''ତି। ''ଏୱଂ, ଭୋ''ତି ଖୋ ଜାଣୁସ୍ସୋଣି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

''ଇଧ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅରିଯସାୱକୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – 'ପାଣାତିପାତସ୍ସ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାଯଞ୍ଚା' ତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାଯ ପାଣାତିପାତଂ ପଜହତି; ପାଣାତିପାତା ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

…ଅଦିନ୍ନାଦାନସ୍ସ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାଯଞ୍ଚାତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାଯ ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ ପଜହତି; ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

…କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରସ୍ସ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାଯଞ୍ଚାତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାଯ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରଂ ପଜହତି; କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

…ମୁସାୱାଦସ୍ସ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାଯଞ୍ଚାତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାଯ ମୁସାୱାଦଂ ପଜହତି; ମୁସାୱାଦା ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

…ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାଯଞ୍ଚାତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାଯ ପିସୁଣଂ ୱାଚଂ ପଜହତି; ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

…ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାଯଞ୍ଚାତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାଯ ଫରୁସଂ ୱାଚଂ ପଜହତି; ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

…ସମ୍ଫପ୍ପଲାପସ୍ସ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାୟଞ୍ଚାତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାୟ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପଂ ପଜହତି; ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

…ଅଭିଜ୍ଝାୟ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାୟଞ୍ଚାତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାୟ ଅଭିଜ୍ଝଂ ପଜହତି; ଅଭିଜ୍ଝାୟ ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

…ବ୍ୟାପାଦସ୍ସ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାୟଞ୍ଚାତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାୟ ବ୍ୟାପାଦଂ ପଜହତି; ବ୍ୟାପାଦା ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

…ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଯା ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାୟଞ୍ଚା’ତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାୟ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଂ ପଜହତି; ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଯା ପଚ୍ଚୋରୋହତି। ଏୱଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ ହୋତୀ’’ତି।

‘‘ଅଞ୍ଞଥା ଖୋ, ଭୋ ଗୋତମ, ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ ହୋତି, ଅଞ୍ଞଥା ଚ ପନ ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ ହୋତି। ଇମିସ୍ସା, ଭୋ ଗୋତମ, ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ପଚ୍ଚୋରୋହଣିଯା ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ କଲଂ ନାଗ୍ଘତି ସୋଳସିଂ। ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ…ପେ… ଉପାସକଂ ମଂ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଧାରେତୁ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତଂ ସରଣଂ ଗତ’’ନ୍ତି। ପଠମଂ।

୨। ଅରିଯପଚ୍ଚୋରୋହଣୀସୁତ୍ତଂ

୧୬୮। ‘‘ଅରିଯଂ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଚ୍ଚୋରୋହଣିଂ ଦେସେସ୍ସାମି। ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ; ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ । ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯା ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ? ଇଧ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯସାୱକୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ପାଣାତିପାତସ୍ସ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାୟଞ୍ଚା’ତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାୟ ପାଣାତିପାତଂ ପଜହତି; ପାଣାତିପାତା ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

… ‘ଅଦିନ୍ନାଦାନସ୍ସ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ – ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାୟଞ୍ଚା’ତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାୟ ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ ପଜହତି; ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

… ‘କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରସ୍ସ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ…ପେ… କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

… ‘ମୁସାୱାଦସ୍ସ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ…ପେ… ମୁସାୱାଦା ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

… ‘ପିସୁଣାୟ ୱାଚାୟ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ…ପେ… ପିସୁଣାୟ ୱାଚାୟ ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

… ‘ଫରୁସାୟ ୱାଚାୟ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ…ପେ… ଫରୁସାୟ ୱାଚାୟ ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

… ‘ସମ୍ଫପ୍ପଲାପସ୍ସ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ…ପେ… ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

… ‘ଅଭିଜ୍ଝାୟ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ…ପେ… ଅଭିଜ୍ଝାୟ ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

… ‘ବ୍ୟାପାଦସ୍ସ ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ…ପେ… ବ୍ୟାପାଦା ପଚ୍ଚୋରୋହତି।

‘‘କତମା ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯା ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯସାୱକୋ ଇତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖତି – ‘ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଯା ଖୋ ପାପକୋ ୱିପାକୋ ଦିଟ୍ଠେ ଚେୱ ଧମ୍ମେ ଅଭିସମ୍ପରାୟଞ୍ଚା’ତି। ସୋ ଇତି ପଟିସଙ୍ଖାୟ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଂ ପଜହତି; ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଯା ପଚ୍ଚୋରୋହତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯା ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀ’’ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩. ସଙ୍ଗାରଵସୁତ୍ତଂ

୧୬୯. [ଅ. ନି. ୧୦.୧୧୭] ଅଥ ଖୋ ସଙ୍ଗାରଵୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗଵତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି. ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ଵୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି. ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସଙ୍ଗାରଵୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗଵନ୍ତଂ ଏତଦଵୋଚ –

''କିଂ ନୁ ଖୋ, ଭୋ ଗୋତମ, ଓରିମଂ ତୀରଂ, କିଂ ପାରିମଂ ତୀର''ନ୍ତି? ''ପାଣାତିପାତୋ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଓରିମଂ ତୀରଂ, ପାଣାତିପାତା ଵେରମଣୀ ପାରିମଂ ତୀରଂ. ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଓରିମଂ ତୀରଂ, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ଵେରମଣୀ ପାରିମଂ ତୀରଂ. କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୋ ଓରିମଂ ତୀରଂ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ଵେରମଣୀ ପାରିମଂ ତୀରଂ. ମୁସାଵାଦୋ ଓରିମଂ ତୀରଂ, ମୁସାଵାଦା ଵେରମଣୀ ପାରିମଂ ତୀରଂ. ପିସୁଣା ଵାଚା ଓରିମଂ ତୀରଂ, ପିସୁଣାଯ ଵାଚାଯ ଵେରମଣୀ ପାରିମଂ ତୀରଂ. ଫରୁସା ଵାଚା ଓରିମଂ ତୀରଂ, ଫରୁସାଯ ଵାଚାଯ ଵେରମଣୀ ପାରିମଂ ତୀରଂ. ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୋ ଓରିମଂ ତୀରଂ, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ଵେରମଣୀ ପାରିମଂ ତୀରଂ. ଅଭିଜ୍ଝା ଓରିମଂ ତୀରଂ, ଅନଭିଜ୍ଝା ପାରିମଂ ତୀରଂ. ବ୍ୟାପାଦୋ ଓରିମଂ ତୀରଂ, ଅବ୍ୟାପାଦୋ ପାରିମଂ ତୀରଂ. ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ଓରିମଂ ତୀରଂ, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ପାରିମଂ ତୀରଂ. ଇଦଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଓରିମଂ ତୀରଂ, ଇଦଂ ପାରିମଂ ତୀରନ୍ତି.

''ଅପ୍ପକା ତେ ମନୁସ୍ସେସୁ, ଯେ ଜନା ପାରଗାମିନୋ;

ଅଥାଯଂ ଇତରା ପଜା, ତୀରମେଵାନୁଧାଵତି.

''ଯେ ଚ ଖୋ ସମ୍ମଦକ୍ଖାତେ, ଧମ୍ମେ ଧମ୍ମାନୁଵତ୍ତିନୋ;

ତେ ଜନା ପାରମେସ୍ସନ୍ତି, ମଚ୍ଚୁଧେଯ୍ୟଂ ସୁଦୁତ୍ତରଂ.

''କଣ୍ହଂ ଧମ୍ମଂ ଵିପ୍ପହାଯ, ସୁକ୍କଂ ଭାଵେଥ ପଣ୍ଡିତୋ;

ଓକା ଅନୋକମାଗମ୍ମ, ଵିଵେକେ ଯତ୍ଥ ଦୂରମଂ.

''ତତ୍ରାଭିରତିମିଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ହିତ୍ୱା କାମେ ଅକିଞ୍ଚନୋ;

ପରିଯୋଦପେଯ୍ୟ ଅତ୍ତାନଂ, ଚିତ୍ତକ୍ଲେସେହି ପଣ୍ଡିତୋ.

''ଯେସଂ ସମ୍ବୋଧିଯଙ୍ଗେସୁ, ସମ୍ମା ଚିତ୍ତଂ ସୁଭାଵିତଂ;

ଆଦାନପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେ, ଅନୁପାଦାଯ ଯେ ରତା;

ଖୀଣାସଵା ଜୁତିମନ୍ତୋ, ତେ ଲୋକେ ପରିନିବ୍ବୁତା''ତି. ତତିଯଂ;

୪. ଓରିମସୁତ୍ତଂ

୧୭୦. ''ଓରିମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତୀରଂ ଦେସେସ୍ସାମି ପାରିମଞ୍ଚ ତୀରଂ. ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଓରିମଂ ତୀରଂ, କତମଞ୍ଚ ପାରିମଂ ତୀରଂ? ପାଣାତିପାତୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଓରିମଂ ତୀରଂ, ପାଣାତିପାତା ଵେରମଣୀ ପାରିମଂ ତୀରଂ. ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ ଓରିମଂ ତୀରଂ, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ଵେରମଣୀ ପାରିମଂ ତୀରଂ. କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୋ ଓରିମଂ ତୀରଂ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ଵେରମଣୀ ପାରିମଂ ତୀରଂ. ମୁସାଵାଦୋ ଓରିମଂ ତୀରଂ, ମୁସାଵାଦା ଵେରମଣୀ ପାରିମଂ ତୀରଂ. ପିସୁଣା ଵାଚା ଓରିମଂ ତୀରଂ, ପିସୁଣାଯ ଵାଚାଯ ଵେରମଣୀ ପାରିମଂ ତୀରଂ. ଫରୁସା ଵାଚା ଓରିମଂ ତୀରଂ, ଫରୁସାଯ ଵାଚାଯ ଵେରମଣୀ ପାରିମଂ ତୀରଂ. ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୋ ଓରିମଂ ତୀରଂ, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ଵେରମଣୀ ପାରିମଂ ତୀରଂ. ଅଭିଜ୍ଝା ଓରିମଂ ତୀରଂ, ଅନଭିଜ୍ଝା ପାରିମଂ ତୀରଂ. ବ୍ୟାପାଦୋ ଓରିମଂ ତୀରଂ, ଅବ୍ୟାପାଦୋ ପାରିମଂ ତୀରଂ. ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ଓରିମଂ ତୀରଂ, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ପାରିମଂ ତୀରଂ. ଇଦଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଓରିମଂ ତୀରଂ, ଇଦଂ ପାରିମଂ ତୀରନ୍ତି.

''ଅପ୍ପକା ତେ ମନୁସ୍ସେସୁ, ଯେ ଜନା ପାରଗାମିନୋ;

ଅଥାଯଂ ଇତରା ପଜା, ତୀରମେୱାନୁଧାୱତି।

‘‘ଯେ ଚ ଖୋ ସମ୍ମଦକ୍ଖାତେ, ଧମ୍ମେ ଧମ୍ମାନୁୱତ୍ତିନୋ;

ତେ ଜନା ପାରମେସ୍ସନ୍ତି, ମଚ୍ଚୁଧେଯ୍ଯଂ ସୁଦୁତ୍ତରଂ।

‘‘କଣ୍ହଂ ଧମ୍ମଂ ୱିପ୍ପହାଯ, ସୁକ୍କଂ ଭାୱେଥ ପଣ୍ଡିତୋ;

ଓକା ଅନୋକମାଗମ୍ମ, ୱିୱେକେ ଯତ୍ଥ ଦୂରମଂ।

‘‘ତତ୍ରାଭିରତିମିଚ୍ଛେଯ୍ଯ, ହିତ୍ୱା କାମେ ଅକିଞ୍ଚନୋ;

ପରିଯୋଦପେଯ୍ଯ ଅତ୍ତାନଂ, ଚିତ୍ତକ୍ଲେସେହି ପଣ୍ଡିତୋ।

‘‘ଯେସଂ ସମ୍ବୋଧିଯଙ୍ଗେସୁ, ସମ୍ମା ଚିତ୍ତଂ ସୁଭାୱିତଂ;

ଆଦାନପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେ, ଅନୁପାଦାଯ ଯେ ରତା;

ଖୀଣାସୱା ଜୁତିମନ୍ତୋ, ତେ ଲୋକେ ପରିନିବ୍ବୁତା’’ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ;

୫। ପଠମଅଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୧୭୧।[ଅ। ନି। ୧୦।୧୧୩] ‘‘ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ ଅନତ୍ଥୋ ଚ; ଧମ୍ମୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ ଅତ୍ଥୋ ଚ। ଅଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅନତ୍ଥଞ୍ଚ, ଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ଯଥା ଧମ୍ମୋ ଯଥା ଅତ୍ଥୋ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ ଚ ଅନତ୍ଥୋ ଚ? ପାଣାତିପାତୋ, ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୋ, ମୁସାୱାଦୋ, ପିସୁଣା ୱାଚା, ଫରୁସା ୱାଚା, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୋ, ଅଭିଜ୍ଝା, ବ୍ଯାପାଦୋ, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ ଚ ଅନତ୍ଥୋ ଚ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ ଚ ଅତ୍ଥୋ ଚ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣୀ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣୀ, ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣୀ, ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣୀ, ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣୀ, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣୀ, ଅନଭିଜ୍ଝା, ଅବ୍ଯାପାଦୋ, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ ଚ ଅତ୍ଥୋ ଚ।

‘‘‘ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ ଅନତ୍ଥୋ ଚ; ଧମ୍ମୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ ଅତ୍ଥୋ ଚ। ଅଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅନତ୍ଥଞ୍ଚ, ଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ଯଥା ଧମ୍ମୋ ଯଥା ଅତ୍ଥୋ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ’ନ୍ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଦୁତିଯଅଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୧୭୨। ‘‘ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ ଚ; ଅନତ୍ଥୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ ଅତ୍ଥୋ ଚ। ଅଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମଞ୍ଚ, ଅନତ୍ଥଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ଯଥା ଧମ୍ମୋ ଯଥା ଅତ୍ଥୋ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ’’ନ୍ତି। ଇଦମୱୋଚ ଭଗୱା। ଇଦଂ ୱତ୍ୱାନ ସୁଗତୋ ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପାୱିସି।

ଅଥ ଖୋ ତେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଇଦଂ ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – ‘ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ ଚ; ଅନତ୍ଥୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ ଅତ୍ଥୋ ଚ। ଅଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମଞ୍ଚ, ଅନତ୍ଥଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ଯଥା ଧମ୍ମୋ ଯଥା ଅତ୍ଥୋ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ’ନ୍ତି। କୋ ନୁ ଖୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜେଯ୍ଯା’’ତି?

ଅଥ ଖୋ ତେସଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏତଦହୋସି – ‘‘ଅଯଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ସତ୍ଥୁ ଚେୱ ସଂୱଣ୍ଣିତୋ, ସମ୍ଭାୱିତୋ ଚ ୱିଞ୍ଞୂନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ପହୋତି ଚାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜିତୁଂ। ଯଂନୂନ ମଯଂ ଯେନାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ତେନୁପସଙ୍କମେଯ୍ୟାମ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ମହାକଚ୍ଚାନଂ ଏତମତ୍ଥଂ ପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାମ। ଯଥା ନୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ବ୍ୟାକରିସ୍ସତି ତଥା ନଂ ଧାରେସ୍ସାମା’’ତି।

ଅଥ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଯେନାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମତା ମହାକଚ୍ଚାନେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦିଂସୁ। ସମ୍ମୋଦନୀଯଂ କଥଂ ସାରଣୀଯଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ମହାକଚ୍ଚାନଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ –

‘‘ଇଦଂ ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ କଚ୍ଚାନ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – ‘ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ ଚ; ଅନତ୍ଥୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ ଅତ୍ଥୋ ଚ। ଅଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମଞ୍ଚ, ଅନତ୍ଥଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ଯଥା ଧମ୍ମୋ ଯଥା ଅତ୍ଥୋ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ’ନ୍ତି।

‘‘ତେସଂ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଅମ୍ହାକଂ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଏତଦହୋସି – ‘ଇଦଂ ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବନ୍ତି। କୋ ନୁ ଖୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜେଯ୍ୟା’ତି?

‘‘ତେସଂ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଅମ୍ହାକଂ ଏତଦହୋସି – ‘ଅଯଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ସତ୍ଥୁ ଚେୱ ସଂୱଣ୍ଣିତୋ, ସମ୍ଭାୱିତୋ ଚ ୱିଞ୍ଞୂନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ପହୋତି ଚାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜିତୁଂ। ଯଂନୂନ ମଯଂ ଯେନାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ତେନୁପସଙ୍କମେଯ୍ୟାମ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ମହାକଚ୍ଚାନଂ ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାମ। ଯଥା ନୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ବ୍ୟାକରିସ୍ସତି ତଥା ନଂ ଧାରେସ୍ସାମା’ତି। ୱିଭଜତୁ ଆଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ’’ତି।

‘‘ସେଯ୍ୟଥାପି, ଆୱୁସୋ, ପୁରିସୋ ସାରତ୍ଥିକୋ ସାରଂ ଗୱେସୀ ସାରପରିଯେସନଂ ଚରମାନୋ ମହତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ତିଟ୍ଠତୋ ସାରୱତୋ ଅତିକ୍କମ୍ମେୱ ମୂଲଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଖନ୍ଧଂ ସାଖାପଲାସେ ସାରଂ ପରିଯେସିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞେଯ୍ୟ। ଏୱଂସମ୍ପଦମିଦଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ସତ୍ଥରି ସମ୍ମୁଖୀଭୂତେ ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅତିସିତ୍ୱା ଅମ୍ହେ ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞଥ [ମଞ୍ଞେଥ (ସୀ।), ମଞ୍ଞେଯ୍ୟାଥ (କ।)]। ସୋ ହାୱୁସୋ, ଭଗୱା ଜାନଂ ଜାନାତି ପସ୍ସଂ ପସ୍ସତି ଚକ୍ଖୁଭୂତୋ ଞାଣଭୂତୋ ଧମ୍ମଭୂତୋ ବ୍ରହ୍ମଭୂତୋ ୱତ୍ତା ପୱତ୍ତା ଅତ୍ଥସ୍ସ ନିନ୍ନେତା ଅମତସ୍ସ ଦାତା ଧମ୍ମସ୍ସାମୀ ତଥାଗତୋ। ସୋ ଚେୱ ପନେତସ୍ସ କାଲୋ ଅହୋସି ଯଂ ତୁମ୍ହେ ଭଗୱନ୍ତଂଯେୱ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାଥ। ଯଥା ୱୋ ଭଗୱା ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟ ତଥା ନଂ ଧାରେଯ୍ୟାଥା’’ତି।

‘‘ଅଦ୍ଧା, ଆୱୁସୋ କଚ୍ଚାନ, ଭଗୱା ଜାନଂ ଜାନାତି ପସ୍ସଂ ପସ୍ସତି ଚକ୍ଖୁଭୂତୋ ଞାଣଭୂତୋ ଧମ୍ମଭୂତୋ ବ୍ରହ୍ମଭୂତୋ ୱତ୍ତା ପୱତ୍ତା ଅତ୍ଥସ୍ସ ନିନ୍ନେତା ଅମତସ୍ସ ଦାତା ଧମ୍ମସ୍ସାମୀ ତଥାଗତୋ। ସୋ ଚେୱ ପନେତସ୍ସ କାଲୋ ଅହୋସି ଯଂ ମଯଂ ଭଗୱନ୍ତଂଯେୱ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେଯ୍ୟାମ। ଯଥା ନୋ ଭଗୱା ବ୍ୟାକରେଯ୍ୟ ତଥା ନଂ ଧାରେଯ୍ୟାମ। ଅପି ଚାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ସତ୍ଥୁ ଚେୱ ସଂୱଣ୍ଣିତୋ, ସମ୍ଭାୱିତୋ ଚ ୱିଞ୍ଞୂନଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ପହୋତି ଚାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜିତୁଂ। ୱିଭଜତାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ଅଗରୁଂ କରିତ୍ୱା’’ତି।

‘‘ତେନ ହାୱୁସୋ, ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ; ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଆୱୁସୋ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ମହାକଚ୍ଚାନସ୍ସ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଅଥାଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ଯଂ ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – ‘ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ…ପେ… ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ’ନ୍ତି।

‘‘କତମୋ, ଚାୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; କତମୋ ଚ ଧମ୍ମୋ? କତମୋ ଚ ଅନତ୍ଥୋ, କତମୋ ଚ ଅତ୍ଥୋ? ‘‘ପାଣାତିପାତୋ, ଆୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ପାଣାତିପାତପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

''ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ, ଆୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣୀ ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ଅଦିନ୍ନାଦାନପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି , ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

''କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୋ, ଆୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣୀ ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

''ମୁସାୱାଦୋ, ଆୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣୀ ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ମୁସାୱାଦପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

''ପିସୁଣା ୱାଚା, ଆୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣୀ ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ପିସୁଣାୱାଚାପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

''ଫରୁସା ୱାଚା, ଆୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣୀ ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ଫରୁସାୱାଚାପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

''ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୋ , ଆୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣୀ ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

''ଅଭିଜ୍ଝା, ଆୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; ଅନଭିଜ୍ଝା ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ଅଭିଜ୍ଝାପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ଅନଭିଜ୍ଝାପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

''ବ୍ୟାପାଦୋ, ଆୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; ଅବ୍ୟାପାଦୋ ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ବ୍ୟାପାଦପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ଅବ୍ୟାପାଦପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

''ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି, ଆୱୁସୋ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚଯା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅଯଂ ଅନତ୍ଥୋ; ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚଯା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ।

'''ଯଂ ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ…ପେ… ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ'ନ୍ତି। ଇମସ୍ସ ଖୋ ଅହଂ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ଏୱଂ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନାମି। ଆକଙ୍ଖମାନା ଚ ପନ ତୁମ୍ହେ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱନ୍ତଂଯେୱ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟାଥ। ଯଥା ନୋ ଭଗୱା ବ୍ୟାକରୋତି ତଥା ନଂ ଧାରେୟ୍ୟାଥା''ତି।

''ଏୱମାୱୁସୋ''ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଆଯସ୍ମତୋ ମହାକଚ୍ଚାନସ୍ସ ଭାସିତଂ ଅଭିନନ୍ଦିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦିଂସୁ। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନା ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ –

''ଯଂ ଖୋ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – 'ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ…ପେ… ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ'ନ୍ତି।

''ତେସଂ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଏତଦହୋସି – 'ଇଦଂ ଖୋ ନୋ, ଆୱୁସୋ, ଭଗୱା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ଉଟ୍ଠାଯାସନା ୱିହାରଂ ପୱିଟ୍ଠୋ – 'ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ…ପେ… ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ'ନ୍ତି। କୋ ନୁ ଖୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜେୟ୍ୟା'ତି?

''ତେସଂ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଅମ୍ହାକଂ ଏତଦହୋସି – 'ଅଯଂ ଖୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ସତ୍ଥୁ ଚେୱ ସଂୱଣ୍ଣିତୋ, ସମ୍ଭାୱିତୋ ଚ ୱିଞ୍ଞୂନଂ

ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ। ପହୋତି ଚାୟସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ଇମସ୍ସ ଭଗୱତା ସଂଖିତ୍ତେନ ଉଦ୍ଦେସସ୍ସ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଅୱିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ୱିଭଜିତୁଂ। ଯଂନୂନ ମୟଂ ଯେନାୟସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ତେନୁପସଙ୍କମେୟ୍ୟାମ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ମହାକଚ୍ଚାନଂ ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟାମ। ଯଥା ନୋ ଆୟସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ବ୍ୟାକରିସ୍ସତି ତଥା ନଂ ଧାରେସ୍ସାମା'ତି।

''ଅଥ ଖୋ ମୟଂ, ଭନ୍ତେ, ଯେନାୟସ୍ମା ମହାକଚ୍ଚାନୋ ତେନୁପସଙ୍କମିମ୍ହ; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଆୟସ୍ମନ୍ତଂ ମହାକଚ୍ଚାନଂ ଏତମତ୍ଥଂ ଅପୁଚ୍ଛିମ୍ହ। ତେସଂ ନୋ, ଭନ୍ତେ, ଆୟସ୍ମତା ମହାକଚ୍ଚାନେନ ଇମେହି ଅକ୍ଖରେହି ଇମେହି ପଦେହି ଇମେହି ବ୍ୟଞ୍ଜନେହି ଅତ୍ଥୋ ସୁୱିଭତ୍ତୋ''ତି।

''ସାଧୁ ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୱେ! ପଣ୍ଡିତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମହାକଚ୍ଚାନୋ। ମହାପଞ୍ଞୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମହାକଚ୍ଚାନୋ। ମଂ ଚେପି ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏତମତ୍ଥଂ ପଟିପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟାଥ, ଅହମ୍ପି ଚେତଂ ଏୱମେୱଂ ବ୍ୟାକରେୟ୍ୟଂ ଯଥା ତଂ ମହାକଚ୍ଚାନେନ ବ୍ୟାକତଂ। ଏସୋ ଚେୱ ତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଞ୍ଚ ନଂ ଧାରେୟ୍ୟାଥା''ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ତତିୟଅଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୧୭୩। ''ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ ଚ; ଅନତ୍ଥୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ ଅତ୍ଥୋ ଚ । ଅଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମଞ୍ଚ, ଅନତ୍ଥଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ଯଥା ଧମ୍ମୋ ଯଥା ଅତ୍ଥୋ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ।

''କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ, କତମୋ ଚ ଧମ୍ମୋ; କତମୋ ଚ ଅନତ୍ଥୋ, କତମୋ ଚ ଅତ୍ଥୋ? ପାଣାତିପାତୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ପାଣାତିପାତପଚ୍ଚୟା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅୟଂ ଅନତ୍ଥୋ; ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣିପଚ୍ଚୟା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅୟଂ ଅତ୍ଥୋ।

''ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣୀ ଧମ୍ମୋ… କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୋ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଅଧମ୍ମୋ; କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣୀ ଧମ୍ମୋ… ମୁସାୱାଦୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣୀ ଧମ୍ମୋ… ପିସୁଣା ୱାଚା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ପିସୁଣାୟ ୱାଚାୟ ୱେରମଣୀ ଧମ୍ମୋ… ଫରୁସା ୱାଚା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ଫରୁସାୟ ୱାଚାୟ ୱେରମଣୀ ଧମ୍ମୋ… ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୋ, ଭିକ୍ଖୱେ , ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣୀ ଧମ୍ମୋ… ଅଭିଜ୍ଝା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ଅନଭିଜ୍ଝା ଧମ୍ମୋ… ବ୍ୟାପାଦୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ଅବ୍ୟାପାଦୋ ଧମ୍ମୋ…।

''ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ; ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଧମ୍ମୋ; ଯେ ଚ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚୟା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭୱନ୍ତି, ଅୟଂ ଅନତ୍ଥୋ; ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିପଚ୍ଚୟା ଚ ଅନେକେ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅୟଂ ଅତ୍ଥୋ।

'''ଅଧମ୍ମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱେଦିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ ଚ; ଅନତ୍ଥୋ ଚ ୱେଦିତବ୍ବୋ ଅତ୍ଥୋ ଚ। ଅଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଧମ୍ମଞ୍ଚ, ଅନତ୍ଥଞ୍ଚ ୱିଦିତ୍ୱା ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ଯଥା ଧମ୍ମୋ ଯଥା ଅତ୍ଥୋ ତଥା ପଟିପଜ୍ଜିତବ୍ବ'ନ୍ତି, ଇତି ଯଂ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଇଦମେତଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। କମ୍ମନିଦାନସୁତ୍ତଂ

୧୭୪। ''ପାଣାତିପାତମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧଂ ୱଦାମି – ଲୋଭହେତୁକମ୍ପି, ଦୋସହେତୁକମ୍ପି, ମୋହହେତୁକମ୍ପି।

''ଅଦିନ୍ନାଦାନମ୍ପାହଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧଂ ୱଦାମି – ଲୋଭହେତୁକମ୍ପି, ଦୋସହେତୁକମ୍ପି, ମୋହହେତୁକମ୍ପି।

''କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧଂ ୱଦାମି – ଲୋଭହେତୁକମ୍ପି, ଦୋସହେତୁକମ୍ପି, ମୋହହେତୁକମ୍ପି।

''ମୁସାୱାଦମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧଂ ୱଦାମି – ଲୋଭହେତୁକମ୍ପି, ଦୋସହେତୁକମ୍ପି, ମୋହହେତୁକମ୍ପି।

''ପିସୁଣୱାଚମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧଂ ୱଦାମି – ଲୋଭହେତୁକମ୍ପି, ଦୋସହେତୁକମ୍ପି, ମୋହହେତୁକମ୍ପି।

''ଫରୁସୱାଚମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧଂ ୱଦାମି – ଲୋଭହେତୁକମ୍ପି, ଦୋସହେତୁକମ୍ପି, ମୋହହେତୁକମ୍ପି।

‘‘ସମ୍ଫପ୍ପଲାପମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧଂ ୱଦାମି – ଲୋଭହେତୁକମ୍ପି, ଦୋସହେତୁକମ୍ପି, ମୋହହେତୁକମ୍ପି।

‘‘ଅଭିଜ୍ଝମ୍ପାହଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧଂ ୱଦାମି – ଲୋଭହେତୁକମ୍ପି, ଦୋସହେତୁକମ୍ପି, ମୋହହେତୁକମ୍ପି।

‘‘ବ୍ୟାପାଦମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧଂ ୱଦାମି – ଲୋଭହେତୁକମ୍ପି, ଦୋସହେତୁକମ୍ପି, ମୋହହେତୁକମ୍ପି।

‘‘ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ , ତିୱିଧଂ ୱଦାମି – ଲୋଭହେତୁକମ୍ପି, ଦୋସହେତୁକମ୍ପି, ମୋହହେତୁକମ୍ପି। ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଲୋଭୋ କମ୍ମନିଦାନସମ୍ଭୱୋ, ଦୋସୋ କମ୍ମନିଦାନସମ୍ଭୱୋ, ମୋହୋ କମ୍ମନିଦାନସମ୍ଭୱୋ। ଲୋଭକ୍ଖଯା କମ୍ମନିଦାନସଙ୍ଖଯୋ, ଦୋସକ୍ଖଯା କମ୍ମନିଦାନସଙ୍ଖଯୋ, ମୋହକ୍ଖଯା କମ୍ମନିଦାନସଙ୍ଖଯୋ’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ପରିକ୍କମନସୁତ୍ତଂ

୧୭୫। ‘‘ସପରିକ୍କମନୋ ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ଅପରିକ୍କମନୋ। କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସପରିକ୍କମନୋ ଅଯଂ ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ଅପରିକ୍କମନୋ? ପାଣାତିପାତିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ପରିକ୍କମନଂ ହୋତି। ଅଦିନ୍ନାଦାଯିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣୀ ପରିକ୍କମନଂ ହୋତି। କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣୀ ପରିକ୍କମନଂ ହୋତି। ମୁସାୱାଦିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣୀ ପରିକ୍କମନଂ ହୋତି। ପିସୁଣୱାଚସ୍ସ , ଭିକ୍ଖୱେ, ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣୀ ପରିକ୍କମନଂ ହୋତି। ଫରୁସୱାଚସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣୀ ପରିକ୍କମନଂ ହୋତି। ସମ୍ଫପ୍ପଲାପିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣୀ ପରିକ୍କମନଂ ହୋତି। ଅଭିଜ୍ଝାଲୁସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନଭିଜ୍ଝା ପରିକ୍କମନଂ ହୋତି। ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତସ୍ସ [ବ୍ୟାପାଦସ୍ସ (ସୀ। ପୀ। କ।), ବ୍ୟାପନ୍ନସ୍ସ (ସ୍ୟା।)], ଭିକ୍ଖୱେ, ଅବ୍ୟାପାଦୋ ପରିକ୍କମନଂ ହୋତି। ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ପରିକ୍କମନଂ ହୋତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସପରିକ୍କମନୋ ଅଯଂ ଧମ୍ମୋ, ନାଯଂ ଧମ୍ମୋ ଅପରିକ୍କମନୋ’’ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ଚୁନ୍ଦସୁତ୍ତଂ

୧୭୬। ଏୱଂ ମେ ସୁତଂ – ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା ପାୱାଯଂ [ଚମ୍ପାଯଂ (କ। ସୀ।) ଦୀ। ନି। ୨।୧୮୯ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ] ୱିହରତି ଚୁନ୍ଦସ୍ସ କମ୍ମାରପୁତ୍ତସ୍ସ ଅମ୍ବୱନେ। ଅଥ ଖୋ ଚୁନ୍ଦୋ କମ୍ମାରପୁତ୍ତୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଭିୱାଦେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନଂ ଖୋ ଚୁନ୍ଦଂ କମ୍ମାରପୁତ୍ତଂ ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କସ୍ସ ନୋ ତ୍ୱଂ, ଚୁନ୍ଦ, ସୋଚେଯ୍ୟାନି ରୋଚେସୀ’’ତି? ‘‘ବ୍ରାହ୍ମଣା, ଭନ୍ତେ, ପଚ୍ଛାଭୂମକା କମଣ୍ଡଲୁକା ସେୱାଲମାଲିକା [ସେୱାଲମାଲକା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ଅଗ୍ଗିପରିଚାରିକା ଉଦକୋରୋହକା ସୋଚେଯ୍ୟାନି ପଞ୍ଞପେନ୍ତି; ତେସାହଂ ସୋଚେଯ୍ୟାନି ରୋଚେମୀ’’ତି।

‘‘ଯଥା କଥଂ ପନ, ଚୁନ୍ଦ, ବ୍ରାହ୍ମଣା ପଚ୍ଛାଭୂମକା କମଣ୍ଡଲୁକା ସେୱାଲମାଲିକା ଅଗ୍ଗିପରିଚାରିକା ଉଦକୋରୋହକା ସୋଚେଯ୍ୟାନି ପଞ୍ଞପେନ୍ତୀ’’ତି? ‘‘ଇଧ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରାହ୍ମଣା ପଚ୍ଛାଭୂମକା କମଣ୍ଡଲୁକା ସେୱାଲମାଲିକା ଅଗ୍ଗିପରିଚାରିକା ଉଦକୋରୋହକା। ତେ ସାୱକଂ [ସାୱକେ (ସ୍ୟା। କ।)] ଏୱଂ ସମାଦପେନ୍ତି – ‘ଏହି ତ୍ୱଂ, ଅମ୍ଭୋ ପୁରିସ, କାଲସ୍ସେୱ [ସକାଲସ୍ସେୱ (ସ୍ୟା।)] ଉଟ୍ଠହନ୍ତୋୱ [ଉଟ୍ଠହନ୍ତୋ (ସ୍ୟା।), ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତୋୱ (ପୀ। କ।)] ସଯନମ୍ହା ପଥୱିଂ ଆମସେଯ୍ୟାସି; ନୋ ଚେ ପଥୱିଂ ଆମସେଯ୍ୟାସି, ଅଲ୍ଲାନି ଗୋମଯାନି ଆମସେଯ୍ୟାସି; ନୋ ଚେ ଅଲ୍ଲାନି ଗୋମଯାନି ଆମସେଯ୍ୟାସି, ହରିତାନି ତିଣାନି ଆମସେଯ୍ୟାସି; ନୋ ଚେ ହରିତାନି ତିଣାନି ଆମସେଯ୍ୟାସି, ଅଗ୍ଗିଂ ପରିଚରେଯ୍ୟାସି; ନୋ ଚେ ଅଗ୍ଗିଂ ପରିଚରେଯ୍ୟାସି, ପଞ୍ଜଲିକୋ ଆଦିଚ୍ଚଂ ନମସ୍ସେଯ୍ୟାସି; ନୋ ଚେ ପଞ୍ଜଲିକୋ ଆଦିଚ୍ଚଂ ନମସ୍ସେଯ୍ୟାସି, ସାଯତତିଯକଂ ଉଦକଂ ଓରୋହେଯ୍ୟାସୀ’ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ରାହ୍ମଣା ପଚ୍ଛାଭୂମକା କମଣ୍ଡଲୁକା ସେୱାଲମାଲିକା ଅଗ୍ଗିପରିଚାରିକା ଉଦକୋରୋହକା ସୋଚେଯ୍ୟାନି ପଞ୍ଞପେନ୍ତି; ତେସାହଂ ସୋଚେଯ୍ୟାନି ରୋଚେମୀ’’ତି।

‘‘ଅଞ୍ଞଥା ଖୋ, ଚୁନ୍ଦ, ବ୍ରାହ୍ମଣା ପଚ୍ଛାଭୂମକା କମଣ୍ଡଲୁକା ସେୱାଲମାଲିକା ଅଗ୍ଗିପରିଚାରିକା ଉଦକୋରୋହକା ସୋଚେଯ୍ୟାନି ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ଅଞ୍ଞଥା ଚ ପନ ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ସୋଚେଯ୍ୟଂ ହୋତୀ’’ତି। ‘‘ଯଥା କଥଂ ପନ, ଭନ୍ତେ, ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ସୋଚେଯ୍ୟଂ ହୋତି? ସାଧୁ ମେ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ତଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁ ଯଥା ଅରିଯସ୍ସ ୱିନଯେ ସୋଚେଯ୍ୟଂ ହୋତୀ’’ତି।

‘‘ତେନ ହି, ଚୁନ୍ଦ, ସୁଣାହି, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋହି; ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ଚୁନ୍ଦୋ କମ୍ମାରପୁତ୍ତୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ତିୱିଧଂ ଖୋ, ଚୁନ୍ଦ, କାଯେନ ଅସୋଚେଯ୍ୟଂ ହୋତି; ଚତୁବ୍ବିଧଂ ୱାଚାଯ ଅସୋଚେଯ୍ୟଂ ହୋତି; ତିୱିଧଂ ମନସା ଅସୋଚେଯ୍ୟଂ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଚୁନ୍ଦ, ତିୱିଧଂ କାଯେନ ଅସୋଚେଯ୍ୟଂ ହୋତି? ‘‘ଇଧ, ଚୁନ୍ଦ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତୀ ହୋତି ଲୁଦ୍ଦୋ ଲୋହିତପାଣି ହତପହତେ ନିୱିଟ୍ଠୋ ଅଦଯାପନ୍ନୋ ସବ୍ବପାଣଭୂତେସୁ [ପାଣଭୂତେସୁ (କ।)]।

‘‘ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ ହୋତି। ଯଂ ତଂ ପରସ୍ସ ପରୱିତ୍ତୂପକରଣଂ ଗାମଗତଂ ୱା ଅରଞ୍ଞଗତଂ ୱା ତଂ ଅଦିନ୍ନଂ ଥେଯ୍ୟସଙ୍ଖାତଂ ଆଦାତା ହୋତି।

‘‘କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ ହୋତି। ଯା ତା ମାତୁରକ୍ଖିତା ପିତୁରକ୍ଖିତା ମାତାପିତୁରକ୍ଖିତା [ନତ୍ଥି ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ। ପୋତ୍ଥକେସୁ] ଭାତୁରକ୍ଖିତା ଭଗିନିରକ୍ଖିତା ଞାତିରକ୍ଖିତା ଗୋତ୍ତରକ୍ଖିତା [ନତ୍ଥି ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ। ପୋତ୍ଥକେସୁ] ଧମ୍ମରକ୍ଖିତା ସସାମିକା ସପରିଦଣ୍ଡା ଅନ୍ତମସୋ ମାଲାଗୁଳପରିକ୍ଖିତ୍ତାପି, ତଥାରୂପାସୁ ଚାରିତ୍ତଂ ଆପଜ୍ଜିତା ହୋତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଚୁନ୍ଦ, ତିୱିଧଂ କାଯେନ ଅସୋଚେଯ୍ୟଂ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ , ଚୁନ୍ଦ, ଚତୁବ୍ବିଧଂ ୱାଚାଯ ଅସୋଚେଯ୍ୟଂ ହୋତି? ଇଧ, ଚୁନ୍ଦ, ଏକଚ୍ଚୋ ମୁସାୱାଦୀ ହୋତି। ସଭଗ୍ଗତୋ ୱା ପରିସଗ୍ଗତୋ ୱା ଞାତିମଜ୍ଝଗତୋ ୱା ପୂଗମଜ୍ଝଗତୋ ୱା ରାଜକୁଲମଜ୍ଝଗତୋ ୱା ଅଭିନୀତୋ ସକ୍ଖିପୁଟ୍ଠୋ – ‘ଏହମ୍ଭୋ ପୁରିସ, ଯଂ ଜାନାସି ତଂ ୱଦେହୀ’ତି [ସୋ ଅଜାନଂ ୱା ଅହଂ ଜାନାମୀତି, ଜାନଂ ୱା ଅହଂ ନ ଜାନାମୀତି, ଅପସ୍ସଂ ୱା ଅହଂ ପସ୍ସାମୀତି, ପସ୍ସଂ ୱା ଅହଂ ନ ପସ୍ସାମୀତି (ପୀ। କ।) ଏୱମୁପରିପି], ସୋ ଅଜାନଂ ୱା ଆହ ‘ଜାନାମୀ’ତି, ଜାନଂ ୱା ଆହ ‘ନ ଜାନାମୀ’ତି; ଅପସ୍ସଂ ୱା ଆହ ‘ପସ୍ସାମୀ’ତି, ପସ୍ସଂ ୱା ଆହ ‘ନ ପସ୍ସାମୀ’ତି [ସୋ ଅଜାନଂ ୱା ଅହଂ ଜାନାମୀତି, ଜାନଂ ୱା ଅହଂ ନ ଜାନାମୀତି, ଅପସ୍ସଂ ୱା ଅହଂ ପସ୍ସାମୀତି, ପସ୍ସଂ ୱା ଅହଂ ନ ପସ୍ସାମୀତି (ପୀ। କ।) ଏୱମୁପରିପି]। ଇତି ଅତ୍ତହେତୁ ୱା ପରହେତୁ ୱା ଆମିସକିଞ୍ଚିକ୍ଖହେତୁ ୱା ସମ୍ପଜାନମୁସା ଭାସିତା ହୋତି।

‘‘ପିସୁଣୱାଚୋ ହୋତି। ଇତୋ ସୁତ୍ୱା ଅମୁତ୍ର ଅକ୍ଖାତା ଇମେସଂ ଭେଦାଯ, ଅମୁତ୍ର ୱା ସୁତ୍ୱା ଇମେସଂ ଅକ୍ଖାତା ଅମୂସଂ ଭେଦାଯ। ଇତି ସମଗ୍ଗାନଂ ୱା ଭେତ୍ତା [ଭେଦାତା (କ।)], ଭିନ୍ନାନଂ ୱା ଅନୁପ୍ପଦାତା, ୱଗ୍ଗାରାମୋ ୱଗ୍ଗରତୋ ୱଗ୍ଗନନ୍ଦୀ ୱଗ୍ଗକରଣିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

‘‘ଫରୁସୱାଚୋ ହୋତି। ଯା ସା ୱାଚା ଅଣ୍ଡକା କକ୍କସା ପରକଟୁକା ପରାଭିସଜ୍ଜନୀ କୋଧସାମନ୍ତା ଅସମାଧିସଂୱତ୍ତନିକା, ତଥାରୂପିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

‘‘ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ହୋତି ଅକାଲୱାଦୀ ଅଭୂତୱାଦୀ ଅନତ୍ଥୱାଦୀ ଅଧମ୍ମୱାଦୀ ଅୱିନଯୱାଦୀ; ଅନିଧାନୱତିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି ଅକାଲେନ ଅନପଦେସଂ ଅପରିଯନ୍ତୱତିଂ ଅନତ୍ଥସଂହିତଂ। ଏୱଂ ଖୋ, ଚୁନ୍ଦ, ଚତୁବ୍ବିଧଂ ୱାଚାଯ ଅସୋଚେଯ୍ୟଂ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଚୁନ୍ଦ, ତିୱିଧଂ ମନସା ଅସୋଚେଯ୍ୟଂ ହୋତି? ଇଧ, ଚୁନ୍ଦ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି। ଯଂ ତଂ ପରସ୍ସ ପରୱିତ୍ତୂପକରଣଂ ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାତା [ଅଭିଜ୍ଝିତା (କ।) ମ। ନି। ୧।୪୪୦ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ] ହୋତି – ‘ଅହୋ ୱତ ଯଂ ପରସ୍ସ ତଂ ମମସ୍ସା’ତି।

‘‘ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି ପଦୁଟ୍ଠମନସଙ୍କପ୍ପୋ – ‘ଇମେ ସତ୍ତା ହଞ୍ଞନ୍ତୁ ୱା ବଜ୍ଝନ୍ତୁ ୱା ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜନ୍ତୁ ୱା ୱିନସ୍ସନ୍ତୁ ୱା ମା ୱା ଅହେସୁ’ନ୍ତି [ମା ୱା ଅହେସୁଂ ଇତି ୱା ତି (ସୀ। ପୀ। କ।)]।

‘‘ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି ୱିପରୀତଦସ୍ସନୋ – ‘ନତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ, ନତ୍ଥି ଯିଟ୍ଠଂ, ନତ୍ଥି ହୁତଂ, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ [ନତ୍ଥେତ୍ଥ ପାଠଭେଦୋ] କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ, ନତ୍ଥି ଅଯଂ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ମାତା, ନତ୍ଥି ପିତା, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ଲୋକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସମ୍ମଗ୍ଗତା ସମ୍ମାପଟିପନ୍ନା ଯେ ଇମଞ୍ଚ ଲୋକଂ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେନ୍ତୀ’ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଚୁନ୍ଦ, ମନସା ତିୱିଧଂ ଅସୋଚେଯ୍ୟଂ ହୋତି।

‘‘ଇମେ ଖୋ, ଚୁନ୍ଦ, ଦସ ଅକୁସଲକମ୍ମପଥା [ଅକୁସଲା କମ୍ମପଥା (?)]। ଇମେହି ଖୋ, ଚୁନ୍ଦ, ଦସହି ଅକୁସଲେହି କମ୍ମପଥେହି ସମନ୍ନାଗତୋ କାଲସ୍ସେୱ ଉଟ୍ଠହନ୍ତୋୱ ସଯନମ୍ହା ପଥୱିଂ ଚେପି ଆମସତି, ଅସୁଚିଯେୱ ହୋତି; ନୋ ଚେପି ପଥୱିଂ ଆମସତି, ଅସୁଚିଯେୱ ହୋତି।

‘‘ଅଲ୍ଲାନି ଚେପି ଗୋମଯାନି ଆମସତି, ଅସୁଚିଯେୱ ହୋତି; ନୋ ଚେପି ଅଲ୍ଲାନି ଗୋମଯାନି ଆମସତି, ଅସୁଚିଯେୱ ହୋତି।

‘‘ହରିତାନି ଚେପି ତିଣାନି ଆମସତି, ଅସୁଚିଯେୱ ହୋତି; ନୋ ଚେପି ହରିତାନି ତିଣାନି ଆମସତି, ଅସୁଚିଯେୱ ହୋତି।

‘‘ଅଗ୍ଗିଂ ଚେପି ପରିଚରତି, ଅସୁଚିଯେଵ ହୋତି, ନୋ ଚେପି ଅଗ୍ଗିଂ ପରିଚରତି, ଅସୁଚିଯେଵ ହୋତି।

‘‘ପଞ୍ଜଲିକୋ ଚେପି ଆଦିଚ୍ଚଂ ନମସ୍ସତି, ଅସୁଚିଯେଵ ହୋତି; ନୋ ଚେପି ପଞ୍ଜଲିକୋ ଆଦିଚ୍ଚଂ ନମସ୍ସତି, ଅସୁଚିଯେଵ ହୋତି।

‘‘ସାଯତତିଯକଂ ଚେପି ଉଦକଂ ଓରୋହତି, ଅସୁଚିଯେଵ ହୋତି; ନୋ ଚେପି ସାଯତତିଯକଂ ଉଦକଂ ଓରୋହତି, ଅସୁଚିଯେଵ ହୋତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଇମେ, ଚୁନ୍ଦ, ଦସ ଅକୁସଲକମ୍ମପଥା ଅସୁଚୀଯେଵ [ଅସୁଚିଛେଵ (ସ୍ଯା।)] ହୋନ୍ତି ଅସୁଚିକରଣା ଚ।

‘‘ଇମେସଂ ପନ, ଚୁନ୍ଦ, ଦସନ୍ନଂ ଅକୁସଲାନଂ କମ୍ମପଥାନଂ ସମନ୍ନାଗମନହେତୁ ନିରଯୋ ପଞ୍ଞାଯତି, ତିରଚ୍ଛାନଯୋନି ପଞ୍ଞାଯତି, ପେତ୍ତିଵିସଯୋ ପଞ୍ଞାଯତି, ଯା ଵା [ଯା ଚ (କ।)] ପନଞ୍ଞାପି କାଚି ଦୁଗ୍ଗତିଯୋ [ଦୁଗ୍ଗତି ହୋତି (ସ୍ଯା। କ।)]।

‘‘ତିଵିଧଂ ଖୋ, ଚୁନ୍ଦ, କାଯେନ ସୋଚେଯ୍ୟଂ ହୋତି; ଚତୁବ୍ବିଧଂ ଵାଚାଯ ସୋଚେଯ୍ୟଂ ହୋତି; ତିଵିଧଂ ମନସା ସୋଚେଯ୍ୟଂ ହୋତି।

‘‘କଥଂ , ଚୁନ୍ଦ, ତିଵିଧଂ କାଯେନ ସୋଚେଯ୍ୟଂ ହୋତି? ଇଧ, ଚୁନ୍ଦ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତଂ ପହାଯ ପାଣାତିପାତା ପଟିଵିରତୋ ହୋତି ନିହିତଦଣ୍ଡୋ ନିହିତସତ୍ଥୋ, ଲଜ୍ଜୀ ଦଯାପନ୍ନୋ, ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ ଵିହରତି।

‘‘ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ ପହାଯ, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିଵିରତୋ ହୋତି। ଯଂ ତଂ ପରସ୍ସ ପରଵିତ୍ତୂପକରଣଂ ଗାମଗତଂ ଵା ଅରଞ୍ଞଗତଂ ଵା, ନ ତଂ ଅଦିନ୍ନଂ [ତଂ ନାଦିନ୍ନଂ (କ। ସୀ।, ମ। ନି। ୧।୪୪୧)] ଥେଯ୍ୟସଙ୍ଖାତଂ ଆଦାତା ହୋତି।

‘‘କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରଂ ପହାଯ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିଵିରତୋ ହୋତି ଯା ତା ମାତୁରକ୍ଖିତା ପିତୁରକ୍ଖିତା ମାତାପିତୁରକ୍ଖିତା ଭାତୁରକ୍ଖିତା ଭଗିନିରକ୍ଖିତା ଞାତିରକ୍ଖିତା ଗୋତ୍ତରକ୍ଖିତା ଧମ୍ମରକ୍ଖିତା ସସାମିକା ସପରିଦଣ୍ଡା ଅନ୍ତମସୋ ମାଲାଗୁଳପରିକ୍ଖିତ୍ତାପି, ତଥାରୂପାସୁ ନ ଚାରିତ୍ତଂ ଆପଜ୍ଜିତା ହୋତି। ଏଵଂ ଖୋ, ଚୁନ୍ଦ, ତିଵିଧଂ କାଯେନ ସୋଚେଯ୍ୟଂ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଚୁନ୍ଦ, ଚତୁବ୍ବିଧଂ ଵାଚାଯ ସୋଚେଯ୍ୟଂ ହୋତି? ଇଧ, ଚୁନ୍ଦ, ଏକଚ୍ଚୋ ମୁସାଵାଦଂ ପହାଯ ମୁସାଵାଦା ପଟିଵିରତୋ ହୋତି। ସଭଗ୍ଗତୋ ଵା ପରିସଗ୍ଗତୋ ଵା ଞାତିମଜ୍ଝଗତୋ ଵା ପୂଗମଜ୍ଝଗତୋ ଵା ରାଜକୁଲମଜ୍ଝଗତୋ ଵା ଅଭିନୀତୋ ସକ୍ଖିପୁଟ୍ଠୋ – ‘ଏହମ୍ଭୋ ପୁରିସ, ଯଂ ଜାନାସି ତଂ ଵଦେହୀ’ତି, ସୋ ଅଜାନଂ ଵା ଆହ ‘ନ ଜାନାମୀ’ତି, ଜାନଂ ଵା ଆହ ‘ଜାନାମୀ’ତି, ଅପସ୍ସଂ ଵା ଆହ ‘ନ ପସ୍ସାମୀ’ତି, ପସ୍ସଂ ଵା ଆହ ‘ପସ୍ସାମୀ’ତି। ଇତି ଅତ୍ତହେତୁ ଵା ପରହେତୁ ଵା ଆମିସକିଞ୍ଚିକ୍ଖହେତୁ ଵା ନ ସମ୍ପଜାନମୁସା ଭାସିତା ହୋତି।

‘‘ପିସୁଣଂ ଵାଚଂ ପହାଯ, ପିସୁଣାଯ ଵାଚାଯ ପଟିଵିରତୋ ହୋତି – ନ ଇତୋ ସୁତ୍ଵା ଅମୁତ୍ର ଅକ୍ଖାତା ଇମେସଂ ଭେଦାଯ, ନ ଅମୁତ୍ର ଵା ସୁତ୍ଵା ଇମେସଂ ଅକ୍ଖାତା ଅମୂସଂ ଭେଦାଯ। ଇତି ଭିନ୍ନାନଂ ଵା ସନ୍ଧାତା ସହିତାନଂ ଵା ଅନୁପ୍ପଦାତା ସମଗ୍ଗାରାମୋ ସମଗ୍ଗରତୋ ସମଗ୍ଗନନ୍ଦୀ ସମଗ୍ଗକରଣିଂ ଵାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

‘‘ଫରୁସଂ ଵାଚଂ ପହାଯ, ଫରୁସାଯ ଵାଚାଯ ପଟିଵିରତୋ ହୋତି। ଯା ସା ଵାଚା ନେଲା କଣ୍ଣସୁଖା ପେମନୀଯା ହଦଯଙ୍ଗମା ପୋରୀ ବହୁଜନକନ୍ତା ବହୁଜନମନାପା, ତଥାରୂପିଂ ଵାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

‘‘ସମ୍ଫପ୍ପଲାପଂ ପହାଯ, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିଵିରତୋ ହୋତି କାଲଵାଦୀ ଭୂତଵାଦୀ ଅତ୍ଥଵାଦୀ ଧମ୍ମଵାଦୀ ଵିନଯଵାଦୀ; ନିଧାନଵତିଂ ଵାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି କାଲେନ ସାପଦେସଂ ପରିଯନ୍ତଵତିଂ ଅତ୍ଥସଂହିତଂ। ଏଵଂ ଖୋ, ଚୁନ୍ଦ , ଚତୁବ୍ବିଧଂ ଵାଚାଯ ସୋଚେଯ୍ୟଂ ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ , ଚୁନ୍ଦ, ତିଵିଧଂ ମନସା ସୋଚେଯ୍ୟଂ ହୋତି? ଇଧ, ଚୁନ୍ଦ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି। ଯଂ ତଂ ପରସ୍ସ ପରଵିତ୍ତୂପକରଣଂ ତଂ ଅନଭିଜ୍ଝିତା ହୋତି – ‘ଅହୋ ଵତ ଯଂ ପରସ୍ସ ତଂ ମମସ୍ସା’ତି।

‘‘ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି ଅପ୍ପଦୁଟ୍ଠମନସଙ୍କପ୍ପୋ – ‘ଇମେ ସତ୍ତା ଅଵେରା ହୋନ୍ତୁ [ଇଦଂ ପଦଂ ସୀ। ସ୍ଯା। ପୀ। ପୋତ୍ଥକେସୁ ନତ୍ଥି, ତଥା ମ। ନି। ୧। ୪୪୧] ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜା, ଅନୀଘା ସୁଖୀ ଅତ୍ତାନଂ ପରିହରନ୍ତୂ’ତି।

''ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି ଅୱିପରୀତଦସ୍ସନୋ – 'ଅତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ, ଅତ୍ଥି ୟିଟ୍ଠଂ, ଅତ୍ଥି ହୁତଂ, ଅତ୍ଥି ସୁକଟଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ, ଅତ୍ଥି ଅୟଂ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ମାତା, ଅତ୍ଥି ପିତା, ଅତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ଅତ୍ଥି ଲୋକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସମ୍ମଗ୍ଗତା ସମ୍ମାପଟିପନ୍ନା ଯେ ଇମଞ୍ଚ ଲୋକଂ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ ସୟଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେନ୍ତୀ'ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଚୁନ୍ଦ, ତିୱିଧଂ ମନସା ସୋଚେୟ୍ୟଂ ହୋତି।

''ଇମେ ଖୋ, ଚୁନ୍ଦ, ଦସ କୁସଲକମ୍ମପଥା। ଇମେହି ଖୋ, ଚୁନ୍ଦ, ଦସହି କୁସଲେହି କମ୍ମପଥେହି ସମନ୍ନାଗତୋ କାଲସ୍ସେୱ ଉଟ୍ଠହନ୍ତୋୱ ସୟନମ୍ହା ପଥୱିଂ ଚେପି ଆମସତି, ସୁଚିୟେୱ ହୋତି; ନୋ ଚେପି ପଥୱିଂ ଆମସତି, ସୁଚିୟେୱ ହୋତି।

''ଅଲ୍ଲାନି ଚେପି ଗୋମୟାନି ଆମସତି, ସୁଚିୟେୱ ହୋତି; ନୋ ଚେପି ଅଲ୍ଲାନି ଗୋମୟାନି ଆମସତି, ସୁଚିୟେୱ ହୋତି।

''ହରିତାନି ଚେପି ତିଣାନି ଆମସତି, ସୁଚିୟେୱ ହୋତି; ନୋ ଚେପି ହରିତାନି ତିଣାନି ଆମସତି, ସୁଚିୟେୱ ହୋତି।

''ଅଗ୍ଗିଂ ଚେପି ପରିଚରତି, ସୁଚିୟେୱ ହୋତି; ନୋ ଚେପି ଅଗ୍ଗିଂ ପରିଚରତି, ସୁଚିୟେୱ ହୋତି।

''ପଞ୍ଜଲିକୋ ଚେପି ଆଦିଚ୍ଚଂ ନମସ୍ସତି, ସୁଚିୟେୱ ହୋତି; ନୋ ଚେପି ପଞ୍ଜଲିକୋ ଆଦିଚ୍ଚଂ ନମସ୍ସତି , ସୁଚିୟେୱ ହୋତି।

''ସାୟତତିୟକଂ ଚେପି ଉଦକଂ ଓରୋହତି, ସୁଚିୟେୱ ହୋତି; ନୋ ଚେପି ସାୟତତିୟକଂ ଉଦକଂ ଓରୋହତି, ସୁଚିୟେୱ ହୋତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଇମେ, ଚୁନ୍ଦ, ଦସ କୁସଲକମ୍ମପଥା ସୁଚୀୟେୱ ହୋନ୍ତି ସୁଚିକରଣା ଚ।

''ଇମେସଂ ପନ, ଚୁନ୍ଦ, ଦସନ୍ନଂ କୁସଲାନଂ କମ୍ମପଥାନଂ ସମନ୍ନାଗମନହେତୁ ଦେୱା ପଞ୍ଞାୟନ୍ତି, ମନୁସ୍ସା ପଞ୍ଞାୟନ୍ତି, ୟା ୱା ପନଞ୍ଞାପି କାଚି ସୁଗତିୟୋ''ତି [ସୁଗତି ହୋତୀତି (ସ୍ୟା।), ସୁଗତି ହୋତି (କ।)]।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଚୁନ୍ଦୋ କମ୍ମାରପୁତ୍ତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭନ୍ତେ…ପେ… ଉପାସକଂ ମଂ, ଭନ୍ତେ, ଭଗୱା ଧାରେତୁ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତଂ ସରଣଂ ଗତ''ନ୍ତି। ଦସମଂ।

୧୧। ଜାଣୁସ୍ସୋଣିସୁତ୍ତଂ

୧୭୭। ଅଥ ଖୋ ଜାଣୁସ୍ସୋଣି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୟେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀୟଂ କଥଂ ସାରଣୀୟଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ଜାଣୁସ୍ସୋଣି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ –

''ମୟମସ୍ସୁ, ଭୋ ଗୋତମ, ବ୍ରାହ୍ମଣା ନାମ। ଦାନାନି ଦେମ, ସଦ୍ଧାନି କରୋମ – 'ଇଦଂ ଦାନଂ ପେତାନଂ ଞାତିସାଲୋହିତାନଂ ଉପକପ୍ପତୁ, ଇଦଂ ଦାନଂ ପେତା ଞାତିସାଲୋହିତା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତୂ'ତି। କଚ୍ଚି ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଦାନଂ ପେତାନଂ ଞାତିସାଲୋହିତାନଂ ଉପକପ୍ପତି; କଚ୍ଚି ତେ ପେତା ଞାତିସାଲୋହିତା ତଂ ଦାନଂ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତୀ''ତି? ''ଠାନେ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଉପକପ୍ପତି, ନୋ ଅଟ୍ଠାନେ''ତି।

''କତମଂ ପନ, ଭୋ [କତମଞ୍ଚ ପନ ଭୋ (ସୀ। ପୀ।) କତମଂ (ସ୍ୟା।)] ଗୋତମ, ଠାନଂ, କତମଂ ଅଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି? ''ଇଧ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତୀ ହୋତି, ଅଦିନ୍ନାଦାୟୀ ହୋତି, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ ହୋତି, ମୁସାୱାଦୀ ହୋତି, ପିସୁଣୱାଚୋ ହୋତି, ଫରୁସୱାଚୋ ହୋତି, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ହୋତି, ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି, ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି। ସୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ନିରୟଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ୟୋ ନେରୟିକାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଆହାରୋ, ତେନ ସୋ ତତ୍ଥ ୟାପେତି, ତେନ ସୋ ତତ୍ଥ ତିଟ୍ଠତି। ଇଦମ୍ପି [ଇଦଂ (ସ୍ୟା।)] ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅଟ୍ଠାନଂ ୟତ୍ଥ ଠିତସ୍ସ ତଂ ଦାନଂ ନ ଉପକପ୍ପତି।

''ଇଧ ପନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତୀ…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି। ସୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ତିରଚ୍ଛାନୟୋନିଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ୟୋ ତିରଚ୍ଛାନୟୋନିକାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଆହାରୋ, ତେନ ସୋ ତତ୍ଥ ୟାପେତି, ତେନ ସୋ ତତ୍ଥ ତିଟ୍ଠତି। ଇଦମ୍ପି ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅଟ୍ଠାନଂ ୟତ୍ଥ ଠିତସ୍ସ ତଂ ଦାନଂ ନ ଉପକପ୍ପତି।

''ଇଧ ପନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି,

ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି, ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ମନୁସ୍ସାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ଯୋ ମନୁସ୍ସାନଂ ଆହାରୋ, ତେନ ସୋ ତତ୍ଥ ଯାପେତି, ତେନ ସୋ ତତ୍ଥ ତିଟ୍ଠତି। ଇଦମ୍ପି ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅଟ୍ଠାନଂ ଯତ୍ଥ ଠିତସ୍ସ ତଂ ଦାନଂ ନ ଉପକପ୍ପତି।

''ଇଧ ପନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ଯୋ ଦେୱାନଂ ଆହାରୋ, ତେନ ସୋ ତତ୍ଥ ଯାପେତି, ତେନ ସୋ ତତ୍ଥ ତିଟ୍ଠତି। ଇଦମ୍ପି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅଟ୍ଠାନଂ ଯତ୍ଥ ଠିତସ୍ସ ତଂ ଦାନଂ ଉପକପ୍ପତି।

''ଇଧ ପନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତୀ ହୋତି…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ପେତ୍ତିୱିସଯଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ଯୋ ପେତ୍ତିୱେସଯିକାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଆହାରୋ, ତେନ ସୋ ତତ୍ଥ ଯାପେତି, ତେନ ସୋ ତତ୍ଥ ତିଟ୍ଠତି, ଯଂ ୱା ପନସ୍ସ ଇତୋ ଅନୁପ୍ପୱେଚ୍ଛନ୍ତି ମିତ୍ତାମଚ୍ଚା ୱା ଞାତିସାଲୋହିତା ୱା [ମିତ୍ତା ୱା ଅମଚ୍ଚା ୱା ଞାତୀ ୱା ସାଲୋହିତା ୱା (ସୀ। ପୀ।)], ତେନ ସୋ ତତ୍ଥ ଯାପେତି, ତେନ ସୋ ତତ୍ଥ ତିଟ୍ଠତି। ଇଦଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଠାନଂ ଯତ୍ଥ ଠିତସ୍ସ ତଂ ଦାନଂ ଉପକପ୍ପତୀ''ତି।

''ସଚେ ପନ, ଭୋ ଗୋତମ, ସୋ ପେତୋ ଞାତିସାଲୋହିତୋ ତଂ ଠାନଂ ଅନୁପପନ୍ନୋ ହୋତି, କୋ ତଂ ଦାନଂ ପରିଭୁଞ୍ଜତୀ''ତି? ''ଅଞ୍ଞେପିସ୍ସ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପେତା ଞାତିସାଲୋହିତା ତଂ ଠାନଂ ଉପପନ୍ନା ହୋନ୍ତି, ତେ ତଂ ଦାନଂ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତୀ''ତି।

''ସଚେ ପନ, ଭୋ ଗୋତମ, ସୋ ଚେୱ ପେତୋ ଞାତିସାଲୋହିତୋ ତଂ ଠାନଂ ଅନୁପପନ୍ନୋ ହୋତି ଅଞ୍ଞେପିସ୍ସ ଞାତିସାଲୋହିତା ପେତା ତଂ ଠାନଂ ଅନୁପପନ୍ନା ହୋନ୍ତି, କୋ ତଂ ଦାନଂ ପରିଭୁଞ୍ଜତୀ''ତି? ''ଅଟ୍ଠାନଂ ଖୋ ଏତଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅନୱକାସୋ ଯଂ ତଂ ଠାନଂ ୱିୱିତ୍ତଂ ଅସ୍ସ ଇମିନା ଦୀଘେନ ଅଦ୍ଧୁନା ଯଦିଦଂ ପେତେହି ଞାତିସାଲୋହିତେହି। ଅପି ଚ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଦାଯକୋପି ଅନିପ୍ଫଲୋ''ତି।

''ଅଟ୍ଠାନେପି ଭୱଂ ଗୋତମୋ ପରିକପ୍ପଂ ୱଦତୀ''ତି? ''ଅଟ୍ଠାନେପି ଖୋ ଅହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପରିକପ୍ପଂ ୱଦାମି। ଇଧ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତୀ ହୋତି, ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ ହୋତି, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ ହୋତି, ମୁସାୱାଦୀ ହୋତି, ପିସୁଣୱାଚୋ ହୋତି, ଫରୁସୱାଚୋ ହୋତି, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ହୋତି, ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି, ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି; ସୋ ଦାତା ହୋତି ସମଣସ୍ସ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ୱା ଅନ୍ନଂ ପାନଂ ୱତ୍ଥଂ ଯାନଂ ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନଂ ସେଯ୍ୟାୱସଥପଦୀପେଯ୍ୟଂ। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ହତ୍ଥୀନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ସୋ ତତ୍ଥ ଲାଭୀ ହୋତି ଅନ୍ନସ୍ସ ପାନସ୍ସ ମାଲାନାନାଲଙ୍କାରସ୍ସ [ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନସ୍ସ ନାନାଲଙ୍କାରସ୍ସ (କ।)]।

''ଯଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଇଧ ପାଣାତିପାତୀ ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ ମୁସାୱାଦୀ ପିସୁଣୱାଚୋ ଫରୁସୱାଚୋ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ, ତେନ ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ହତ୍ଥୀନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ଯଞ୍ଚ ଖୋ ସୋ ଦାତା ହୋତି ସମଣସ୍ସ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ୱା ଅନ୍ନଂ ପାନଂ ୱତ୍ଥଂ ଯାନଂ ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନଂ ସେଯ୍ୟାୱସଥପଦୀପେଯ୍ୟଂ, ତେନ ସୋ ତତ୍ଥ ଲାଭୀ ହୋତି ଅନ୍ନସ୍ସ ପାନସ୍ସ ମାଲାନାନାଲଙ୍କାରସ୍ସ।

''ଇଧ ପନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତୀ ହୋତି…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି। ସୋ ଦାତା ହୋତି ସମଣସ୍ସ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ୱା ଅନ୍ନଂ ପାନଂ ୱତ୍ଥଂ ଯାନଂ ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନଂ ସେଯ୍ୟାୱସଥପଦୀପେଯ୍ୟଂ। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅସ୍ସାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି…ପେ… ଗୁନ୍ନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି…ପେ… କୁକ୍କୁରାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି [''କୁକ୍କୁରାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତୀ''ତି ଅଯଂ ୱାରୋ କେସୁଚି ସୀହଳଅପୋତ୍ଥକେସୁ ନ ଦିସ୍ସତୀତି ଇଙ୍ଗଲିସପୋତ୍ଥକେ ଅଧୋଲିପି। ତଂ ଦସୱାରଗଣନାଯ ସମେତି]। ସୋ ତତ୍ଥ ଲାଭୀ ହୋତି ଅନ୍ନସ୍ସ ପାନସ୍ସ ମାଲାନାନାଲଙ୍କାରସ୍ସ।

''ଯଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଇଧ ପାଣାତିପାତୀ…ପେ। … ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ, ତେନ ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା କୁକ୍କୁରାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ଯଞ୍ଚ ଖୋ ସୋ ଦାତା ହୋତି ସମଣସ୍ସ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ୱା ଅନ୍ନଂ ପାନଂ ୱତ୍ଥଂ ଯାନଂ ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନଂ ସେଯ୍ୟାୱସଥପଦୀପେଯ୍ୟଂ, ତେନ ସୋ ତତ୍ଥ ଲାଭୀ ହୋତି ଅନ୍ନସ୍ସ ପାନସ୍ସ ମାଲାନାନାଲଙ୍କାରସ୍ସ।

''ଇଧ ପନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି। ସୋ ଦାତା ହୋତି ସମଣସ୍ସ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ୱା ଅନ୍ନଂ ପାନଂ ୱତ୍ଥଂ ଯାନଂ ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନଂ ସେଯ୍ୟାୱସଥପଦୀପେଯ୍ୟଂ। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ମନୁସ୍ସାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ସୋ

ତତ୍ଥ ଲାଭୀ ହୋତି ମାନୁସକାନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ କାମଗୁଣାନଂ।

‘‘ଯଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଇଧ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ, ତେନ ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ମନୁସ୍ସାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ଯଞ୍ଚ ଖୋ ସୋ ଦାତା ହୋତି ସମଣସ୍ସ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ୱା ଅନ୍ନଂ ପାନଂ ୱତ୍ଥଂ ଯାନଂ ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନଂ ସେଯ୍ୟାୱସଥପଦୀପେଯ୍ୟଂ, ତେନ ସୋ ତତ୍ଥ ଲାଭୀ ହୋତି ମାନୁସକାନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ କାମଗୁଣାନଂ।

‘‘ଇଧ ପନ, ବ୍ରାହ୍ମଣ , ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି। ସୋ ଦାତା ହୋତି ସମଣସ୍ସ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ୱା ଅନ୍ନଂ ପାନଂ ୱତ୍ଥଂ ଯାନଂ ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନଂ ସେଯ୍ୟାୱସଥପଦୀପେଯ୍ୟଂ। ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ସୋ ତତ୍ଥ ଲାଭୀ ହୋତି ଦିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ କାମଗୁଣାନଂ।

‘‘ଯଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଇଧ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ, ତେନ ସୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ଯଞ୍ଚ ଖୋ ସୋ ଦାତା ହୋତି ସମଣସ୍ସ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ୱା ଅନ୍ନଂ ପାନଂ ୱତ୍ଥଂ ଯାନଂ ମାଲାଗନ୍ଧୱିଲେପନଂ ସେଯ୍ୟାୱସଥପଦୀପେଯ୍ୟଂ, ତେନ ସୋ ତତ୍ଥ ଲାଭୀ ହୋତି ଦିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ କାମଗୁଣାନଂ। ଅପି ଚ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଦାଯକୋପି ଅନିପ୍ଫଲୋ’’ତି।

‘‘ଅଚ୍ଛରିଯଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅବ୍ଭୁତଂ, ଭୋ ଗୋତମ! ଯାୱଞ୍ଚିଦଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅଲମେୱ ଦାନାନି ଦାତୁଂ, ଅଲଂ ସଦ୍ଧାନି କାତୁଂ, ଯତ୍ର ହି ନାମ ଦାଯକୋପି ଅନିପ୍ଫଲୋ’’ତି। ‘‘ଏୱମେତଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ [ଏୱମେତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଏୱମେତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ (ସୀ। ସ୍ୟା।)], ଦାଯକୋପି ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅନିପ୍ଫଲୋ’’ତି।

‘‘ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ…ପେ… ଉପାସକଂ ମଂ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଧାରେତୁ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତଂ ସରଣଂ ଗତ’’ନ୍ତି। ଏକାଦସମଂ।

ଜାଣୁସ୍ସୋଣିୱଗ୍ଗୋ [ଯମକୱଗ୍ଗୋ (କ।)] ଦୁତିଯୋ।

(୧୮) ୩। ସାଧୁୱଗ୍ଗୋ

୧। ସାଧୁସୁତ୍ତଂ

୧୭୮।[ଅ। ନି। ୧୦।୧୩୪] ‘‘ସାଧୁଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେସେସ୍ସାମି ଅସାଧୁଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ; ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସାଧୁ? ପାଣାତିପାତୋ, ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୋ, ମୁସାୱାଦୋ, ପିସୁଣା ୱାଚା, ଫରୁସା ୱାଚା, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୋ, ଅଭିଜ୍ଝା, ବ୍ୟାପାଦୋ, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସାଧୁ।

‘‘କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାଧୁ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣୀ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣୀ, ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣୀ, ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣୀ, ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣୀ, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣୀ, ଅନଭିଜ୍ଝା, ଅବ୍ୟାପାଦୋ, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାଧୂ’’ତି। ପଠମଂ।

୨। ଅରିଯଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୧୭୯। ‘‘ଅରିଯଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେସେସ୍ସାମି ଅନରିଯଧମ୍ମଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନରିଯୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନରିଯୋ ଧମ୍ମୋ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। କୁସଲସୁତ୍ତଂ

୧୮୦। ‘‘କୁସଲଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେସେସ୍ସାମି ଅକୁସଲଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅକୁସଲଂ? ପାଣାତିପାତୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅକୁସଲଂ।

‘‘କତମଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, କୁସଲଂ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, କୁସଲ’’ନ୍ତି। ତତିଯଂ।

୪। ଅତ୍ଥସୁତ୍ତଂ

୧୮୧। ‘‘ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେସେସ୍ସାମି ଅନତ୍ଥଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନତ୍ଥୋ? ପାଣାତିପାତୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନତ୍ଥୋ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅତ୍ଥୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅତ୍ଥୋ’’ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୧୮୨। ‘‘ଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେସେସ୍ସାମି ଅଧମ୍ମଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଧମ୍ମୋ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମୋ’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଆସୱସୁତ୍ତଂ

୧୮୩। ‘‘ସାସଓଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ଅନାସଓଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାସୱୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାସୱୋ ଧମ୍ମୋ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନାସୱୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନାସୱୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ୱଜ୍ଜସୁତ୍ତଂ

୧୮୪। ‘‘ସାୱଜ୍ଜଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ଅନୱଜ୍ଜଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାୱଜ୍ଜୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାୱଜ୍ଜୋ ଧମ୍ମୋ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନୱଜ୍ଜୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନୱଜ୍ଜୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ତପନୀଯସୁତ୍ତଂ

୧୮୫। ‘‘ତପନୀଯଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ଅତପନୀଯଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତପନୀଯୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତପନୀଯୋ ଧମ୍ମୋ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅତପନୀଯୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅତପନୀଯୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ଆଚଯଗାମିସୁତ୍ତଂ

୧୮୬। ‘‘ଆଚଯଗାମିଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ଅପଚଯଗାମିଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆଚଯଗାମୀ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆଚଯଗାମୀ ଧମ୍ମୋ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପଚଯଗାମୀ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପଚଯଗାମୀ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯସୁତ୍ତଂ

୧୮୭। ‘‘ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ସୁଖୁଦ୍ରଯଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯୋ ଧମ୍ମୋ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁଖୁଦ୍ରଯୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁଖୁଦ୍ରଯୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ଦସମଂ।

୧୧। ୱିପାକସୁତ୍ତଂ

୧୮୮। ‘‘ଦୁକ୍ଖୱିପାକଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ସୁଖୱିପାକଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖୱିପାକୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୁକ୍ଖୱିପାକୋ ଧମ୍ମୋ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁଖୱିପାକୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁଖୱିପାକୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ଏକାଦସମଂ।

ସାଧୁୱଗ୍ଗୋ ତତିୟୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୧୯) ୪। ଅରିୟମଗ୍ଗୱଗ୍ଗୋ

୧। ଅରିୟମଗ୍ଗସୁତ୍ତଂ

୧୮୯। ''ଅରିୟମଗ୍ଗଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେସେସ୍ସାମି ଅନରିୟମଗ୍ଗଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନରିୟୋ ମଗ୍ଗୋ? ପାଣାତିପାତୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନରିୟୋ ମଗ୍ଗୋ।

''କତମୋ ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟୋ ମଗ୍ଗୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିୟୋ ମଗ୍ଗୋ''ତି। ପଠମଂ।

୨। କଣ୍ହମଗ୍ଗସୁତ୍ତଂ

୧୯୦। ''କଣ୍ହମଗ୍ଗଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେସେସ୍ସାମି ସୁକ୍କମଗ୍ଗଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, କଣ୍ହୋ ମଗ୍ଗୋ? ପାଣାତିପାତୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, କଣ୍ହୋ ମଗ୍ଗୋ।

''କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁକ୍କୋ ମଗ୍ଗୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସୁକ୍କୋ ମଗ୍ଗୋ''ତି। ଦୁତିୟଂ।

୩। ସଦ୍ଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୧୯୧। ''ସଦ୍ଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେସେସ୍ସାମି ଅସଦ୍ଧମ୍ମଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସଦ୍ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସଦ୍ଧମ୍ମୋ।

''କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଦ୍ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଦ୍ଧମ୍ମୋ''ତି। ତତିୟଂ।

୪। ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୧୯୨। ''ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦେସେସ୍ସାମି ଅସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମୋ।

''କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମୋ''ତି। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୧୯୩। ''ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ନ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ନ ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ।

''କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପ୍ପାଦେତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ''ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଆସେୱିତବ୍ବଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୧୯୪। ''ଆସେୱିତବ୍ବଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ନାସେୱିତବ୍ବଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ନାସେୱିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖୱେ, ନାସେୱିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖବେ, ଆସେୱିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖବେ, ଆସେୱିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ଭାୱେତବ୍ବଧମ୍ମସୁତ୍ତଂ

୧୯୫। ‘‘ଭାୱେତବ୍ବଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ନ ଭାୱେତବ୍ବଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖବେ, ନ ଭାୱେତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତୋ …ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖବେ, ନ ଭାୱେତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖବେ, ଭାୱେତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖବେ, ଭାୱେତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ସତ୍ତମଂ।

୮। ବହୁଲୀକାତବ୍ବସୁତ୍ତଂ

୧୯୬। ‘‘ବହୁଲୀକାତବ୍ବଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ନ ବହୁଲୀକାତବ୍ବଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖବେ, ନ ବହୁଲୀକାତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖବେ, ନ ବହୁଲୀକାତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖବେ, ବହୁଲୀକାତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖବେ, ବହୁଲୀକାତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ଅନୁସ୍ସରିତବ୍ବସୁତ୍ତଂ

୧୯୭। ‘‘ଅନୁସ୍ସରିତବ୍ବଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ନାନୁସ୍ସରିତବ୍ବଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖବେ, ନାନୁସ୍ସରିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖବେ, ନାନୁସ୍ସରିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖବେ, ଅନୁସ୍ସରିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖବେ, ଅନୁସ୍ସରିତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବସୁତ୍ତଂ

୧୯୮। ‘‘ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବଞ୍ଚ ୱୋ, ଭିକ୍ଖବେ, ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବଞ୍ଚ। ତଂ ସୁଣାଥ…ପେ… କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖବେ, ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖବେ, ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ।

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖବେ, ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଭିକ୍ଖବେ, ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋ’’ତି। ଦସମଂ।

ଅରିଯମଗ୍ଗୱଗ୍ଗୋ ଚତୁତ୍ଥୋ।

(୨୦) ୫। ଅପରପୁଗ୍ଗଲୱଗ୍ଗୋ

ନସେୱିତବ୍ବାଦିସୁତ୍ତାନି

୧୯୯। ‘‘ଦସହି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ନ ସେୱିତବ୍ବୋ। କତମେହି ଦସହି? ପାଣାତିପାତୀ ହୋତି, ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ ହୋତି, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ ହୋତି, ମୁସାୱାଦୀ ହୋତି, ପିସୁଣୱାଚୋ ହୋତି, ଫରୁସୱାଚୋ ହୋତି, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ହୋତି, ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି, ବ୍ଯାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ନ ସେୱିତବ୍ବୋ।

‘‘ଦସହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସେୱିତବ୍ବୋ। କତମେହି ଦସହି? ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି, ଅବ୍ଯାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସେୱିତବ୍ବୋ’’।

୨୦୦-୨୦୯। ‘‘ଦସହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ନ ଭଜିତବ୍ବୋ…ପେ… ଭଜିତବ୍ବୋ… ନ ପଯିରୁପାସିତବ୍ବୋ… ପଯିରୁପାସିତବ୍ବୋ… ନ ପୁଜ୍ଜୋ ହୋତି… ପୁଜ୍ଜୋ ହୋତି… ନ ପାସଂସୋ ହୋତି… ପାସଂସୋ ହୋତି… ଅଗାରୱୋ ହୋତି… ଗାରୱୋ ହୋତି… ଅପ୍ପତିସ୍ସୋ ହୋତି… ସପ୍ପତିସ୍ସୋ ହୋତି… ନ ଆରାଧକୋ ହୋତି… ଆରାଧକୋ ହୋତି… ନ ୱିସୁଜ୍ଝତି… ୱିସୁଜ୍ଝତି… ମାନଂ ନାଧିଭୋତି [ନାଭିଭୋତି (ସୀ।) ଅ। ନି। ୧୦।୧୫୬-୧୬୬] … ମାନଂ ଅଧିଭୋତି… ପଞ୍ଞାଯ ନ ୱଡ୍ଢତି… ପଞ୍ଞାଯ ୱଡ୍ଢତି…ପେ…।

୨୧୦। ‘‘ଦସହି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ବହୁଂ ଅପୁଞ୍ଞଂ ପସୱତି… ବହୁଂ ପୁଞ୍ଞଂ ପସୱତି। କତମେହି ଦସହି? ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି , କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି , ଅବ୍ଯାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ବହୁଂ ପୁଞ୍ଞଂ ପସୱତୀ’’ତି।

ଅପରପୁଗ୍ଗଲୱଗ୍ଗୋ ପଞ୍ଚମୋ।

ଚତୁତ୍ଥପଣ୍ଣାସକଂ ସମତ୍ତଂ।

(୨୧) ୧। କରଜକାଯଓଗ୍ଗୋ

୧। ପଠମନିରଯସଗ୍ଗସୁତ୍ତଂ

୨୧୧। ‘‘ଦସହି , ଭିକ୍ଖଓେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏଓଂ ନିରଯେ। କତମେହି ଦସହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତୀ ହୋତି ଲୁଦ୍ଦୋ ଲୋହିତପାଣି ହତପହତେ ନିଓିଟ୍ଠୋ ଅଦଯାପନ୍ନୋ ସବ୍ବପାଣଭୂତେସୁ [ନତ୍ଥେତ୍ଥ ପାଠଭେଦୋ]।

‘‘ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ ହୋତି। ଯଂ ତଂ ପରସ୍ସ ପରଓିତ୍ତୂପକରଣଂ ଗାମଗତଂ ଓା ଅରଞ୍ଞଗତଂ ଓା, ତଂ ଅଦିନ୍ନଂ ଥେଯ୍ୟସଙ୍ଖାତଂ ଆଦାତା ହୋତି।

‘‘କାମେସୁ ମିଚ୍ଛାଚାରୀ ହୋତି। ଯା ତା ମାତୁରକ୍ଖିତା ପିତୁରକ୍ଖିତା ମାତାପିତୁରକ୍ଖିତା ଭାତୁରକ୍ଖିତା ଭଗିନିରକ୍ଖିତା ଞାତିରକ୍ଖିତା ଗୋତ୍ତରକ୍ଖିତା ଧମ୍ମରକ୍ଖିତା ସସାମିକା ସପରିଦଣ୍ଡା ଅନ୍ତମସୋ ମାଲାଗୁଳପରିକ୍ଖିତ୍ତାପି, ତଥାରୂପାସୁ ଚାରିତ୍ତଂ ଆପଜ୍ଜିତା ହୋତି।

‘‘ମୁସାଓାଦୀ ହୋତି। ସଭଗ୍ଗତୋ ଓା ପରିସଗ୍ଗତୋ ଓା ଞାତିମଜ୍ଝଗତୋ ଓା ପୂଗମଜ୍ଝଗତୋ ଓା ରାଜକୁଲମଜ୍ଝଗତୋ ଓା ଅଭିନୀତୋ ସକ୍ଖିପୁଟ୍ଠୋ – ‘ଏହମ୍ଭୋ ପୁରିସ, ଯଂ ଜାନାସି ତଂ ଓଦେହୀ’ତି, ସୋ ଅଜାନଂ ଓା ଆହ ‘ଜାନାମୀ’ତି, ଜାନଂ ଓା ଆହ ‘ନ ଜାନାମୀ’ତି, ଅପସ୍ସଂ ଓା ଆହ ‘ପସ୍ସାମୀ’ତି, ପସ୍ସଂ ଓା ଆହ ‘ନ ପସ୍ସାମୀ’ତି। ଇତି ଅତ୍ତହେତୁ ଓା ପରହେତୁ ଓା ଆମିସକିଞ୍ଚିକ୍ଖହେତୁ ଓା ସମ୍ପଜାନମୁସା ଭାସିତା ହୋତି।

‘‘ପିସୁଣଓାଚୋ ହୋତି – ଇତୋ ସୁତ୍ୱା ଅମୁତ୍ର ଅକ୍ଖାତା ଇମେସଂ ଭେଦାଯ, ଅମୁତ୍ର ଓା ସୁତ୍ୱା ଇମେସଂ ଅକ୍ଖାତା ଅମୂସଂ ଭେଦାଯ। ଇତି ସମଗ୍ଗାନଂ ଓା ଭେତ୍ତା ଭିନ୍ନାନଂ ଓା ଅନୁପ୍ପଦାତା ଓଗ୍ଗାରାମୋ ଓଗ୍ଗରତୋ ଓଗ୍ଗନନ୍ଦୀ, ଓଗ୍ଗକରଣିଂ ଓାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

‘‘ଫରୁସଓାଚୋ ହୋତି – ଯା ସା ଓାଚା ଅଣ୍ଡକା କକ୍କସା ପରକଟୁକା ପରାଭିସଜ୍ଜନୀ କୋଧସାମନ୍ତା ଅସମାଧିସଂଓତ୍ତନିକା, ତଥାରୂପିଂ ଓାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

‘‘ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ହୋତି ଅକାଲଓାଦୀ ଅଭୂତଓାଦୀ ଅନତ୍ଥଓାଦୀ ଅଧମ୍ମଓାଦୀ ଅଓିନଯଓାଦୀ, ଅନିଧାନଓତିଂ ଓାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି ଅକାଲେନ ଅନପଦେସଂ ଅପରିଯନ୍ତଓତିଂ ଅନତ୍ଥସଂହିତଂ।

‘‘ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି। ଯଂ ତଂ ପରସ୍ସ ପରଓିତ୍ତୂପକରଣଂ ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାତା ହୋତି – ‘ଅହୋ ଓତ ଯଂ ପରସ୍ସ ତଂ ମମ ଅସ୍ସା’ତି।

‘‘ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି ପଦୁଟ୍ଠମନସଙ୍କପ୍ପୋ – ‘ଇମେ ସତ୍ତା ହଞ୍ଞନ୍ତୁ ଓା ବଜ୍ଝନ୍ତୁ ଓା ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜନ୍ତୁ ଓା ଓିନସ୍ସନ୍ତୁ ଓା ମା ଓା ଅହେସୁ’ନ୍ତି।

‘‘ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି ଓିପରୀତଦସ୍ସନୋ – ‘ନତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ, ନତ୍ଥି ଯିଟ୍ଠଂ, ନତ୍ଥି ହୁତଂ, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ଓିପାକୋ, ନତ୍ଥି ଅଯଂ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ମାତା, ନତ୍ଥି ପିତା, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ଲୋକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସମ୍ମଗ୍ଗତା ସମ୍ମାପଟିପନ୍ନା ଯେ ଇମଞ୍ଚ ଲୋକଂ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପଓେଦେନ୍ତୀ’ତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏଓଂ ନିରଯେ।

‘‘ଦସହି, ଭିକ୍ଖଓେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏଓଂ ସଗ୍ଗେ। କତମେହି ଦସହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖଓେ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତଂ ପହାଯ ପାଣାତିପାତା ପଟିଓିରତୋ ହୋତି ନିହିତଦଣ୍ଡୋ ନିହିତସତ୍ଥୋ ଲଜ୍ଜୀ ଦଯାପନ୍ନୋ, ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ ଓିହରତି।

‘‘ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ ପହାଯ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିଓିରତୋ ହୋତି। ଯଂ ତଂ ପରସ୍ସ ପରଓିତ୍ତୂପକରଣଂ ଗାମଗତଂ ଓା ଅରଞ୍ଞଗତଂ ଓା, ନ ତଂ ଅଦିନ୍ନଂ ଥେଯ୍ୟସଙ୍ଖାତଂ ଆଦାତା ହୋତି।

‘‘କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରଂ ପହାଯ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିଓିରତୋ ହୋତି। ଯା ତା ମାତୁରକ୍ଖିତା…ପେ… ଅନ୍ତମସୋ ମାଲାଗୁଳପରିକ୍ଖିତ୍ତାପି, ତଥାରୂପାସୁ ନ ଚାରିତ୍ତଂ ଆପଜ୍ଜିତା ହୋତି।

''ମୁସାୱାଦଂ ପହାଯ ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି। ସଭଗ୍ଗତୋ ୱା ପରିସଗ୍ଗତୋ ୱା ଞାତିମଜ୍ଝଗତୋ ୱା ପୂଗମଜ୍ଝଗତୋ ୱା ରାଜକୁଲମଜ୍ଝଗତୋ ୱା ଅଭିନୀତୋ ସକ୍ଖିପୁଟ୍ଠୋ – 'ଏହମ୍ଭୋ ପୁରିସ, ଯଂ ଜାନାସି ତଂ ୱଦେହୀ'ତି, ସୋ ଅଜାନଂ ୱା ଆହ 'ନ ଜାନାମୀ'ତି, ଜାନଂ ୱା ଆହ 'ଜାନାମୀ'ତି, ଅପସ୍ସଂ ୱା ଆହ 'ନ ପସ୍ସାମୀ'ତି, ପସ୍ସଂ ୱା ଆହ 'ପସ୍ସାମୀ'ତି। ଇତି ଅତ୍ତହେତୁ ୱା ପରହେତୁ ୱା ଆମିସକିଞ୍ଚିକ୍ଖହେତୁ ୱା ନ ସମ୍ପଜାନମୁସା ଭାସିତା ହୋତି।

''ପିସୁଣୱାଚଂ ପହାଯ ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି – ନ ଇତୋ ସୁତ୍ୱା ଅମୁତ୍ର ଅକ୍ଖାତା ଇମେସଂ ଭେଦାଯ, ଅମୁତ୍ର ୱା ସୁତ୍ୱା ଇମେସଂ ଅକ୍ଖାତା ଅମୂସଂ ଭେଦାଯ। ଇତି ଭିନ୍ନାନଂ ୱା ସନ୍ଧାତା ସହିତାନଂ ୱା ଅନୁପ୍ପଦାତା ସମଗ୍ଗାରାମୋ ସମଗ୍ଗରତୋ ସମଗ୍ଗନନ୍ଦୀ, ସମଗ୍ଗକରଣିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

''ଫରୁସୱାଚଂ ପହାଯ ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି। ଯା ସା ୱାଚା ନେଲା କଣ୍ଣସୁଖା ପେମନୀଯା ହଦଯଙ୍ଗମା ପୋରୀ ବହୁଜନକନ୍ତା ବହୁଜନମନାପା, ତଥାରୂପିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

''ସମ୍ଫପ୍ପଲାପଂ ପହାଯ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି କାଲୱାଦୀ ଭୂତୱାଦୀ, ଅତ୍ଥୱାଦୀ ଧମ୍ମୱାଦୀ ୱିନଯୱାଦୀ, ନିଧାନୱତିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି କାଲେନ ସାପଦେସଂ ପରିଯନ୍ତୱତିଂ ଅତ୍ଥସଂହିତଂ।

''ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି । ଯଂ ତଂ ପରସ୍ସ ପରୱିତ୍ତୂପକରଣଂ ତଂ ଅନଭିଜ୍ଝାତା ହୋତି – 'ଅହୋ ୱତ ଯଂ ପରସ୍ସ ତଂ ମମ ଅସ୍ସା'ତି।

''ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି ଅପ୍ପଦୁଟ୍ଠମନସଙ୍କପ୍ପୋ – 'ଇମେ ସତ୍ତା ଅୱେରା ହୋନ୍ତୁ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଝା ଅନୀଘା, ସୁଖୀ ଅତ୍ତାନଂ ପରିହରନ୍ତୂ'ତି।

''ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି ଅୱିପରୀତଦସ୍ସନୋ – 'ଅତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ, ଅତ୍ଥି ଯିଟ୍ଠଂ, ଅତ୍ଥି ହୁତଂ, ଅତ୍ଥି ସୁକଟଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ, ଅତ୍ଥି ଅଯଂ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ମାତା, ଅତ୍ଥି ପିତା, ଅତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ଅତ୍ଥି ଲୋକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସମ୍ମଗ୍ଗତା ସମ୍ମାପଟିପନ୍ନା ଯେ ଇମଞ୍ଚ ଲୋକଂ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେନ୍ତୀ'ତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ସଗ୍ଗେ''ତି। ପଠମଂ।

୨। ଦୁତିଯନିରଯସଗ୍ଗସୁତ୍ତଂ

୨୧୨। ''ଦସହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ନିରଯେ। କତମେହି ଦସହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତୀ ହୋତି ଲୁଦ୍ଦୋ ଲୋହିତପାଣି ହତପହତେ ନିୱିଟ୍ଠୋ ଅଦଯାପନ୍ନୋ ସବ୍ବପାଣଭୂତେସୁ।

''ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ ହୋତି... କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ ହୋତି... ମୁସାୱାଦୀ ହୋତି... ପିସୁଣୱାଚୋ ହୋତି... ଫରୁସୱାଚୋ ହୋତି ... ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ହୋତି... ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି... ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି... ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି ୱିପରୀତଦସ୍ସନୋ – 'ନତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ...ପେ... ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେନ୍ତୀ'ତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ନିରଯେ।

''ଦସହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ସଗ୍ଗେ। କତମେହି ଦସହି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତଂ ପହାଯ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି ନିହିତଦଣ୍ଡୋ ନିହିତସତ୍ଥୋ ଲଜ୍ଜୀ ଦଯାପନ୍ନୋ, ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ ୱିହରତି।

''ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ ପହାଯ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି... କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରଂ ପହାଯ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି... ମୁସାୱାଦଂ ପହାଯ ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି... ପିସୁଣଂ ୱାଚଂ ପହାଯ ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି... ଫରୁସଂ ୱାଚଂ ପହାଯ ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି... ସମ୍ଫପ୍ପଲାପଂ ପହାଯ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି... ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି... ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି... ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି ଅୱିପରୀତଦସ୍ସନୋ – 'ଅତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ...ପେ... ଯେ ଇମଞ୍ଚ ଲୋକଂ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେନ୍ତୀ'ତି। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ସଗ୍ଗେ''ତି। ଦୁତିଯଂ।

୩। ମାତୁଗାମସୁତ୍ତଂ

୨୧୩। ‘‘ଦସହି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମାତୁଗାମୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ନିରଯେ। କତମେହି ଦସହି? ପାଣାତିପାତୀ ହୋତି… ପେ… ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ ହୋତି… କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ ହୋତି… ମୁସାୱାଦୀ ହୋତି… ପିସୁଣୱାଚୋ ହୋତି… ଫରୁସୱାଚୋ ହୋତି… ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ହୋତି… ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି… ବ୍ଯାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି…। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମାତୁଗାମୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ନିରଯେ।

‘‘ଦସହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମାତୁଗାମୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ସଗ୍ଗେ। କତମେହି ଦସହି? ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି… ପେ… ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି… କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି… ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି… ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି… ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି… ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି… ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି… ଅବ୍ଯାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି… ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମାତୁଗାମୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ସଗ୍ଗେ’’ତି। ତତିଯଂ।

୪। ଉପାସିକାସୁତ୍ତଂ

୨୧୪। ‘‘ଦସହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତା ଉପାସିକା ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତା ଏୱଂ ନିରଯେ। କତମେହି ଦସହି? ପାଣାତିପାତିନୀ ହୋତି… ପେ… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକା ହୋତି…। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତା ଉପାସିକା ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତା ଏୱଂ ନିରଯେ।

‘‘ଦସହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତା ଉପାସିକା ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତା ଏୱଂ ସଗ୍ଗେ। କତମେହି ଦସହି? ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତା ହୋତି…ପେ… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକା ହୋତି…। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତା ଉପାସିକା ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତା ଏୱଂ ସଗ୍ଗେ’’। ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ୱିସାରଦସୁତ୍ତଂ

୨୧୫। ‘‘ଦସହି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତା ଉପାସିକା ଅୱିସାରଦା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତି। କତମେହି ଦସହି? ପାଣାତିପାତିନୀ ହୋତି… ଅଦିନ୍ନାଦାଯିନୀ ହୋତି… କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରିନୀ ହୋତି… ମୁସାୱାଦିନୀ ହୋତି… ପିସୁଣାୱାଚା ହୋତି… ଫରୁସୱାଚା ହୋତି… ସମ୍ଫପ୍ପଲାପିନୀ ହୋତି… ଅଭିଜ୍ଝାଲୁନୀ ହୋତି… ବ୍ଯାପନ୍ନଚିତ୍ତା ହୋତି… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକା ହୋତି…। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତା ଉପାସିକା ଅୱିସାରଦା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତି।

‘‘ଦସହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତା ଉପାସିକା ୱିସାରଦା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତି। କତମେହି ଦସହି? ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତା ହୋତି… ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତା ହୋତି… କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତା ହୋତି… ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତା ହୋତି… ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତା ହୋତି… ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତା ହୋତି… ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତା ହୋତି… ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁନୀ ହୋତି… ଅବ୍ଯାପନ୍ନଚିତ୍ତା ହୋତି… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକା ହୋତି…। ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତା ଉପାସିକା ୱିସାରଦା ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସତୀ’’ତି। ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ସଂସପ୍ପନୀଯସୁତ୍ତଂ

୨୧୬। ‘‘ସଂସପ୍ପନୀଯପରିଯାଯଂ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମପରିଯାଯଂ ଦେସେସ୍ସାମି। ତଂ ସୁଣାଥ, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋଥ; ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭନ୍ତେ’’ତି ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସୁଂ। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘କତମୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଂସପ୍ପନୀଯପରିଯାଯୋ ଧମ୍ମପରିଯାଯୋ? କମ୍ମସ୍ସକା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା କମ୍ମଦାଯାଦା କମ୍ମଯୋନୀ କମ୍ମବନ୍ଧୂ କମ୍ମପଟିସରଣା, ଯଂ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତି – କଲ୍ଯାଣଂ ୱା ପାପକଂ ୱା – ତସ୍ସ ଦାଯାଦା ଭୱନ୍ତି।

‘‘ଇଧ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତୀ ହୋତି ଲୁଦ୍ଦୋ ଲୋହିତପାଣି ହତପହତେ ନିୱିଟ୍ଠୋ, ଅଦଯାପନ୍ନୋ ସବ୍ବପାଣଭୂତେସୁ। ସୋ ସଂସପ୍ପତି କାଯେନ, ସଂସପ୍ପତି ୱାଚାଯ, ସଂସପ୍ପତି ମନସା। ତସ୍ସ ଜିମ୍ହଂ କାଯକମ୍ମଂ ହୋତି, ଜିମ୍ହଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଜିମ୍ହଂ ମନୋକମ୍ମଂ, ଜିମ୍ହା ଗତି, ଜିମ୍ହୂପପତ୍ତି।

‘‘ଜିମ୍ହଗତିକସ୍ସ ଖୋ ପନାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜିମ୍ହୂପପତ୍ତିକସ୍ସ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଗତୀନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଗତିଂ ୱଦାମି – ଯେ ୱା ଏକନ୍ତଦୁକ୍ଖା ନିରଯା ଯା ୱା

ସଂସପ୍ପଜାତିକା ତିରଚ୍ଛାନଯୋନି। କତମା ଚ ସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଂସପ୍ପଜାତିକା ତିରଚ୍ଛାନଯୋନି? ଅହି ୱିଚ୍ଛିକା ସତପଦୀ ନକୁଲା ବିଳାରା ମୂସିକା ଉଲୂକା, ଯେ ୱା ପନଞ୍ଞେପି କେଚି ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିକା ସତ୍ତା ମନୁସ୍ସେ ଦିସ୍ୱା ସଂସପ୍ପନ୍ତି। ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭୂତା ଭୂତସ୍ସ ଉପପତ୍ତି ହୋତି। ଯଂ କରୋତି ତେନ ଉପପଜ୍ଜତି। ଉପପନ୍ନମେନଂ ଫସ୍ସା ଫୁସନ୍ତି। ଏୱମହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, 'କମ୍ମଦାଯାଦା ସତ୍ତା'ତି ୱଦାମି।

''ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ ହୋତି…ପେ… କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ ହୋତି… ମୁସାୱାଦୀ ହୋତି… ପିସୁଣୱାଚୋ ହୋତି… ଫରୁସୱାଚୋ ହୋତି… ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ହୋତି… ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି… ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି… ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି ୱିପରୀତଦସ୍ସନୋ – 'ନତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ…ପେ… ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେନ୍ତୀ'ତି। ସୋ ସଂସପ୍ପତି କାଯେନ, ସଂସପ୍ପତି ୱାଚାଯ, ସଂସପ୍ପତି ମନସା। ତସ୍ସ ଜିମ୍ହଂ କାଯକମ୍ମଂ ହୋତି, ଜିମ୍ହଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଜିମ୍ହଂ ମନୋକମ୍ମଂ, ଜିମ୍ହା ଗତି, ଜିମ୍ହୁପପତ୍ତି ।

''ଜିମ୍ହଗତିକସ୍ସ ଖୋ ପନାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଜିମ୍ହୁପପତ୍ତିକସ୍ସ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଗତୀନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଗତିଂ ୱଦାମି – ଯେ ୱା ଏକନ୍ତଦୁକ୍ଖା ନିରଯା ଯା ୱା ସଂସପ୍ପଜାତିକା ତିରଚ୍ଛାନଯୋନି। କତମା ଚ ସା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଂସପ୍ପଜାତିକା ତିରଚ୍ଛାନଯୋନି ? ଅହି ୱିଚ୍ଛିକା ସତପଦୀ ନକୁଲା ବିଳାରା ମୂସିକା ଉଲୂକା, ଯେ ୱା ପନଞ୍ଞେପି କେଚି ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିକା ସତ୍ତା ମନୁସ୍ସେ ଦିସ୍ୱା ସଂସପ୍ପନ୍ତି। ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭୂତା ଭୂତସ୍ସ ଉପପତ୍ତି ହୋତି, ଯଂ କରୋତି ତେନ ଉପପଜ୍ଜତି। ଉପପନ୍ନମେନଂ ଫସ୍ସା ଫୁସନ୍ତି। ଏୱମହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, 'କମ୍ମଦାଯାଦା ସତ୍ତା'ତି ୱଦାମି। କମ୍ମସ୍ସକା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା କମ୍ମଦାଯାଦା କମ୍ମଯୋନୀ କମ୍ମବନ୍ଧୂ କମ୍ମପଟିସରଣା, ଯଂ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତି – କଲ୍ୟାଣଂ ୱା ପାପକଂ ୱା – ତସ୍ସ ଦାଯାଦା ଭୱନ୍ତି।

''ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତଂ ପହାଯ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି ନିହିତଦଣ୍ଡୋ ନିହିତସତ୍ଥୋ, ଲଜ୍ଜୀ ଦଯାପନ୍ନୋ ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ ୱିହରତି। ସୋ ନ ସଂସପ୍ପତି କାଯେନ, ନ ସଂସପ୍ପତି ୱାଚାଯ, ନ ସଂସପ୍ପତି ମନସା। ତସ୍ସ ଉଜୁ କାଯକମ୍ମଂ ହୋତି, ଉଜୁ ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଉଜୁ ମନୋକମ୍ମଂ, ଉଜୁ ଗତି, ଉଜୁପପତ୍ତି।

''ଉଜୁଗତିକସ୍ସ ଖୋ ପନାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉଜୁପପତ୍ତିକସ୍ସ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଗତୀନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଗତିଂ ୱଦାମି – ଯେ ୱା ଏକନ୍ତସୁଖା ସଗ୍ଗା ଯାନି ୱା ପନ ତାନି ଉଚ୍ଚାକୁଲାନି ଖତ୍ତିଯମହାସାଲକୁଲାନି ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲକୁଲାନି ୱା ଗହପତିମହାସାଲକୁଲାନି ୱା ଅଡ୍ଢାନି ମହଦ୍ଧନାନି ମହାଭୋଗାନି ପହୂତଜାତରୂପରଜତାନି ପହୂତୱିତ୍ତୂପକରଣାନି ପହୂତଧନଧଞ୍ଞାନି। ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭୂତା ଭୂତସ୍ସ ଉପପତ୍ତି ହୋତି। ଯଂ କରୋତି ତେନ ଉପପଜ୍ଜତି। ଉପପନ୍ନମେନଂ ଫସ୍ସା ଫୁସନ୍ତି। ଏୱମହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, 'କମ୍ମଦାଯାଦା ସତ୍ତା'ତି ୱଦାମି।

''ଇଧ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ ପହାଯ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି…ପେ… କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି… ମୁସାୱାଦଂ ପହାଯ ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି… ପିସୁଣଂ ୱାଚଂ ପହାଯ ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି… ଫରୁସଂ ୱାଚଂ ପହାଯ ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି… ସମ୍ଫପ୍ପଲାପଂ ପହାଯ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି… ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି… ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି… ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି ଅୱିପରୀତଦସ୍ସନୋ – 'ଅତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ…ପେ… ଯେ ଇମଞ୍ଚ ଲୋକଂ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେନ୍ତୀ'ତି। ସୋ ନ ସଂସପ୍ପତି କାଯେନ, ନ ସଂସପ୍ପତି ୱାଚାଯ, ନ ସଂସପ୍ପତି ମନସା। ତସ୍ସ ଉଜୁ କାଯକମ୍ମଂ ହୋତି, ଉଜୁ ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଉଜୁ ମନୋକମ୍ମଂ, ଉଜୁ ଗତି, ଉଜୁପପତ୍ତି।

''ଉଜୁଗତିକସ୍ସ ଖୋ ପନ ଅହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉଜୁପପତ୍ତିକସ୍ସ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଗତୀନଂ ଅଞ୍ଞତରଂ ଗତିଂ ୱଦାମି – ଯେ ୱା ଏକନ୍ତସୁଖା ସଗ୍ଗା ଯାନି ୱା ପନ ତାନି ଉଚ୍ଚାକୁଲାନି ଖତ୍ତିଯମହାସାଲକୁଲାନି ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲକୁଲାନି ୱା ଗହପତିମହାସାଲକୁଲାନି ୱା ଅଡ୍ଢାନି ମହଦ୍ଧନାନି ମହାଭୋଗାନି ପହୂତଜାତରୂପରଜତାନି ପହୂତୱିତ୍ତୂପକରଣାନି ପହୂତଧନଧଞ୍ଞାନି। ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭୂତା ଭୂତସ୍ସ ଉପପତ୍ତି ହୋତି। ଯଂ କରୋତି ତେନ ଉପପଜ୍ଜତି। ଉପପନ୍ନମେନଂ ଫସ୍ସା ଫୁସନ୍ତି। ଏୱମହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, 'କମ୍ମଦାଯାଦା ସତ୍ତା'ତି ୱଦାମି।

''କମ୍ମସ୍ସକା , ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା କମ୍ମଦାଯାଦା କମ୍ମଯୋନୀ କମ୍ମବନ୍ଧୂ କମ୍ମପଟିସରଣା, ଯଂ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତି – କଲ୍ୟାଣଂ ୱା ପାପକଂ ୱା – ତସ୍ସ ଦାଯାଦା ଭୱନ୍ତି। ଅଯଂ ଖୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଂସପ୍ପନୀଯପରିଯାଯୋ ଧମ୍ମପରିଯାଯୋ''ତି। ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ପଠମସଞ୍ଚେତନିକସୁତ୍ତଂ

୨୧୭। ''ନାହଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ସଞ୍ଚେତନିକାନଂ କମ୍ମାନଂ କତାନଂ ଉପଚିତାନଂ ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦିତ୍ୱା [ଅପ୍ପଟିସଂୱିଦିତ୍ୱା (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ବ୍ୟନ୍ତୀଭାୱଂ ୱଦାମି। ତଞ୍ଚ ଖୋ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଉପପଜ୍ଜେ ୱା [ଉପପଜ୍ଜଂ ୱା (କ।) ଅ। ନି। ୬।୬୩ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ, ଉପପଜ୍ଜ ୱା (ମ। ନି। ୩।୩୦୩)] ଅପରେ ୱା

ପରିଯାଯୋ। ନ ତ୍ୱେୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଞ୍ଚେତନିକାନଂ କମ୍ମାନଂ କତାନଂ ଉପଚିତାନଂ ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦିତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକିରିଯଂ ୱଦାମି।

''ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧା କାଯକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା [ଅକୁସଲଂ ସଞ୍ଚେତନିକଂ ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯଂ ଦୁକ୍ଖୱିପାକଂ (କ।)] ହୋତି; ଚତୁବ୍ବିଧା ୱଚୀକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ହୋତି; ତିୱିଧା ମନୋକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧା କାଯକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତୀ ହୋତି ଲୁଦ୍ଦୋ ଲୋହିତପାଣି ହତପହତେ ନିୱିଟ୍ଠୋ ଅଦଯାପନ୍ନୋ ସବ୍ବପାଣଭୂତେସୁ।

''ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ ହୋତି। ଯଂ ତଂ ପରସ୍ସ ପରୱିତ୍ତୂପକରଣଂ ଗାମଗତଂ ୱା ଅରଞ୍ଞଗତଂ ୱା, ତଂ ଅଦିନ୍ନଂ ଥେଯ୍ୟସଙ୍ଖାତଂ ଆଦାତା ହୋତି।

''କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ ହୋତି। ଯା ତା ମାତୁରକ୍ଖିତା…ପେ… ଅନ୍ତମସୋ ମାଲାଗୁଣପରିକ୍ଖିତ୍ତାପି , ତଥାରୂପାସୁ ଚାରିତ୍ତଂ ଆପଜ୍ଜିତା ହୋତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧା କାଯକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁବ୍ବିଧା ୱଚୀକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ହୋତି? ଇଧ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ମୁସାୱାଦୀ ହୋତି। ସଭଗ୍ଗତୋ ୱା ପରିସଗ୍ଗତୋ ୱା ଞାତିମଜ୍ଝଗତୋ ୱା ପୂଗମଜ୍ଝଗତୋ ୱା ରାଜକୁଲମଜ୍ଝଗତୋ ୱା ଅଭିନୀତୋ ସକ୍ଖିପୁଟ୍ଠୋ 'ଏହମ୍ଭୋ ପୁରିସ, ଯଂ ଜାନାସି ତଂ ୱଦେହୀ'ତି, ସୋ ଅଜାନଂ ୱା ଆହ 'ଜାନାମୀ'ତି, ଜାନଂ ୱା ଆହ 'ନ ଜାନାମୀ'ତି, ଅପସ୍ସଂ ୱା ଆହ 'ପସ୍ସାମୀ'ତି, ପସ୍ସଂ ୱା ଆହ 'ନ ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଇତି ଅତ୍ତହେତୁ ୱା ପରହେତୁ ୱା ଆମିସକିଞ୍ଚିକ୍ଖହେତୁ ୱା ସମ୍ପଜାନମୁସା ଭାସିତା ହୋତି।

''ପିସୁଣୱାଚୋ ହୋତି। ଇତୋ ସୁତ୍ୱା ଅମୁତ୍ର ଅକ୍ଖାତା ଇମେସଂ ଭେଦାଯ, ଅମୁତ୍ର ୱା ସୁତ୍ୱା ଇମେସଂ ଅକ୍ଖାତା ଅମୂସଂ ଭେଦାଯ। ଇତି ସମଗ୍ଗାନଂ ୱା ଭେତ୍ତା ଭିନ୍ନାନଂ ୱା ଅନୁପ୍ପଦାତା ୱଗ୍ଗାରାମୋ ୱଗ୍ଗରତୋ ୱଗ୍ଗନନ୍ଦୀ, ୱଗ୍ଗକରଣିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

''ଫରୁସୱାଚୋ ହୋତି। ଯା ସା ୱାଚା ଅଣ୍ଡକା କକ୍କସା ପରକଟୁକା ପରାଭିସଜ୍ଜନୀ କୋଧସାମନ୍ତା। ଅସମାଧିସଂୱତ୍ତନିକା, ତଥାରୂପିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

''ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ହୋତି ଅକାଲୱାଦୀ ଅଭୂତୱାଦୀ ଅନତ୍ଥୱାଦୀ ଅଧମ୍ମୱାଦୀ ଅୱିନଯୱାଦୀ, ଅନିଧାନୱତିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି ଅକାଲେନ ଅନପଦେସଂ ଅପରିଯନ୍ତୱତିଂ ଅନତ୍ଥସଂହିତଂ। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁବ୍ବିଧା ୱଚୀକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧା ମନୋକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି। ଯଂ ତଂ ପରସ୍ସ ପରୱିତ୍ତୂପକରଣଂ, ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାତା ହୋତି – 'ଅହୋ ୱତ, ଯଂ ପରସ୍ସ ତଂ ମମ ଅସ୍ସା'ତି।

''ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି ପଦୁଟ୍ଠମନସଙ୍କପ୍ପୋ – 'ଇମେ ସତ୍ତା ହଞ୍ଞନ୍ତୁ ୱା ବଜ୍ଝନ୍ତୁ ୱା ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜନ୍ତୁ ୱା ୱିନସ୍ସନ୍ତୁ ୱା ମା ୱା ଅହେସୁ'ନ୍ତି।

ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି ୱିପରୀତଦସ୍ସନୋ – 'ନତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ…ପେ। … ଯେ ଇମଞ୍ଚ ଲୋକଂ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେନ୍ତୀ'ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧା ମନୋକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ହୋତି।

''ତିୱିଧ କାଯକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକାହେତୁ [… ସଞ୍ଚେତନିକହେତୁ (କ।)] ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି; ଚତୁବ୍ବିଧୱଚୀକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକାହେତୁ ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି; ତିୱିଧମନୋକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକାହେତୁ ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପଣ୍ଣକୋ ମଣି ଉଦ୍ଧଂଖିତ୍ତୋ ଯେନ ଯେନେୱ ପତିଟ୍ଠାତି ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତଂୟେୱ ପତିଟ୍ଠାତି ; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧକାଯକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକାହେତୁ ୱା ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ

ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି; ଚତୁବ୍ବିଧଓଚୀକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ଯାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକାହେତୁ ୱା ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି; ତିୱିଧମନୋକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ଯାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକାହେତୁ ୱା ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତୀତି।

''ନାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଞ୍ଚେତନିକାନଂ କମ୍ମାନଂ କତାନଂ ଉପଚିତାନଂ ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦିତ୍ୱା ବ୍ଯନ୍ତୀଭାୱଂ ୱଦାମି, ତଞ୍ଚ ଖୋ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଉପପଜ୍ଜେ ୱା ଅପରେ ୱା ପରିଯାଯେ। ନ ତ୍ୱେୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଞ୍ଚେତନିକାନଂ କମ୍ମାନଂ କତାନଂ ଉପଚିତାନଂ ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦିତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକିରିଯଂ ୱଦାମି।

''ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧା କାଯକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତି କୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ସୁଖୁଦ୍ରଯା ସୁଖୱିପାକା ହୋତି; ଚତୁବ୍ବିଧା ୱଚୀକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତି କୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ସୁଖୁଦ୍ରଯା ସୁଖୱିପାକା ହୋତି; ତିୱିଧା ମନୋକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତି କୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ସୁଖୁଦ୍ରଯା ସୁଖୱିପାକା ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧା କାଯକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତି କୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ସୁଖୁଦ୍ରଯା ସୁଖୱିପାକା ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ପାଣାତିପାତଂ ପହାଯ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି ନିହିତଦଣ୍ଡୋ ନିହିତସତ୍ଥୋ ଲଜ୍ଜୀ ଦଯାପନ୍ନୋ, ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ ୱିହରତି…ପେ…।

''ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ ପହାଯ, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି। ଯଂ ତଂ ପରସ୍ସ ପରୱିତ୍ତୂପକରଣଂ ଗାମଗତଂ ୱା ଅରଞ୍ଞଗତଂ ୱା, ନ ତଂ ଅଦିନ୍ନଂ ଥେଯ୍ଯସଙ୍ଖାତଂ ଆଦାତା ହୋତି।

''କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରଂ ପହାଯ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି। ଯା ତା ମାତୁରକ୍ଖିତା …ପେ… ଅନ୍ତମସୋ ମାଲାଗୁଣପରିକ୍ଖିତ୍ତାପି, ତଥାରୂପାସୁ ନ ଚାରିତ୍ତଂ ଆପଜ୍ଜିତା ହୋତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧା କାଯକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତି କୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ସୁଖୁଦ୍ରଯା ସୁଖୱିପାକା ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁବ୍ବିଧା ୱଚୀକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତି କୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ସୁଖୁଦ୍ରଯା ସୁଖୱିପାକା ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ମୁସାୱାଦଂ ପହାଯ ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି। ସଭଗ୍ଗତୋ ୱା ପରିସଗ୍ଗତୋ ୱା ଞାତିମଜ୍ଝଗତୋ ୱା ପୂଗମଜ୍ଝଗତୋ ୱା ରାଜକୁଲମଜ୍ଝଗତୋ ୱା ଅଭିନୀତୋ ସକ୍ଖିପୁଟ୍ଠୋ 'ଏହମ୍ଭୋ ପୁରିସ, ଯଂ ଜାନାସି ତଂ ୱଦେହୀ'ତି, ସୋ ଅଜାନଂ ୱା ଆହ 'ନ ଜାନାମୀ'ତି, ଜାନଂ ୱା ଆହ 'ଜାନାମୀ'ତି, ଅପସ୍ସଂ ୱା ଆହ 'ନ ପସ୍ସାମୀ'ତି, ପସ୍ସଂ ୱା ଆହ 'ପସ୍ସାମୀ'ତି, ଇତି ଅତ୍ତହେତୁ ୱା ପରହେତୁ ୱା ଆମିସକିଞ୍ଚିକ୍ଖହେତୁ ୱା ନ ସମ୍ପଜାନମୁସା ଭାସିତା ହୋତି।

''ପିସୁଣଂ ୱାଚଂ ପହାଯ, ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି – ନ ଇତୋ ସୁତ୍ୱା ଅମୁତ୍ର ଅକ୍ଖାତା ଇମେସଂ ଭେଦାଯ, ଅମୁତ୍ର ୱା ସୁତ୍ୱା ନ ଇମେସଂ ଅକ୍ଖାତା ଅମୂସଂ ଭେଦାଯ। ଇତି ଭିନ୍ନାନଂ ୱା ସନ୍ଧାତା ସହିତାନଂ ୱା ଅନୁପ୍ପଦାତା ସମଗ୍ଗାରାମୋ ସମଗ୍ଗରତୋ ସମଗ୍ଗନନ୍ଦୀ, ସମଗ୍ଗକରଣିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

''ଫରୁସଂ ୱାଚଂ ପହାଯ, ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି। ଯା ସା ୱାଚା ନେଲା କଣ୍ଣସୁଖା ପେମନୀଯା ହଦଯଙ୍ଗମା ପୋରୀ ବହୁଜନକନ୍ତା ବହୁଜନମନାପା, ତଥାରୂପିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି।

''ସମ୍ଫପ୍ପଲାପଂ ପହାଯ, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି କାଲୱାଦୀ ଭୂତୱାଦୀ ଅତ୍ଥୱାଦୀ ଧମ୍ମୱାଦୀ ୱିନଯୱାଦୀ, ନିଧାନୱତିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି କାଲେନ ସାପଦେସଂ ପରିଯନ୍ତୱତିଂ ଅତ୍ଥସଂହିତଂ। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁବ୍ବିଧା ୱଚୀକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତି କୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ସୁଖୁଦ୍ରଯା ସୁଖୱିପାକା ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧା ମନୋକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତି କୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ସୁଖୁଦ୍ରଯା ସୁଖୱିପାକା ହୋତି? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଚ୍ଚୋ ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି। ଯଂ ତଂ ପରସ୍ସ ପରୱିତ୍ତୂପକରଣଂ ତଂ ଅନଭିଜ୍ଝାତା ହୋତି – 'ଅହୋ ୱତ, ଯଂ ପରସ୍ସ ତଂ ମମସ୍ସା'ତି।

''ଅବ୍ଯାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି ଅପ୍ପଦୁଟ୍ଠମନସଙ୍କପ୍ପୋ – 'ଇମେ ସତ୍ତା ଅୱେରା ହୋନ୍ତୁ ଅବ୍ଯାପଜ୍ଜା ଅନୀଘା, ସୁଖୀ ଅତ୍ତାନଂ ପରିହରନ୍ତୂ'ତି।

''ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି ଅୱିପରୀତଦସ୍ସନୋ – 'ଅତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ, ଅତ୍ଥି ଯିଟ୍ଠଂ…ପେ… ଯେ ଇମଞ୍ଚ ଲୋକଂ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେନ୍ତୀ'ତି। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧା ମନୋକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତି କୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ସୁଖୁଦ୍ରଯା ସୁଖୱିପାକା ହୋତି।

''ତିୱିଧକାଯକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତିକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକାହେତୁ ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି;

ଚତୁବ୍ବିଧଵଚୀକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତିକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକାହେତୁ ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି; ତିୱିଧମନୋକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତିକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକାହେତୁ ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି।

''ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପଣ୍ଣକୋ ମଣି ଉଦ୍ଧଂଖିତ୍ତୋ ଯେନ ଯେନେୱ ପତିଟ୍ଠାତି ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତଂଯେୱ ପତିଟ୍ଠାତି; ଏୱମେୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧକାଯକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତିକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକାହେତୁ ୱା ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି; ଚତୁବ୍ବିଧଵଚୀକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତିକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକାହେତୁ ୱା ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି; ତିୱିଧମନୋକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତିକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକାହେତୁ ୱା ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ନାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଞ୍ଚେତନିକାନଂ କମ୍ମାନଂ କତାନଂ ଉପଚିତାନଂ ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦିତ୍ୱା ବ୍ୟନ୍ତୀଭାୱଂ ୱଦାମି। ତଞ୍ଚ ଖୋ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଉପପଜ୍ଜେ ୱା ଅପରେ ୱା ପରିଯାଯେ। ନ ତ୍ୱେୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଞ୍ଚେତନିକାନଂ କମ୍ମାନଂ କତାନଂ ଉପଚିତାନଂ ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦିତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକିରିଯଂ ୱଦାମୀ''ତି। ସତ୍ତମଂ। [ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ଅଟ୍ଠମସୁତ୍ତମ୍ପି ଏତ୍ଥେୱ ପରିଯାପନ୍ନଂ ୱିଯ ସଂୱଣ୍ଣନା ଦିସ୍ସତି]

୮। ଦୁତିଯସଞ୍ଚେତନିକସୁତ୍ତଂ

୨୧୮। ''ନାହଂ , ଭିକ୍ଖୱେ, ସଞ୍ଚେତନିକାନଂ କମ୍ମାନଂ କତାନଂ ଉପଚିତାନଂ ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦିତ୍ୱା ବ୍ୟନ୍ତୀଭାୱଂ ୱଦାମି, ତଞ୍ଚ ଖୋ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଉପପଜ୍ଜେ ୱା ଅପରେ ୱା ପରିଯାଯେ। ନ ତ୍ୱେୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଞ୍ଚେତନିକାନଂ କମ୍ମାନଂ କତାନଂ ଉପଚିତାନଂ ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦିତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକିରିଯଂ ୱଦାମି।

''ତତ୍ର, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧା କାଯକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ହୋତି; ଚତୁବ୍ବିଧା ୱଚୀକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ହୋତି; ତିୱିଧା ମନୋକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧା କାଯକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ହୋତି…ପେ… ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧା କାଯକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁବ୍ବିଧା ୱଚୀକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ହୋତି…ପେ… ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁବ୍ବିଧା ୱଚୀକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧା ମନୋକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ହୋତି…ପେ… ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧା ମନୋକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ଦୁକ୍ଖୁଦ୍ରଯା ଦୁକ୍ଖୱିପାକା ହୋତି।

''ତିୱିଧ କାଯକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକାହେତୁ ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଚତୁବ୍ବିଧଵଚୀକମ୍ମନ୍ତ…ପେ… ତିୱିଧମନୋକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତି ଅକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକାହେତୁ ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି।

''ନାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଞ୍ଚେତନିକାନଂ କମ୍ମାନଂ କତାନଂ ଉପଚିତାନଂ ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦିତ୍ୱା ବ୍ୟନ୍ତୀଭାୱଂ ୱଦାମି, ତଞ୍ଚ ଖୋ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଉପପଜ୍ଜେ ୱା ଅପରେ ୱା ପରିଯାଯେ । ନ ତ୍ୱେୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଞ୍ଚେତନିକାନଂ କମ୍ମାନଂ କତାନଂ ଉପଚିତାନଂ ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦିତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକିରିଯଂ ୱଦାମି।

''ତତ୍ର ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧା କାଯକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତି କୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ସୁଖୁଦ୍ରଯା ସୁଖୱିପାକା ହୋତି; ଚତୁବ୍ବିଧା ୱଚୀକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତି କୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ସୁଖୁଦ୍ରଯା ସୁଖୱିପାକା ହୋତି; ତିୱିଧା ମନୋକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତି କୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ସୁଖୁଦ୍ରଯା ସୁଖୱିପାକା ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧା କାଯକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତି କୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ସୁଖୁଦ୍ରଯା ସୁଖୱିପାକା ହୋତି…ପେ… ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧା କାଯକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତି କୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ସୁଖୁଦ୍ରଯା ସୁଖୱିପାକା ହୋତି।

''କଥଞ୍ଚ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁବ୍ବିଧା ୱଚୀକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତି କୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ସୁଖୁଦ୍ରଯା ସୁଖୱିପାକା ହୋତି…ପେ… ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତୁବ୍ବିଧା

ୱଚୀକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତି କୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ସୁଖୁଦ୍ରୟା ସୁଖୱିପାକା ହୋତି ।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧା ମନୋକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତି କୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ସୁଖୁଦ୍ରୟା ସୁଖୱିପାକା ହୋତି…ପେ… ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିୱିଧା ମନୋକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତି କୁସଲସଞ୍ଚେତନିକା ସୁଖୁଦ୍ରୟା ସୁଖୱିପାକା ହୋତି।

‘‘ତିୱିଧକାଯକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତିକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକାହେତୁ ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି; ଚତୁବ୍ବିଧୱଚୀକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତି…ପେ… ତିୱିଧମନୋକମ୍ମନ୍ତସମ୍ପତ୍ତିକୁସଲସଞ୍ଚେତନିକାହେତୁ ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ସତ୍ତା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି…ପେ…। [ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। (ସ୍ୟା। କ।) ତଥା ସତି ‘‘ନାହଂ ଭିକ୍ଖୱେ ସଞ୍ଚେତନିକାନ’’ ମିଚ୍ଚାଦିନା ୱୁଚ୍ଚମାନୱଚନେନ ସହ ଏକସୁତ୍ତନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ପେଯ୍ୟାଲେନ ପନ ପୁରିମସୁତ୍ତେ ୱିଯ ନିଗମନଂ ଦସ୍ସିତଂ] ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। କରଜକାଯସୁତ୍ତଂ

୨୧୯। ‘‘ନାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଞ୍ଚେତନିକାନଂ କମ୍ମାନଂ କତାନଂ ଉପଚିତାନଂ ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦିତ୍ୱା ବ୍ୟନ୍ତୀଭାୱଂ ୱଦାମି, ତଞ୍ଚ ଖୋ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଉପପଜ୍ଜେ ୱା ଅପରେ ୱା ପରିଯାଯେ। ନ ତ୍ୱେୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଞ୍ଚେତନିକାନଂ କମ୍ମାନଂ କତାନଂ ଉପଚିତାନଂ ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦିତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକିରିଯଂ ୱଦାମି।

‘‘ସ ଖୋ ସୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅରିଯସାୱକୋ ଏୱଂ ୱିଗତାଭିଜ୍ଝୋ ୱିଗତବ୍ୟାପାଦୋ ଅସମ୍ମୂଳ୍ହୋ ସମ୍ପଜାନୋ ପଟିସ୍ସତୋ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି ତଥା ଦୁତିଯଂ ତଥା ତତିଯଂ ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ [ଚତୁତ୍ଥିଂ (?)]। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିଯଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି।

‘‘ସୋ ଏୱଂ ପଜାନାତି – ‘ପୁବ୍ବେ ଖୋ ମେ ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ପରିତ୍ତଂ ଅହୋସି ଅଭାୱିତଂ, ଏତରହି ପନ ମେ ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ଅପ୍ପମାଣଂ ସୁଭାୱିତଂ। ଯଂ ଖୋ ପନ କିଞ୍ଚି ପମାଣକତଂ କମ୍ମଂ, ନ ତଂ ତତ୍ରାୱସିସ୍ସତି ନ ତଂ ତତ୍ରାୱତିଟ୍ଠତୀ’ତି ।

‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦହରତଗ୍ଗେ ଚେ ସୋ ଅଯଂ [ଚେ ଅଯଂ (ସ୍ୟା।)] କୁମାରୋ ମେତ୍ତଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ଭାୱେଯ୍ୟ, ଅପି ନୁ ଖୋ [ଅପି ନୁ ସୋ (?)] ପାପକମ୍ମଂ କରେଯ୍ୟା’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଅକରୋନ୍ତଂ ଖୋ ପନ ପାପକମ୍ମଂ ଅପି ନୁ ଖୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଫୁସେଯ୍ୟା’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ। ଅକରୋନ୍ତଞ୍ହି, ଭନ୍ତେ, ପାପକମ୍ମଂ କୁତୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଫୁସିସ୍ସତୀ’’ତି!

‘‘ଭାୱେତବ୍ବା ଖୋ ପନାଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମେତ୍ତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି ଇତ୍ଥିଯା ୱା ପୁରିସେନ ୱା। ଇତ୍ଥିଯା ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସସ୍ସ ୱା ନାଯଂ କାଯୋ ଆଦାଯ ଗମନୀଯୋ। ଚିତ୍ତନ୍ତରୋ ଅଯଂ, ଭିକ୍ଖୱେ , ମଚ୍ଚୋ। ସୋ ଏୱଂ ପଜାନାତି – ‘ଯଂ ଖୋ ମେ ଇଦଂ କିଞ୍ଚି ପୁବ୍ବେ ଇମିନା କରଜକାଯେନ ପାପକମ୍ମଂ କତଂ, ସବ୍ବଂ ତଂ ଇଧ ୱେଦନୀଯଂ; ନ ତଂ ଅନୁଗଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି। ଏୱଂ ଭାୱିତା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମେତ୍ତା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି ଅନାଗାମିତାଯ ସଂୱତ୍ତତି, ଇଧ ପଞ୍ଞସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଉତ୍ତରି [ଉତ୍ତରିଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।)] ୱିମୁତ୍ତିଂ ଅପ୍ପଟିୱିଜ୍ଝତୋ।

‘‘କରୁଣାସହଗତେନ ଚେତସା… ମୁଦିତାସହଗତେନ ଚେତସା… ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି ତଥା ଦୁତିଯଂ ତଥା ତତିଯଂ ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିଯଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି।

‘‘ସୋ ଏୱଂ ପଜାନାତି – ‘ପୁବ୍ବେ ଖୋ ମେ ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ପରିତ୍ତଂ ଅହୋସି ଅଭାୱିତଂ, ଏତରହି ପନ ମେ ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ଅପ୍ପମାଣଂ ସୁଭାୱିତଂ। ଯଂ ଖୋ ପନ କିଞ୍ଚି ପମାଣକତଂ କମ୍ମଂ , ନ ତଂ ତତ୍ରାୱସିସ୍ସତି ନ ତଂ ତତ୍ରାୱତିଟ୍ଠତୀ’ତି।

‘‘ତଂ କିଂ ମଞ୍ଞଥ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦହରତଗ୍ଗେ ଚେ ସୋ ଅଯଂ କୁମାରୋ ଉପେକ୍ଖଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ଭାୱେଯ୍ୟ, ଅପି ନୁ ଖୋ ପାପକମ୍ମଂ କରେଯ୍ୟା’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ’’।

‘‘ଅକରୋନ୍ତଂ ଖୋ ପନ ପାପକମ୍ମଂ ଅପି ନୁ ଖୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଫୁସେୟ୍ୟା’’ତି? ‘‘ନୋ ହେତଂ, ଭନ୍ତେ। ଅକରୋନ୍ତଞ୍ହି, ଭନ୍ତେ, ପାପକମ୍ମଂ କୁତୋ ଦୁକ୍ଖଂ ଫୁସିସ୍ସତୀ’’ତି!

‘‘ଭାୱେତବ୍ବା ଖୋ ପନାୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପେକ୍ଖା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି ଇତ୍ଥିୟା ୱା ପୁରିସେନ ୱା। ଇତ୍ଥିୟା ୱା, ଭିକ୍ଖୱେ, ପୁରିସସ୍ସ ୱା ନାୟଂ କାୟୋ ଆଦାୟ ଗମନୀୟୋ। ଚିତ୍ତନ୍ତରୋ ଅୟଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ମଚ୍ଚୋ। ସୋ ଏୱଂ ପଜାନାତି – ‘ୟଂ ଖୋ ମେ ଇଦଂ କିଞ୍ଚି ପୁବ୍ବେ ଇମିନା କରଜକାୟେନ ପାପକମ୍ମଂ କତଂ, ସବ୍ବଂ ତଂ ଇଧ ୱେଦନୀୟଂ; ନ ତଂ ଅନୁଗଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’ତି। ଏୱଂ ଭାୱିତା ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଉପେକ୍ଖା ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି ଅନାଗାମିତାୟ ସଂୱତ୍ତତି, ଇଧ ପଞ୍ଞସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଉତ୍ତରି ୱିମୁତ୍ତିଂ ଅପ୍ପଟିୱିଜ୍ଝତୋ’’ତି। ନୱମଂ।

୧୦। ଅଧମ୍ମଚରିୟାସୁତ୍ତଂ

୨୨୦।[ଅ। ନି। ୨।୧୬] ଅଥ ଖୋ ଅଞ୍ଞତରୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୟେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି; ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭଗୱତା ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦି। ସମ୍ମୋଦନୀୟଂ କଥଂ ସାରଣୀୟଂ ୱୀତିସାରେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ନିସୀଦି। ଏକମନ୍ତଂ ନିସିନ୍ନୋ ଖୋ ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ‘‘କୋ ନୁ ଖୋ, ଭୋ ଗୋତମ, ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚୟୋ ୟେନମିଧେକଚ୍ଚେ ସତ୍ତା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାୟଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରୟଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତୀ’’ତି? ‘‘ଅଧମ୍ମଚରିୟାୱିସମଚରିୟାହେତୁ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏୱମିଧେକଚ୍ଚେ ସତ୍ତା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାୟଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରୟଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତୀ’’ତି।

‘‘କୋ ପନ, ଭୋ ଗୋତମ, ହେତୁ କୋ ପଚ୍ଚୟୋ ୟେନମିଧେକଚ୍ଚେ ସତ୍ତା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତୀ’’ତି? ‘‘ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟାହେତୁ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏୱମିଧେକଚ୍ଚେ ସତ୍ତା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତୀ’’ତି।

‘‘ନ ଖୋ ଅହଂ ଇମସ୍ସ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ସଂଖିତ୍ତେନ ଭାସିତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନାମି। ସାଧୁ ମେ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ତଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁ ୟଥାହଂ ଇମସ୍ସ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ସଂଖିତ୍ତେନ ଭାସିତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ ଅତ୍ଥଂ ଆଜାନେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି। ‘‘ତେନ ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ସୁଣାହି, ସାଧୁକଂ ମନସି କରୋହି ; ଭାସିସ୍ସାମୀ’’ତି। ‘‘ଏୱଂ, ଭୋ’’ତି ଖୋ ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ଭଗୱା ଏତଦୱୋଚ –

‘‘ତିୱିଧା ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କାୟେନ ଅଧମ୍ମଚରିୟାୱିସମଚରିୟା ହୋତି; ଚତୁବ୍ବିଧା ୱାଚାୟ ଅଧମ୍ମଚରିୟାୱିସମଚରିୟା ହୋତି; ତିୱିଧା ମନସା ଅଧମ୍ମଚରିୟାୱିସମଚରିୟା ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତିୱିଧା କାୟେନ ଅଧମ୍ମଚରିୟାୱିସମଚରିୟା ହୋତି…ପେ… ଏୱଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତିୱିଧା କାୟେନ ଅଧମ୍ମଚରିୟା ୱିସମଚରିୟା ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଚତୁବ୍ବିଧା ୱାଚାୟ ଅଧମ୍ମଚରିୟାୱିସମଚରିୟା ହୋତି…ପେ… ଏୱଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଚତୁବ୍ବିଧା ୱାଚାୟ ଅଧମ୍ମଚରିୟା ୱିସମଚରିୟା ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ , ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତିୱିଧା ମନସା ଅଧମ୍ମଚରିୟାୱିସମଚରିୟା ହୋତି…ପେ… ଏୱଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତିୱିଧା ମନସା ଅଧମ୍ମଚରିୟାୱିସମଚରିୟା ହୋତି। ଏୱଂ ଅଧମ୍ମଚରିୟାୱିସମଚରିୟାହେତୁ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏୱମିଧେକଚ୍ଚେ ସତ୍ତା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାୟଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରୟଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି।

‘‘ତିୱିଧା ବ୍ରାହ୍ମଣ, କାୟେନ ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟା ହୋତି; ଚତୁବ୍ବିଧା ୱାଚାୟ ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟା ହୋତି; ତିୱିଧା ମନସା ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟା ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତିୱିଧା କାୟେନ ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟା ହୋତି…ପେ… ଏୱଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତିୱିଧା କାୟେନ ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟା ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଚତୁବ୍ବିଧା ୱାଚାୟ ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟା ହୋତି…ପେ… ଏୱଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଚତୁବ୍ବିଧା ୱାଚାୟ ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟା ହୋତି।

‘‘କଥଞ୍ଚ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତିୱିଧା ମନସା ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟା ହୋତି…ପେ… ଏୱଂ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତିୱିଧା ମନସା ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟା ହୋତି। ଏୱଂ ଧମ୍ମଚରିୟାସମଚରିୟାହେତୁ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏୱମିଧେକଚ୍ଚେ ସତ୍ତା କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତୀ’’ତି।

‘‘ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ, ଭୋ ଗୋତମ…ପେ… ଉପାସକଂ ମଂ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଧାରେତୁ ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ପାଣୁପେତଂ ସରଣଂ ଗତ’’ନ୍ତି। ଦସମଂ।

କରଜକାୟୱଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

(୨୨) ୨। ସାମଞ୍ଞଓଗ୍ଗୋ

୨୨୧। ‘‘ଦସହି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ନିରଯେ। କତମେହି ଦସହି? ପାଣାତିପାତୀ ହୋତି, ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ ହୋତି, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ ହୋତି, ମୁସାୱାଦୀ ହୋତି, ପିସୁଣୱାଚୋ ହୋତି, ଫରୁସୱାଚୋ ହୋତି, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ହୋତି, ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି, ବ୍ଯାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ନିରଯେ।

‘‘ଦସହି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ସଗ୍ଗେ। କତମେହି ଦସହି? ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି, ଅବ୍ଯାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦସହି ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ସଗ୍ଗେ’’ତି।

୨୨୨। ‘‘ୱୀସତିଯା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ନିରଯେ। କତମେହି ୱୀସତିଯା? ଅତ୍ତନା ଚ ପାଣାତିପାତୀ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ପାଣାତିପାତେ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଅଦିନ୍ନାଦାନେ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରେ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ମୁସାୱାଦୀ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ମୁସାୱାଦେ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ପିସୁଣୱାଚୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଫରୁସୱାଚୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପେ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଅଭିଜ୍ଝାଯ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ବ୍ଯାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ବ୍ଯାପାଦେ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଯା ସମାଦପେତି – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱୀସତିଯା ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ନିରଯେ।

‘‘ୱୀସତିଯା , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ସଗ୍ଗେ। କତମେହି ୱୀସତିଯା? ଅତ୍ତନା ଚ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି , ପରଞ୍ଚ ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣିଯା ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣିଯା ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣିଯା ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣିଯା ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣିଯା ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣିଯା ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣିଯା ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଅନଭିଜ୍ଝାଯ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଅବ୍ଯାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଅବ୍ଯାପାଦେ ସମାଦପେତି; ଅତ୍ତନା ଚ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିଯା ସମାଦପେତି – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ୱୀସତିଯା ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ସଗ୍ଗେ’’ତି।

୨୨୩। ‘‘ତିଂସାଯ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ନିରଯେ। କତମେହି ତିଂସାଯ? ଅତ୍ତନା ଚ ପାଣାତିପାତୀ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ପାଣାତିପାତେ ସମାଦପେତି, ପାଣାତିପାତେ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଅଦିନ୍ନାଦାନେ ସମାଦପେତି, ଅଦିନ୍ନାଦାନେ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି; ଅତ୍ତନା ଚ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରେ ସମାଦପେତି, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରେ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି; ଅତ୍ତନା ଚ ମୁସାୱାଦୀ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ମୁସାୱାଦେ ସମାଦପେତି, ମୁସାୱାଦେ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି; ଅତ୍ତନା ଚ ପିସୁଣୱାଚୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ସମାଦପେତି, ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଫରୁସୱାଚୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ସମାଦପେତି, ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି; ଅତ୍ତନା ଚ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପେ ସମାଦପେତି, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପେ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଅଭିଜ୍ଝାଯ ସମାଦପେତି, ଅଭିଜ୍ଝାଯ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି; ଅତ୍ତନା ଚ ବ୍ଯାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ବ୍ଯାପାଦେ ସମାଦପେତି, ବ୍ଯାପାଦେ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି; ଅତ୍ତନା ଚ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଯା ସମାଦପେତି, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଯା ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି – ଇମେହି ଖୋ , ଭିକ୍ଖୱେ, ତିଂସାଯ ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ନିରଯେ।

‘‘ତିଂସାଯ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ସଗ୍ଗେ। କତମେହି ତିଂସାଯ? ଅତ୍ତନା ଚ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣିଯା ସମାଦପେତି, ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣିଯା ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି,

ପରଞ୍ଚ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣିଯା ସମାଦପେତି, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣିଯା ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି; ଅତ୍ତନା ଚ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣିଯା ସମାଦପେତି, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣିଯା ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି; ଅତ୍ତନା ଚ ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣିଯା ସମାଦପେତି, ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣିଯା ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି; ଅତ୍ତନା ଚ ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣିଯା ସମାଦପେତି, ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣିଯା ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣିଯା ସମାଦପେତି, ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣିଯା ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି; ଅତ୍ତନା ଚ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣିଯା ସମାଦପେତି, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣିଯା ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଅନଭିଜ୍ଝାଯ ସମାଦପେତି, ଅନଭିଜ୍ଝାଯ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଅବ୍ୟାପାଦେ ସମାଦପେତି, ଅବ୍ୟାପାଦେ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି; ଅତ୍ତନା ଚ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିଯା ସମାଦପେତି, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିଯା ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତିଂସାଯ ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ସଗ୍ଗେ’’ତି।

୨୨୪। ‘‘ଚତ୍ତାରୀସାଯ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ନିରଯେ। କତମେହି ଚତ୍ତାରୀସାଯ? ଅତ୍ତନା ଚ ପାଣାତିପାତୀ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ପାଣାତିପାତେ ସମାଦପେତି, ପାଣାତିପାତେ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି , ପାଣାତିପାତସ୍ସ ଚ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଅଦିନ୍ନାଦାଯୀ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଅଦିନ୍ନାଦାନେ ସମାଦପେତି, ଅଦିନ୍ନାଦାନେ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି, ଅଦିନ୍ନାଦାନସ୍ସ ଚ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି; ଅତ୍ତନା ଚ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୀ ହୋତି , ପରଞ୍ଚ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରେ ସମାଦପେତି, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରେ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରସ୍ସ ଚ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି; ଅତ୍ତନା ଚ ମୁସାୱାଦୀ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ମୁସାୱାଦେ ସମାଦପେତି, ମୁସାୱାଦେ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି, ମୁସାୱାଦସ୍ସ ଚ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି; ଅତ୍ତନା ଚ ପିସୁଣୱାଚୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ସମାଦପେତି, ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି, ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ଚ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଫରୁସୱାଚୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ସମାଦପେତି, ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି, ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ଚ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି; ଅତ୍ତନା ଚ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୀ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପେ ସମାଦପେତି, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପେ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପସ୍ସ ଚ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଅଭିଜ୍ଝାଯ ସମାଦପେତି, ଅଭିଜ୍ଝାଯ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି, ଅଭିଜ୍ଝାଯ ଚ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି; ଅତ୍ତନା ଚ ବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ବ୍ୟାପାଦେ ସମାଦପେତି, ବ୍ୟାପାଦେ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି, ବ୍ୟାପାଦସ୍ସ ଚ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି; ଅତ୍ତନା ଚ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଯା ସମାଦପେତି, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଯା ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଯା ଚ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତ୍ତାରୀସାଯ ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ନିରଯେ।

‘‘ଚତ୍ତାରୀସାଯ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ସଗ୍ଗେ। କତମେହି ଚତ୍ତାରୀସାଯ? ଅତ୍ତନା ଚ ପାଣାତିପାତା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣିଯା ସମାଦପେତି, ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣିଯା ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି, ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣିଯା ଚ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣିଯା ସମାଦପେତି, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣିଯା ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣିଯା ଚ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି; ଅତ୍ତନା ଚ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣିଯା ସମାଦପେତି, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣିଯା ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣିଯା ଚ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି; ଅତ୍ତନା ଚ ମୁସାୱାଦା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣିଯା ସମାଦପେତି, ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣିଯା ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି, ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣିଯା ଚ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି; ଅତ୍ତନା ଚ ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣିଯା ସମାଦପେତି, ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣିଯା ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି, ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣିଯା ଚ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣିଯା ଚ ସମାଦପେତି, ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣିଯା ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି, ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣିଯା ଚ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି; ଅତ୍ତନା ଚ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ପଟିୱିରତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣିଯା ସମାଦପେତି, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣିଯା ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣିଯା ଚ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଅନଭିଜ୍ଝାଲୁ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଅନଭିଜ୍ଝାଯ ସମାଦପେତି, ଅନଭିଜ୍ଝାଯ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି, ଅନଭିଜ୍ଝାଯ ଚ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି; ଅତ୍ତନା ଚ ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୋତି, ପରଞ୍ଚ ଅବ୍ୟାପାଦେ ସମାଦପେତି, ଅବ୍ୟାପାଦେ ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି, ଅବ୍ୟାପାଦସ୍ସ ଚ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି; ଅତ୍ତନା ଚ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋ ହୋତି , ପରଞ୍ଚ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିଯା ସମାଦପେତି, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିଯା ଚ ସମନୁଞ୍ଞୋ ହୋତି, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିଯା ଚ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତି – ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତ୍ତାରୀସାଯ ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଯଥାଭତଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଏୱଂ ସଗ୍ଗେ’’ତି।

୨୨୫-୨୨୮। ‘‘ଦସହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଖତଂ ଉପହତଂ ଅତ୍ତାନଂ ପରିହରତି…ପେ… ଅକ୍ଖତଂ ଅନୁପହତଂ ଅତ୍ତାନଂ ପରିହରତି…ପେ… ୱୀସତିଯା, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ତିଂସାଯ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ଚତ୍ତାରୀସାଯ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଖତଂ ଉପହତଂ

ଅତ୍ତାନଂ ପରିହରତି…ପେ…।

୨୨୯-୨୩୨। ‘‘ଦସହି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଇଧେକଚ୍ଚୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜତି…ପେ… ଇଧେକଚ୍ଚୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜତି। ୱୀସତିଯା, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ତିଂସାଯ, ଭିକ୍ଖୱେ,…ପେ… ଚତ୍ତାରୀସାଯ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଇଧେକଚ୍ଚୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜତି…ପେ… ଇଧେକଚ୍ଚୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜତି’’।

୨୩୩-୨୩୬। ‘‘ଦସହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ବାଲୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ…ପେ… ପଣ୍ଡିତୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ…ପେ… ୱୀସତିଯା, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ତିଂସାଯ, ଭିକ୍ଖୱେ…ପେ… ଚତ୍ତାରୀସାଯ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ବାଲୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ…ପେ… ପଣ୍ଡିତୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ …ପେ… ଇମେହି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚତ୍ତାରୀସାଯ ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ପଣ୍ଡିତୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ’’ତି।

ସାମଞ୍ଞୱଗ୍ଗୋ ଦୁତିଯୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨୩। ରାଗପେୟ୍ୟାଲଂ

୨୩୭। ''ରାଗସ୍ସ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଦସ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା। କତମେ ଦସ? ଅସୁଭସଞ୍ଞା, ମରଣସଞ୍ଞା, ଆହାରେ ପଟିକୂଲସଞ୍ଞା, ସବ୍ବଲୋକେ ଅନଭିରତସଞ୍ଞା, ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞା, ଅନିଚ୍ଚେ ଦୁକ୍ଖସଞ୍ଞା, ଦୁକ୍ଖେ ଅନତ୍ତସଞ୍ଞା, ପହାନସଞ୍ଞା, ୱିରାଗସଞ୍ଞା, ନିରୋଧସଞ୍ଞା – ରାଗସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଇମେ ଦସ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା''ତି।

୨୩୮। ''ରାଗସ୍ସ , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଦସ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା। କତମେ ଦସ? ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞା, ଅନତ୍ତସଞ୍ଞା, ଆହାରେ ପଟିକୂଲସଞ୍ଞା, ସବ୍ବଲୋକେ ଅନଭିରତସଞ୍ଞା, ଅଟ୍ଠିକସଞ୍ଞା, ପୁଳୱକସଞ୍ଞା [ପୁଲୱକସଞ୍ଞା (ସୀ।) ପୁଳୱକସଞ୍ଞା (କ।)], ୱିନୀଲକସଞ୍ଞା, ୱିପୁବ୍ବକସଞ୍ଞା, ୱିଚ୍ଛିଦ୍ଦକସଞ୍ଞା, ଉଦ୍ଧୁମାତକସଞ୍ଞା – ରାଗସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଇମେ ଦସ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା''ତି।

୨୩୯। ''ରାଗସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଦସ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା। କତମେ ଦସ ? ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମ୍ମାୱାଚା, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ, ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ, ସମ୍ମାୱାଯାମୋ, ସମ୍ମାସତି, ସମ୍ମାସମାଧି, ସମ୍ମାଞାଣଂ, ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତି – ରାଗସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଭିଞ୍ଞାଯ ଇମେ ଦସ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା''ତି।

୨୪୦-୨୬୬। ''ରାଗସ୍ସ, ଭିକ୍ଖୱେ, ପରିଞ୍ଞାଯ…ପେ… ପରିକ୍ଖଯାଯ… ପହାନାଯ… ଖଯାଯ… ୱଯାଯ… ୱିରାଗାଯ… ନିରୋଧାଯ… ( ) [(ଉପସମାଯ) (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।) ଅଞ୍ଞେସଂ ପନ ନିପାତାନଂ ପରିଯୋସାନେ ଇଦଂ ପଦଂ ନ ଦିସ୍ସତି] ଚାଗାଯ… ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାଯ…ପେ… ଇମେ ଦସ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା।

୨୬୭-୭୪୬। ''ଦୋସସ୍ସ …ପେ… ମୋହସ୍ସ… କୋଧସ୍ସ… ଉପନାହସ୍ସ… ମକ୍ଖସ୍ସ… ପଳାସସ୍ସ… ଇସ୍ସାଯ… ମଚ୍ଛରିଯସ୍ସ… ମାଯାଯ… ସାଠେଯ୍ୟସ୍ସ… ଥମ୍ଭସ୍ସ… ସାରମ୍ଭସ୍ସ… ମାନସ୍ସ… ଅତିମାନସ୍ସ… ମଦସ୍ସ… ପମାଦସ୍ସ ପରିଞ୍ଞାଯ…ପେ… ପରିକ୍ଖଯାଯ… ପହାନାଯ … ଖଯାଯ… ୱଯାଯ… ୱିରାଗାଯ… ନିରୋଧାଯ… ( ) [(ଉପସମାଯ) (ସୀ। ସ୍ୟା। ପୀ।) ଅଞ୍ଞେସଂ ପନ ନିପାତାନଂ ପରିଯୋସାନେ ଇଦଂ ପଦଂ ନ ଦିସ୍ସତି] ଚାଗାଯ… ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗାଯ…ପେ… ଇମେ ଦସ ଧମ୍ମା ଭାୱେତବ୍ବା''ତି।

ରାଗପେୟ୍ୟାଲଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ଦସକନିପାତପାଳି ନିଟ୍ଠିତା।